

JUSTITIEOMBUDSMANNENS
ÄMBETSBERÄTTELSE

AVGIVEN TILL RIKSDAGEN

ÅR 1950

SAMT

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS
BERÄTTELSE

STOCKHOLM 1950
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
492640

INNEHÅLL.

Justitiebudsomans ämbetsberättelse.

	Sid.
Inledning	7
I. Redogörelse för åtal, anställda mot nedannämnda tjänstemän:	
1) tingsnotarien B. Holmquist för felaktig handläggning av rättegångsmål (ämbetsberättelsen 1949 s. 64)	8
2) landsfiskalen A. Lindkvist för olaga kvarhållande	9
3) landsfiskalen E. Berggren för felaktigt förfarande i utmätningsärende	19
4) landsfiskalen T. Utterström för olaga kvarhållande	30
5) landsfiskalen B. Wassberg för olaga anhållande enligt 24 kap. 5 § rättegångsbalken	42
II. Redogörelse för ärende, som föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning mot nedannämnde tjänsteman:	
1) styresmannen vid fångvårdsanstalten i Norrköping A. Larsson för kvarhållande av brev, som intagen velat avsända, utan att denne underrättats därom	54
III. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtgärd enligt I eller II.	
1) Fråga om förfarandet vid omhändertagande av gods, som avhänts någon genom brott, samt vid utlämnande av sådant gods till den ursprunglige ägaren	58
2) Fråga om rätt för den, som för undersökning intagits å sinnessjukavdelning vid fångvården, att genom utfärdande av fullmakt ställa ombud för sig såsom svarande i mål om hemskillnad	65
3) Fråga om kronans skyldighet att erlægga expeditionslösen vid utsökande av betalning ur fast egendom av kronans däri intecknade fordran	75
4) Arkivvärdigt paper bör användas för utskrivande av aktprotokoll och fonografiska upptagningar	82
5) Felaktigt förfarande med avseende å behandlingen av en till domstol ingiven handling, innefattande såväl bouppteckning som bodelning i anledning av hemskillnad	84
6) Uppställandet av viss åldersgräns för uppförande å förslag till överlärartjänst vid folkskola	87
7) Fråga huruvida viss, under domkapitelns förvaltning ställd kassa, som delvis uppstått genom sammanskott av prästerskapet, är att betrakta såsom stiftelse och om dispositionen av kassan	92
8) Underlåtenhet av häradsförvaldning att till tjänstgöring i häradsnämnden inkalla en äldre nämndeman i tur med övriga nämndemän	99
9) Fråga om taxeringsmyndighets befogenhet att från samtliga skattskyldiga eller större grupper bland dem infordra uppgifter utöver deklaraformulären	102
10) Fråga om rätt för länsstyrelse att för undersökning av bilägnars bensinbehov låta genom polismyndighet verkställa avläsning av bilarnas vägmätare	114

11) Granskning enligt kungörelsen den 13 februari 1925 med vissa föreskrifter rörande utfärdande av gravationsbevis av införingar i inteckningsspalten i nya fastighetsböcker	118
12) Obehörigt uttalande i häradsrätts dom om administrativ myndighets behandling av ärende	122
13) Dröjsmål med överförande till ungdomsanstalt av häktad, som dömts till ungdomsfängelse. Felaktigt upptagande av nöjdförklaring	128
14) Fråga om uppställandet av villkor för beslut om åtalseftergift	132
15) Dröjsmål med avlåtande till domstol av framställning om häktande av för brott anhållen person	136
16) Felaktigt förfarande av präst vid utfärdande av intyg rörande medling enligt 14 kap. giftermålsbalken	143
17) Fråga om polismyndighets rätt att meddela beslut rörande tvångsmedel vid förundersökning angående brott, sedan ledningen av denna övertagits av åklagaren . .	147
18) Utövandets av länsstyrelses tillsyn över stiftelser. Infordrande av årsberättelser och diarieföring av redovisningshandlingar	152
19) Fråga om vidtagande av erforderliga åtgärder för lagförande i vissa fall av utländska medborgare	161

IV. Framställningar till Konungen.

1) Ang. ersättning till C. J. Larsson och E. Larsson för vissa från dem tillgripna penningmedel, som omhändertagits hos två för brottet häktade personer men med fängvårdsmyndighets medgivande disponerats av dem under häktningstiden . .	166
2) » bestämmelser rörande efterlysning i allmänna publikationer av för brott häktad, som rymt från fängvårdsanstalt eller eljest avvikit	181
3) » arkivfotografering av fastighetsböcker	186
4) » åtgärder för åstadkommande av snabbare behandling och avgörande av vissa taxeringsmål	191

V. Anmärkningar angående lagskipningen m. m.

1) Några iakttagelser rörande tillämpningen av s. k. kvalificerad villkorlig dom	204
2) Vid inspektioner gjorda anmärkningar rörande tillämpningen av rättegångsbalken och dithörande författningar	219

VI. Inspektionsresor under år 1949 . . . . .

236

VII. Under år 1949 handlagda klagomål och anställda åtal m. m. . . . .

236

Berättelse av tryckfrihetskommittén . . . . .

239

Bilagor till justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

I.	Tabell över samtliga av 1949 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt riksdagens protokoll	240
II.	Förteckning över de av 1949 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser:	
	1) Justitiedepartementet	242
	2) Utrikesdepartementet	247
	3) Försvarsdepartementet	249
	4) Socialdepartementet	251
	5) Kommunikationsdepartementet	254
	6) Finansdepartementet	256
	7) Ecklesiastikdepartementet	265
	8) Jordbruksdepartementet	268
	9) Handelsdepartementet	271
	10) Inrikesdepartementet	274
	11) Folkhushållningsdepartementet	276
III.	Särskild förteckning över sådana i förteckningen under bilaga II upptagna ärenden, som vid utgången av år 1949 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende	278
IV.	Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1949 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgifter om den behandling dessa ärenden undergått under år 1949:	
	1) Justitiedepartementet	282
	2) Utrikesdepartementet	294
	3) Försvarsdepartementet	294
	4) Socialdepartementet	295
	5) Kommunikationsdepartementet	303
	6) Finansdepartementet	305
	7) Ecklesiastikdepartementet	319
	8) Jordbruksdepartementet	324
	9) Handelsdepartementet	328
	10) Inrikesdepartementet	333
	11) Folkhushållningsdepartementet	342
V.	Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1949 och vari under år 1949 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling	343

Till RIKSDAGEN.

Jämlikt 14 § i den för riksdagens justitieombudsman gällande instruktionen får jag härmed avlämna berättelse angående justitieombudsmans-ämbetets förvaltning under år 1949. Jag får därvid meddela, att jag begagnat mig av semester under tiden den 27 juni—den 10 augusti samt att under nämnda tid min av riksdagen utsedde ställföreträdare lagmannen Alfred Bexelius förestått ämbetet.

Berättelsen kommer enligt vedertagen ordning att först innehålla redogörelse för sådana mot tjänstemän för fel eller försummelse i tjänsten anställda åtal, vilka under året blivit slutligen avgjorda eller i någon instans prövade.

I. Redogörelse för anställda åtal.

1. Felaktig handläggning av rättegångsmål.

I 1949 års ämbetsberättelse (s. 64 o. f.) redogöres för ett av mig anbefallt åtal mot tingsnotarien Bertil Holmquist för felaktig handläggning av rättegångsmål. Av redogörelsen framgår, att hovrätten för Västra Sverige i dom den 8 december 1948, såvitt nu är i fråga, yttrat följande: I stämning å chauffören Stig Olsson till Årstads och Faurås tingslags häradsrätts allmänna tingssammanträde den 9 januari 1947 hade landsfiskalen Fritz Herlog yrkat ansvar å Olsson för fyndförseelse, enligt beskrivning i stämningen bestående däri, att Olsson i maj 1946 upphittat en säck innehållande vissa bildelar och därefter underlåtit att hos polismyndigheten i orten anmäla fyndet. Målet hade handlagts vid häradsrättens nämnda sammanträde under ordförandeskap av Holmquist. Enligt anteckning i häradsrättens dombok för sammanträdet hade Herlog under målets handläggning såsom sin mening uttalat, att det vore ställt utom tvivel, att Olsson haft för avsikt att tillägna sig fyndet, samt tillika hemställt, att Olsson förty måtte fällas till ansvar för olovligt förfogande. Genom utslag samma dag hade häradsrätten under Holmquists ordförandeskap dömt Olsson jämlikt 22 kap. 4 § strafflagen för olovligt förfogande till böter. Herlog hade i yttrande till landsfogden i Hallands län förklarat, att under handläggningen vid häradsrätten från hans sida icke förekommit ändrat yrkande i fråga om ansvar å Olsson, men att Herlog fällt något yttrande om att det vore sannolikt eller troligt att Olsson tänkt behålla de upphittade sakerna. Av de vid sammanträdet förda minnesanteckningarna framginge i denna del endast, att Herlog uttalat, att det vore troligt, att Olsson haft för avsikt att tillägna sig bildelarna. Genom Herlogs nämnda uppgift till landsfogden samt avfattningen av minnesanteckningarna, jämfört med Holmquists egna uppgifter i hovrätten, måste i målet anses utrett, att annat ansvarsyrkande än det i stämningen upptagna icke framstälts. Den av Herlog lämnade brottsbeskrivningen kunde ej heller anses hava omfattat jämväl olovligt förfogande. Genom att Holmquist icke — innan han i domboken på sätt som skett antecknat Herlogs uttalande — förvissat sig om, huruvida Herlog därmed avsett att utvidga sin ansvarstalan, hade Holmquist förfarit felaktigt. Holmquists felaktiga förfarande hade medfört, att Olsson dömts för svårare brott än åtalet mot Olsson avsett. Innan häradsrätten till avgörande upptagit frågan, huruvida Olsson gjort sig förfallen till ansvar för olovligt förfogande, hade det ålegat Holmquist att tillse, huruvida vederbörande landsfogde medgivit åtal för sådant brott. Dylikt medgivande hade icke lämnats. Genom underlåtenhet att förvissa sig om, huruvida medgivande förelåg, hade Holmquist förfarit felaktigt. På grund av vad sålunda upptagits prövade hovrätten rättvist döma

Holmquist, jämlikt 25 kap. 17 § samt 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen, för oförstånd vid utövande av domarämbete att till kronan utgiva 7 dagsböter om 6 kronor.

Mot hovrättens dom hade Holmquist fullföljt talan hos högsta domstolen under yrkande om befrielse från ansvar i målet.

Kungl. Maj:t har genom dom den 16 juni 1949 fastställt hovrättens dom, såvitt hos *Kungl. Maj:t* var i fråga.

2. Olaga kvarhållande.

Vid granskningen av ett hit inkommet utdrag av den av landsfiskalen i Arbrå distrikt förda liggaren över kvarhållna, för brott misstänkta personer för andra kvartalet 1947 fann jag anledning till anmärkning i fråga om kvarhållande av två för olaga älgjakt misstänkta personer, skogsarbetarna Olof Hallström i Hov och Per Gunnar Persson (Bladh) i Ljusberget, Arbrå socken, vilka båda anhållits av polismyndigheten den 1 maj 1947.

Av en på grund därav införskaffad, den 29 maj 1947 dagtecknad polisrapport, som var undertecknad av kriminalkonstapeln vid statspolisen i Gävle Th. Heimer, framgick bland annat följande.

Sedan å Arbrå västra jaktvårdsområdes jaktmarker vid Oxåsen i Arbrå socken anträffats delar av en älg, som syntes ha blivit olovligen skjuten i oktober eller november 1946, samt därjämte i ett stall, hörande till en huggarkoja 4 km från den plats där älgen legat, anträffats ett i papper inlindat 12,7 mm remingtongevär, verkställdes utredning i saken av landsfiskalen i Arbrå distrikt Agne Lindkvist. På dennes begäran biträdde Heimer vid utredningen under tiden den 29 april—den 4 maj 1947.

Sedan utrönts att Hallström under hösten 1946 bott i ovannämnda huggarkoja, Långåsstugan, och tidigare straffats för olaga jakt, blev denne den 1 maj 1947 klockan 12 anhållen av Heimer såsom misstänkt för att ha skjutit älgen. Vid förhör å polisstationen i Arbrå samma dag förnekade Hallström på det bestämdaste, att han skjutit älgen eller ägde vetskap om vem som gjort detta. Han förnekade likaså all kännedom om det anträffade remingtongeväret samt berättade, bland annat, följande: Omkring den 14 september 1946 hade Hallström åkt till Långåsen inom Arbrå socken för att där börja kola åt hemmansägaren Erik Jonsson-Tyberg i Vallsta. Kolningsarbetet hade pågått till någon gång i december 1946, och Hallström hade först en tid bott i Långåsstugan. Samtidigt hade Per Gunnar Persson sysslat med kolning å en plats belägen cirka 3 km sydost om Långåsen. Vid resningen av Hallströms milor, som gjorts på cirka 9 dagar, hade Hallström haft hjälp av Persson. Denne hade med häst kört fram kolveden till

platser, där milorna skulle resas. Under denna tid hade Persson bott tillsammans med Hallström i Långåsstugan. Persson hade då haft ett dubbelpipigt hagelgevär av kaliber 16 mm och ett remington kulgevär med sig i kojan. Sedan arbetet med Hallströms kolved slutförts, hade Persson medtagande sina gevär flyttat till en stuga, belägen i nordöstra delen av Långåsen, den s. k. Dalsstugan. Persson hade där i närheten hjälpt Jonsson-Tyberg med framkörning av kolved. En förmiddag troligen i oktober 1946, då Hallström hållit på med stybning av sina milor, hade han hört ett älgdrev. Drevet hade gått väster om Långåsstugan och fortsatt mot Gölinmyren, belägen i sydlig riktning från Långåsstugan. Då drevet kommit till Gölinmyren, hade Hallström från drevets riktning hört två skott avlossas tätt efter varandra. Därefter hade drevet upphört. Av smällarna, som varit korta, hade han förstått, att det varit kulschott. Någon gång vid 20-tiden samma dag hade Hallström gått ut ur stugan i ett ärende. Invid förstugubron hade Perssons faders, hemmansägaren Jonas Bladhs i Ljusberget, älghund då suttit. Hunden hade verkat "bukig och stinn", och med tanke på den tidigare skottlossningen hade Hallström misstänkt, att Bladh eller någon av dennes söner skjutit en älg och att hunden ätit av denna. Någon gång i december 1946 hade Hallström sammanträffat med Jonsson-Tyberg i skogen söder om Långåsen. Denne hade då sagt, att han ryktesvis fått höra att det skulle ligga en älgdjur — åttataggare — i närheten av "brädkojan" strax söder om Oxåsen. Då Hallström trott, att Persson möjligen kunde ha fällt den avsedda älgen, hade Hallström icke nämnt något till Persson om älgdrevet, skottlossningen eller vad han fått höra av Jonsson-Tyberg.

Då Persson under kolningsarbetet hösten 1946 haft älgstudsare med sig i skogen, blev Persson den 1 maj 1947 klockan 18 anhållen av Heimer såsom misstänkt för att olovligen ha skjutit ifrågakvarande älg och avförd till polisstationen i Arbrå, där han insattes i förvaringsarrest. Vid förhör, som Lindkvist och Heimer därefter under tiden den 1—den 4 maj 1947 anställde med Persson, förnekade denne på det bestämdaste all kännedom om vem som skjutit älgen och vem som vore ägare till det i Långåsstugan anträffade geväret. För att söka efter älgkött verkställde Lindkvist husundersökning i Bladhs hem i Ljusberget, där Persson även hade sin bostad. Vid husundersökningen, som ägde rum lördagen den 3 maj 1947 och vid vilken Heimer och polismannen Sven Svensson i Arbrå voro närvarande, anträffades i en uthusbod, tillhörande Bladh, en blodig pappkartong och i denna nio stycken hår, som av utseendet att döma kunde härröra från älg. Bladh, som hördes angående håren och blodet på kartongen, uppgav, att han någon dag före husundersökningen huggit sönder ett fårhuvud på pappkartongen och att blodet utanpå kartongen måste härröra från fårhuvudet. Däremot kunde han icke uttala sig om hur blodet inuti kartongen och hårstråna kommit dit. Han förnekade, att han själv eller någon annan

med hans vetskap haft älgkött i kartongen; något älgkött hade sonen Per Gunnar Persson ej heller fört hem till Bladhs. Såväl pappkartongen som de anträffade håren omhändertogs och översändes följande dag till statens kriminaltekniska anstalt för närmare undersökning.

Vid förnyat förhör, som Lindkvist och Heimer den 4 maj 1947 anställde med Persson, erkände denne, först efter det han underrättats om anträffandet av den blodiga pappkartongen och håren, att han en dag i början av oktober 1947 skjutit ifrågavarande älgdjur.

Persson lämnade därefter en utförlig redogörelse för omständigheterna vid älgjakten. Han påstod bestämt, att han varit ensam vid jakten och att ingen annan än han själv fått något av älgköttet. Han vidhöll, att han icke ägde kännedom om vem som vore ägare till det i Långåsen anträffade remingtongeväret. Beträffande två av honom under arbetet i skogen medhavda gevär uppgav han, att han i vederbörlig ordning deklarerat dessa. Han förklarade sig också ha löst jaktkort för jakt inom Arbrå m. fl. socknar samt dessutom föreningen Arbrå västra jaktvårdsområdes jakträttsbevis, som medgäve honom rätt till jakt efter småvilt å föreningens marker.

Om sig själv uppgav Persson, att han vore född den 9 maj 1920 i Ovanåkers socken samt son till Bladh och dennes hushållerska Elsa Kristina Persson; att han uppfostrats hos sina föräldrar och genomgått folkskola och fortsättningsskola men icke blivit konfirmerad; att han efter slutad skolgång hjälpt fadern i dennes jordbruk till år 1936; att han därefter sysslat med skogsarbeten åt olika hemmansägare i Arbrå, Undersviks och Järvsö socknar till år 1946; att han från sistnämnda tidpunkt inköpt skog, som han sedan avverkat och kolat; att han vore ogift; att han åren 1941 och 1942 fullgjort 18 månaders värnpliktstjänstgöring; att han vore skriven och boende i Ljusberget; samt att han aldrig varit straffad för brott men av Västra Hälsinglands domsagas häradsrätt år 1947 ådömts 20 kronors böter för fylleri.

Persson frigavs efter förhörets avslutande den 4 maj 1947 klockan 16.

Hallström erkände vid förhör den 2 maj 1947, att det varit han som gömt det i Långåsen anträffade geväret, som han fått låna av Jonsson-Tyberg. Hallström fick därefter lämna polisstationen klockan 23.10.

Sedan jag med anledning av vad sålunda förekommit anmodat Lindkvist att till mig inkomma med förklaring rörande det förhållandet att Hallström och Persson kvarhållits för brott, varå allenast fängelse kunnat följa, anförde Lindkvist i avgivet yttrande följande.

Arbrå landsfiskalsdistrikt vore beläget inom den del av Hälsingland, där landets enda totalförbud för fällande av älg under en mångfald år varit gällande. Detta förbud hade medfört att älgstammen, som förut var så gott som obefintlig, åtminstone inom Arbrå distrikt ökat. Under de senaste åren hade jaktvårdsföreningarna i Arbrå västra och Arbrå östra jaktvårds-

områden, som innehade jakträtten å samtliga marker inom Arbrå kommun, medgivits licensjakt. Då skogsmarkerna inom kommunen vore milsvida och omöjliga att bevaka, hade den genom förbudet bildade fasta älgstammen utsatts för en hänsynslös beskattning av tjuvskyttar, utan att dessa kunnat uppsåras och befordras till straff. Olagligen fällda älgar hade utan större risker kunnat tillvaratagas i de stora skogstrakterna, där älgköttet gömdes i kallkällor och älgräntorna och dylikt grävdes ned på slaktplatsen, som camouflerades så väl, att den undginge upptäckt. De älgar, som påskötes och skadades och ej utan risk för skytten kunde dödas, finge utan vidare fortsätta för att så småningom gå en kvalfull död till mötes. Vid flera olika tillfällen hade älgar anträffats döda å skogsmarkerna, och det hade vid polisundersökningar framkommit att de påskjutits. Några som helst spår av skyttarna hade ej kunnat anträffas, enär älgarna merendels gått långa vägar innan de stupat och sedan legat länge innan de anträffats. I många fall underlåte folk, som anträffade fallvilt av älg i skogarna, att anmäla detta till polismyndigheten, vilket förhållande även försvårade uppsårandet av tjuvskyttar. Vapen av olika slag brukades vid tjuvskyttet. Ibland komme kulgevär till användning och ibland för älgjakt olagliga slätborrade hagelgevär med rundkuler eller s. k. Brenneke-kuler. Föreningen Arbrå västra jaktvårdsområde, som hade sex förordnade jaktvårdspoliser, hade jämte polisen i Arbrå bedrivit ett fruktlöst spaningsarbete för att ertappa tjuvskyttarna. Under spaningarna hade dock framkommit starka skäl att misstänka Per Gunnar Persson, dennes fader, Bladh, och två yngre bröder Erik Verner och Karl Hilding Persson för tjuvskytte å både älg och småvilt. Bladhs fastighet i Roligberg vore avsides belägen i skogstrakterna i utkanten av Arbrå socken och intill gränserna mot Alfta, Undersviks och Järvsö kommuner, där man levde helt utan insyn och kontroll. Bladh hade sedan ungdomen bott i skogstrakterna. Han vore tystlåten och inbunden samt hade alltid varit jägare, och som sådan hade han ej ansetts så nogräknad. Bladh hade alltid haft gråhundar eller liknande, som oftast fått gå lösa, ehuru älgen varit fridlyst. I detta hem hade sönerna vuxit upp och fått jakten i blodet. Samtliga vore tystlåtna, förslagna och hårda naturer, varför människor vore rädda att stöta sig med dem, och de hade alltid undgått att röja sig vid efterspaningar. Hösten 1946 hade å en myr cirka 1,5—2 km från Bladhs bostad påträffats en i en kallkälla nedgrävd låda, som innehållit troligen både hud och kött av älg. Platsen vid lådan hade varit full av älgår. Vårvintern 1946 hade under spaning i denna trakt i den djupa snön påträffats spår och blodspår av älg, varför det kunnat misstänkas att älg fällts. Misstankarna hade fallit på Bladh och hans söner, men bevis mot dem hade saknats. Det hade nu stått klart för Lindkvist och ortens jaktvårdsorganisationer, att verkliga krafttag vore erforderliga för att kunna stävja den i trakten tilltagande olaga älgjakten och vinna respekt för jaktlagstiftningen. Ständig kontakt hade därför hållits

mellan Lindkvist och respektive jaktvårdsföreningar. Under februari 1947 hade utkommit ett bestämt rykte att en tjuvskjuten större älgdjur skulle ligga invid en skogskoja av bräder å Arbrå kommuns skog invid Sinnerån, ej långt från Bladhs hem i Roligberg. Ryktet skulle ha härstammat från Hallström, som vore känd för att ej kunna tiga med vad han varit med om eller fått kännedom om. Ingen hade dock sett älgen, trots att ryktet sagt att den hade elva taggar. Vid Lindkvists och Svenssons spaningar i trakten av Oxåsen hade älgen ej anträffats. I skogen hade Lindkvist och Svensson emellertid träffat Jonsson-Tyberg och Per Gunnar Persson. Vid förfrågan om de kände till älgen hade Jonsson-Tyberg förnekat detta, under det att Persson varit tyst och verkat nervös. Under senare efterspaningar hade älgkroppen påträffats samt vidare ett i papper och filtbitar väl emballerat remingtongevär, gömt i ett stall invid Långåsstugan, även den belägen ej så långt från den tjuvskjutna älgturen. Då det nu syntes finnas möjligheter att komma tjuvskyttarna till livs, hade rekvirerats hjälp från statspolisens avdelning i Gävle, varvid Heimer kommit att biträda vid utredningen, som beräknats taga lång tid i anspråk.

Hallström — anförde Lindkvist vidare — hade under hela hösten och vintern bott i Långåsstugan och olika kojor i trakten däromkring. Han hade tidigare straffats för olaga jakt och ertappats med att — på samma sätt som det anträffade remingtongeväret gömts — ha gömt ett honom tillhörigt hagelgevär å marker, varå han saknade jakträtt. Han hade därför den 1 maj 1947 klockan 12 av Heimer anhållits som skäligen misstänkt för olaga och olovlig älgjakt samt olovligt innehav av nämnda remingtongevär. Under förberedande förhör med Hallström hade framkommit, att Per Gunnar Persson bott tillsammans med Hallström under hösten samt i skogen medfört både kulgevär och hagelgevär och tidvis även faderns älghund. I övrigt hade sådana omständigheter framkommit, att Persson jämte Hallström, fadern och bröderna kunde misstänkas ha skjutit älgen. På grund därav hade Persson klockan 18 samma dag anhållits i sitt hem i Roligberg och avförts till polisarresten i Arbrå, 3,5 mil från Roligberg, för förhör. Hallström och Persson hade förvarats i skilda rum under bevakning. Både Hallström och Persson hade till en början förnekat all kännedom om den skjutna älgen. Då det ingalunda varit klarlagt, att Hallström ej vore delaktig i den olaga jakten, och då både Persson och Hallström vid varje förhör kommit med olika berättelser rörande älgen och det anträffade vapnet, hade de fått kvarstanna i arresten för ytterligare utredning, enär ett flertal personer måst höras i saken. Den 2 maj på morgonen hade förhören med Hallström och Persson fortsatts växelvis. Hallström hade nu funnit för gott erkänna, att han gömt det anträffade vapnet, som han ej haft tillstånd att inneha och ej heller ägt rätt att medföra i skogen, där det påträffats. Hörd rörande åtkomsten av vapnet hade Hallström först inför Lindkvist, Heimer och Svensson uppgivit, att han påträffat vapnet gömt av någon i skogen

samt att han tagit det och gömt det oåtkomligt för ägaren, i avsikt att själv senare tillägna sig detsamma. Förhören med Hallström hade pågått till klockan över 12 den 2 maj. Hallström hade på sakens dåvarande ståndpunkt ej kunnat lösgivas innan hans uppgifter kontrollerats, då stöld i hans fall även kunnat ifrågasättas, enär han vore känd för att ej låta andras tillhörigheter vara i fred. Förhören med Hallström och Persson hade därefter med avbrott för måltider och vila fortsatts. Under det fortsatta förhöret hade Hallström ändrat sina uppgifter rörande åtkomsten av vapnet och uppgivit, att han för flera år sedan köpt detsamma som skrot av en skrot-handlare Hällström i Bollnäs. Påvisad det orimliga i att ett fullt användbart vapen kunde ha sålts som skrot hade Hallström förklarat sig nu vilja omtala det rätta förhållandet och då berättat, att han fått låna vapnet och ammunitionen av Jonsson-Tyberg. Hallström hade emellertid förnekat, att han brukat vapnet vid olaga jakt å älg. Sedan Hallströms uppgifter rörande vapnet kontrollerats vid förhör å poliskontoret med Jonsson-Tyberg, som vitsordat riktigheten av uppgifterna, hade Hallström släppts klockan 23.10 samma dag och med bil förts till sin bostad.

Lindkvist anförde vidare: Den 3 maj 1947 klockan omkring 7.30 hade Jonsson-Tyberg inställt sig å landsfiskalskontoret och berättat, att Persson i oktober 1946, då Persson och Jonsson-Tyberg tillsammans uppehöll sig i skogen, omtalat för den senare, att han någon dag tidigare skjutit på en älg. Jonsson-Tyberg hade misstänkt, att den av Persson då påskjutna älgen vore den som anträffats. Dessa uppgifter hade Jonsson-Tyberg vidhållit även i Perssons närvaro och han hade därvid uppmanat Persson att nu omtala sanningen. Persson hade då vidgått, att han för Jonsson-Tyberg berättat att han skjutit på en älg, men förklarat, att uppgifterna därom vore osanna. Att under förhandenvarande omständigheter ej kvarhålla Persson hade varit att spoliera hela den påbörjade utredningen, då det ju måst framstå såsom nödvändigt att förhindra att den misstänkte, vilket i detta fall skäligen kunnat befaras, skulle hindra sakens behöriga utredning genom undanröjande av bevis eller egendom, genom konferenser med hörda, misstänkta personer eller genom att med hot om repressalier skrämma andra ännu ej hörda att förtiga vad de kunde veta i saken. Lindkvist ville även framhålla, att flykttfara förelegat, enär Persson under förhören inför Lindkvist, Heimer och Svensson förklarat att "få ni fast mig för den här älgen så sticker jag och ni ska' aldrig få tag i mig". Utredningen hade på grund av långa resor och undersökningar å brottsplatsen varit tidsödande. För att snabbast komma till resultat hade den 3 maj verkställts husundersökning hos Bladh, hos vilken Persson även hade sin bostad. Därvid hade i en uthusbod anträffats en pappkartong, som befunnits vara bemängd med älgblod och hår av älg. Vid förhör på kvällen samma dag hade Persson underrättats om fyndet, men han hade alltjämt förnekat att han skjutit älgen, varför förhören för denna dag avbrutits. Söndagen den 4 maj hade förhören fortsatts, varvid

Persson spontant och frivilligt erkänt, att han skjutit den anträffade älg-tjuren. Den av honom avgivna berättelsen hade i detalj stämt med å slakt-platsen gjorda iakttagelser, om vilka Persson ej ägt kännedom. Det kunde här nämnas, att Persson som garanti för att hans nu avgivna berättelse vore sann velat till Lindkvist och Heimer överlämna en honom tillhörig motorcykel, som var hans käraste egendom. Efter förhörets slut klockan 16 hade Persson i bil förts till sin bostad i Roligberg. Genom stämning den 31 maj 1947 till Västra Hälsinglands domsagas häradsrätt hade åtal anställts mot Persson för olovlig och olaga jakt å älg. Vid tinget den 16 juni hade Persson återtagit sitt erkännande och bestritt, att han gjort sig skyldig till åtalade förseelser. I beslut den 30 juni 1947 hade Persson ålagts att fria sig med ed. Den 9 september hade Persson gått eden, varpå åtalet mot honom ogillats. Allmänna meningen och Lindkvists personliga uppfattning vore, att Persson efter påverkan förnekat brotten och att han begått mened. Någon bevisning härför torde för närvarande ej kunna förebringas. Den 16 juni 1947 hade nämnda häradsrätt dömt Hallström för det han utan tillstånd innehått ett remingtongevär och fyra laddade patroner samt för det han medfört vapnet å marker, varå han ej hade jakträtt, till 25 dagsböter om 1 krona. Lindkvist ville slutligen framhålla, att den olaga älgjakten inom förbudsområdet i Hälsingland bedrivits så hänsynslöst, att älgstammens bestånd allvarligt äventyrats. I de trakter, där tjuvskyttarna huserade, vore skogarna milsvida och utgjorde med sina myrar och vattendrag omtyckta tillhåll för älgarna, som här under snörika vintrar lätt kunde uppspåras av skyttarna. Befolkningen vore gles och i allmänhet hölle den tyst med sina iakttagelser om olaga jakter, dels på grund av rädsla och dels troligtvis även för att man många gånger genom att mottaga kött av olovligen fällda älgar själv blivit delaktig. Polismyndigheterna mötte på grund därav ofta nästan oöverstigliga svårigheter då det gällde att förebringa för fällande dom erforderlig bevisning om olaga jakt. Beträffande här ifrågakomna fall hade funnits synnerliga skäl för kvarhållande. Hallström hade på starka skäl kunnat misstänkas för att vara delaktig i olaga älgjakt samt att ha tillgripit remingtongeväret. Persson hade ävenledes på starka skäl kunnat misstänkas avvika och hindra den påbörjade utredningen genom undanröjande av bevis och påverkan av hörda och eventuellt andra i jakten deltagande personer. Då Lindkvist ej med hänsyn till vad som förekommit ansåge att han överskridit sin befogenhet, hemställde Lindkvist att J. O. måtte låta bero vid den avgivna förklaringen.

Vid yttrandet var fogat ett av föreningen Arbrå västra jaktvårdsområde den 30 december 1947 avgivet intyg av följande innehåll.

Älgstammen inom Arbrå västra jaktvårdsområde hade från år 1935, då totalförbud för jakt å älg införts inom viss del av Gävleborgs län, ökat från ett fåtal djur 1935 till en tillfredsställande stam 1947, då förbudet upphävts den 1 juli. Älgstammen hade under de senaste åren, då ökningen

blivit märkbar, utsatts för en hänsynslös jakt av tjuvskyttar. Ett flertal olagligen skjutna älgar hade påträffats å områdets marker, men förövarna hade i brist på bevis icke kunnat befordras till laga näpst. Jaktvårdsområdets jaktvårdspoliser jämte ortens polispersonal hade under de senaste åren bedrivit en energisk verksamhet för uppdagande av de skyldiga till den olaga jakten, vilket dragit stora kostnader. Vid efterspaningarna och bevakningen hade förekommit omständigheter, som starkt misstänkliggjort Bladh och dennes söner för olaga jakt på både älg och småvilt. Spaningsarbetet hade mycket försvårats på grund av markernas storlek och läge, och fällande bevisning hade på grund av skyttarnas förslagenhet varit svår att förebbringa. Verkliga krafttag erfordrades för beivrandet av den olaga älgjakten inom berörda område, vilket för övrigt gällde hela Arbrå kommun. Ett synnerligen gott och fruktbarande samarbete hade varit och vore rådande mellan ortens jaktvårdsorganisationer och polispersonalen i syfte att komma till rätta med de rådande missförhållandena. Hallström hade på grund av olaga jakt och opålitlighet i jaktligt hänseende uteslutits ur föreningen.

I en till landsfogden i Gävleborgs län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Genom lag den 12 maj 1933 angående ändring i vissa delar av förordningen om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall meddelades, bland annat, vissa bestämmelser om befogenhet för polismyndighet att vid undersökning rörande begånget brott taga i förvar för brottet misstänkt person utan att häktning skedde. För kvarhållande i dylikt fall var emellertid, såsom av 19 § 12 punkten i sagda förordning framgick, en förutsättning att det brott, för vilket personen misstänktes, kunde tänkas leda till häktning.

Beträffande häktningsinstitutet var vid ifrågavarande tid i 19 § 5 punkten ovannämnda promulgationsförordning stadgad en ovillkorlig häktningsskyldighet beträffande person, som misstänktes hava begått brott, varå straffarbete, dock ej under två år, efter lag kunde följa. I 6 punkten av samma paragraf föreskrevs vidare, att om någon misstänktes hava begått brott, som var ringare än i 5 punkten sades men varå dock straffarbete efter lag kunde följa, han fick i häkte tagas, men att om en sådan person hade ämbete eller tjänst eller fast egendom eller eljest stadigt hemvist eller yrke och det ej skäligen kunde befaras, att han avveke eller att han genom undanröjande av bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindrade, skulle han på fri fot lämnas. I andra stycket av samma punkt hette det, att om den, som ej hade stadigt hemvist, misstänktes för brott, som ringare vore än förut sagts, men varå dock fängelse efter lag följa kunde, och

emot honom skälig anledning förekomme att han avveke, finge han ock i häkte tagas.

Såsom av de anförda bestämmelserna framgår kunde vid här ifrågasvarande tid en person, som hade stadigt hemvist, icke häktas såvida icke strängare straff än fängelse kunde följa å brottet. Då vidare såsom förut-sättning för kvarhållande var, att brottet kunde tänkas leda till häktning, var det uppenbarligen otillåtet att kvarhålla en sådan person i och för utredning rörande brott, som ej var belagt med strängare straff än fängelse.

I 28 § lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt stadgas, att om någon jagar olovligt å annans jaktområde, skall han dömas till dagsböter. Har han därvid fällt, fångat, sårat eller påskjutit, bland annat, älg eller har jakten bedrivits vanemässigt eller i större omfattning, vare straffet dagsböter, lägst 20, eller fängelse i högst sex månader.

Jaktstadgan den 3 juni 1938 innehåller i 13 § bestämmelser om fridlysningstid för älg. Enligt dessa bestämmelser må i Gävleborgs län jakt efter älg regelmässigt äga rum allenast under sex dagar i oktober månad, men under vissa betingelser kan enligt 15 och 16 §§ jakt efter älg å visst område medgivas under annan tid än den eljest för länet gällande.

I kungl. kungörelse den 14 juni 1946 (nr 391) var stadgat, att i den del av Gävleborgs län, som i väster och söder begränsas av Voxna älv till dess inflöde i Ljusnan och sistnämnda älv från Voxna älvs inflöde till utloppet i havet jämte de sjöar, som å sagda sträckor genomflytas av dessa älvar, älg skulle vara fridlyst under hela jaktåret 1946/1947, till och med den 30 juni 1947.

I 28 § 1 mom. jaktstadgan förordnas, att om någon jagar, fångar eller dödar djur under tid, då djuret är fridlyst, skall han straffas för olaga jakt med dagsböter. Har vid olaga jakt bland annat älg eller rådjur fångats, sårats eller påskjutits, vare straffet fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, dagsböter ej under 20. Enligt 2 mom. samma paragraf skall den som säljer, köper, emottager eller från ort till annan forslar fridlyst djur straffas såsom för olaga jakt, efter ty i 1 mom. sägs.

I förevarande fall är upplyst, att Hallström och Persson den 1 maj 1947 anhållits och införts till polisstationen i Arbrå såsom misstänkta för olaga älgjakt. Sedan de hörts av Heimer, hava Hallström och Persson kvarhållits för vidare utredning. Med hänsyn till vad i Lindkvists förklaring anförts därom, att Hallström misstänkts jämväl för olovligt tillgrepp, finner jag kvarhållandet av Hallström icke föranleda någon vidare åtgärd från min sida.

Vad åter angår kvarhållandet av Persson synes mig detta icke kunna lämnas utan anmärkning. Enligt Lindkvists beslut har efter förhör den 1 maj och följande dagar Persson såsom misstänkt för olaga älgjakt å annans mark kvarhållits i polisarrest till den 4 maj 1947 klockan 16, då han, efter

att hava erkänt att han skjutit den älg varom fråga var, frigivits. Enär ifrågavarande brott icke kunnat förskylla svårare straff än fängelse samt Persson haft stadigt hemvist, har häktning av Persson icke kunnat ske, och följaktligen måste också kvarhållande för brotten ifråga ha varit uteslutet. Genom att icke desto mindre kvarhålla Persson för utredning angående brotten har Lindkvist överskridit sin befogenhet i anmärkningsvärd grad.

Genom det lagstridiga kvarhållandet har Persson varit berövad sin frihet under närmare tre dygn och därigenom, vare sig han begått ifrågavarande brott eller icke och utan hänsyn till utgången av det mot honom sedermera anställda åtalet, uppenbarligen lidit skada.

Vad Lindkvist anfört till försvar för det påtalade kvarhållandet kan, även om de av honom framförda synpunkterna i viss mån äro förtjänta av beaktande, icke lända honom till ursäkt. Jag finner därför Lindkvists förfarande icke kunna undgå beivran.

På grund av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning väcka och utföra åtal mot Lindkvist för tjänstefel i anmärkta hänseende. Ansvar borde yrkas enligt 25 kap. 17 och 18 §§ strafflagen enligt den lydelse lagrummen hade före den 1 januari 1949 ävensom 15 kap. 10 § strafflagen, jämfört med 4 kap. 1 och 2 §§ samma lag. Tillfälle borde beredas Persson att i målet föra talan.

Västra Hälsinglands domsagas häradsrätt, varest åtalet väcktes och Persson yrkade skadestånd för lidande, som han fått utstå genom att misstänkas för olovlig och olaga älgjakt, och för mistad arbetsförtjänst med tillhoppa 3 650 kronor, yttrade i dom *den 16 maj 1949* följande.

Jämväl enligt vad Lindkvist uppgivit i målet hava sådana omständigheter förelegat att Persson vid anhållandet måste anses hava haft stadigt hemvist. Lindkvist har förty förfarit felaktigt genom att såsom skett kvarhålla Persson. Frågan huruvida Persson haft stadigt hemvist har emellertid varit svårbedömlig och Lindkvist kan i betraktande härav genom kvarhållandet av Persson icke anses hava gjort sig skyldig till tjänstefel av beskaffenhet att medföra ansvar.

Då, vad angår Perssons skadeståndsanspråk, Persson vid åtal mot honom för olovlig och olaga älgjakt ålagts edgång, kan anspråket, såvitt det avser ersättning för lidande genom att han blivit misstänkt för sådan jakt, icke bifallas. I avseende å anspråket i övrigt finner häradsrätten Persson skäliggen gottgjord med 30 kronor.

Häradsrätten lämnar åtalet mot Lindkvist utan bifall.

Lindkvist förpliktas att i skadestånd till Persson erlagga 30 kronor.

Häradsrättens dom har vunnit laga kraft.

3. Felaktigt förfarande i utmätningsärende.

I en hit insänd klagoskrift anförde Arvid Osvald Andersson i Malmö följande.

Under åren 1939—1946 hade klaganden haft anställning å olika båtar, som gått i fraktfart utanför spärren, och hade därvid haft små möjligheter till kontakt med hemlandet. Under denna tid hade klaganden varit mantals-skriven i Hallarum i Jämjö församling, Blekinge län, men han hade icke kunnat hålla kontakt med hemorten och dess skatte- och andra myndigheter. Till följd därav hade klaganden ej heller under nämnda år avgivit någon självdeklaration. Klaganden hade emellertid taxerats för inkomst beräknad efter skattemyndigheternas uppskattning. Någon kännedom om den påförda skattens storlek hade klaganden ej fått. Skattsedeln hade skickats till hans hem, och då skatten ej betalats, hade densamma uppförts å restlängd för indrivning. Någon avsikt att undandraga sig skyldigheten att betala skatt hade klaganden icke haft, men då han ej haft kännedom om skattens storlek, hade han icke kunnat fullgöra sina skyldigheter. Klaganden hade ansett, att det borde anstå därmed tills klaganden i hemlandet kunde taga del av vederbörliga handlingar. Under åren 1940—1944 hade klaganden två gånger om året sänt sparmedel avsedda för skatten till sin moder, som enligt överenskommelse insatt dem på en klaganden tillhörig motbok med Jämjö Sparbank. Den 28 november 1944 hade landsfiskalen i Kristianopels distrikt Erik Berggren uppsökt klagandens moder och avkrävt henne klaganden tillhöriga ägodelar, som skulle tagas i mät för oguldna skatter. Några andra ägodelar av värde än motboken med Jämjö Sparbank hade klaganden icke haft, och denna hade klagandens moder vägrat att utlämna. Berggren hade emellertid trots moderns protester och motstånd tagit boken i mät. Sedermera hade han å motboken uttagit den 20 december 1944 2 664 kronor 36 öre samt den 30 maj 1945 733 kronor 65 öre. I fråga om förstnämnda belopp hade klaganden såsom kvitto erhållit en den 28 november 1944 dagtecknad "Underrättelse om verkställd utmätning", på vilken antecknats: "I mät har denna dag tagits så stor del av den restskyldiges tillgodohavande i Jämjö Sparbank enligt motbok nr 646 (som t. v. omhändertagits), som svarar mot utsökta beloppet enligt denna underrättelse eller kr. 2 664: 34; betygar Kristianopels landsfiskalsdistrikt. Erik Berggren." Beträffande uttaget den 30 maj 1945 hade klaganden ej erhållit andra handlingar än vederbörligt indrivningskvitto. Vid tidpunkten för utmätningen hade klaganden vårdats å sjukhus i Trinidad, Västindien, för skada ådragen i tjänsten. Först omkring ett halvår senare hade klaganden i New York erhållit vetskap om den behandling hans moder utsatts för. Klaganden hade då även fått en skrivelse från Berggren, i vilken denne meddelat, att han, trots klagandens moders motstånd, fräntagit henne klagandens sparbanksbok. Denna hade åter-

lämnats någon gång under år 1945 till en klagandens broder, icke till modern eller klaganden själv. Då klaganden ifrågasatte, huruvida Berggrens åtgärder stode i överensstämmelse med svensk lag, hemställde klaganden, att J. O. måtte verkställa undersökning i saken samt, om så skulle befinnas erforderligt, föranstalta om åtal mot Berggren.

På anmodan av mig avgav Berggren yttrande över klagoskriften. I yttrandet hänförde sig Berggren till en början till innehållet i följande i hithörande delar så lydande utmätningsprotokoll:

”Protokoll, fört vid utmätningsförrättning i Hallarum, Jämjö socken, den 28 november 1944.

Ur restlängder, vilka för indrivning ingivits till landsfiskalen i Kristianopels distrikt, hade inhämtats, att sjömannen Arvid Oswald Andersson, vilken vore mantalsskriven inom Jämjö kommun men vilken enligt vunnen upplysning för närvarande uppehölle sig å utrikes ort under obekant adress, häftade i skuld för följande honom inom socknen påförda men fortfarande oguldna utskylder, nämligen: — — — — —

eller tillhopa kronor: 2 569: 74
 vartill kommer å dessa utskyldsposter belöpande indrivnings-
 avgifter ..... Kr. 94: 62

Summa kronor 2 664: 36

Enligt vad undertecknad från tillförlitligt håll underhand erfarit hade gäldenären tid efter annan till sin moder, hustrun Amanda Andersson i Hallarum, hemsänt kontanta medel i olika poster, vilka penningar hon för sonens räkning insatt i Jämjö Sparbank. Någon uppgift om storleken av gäldenärens tillgodohavande i denna bankinrättning hade dock icke stått att erhålla.

I anledning av vad sålunda stått att inhämta inställde sig undertecknad med fjärdingsmannen Karl Kristiansson i Jämjöslätt såsom vittne denna dag hos förenämnda hustrun Amanda Andersson i Hallarum. Denna meddelade på tillfrågan, att hennes här ifrågavarande son, motormannen Arvid Andersson, f. n. vistades i Amerika under adress 'Svenska Sjömansunionen, 156 Montague St., New York, U. S. A.'

Härom tillspord medgav hon, att hon för sonens räkning och på hans uppdrag i Jämjö Sparbank insatt vissa mindre till henne översända belopp, allt i enlighet med en av banken för honom utfärdad motbok, som hon hade i sitt förvar och som hon efter något parlamentärerande fann för gott att på anfordran till undertecknad överlämna.

Enligt denna motbok med åsatt nr. 646, som vore utställd å 'Arvid Oswald Andersson, Binga', ägde gäldenären i Jämjö Sparbank ett tillgodohavande å kr. 4 588: 96 förutom upplupen ränta.

Av detta Anderssons tillgodohavande förklarades nu i mät kr. 2 664: 36, utgörande det till betalning förfallna fordringsbeloppet.

Bemälda bankinrättning skulle meddelas förbud att vid äventyr av eget betalningsansvar utgiva något av det sålunda utmäta beloppet till annan än utmätningssmannen eller den, till vilken i följd av utmätningen gäldenärens rätt eventuellt kunde komma att övergå. Genom att erhålla del av detta protokoll skulle banken anses hava blivit om förbudet underrättad.

Sparbanksboken omhändertogs av undertecknad.

Om den sålunda verkställda utmätningen överlämnades jämlikt 84 § utsökningslagen till Amanda Andersson skriftligt bevis — — — — —

Dag som ovan

Erik Berggren.

Landsfiskal i Kristianopels distrikt.”

I yttrandet anförde Berggren därefter följande.

När det kommit till Berggrens kännedom att klaganden ägde penningmedel, vilka blivit insatta i bank, hade det självfallet varit Berggrens skyldighet att genom utmätning försäkra sig om dessa tillgångar. Vid Berggrens besök hos klagandens moder hade denna till en början icke velat utlämna klagandens sparbanksbok till Berggren. Då Berggren emellertid varit övertygad om att boken ifråga förvarades i ett i bostaden befintligt skrivbord, hade modern av Berggren anmodats att öppna lådorna i detsamma. Först hade hon vägrat att göra detta, men då Berggren för henne förklarat, att han i så fall icke hade annat val än att själv bereda sig tillträde till lådorna, hade hon tagit sitt förnuft till fånga och självmant öppnat den låda, i vilken sparbanksboken förvarades. Utmätningen hade sålunda ägt rum den 28 november 1944. Samma dag hade Berggren gjort sig mödan att uppsätta en skrivelse i saken till klaganden. Denna skrivelse hade lämnats till klagandens broder trafikbilägaren Thorvald Andersson i Jämjöslätt, en i allo skötsam och pålitlig man, vilken lovat vidaresända densamma till klaganden. Att skrivelsen även kommit denne tillhanda antyddes i klagoskriften. Enbart i avsikt att skydda klagandens moder och förhindra, att klaganden skulle fatta agg till henne i anledning av utlämnandet av sparbanksboken, hade Berggren i skrivelsen till klaganden låtit denne veta, ”att modern gjort allt för att skydda sonens intressen”. Klaganden handlade icke särskilt renhårigt, när han i sin klagoskrift omformade detta uttalande sålunda, att han erhållit en skrivelse från Berggren, ”i vilken han meddelade, att han, trots min moders motstånd, fråntagit henne min sparbanksbok”. Tilltaget vittnade icke om god vilja och ärligt uppsåt. — Emellertid hade Berggrens brev till klaganden icke haft någon verkan. Även i fortsättningen hade denne lämnat sina skatter obetalda. Den 3 maj 1945 hade dåvarande fjärdingsmannen Kjell Danielsson i Jämjöslätt på Berggrens order verkställt ny utmätning för uttagande av till betalning då förfallna skatterestantier, tillhoppa 705 kronor 45 öre, jämte indrivningsavgifter. Sparbanksboken hade

därefter den 2 juni 1945 utlämnats till klagandens broder, vilken åtagit sig att överlämna densamma till modern i föräldrahemmet. Man kunde icke annat än reagera, när klaganden ville göra gällande "att han icke haft någon avsikt att undandraga sig skyldigheten att betala skatt men att han icke kunnat fullgöra sina skyldigheter, då han ej haft kännedom om skattens storlek". Detta låte ju enfaldigt, då han ju stått i ständig förbindelse med sin moder, som skött hans bankaffärer och som fått mottaga alla hans debetsedlar i den mån desamma utkommit. Om han trots allt verkligen haft för avsikt att göra rätt för sig, så hade han väl nu icke bort ha någon anledning att klaga. Med hänsyn till tidigare gjorda avkortningar hade nämligen av honom uttagits mindre än vad han egentligen varit skyldig att utgiva till det allmänna. Troligt vore därför, att klaganden haft helt andra spekulationer med sina penningar, och lika troligt vore, att hans högst obefogade klagoskrift tillkommit blott och bart i ilska över att dessa spekulationer misslyckats. För detta talade även den omständigheten, att klaganden — trots sin omskrivna goda vilja — icke frivilligt erlagt någon enda skatt, som förfallit till betalning efter den sista av omförmälda utmätningar. En del av de efterföljande skatterna hade uttagits av stadsfogden i Malmö, och andra — ännu helt oguldna — hade till samme utmättningsman översänts för indrivning.

Vid yttrandet voro i bestyrkta avskrifter fogade *dels* en av Berggren den 28 november 1944 avlåten skrivelse till klaganden, innehållande en redogörelse för den samma dag verkställda utmätningen och anledningen till densamma ävensom vissa råd till klaganden med avseende å inbetalningen av honom påförda skatter samt deklarationers avgivande, *dels ock* ett så lydande utmättningsprotokoll:

"Protokoll, hållet vid utmätning i
Jämjöslätt den 3 maj 1945.

Undertecknad, fjärdingsman i Jämjö socken, inställde sig denna dag hos Herr Landsfiskalen i Kristianopels distrikt, vilken omhänderhar en sjömannen Arvid Osvald Andersson tillhörig sparbanksbok, för att efter uppdrag av landsfiskalen i orten uttaga

kronoutskylder för år 1944 inom Jämjö socken	kr. 448: 45,
indrivningsavgift	28: 20
Värnskatt för år 1944—45 Jämjö	257: —

S:a kr. 733: 65.

Såsom vittne vid förrättningen var tillstädes tjänstebiträdet hos landsfiskalen i Kristianopels distrikt, fröken Nelly Karlsson.

Då beloppet icke erlades, blev hos gäldenären följande, till nedan angivna belopp värderade lösegendom utmätt, nämligen:

På sparbanksbok inestående medel	733 kr. 65 öre
	S:a 733 kr. 65 öre

Tillika meddelades följande fullföljdshänvisning — — — — —

Dag som ovan.
Kjell Danielsson.
Fjärdingsman.”

Sedan jag därefter anmodat Berggren att inkomma med yttrande rörande det förhållandet att Berggren efter utmätningen den 28 november 1944 behållit sparbanksboken ända till den 2 juni 1945 samt att han ej återlämnat boken till klagandens moder utan överlämnat den till Thorvald Andersson, anförde Berggren följande.

Sedan Berggren i samband med utmätningen den 28 november 1944 hos klagandens moder omhändertagit klagandens sparbanksbok samt besvärstiden gått till ända, hade Berggren den 20 december 1944 i Jämjö Sparbank lyft det av honom utmäta beloppet, 2 664 kronor 36 öre. De klaganden påförda kronoutskylderna för år 1944, 448 kronor 45 öre, hade då redan förfallit till betalning, ehuru väl restlängden ännu icke hunnit komma Berggren tillhanda. I mars månad 1945 hade därjämte till betalning skolat förfalla värnskatten för år 1944/1945. Hade Berggren genast återställt sparbanksboken till klagandens moder, så hade han — med hänsyn till den uppenbara förbittring modern vid utmätningstillfället ådagalagt och hennes tydliga oförmåga att vilja och kunna fatta vad Berggren såsom utmättingsman vore skyldig att fullgöra — haft all anledning antaga, att hon utan att förlora någon tid gömt undan boken på sådant säkert ställe, att Berggren sedermera icke haft någon möjlighet återfinna densamma. För att i banken kunna utfå ytterligare medel hade Berggren ju måst förete sparbanksboken. En ny utmätning hade därför med största sannolikhet blivit fullkomligt resultatlös och endast givit upphov till ett nytt och fullkomligt meningslöst uppträde med klagandens moder. För att undvika detta hade Berggren beslutat sig för att i avbidan på restlängderna icke genast återlämna sparbanksboken. Han hade ansett detta vara det förnuftigaste, särskilt som han också, med tanke på den avlåtna skrivelsen till klaganden, förlitat sig på att denne mycket snart skulle låta sig avhöra med klara instruktioner till modern eller brodern. Thorvald Andersson hade vid den tid, varom här vore fråga, bott hos sin moder, och anledningen till att boken den 2 juni 1945 överlämnats till honom hade endast varit, att han hade sitt arbete i Jämjöslätts samhälle och därför dagligen vore att träffa där. Ehuru väl detta icke funnes inryckt i ett av Andersson under-tecknat kvitto å bokens emottagande, hade denne likväl vid tillfället blivit ombedd och även utlovat att vidarebefordra boken till modern. Detta hade han också gjort. Rent formellt sett kunde ju vara påtålbart, att Berggren så att säga gått händelserna i förväg genom att icke genast återställa sparbanksboken. Men då klaganden icke tillskyndats någon som helst förlust eller skada därigenom och därjämte det allmännas rätt på bästa sätt till-

varatagits, vågade Berggren förmena, att det anmärkta förhållandet rättvisligen för hans vidkommande icke borde föranleda någon påföljd, i all synnerhet som det av klagoskriften med tydlighet framginge, att denna tillkommit enbart i syfte att trakassera.

I avgivna påminnelser anförde klaganden, att hans anmälan till J. O. härledde sig från en önskan att få upprättelse för hans moder, vilken han ansåge behandlad på ett sätt som stode i strid med svensk lag. Berggren sade sig ha haft rätt att företaga den verkställda utmätningen, men enligt klagandens uppfattning torde lagen icke kunna tolkas så, att en utmättningsman hade rätt att använda nödigt tvång även då det gällde annan person, än den utmätningen avsåge. Klaganden kunde helt naturligt icke bevisa något övergrepp från Berggrens sida, men dennes uppträdande mot klagandens moder jämte tillvägagångssättet i övrigt vid utmätningen hade varit sådant, att klaganden, då han fått vetskap om detsamma, måste reagera. Innehållet i Berggrens senast avgivna yttrande styrkte klaganden i hans uppfattning, att Berggren behandlat modern på det sätt hon angivit för klaganden. Ordalagen "ett nytt uppträdande med klagandens moder" vore enligt klagandens mening bevis för att uppträdande verkligen förekommit. En särskilt försvarande omständighet ansåge klaganden vara, att Berggren behållit sparbanksboken en längre tid och sedermera återlämnat den till klagandens broder. Därest boken förkommit genom eldsvåda eller på annat sätt, hade klaganden fått stora svårigheter att utfå sina sparmedel. Men Berggren hade kunnat visa kvitto på att boken avlämnats. Dessutom ansåge klaganden oriktigt, att Berggren blandat in klagandens moder och broder i ett förhållande, med vilket de egentligen ej hade att skaffa. Klaganden ville ytterligare en gång poängtera, att han under sin vistelse utanför spärren haft så dålig kontakt med hemlandet, att han icke förrän efter utmätningen den 3 maj 1945 erhållit Berggrens utmättningsprotokoll av den 28 november 1944. Ungefär samtidigt hade klaganden fått brev från sin moder beträffande tillvägagångssättet vid utmätningen hos henne. De medel klaganden sänt till sin moder hade varit avsedda för skatterna, men klaganden hade helt naturligt först velat taga del av debetsedlarna. Beträffande Berggrens uppgift, att klaganden även efter den sista utmätningen underlåtit att betala skatt, ville klaganden framhålla, att han efter Berggrens åtgärder blivit bittert inställd mot samhället och därefter med full avsikt underlåtit att fullgöra sina skyldigheter i vad det gällde inbetalning av skatt. Först sedan klaganden av en kommunal förtroendeman i Malmö blivit tillhållen det oriktiga i ett sådant handlingssätt, hade klaganden beslutat sig för att i fortsättningen sköta sina skyldigheter gentemot samhället på ett korrekt sätt samt att till J. O. anmäla Berggren för att därigenom få upprättelse för sig själv och sin moder.

I en till landsfogden i Blekinge län avlåten skrivelse anförde jag där-
efter följande.

Vad till en början angår utmätningen den 28 november 1944 av 2 664 kronor 36 öre av det för klagandens räkning å motbok nr 646 med Jämjö Sparbank inestående kapitalbeloppet 4 588 kronor 96 öre, finner jag vad klaganden därutinnan lagt Berggren till last icke föranleda någon min vidare åtgärd. Att Berggren omhändertagit klagandens motbok i och för det av utmätningen omfattade beloppets uttagande i banken har stått i full överensstämmelse med lag. Genom beloppets utkvitterande i banken den 20 december 1944 har nämnda utmätningsärende varit slutfört. Därmed måste det också ha ålegat Berggren att till klagandens moder, hos vilken motboken omhändertagits, återställa denna. Så har emellertid icke skett, utan har i stället Berggren behållit motboken för att framdeles kunna med användande av densamma indriva andra klaganden påförda skatter. Sedermera har genom fjärdingsmannen i socknen å landsfiskalskontoret, där Berggren förvarade motboken, verkställts utmätning av ytterligare 733 kronor 65 öre av det å boken inestående beloppet. Denna utmätning har skett för gäldande av 1944 års kronoutskylder, 448 kronor 45 öre, samt värnskatt för år 1944—1945, 257 kronor, jämte indrivningsavgift 28 kronor 20 öre.

Även om 1944 års kronoutskylder redan under förstnämnda utmätningsärendes handläggning varit förfallna till betalning utan att desamma guldits av klaganden, har Berggren icke varit berättigad att vidtaga åtgärd för indrivning av dem innan i vederbörlig ordning upprättad restlängd — exekutionsurkund vid utmätning för ogulden skatt — kommit Berggren tillhanda. Och någon restlängd har Berggren i förevarande fall icke mottagit från länsstyrelsen vid den tid, då utmätningen den 28 november 1944 var slutförd. Genom att för säkerställande av möjligheten att uttaga nämnda utskylder och ovanberörda värnskatt, som ännu icke ens var förfallen till betalning, behålla motboken har Berggren överskridit sin befogenhet i anmärkningsvärd grad. Berggren har uppenbarligen icke ägt att på dylikt sätt hindra klaganden från att disponera det å motboken då kvarstående beloppet, även om risk förefanns att uttagandet av klaganden påförda skatter därigenom skulle komma att omöjliggöras. Genom Berggrens förfarande i sagda hänseende kan skada ha tillskyndats klaganden. Huru därmed än må vara, finner jag emellertid Berggrens förfarande innebära tjänstefel av den beskaffenhet, att Berggren icke kan undgå åtal för desamma. Den omständigheten att Berggren överlämnat motboken till klagandens broder i stället för direkt till hans moder synes mig däremot, med hänsyn till vad Berggren anfört i avgiven förklaring, icke böra läggas Berggren till last såsom tjänstefel.

På grund av vad jag sålunda anført uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning väcka och utföra åtal mot Berggren för

tjänstefel i anmärkta hänseende samt å honom yrka ansvar enligt 25 kap. 17 § strafflagen enligt lagrummets lydelse före den 1 januari 1949. Tillfälle borde beredas klaganden att i målet föra talan.

Åtalet anhängiggjordes vid *Östra och Medelsta domsagas häradsrätt*, varest klaganden yrkade ersättning av Berggren med 28 kronor 20 öre, motsvarande den indrivningsavgift som uttagits vid utmätningen den 3 maj 1945.

Sedan Berggren, med bestridande av att han förfarit felaktigt, uppgivit, att han den 20 december 1944 fått en tjänsteresa och därför icke skulle ha hunnit återsända klagandens motbok sagda dag ävensom att restlängd å kronoutskylderna för år 1944 inkommit till landsfiskalskontoret den 21 december 1944, anförde åklagaren följande: Visserligen kunde det med hänsyn till Berggrens arbetsbörda icke läggas denne till last såsom försummelse att han ej återställt motboken samma dag det första utmätning-ärendet slutförts eller den 20 december 1944 och då Berggren påföljande dag erhållit en ny restlängd, i vilken klaganden varit restförd för kronoutskylder, hade det varit fullt riktigt av Berggren att därefter behålla motboken tills även dessa utskylder hunnit uttagas. Emellertid hade det ålegat Berggren att verkställa utmätning för desamma snarast möjligt, på det att klaganden icke skulle längre än nödvändigt vara berövad möjligheten att förfoga över motboken. Genom att — i syfte att säkerställa möjligheten att uttaga värnskatten, vilken Berggren misstänkt skola bliva restförd — dröja med utmätningen för kronoutskylderna och återställande av motboken till efter den 12 april 1945, då restlängd å värnskatten inkommit, hade Berggren överskridit sin befogenhet och visat oförstånd i tjänsten. På grund därav påstod åklagaren ansvar å Berggren jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen i dess lydelse före den 1 januari 1949.

I dom *den 25 maj 1949* lämnade häradsrätten åklagarens ansvarstalan utan bifall, varjämte klagandens ersättningstalan ogillades.

Såsom domskäl anförde häradsrätten följande.

Häradsrätten finner väl, att Berggren förfarit felaktigt i det av åklagaren angivna hänseendet. I målet har emellertid icke ens påståtts, att därav uppkommit någon skada. Med hänsyn till denna och övriga omständigheter finner häradsrätten vad i målet lagts Berggren till last icke skäligen böra medföra ansvar. — För klagandens ersättningsyrkande saknas fog.

Med denna utgång av åtalet ansåg jag mig icke böra åtnöjas. Jag anmodade därför landsfogden i Blekinge län att fullfölja talan mot häradsrättens dom och framhöll därvid följande.

Då häradsrätten funnit, att Berggren förfarit felaktigt i åtalat hänseende, har enligt min mening ansvar för samma förfarande bort ådömas Berggren. Att så icke skett synes närmast ha berott därpå, att någon skada antagits

icke ha uppkommit genom förfarandet. Frågan huruvida skada av förfarandet uppkommit eller icke har emellertid ej den betydelse för avgörandet av ansvarsfrågan, som häradsrätten torde ha tillagt densamma. Den skada, som närmast måste anses ha tillskyndats klaganden, har i första hand bestått i att han varit betagen möjligheten att göra uttag å ifrågasvarande motbok. Klaganden har icke varit tillstädes vid häradsrätten och de av hans moder och broder lämnade uppgifterna, huruvida uttag å boken kunde tänkas ha varit önskvärda under tiden till den 2 juni 1945, ha varit mycket svävande. Uttag för värnskattens erläggande i rätt tid kunde exempelvis ha varit synnerligen önskvärt för inbesparande av en onödig indrivningsavgift.

Beträffande åtgärden att förklara en åtalad ämbetsman ha förfarit felaktigt men felet icke vara av beskaffenhet att medföra ansvar må erinras, att straffrättskommittén i sitt år 1944 avgivna betänkande med förslag till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten (SOU 1944: 69) föreslog införande av en uttrycklig bestämmelse att domstolen beträffande ringa fel skulle kunna utan att ådöma straff förklara att ämbetsmannen förfarit felaktigt. I den proposition, nr 80, vari på grundval av nämnda betänkande förslag till ändringar i strafflagen förelades 1948 års riksdag, upptogs emellertid icke något förslag till införande av dylik bestämmelse. Chefen för justitiedepartementet, som i anledning av gjorda erinringar mot förslaget i denna del medgav att skäl mot detsamma kunde anföras, yttrade att det syntes rådligast att icke upptaga frågan till behandling i lag utan liksom dittills överlämna dess lösande åt praxis.

I den av justitierådet Nils Beckman samt professorerna Ragnar Bergendal och Ivar Strahl, samtliga ledamöter av straffrättskommittén, år 1949 utgivna kommentaren till strafflagen och ovannämnda nya lagstiftning anföres i hithörande ämne (s. 603) följande:

”Ehuru det av kommittén föreslagna undantagsstadgandet icke blev upptaget i lagen, har det tydligen icke varit meningen att bryta förutvarande praxis, enligt vilken vissa fel icke äro av beskaffenhet att föranleda ansvar. Domstolarna ha följaktligen en viss diskretionär prövningsrätt, huruvida ett fel i objektivt hänseende är så ringa att det ej bör föranleda ansvar. Då ingen erinran härom upptagits i lagen, måste denna prövningsrätt hållas inom ganska snäva gränser. Kommittén ville medgiva sådan prövningsrätt för alla ringa fel. De remissinstanser, vilkas anmärkning främst föranledde det av kommittén föreslagna stadgandets uteslutande, ansågo emellertid någon begränsning av det straffbara området i detta hänseende icke vara erforderlig. Visserligen anslöt sig departementschefen icke helt till deras motivering, men av lagens antagna lydelse måste anses följa, att även ringa fel i regel äro straffbara. Har en ämbetsman åsidosatt vad honom i denna egenskap åligger, äro alltså de objektiva rekvisiten för ansvar uppfyllda, såvitt ej felet är med hänsyn till tjänstepliktens art och omständigheterna

obetydligt, vilket särskilt kan vara förhållandet med smärre rutinfel. Annars ligger begränsningen av det straffbara området endast i de subjektiva rekvisiten.”

Vad sålunda anförts synes mig vara riktigt. Någon befo-genhet att efter-giva straff för tjänstefel tillkommer icke domstol. Är felet icke en ren obe-tydlighet, bör således underlåtenhet att utdöma ansvar kunna grundas endast på hänsyn till de subjektiva rekvisiten. I förevarande fall har härads-rätten enligt domen funnit, att Berggren i objektivt hänseende gjort sig skyldig till tjänstefel. Några skäl för befrielse från ansvar synas mig icke kunna anföras med hänsyn till det subjektiva rekvisitet. Man måste kunna fordra av en utmättningsman att han icke gör sig skyldig till en sådan oskicklighet, som Berggren i detta fall visat. Erinras må också, att Berggren ännu vid häradsrätten bestritt, att han förfarit felaktigt, och sålunda icke ens efter åtalets anhängiggörande velat inse, att hans förfarande inneburit ett anmärkningsvärt överskridande av en utmättningsmans lagliga befo-genhet.

Ett förfarande som det här påtalade kan för övrigt enligt min mening icke betraktas som ett ringa tjänstefel. Oavsett motivet är det ett klart övergrepp som skett från Berggrens sida. Att något slags självpantning, kanske till nackdel för andra borgenärer, icke får ske för indrivande av statsverkets skattefordringar, borde icke behöva framhållas. Skulle detta förfarande lämnas utan något som helst straff, synes mig alltför stor möj-lighet lämnas öppen för begående av tjänstefel utan ansvarspåföljd. Av stor vikt synes mig därför vara, att Berggren dömes till bötesstraff för tjänstefelet.

Hovrätten över Skåne och Blekinge yttrade i dom den 27 september 1949 följande.

Berggren har väl förfarit felaktigt på sätt häradsrätten funnit.

Emellertid finner hovrätten följande böra beaktas.

Då ifrå-gavarande tjänsteåtgärder vidtogos, hade klaganden sedan flera år tillbaka icke fullgjort sin skattskyldighet. Vid tiden för tjänsteåtgärderna rådde avspärning till följd av krig. Klaganden vistades utanför spärren i sjöfart, varför postförbindelserna med honom voro synnerligen långsamma och oregelbundna. Berggren uppsatte den 28 november 1944 en till klagan-den ställd skrivelse, vari Berggren underrättade klaganden om den samma dag skedda utmätningen samt rådde honom, bland annat, att giva någon hemmavarande anhörig fullmakt att så förfoga över honom tillhöriga pen-ningmedel, att hans skatter i fortsättningen bleve guldna efter hand som de förfölle till betalning. Skrivelsen, som synes hava överlämnats till någon av klagandens hemmavarande anhöriga, kom sedermera — om än efter åt-skillig tidsutdräkt — klaganden tillhanda. Berggren har enligt egen upp-gift ansett sig kunna förmoda, att skrivelsen skulle föranleda någon klagan-

dens åtgärd till främjande av frivillig skattebetalning. Med hänsyn till vad nu anförts och till att Amanda Andersson visat sig ovillig att medverka till skatternas erläggande kan Berggrens dröjsmål med motbokens återställande i någon mån synas förklarligt, helst som Berggren synes hava räknat med att klagandens broder Thorvald Andersson skulle förehålla klaganden att betala sina skatter frivilligt.

Utredningen i målet visar, att Amanda Andersson, åt vilken klaganden uppdragit att förvara boken, under hela den tid Berggren omhänderhaft boken saknat fullmakt att göra uttag på densamma.

Amanda Andersson har såsom vittne vid häradsrätten uppgivit, att varken hon eller klaganden haft någon praktisk olägenhet av att Berggren ej förrän så sent som skett återställt boken.

Med beaktande såväl av vad här anförts som av Berggrens genom ifrågasvarande åtgärder visade, i och för sig förtjänstfulla nit vid beivrandet av vad han — sannolikt ej utan skäl — ansett vara ett försök att undandraga det allmänna skatt och hans samtidigt ådagalagda omsorg att söka övertyga klaganden om det riktiga och lämpliga i att godvilligt betala sina skatter finner hovrätten vad i målet förts Berggren till last icke böra medföra ansvar.

Hovrätten fastställer häradsrättens domslut, såvitt nu är ifråga.

Frågan huruvida Berggrens felaktiga förfarande under förhandenvarande omständigheter borde bestraffas eller icke syntes mig vara av den principiella betydelse, att densamma borde underkastas högsta domstolens prövning. För en enhetlig rättstillämpning skulle det utan tvivel vara av största betydelse, att det bleve fullt klargjort att domstol icke på grund av allenast mildrande omständigheter äger fria från straff för fel, som begås av tjänstemän i tjänsten. Med hänsyn därtill ansåg jag mig icke kunna underlåta att fullfölja talan mot hovrättens dom. I revisionsinlaga yrkade jag alltså, att högsta domstolen måtte, med ändring av domen, bifalla den mot Berggren i målet förda talan, och anförde till stöd härför följande.

I likhet med häradsrätten har hovrätten mot Berggrens bestridande funnit honom ha förfarit felaktigt. Det oaktat har icke heller hovrätten fällt Berggren till ansvar. De skäl, som hovrätten därvid åberopat, synas vara *dels* att någon skada eller olägenhet icke uppkommit av att motboken icke återställts tidigare än som skett, *dels* att Berggren, då han kvarhöll motboken, handlat av hedervärda bevekelsegrunder, *dels* att Berggrens handlingssätt föranletts av klagandens beteende *och dels* att Berggren ådagalagt omsorg för att övertyga klaganden om att han borde godvilligt betala sina skatter. Intet av dessa skäl berör de objektiva eller subjektiva förutsättningarna för straffbarhet enligt det åberopade lagrummet, 25 kap. 17 § strafflagen. Skälen utgöra endast en uppräknig av vissa mildrande omständigheter.

Av hovrättens domskäl synes det mig därför oförtydligt framgå, att hovrätten väl funnit Berggrens förfarande straffbart enligt nämnda lagrummen men att hovrätten på grund av de mildrande omständigheterna eftergivit straffet. Enligt min mening kan emellertid, såsom från åklagarsidan närmare utvecklats i hovrätten, domstol icke utan stöd av lag eftergiva ansvarsföljd för tjänstefel. Föreligga objektiva och subjektiva rekvisit för tillämpning av det ifrågakommande lagrummet, torde domstolen således icke kunna undgå att fälla till ansvar.

Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. Olaga kvarhållande.

Vid granskningen av ett av landsfiskalen i Övertorneå distrikt T. Utterström hit insänt utdrag av liggare över kvarhållna, för brott misstänkta personer för tredje kvartalet 1947 iaktogs, att vägarbetarna Valfrid Westerberg i Juoksengi och Elis Pudas i Lampisenpää efter anhållande den 13 september 1947 kvarhållits såsom misstänkta för olaga älgjakt till den 18 i samma månad klockan 9, då de lösgivits.

Sedan med anledning därav polisutredningen rörande omförmälda älgjakt hit införskaffats, inhämtades av en av jaktpolisen Robert Bagge den 20 december 1947 avgiven polisrapport, bland annat, följande.

På begäran av landsfiskalen i Övertorneå distrikt verkställde Bagge jämte jaktpolisen Brynolf Taavo utredning i anledning av vissa till polismyndigheten lämnade uppgifter om en påträffad slaktplats efter älg, som syntes ha fällts innan jakten å älg den 8 september 1947 blivit tillåten i Norrbottens län. Därvid upplyste hemmansägaren Frans Nuulu i Torakankorva vid förhör den 12 september 1947, att han av Bror Muotka och Bertil Brännström, båda i Kuivakangas, erfarit, att dessa söndagen före den lovliga älgjakten — den 7 september — hört skottlossning från det håll, där slaktplatsen efter en älgkalv den 10 september påträffats av jordbruksarbetaren Gösta Kerttu i Kuivakangas och av denne utvisats för Nuulu. Muotka och Brännström hade för Nuulu berättat, att skottlossningen varit av sådan art, att de misstänkt att det var fråga om olaga älgjakt och därför begivit sig av i den riktning de hört skotten. De hade därvid sammanträffat med Westerberg och Pudas, vilka uppehållit sig å en rastplats i norda delen av myren Pestilävuoma. På förfrågan hade dessa för Muotka och Brännström uppgivit, att de skjutit till måls.

Tillsammans med Nuulu undersökte jaktpoliserna därefter slaktplatsen, som var belägen i sydvästra hörnet av myren Pestilävuoma samt ett stycke in i skogen. Vid förhör samma dag, den 12 september, berättade hemmansägaren Johan Ruisniemi i Kuivakangas följande: Han hade tillsammans

med sin broder Karl Ruisniemi och Hugo Matlin söndagen den 7 september tidigt på morgonen begivit sig ut för att under tiden den 8—den 10 september jaga älg. Han hade följt med Matlin, därvid de gått kortaste vägen upp mot en honom tillhörig koja i trakten av Isokero, medan Karl Ruisniemi gått en omväg för att kontrollera, huruvida spår efter älg förekomme i någon annan trakt än där de från början ämnat jaga. Då Johan Ruisniemi och Matlin kommit omkring 3,5 km hemifrån och befunnit sig i trakten av Palopestilä, hade de fått höra flera skott avlossas i riktning mot Niskanpää. Detta hade hänt någon gång under förmiddagen. Omkring en timme senare, medan Johan Ruisniemi uppehållit sig å Isopertuli, hade han sammanträffat med Pudas. Då Ruisniemi haft sig bekant, att Pudas och Westerberg brukade jaga tillsammans, hade han sagt till Matlin att de skulle göra sällskap med Pudas, så kanske de skulle sammanträffa med Westerberg. Detta hade de även gjort. Westerberg hade då varit sysselsatt med att koka kaffe vid en eld omkring 300 meter söder om den norra rastplatsen på Pestilävuoma. Ruisniemi och Matlin hade blivit bjudna på kaffe, och de hade därefter suttit och pratat med Westerberg en god stund — omkring en timme — varefter de samtliga fyra begivit sig av i nordlig riktning utefter vintervägen över Pestilävuoma. Sedan de följts åt omkring 200 meter, hade Westerberg och Pudas gått till vänster rakt mot den plats, där Ruisniemi senare fått höra att slaktplatsen efter älgkalven påträffats. Ruisniemi och Matlin hade fortsatt rakt fram för att komma till den koja, där de ämnat övernatta. Ruisniemi hade iakttagit, att Westerberg medfört en repeterstudsare, medan Pudas troligen medfört en studsare för ett skott. Då de skilts åt hade Westerberg eller Pudas nämnt något om att de ämnade göra en liten sväng runt Isokero, varefter de skulle gå hem igen, enär de måste vara tillbaka i sina respektive arbeten redan måndag morgon.

Karl Ruisniemi uppgav, bland annat, att då han vid ovanberörda tillfälle vid 14-tiden gått över norra änden av myren Pestilävuoma, hade han sett två personer sitta på en gammal rastplats, där de eldat. Han hade dock ej känt igen dem.

Muotka berättade, att han tillsammans med Bertil Brännström den 7 september 1947 varit ute för att titta till sina jaktmarker före älgjaktens början. Då de vid 15.30-tiden i sällskap med några andra personer suttit vid en eld i Pertulinjärvi, hade samtliga hört två skott i riktning mot Pestilävuoma. Då man misstänkt att skottlossningen avsett älg, hade Muotka och de övriga i sällskapet begivit sig av i den riktning skotten hörts. Själv hade Muotka, då han kommit ned på Pestilävuoma, fått se två personer sitta vid den gamla rastplatsen i norra änden av myren. Ute på myren hade han upptäckt Levi Brännström och Gunnar Norberg och möjligen ytterligare en person, vilka då varit nästan ända framme vid rastplatsen. Framkommen till rastplatsen hade han funnit Pudas och Westerberg sittande vid en eld. Då Muotka varit övertygad om att Westerberg och Pudas avlossat de båda

skotten, hade han lyft upp Westerbergs jaktstudsare, kaliber 8 mm, samt tittat i mynningen för att kontrollera, huruvida vapnet nyligen använts. Därvid hade han kunnat konstatera detta. Westerberg och Pudas hade även på förfrågan medgivit, att de avlossat var sitt skott, samt vidare berättat, att de skjutit till måls. Pudas hade verkat lugn, men Westerberg däremot hade varit mycket nervös och upphetsad. Det hade förefallit som om han nyligen sprungit men icke velat, att detta skulle märkas på hans andhämtning. Westerberg hade verkat mycket angelägen att komma bort från sällskapet, och han hade flera gånger yttrat till Pudas: "Nu går vi!" Slutligen hade de även avlägsnat sig, varvid de nämnt något om att de ämnade göra en sväng, innan de återvände hem.

Kerttu berättade vid förhör den 12 september 1947: Han hade påbörjat jakten på morgonen den 8 september, varvid han medfört hund. Under dagens lopp hade han sammanträffat med Sven och Uno Norberg, vilka talat om den mystiska skottlossningen på Pestilävuoma föregående dag. De hade även sagt sig misstänka, att det varit fråga om en älg, men några verkliga undersökningar hade icke gjorts. Kerttu hade även hört, att Pudas och Valfrid Westerberg uppehållit sig på myren samt att de erkänt sig ha avlossat skotten. Tredje jakt dagen — den 10 september — hade Kerttu på förmiddagen gått från Pertulinjärvi i riktning mot rastplatsen i norra änden av Pestilävuoma, där han sett en eld samt två personer därinvid. Då han kommit ut på myren, hade hans hund av någon anledning dröjt sig kvar i skogsbrynet, men han hade icke undersökt anledningen därtill utan fortsatt fram till rastplatsen, där han sammanträffat med Erik och Henry Westerberg. Sedan han några minuter samtalat med dessa, hade hans hund kommit fram till rastplatsen. Den hade därvid varit alldeles nedblodad å vänstra sidan. Hunden vore till färgen vit, varför blodet syntes mycket tydligt. Kerttu hade då förstått, att en älg måste ha fällts någonstades i närheten, vilket han även sagt till bröderna Westerberg. Erik Westerberg, som sett hunden, hade då yttrat: "Det är bara rödfärg!" Kerttu, som funnit detta Westerbergs yttrande dumt, hade föreslagit bröderna Westerberg, att de tillsammans skulle gå över myren och titta efter, om där icke funnes en slaktplats, men dessa hade icke visat sig intresserade. Kerttu hade därför ensam begivit sig tillbaka samma väg, som han kommit. Då han kommit till kanten av myren, hade han sett hunden stå och slita i något, och då han gått fram till hunden, hade han mellan ett par granar påträffat räntan av en älgkalv. Spår å själva platsen hade utvisat, att älgkalven slaktats där. Då det förefallit Kerttu mycket märkligt, att bröderna Westerberg, då de måst ha sett att hans hund var nedblodad, icke varit intresserade, hade han icke delgivit dessa sin upptäckt utan begivit sig upp till Pertulinjärvi, där han sammanträffat med Johan Sturk. För denne hade han omtalat vad han sett. Sturk hade därefter följt med tillbaka och tittat på platsen. Innan Kerttu lämnat slaktplatsen för att hämta Sturk, hade

han undersökt platsen, därvid han av spåren bibragts den uppfattningen att älgen fallit i själva myrkanten och därefter släpats omkring 10 meter in i skogen, där den slaktats.

Den 13 september 1947 anhölls Valfrid Westerberg å sin arbetsplats såsom misstänkt för den olaga älgjakten, varefter han infördes till polisstationen i Övertorneå för förhör. Om sig själv uppgav Westerberg vid därpå hållet förhör, att han vore född år 1910 i Övertorneå församling, där han fortfarande vore skriven och boende under adress Juoksengi; att han vore son till pensionerade gränsuppsyningsmannen Levi Westerberg och dennes hustru; att han vore gift och hade sju minderåriga barn, varjämte hans hustru väntade ytterligare ett barn under september månad; att han under elva års tid sysslat med skogsarbete under vintrarna och flottningsarbete under somrarna; att han under åren 1939 och 1943 arbetat i försvarsarbeten i Övertorneå; att han därefter hela tiden varit anställd såsom motorskötare vid vägförvaltningen i Övertorneå utom en sommar, då han arbetat för en flottningsförenings räkning; samt att han icke tidigare straffats för brott eller förseelse.

Hörd i själva saken uppgav Westerberg följande: Veckan före den lovliga älgjakten 1947 hade han och Pudas arbetat tillsammans. Härunder hade de överenskommit att gå ut på jakt söndagen före älgjaktens början. På morgonen söndagen den 7 september hade Pudas vid 5-tiden anlänt till Westerbergs bostad. Därefter hade de tillsammans på var sin motorcykel åkt till fäbodarna norr om Niskanpää, där de lämnat motorcyklarna och fortsatt till fots. De hade först gått en sväng i sydlig riktning, varefter de begivit sig i nordlig riktning upp mot trakten av Pestilävaara. I trakten av Isovaara — strax efter det de lämnat fäbodarna — hade Westerberg och Pudas avlossat var sitt skott för att prova Westerbergs nya jaktstudsare, med vilken tidigare ej avlossats något skott. Bakom Pestilävaara hade de sammanträffat med Matlin och Johan Ruisniemi. Dessa hade kommit till Westerberg och Pudas vid ett tillfälle, då de varit sysselsatta med att koka kaffe. Sedan de alla suttit och samtalat omkring en timme, hade de börjat gå i nordlig riktning. På myren Pestilävuoma hade Westerberg och Pudas skilts från de övriga för att gå mot Isokero, men de hade stannat vid en lägereld i norra änden av Pestilävuoma. Där hade de kokat vatten och druckit kask. Medan de uppehållit sig å denna plats, hade Westerberg tyckt, att de skulle samla ihop "lite karlar" genom att avlossa några skott. Detta hade även Pudas varit med på, varför de båda stigit upp och avlossat var sitt skott i riktning mot Pestilävaara. De hade icke siktat mot något särskilt mål, utan endast skjutit mot berget. Sedan de avlossat skotten, hade de börjat göra i ordning samt dricka kask, varmed de just varit sysselsatta, då ett gäng jägare kommit fram över myren till deras rastplats. De nyanlända jägarna hade velat veta, vad Westerberg och Pudas skjutit på, och hade Westerberg därtill svarat, att de endast skjutit till måls. Ingen av de

nyanlända jägarna hade visat sig betvivla denna uppgift. Sedan de samtliga samtalat en stund, hade Westerberg och Pudas begivit sig från rastplatsen för att gå till Isokero. De hade gått ett stycke upp mot Isokero, varefter de återvänt till den plats, där de gömt motorcyklarna, samt med dessa kört hem till sina respektive bostäder. Westerberg hade skilts från Pudas utanför sin bostad i Juoksengi klockan 19 à 20, varefter Pudas fortsatt i riktning mot Lampisenpää. De hade icke under dagen erhållit något jaktbyte av något slag. De hade under hemvägen ej avlossat något ytterligare skott samt ej heller sammanträffat med någon person. Westerberg hade löst gällande jaktkort troligen den 23 augusti 1947. Jakträtt å byns gemensamma marker innehade han såsom varande bybo. — Då förhørsledaren påpekade, att Pestilävuoma var beläget inom Kuivakangas byamarker, framhöll Westerberg, att intet meddelats angående förbud för jakt, varför jakten vore fri å samtliga angränsande byars marker.

Den 13 september 1947 anhölls Pudas utanför sin bostad och medfördes till Övertorneå. Vid förhör uppgav Pudas om sig själv, att han vore född år 1908 i Övertorneå församling, där han fortfarande vore skriven och boende i Lampisenpää; att han vore gift och hade sju barn i åldern 4—17 år; att han, efter att ett par år ha haft arbete i arbetsmarknadskommissionens regi, under åren 1932—1939 sysslat med skogs- och flottningsarbeten; att han därefter erhållit fast anställning vid vägförvaltningen i Övertorneå, vilken anställning han fortfarande innehade; samt att han dömts till böter för djurplågeri men att detta varit mycket länge sedan.

I sak berättade Pudas följande: Han hade arbetat tillsammans med Westerberg under veckan närmast före 1947 års lovliga älgjakt, och de hade därunder överenskommit att söndagen den 7 september gå ut tillsammans för att jaga fågel, eftersom ingen av dem hade tillfälle att vara ute på älgjakt under de lovliga dagarna. Han hade därför den 7 september på morgonen med sin motorcykel åkt till Westerberg, varefter de på var sin motorcykel åkt till några fåbodar norr om Niskanpää. Där hade de lämnat motorcyklarna samt till fots begivit sig över Vähävaara—Isovaara—Kaharasenvaara och slutligen hamnat uppe på myren Pestilävuoma, där de stannat vid en gammal rastplats i norra änden av myren. Strax efter det de lämnat fåbodarna i Niskanpää hade de skjutit var sina tre skott för att prova Westerbergs nya jaktstudsare. Innan de kommit fram till nämnda rastplats, hade de vid en annan rastplats sammanträffat med Matlin och Johan Ruisniemi, tillsammans med vilka de druckit kaffe. På väg upp till denna rastplats hade Pudas och Westerberg druckit ur halva innehållet i en halv-litersbutelj brännvin. Under uppehållet å rastplatsen i norra änden av Pestilävuoma hade de kokat vatten och druckit kask, och hade hela halv-litern varit tömd innan någon annan person uppenbarat sig å denna plats. Efter kaskdrickningen hade de avlossat var sitt skott mot några träd ute på myren. Pudas kunde icke erinra sig vem som föreslagit detta, men de

hade varit överens om att skjuta var sitt skott i snabb följd för att få se, huru många älgjägare som skulle komma till platsen. Själv hade Pudas skjutit mot toppen av några tallar, men han hade icke iakttagit huru Westerberg riktat sitt skott. Omkring en kvarts timme senare hade en del jägare börjat anlända. Sålunda hade till platsen anlänt Levi Brännström tillsammans med sin son, Sturk, Muotka, en pojke vid namn Norberg samt en vid namn Savilahti. Samtliga hade velat veta vem som avlossat skotten samt vad de skjutit på. Till detta hade antingen Pudas själv eller Westerberg svarat, att de skjutit prick för att få se, huru många älgjägare som voro i farten. På förhørsledarens fråga huru de sist anlända jägarna reagerat, då de fått vetskap om att de lurats till platsen, uppgav Pudas, att detta hade han icke talat om för dem. Ingen av de nyanlända jägarna hade heller yttrat något. Från Keruvuomas södra del hade Pudas och Westerberg begivit sig direkt ned till den plats, där de haft sina motorcyklar förvarade. Därefter hade de kört till sina respektive bostäder, varvid de skilts utanför Westerbergs bostad. Pudas själv hade anlänt till sin bostad omkring klockan 22. På särskild fråga uppgav Pudas, att han efter att hava skilts från Westerberg åkt direkt till sin bostad och att han ej stannat å någon plats på vägen. Under vistelsen i skogen hade de icke erhållit något jaktbyte. Ej heller hade de sammanträffat med några personer under hemvägen. Pudas hade gällande jaktkort. Beträffande jakträtten ansåge Pudas i likhet med Westerberg, att jakten vore fri i dessa trakter.

Vid av Utterström beordrad husundersökning den 13 september 1947 i Westerbergs bostad påträffades i källaren i tvenne bredvid varandra belägna lagerrum konserveringsglas innehållande konserverat kött. Tre av dessa glas — förvarade i samma lagerrum — visade sig vara helt fria från damm samt verkade helt nyligen konserverade. Dessa konserveringsglas förevisades för Westerbergs hustru, vilken förklarade att glaset tillhörde en grannfru vid namn Mäki. Vid omedelbart hållet förhör med fröken Hanna Mäki uppgav hon sig känna igen de ifrågavarande konserveringsglasen såsom tillhörande hennes moder. På särskild fråga uppgav hon, att desamma konserverats någon gång under vintern 1946—1947. Beträffande de övriga i källaren påträffade konserveringsglasen voro dessa täckta av ett tunt lager damm. På fråga angående innehållet i dessa glas uppgav fru Westerberg, att de innehölle griskött. Denna hennes uppgift föreföll på grund av köttets mörka färg mycket osannolik, men kvarlämnades samtliga glas med hänsyn till fru Westerbergs tillstånd. I en i källarvåningen inrymd tvättstuga påträffades i en tvättbalja ett par herrkalsonger samt en blåskjorta, vilka blötlagts. Å såväl skjortans ärmlinningar som kalsongbenen förefunnos mörka fläckar, men det kunde icke konstateras, huruvida dessa härrörde från blod. Därom tillfrågad uppgav fru Westerberg, att hon ämnat tvätta dessa klädesplagg för att hennes man skulle få rena kläder till nästa arbetsvecka. Hon ansåge det icke alls märkligt att endast dessa plagg skulle

tvättas. I ett av lagerrummen i matkällaren påträffades en plankbit, å vilken förefunnos märken efter yxhugg samt blodfläckar. En del blodbemängda träflisor omhändertogs för kriminalteknisk undersökning huruvida blodet skulle kunna härröra från älg. Därjämte omhändertogs en Westerberg tillhörig jaktstudsare, kaliber 8 mm. Förrättningen avslutades klockan 16.

Vid husundersökning i Pudas' bostad iaktogs, att en nytvättad rygg-säck, vilken vid ett undersökningsledarens tidigare besök suttit på tork på en gärdesgård omkring Pudas' trädgårdsland, dåmera var borttagen från platsen. Pudas' hustru, fru Magnhild Pudas, förklarade sig känna till att rygg-säcken tvättats efter jakten, men hon kunde icke erinra sig om hon själv eller mannen gjort detta. Hon kände icke till, huruvida något älgkött funnes förvarat i gården, och hon hade ej heller hört något tal om någon älgjakt.

Den 15 september 1947 medfördes Westerberg till Pestilävuoma för att där utvisa de platser, varest han uppehållit sig den 7 september, och hördes Westerberg i sammanhang därmed ytterligare i saken.

Jämväl Pudas hördes ånyo den 15 september.

Vid förhör den 17 september delgavs Westerberg vad som framkommit genom vittnesförhören, nämligen att klockan omkring 14 söndagen den 7 september någon älgkalv icke funnits slaktad å Pestilävuoma, att onsdagen den 10 september på förmiddagen en slaktplats efter älgkalv påträffats där, att av spåren framginge att älgkalven påskjutits från höger sida medan den passerat Pestilävuoma — således i riktning från norra rastplatsen — att slaktplatsen vid påträffandet beräknats vara ett par dygn gammal, att under hela "älglovet" ett stort antal jägare uppehållit sig i närheten av Pestilävuoma — särskilt vid Pertulinjärvi — men att ingen hört annan skottlossning från Pestilävuoma än de skott, som Westerberg och Pudas avlossat den 7 september, samt att av kulhålen i huden framginge att älgkalven påskjutits med ett vapen av kaliber ej understigande 7,65 mm och ej överstigande 8 mm. Westerberg uppgav härtill, att han tyckte "det såge illa ut för honom" men att han icke kunde erkänna något som han icke gjort.

Pudas vidhöll vid förhör den 17 september i huvudsak sina tidigare lämnade uppgifter och lämnade på given anledning vissa kompletterande upplysningar. Delgiven vad som under vittnesförhören framkommit förklarade sig Pudas icke ha något som helst med vittnena att skaffa, eftersom han icke skjutit någon älg.

Medan Westerberg och Pudas sutto anhållna undersöktes de tillhörigheter de uppgivit sig ha medfört under jakten den 7 september 1947. Därvid konstaterades, att å snitt skurna med Westerbergs slidkniv funnos skårspår, vilka mycket liknade skårspåren å de på slaktplatsen omhändertagna avskurna buskarna, att i slidan till Westerbergs kniv funnos fläckar, vilka kunde härröra från blod, att å Pudas' overall funnos fläckar, vilka kunde härröra från blod, samt att i slidan till Pudas' kniv kunde förefinnas blod.

Med anledning därav omhändertogs nämnda föremål för kriminalteknisk undersökning.

Den 18 september 1947 klockan 9 på morgonen frigåvos Westerberg och Pudas.

Kriminalteknisk undersökning av översända föremål verkställdes därefter genom kriminaltekniska anstaltens försorg.

Sedan jag i anledning av vad sålunda förekommit anmodat Utterström att inkomma med förklaring rörande det förhållandet att Westerberg och Pudas kvarhållits för brott, varå allenast fängelse kunnat följa, anförde Utterström i avgivet yttrande följande.

Befolkningen på ömse sidor om gränsen mot Finland, vilken till övervägande del vore finsktalande, vore i förhållandevis stor utsträckning släkt. För den s. k. gränstrafiken rådde speciella lättnader, varför trafiken från och till den finska Tornedalen vore mycket livlig. Troligtvis på grund av släktskapen med grannfolket vore tjurighet och envishet drag, som vore synnerligen vanliga hos allmänheten där uppe. Det vore därför mindre vanligt, att en för brott misstänkt tornedaling erkände brottet, oaktat han blivit överbevisad om att han förövat detsamma. Att en misstänkt erkände ett brott, om bevisningen ej vore fullständig, hörde till sällsyntheterna. Vad i detta stycke anförts gällde givetvis ej bagatellföreseelser. Övertorneå landsfiskalsdistrikt hade en areal av i runt tal 25 kvadratmil. Avstånden vore följaktligen stora och byarna förhållandevis glest belägna. Distriktet gränsade på en sträcka av drygt 10 mil mot Finland. Under år 1947 hade antalet i distriktet diarieförda brottmål utgjort 775 och antalet instämnda tjänsteåtal 616. Dessa siffror torde vara de högsta för landsfiskalsdistrikten i länet och bland de högsta för distrikten i hela riket. Polisarbetet i distriktet vore på grund därav synnerligen betungande. Ätminstone vad detta distrikt beträffade hörde utredningar om olaga älgjakt till de svåraste och mest tidsödande av samtliga där förekommande brottmålsundersökningar. De milsvida skogarna, den gleasa befolkningen och det förhållandet att tjuvskyttnarna erhållit stor färdighet i att undanröja all bevisning gjorde, att det i fråga om brott av nu berörda slag vore nästan omöjligt att förebringa för fällande dom erforderlig utredning. Inom Övertorneå distrikt fälldes årligen en eller högst två älgar under den lovliga jakttiden, medan de vid olaga jakt skjutna älgarna torde vara åtskilliga, varom slaktplatser, som särskilt vintertid anträffades i skogarna, vittnade. Utredningar, som i anledning därav verkställdes, ledde i regel ej till sådant resultat, att någon ens kunde misstänkas för brottet. Enligt före år 1948 gällande bestämmelser hade en person, som ej haft stadigt hemvist och misstänkts för brott, varå fängelse kunnat följa, och mot vilken skälig anledning förekommit, att han skulle avvika, kunnat tagas i häkte. Det kunde ifrågasättas, om ej begreppet "person med stadigt hemvist" kunde tolkas så, att personen skulle hava sådant hemvist, att han

vore anträffbar nästan när som helst eller åtminstone under sådan tid, att utredningsarbetet icke omintetgjordes. På grund av de speciella förhållanden, som rådde i den svenska Tornedalen och för vilka Utterström redogjort tidigare, vore det synnerligen enkelt för en för brott misstänkt tornedaling att avvika till den finska sidan av Torneälven och där hålla sig dold utan att myndigheterna kunde göra något åt saken. Efterspaning av sådan person brukade nämligen sällan lämna något positivt resultat, trots att den efterspanade, då "kusten vore klar", ofta kunde besöka hemmet i den svenska gränssorten. Det låge i sakens natur, att polisen under sådana förhållanden ej på förhand kunde veta, när en för brott misstänkt ämnade avvika till Finland. Den närmaste anledningen till här ifrågavarande utredning hade varit en muntlig anmälan från Nuulu, vilken av jaktvårdsföreningen i Norrbottens län anställdt såsom jaktbevakare och såsom sådan hade polismans skydd och befogenhet. Eftersom landsfiskalsassistenten i distriktet vid tillfället uppehållit tjänst inom annat distrikt och Utterström själv varit överhopad av andra brådskande tjänstegöromål, hade Utterström hos landsfogden i länet hemställt om biträde av jaktpolis, varvid tvenne jaktpoliser från Luleå beordrats att handha utredningen. Vad själva anhållandet beträffade, så torde sannolika skäl förelegat att misstänka Westerberg och Pudas för den olaga älgjakten. För detta antagande hade den fortsatta utredningen även givit stöd. Eftersom det, sedan Westerberg och Pudas suttit anhållna i 24 timmar, för utredningens gång varit av synnerlig vikt att dessa ej komme på fri fot och därigenom hade möjlighet att undanröja bevisning samt avvika, hade Utterström förordnat om deras kvarhållande. Till detta beslut hade medverkat att polisen inom länet tidigare med framgång lyckats utreda brott av här ifrågavarande slag genom att de misstänkta efter polisens ingripande ej fått tillfälle att konferera med varandra utan genom samtidigt anställda upprepade förhör kunnat beslås med tvetalan eller på annat sätt funnit sin ställning ohållbar. Jaktpoliserna hade för övrigt då varit av den bestämda uppfattningen, att endast obetydlig bevisning utöver den redan förebragta varit erforderlig, innan åtminstone Westerberg skolat erkänna sin delaktighet i älgjakten. Utterström hade tidigare anfört, att det i fråga om olaga älgjakt inom Övertorneå distrikt vore nästan omöjligt att förebringa för fällande dom erforderlig bevisning och att utredningarna ofta lämnade det resultat, att någon särskild person ej kunde misstänkas för brottet. Ansvar mot den laglydiga befolkningen och särskilt den, som vore intresserad av jaktvård, hade därför känts särskilt stort då, såsom i detta fall, någon med fog kunnat misstänkas för den olaga älgjakten. Utterström ville i detta sammanhang framhålla, att den kritik, som från jaktvårds-kretsar i länet riktades mot polisen då det ena fallet av olaga älgjakt efter det andra förbleve ouppklarat, icke vore liten. För att i någon mån belysa den oerhörda omfattning, som den olaga älgjakten i Norrbottens län tagit, och de skador, som därigenom tillfogades den

förut icke stora älgstammen därstädes, ville Utterström hänvisa till en bifogad av jaktvårdskonsulenten i länet upprättad redogörelse.

Av innehållet i polisrapporten, anförde Utterström vidare, kunde man möjligen få det intrycket, att utredningsarbetet icke pågått under hela den tid Westerberg och Pudas suttit anhållna. Utterström ville emellertid framhålla, att jaktpoliserna nedlagt ett mycket energiskt arbete för att få här ifrågavarande brott klarlagt och att de utöver de i rapporten angivna personerna hört ett flertal andra, vilkas berättelser icke intagits i rapporten, eftersom de icke innehållit något av vikt för utredningen. Utterström vore, därest han överskridit sin befogenhet genom att kvarhålla Westerberg och Pudas, givetvis villig att ersätta dem med skäligt belopp för den arbetstid, som de förlorat genom kvarhållningsbeslutet. Utterström ville slutligen hemställa, att J. O. vid bedömandet av frågan om rätten att kvarhålla dem måtte beakta de redan förut åberopade säregna och svårartade förhållanden, varunder polismyndigheterna vid Finlandsgrensens arbetade.

Vid yttrandet var fogad en den 22 mars 1948 dagtecknad skrivelse från länsjaktvårdskonsulenten Gustaf Siljeström till landsfiskalen i Övertorneå distrikt. Skrivelsen innehöll, bland annat, följande: Sedan Siljeström i november 1939 tillträtt tjänsten som jaktvårdskonsulent i Norrbottens län hade det icke dröjt länge, förrän han fått ovederläggliga bevis för att den olaga älgjakten hade en mycket större omfattning än vad myndigheterna och än mer folk i allmänhet kunnat ana. Detta hade resulterat i att länsjaktvårdsföreningen genom Svenska jägareförbundets medverkan fått anslag ur jaktvårdsfonden till anställande av särskild jaktpolis från och med år 1942 och dessutom ökade anslag för direkt bevakning mot olaga älgjakt. Resultatet av en inventering av älgstammen inom länet år 1943 hade visat, att denna hade en vinternumerär på cirka 3 750 djur. Genom erfarenheterna från älgvårdande större skogskomplex i mellansvenska landskap visste man, att älgstammens normala förökning vore 30—35 procent på vinternumerären. Inom Norrbottens län hade den legala avskjutningen varit omkring 100 djur per år. Av älgstammens storlek kunde följaktligen beräknas, att inom länet årligen föddes lågt räknat minst 1 000 kalvar. Älgstammen hade trots detta icke blivit större, och orsaken därtill låge otvivelaktigt i tjuvskyttets omfattning och förödande inverkan. Dessutom kunde nämnas, att till länsjaktvårdsföreningen årligen inkomme rapporter om cirka 100 funna slaktplatser efter tjuvskjutna älgar. År 1943 hade denna siffra varit 133. Att ett så pass stort antal slaktplatser anträffats inom dessa oerhörda ödemarksviddar vore ytterligare ett klart bevis för tjuvskyttets stora omfattning inom länet. Givetvis återfunnes å dessa stora arealer endast en bråkdel av slaktplatserna från de tjuvskjutna älgarna. Man finge räkna högst 10 procent och det borde bemärkas, att den mest omfattande tjuvjakten skedde på eftersommaren och hösten innan snön kommit, då det givetvis vore en ren tillfällighet att en slaktplats påträffades. Med hänsyn till ovan relate-

rade förhållanden vore det uppenbart, att tjuvskyttet å älg, som vore orsaken till att Norrbottens län tyvärr hade landets i förhållande till arealen svagaste älgstam, förorsakade länet en stor ekonomisk förlust. Därför finge man hoppas, att myndigheterna så småningom insåge nödvändigheten av än effektivare åtgärder för tjuvskyttets bekämpande. För att kunna göra detta måste enligt Siljeströms åsikt en betydande skärpning av straffsätserna för olaga jakt införas och än mera medel till jaktpolisverksamhet och direkt bevakning anvisas samt, icke minst viktigt, vederbörande myndigheter givas sådan befogenhet, som omständigheterna krävde för att utredningar skulle kunna fullföljas och uppdagade brott bliva klarlagda. Tjuvskyttar vore i regel "hårda" herrar, som icke erkände annat än inför klar överbevisning. Inom många trakter glorifierades tjuvskyttarna fortfarande av sina grannar, och dessa lämnade ofta vid polisutredningarna oriktiga uppgifter för att skydda skyttarna. Siljeström kunde ej annat än beklaga, att man vid utformandet av bestämmelserna i den nya rättegångsbalken icke tagit hänsyn till de speciella förhållanden, som rådde i övre Norrlands ödebygder. Hade de, som utarbetat denna, bättre känt till förhållandena i övre Norrland och speciellt svårigheterna att kunna göra utredningar om och bevisa just olaga jakt, hade det förmodligen i lagtexten influtit särbestämmelser med utvidgade befogenheter för polischeferna i fråga om bland annat gripande och kvarhållande av för olaga älgjakt misstänkta eller ertappade tjuvskyttar.

På förfrågan huruvida åtal för olaga älgjakt sedermera anställts mot Westerberg och Pudas uppgav Utterström i skrivelse den 10 januari 1949, att han icke funnit den genom polisutredningen förebrogta bevisningen mot dem vara sådan, att ett åtal mot deras nekande skolat leda till en för dem fällande dom. Ett av de till synes starkaste indicierna, de blodiga träflisorna som anträffats i Westerbergs matkällare, hade nämligen, då blodet enligt utlåtande från statens veterinärmedicinska anstalts serologiska avdelning härstammat från älg, därest ren, rådjur och hjort kunnat uteslutas, måst elimineras, när det utrönts att ett jaktsällskap, till vilket Westerberg hört, under hösten 1945 nedlagt en älg, från vilken blodet kunnat härstamma. Enligt vad som upplysts från veterinärinstitutet ginge det nämligen icke att fastslå från vilken tidpunkt blodfläckarna å träflisorna härrörde.

I en till landsfogden i Norrbottens län avlåten skrivelse anförde jag, efter att till en början ha lämnat en redogörelse för tillämpliga regler om kvarhållande för brott m. m. i överensstämmelse med vad jag ovan å s. 16 o. f. utvecklat, följande.

Av handlingarna inhämtas, att Westerberg och Pudas den 13 september 1947 anhållits och införts till polisstationen i Övertorneå såsom misstänkta

för olaga jakt efter älg. Efter förhör, varvid såväl Westerberg som Pudas förnekat att de fällt den årskalv av älg varom fråga var, ha, enligt beslut av Utterström, båda kvarhållits för ytterligare utredning rörande den olaga älgjakten. Enligt vad som framkommit redan vid de första förhören med Westerberg och Pudas ha de båda haft stadigt hemvist i orten och varit familjeförsörjare. Då det brott, varom fråga var, icke kunnat förskylla högre straff än fängelse, har alltså i enlighet med vad jag ovan anfört häktning av Westerberg och Pudas icke kunnat äga rum och vid sådant förhållande har ett kvarhållande av dem för ytterligare utredning i saken varit uteslutet.

Enligt order av Utterström ha emellertid Westerberg och Pudas kvarhållits i arresten ända till den 18 september 1947 klockan 9. De ha sålunda utan laga skäl varit berövade friheten mer än fyra dygn.

Vad Utterström anfört till försvar för det påtalade förfarandet synes mig icke kunna lända honom till ursäkt. Även om vid utredningar rörande olaga älgjakter det, på sätt Utterström gjort gällande, kan vara svårt att få fram sanningen och därför önskvärt att hindra kommunikation mellan en misstänkt och andra personer, som kunna ha upplysningar att lämna i saken, får detta icke leda till att den misstänkte utan stöd av lag kvarhålls av polismyndighet. Att kvarhålla en misstänkt för att få fram en bekännelse får under inga omständigheter ske. Genom kvarhållandet har uppenbarligen skada tillskyndats Westerberg och Pudas. Oavsett detta synes mig Utterströms förfarande i detta fall vara av sådan beskaffenhet att detsamma icke kan undgå beivran.

På grund av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning väcka och utföra åtal mot Utterström för tjänstefel i anmärkta hänseende. Ansvar borde yrkas enligt 25 kap. 17 och 18 §§ strafflagen enligt den lydelse lagrummen hade före den 1 januari 1949 samt 15 kap. 10 § strafflagen, jämfört med 4 kap. 1 och 2 §§ samma lag. Tillfälle borde beredas Westerberg och Pudas att i målet föra talan.

Torneå tingslags häradsrätt, varest åtalet anställdes, yttrade i dom den 21 juni 1949 följande.

Utterström har erkänt åtalade gärningen. Därigenom finner häradsrätten utrett, att Utterström förövat den gärning, som åklagaren lagt honom till last.

Vid straffmätningen finner häradsrätten hänsyn böra tagas till att Utterströms arbetsbörda vid ifrågavarande tid utan hans förvållande varit onormalt stor och att det därför varit förklarligt, att Utterström varit nödsakad att i stor utsträckning lita till underordnad personal, det vill i förevarande fall säga jaktpoliserna.

Såsom mildrande har Utterström tillika åberopat den omständigheten,

att olaga älgjakt inom länet förekomme i så stor utsträckning att länet hade landets i förhållande till arealen svagaste älgstam och att effektiva åtgärder för tjuvskyttets bekämpande förty vore av nöden. Att Utterström anfört detta tyder visserligen på att han medvetet överträtt gällande regler för kvarhållande av personer, som misstänkts för brott, vilket, även om det skett i syfte att garantera efterlevnaden av jaktlagen, vore avsevärt mera klandervärdt än om han på grund av omfattningen av sin arbetsbörda icke kunnat ägna ärendet tillräckligt intresse. Emellertid finner häradsrätten vad Utterström sålunda andragit med största sannolikhet vara en ren efterhandskonstruktion, och häradsrätten fäster förty icke avseende därvid.

Häradsrätten finner tillämpning av strafflagen i dess från och med den 1 januari 1949 gällande lydelse icke föranleda mildare bedömning av Utterströms ifrågavarande gärning.

Häradsrätten dömer Utterström, jämlikt 25 kap. 17 och 18 §§ strafflagen i dess före den 1 januari 1949 senast gällande lydelse samt 15 kap. 10 § ävensom 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen, att till kronan utgiva 20 dagsböter å 12 kronor.

Häradsrättens dom har vunnit laga kraft.

5. Olaga anhållande enligt 24 kap. 5 § rättegångsbalken.

Vid granskningen av ett hit inkommet utdrag av den av landsfiskalen i Karlskoga distrikt å åklagaren-polischefens avdelning förda liggaren över anhållna, för brott misstänkta personer för första kvartalet 1948 fann jag anledning till anmärkning i fråga om anhållande av en för olaga älgjakt misstänkt person, grovarbetaren Knut Gustavsson från Östervik, Degerfors.

Av en på grund därav införskaffad, den 31 januari 1948 dagtecknad polisrapport, som var undertecknad av kriminalöverkonstapeln Rudolf Tholson i Karlskoga, framgick bland annat följande.

Den 31 december 1947 anmälde jägmästaren Einar Söderberg till polisstationen i Karlskoga, att en älgkalv den 28 i samma månad olovligen skjutits å kronoparken Villingsberg. Senare samma dag överlämnade Söderberg en av honom upprättad rapport rörande den olaga jakten. Enligt denna rapport hade extra kronojägaren Sten Lövgren telefonledes till Söderberg meddelat följande: Den 29 december 1947 hade Lövgren klockan omkring 13.30 sydost om Agnsjön och cirka 1 km sydsydväst om "Jägmästarebron" upptäckt blodfläckar och spår av folk samt älgspår. Något senare hade Lövgren strax norr om Lysningsdammen sett en stenhuggare vid namn Rask med en älghund i koppel. Påföljande dag vid 10-tiden hade Lövgren befunnit sig i rågången mot Labbsand. Där hade Rask kommit fram till

Lövgren och frågat om ved. Rask hade då av Lövgren ombetts att följa med till den trakt, där Lövgren dagen förut sett blodspår. Rask hade samtyckt därtill och meddelat, att han ägde kännedom om att älgjakt pågått i trakten den 28 december, då Rask vid 15-tiden hört ett skott. Rask hade nu från sin stuga, som låge cirka 100 meter söder om rågången mellan Labbsand och kronoparken, påvisat sparkstöttingspår, vilka följts till Lysningsdammen, där sparkstöttingen varit parkerad. Från Lysningsdammen hade Rask gått cirka 300 meter norrut på glansis, där inga spår syntes. Därefter hade Rask gått österut upp i skogen. Där hade syntes blodspår efter buret kött (man hade vilat ibland) samt fotspår, ett av små fötter. Därefter hade slaktplatsen hittats cirka 1,5 km sydsydväst om "Jägmästarebron". Huvud, fötter, hud och inälvor hade funnits kvar. Spåren hade givit vid handen, att jägarna varit minst tre, eventuellt fyra. En av jägarna hade gått på skidor.

Den 2 januari 1948 klockan 7.45 begåvo sig kriminalkonstapeln Allan Lannevik, poliskonstapeln Rune Sjödin och Lövgren i bil till "Jägmästarebron" för att närmare undersöka spåren efter den olaga älgjakten. Cirka 1 km sydsydväst om nämnda bro anträffades blodfläckar i snön samt skid- och fotspår, vilka följdes bakåt. Därunder kunde på ett flertal ställen iakttagas blodfläckar och på två ställen blodfärgade avtryck i snön efter säckar, som ställts ned på marken. Spåren kunde följas ända fram till slaktplatsen, där huvud, fötter, hud och inälvor efter en älg anträffades. Huvudet, benen och inälvorna voro övertäckta med huden, över vilken några granriskvistar därefter lagts, varjämte två nyhuggna granar placerats invid kvarlevorna i tydlig avsikt att dölja dessa. Vid slaktplatsen kunde även iakttagas spår efter två älgar. Dessa spår utvisade, att den ena älgen fällts under det att den andra vikit av norrut. Huvudet och huden omhändertogs och medfördes till kriminalpolisstationen i Karlskoga. Från slaktplatsen kunde fotspåren följas ned till Lysningsdammen, där även spår efter en sparkstötting påträffades. Samma spår kunde även iakttagas i rågången mellan kronoparken och Labbsand.

Då spåren ledde mot Ölsdalsvägen, gjorde Lannevik en närmare undersökning av fastigheterna utmed denna väg för att om möjligt anträffa något spår, som kunde sättas i samband med den olaga jakten. Utanför förre martinarbetaren Gunnar Karlssons bostad, Dalsbron, anträffades därvid en till synes nytvättad sparkstötting, och vid närmare undersökning av denna kunde frusna blodslamsor och blodfläckar konstateras under spjalorna på sitsen. På samma sparkstötting tillvaratogs även ett papperssnöre, som fläckvis var bemängt med blod.

Samma dag klockan 10.30 blevo fastighetens ägare, Gunnar Karlsson, och dennes fosterson, jungmannen Stig Henrysson, gripna av Lannevik samt införda till kriminalpolisstationen såsom misstänkta för den olaga älgjakten.

Hörd av Tholson med Lannevik som förhörsvittne erkände Henrysson, att han vore delaktig i ifrågavarande olaga älgjakt, samt uppgav beträffan-

de själva saken följande: Den 28 december 1947 hade Knut Gustavsson, med vilken Henrysson vore bekant sedan cirka två år tillbaka, kommit på besök till Dalsbron. Gustavsson hade strax vid ankomsten vänt sig till Henryssons fosterfader, Karlsson, och frågat denne, om han skulle följa med ut i skogen och jaga. Gustavsson hade vid tillfället medfört ett grovkalibrigt kulgevär. Geväret hade Gustavsson vid ankomsten förvarat under rocken. Karlsson hade omedelbart varit med därpå, varefter antagligen Gustavsson vänt sig till Henrysson och frågat, om han också skulle följa med. Av resonemanget mellan Gustavsson och Karlsson hade Henrysson förstått, att det var fråga om olaga jakt. Sedan Gustavsson suttit ungefär en timme hos dem, hade de alla tre gjort sig i ordning för jakten. Henrysson hade tagit med sig en gammal mynningsladdare, som tillhörde Karlsson och vid tillfället var laddad. Han hade även tagit med tre knallhattar. Vid 11-tiden hade de givit sig iväg, varvid Henrysson tagit på sig skidor, under det att de två övriga gått till fots. De hade följt en stig upp i skogen från Dalsbron österut, över sjön Lysningen. Då de kommit över denna, hade de fått se färska älgspår, som de följt norröver. Det hade varit spår efter två älgar. Sedan de gått ungefär 1 km, hade de skilt på sig. Gustavsson och Karlsson hade gått i en rundel österut, under det att Henrysson på skidor följt älgspåren i avsikt att driva älgarna mot skyttarna. Efter ungefär ytterligare 1 km hade Henrysson hört ett skott, varvid han väntat en stund, för den händelse det möjligen skulle varit någon annan skytt ute. Efter cirka en kvart hade han åkt till den plats, varifrån han hört skottet. Framkommen dit hade han sammanträffat med Gustavsson och Karlsson, som gått honom till mötes. Gustavsson hade talat om, att han sett två älgar, varav en fjolårskalv, samt att han skjutit kalven. De hade kommit överens om att ej göra något åt älgen samma dag, av risk för upptäckt, utan åka hem. Av denna anledning hade de alla tre gjort sällskap till Dalsbron. Efter ungefär en halvtimme hade Gustavsson åkt hem till sitt, sedan de kommit överens om att han skulle återkomma senare. Vid 22-tiden hade Gustavsson återkommit, varvid han medfört en yxa samt två stora jaktknivar, två säckar och en ryggsäck. Strax därefter hade de alla tre givit sig iväg, varvid Karlsson medfört en säck och Henrysson en sparkstötting. De hade haft för avsikt att stycka älgen och föra hem älgköttet. De hade haft sällskap till platsen alla tre. Älgkalven hade legat några hundra meter bortom den plats, där Henrysson tidigare på dagen sammanträffat med Gustavsson och Karlsson och fått reda på att Gustavsson skjutit älgkalven. Då älgen legat mellan två träd, hade de först hjälpts åt att flytta den ned till en glänta 6 à 7 meter därifrån. De hade därefter hjälpts åt att flå och stycka älgen, varefter de stoppat ned köttet i de medförda säckarna, som de därefter burit ned till Lysningsdammen. Där hade de lastat dem på sparkstöttingen. Huvud, ben, inälvor och hud hade de låtit ligga kvar på platsen, men innan

de avlägsnat sig hade de samlat ihop allt i en hög samt brutit några granruskor och lagt över denna tillsammans med litet snö. De hade därefter åkt över Lysningsdammen och hem till Dalsbron. Omedelbart efter ankomsten dit hade Gustavsson gått hem till sitt, varvid han medfört en säck med kött. Denna säck hade varit tyngst, och Henrysson uppskattade vikten till 30 à 35 kg. De båda andra säckarna, vilkas innehåll Henrysson uppskattade till sammanlagt cirka 35 kg, hade han och Karlsson hjälpts åt att släppa ned i en på tomten befintlig brunn, som saknade vatten. En trälucka hade legat över brunnen, varför de lyft av denna och därefter lagt tillbaka den på sin plats för att det ej skulle synas, att någon varit i brunnen. Han förmodade, att hans moder, Gunhild Elisabet Karlsson, sedermera fått kännedom om älgjakten, men hon hade icke varit närvarande, då de lagt ned älgköttet i brunnen, och de hade ännu ej använt något av köttet i hemmet. Han beräknade, att älgkalven oslaktad vägt 100 à 125 kg. Allt det kött, som förts hem till Dalsbron, skulle finnas kvar orört. Vad Gustavsson gjort med sitt kött kunde Henrysson icke uttala sig om.

Efter Henryssons erkännande företogo Tholson och Lannevik den 2 januari 1948 klockan 14.15 i närvaro av fru Karlsson husrannsakan i makarna Karlssons fastighet, varvid emellertid ingenting av vikt för utredningen kunde anträffas. Samma dag klockan 14.45 företogs i närvaro av fru Sigrid Elvira Gustavsson husrannsakan i Knut Gustavssons bostad, varvid en expresstudsare, kaliber 11 mm, och en dubbelbössa med en kulpipa, kaliber 12,7 mm, och en hagelpipa, kaliber 16 mm, tillhöriga Gustavssons fader, beslagtogs. Sedan husrannsakan avslutats klockan 15.15, blev Knut Gustavsson gripen i sin bostad av Tholson och Lannevik samt införd till kriminalpolisstationen i Karlskoga såsom misstänkt för olaga älgjakt.

Å polisstationen hördes därefter Karlsson och Gustavsson av Tholson. Båda förnekade därvid varje kännedom om den olaga jakten.

Henrysson utpekade därefter för Tholson och Lannevik den källa på tomten norr om bostaden i Dalsbron, där älgköttet gömts. I källan, som vid tillfället var täckt med snö, anträffades två säckar innehållande sammanlagt 31 kg älgkött, som omhändertogs och medfördes till polisstationen. Henrysson frigavs därefter klockan 17.30.

Klockan 18.30 samma dag hördes Karlsson ånyo av Tholson i närvaro av Lannevik. Därvid erkände Karlsson sin delaktighet i den olaga älgjakten och lämnade nu en utförlig redogörelse för denna, i huvudsak överensstämmande med Henryssons berättelse.

Karlsson fick lämna polisstationen den 2 januari klockan 21.45.

Sedan förhöret med Karlsson avslutats, blev Gustavsson samma kväll ånyo hörd av Tholson. Vid detta förhör erkände Gustavsson, att han söndagen den 28 december 1947 gjort sig skyldig till olaga jakt, och berättade därom följande: Vid 10- à 11-tiden sagda dag hade Gustavsson begivit sig

till Dalsbron, där han sammanträffat med Karlsson och Henrysson. Gustavsson hade medfört en remingtonkarbin, kaliber 12,7 mm, som han för cirka två år sedan köpt av en person, vilkens namn han icke ville uppgiva. Vapnet hade Gustavsson icke deklarerat. Sedan Henrysson tagit med sig en mynningsladdare, hade de alla tre givit sig iväg. De hade gått mot sjön Lysningen, och då de kommit över denna, hade de funnit färsk spår av två älgar. De hade följt spåren några hundra meter, varefter de skilt på sig. Henrysson hade på skidor följt spåren för att driva älgarna, under det att Gustavsson och Karlsson vikit av sannolikt åt öster. Sedan de gått cirka 500 meter, hade Gustavsson fått se två älgar, en ko med kalv. Då älgarna kommit gående mot dem, hade Gustavsson väntat till dess den ena varit 10 à 15 meter från honom. Han hade skjutit ett skott mot den närmaste älgen — huruvida det var en kalv kunde han icke avgöra — varvid älgen stupat. Skottet hade tagit strax bakom bogen, i hjärttrakten. Han hade därefter skjutit ytterligare ett skott mot huvudet från 5 à 6 meters håll. De hade icke gått fram till älgen utan kommit överens om att återvända senare på kvällen och taga hand om den. De hade gått tillbaka samma väg, varvid de träffat Henrysson och för denne omtalat, att de skjutit en älg. De hade därefter åkt hem till Dalsbron, varifrån Gustavsson gått hem till sitt, sedan de kommit överens om att han skulle komma tillbaka senare på kvällen. Vid 21-tiden hade Gustavsson åter begivit sig till Dalsbron, varifrån de alla tre gjort sällskap till slaktplatsen. Gustavsson hade medfört två knivar, en säck, en ryggsäck och en yxa. Henrysson hade tagit med en sparkstötting, som de ställt ifrån sig på sjön. Sedan de kommit fram till slaktplatsen, hade de hjälpts åt att flå och stycka älgen. Köttet hade de stoppat ned i säckarna, som de därefter burit till sparkstöttingen på isen. Inälvor, huvud, hud och ben hade de samlat ihop i en hög och brett några granriskvistar över. De hade huggit ned två granar, som de ställt över kvarlevorna. De hade sedan tagit vägen över isen tillbaka till Dalsbron, där de skilts åt vid 3-tiden på natten. Karlsson och Henrysson hade tagit med sig var sin säck om tillsammans cirka 50 kg, under det att Gustavsson tagit med sig den tredje säcken om cirka 30 à 40 kg. Gustavsson beräknade, att älgen vägt cirka 130 kg oslaktad. Älgen hade icke varit fullvuxen, men Gustavsson kunde icke avgöra, om det varit en kalv. Det älgkött Gustavsson tagit med hem hade han på natten gömt i vedboden, där det fått ligga till dess han natten till den 2 januari 1948 vid 24-tiden burit ned det till sjön och kastat det tillsammans med geväret i en upphuggen vak. Anledningen därtill hade varit, att han på kvällen hört sägas, att det skulle ha kommit fram att någon skjutit en älg. Han hade räknat med att bli misstänkt, och för att undanröja varje misstanke hade han vidtagit denna åtgärd.

Gustavsson förnekade bestämt, att någon av hans anhöriga hade kännedom om älgjakten, och förnekade lika bestämt, att han eller någon av hans anhöriga använt något av omförmälda älgkött. Han förklarade, att han icke

innehade något eget vapen, men förnekade bestämt, att han vid älgjakten använt något av faderns vapen.

Om sig själv uppgav Gustavsson vid samma förhör, bland annat, att han vore född den 26 november 1927 och son till en namngiven grovarbetare och dennes hustru; att han vore ogift samt skriven och boende i föräldrahemmet i Karlskoga med postadress Östervik, Degerfors; att han uppfostrats i föräldrahemmet och genomgått folkskolans samtliga klasser men icke vore konfirmerad; att han efter slutad skolgång erhållit anställning som springpojke hos en cykelhandlare i Immetorp, hos vilken han arbetat i ungefär ett år; att han därefter cirka ett år haft ett liknande arbete i Bofors Järnhandel, varefter han under ungefär ett halvt års tid arbetat hos en fiskhandlare i Karlskoga; att han efter att i cirka ett halvt års tid ha arbetat vid Valåsens kvarn fått anställning som cykelreparatör hos en firma i Sandviken; att han, då firman Cykelcentrum under sommaren 1943 startats i Karlskoga, börjat arbeta vid nämnda firma, där han emellertid slutat i mitten av oktober månad samma år; att han därefter omväxlande sysslat med grov- och skogsarbeten för olika arbetsgivares räkning och för närvarande vore sysselsatt med skogshuggning för Villingsbergs revirs räkning; samt att han år 1944 av Karlskoga tingslags häradsrätt ådömts dagsböter för olovligt förfogande men i övrigt vore ostraffad.

Samma dag, den 2 januari 1948, klockan 21 underrättades åklagaren-polischefen i distriktet, landsfiskalen Bror Wassberg, om vad som framkommit vid förhöret med Gustavsson, varvid Wassberg förklarade Gustavsson anhållen för vidare utredning. Om detta beslut underrättades Gustavsson omedelbart.

Påföljande dag klockan 10.15 begåvo sig Lannevik och poliskonstapeln Curt Rohdell tillsammans med Gustavsson till sjön Möckeln, där Gustavsson anmodades utvisa den plats, där säcken med älgköttet och geväret skulle ha sänkts. Denna plats kunde han emellertid icke återfinna.

Vid därefter å kriminalpolisstationen anställt förhör medgav Gustavsson, att den av honom tidigare lämnade uppgiften att han sänkt såväl geväret som köttet i sjön vore sanningslös. Han vidhöll emellertid, att han undanskaffat såväl vapnet som köttet, men vägrade tala om var han gjort av det. Han uppgav, att han under natten till den 2 januari gömt köttet på en plats åt Degerforshållet, som han emellertid icke ville uppgiva. Det vid jakten använda vapnet, en enkelpipig remingtonkarbin av kaliber 12,7 mm, hade han år 1946 köpt för 25 kronor av en person, vilkens namn han emellertid vägrade uppgiva. Vapnet hade varit av äldre modell och mycket illa medfaret. Han hade aldrig sökt eller erhållit tillstånd att inneha ifrågavarande gevär. Han hade gömt geväret i skogen ovanför sin bostad.

Klockan 19.45 samma dag, den 3 januari 1948, meddelade Wassberg beslut om Gustavssons frigivande, varefter Gustavsson omedelbart fick lämna polisstationen.

Sedan jag med anledning av vad sålunda förekommit anmodat Wassberg att till mig inkomma med förklaring rörande det förhållandet att Gustavsson anhållits för brott, varå allenast fängelse kunnat följa, anförde Wassberg i avgivet yttrande följande.

Gustavsson hade gripits den 2 januari 1948 såsom misstänkt för olaga älgjakt å kronans jaktområde. Han hade vid det första förhöret den 2 januari förnekat, att han deltagit i den olaga jakten, men vid ett senare förhör samma dag medgivit, att så varit fallet, liksom även att han gjort sig skyldig till olaga vapeninnehav. Vid detta senare förhör hade Gustavsson uppgivit, att han kastat sin del av älgköttet och det vapen, som han använt vid jakten, i sjön Möckeln i närheten av sin bostad, belägen ungefär en mil från Karlskoga stads centrum. Förhöret med Gustavsson hade avslutats först sent på kvällen, och då Wassberg funnit det vara av synnerlig vikt, att Gustavsson fanns tillgänglig för fortsatt utredning och kontroll vid dagsljus påföljande dag av hans uppgift om undanskaffandet av köttet och vapnet, hade Wassberg klockan 21 på kvällen förordnat om hans anhållande i avbidan på den fortsatta utredningen, ehuru fulla häktningsskäl icke förelegat. Efter vallning på platsen för det uppgivna gömstället och ytterligare förhör dagen därpå hade Gustavsson vidgått, att han lämnat sanningslösa uppgifter om gömstället, men dock fortfarande vägrat att uppgiva, var han i verkligheten gömt köttet och vapnet. Då någon ytterligare utredning därom icke stått att vinna, hade Gustavsson försatts på fri fot den 3 januari klockan 19.45. Såvitt Wassberg hade sig bekant torde det före den 1 januari 1948 vid utredningar om olaga älgjakt, som merendels vore mycket svåra och tidsödande, ha varit praxis, att misstänkta personer kvarhållits för vidare utredning även om icke fulla skäl förelegat till antagande, att den misstänkte saknade stadigt hemvist eller kunde befaras avvika. Själv hade Wassberg vid åtskilliga tillfällen beslutat om kvarhållande av personer, som varit skäligen misstänkta för olaga älgjakt och därmed sammanhängande brott, om utredningen icke hunnit slutföras inom tjugofyra timmar från gripandet och det varit av synnerlig vikt att den misstänkte hållits i förvar under den fortsatta utredningen. Senast i oktober 1947 hade i distriktet två personer kvarhållits såsom misstänkta för dylika brott. Wassberg hade styrkts i sin uppfattning, att förfarandet varit riktigt eller i varje fall formellt oantastligt, därigenom att anmärkning icke vid något tillfälle försports vid granskning av tidigare insända utdrag av kvarhållningsloggaren. Bestämmelserna i 24 kap. 5 § nya rättegångsbalken att misstänkt finge anhållas även utan fulla häktningsskäl, om det funnes vara av synnerlig vikt att han i avbidan på ytterligare utredning toges i förvar, hade Wassberg — om än med tvekan men i varje fall ditintills — tolkat så, att ett anhållande skulle kunna ske, även om allenast fängelse kunde följa å brottet och åklagaren alltså redan på ett ganska tidigt stadium av förundersökningen komme till den uppfattningen

att häktning icke vore nödvändig men det däremot vore ett angeläget polisiärt intresse att kvarhålla den misstänkte för att säkra bevisning eller kontrollera en ömtålig uppgift av vital betydelse. Varken i de kommentarer till rättegångsbalken, som funnes intagna i NJA II 1943, eller i de handböcker, vilka Wassberg dittills haft tid och tillfälle att läsa, bland andra den av processnämnden utgivna "Underrättsförfarandet", hade Wassberg kunnat finna något direkt uttalande om att ett anhållande *icke* kunde företagas, om det vore uppenbart att häktningsskäl i 24 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken ej kunde komma till tillämpning. Vore Wassbergs nyssnämnda uppfattning oriktig och skulle alltså det i lagtexten använda uttrycket "fulla skäl till häktning" tydas så, att häktningsskålet helt förfallit, om det redan vid övervägande av anhållningsfrågan vore uppenbart att häktning icke komme att tillgripas, så skulle Wassberg givetvis låta sig vara angeläget att för framtiden tillse, att det nu anmärkta förfarandet icke komme att upprepas, trots att Wassberg på goda grunder och efter många års erfarenheter starkt misstänkte, att ett nästan regelmässigt borttagande av möjligheten att anhålla tjuvskyttnar komme att avsevärt försvåra, ja i vissa fall förhindra bekämpandet av brottsligheten på detta område. Hade Wassbergs åtgärd att anhålla Gustavsson varit felaktig, vore Wassberg den förste att på det livligaste beklaga misstaget. Felet syntes dock vara ursäktligt med hänsyn till att åtgärden vidtagits just i den mest kritiska övergången mellan gamla och nya rättegångsordningen och innan ännu de nya bestämmelserna hunnit helt slå igenom. Vid tiden för anhållningsbeslutet hade Wassberg dessutom varit överhopad med andra arbetsuppgifter, som stått i samband med nya rättegångsreformens genomförande inom hans stora och arbetstyngda distrikt med en folkmängd av i det närmaste 40 000 personer och ett mycket stort antal åtal. Vore ett fel begånget, ville Wassberg försäkra, att det icke berott på värdslöshet eller försummelse utan helt på en felaktig tolkning av de nya anhållningsreglerna. Wassberg hemställde därför, att ärendet icke måtte föranleda annan åtgärd än ett uttalande av J. O. om den rätta tolkningen av anhållningsbestämmelserna i det föreliggande fallet. Gustavsson hade av Karlskoga tingslags häradsrätt den 16 mars 1948 dömts att för de åtalade brotten hållas till fängelse i två månader.

I en till landsfogden i Örebro län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Redan före den 1 januari 1948, då nya rättegångsbalken trädde i kraft, var, enligt bestämmelserna i lagen den 12 maj 1933 angående ändring i vissa delar av förordningen om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall, en förutsättning för kvarhållande utan häkt-

ning av en för brott misstänkt person att brottet kunde tänkas leda till häktning. En person, som hade stadigt hemvist, kunde sålunda icke kvarhållas i och för utredning rörande brott, som ej var belagt med strängare straff än fängelse.

I 24 kap. 1 § första stycket nya rättegångsbalken stadgas att, om någon på sannolika skäl misstänkes för brott, varå straffarbete kan följa, må han häktas, om med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänkte förhållande eller annan omständighet skäligen kan befaras, att han avviker eller annorledes undandraget sig lagföring eller straff eller genom undanröjande av bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning, eller ock anledning förekommer, att han fortsätter sin brottsliga verksamhet.

I andra stycket samma paragraf heter det vidare: Är brottet ringare än i första stycket sägs men kan därå följa fängelse och har den misstänkte icke stadigt hemvist inom riket, må han häktas, om det skäligen kan befaras, att han avviker.

I 24 kap. 5 § stadgas att, om mot någon förekomma skäl till häktning, må han i avbidan på rättens beslut därom anhållas. Äro ej fulla skäl till häktning, må den misstänkte dock anhållas, om det finnes vara av synnerlig vikt, att han i avbidan på ytterligare utredning tages i förvar. Beslut om anhållande meddelas av undersökningsledaren eller åklagaren.

I motiven till sistnämnda lagrum anförde processlagberedningen i sitt år 1938 avgivna betänkande med förslag till rättegångsbalk (SOU 1938: 44 s. 301 o. f.) följande: Åklagare och polismyndigheter måste i viss utsträckning äga möjlighet att hålla misstänkt person i förvar utan prövning av rätten. Detta slag av frihetsberövande benämndes i förslaget anhållande. Då anhållandet vore en förberedande åtgärd för häktning, borde i första hand den, mot vilken skäl till häktning förekomme, kunna anhållas i avbidan på rättens häktningsbeslut. Även om ej fulla skäl till häktning förelåge, borde den misstänkte kunna anhållas, om det funnes vara av synnerlig vikt, att han i avbidan på ytterligare utredning toges i förvar. Rätt att besluta om anhållande borde tillkomma undersökningsledaren eller åklagaren. I regel syntes anhållande komma att ske under förundersökningen.

Av såväl nyssberörda lagrums lydelse som de anförda motiven framgår, att någon ändring i vad tidigare gällt i fråga om förutsättningen för kvarhållande utan häktning icke skett genom den nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Anhållande enligt 24 kap. 5 § rättegångsbalken är att anse som en förberedande åtgärd för häktning och kan sålunda komma till användning allenast i fall, då med hänsyn till brottets beskaffenhet häktning efter ytterligare utredning kan tänkas ifrågakomma. Då, såsom av innehållet i 24 kap. 1 § rättegångsbalken framgår, person, som har stadigt hemvist, icke kan häktas för brott, som ej kan förskylla högre straff än fängelse, är det uppenbart, att sådan person ej heller får anhållas jämlikt 5 § samma kapitel för dylikt brott.

I 28 § lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt stadgas, att om någon jagar olovligt å annans jaktområde, skall han dömas till dagsböter. Har han därvid fällt, fångat, sårat eller påskjutit, bland annat, älg eller har jakten bedrivits vanemässigt eller i större omfattning, vare straffet dagsböter, lägst 20, eller fängelse i högst sex månader.

Jaktstadgan den 3 juni 1938 innehåller i 13 § bestämmelser om fridlysnings-tid för älg. Enligt dessa bestämmelser må i Örebro län jakt efter älg regelmässigt äga rum allenast under sex dagar i oktober månad, men under vissa betingelser kan enligt 15 och 16 §§ jakt efter älg å visst område med-givas under annan tid än den eljest för länet gällande.

Årskalv av älg är enligt 13 § dock fridlyst under hela året, där ej annat följer av bestämmelserna i 15 och 16 §§.

Enligt kungl. kungörelse den 27 juni 1947 angående tillfälliga ändringar i fridlysnings-tiderna för vissa djurslag (nr 403) var jakt å älg inom Örebro län under jaktåret 1947/48 tillåten från och med den 13 till och med den 16 oktober.

I 28 § 1 mom. jaktstadgan förordnas, att om någon jagar, fångar eller dödar djur under tid, då djuret är fridlyst, skall han straffas för olaga jakt med dagsböter. Har vid olaga jakt bland annat älg eller rådjur fällts, fångats, sårats eller påskjutits, vare straffet fängelse i högst ett år eller, där om-ständigheterna äro mildrande, dagsböter ej under 20. Enligt 2 mom. samma paragraf skall den, som säljer, köper, emottager eller från ort till annan forslar fridlyst djur, straffas såsom för olaga jakt, efter ty i 1 mom. sägs.

I förevarande fall är upplyst, att Gustavsson den 2 januari 1948 såsom misstänkt för olaga och olovlig jakt efter älg gripits och införts till polis-stationen i Karlskoga klockan 15.15. Efter att till en början ha förnekat all kännedom om jakten ifråga, har Gustavsson på kvällen samma dag erkänt, att han den 28 december 1947 å kronoparken Villingsberg olovligen skjutit en älg, som varit fullvuxen, så att Gustavsson icke kunde avgöra om det varit en årskalv eller ej. Gustavsson har därvid lämnat en utförlig berättelse om jakten och omhändertagandet av köttet efter älgen. Sedan Wassberg såsom åklagare i distriktet samma dag klockan 21 av förhørsledaren Tholson underrättats om vad som förekommit vid förhöret med Gustavs-son, har Wassberg klockan 21.15 förklarat Gustavsson anhållen för vidare utredning.

Enär ifrågavarande brott icke kunnat förskylla svårare straff än fängelse samt Gustavsson haft stadigt hemvist, har häktning av Gustavsson icke kunnat ske. I enlighet med vad jag ovan anfört måste följaktligen också ett anhållande av Gustavsson för brotten ifråga ha varit uteslutet. Genom att förklara Gustavsson anhållen har Wassberg därför överskridit sin befogen-het i anmärkningsvärd grad. Härtill kommer, att den vid anhållandet på kvällen den 2 januari 1948 redan verkställda utredningen i saken varit av sådan beskaffenhet, att ett kvarhållande av Gustavsson efter dagens sista

förhör för vidare utredning icke varit av omständigheterna betingat. Något skäl för anhållande av Gustavsson, som för övrigt icke skäligen kunnat befaras avvika, har sålunda icke förelegat, och Gustavsson har alltså även på denna grund bort frigivas av Wassberg sagda kväll. I stället har Gustavsson genom anhållandet berövats friheten till påföljande kväll, då han frigivits klockan 19.45. Skada har alltså tillskyndats Gustavsson genom anhållandet.

Vad Wassberg anfört till försvar för ifrågavarande åtgärd synes mig icke kunna lända honom till ursäkt. Såsom av vad jag redan anfört framgår hade Gustavsson ej heller enligt de före år 1948 gällande bestämmelserna i ämnet kunnat anhållas för brott av ifrågavarande slag. Därutinnan skedde ingen ändring genom att nya rättegångsbalkens bestämmelser voro att tillämpa från början av år 1948. I den av processnämnden utgivna, av Wassberg återopade handboken "Underrättsförfarandet" anföres å s. 271, att anhållande endast kan rikta sig mot den som misstänkes för brott av sådan beskaffenhet, som under de i lagen angivna förutsättningarna kan föranleda häktning. Den omständigheten att Wassberg måhända tidigare kvarhållit personer för olaga älgjakt, utan att anmärkning riktats mot sagda förhållande, kan icke lända honom till försvar. Klart är, att ett sådant förhållande kunnat undgå upptäckt vid stickprovsgranskning härstädes. Det utdrag ur liggaren över kvarhållna, vari det av Wassberg närmast åsyftade kvarhållandet finnes antecknat, inkom för övrigt till länsstyrelsen i Örebro län den 7 januari 1948, med andra ord först sedan nu påtalade anhållande av Gustavsson redan ägt rum, och senare hit.

I enlighet med vad jag ovan anfört fann jag alltså Wassbergs ifrågakomna förfarande att anhålla Gustavsson icke kunna undgå beivran. Jag uppdrog därför åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning väcka och utföra åtal mot Wassberg för tjänstefel i anmärkta hänseende. Ansvar borde yrkas enligt 25 kap. 17 och 18 §§ strafflagen enligt den lydelse lagrummen hade före den 1 januari 1949 samt 15 kap. 10 § strafflagen, jämfört med 4 kap. 1 och 2 §§ samma lag. Tillfälle borde beredas Gustavsson att i målet föra talan.

Karlskoga tingslägs häradsrätt, varest åtalet väcktes, yttrade i dom den 15 november 1949 följande.

Enligt bestämmelserna i 24 kap. 1 § rättegångsbalken förutsättes i allmänhet för häktning av en för brott misstänkt person att straffarbete kan följa å det brott, som misstanken avser. För brott, varå icke straffarbete men väl fängelse kan följa, må sålunda häktning icke ske av person, som äger stadig hemvist inom riket. Enligt stadgandena i 24 kap. 5 § rättegångsbalken må person, mot vilken förekomma skäl till häktning, anhållas i avbidan på rättens beslut därom. Härjämte må, därest ej fulla skäl till häktning föreligga, den misstänkte dock anhållas, om det finnes vara av

synnerlig vikt att han i avbidan på ytterligare utredning tages i förvar. Även enligt sistnämnda bestämmelse måste det anses utgöra en förutsättning för rätten att anhålla en för brott misstänkt person att den fortsatta utredningen kan tänkas komma att leda till häktning. De brott, som enligt därom förda anteckningar föranlett Gustavssons anhållande, nämligen olaga älgjakt och olovlig jakt efter älg å annans jaktområde, hava icke kunnat medföra svårare straff än fängelse. Då Gustavsson vidare enligt vad i målet är ostridigt haft stadigt hemvist inom riket, har häktning av Gustavsson för samma brott varit utesluten. Enligt vad förut anförts har sålunda ej heller anhållande för samma brott fått ske. Med hänsyn till avfattningen av förut återgivna bestämmelse, enligt vilken anhållande under viss förutsättning må ske även då fulla skäl till häktning icke föreligga, kan Wassberg emellertid icke anses hava saknat allt skäl att anse sig befogad att i avbidan på fortsatt utredning företaga anhållande för brott, som högst kan straffas med fängelse. Tillika får anses upplyst, att just beträffande olaga och olovlig jakt efter älg, i vilka fall utredningen uppenbarligen ofta är förenad med särskilda svårigheter, bland åklagarna i riket yppat sig tveksamhet och delade meningar beträffande frågan huruvida anhållande under vissa förutsättningar kan anses befogat. Anhållande för sådana brott torde också i måhända icke alltför obetydlig utsträckning tidigare ha ägt rum. Vid den tidpunkt, då Wassberg meddelade beslut om Gustavssons anhållande, förelåg visserligen från Gustavssons sida ett erkännande om att han fällt ifrågavarande älg tillika med en närmare redogörelse rörande förloppet vid jakten. Dock förefunnos fortfarande i vissa avseenden dunkla och ovissa punkter, såsom rörande Gustavssons sedermera återtagna uppgift därom att han i sjön Möckeln nedsänkt sin andel i köttet efter älgen och det vid jakten använda vapnet. Vid nu angivna förhållanden finner häradsrätten väl, att Wassberg icke varit berättigad att meddela beslut om Gustavssons anhållande men att Wassberg dock med hänsyn till föreliggande omständigheter icke genom samma beslut kan anses ha gjort sig skyldig till straffbart tjänstefel.

Häradsrätten lämnar den av åklagaren i målet förda talan utan bifall.

Häradsrättens dom har vunnit laga kraft.

II. Redogörelse för ärende, som föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning.

1. Felaktigt förfarande av styresman vid fångvårdsanstalt genom kvarhållande av brev, som intagen velat avsända, utan att denne underrättats därom.

I en den 23 maj 1949 hit inkommen klagoskrift anförde till förvaring dömde Thore Stocksäter, vilken intill den 18 maj 1949 varit intagen i fångvårdsanstalten i Norrköping, förutom annat som jag ej funnit föranleda någon min vidare åtgärd, följande.

Stocksäter hade sig bekant, att i mars månad 1949 ett vykort sänts till honom från Stockholm, på vilket förutom adressen endast stått: "Hälsningar P. B." Detta kort hade emellertid icke utlämnats till Stocksäter och han hade ej heller blivit underrättad om dess ankomst. Vid förfrågan hos fångvårdsanstaltens styresman, t. f. direktören A. Larsson, hade denne uppgivit, att kortet ankommit till anstalten, men förklarat, att han trott det vara en hälsning från en "permissionsbekantskap", och därför vägrat utlämna detsamma. Massor av såväl avgående som ankommande post kvarhölls alldeles godtyckligt av Larsson utan att han på något sätt varskodde vare sig avsändare eller mottagare. Så småningom finge man ju i alla fall på olika vägar reda på, om ett brev ankommit eller icke avgått, men det sade sig självt, att detta sätt att handha de intagnas brevväxling skapade en massa onödig irritation. Förfarandet strede för övrigt klart mot gällande lag.

I ett med anledning av klagomålen infordrat yttrande anförde Larsson i förevarande del följande: Stocksäter hade haft permission 72 timmar under tiden den 2—den 5 mars 1949. Han hade därunder gjort sig skyldig till homosexuellt umgänge med ett par yngre män. I samband med en utredning om brott hade detta kommit till polisens kännedom och meddelats Larsson. Omkring den 23—den 25 i samma månad hade till Stocksäter ankommit ett vykort med hälsningar och undertecknat med initialer, som icke tidigare förekommit i Stocksäters korrespondens. Larsson hade misstänkt, att kortet skrivits av någon av de ifrågavarande männen, och hade kvarhållit kortet utan att underrätta Stocksäter därom, enär Larsson ansett det olämpligt att "kamratskapet" vidhölls. Några dagar senare hade Stocksäter sökt upp Larsson och påstått, att ett kort ankommit till honom, samt bett att få ut detsamma. Kortet skulle ha skrivits av en av Stocksäters medfångar, S. V. Engström, vilken haft permission. Det hade dock varit undertecknat med P. B. och icke med Engströms initialer, varför Larsson ansett sig icke ha anledning att frångå sitt tidigare beslut. Det vore typiskt för Stocksäters mentalitet att med andragande av detta lilla exempel göra gällande att massor av såväl ankommande som avgående

post kvarhölles alldeles godtyckligt. Det förhölle sig i stället så, att de intagna numera hade sådana möjligheter att smugla ut eller in brev i anstalten, bland annat vid besök utan bevakning, att det vore skäligen onödigt med sträng censur. De olämpliga breven ginge icke genom censuren. Riktigheten därav bestyrktes av de smuggelförsändelser, som posten returnerade till anstalten såsom obeställbara. Vad som å anstalten stoppades i brevväg vore i stort sett brev till eller från utskrivna kamrater, brev till eller från kamrater å andra anstalter, om icke släktskap förekomme, samt svar å smuggelbrev och dylikt, varibland ofta förekomme försändelser från brevklubbar och äktenskapsbyråer. I samtliga dessa fall vore det olämpligt att meddela underrättelse om brevs ankomst.

Sedan fångvårdsstyrelsen därefter anmodats avgiva yttrande i ärendet, inkom styrelsen med ett av Larsson avgivet nytt yttrande ävensom med eget utlåtande.

Larssons yttrande var av följande innehåll: Brevskrivning mellan intagna i olika anstalter vore av flera skäl olämpliga, och dylik brevskrivning vore därför också förbjuden. Det låge i sakens natur, att kontakt mellan utskrivna och fortfarande intagna borde begränsas till vad som vore absolut nödvändigt. En utskriven borde icke ha sin adress tillgänglig för anstalternas klientel, om han i lugn och ro ville göra ett allvarligt återanpassningsförsök. Beträffande brev till tidigare obekanta kvinnor, vare sig adresserna erhållits av medintagna eller genom brevklubbar eller äktenskapsannonser, borde hänsyn i första hand tagas till kvinnan, icke till fångens behov av förströelse. Från den intagnes sida fördes praktiskt taget aldrig sådan korrespondens på ett juste sätt. Fången använde anstaltens privata adress och lämnade sådana upplysningar om sig själv, att adressaten icke kunde räkna ut vad det vore för person hon brevväxlade med. Rena sol- och våraffärer förekomme. I andra fall hade det hänt, att en bekantskap, inledd av intagen som sedan rymt och begått brott, för den kvinnliga parten medfört villkorlig dom för efterföljande delaktighet. Med de stora friheter fångvårdsklientelet numera hade ansåge Larsson det vara en fångvårdstjänstemans plikt att försöka begränsa skadeverkningarna. Anonymitet i brevskrivningen kunde också leda till ledsamheter. På senare tider hade det förekommit att permittenter under sina ledigheter sände brevkort och dylikt till anstalten, ofta av olämplig karaktär. Speciellt då permittenten måst medgivas rätt att använda besparade medel för att överhuvudtaget kunna utnyttja permissionstillståndet, finge det anses mindre lämpligt, att dessa medel användes till dylik fullkomligt onyttig korrespondens.

I sitt utlåtande anförde fångvårdsstyrelsen: Vad i ärendet förekommit kunde enligt styrelsens mening icke anses giva vid handen, att Larsson överskridit sin befogenhet vid den prövning som han enligt 34 § lagen

om verkställighet av frihetsstraff m. m. hade att verkställa, huruvida intagen skulle tillåtas att avsända eller mottaga brev; i de av Larsson anförda exemplen syntes det icke ha varit lämpligt att vidarebefordra breven. Däremot stode det icke i överensstämmelse med gällande bestämmelser, att Larsson — enligt vad han själv anført — underlåtit att underrätta intagen om att brev till honom eller brev som han velat avsända kvarhållits, emedan Larsson ansett det ”olämpligt” eller ”mindre lämpligt” att lämna sådan underrättelse. I sistnämnda del syntes vad i ärendet förekommit böra föranleda ett tillrättaläggande uttalande av J. O.

På anmodan av mig inkom Larsson därefter med förnyat yttrande i ärendet, däri han anförde följande: Som Larsson tidigare uppgivit förekomme stoppande av avgående brev praktiskt taget endast när de intagna sökte kontakt med för dem förut okända kvinnor. Detta skedde så gott som alltid med utnyttjande av anstaltens privatadress och med förtigande av att vederbörande avtjänade straff. De fall, som i vanlig ordning passerade censuren, vore få, då smuggelvägen företrädesvis användes. Larsson ansåge det riktigast att behandla dessa brev på ett sådant sätt, att obehag eller skada för adressaten icke uppstode. I de flesta fall skedde detta genom att stoppa breven. Meddelande därom lämnades i allmänhet icke till avsändaren. Det vore här icke fråga om vad man skulle kunna kalla ”legal brevväxling” utan om bedrägligt beteende mot en endast till namnet känd person, och Larsson kunde icke tro, att verkställighetslagens föreskrifter skulle följas bokstavligen i sådana fall. Därest avsändaren underrättades om dylika brevs kvarhållande, skulle han i de flesta fall bli irriterad, känna sig förorättad och ganska säkert utnyttja smuggelvägen för att få sin vilja fram. I bästa fall skulle han känna sig litet skamsen, så länge samtalet med honom varade. Det skapade faktiskt avsevärt mindre irritation att helt negligera dessa larviga försök att skaffa kvinnliga bekantskaper. Det hände t. ex. aldrig, att de intagna efterfrågade om dylika brev avgått eller icke. De funne det tydligen förargligt att själva föra saken på tal. För den tilltänkta mottagaren kunde det också vara ett plus, att avsändaren svävade i ovisshet om orsaken till att brevet bleve obesvarat. Därest olämplig brevväxling redan påginge och av en eller annan anledning borde avbrytas, underrättades däremot alltid den intagne. Detta gällde t. ex. när han skreve kärleksbrev till två eller flera kvinnor. Han finge då välja vem han ville fortsätta att skriva till.

Enligt 34 § lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m., vilket lagrum äger tillämpning å alla i fångvårdsanstalt intagna, må brev eller annat skriftligt meddelande icke av intagen avsändas eller mottagas utan styresmannens tillstånd. Intagen må dock ej förvägras att

till svensk myndighet avsända skrift, som ej är anstötlig till sin avfattning, eller att eljest i den utsträckning det lämpligen kan ske avsända eller mottaga brev, som icke äro anstötliga eller med hänsyn till behandlingens syfte eller av annan särskild anledning olämpliga. Om brev till intagen kvarhållas, skall han, där det ej av särskild anledning uppenbarligen kan verka skadligt, underrättas därom, och skall innehållet i brevet, i den mån det ej är olämpligt, meddelas honom. Kvarhållas brev, som intagen velat avsända, skall han underrättas därom.

Vad i förevarande fall blivit upplyst om den praxis, som Larsson i sin egenskap av styresman för fångvårdsanstalten i Norrköping tillämpat i fråga om kvarhållande av ankommande och avgående post, giver icke anledning till erinran från min sida. Däremot är det tydligt, att den utsträckning, vari Larsson underlåtit att meddela de intagna om att post kvarhållits, icke kan anses förenlig med lagens stadganden. Såsom av det återgivna lagrummet framgår är det icke under några förhållanden tillåtet att — såsom Larsson i viss utsträckning gjort — kvarhålla för avsändning inlämnad post utan att underrätta den intagne därom. För Larssons antagande att lagens föreskrifter icke behöva bokstavligen följas i sådana fall, då brev som intagen vill avsända ha ett bedrägligt syfte, finnes icke någon grund.

Då det måste fordras av styresmannen för en fångvårdsanstalt, att han noga iakttagit de bestämmelser som i lag meddelats om straffverkställighet, måste Larssons här ovan påtalade felaktiga förfarande enligt min mening anses som tjänstefel. Med hänsyn till omständigheterna ansåg jag mig dock icke böra ställa Larsson under åtal vid domstol. Då i allt fall det fel, vartill Larsson gjort sig skyldig i sin tjänst, icke syntes böra lämnas obeivrat, överlämnade jag handlingarna i ärendet till fångvårdsstyrelsen för den åtgärd, vartill styrelsen jämlikt 54 § instruktionen den 21 juni 1946 för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna funne berörda tjänstefel föranleda.

Fångvårdsstyrelsen yttrade i beslut den 19 november 1949 följande.

I ärendet är utrett, att Larsson kvarhållit brev, som intagen velat avsända, utan att underrätta den intagne därom.

Då Larsson härigenom gjort sig skyldig till tjänstefel, tilldelar fångvårdsstyrelsen jämlikt 54 § 2 punkten instruktionen den 21 juni 1946 för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna, jämfört med 34 § fjärde stycket verkställighetslagen, Larsson härför varning.

Över fångvårdsstyrelsens beslut har Larsson anfört besvär. Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

III. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtgärd enligt I eller II.

För nedbringande av tryckningskostnaderna för berättelsen har jag, i likhet med vad tidigare skett, under denna avdelning intagit redogörelse för allenast ett mindre antal under år 1949 behandlade ärenden.

1. Fråga om förfarandet vid omhändertagande av gods, som avhänts någon genom brott, samt vid utlämnande av sådant gods till den ursprunglige ägaren.

Handlingarna i ett genom klagomål av musikdirektören Evald Lagerström i Stockholm hos mig anhängiggjort ärende utvisa följande.

Den 23 september 1947 inköpte klaganden, som bedriver handel med skrot i Stockholm, av två för honom okända män, vilka legitimerade sig på tillfredsställande sätt, 680 kg koppartråd i rullar, för vilket han erlade betalning efter 1 krona per kg med 680 kronor. Två dagar senare sålde en av de båda männen ytterligare 260 kg koppartråd i rullar till klaganden, som därvid betalade 260 kronor. Anteckning om inköpen gjordes i den av klaganden författningsenligt förda affärsboken. Sedan det framkommit, att koppartråden, tillhoppa 940 kg, härrörde från tillgrepp som föröfvats i Södertälje den 22 september 1947 av de män, som sålt koppartråden till klaganden, samt att koppartråden tillhörde Södertälje stads elektricitetsverk, hördes klaganden av kriminalpolisen i Stockholm, därvid han bestred, att han vid affärernas avslutande haft misstanke om att godset varit åtkommet genom brott. Mellan klaganden och kriminalkonstapeln C. H. Ahlberg i Stockholm, som omhänderhade undersökningen, överenskoms att godset skulle utlämnas till kriminalpolisen i Södertälje. Ahlberg avtalade vidare med en kriminalkonstapel i Södertälje, att koppartråden icke skulle utlämnas till elektricitetsverket med mindre 940 kronor insattes såsom deposition å kriminalpolisens i Stockholm tjänstepostgirokonto. Kriminalpolisen i Södertälje avhämtade den 7 oktober 1947 koppartråden hos klaganden, varefter tråden överlämnades till elektricitetsverket. Någon insättning å tjänstepostgirokontot gjordes icke, men elektricitetsverksstyrelsen i Södertälje utfärdade den 30 januari 1948 en förbindelse av innehåll att styrelsen, därest klaganden befundes ha förvärvat koppartråden i god tro, skulle återgälda honom det för tråden erlagda beloppet 940 kronor.

I en den 28 april 1948 hit inkommen skrift anförde klaganden att, ehuru mer än sju månader förflutit sedan det av honom inköpta partiet koppartråd beslagtogs av kriminalpolisavdelningen i Stockholm, klaganden icke erhållit något vidare meddelande om huru med partiet förfarits eller någon ersättning för detsamma. I anslutning därtill framhöll klaganden, att lösen

för partiet bort erläggas samtidigt med beslaget, varjämte klaganden berörde frågan om ersättning för förluster, som kunde uppkomma för dem som drabbades av beslag.

Sedan jag i anledning av klagoskriften anmodat överståthållarämbetet att efter verkställd utredning avgiva utlåtande i ärendet, inkom överståthållarämbetet med av polismästaren i Stockholm verkställd utredning samt infordrade yttranden från kriminalpolisintendenten A. Zetterquist och Ahlborg ävensom med eget utlåtande.

Zetterquist anförde följande.

Sedan det utrönts, att ett parti koppartråd stulits från Södertälje stads elektricitetsverk, hade genom kriminalpolisens försorg viss utredning företagits i Stockholm. Större delen av denna tråd, som var ny och i rullar, hade därvid anträffats i klagandens skrotaffär vid Brännkyrkagatan. Sedan det fastställts, att klaganden den 23 och den 25 september 1947 inköpt tråden av personer som tillgripit den i Södertälje, hade mellan Ahlborg och klaganden överenskommit, att klaganden skulle utlämna tråden till rätte ägaren, elektricitetsverket. Därvid hade ej varit tal om att klaganden skulle erhålla lösen för tråden omedelbart, utan skulle klaganden begära lösen i samband med att förövarna av tillgreppet bleve lagförda vid rådhusrätten i Södertälje. Genom kriminalpolisens i Södertälje hade sedan i samråd med klaganden koppartråden avhämtats och överlämnats till den ursprunglige ägaren. Enligt vad Ahlborg uppgivit för Zetterquist hade det varit på Ahlborgs förslag som godset med klagandens medgivande översänts till polisen i Södertälje. Någon diskussion i denna sak hade icke förekommit mellan Ahlborg och klaganden, utan hade den senare utan vidare gått med på att godset skulle översändas direkt till Södertäljepolisen. Mellan kriminalkonstapeln Olof Lönnerborg i Södertälje och Ahlborg hade överenskommit, att koppartråden ej finge utlämnas till elektricitetsverket utan att lösenbeloppet, 940 kronor, insattes såsom deposition å kriminalpolisens i Stockholm tjänstepostgirokonto i avvaktan på domstols beslut, huruvida klaganden skulle erhålla beloppet såsom lösen för godset eller avstå tråden utan lösen. Då det avtalade depositionsbeloppet ej kom kriminalpolisens tillhanda, hade polisen i Södertälje blivit avkrävd detsamma. I stället hade då kommit en av styrelsen för elektricitetsverket utfärdad förbindelse att utbetala beloppet till klaganden, om denne genom domstols utslag tillerkändes lösen för tråden. Något beslag av koppartråden hade sålunda ej ägt rum. Zetterquist ville anmärka, att det ofta inträffade att, när gods som frånhänts någon genom brott uttoges från pantlånekontor eller handel med begagnade föremål, det avtalades med innehavaren av godset att detta finge utlämnas till rätte ägaren mot lösen av låne- eller försäljningsbeloppet. Om ägaren ville ha godset åter innan beslut angående ifrågasatt åtal för häleribrott prövats, insattes lösenbeloppet såsom deposition å kriminalpolisens tjänste-

postgirokonto, varifrån det girerades till den som vid åtal enligt domstolens utslag borde ha detsamma eller, om åtal ej skedde, till den som belånat eller köpt godset. Efter det klaganden blivit närmare hörd om köpet av ifrågasvarande koppartråd hade ärendet överlämnats till åklagarmyndigheten i Stockholm. Där hade det vid lottnings tilldelats stadsfiskalen W. Ryhninger, vilken alltså hade att pröva frågan om klaganden skulle ställas under åtal för häleribrott i samband med trådköpet. På grund av en mångfald andra viktigare ärenden hade under rådande juristkonflikt Ryhninger ännu ej hunnit pröva denna åtalsfråga. Klaganden hade genom Ahlberg vid flera tillfällen fått meddelande om ärendets läge och anledningen till dröjsmålet, och även hans advokat hade blivit underrättad därom. Vid något tillfälle hade klaganden för Ahlberg framhållit, att han behövde pengarna i sin rörelse, samt frågat Ahlberg vem som skulle betala räntan på pengar, som klaganden måste upplåna för att hålla sin rörelse flytande. Ahlberg hade endast genmält, att han icke kunde besvara en sådan fråga. Det av statens priskontrollnämnd fastställda priset på koppartråd av förevarande slag hade under hösten 1947 varit 2 kronor 30 öre per kg. Varan hade emellertid varit mycket svåråtkomlig och i allmänna handeln hade ofta betalats svartabörspriser, ända upp till 5 kronor per kg. Däri torde man ha att söka den främsta orsaken till att elektricitetsverket icke ansett sig skyldigt att betala lösen för godset förrän åtalsfrågan blivit prövad. Zetterquist hemställde, att klagomålen ej måtte föranleda någon åtgärd.

Överståthållarämbetet anförde i sitt utlåtande, efter att ha redogjort för vad som framkommit vid den verkställda utredningen, följande.

Enligt lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål hade beslag fått läggas å föremål, som skäligen kunnat antagas äga betydelse för utredning om brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat. Grunden till att beslag finge läggas å föremål, som avhänts någon genom brott, även om beslaget ej befrämjade utredningen om brottet, torde få antagas vara, att den bestulnes rätt att få tillbaka vad som frånhänts honom därigenom skulle tryggas. Såvitt överståthållarämbetet kunde finna hade i förevarande fall ur sistnämnda synpunkt förutsättningar för beslag å den hos klaganden anträffade koppartråden förelegat. Att beslag likväl ej lagts å koppartråden torde sammanhänga med den praxis, enligt vilken det ofta inträffade, att när gods som frånhänts någon genom brott uttoges från pantlånekontor eller från handel med begagnade föremål, det överenskommes med innehavaren av godset, att det finge utlämnas till rätte ägaren mot lösen av låne- eller försäljningsbeloppet. Om ägaren ville ha godset åter innan beslut angående ifrågasatt åtal för häleribrott prövats, insattes lösenbeloppet såsom deposition å kriminalpolisens tjänstepostgirokonto, varifrån det vid åtal girerades till den som på grund av innehållet i domstolens beslut ägde rätt till detsamma eller, om åtal ej skedde, till den som belånat eller köpt godset. Den frågan uppställde sig då, huruvida po-

lisman kunde utan att något formellt beslagsförfarande ägde rum föranstalta om utlämnande av stulet gods till den ursprunglige ägaren, då den hos vilken godset anträffats samtyckte därtill. Överståthållarämbetet vore för sin del av den uppfattningen, att vid sådant utlämnande föreskrifterna om beslag i 1933 års tvångsmedelslag — eller numera 27 kap. rättegångsbalken — skulle iakttagas, även då samtycke till godsets utlämnande erhöles. Ämbetet saknade visserligen anledning antaga, att någon kränkning av enskild rätt skett genom nu tillämpad praxis. De formella föreskrifterna rörande beslagsförfarandet måste emellertid antagas innebära större garanti för rättssäkerheten än ett formlöst förfarande av underordnade polismän. Därtill komme, att i situationer sådana som den ifrågavarande det efteråt sällan kunde klargöras, huruvida vederbörande frivilligt samtyckt till utlämnande av godset eller allenast underlåtit att rikta någon gensaga mot polismannens krav på att få omhändertaga godset. Ämbetet hemställde, att J. O. måtte till ledning för polismyndigheten uttala sig rörande skyldigheten att iakttaga de numera i 27 kap. rättegångsbalken intagna bestämmelserna om beslag även då den, som genom polisens åtgörande frantoges besittningen av innehavt gods, samtyckte därtill. Därest beslag lagts å den hos klaganden anträffade koppartråden, torde klagandens rättsläge i fråga om nämnda gods icke ha blivit i sak annat än vad det nu vore. Med hänsyn därtill borde enligt ämbetets mening klagomålen icke föranleda någon annan åtgärd från J. O:s sida.

Av vid utlåtandet fogade handlingar framgick, att rådhusrätten i Södertälje genom utslag den 3 och den 10 oktober 1947 dömt de två personer, av vilka klaganden inköpt ifrågavarande koppartråd, för tillgrepp av densamma från Södertälje stads elektricitetsverk. I målet hade de tilltalade förpliktats att till staden utgiva skadestånd i visst hänseende med 66 kronor med staden förbehållen rätt att i mån av befogenhet mot dem föra talan om ytterligare ersättning i anledning av tillgreppet.

Riksåklagarämbetet avgav därefter utlåtande i ärendet, däri ämbetet anförde följande.

Ifrågavarande parti koppartråd hade icke tagits i beslag med tillämpning av lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål, utan omhändertagandet av godset hade skett formlöst. Till stöd för omhändertagandet hade allenast åberopats den mellan klaganden och kriminalkonstapeln Ahlborg träffade överenskommelsen. Förfaringssättet stode i överensstämmelse med den praxis, som enligt vad i ärendet upplysts kommit till användning i andra likartade fall i Stockholm. Det avsteg från rådande praxis som i förevarande fall sätillvida skett, att i stället för deposition av lösenbeloppet å kriminalpolisens tjänstepostgirokonto elektricitetsverksstyrelsen utfärdat en betalningsförbindelse, torde i och för sig ha inneburit betryggande säkerhet för klaganden. Förutsättningar för beslag enligt 1933 års lag hade

uppenbarligen varit för handen beträffande koppartråden. Därest beslag skett, hade det skolat hävas, så snart det ej längre funnits erforderligt. Hade ej åtal blivit anställt inom en månad från dagen för beslaget, skulle det ha hävts, därest ej överståthållarämbetet medgivit, att beslaget fått bestå under viss ytterligare tid. Ett beslag hade med stor sannolikhet lett till att prövningen av frågan om åtal mot klaganden — oavsett de särskilda arbetsförhållandena inom åklagarorganisationen i Stockholm, som föranletts av juristkonflikten — behandlats med förtur. En sådan snabb prövning hade för klaganden icke varit utan betydelse. Den förtursrätt ärendet obestriddigen kunnat göra anspråk på hade emellertid trängts i bakgrunden därigenom att beslag i laga ordning ej skett. Otivvelaktigt måste dröjsmålet, som ingalunda vore obetydligt, för klaganden te sig som en rättsförlust, och den omständigheten att till äventyrs ett åtal medförde en fällande dom mot klaganden syntes därvidlag sakna principiell betydelse. Sedan riksåklagarämbetet den 8 oktober 1948 anmodat åklagarmyndigheten i Stockholm att skyndsamt upptaga frågan om åtal mot klaganden till bedömande, hade stadsfiskalen Ryhninger, å vilken ärendet lottats, på förfrågan sedermera meddelat, att han hos Stockholms rådhusrätt ansökt om stämning å klaganden. Någon ytterligare ämbetets åtgärd i ärendet syntes icke påkallad.

Beträffande frågan huruvida den praxis, som enligt vad i ärendet upplysts tillämpats vid omhändertagande av föremål som avhänts någon genom brott och vid utlämnande av sådant föremål till den ursprunglige ägaren, står i överensstämmelse med bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken, vilka numera ersatt stadgandena i 1933 års tvångsmedelslag, anförde riksåklagarämbetet följande.

Jämlikt 1 § i 1933 års lag hade förelegat rätt att taga i beslag föremål, som skäligen kunnat antagas vara någon avhänt genom brott. Motsvarande bestämmelse om beslag återfunnes nu i 27 kap. 1 § rättegångsbalken. Av förarbetena till 1933 års lag framginge, att i lagen givna föreskrifter om beslag ansetts vara tillämpliga även i de fall, då föremålets innehavare samtyckte till dess utlämnande (se NJA avd. II 1933 s. 97). Den omständigheten att innehavare av beslagsobjekt godvilligt ställde detta till myndighetens förfogande syntes sålunda icke böra tillmätas någon principiell betydelse för bedömande av frågan, huruvida beslag föreläge eller icke. Vad sålunda anförts torde jämväl gälla reglerna om beslag i 27 kap. rättegångsbalken. Det förfaringssätt, som enligt vad i ärendet upplysts för närvarande i vissa fall tillämpades vid omhändertagande och utlämnande av gods som åtkommit genom brott, syntes icke stå i överensstämmelse med lagstiftningens rätta innebörd och torde icke vidare böra komma till användning. Det i praxis tillämpade förfaringssättet öppnade emellertid möjlighet för den ursprunglige ägaren till godset att kunna återfå detsamma utan alltför stor tidsutdräkt. Att sådan möjlighet funnes kunde mången gång vara av stor betydelse för denne. Särskilt kunde det vara angeläget för honom att

snabbt återfå godset, om han för sin näring eller eljest vore i behov av detsamma. Att den ursprunglige ägaren i sådana fall skulle nödgas avvakta lagakraftäggande dom, innan godset kunde återlämnas till honom, syntes icke tillfredsställande. Att nämnda praxis bragtes att upphöra och att beslag alltid skulle föregå restitution av föremål som åtkommits genom brott behövde emellertid icke medföra, att avgörandet av frågan huru med godset skulle förfaras nödvändigtvis måste anstå till den tidpunkt, då ansvarsfrågan bleve avgjord genom lagakraftäggande dom. I 27 kap. 8 § rättegångsbalken föreskrevs bland annat, att beslag skulle hävas om skäl ej längre förekomme för beslag. I de fall där ett beslag företagits allenast i syfte att säkra restitution av föremål, som åtkommits genom brott, syntes förutsättningarna för beslagets fortbestående icke längre vara för handen, därest överenskommelse träffades mellan innehavaren av godset och dess ursprunglige ägare att godset skulle återlämnas till den sistnämnde. Kunde sådan överenskommelse åvägabringas, syntes beslaget böra hävas och föremålet återlämnas till den ursprunglige ägaren. Vid en sådan överenskommelse torde jämväl andra med återlämnandet förbundna spörsmål komma att regleras, exempelvis frågan om löseskilling för godset skulle erläggas genast eller om utlämnandet skulle ske mot deposition av lösenbeloppet i avbidan på utgången av prövningen av fråga om ansvarspåföljd för innehavaren. Det syntes icke vara något att erinra mot att polismyndighet medverkade för åstadkommande av överenskommelser av här ifrågavarande slag. En sådan medverkan syntes stå i god överensstämmelse med den i rättegångsbalken stadgade skyldigheten för åklagare att i viss omfattning biträda för tillvaratagande av målsägandens intresse. En medverkan från polismyndighetens sida borde emellertid inskränkas till att söka åvägabringa en frivillig överenskommelse mellan innehavaren av föremålet och dess ursprunglige ägare. Vid en sådan medverkan borde polismyndigheten sålunda icke begagna någon som helst form av påtryckning. Tillika borde i de fall där så kunde anses påkallat innehavaren av godset upplysas om att en överenskommelse angående utlämnande av godset medförde, att beslaget hävdes, samt att till följd därav innehavaren betoges möjlighet att få frågan om beslaget och andra med innehavet av godset förbundna spörsmål prövade i den särskilda snabba ordning, som i 27 kap. rättegångsbalken vore föreskriven för sådana fall där beslagsfrågan underställdes rätten. Vidare borde gälla att, därest innehavaren av godset medgäve att detsamma finge utlämnas, detta samtycke skulle givas uttryckligen, helst i form av en skriftlig handling. I protokollet över förundersökningen syntes böra redovisas samtliga åtgärder, som vidtagits beträffande godset. Hade beslag lagts å godset, borde anteckning därom ske i förundersökningsprotokollet även i de fall, då särskilt protokoll över beslaget upprättades. Hävdes sedermera beslaget, borde anteckning därom ske i förundersökningsprotokollet med angivande av de skäl, som föranlett åtgärden. Hade genom polismyndighetens förmed-

ling överenskommelse träffats mellan innehavaren av godset och dess ursprunglige ägare om restitution, borde även detta anmärkas i protokollet med angivande av överenskommelsens innehåll. Slutligen borde i protokollet antecknas, när godset återlämnats.

I det av Ryhninger vid Stockholms rådhusrätt anhängiggjorda målet mot klaganden yrkade Ryhninger ansvar å klaganden jämlikt 21 kap. 6 § andra stycket strafflagen för det klaganden inköpt ifrågavarande stulna koppartråd, oaktat omständigheterna vid förvärvet varit sådana att klaganden haft skälig anledning misstänka, att tråden frånhänts ägaren genom brott. Södertälje stad yrkade i målet att bliva berättigad att utan lösen återbekomma det stulna godset från klaganden. Klaganden bestred detta yrkande men förklarade sig medgiva, att staden mot erläggande av det av klaganden vid köpet utgivna beloppet finge behålla godset.

I dom den 30 november 1948 fann rådhusrätten, att klaganden måste anses ha i god tro förvärvat den inköpta koppartråden och därför icke vara skyldig att utan lösen avstå från densamma, samt ogillade på anförda skäl såväl åtalet som stadens yrkande om rätt att utan lösen återfå det stulna godset.

Svea hovrätt, varest talan fullföljdes mot rådhusrättens dom i ansvarsfrågan, fastställde i dom den 22 mars 1949 rådhusrättens dom, såvitt talan däremot förts.

Klaganden avgav påminnelser, däri han bland annat ifrågasatte det berättigade i anställandet av åtalet mot honom. I en den 13 maj 1949 hit inkommen skrift meddelade klaganden slutligen, att han från elektricitetsverket den 2 i samma månad erhållit 940 kronor. Klaganden anhöll om ersättning för ränteförlust å 940 kronor under 19 månader med 71 kronor 91 öre samt för kostnader för rättegången och andra utgifter med tillhoppa 250 kronor.

I en till överståthållarämbetet avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Vad till en början angår klagomålen i och för sig synes mig det vid omhändertagandet av ifrågavarande koppartråd tillämpade förfaringssättet, ehuru icke överensstämmande med föreskrifterna i lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål, med hänsyn till den i Stockholm vid tiden ifråga tillämpade praxis i liknande fall icke böra läggas någon polisman till last såsom tjänstefel. Även om förfarandet medfört, att frågan om det berättigade i godsets omhändertagande hos klaganden icke blivit prövad med samma skyndsamhet som om beslag i vanlig ordning ägt rum, torde dock kunna antagas, att någon utbetalning av lösenbeloppet till klaganden i allt

fall icke kommit att ske utan att dessförinnan fastslagits, huruvida klaganden vore skyldig att avstå från godset utan ersättning eller mot lösen. I vad mån ett sådant bestämmande kunnat ske tidigare än fallet blivit, synes mig på grund av vid tidpunkten rådande förhållanden näppeligen kunna beräknas.

Med hänsyn härtill och till omständigheterna i övrigt torde av klaganden framställda anspråk på ersättning för ränteförlust icke kunna vinna något bifall.

Vad klaganden anført i fråga om det berättigade i anställandet av åtal mot honom föranleder icke någon min åtgärd.

Beträffande därefter frågan, om den av Stockholmspolisens tillämpade praxis vid omhändertagande av gods i fall som det förevarande kan anses överensstämmande med de i nya rättegångsbalkens 27 kap. meddelade bestämmelserna angående beslag, har riksåklagarämbetet uttalat, att denna praxis icke står i överensstämmelse med lagstiftningens rätta innebörd och därför ej bör komma till användning i fortsättningen. Riksåklagarämbetet har emellertid i sitt utlåtande visat på möjligheten att jämväl vid användande av lagstadgat beslagsförfarande få till stånd ett överlämnande av det beslagtagna godset till dess förutvarande ägare utan att avvakta lagakraftägarande dom i mål mot godsets innehavare angående ansvar för brottsligt förfarande i fråga om åtkomsten av godset. Vad riksåklagarämbetet därvid anført om träffande av överenskommelse mellan innehavaren och den ursprungliga ägaren rörande godsets överlämnande och löseskillings erläggande ävensom om polismyndighets medverkan till sådan överenskommelse synes mig fullt godtagbart. Jag vill därför i dessa delar helt ansluta mig till de av ämbetet gjorda uttalandena. I likhet med riksåklagarämbetet anser jag också, att medgivande från innehavarens sida till utlämnande av anträffat gods bör ske i skriftlig form. Om träffad överenskommelse i hithörande ämne bör uppenbarligen anteckning göras i det över förundersökningen förda protokollet, där även övriga åtgärder med avseende å godset böra antecknas på sätt riksåklagarämbetet närmare utvecklat.

Med dessa uttalanden, vilka delgåvos jämväl kriminalpolisintendenten i Stockholm, lät jag bero vid vad i ärendet förevarit.

2. Fråga om rätt för den, som för undersökning intagits å sinnessjukavdelning vid fångvården, att genom utfärdande av fullmakt ställa ombud för sig såsom svarande i mål om hemskillnad.

Av handlingarna i ett av rådhusrätten i Härnösand härstädes anhängigt ärende inhämtas följande.

Den 3 augusti 1948 inkom till rådhusrätten från Maj-Lis Backlund i Härnösand ansökan om stämning å hennes man Ragnar Backlund, med

yrkande att rådhusrätten måtte döma till hemskillnad mellan makarna, tillerkänna Maj-Lis Backlund vårdnaden under hemskillnadstiden om makarnas son samt förplikta Ragnar Backlund att under samma tid till Maj-Lis Backlund utgiva underhållsbidrag för sonen med 30 kronor i månaden. Som grund för sitt yrkande om hemskillnad anförde Maj-Lis Backlund: Makarnas äktenskap, som ingåtts den 10 maj 1947, hade blivit olyckligt i det Ragnar Backlund redan från början lagt i dagen dåliga vanor och tänkesätt samt alltmera försummat hemmet. Han hade även under äktenskapet undergått frihetsstraff för brott. Den djupa och varaktiga söndring mellan makarna, som därav uppstått, hade gjort fortsatt samliv omöjligt. — Tillika upplyste Maj-Lis Backlund, att hon icke visste var Ragnar Backlund dåmera vistades.

Sedan rådhusrätten efter gjorda efterforskningar erfarit, att Ragnar Backlund kunde anträffas under viss adress i Malmö, utfärdades stämning å honom med kallelse att inställa sig vid rådhusrätten den 4 oktober 1948 personligen eller genom ombud vid vite av 100 kronor. Enligt bevis, som inkom till rådhusrätten, erhöll Backlund del av stämningen den 27 september 1948.

Den 30 september inkom till rådhusrätten en skrivelse från socialassistenten å sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten i Malmö, vari — under hänvisning till ett av överläkaren därstädes Torsten Sondén utfärdat intyg att Backlund sedan den 18 september 1948 vore intagen å sinnessjukavdelningen för undersökning enligt beslut av rådhusrätten i Malmö i mål, vari Backlund hölles häktad — meddelades, att Backlund på grund av laga förfall vore förhindrad att inställa sig vid rådhusrätten i Härnösand den 4 oktober 1948. Därjämte uppgavs, att Backlund för det dåvarande vore förhindrad att skaffa ombud samt att Sondén för övrigt icke brukade tillåta, att de på sinnessjukavdelningen intagna utfärdade fullmakter eller inginge rättshandlingar under den tid sinnesundersökningen påginge och frågan om den rättsliga handlingsförmågan måste anses oklar.

Sedan rådhusrätten, för bedömande av frågan om laga förfall förelåg för Ragnar Backlund att inställa sig genom ombud, hemställt om besked från Sondén, huruvida denne förvägrade Backlund att för sig ställa ombud eller om Backlund själv vägrade att ställa ombud, anförde Sondén i skrivelse den 2 oktober 1948 till rådhusrätten, att det icke rimligen kunde begäras att en person, som vore häktad på avlägsen ort och saknade medel, skulle på den korta tiden av en vecka hinna taga ståndpunkt till en för honom personligen och ekonomiskt så ingripande fråga som hemskillnad och sätta sig i förbindelse med ombud; Sondén hade därför icke ställt Backlund, som enligt Sondéns åsikt ägde åberopa laga förfall, inför frågan huruvida han önskade utse ombud. Tillika anförde Sondén, att han ansåge att Backlund icke borde utfärda någon fullmakt innan utredningen om hans tvivelaktiga sinnesbeskaffenhet vore avslutad. Till närmare utveckling därav an-

förde Sondén i en den 4 oktober 1948 dagtecknad skrivelse till rådhusrätten följande: En överläkare vid sinnessjukhus eller sinnessjukavdelning inom fångvården vore ansvarig för att de på hans avdelning vårdade icke åstadkomme skada för sig eller andra vare sig genom våldshandlingar eller genom andra handlingar, däri inberäknat sådana handlingar som hade formen av rättshandlingar men vilkas giltighet kunde ifrågasättas på grund av rubbad själsverksamhet hos den handlande. En överläkare, som åsidosatte denna skyldighet eller icke med tillräcklig noggrannhet uppmärksammade alla risker, bleve ansvarig för tjänstefel, och han syntes även kunna bli ekonomiskt ansvarig för den skada som åstadkommits. Den vaksamhet, som en överläkare hade att iakttaga beträffande rättshandlingar av patienter på psykiatrisk sjukavdelning, gällde företrädesvis dem som icke stode under förmyndare. Föreläge omyndighetsförklaring, vore saken ju relativt enkel, eftersom patienten då hade föga möjligheter att skada sina egna ekonomiska intressen, och överläkarens vaksamhet kunde i sådana fall inskränkas till tillsyn att patienten icke finge tillfälle att lura någon godtroende tredje man. Uppstode beträffande en icke omyndigförklarad sinnessjukhuspatient fråga om han skulle vidtaga någon rättshandling eller utfärda fullmakt, borde överläkaren ställa sig avvisande, såvida han icke efter ingående undersökning och med full kännedom om rättshandlingens innebörd kommit till den uppfattningen, att patienten vore rättshandlingskapabel med avseende å just denna rättshandling, och det alltså icke kunde göras gällande, att rättshandlingen tillkommit under inflytande av den själsliga rubbning som eventuellt föreläge hos patienten. Saknade patienten rättshandlingsförmåga med avseende å den ifrågasatta rättshandlingen eller vore frågan om rättshandlingsförmågan diskutabel, borde rättshandlingen uppskjutas eller föranleda förordnande av förmyndare eller god man. När vederbörande överläkare beträffande en icke omyndigförklarad patient kommit till den uppfattningen, att patienten måste anses rättshandlingskapabel beträffande en viss ifrågasatt rättshandling, föreläge ju principiellt intet hinder för handlingen, men erfarenheten hade lärt Sondén, att man även här borde vara försiktig och helst borde låta handlingen anstå till efter utskrivningen. Det hade nämligen stundom visat sig, att en patient, som med full förståelse för situationen och med full rättshandlingsförmåga ingått ett avtal eller undertecknat en fullmakt eller dylikt, sedermera av något skäl velat komma ifrån avtalet och dess konsekvenser samt då åberopat, att avtalet ingåtts under den tid han varit intagen på psykiatrisk vårdavdelning, och gjort gällande, att det ej kunde vara giltigt, eftersom han icke vetat vad han gjorde då etc.

Vad anginge Ragnar Backlund — anförde Sondén vidare — så hade rådhusrätten i Malmö ansett hans sinnesbeskaffenhet tvivelaktig och på grund därav beslutat om rättspsykiatrisk undersökning. Utlåtandet skulle vara avgivet senast den 4 november 1948, och undersökningen, som befunne sig

på det förberedande stadiet, verkställdes av förste läkaren på sinnessjukavdelningen Gertrud Zethräus. Att beslutet om sinnesundersökning varit motiverat och att det hos Backlund föreläge psykiska abnormdrag ansågo sig Gertrud Zethräus redan ha fått bekräftat, men den närmare arten och innebörden av den psykiska abnormiteten och dess rättsliga konsekvenser kunde först klargöras vid den fortsatta undersökningen. Så mycket vore dock redan tydligt, att till den psykiska bilden hos Backlund bland annat hörde en viss viljelabilitet och att denna labilitet gjorde sig gällande i hans inställning till hemskillnadsfrågan. Man kunde göra det antagandet, att Sondén hade följt rådhusrättens i Härnösand anmodan och låtit Backlund utfärda en fullmakt för den 4 oktober samt att det sedan genom den rättspsykiatriska undersökningen blivit klarlagt t. ex. att Backlund lede av hjärnsjukdom och att hans brott tillkommit under inflytande därav samt att han alltså bleve straffriförklarad. Man måste då nog också räkna med att samma hjärnsjukdom påverkat den civilrättsliga handlingsförmågan, och det kunde av Backlund och hans anhöriga med skäl göras gällande, att fullmakten vore ogiltig och att hemskillnadsdomen vilade på oriktiga förutsättningar. Hela hemskillnadsfrågan skulle reellt komma i ett annat läge, ty om hans brott tillkommit under inflytande av sinnessjukdom och borde bedömas som sjukdomssymtom, syntes detsamma gälla de försummelser och dåliga vanor, som Maj-Lis Backlund lade honom till last i stämmingsansökningen, och vidare kunde det ju kanske bli fråga om en hustruns underhållsskyldighet mot en invalidiserad man. Måste det icke bli ganska komplicerat och besvärligt för Maj-Lis Backlund med överenskommelser, som hon icke kunde lita på, därför att det vore möjligt att de måste räknas som ogiltiga? Och hur skulle rådhusrätten sedan ställa sig, när frågan om äktenskapsskillnad bleve aktuell och det visade sig, att hemskillnadsdomen grundade sig på oriktiga förutsättningar? Skulle det emellertid vid undersökningens slut visa sig, att de psykiska abnormdragen hos Ragnar Backlund icke vore sådana, att de kunde motivera straffriförklaring, och icke heller innebure bristande civilrättslig handlingsförmåga, mötte det icke något hinder att då låta honom vidtaga åtgärder i hemskillnadsålet.

I anledning av vad Sondén anført i skrivelsen den 2 oktober 1948 inställde rådhusrätten det till den 4 i samma månad utsatta sammanträdet och bestämde, att första inställelsen i målet skulle äga rum den 28 oktober 1948. Av rådhusrätten utfärdad kallelse å Backlund att vid vite av 100 kronor sistnämnda dag inställa sig inför rätten personligen eller genom ombud delgavs honom den 8 oktober 1948.

I skrivelse till rådhusrätten samma den 8 oktober anförde Sondén — jämte det han vidhöll sin åsikt att Backlund icke borde utfärda rättegångsfullmakt innan frågan om hans rättshandlingsförmåga blivit utredd — att frågan om Backlunds möjligheter att inställa sig genom ombud i

slutet av oktober ju bleve beroende på resultatet av den pågående undersökningen, men att Sondén självfallet gärna skulle sätta Backlund i förbindelse med rättshjälpsanstalten, om det visade sig att han kunde anses rättshandlingskapabel.

I en den 25 oktober 1948 till rådhusrätten inkommen skrift anmälde sig därefter advokaten Albert Hansson i Härnösand såsom ombud för Ragnar Backlund under åberopande av en den 20 i samma månad av denne utställd rättegångsfullmakt. Sedan Hansson vid rättegångstillfället den 28 oktober förklarar, att Ragnar Backlund medgäve Maj-Lis Backlunds yrkanden, företogs målet till omedelbar huvudförhandling och avgjordes genom dom samma dag, däri Maj-Lis Backlunds yrkanden biföllos.

Sedan undersökningen av Ragnar Backlunds sinnesbeskaffenhet avslutats, avgav Gertrud Zethræus den 19 december 1948 till rådhusrätten i Malmö det utlåtandet, att Backlund icke begått de brott, som lades honom till last, under inflytande av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan psykisk abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, att han emellertid på grund av subsoliditet och superstabilitet i förening med ixoid läggning varit och fortfarande vore av sinnesbeskaffenhet, som avveke från det normala, att han på grund av sin sinnesbeskaffenhet måste anses vara föga mottaglig för straff samt vådlig för annans säkerhet till egendom samt att han icke vore i behov av vård på sinnessjukhus. Den vid utlåtandet fogade undersökningsjournalen utvisade, att Backlund under sin vistelse å sinnessjukavdelningen varit fullt redig och ordnad.

I en till mig inkommen skrivelse anförde rådhusrätten i Härnösand följande.

Rådhusrätten hade under skriftväxlingen med Sondén strängt begränsat sig till frågan om laga förfall för Backlund och påpekat, att dylikt icke kunde anses föreligga enbart på grund av hans intagning å sinnessjukavdelningen, medan Sondén däremot tagit rådhusrättens förfrågan till intäkt för en vidlyftig plädering rörande lämpligheten av att Backlund över huvud företoge rättshandlingar. Därvid hade Sondén uppgivit, att han tillämpade den praxis beträffande personer i Backlunds ställning att de i regel icke tillätes att utfärda fullmakter eller företaga rättshandlingar så länge undersökningen icke vore klar. Rådhusrätten kunde icke finna, att denna praxis ägde stöd i lag och författning. Den syntes innebära, att Sondén, med förbigående av de i lag anvisade utvägarna med god man eller förmyndare, ansåge sig kunna för längre eller kortare tid göra personer så att säga juridiskt obefintliga för dem, som hade rättsanspråk mot vederbörande. Det vore uppenbart, att ett dylikt förfaringsätt kunde medföra stora rättsförluster för de sistnämnda. Även om denna synpunkt möjligen icke kunde anses tala med speciell styrka i förevarande mål, måste dock Maj-Lis Back-

lund kunna ha berättigade anspråk på att avgörandet icke onödigtvis förhalades. Då spörsmålet vore av principiellt intresse och kunde få stor praktisk betydelse, ville rådhusrätten hemställa, att jag gjorde det uttalande eller vidtoge de åtgärder, som saken kunde föranleda.

Sedan jag i anledning av vad sålunda förekommit anmodat Sondén att inkomma med yttrande, anförde Sondén i avgivet utlåtande följande.

Den rättspsykiatriska huvudfrågan vore i detta fall: Hade domstol rätt att kräva, att en på grund av psykisk rubbning rättshandlingsinkapabel eller för psykisk rubbning misstänkt person skulle utfärda fullmakt för inställelse vid domstol, och att fordra, att detta till och med skulle ske under medverkan av den, som under sakkunnigt ansvar hade kännedom om den bristande respektive tvivelaktiga rättshandlingsförmågan? I förevarande fall gällde saken icke en person, som bevisligen vore rättshandlingsinkapabel, utan en person, vilkens sinnesbeskaffenhet och därmed även rättshandlingskapacitet vore under utredning. Men rådhusrättens invändningar gällde i lika mån en bevisligen rättshandlingsinkapabel, och det ville synas, som om rådhusrätten räknade med att endast förmynderskap kunde göra en sinnessjuk eller eljest psykiskt abnorm persons rättshandlingar ogiltiga, i vilket fall bland annat lagen den 27 juni 1924 om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet, skulle sakna all innebörd. I sin skrivelse betecknade rådhusrätten Sondéns ståndpunkt som ett "förbigående av de i lag anvisade utvägarna med god man eller förmyndare", ett uttalande som stode i nästan barock kontrast till rättsregler och realiteter i förevarande fall. Det funnes ju ingen rättslig möjlighet att få förmyndare förordnad i en dylik situation, ty så länge sinnesbeskaffenheten vore under utredning, kunde ju ej läkarbetyg om psykisk sjukdom eller abnormitet utfärdas, och lika liten möjlighet funnes det att få god man förordnad enligt 11 kap. 3 § förmynderskapslagen, eftersom lagrummet förutsatte en konstaterad sjukdom av övergående art. Över huvud taget förbiginge rådhusrätten det faktum att det endast gällde ett hinder av mycket övergående art, ehuru Sondén i sina skrivelser mycket tydligt framhållit detta. Det kunde alldeles icke göras gällande, att motparten åsamkades några väsentliga olägenheter i dylika fall genom att frågan om rättshandlingsförmågan först utreddes, men däremot vore det obestriddigt, att man utsatte motparten för risker och obehag, om man låte rättshandlingar företagas av en person, som sedan kunde ha anledning att göra gällande, att han vid tidpunkten ifråga varit rättshandlingsinkapabel och att de företagna handlingarna alltså måste fränkännas giltighet. Belysande konkreta exempel härpå vore lätt att anföra.

Beträffande själva principfrågan — anförde Sondén vidare — vore följande att beakta. Enligt gällande svensk rätt vore rättshandlingar, som tillkommit under inflytande av psykiskt abnorm sinnesförfattning, ogiltiga

även om medkontrahtenten varit i god tro, dock att ogiltighetens rättsföljder bestämts med visst hänsynstagande även till medkontrahtentens intresse. Sondén ville därutinnan hänvisa till 1924 års lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet. Det vore känt, hur invecklade, långdragna och dyrbara de processer bleve, där frågan gällde ogiltighet av rättshandling på grund av psykisk abnormitet. Dylika processer vore emellertid till antalet relativt få. Varpå berodde detta? Jo, helt enkelt på att de på sinnessjukhus, vårdhem och andra anstalter intagna psykiskt sjuka förhindrades att företaga rättshandlingar. Det vore endast i rena undantagsfall, när någon mindre nogräknad person lyckats bakom vederbörande läkares rygg sätta sig i förbindelse med en patient, som fråga uppstode om ogiltighetsförklaring av rättshandling företagen av psykiskt sjuk under anstaltsvistelse. Varje sinnessjukhusöverläkare hade som sin — ofta dagliga — uppgift att taga ståndpunkt till olika frågor om patienters rättshandlingar. Om så icke vore förhållandet, skulle domstolarna drunkna i mål angående ogiltighetsförklaring av patienters rättshandlingar, bland vilka de mest besvärliga säkerligen skulle bli just de, där det gällde frågan om av patienter utfärdade fullmakter. Tidigare, för några årtionden sedan, hade denna fråga varit mindre komplicerad, eftersom man då på anstalterna huvudsakligen haft att göra med grova psykiska sjukdomstillstånd, och det hade då varit regel att de på sinnessjukhus intagna omyndigförklarats. Enligt numera gällande lagstiftning och praxis omyndigförklarades patienter endast, där det föreläge ett konkret behov av förmyndare och där rättshandlingsoförmågan måste beräknas bli relativt varaktig. Om den sjukdom, som låge till grund för inkapaciteten, vore av övergående natur men det dock föreläge behov av en representant i affärsangelägenheter, brukade det vara lämpligt att ordna med förordnande av god man enligt 11 kap. 3 § förmynderskapslagen. I övriga fall finge den ansvarige läkaren i det konkreta fallet avgöra, om patienten kunde anses ha de psykiska förutsättningarna för en viss ifrågasatt rättshandling. Det sade sig självt, att om saken finge anses tveksam, rättshandlingen då måste anstå tillsvidare. En förutsättning för utfärdande av läkarintyg för omyndighetsförklaring vore ju självfallet, att frågan om sinnesbeskaffenheten vore utredd. När man hade anledning att hos en person misstänka abnorm sinnesbeskaffenhet av sådan art att den även kunde vara av betydelse för den rättsliga handlingsförmågan, hade man att räkna med att de rättshandlingar, som eventuellt företoges under tiden för utredningen, sedan kunde påtalas som ogiltiga därför att den slutförda undersökningen gäve vid handen, att personen ifråga på grund av psykisk sjukdom saknat de psykiska förutsättningarna för rättslig handlingsförmåga med avseende å dessa rättshandlingar. Rådhusrätten i Härnösand krävde nu, att personer av tvivelaktig sinnesbeskaffenhet skulle utfärda fullmakter av vittgående betydelse men av högst tvivelaktig rättslig giltighet. Sondén hölle före

icke endast att rådhusrätten hade att respektera en vägran att medverka till sådan fullmaktsskrivning utan även att rådhusrätten, om fullmakt hade utfärdats, hade att taga under överbägande, om denna fullmakt vore giltig med hänsyn till de upplysningar om fullmaktsutfärdarens tvivelaktiga sinnesbeskaffenhet, som vore för rådhusrätten tillgängliga. Tillämpades dessa synpunkter på frågan om laga förfall, så måste slutsatserna bli följande:

1) Rättegångsfullmakt utfärdad under inflytande av psykisk rubbning vore ogiltig. Vid psykisk rubbning hos svaranden vore underlåtenhet att inställa sig genom ombud laga förfall, när den psykiska rubbningen styrkts genom läkarintyg eller eljest vore för domstolen bekant. Det laga förfallet bestode till dess förmyndare eller god man blivit förordnad för svaranden.

2) En person, vilkens sinnesbeskaffenhet vore under utredning, borde under den tid utredningen påginge icke utfärda fullmakter, när dessas rättsliga giltighet sedan skulle kunna ifrågasättas och de med stöd av fullmakten företagna åtgärderna eventuellt kunde påtalas som ogiltiga. För en på anstalt intagen person måste underlåtenhet att inställa sig genom rättegångsombud anses vara laga förfall under den tid utredningen om hans sinnesbeskaffenhet påginge.

Sedan jag därefter anmodat fångvårdsstyrelsen att avgiva utlåtande i ärendet, anförde styrelsen följande.

Av domstol beslutad sinnesundersökning grundades i regel på antagandet, att en för brott misstänkt person kunde ha begått brottet under inflytande av sådan själslig abnormitet eller tillfälligt rubbad själsversksamhet som avsåges i 5 kap. 5 § strafflagen. Från tidpunkten för beslutet om undersökningen och till dess lagakraftägande dom föreläge kunde frågan om den åtalade personens rättsliga handlingsförmåga betraktas som svävande. Det funnes fog för den ståndpunkten att en undersökningspatient i princip icke borde tillåtas att företaga eller förbereda rättshandlingar, vilkas giltighet senare kunde sättas i fråga. Gällande lagstiftning syntes dock icke direkt stödja en sådan ståndpunkt. Snarare kunde hävdas att den som icke vore omyndig (omyndigförklarad) ägde företaga rättshandlingar i normal ordning; motsatsen kunde leda till allvarliga rättsförluster. Enär sålunda lagstiftningen icke gäve säker vägledning — det kunde vara önskligt att utförligare bestämmelser meddelades — måste i praktiken uppkomma en del svårlösta problem, såsom skett i ifrågavarande fall. Principiell enighet hade ej kunnat nås mellan rådhusrätten i Härnösand och Sondén om tidpunkten och formerna för Ragnar Backlunds inställelse i hemskillnadsmålet. Styrelsen ansåge sig icke kunna eller böra göra en rättvis avvägning mellan de olika ståndpunkter, som intagits av rådhusrätten och Sondén, men ville dock framhålla följande. Domstolen hade förklarat, att handläggningen av målet icke kunde anses vara särskilt brådskande. Därför borde

— även om domstolen icke funnit sig kunna godkänna Backlunds belägenhet som laga förfall — dennes inställelse i målet ha kunnat uppskjutas, till dess undersökningen slutförts och klarhet vunnits om hans sinnesbeskaffenhet och det eventuella behovet av förmyndare eller god man. Men när Backlund icke syntes ha befunnit sig i förvirrat tillstånd och därtill haft möjlighet att anlita rättsbildat biträde, hade Sondén enligt styrelsens mening kunnat tillåta Backlund att utfärda vederbörlig fullmakt. Sondén hade i så fall bort giva ombudet och domstolen nödiga informationer.

Enligt 36 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 är den som för observation intagits å sinnessjukhus oförhindrad att insända framställning till offentlig myndighet. I övrigt må brev eller andra handlingar ej utan sjukvårdsläkarens tillstånd från den intagne fortskaffas eller honom tillställas. Tillstånd må ej vägras, med mindre fråga är om handling, som innehåller något, varav ordningen eller säkerheten inom sinnessjukhuset kan äventyras, eller är oredigt avfattad eller av anstötligt innehåll.

Enligt 47 § 5 mom. samma lag skall vad i 36 § finnes stadgat beträffande den, som för observation intagits å sinnessjukhus, lända till efterrättelse jämväl i avseende å, bland andra, den som för sinnesundersökning i brottmål intagits å sådant sjukhus; dock skall i fråga om handling, för vars vidarebefordran sjukvårdsläkarens tillstånd enligt nämnda paragraf erfordras, gälla, att den ej må fortskaffas till eller från den, som är misstänkt för brott, om den innehåller något, som kan hindra brottets upptäckt eller sakens utredning.

I fråga om häktad, som för sinnesundersökning intagits å sinnessjukavdelning vid fångvården, gälla åter de allmänna bestämmelserna om häktads rätt till brevväxling i 19 § 27 punkten förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall. Häktad må enligt det angivna författningsrummet icke avsända eller mottaga brev, utan att han fått lov därtill av häktets föreståndare. Sådant lov må ej vägras, där den häktade medgiver, att brevet må läsas, och därvid finnes, att det ej innehåller något, som kan brottets upptäckt eller rannsakningens gång hindra, eller varav ordningen inom häktet störas eller säkerheten i den häktades vård äventyras kan, ej heller där brevet är ställt till länsstyrelsen eller annan, som har tillsyn över häktet.

Med häktets föreståndare bör, såvitt rör sinnessjukavdelningarna vid fångvården, i allmänhet förstås sjukvårdsläkaren. Å vissa avdelningar, sinnessjukavdelningen i Malmö därunder icke inbegripen, tillkomma dock de befogenheter varom här är fråga styresmannen.

Genom de nu återgivna bestämmelserna har rätten till skriftlig förbindelse med yttervärlden blivit reglerad för dem, som för sinnesundersök-

ning i brottmål intagits å sinnessjukhus eller å sinnessjukavdelning vid fångvården. I andra fall än de i lag eller författning medgivna får den intagne icke förhindras att avsända eller mottaga brev eller andra handlingar. Dokument av rättslig betydelse ha därvid icke undantagits från de allmänna reglerna.

De som undergå sinnesundersökning intaga i förevarande hänseende en helt annan ställning än personer, som för vård intagits å sinnessjukhus. Dessa sistnämnda, hos vilka sinnessjukdom eller sinnesslöhet är konstaterad, äga i allmänhet icke någon ovillkorlig rätt till brevväxling. Mot denna inskränkning i de för vård intagnas handlingsfrihet svarar emellertid en skyldighet för sjukvårdsläkaren att tillse, att de vid behov förses med förmyndare.

Reglerna om de för sinnesundersökning intagnas brevväxlingsrätt få dock anses så till vida röna inskränkning som, därest den intagnes sinnesbeskaffenhet uppenbarligen utesluter rättslig handlingsförmåga med avseende å en ifrågasatt rättshandling, sjukvårdsläkaren eller styresmannen må i syfte att skydda den intagne eller annan mot menliga följder av handlingen förhindra att den företages. Att tvekan kan råda om den intagnes rättsliga handlingsförmåga, över huvud eller i visst avseende, kan emellertid mot lagens uttryckliga ord icke medföra, att det skulle vara tillåtet att hindra honom att avsända fullmakter eller andra handlingar av rättslig betydelse. Då det, så länge undersökningen av den intagnes sinnesbeskaffenhet ännu pågår, i regel icke är möjligt att utverka omyndighetsförklaring eller förordnande av god man, är det ock tydligt, att ett sådant avbrytande av förbindelsen mellan den intagne och yttervärlden skulle kunna få svåra rättsförluster till följd.

Vad särskilt angår de för sinnesundersökning intagnas rätt att själva eller genom ombud föra talan inför domstol eller annan myndighet gäller, att därest vederbörande icke är omyndigförklarad, i vilket fall särskilda stadganden meddelats, sådan rätt kan vara utesluten endast om den intagne uppenbarligen saknar rättshandlingsförmåga. Den omständigheten att någon eller några av den intagnes rättshandlingar på privaträttens område kunna bringas att återgå i enlighet med bestämmelserna i lagen om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet, är sålunda icke tillfyllest för att betaga honom rättslig förmåga att själv föra sin talan. Det må här även erinras om att, såsom 14 § sinnessjuklagen giver vid handen, den som för vård intagits å sinnessjukhus och hos vilken sinnessjukdom eller sinnesslöhet alltså blivit konstaterad förutsättes i vissa fall äga själv föra talan inför domstol eller annan offentlig myndighet. Så mycket mer måste sådan rätt tillkomma den hos vilken sinnessjukdom eller sinnesslöhet allenast misstänkes, en misstanke som såvitt angår för sinnesundersökning intagna icke rent generellt kan anses särskilt stark. Domstols beslut om sinnesundersökning grundas nämligen ingalunda alltid

på antagandet att den misstänkte skulle ha begått den gärning, som lägges honom till last, under inflytande av sådan själslig abnormitet eller tillfällig rubbning av själsverksamheten, som utesluter straffbarhet — ett antagande som för övrigt icke med nödvändighet innefattar att den misstänkte även vid tiden för undersökningen skulle befinna sig i sådant tillstånd — utan kan vara betingat av andra orsaker. Det har också visat sig, att av de sinnesundersökta flertalet icke blivit straffriförklarade.

I förevarande fall gäller frågan huruvida Ragnar Backlund hade bort förvägras att under tid, då han var för sinnesundersökning intagen å sinnessjukavdelningen i Malmö och innan undersökningen fortskridit så långt att säker uppfattning kunnat vinnas om hans sinnesbeskaffenhet, ställa ombud för sig såsom svarande i mål om hemskillnad. Det är tydligt, att icke under något skede av undersökningen grundad anledning fanns till antagande att Backlund befann sig i ett sådant sinnestillstånd, att han i enlighet med vad ovan utvecklats måste anses sakna behörighet att själv föra sin talan. Hade sådan behörighet saknats, hade det för övrigt icke bort tillåtas att han mottog delgivning av stämning och kallelse till inställelse inför domstol. Genom att, på sätt som synes ha skett, intill den 20 oktober 1948 i viss mån ställa hinder i vägen för Backlund att utfärda rättegångsfullmakt har Sondén därför förfarit felaktigt.

Även om hänsyn togs till Maj-Lis Backlunds intresse av ett snabbt avgörande av målet, vars handläggning redan avsevärt fördröjts genom svårigheten att anträffa Ragnar Backlund för delgivning av stämningen, fick det dock anses att det av Sondén vållade dröjsmålet därvidlag varit av mindre betydelse. På grund därav och med hänsyn till omständigheterna i övrigt fann jag mig kunna låta bero vid mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till Sondén avlåten skrivelse.

Ärendet var därmed av mig slutbehandlat.

3. Fråga om kronans skyldighet att erlægga expeditionslösen vid utsökande av betalning ur fast egendom av kronans däri in-tecknade fordran.

Enligt den för statens byggnadslånebyrå den 4 december 1942 fastställda instruktionen ålåg det byggnadslånebyrån att handlägga ärenden rörande främjandet av sådan bostadsförsörjning, som ägde åtnjuta statligt stöd enligt bland annat kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 247) om lån och bidrag av statsmedel för beredande av bostäder i egnahem åt mindre bemedlade, barnrika familjer.

I en den 2 september 1948 hit inkommen skrivelse anförde kungl. bostadsstyrelsen — på vilken de å byggnadslånebyrån ankommande uppgifterna genom kungörelse den 30 juni 1948 (nr 478) överflyttats — följande.

Genom beslut den 19 maj 1947 hade byggnadslånebyrån med stöd av bestämmelserna i kungörelsen den 27 maj 1938 beviljat Allan Nilsson såsom lagfaren ägare av stadsägan nr 2640 i Karlstad bostadsanskaffningslån å 16 200 kronor mot säkerhet av in-teckningar i fastigheten liggande mellan 0 och 16 200 kronor. I och för utanordningen av lånet hade låntagaren överlämnat, förutom erforderlig in-teckningssäkerhet, lånerevers å beviljat be-lopp. Sedan låntagaren underlåtit att å föreskriven tid er-lägga den 30 juni och den 31 december 1947 förfallen ränta och amortering, hade byggnadslånebyrån sökt betalning ur fastigheten i den ordning lagsökningslagen an-gåve. I utslag den 1 juni 1948 hade rådhusrätten i Karlstad fastställt det sökta beloppet till betalning ur fastigheten ävensom ålagt Nilsson utgiva viss ersättning för lagsökningskostnaden. Utslaget hade belagts med lösen enligt åsatt lösenmärke till ett belopp av 10 kronor. Enligt § 13 förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen vore kronan befriad från er-läggande av lösen med rättighet att ändå erhålla nödiga expeditioner. Sagda befrielse ägde dock enligt författningsrummets ordalag icke rum i sak, som härflöte från statens affärsverksamhet eller anginge kronans rätt till fastighet. Bostadsstyrelsen — som från byggnadslånebyrån övertagit förvaltningen av statens ifrågasvarande fordringsanspråk — hade under hand inhämtat, att rådhusrätten ansett målet angå kronans rätt till fastighet och att utslaget av denna anledning lösenbelagts. Såvitt bostadsstyrelsen kunde bedöma, vore de uppgifter, som tidigare handhafts av byggnadslånebyrån och numera åvilade bostadsstyrelsen, icke att hänföra till statens affärsverksamhet. Styrelsen funne det vidare åtminstone oklart, huruvida utsökningen av fordringsbeloppet anginge kronans *rätt* till fast egendom. Åberopande det anförda finge bostadsstyrelsen, som ifrågasatte huruvida i förevarande fall lösenbeläggning bort förekomma, anmäla vad som sålunda förevarit för de åtgärder, vartill saken kunde föranleda.

Sedan jag anmodat rådhusrätten i Karlstad att inkomma med yttrande i ärendet, anförde rådhusrätten följande.

Det vore riktigt, som bostadsstyrelsen antagit, att utslaget lösenbelagts på grund av att rådhusrätten ansett målet angå kronans rätt till fastighet. Rådhusrätten kunde icke finna annat än att utsökning av en i fast egendom in-tecknad fordran vore en sak som anginge in-teckningshavarens rätt till den in-tecknade fasta egendomen. Lösenbeläggning av utslaget måste därför enligt rådhusrättens uppfattning överensstäm-ma med föreskrifterna i § 13 expeditionslösenförordningen. Rådhusrätten ville tillägga, att rådhusrätten sedan mer än tjugo år tillbaka inlevererade alla lösenavgifter till stadens kassa.

På begäran av mig avgav därefter statskontoret utlåtande i ärendet och anförde däri följande.

I sin utlåningsverksamhet hade statskontoret i åtskilliga fall nödgats söka betalning ur in-tecknad fastighet i den ordning lagsökningslagen angåve. I intet fall hade dock utslag i målet belagts med lösen. Såvitt statskontoret kunnat finna, kunde knappast fastställandet av betalning ur in-tecknad egendom sägas angå "kronans rätt till fastighet". Sådan rättighet för kronan kunde näppeligen anses föreligga, innan kronan å eventuell exekutiv auktion inropat fastigheten. Enligt statskontorets mening syntes därför rådhusrätten icke ha bort lösenbelägga i ärendet berörda utslag. Statskontoret ifrågasatte slutligen, om det icke med den alltmera minskade betydelsen av lösen som avlöningsförmån borde övervägas att vidtaga åtgärder för ett slo-pande av förevarande undantagsbestämmelse.

Sedan rådhusrätten fått taga del av statskontorets utlåtande, anförde rådhusrätten, att densamma icke i anledning av utlå-tandet hade något att tillägga till sitt tidigare avgivna yttrande.

I en till bostadsstyrelsen av-låten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius därefter följande.

För expeditioner, utfärdade av offentlig myndighet, ha av ålder med vissa undantag utgått lösen- och stämpelavgifter. Medan stämpelavgifterna tillfalla statsverket, tillkommo lösenavgifterna ursprungligen vederbörande befattningshavare såsom bidrag till deras avlöning och för täckande av de med skrivgöromålen förenade kostnaderna. I samband med verkställda löneregleringar har emellertid beträffande det stora flertalet myndigheter — underdomstolarna å landet därunder inbegripna — bestämts, att lösenavgifterna skola redovisas till statsverket. För dessa fall gäller enligt § 5 i den nu gällande förordningen den 7 december 1883 angående expeditions-lösen med visst undantag, varom här ej blir fråga, att lösen ej skall debiteras å expeditionen; i stället utgår stämpel till motsvarande belopp, där ej enligt 7 § i förordningen angående stämpelavgiften frihet från stämpel äger rum.

Av de myndigheter, hos vilka lösen alltjämt icke skall redovisas till statsverket, äro underdomstolarna i magistratsstäderna de utan jämförelse viktigaste. Att lösenavgiften här icke indragits till statsverket sammanhänger med den städerna åvilande skyldigheten att själva bekosta sin rättskipning. I samband med löneregleringar för rådhusrätts- och magistratsledamöter ha emellertid i ett flertal städer träffats bestämmelser av innehåll, att förekommande lösenavgifter skola ingå till stadens kassa. Avgiften har i sådana fall karaktären av bidrag till stadens kostnader för rättsväsendet. Föreskrifter av angiven innebörd gälla numera i så gott som alla större städer.

Medan kronan enligt 7 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften är befriad från sådan avgift å expeditioner — och därmed, såsom uttryckligen framgår av § 15 a förordningen om expeditionslösen, även är fritagen från erläggande av den mot lösen svarande stämpelavgift, som utgår då lösen bör redovisas till statsverket — är förhållandet i viss mån annorlunda i fråga om lösenavgifter i övriga fall. Enligt § 13 sistnämnda förordning är väl kronan i allmänhet befriad från erläggande av lösen med rättighet att ändå erhålla nödiga expeditioner. Enligt andra stycket av paragrafen äger emellertid denna frihet från lösen icke rum i sak, som härflyter från statens affärsverksamhet eller angår kronans rätt till fastighet. I dessa fall har kronan alltså att erlägga lösen.

För tolkningen av den återgivna bestämmelsen i § 13 andra stycket expeditionslösenförordningen lämna omständigheterna vid stadgandets tillkomst en viss ledning. Enligt förordningen den 30 november 1855 (nr 96 s. 1) angående expeditionslösen, vilken närmast föregick 1883 års förordning i samma ämne, var den kronan medgivna befrielsen från erläggande av lösen icke underkastad någon inskränkning. Genom kungörelse den 31 januari 1868 (nr 9 s. 1) bestämdes emellertid, att frihet från lösen icke skulle äga rum i fråga om expeditioner, som till styrelserna för statens järnvägsbyggnader och järnvägstrafik eller dem underordnade tjänstemän utlämnades. Denna undantagsbestämmelse inflöt sedermera med i huvudsak oförändrat innehåll i § 13 av 1883 års expeditionslösenförordning. Skyldigheten för kronan att erlägga lösen utsträcktes genom kungörelse den 23 december 1909 (nr 172 s. 2) till sak, som berörde vattenfallsstyrelsens ämbetsutövning, och genom kungörelse den 20 december 1912 (nr 397) till sak, som anginge kronans rätt till strömfall. Sin nuvarande lydelse erhöi ifrågavarande bestämmelse genom kungörelsen den 18 oktober 1918 nr 795.

Förarbetena till sistnämnda författning innehålla såvitt nu är i fråga följande. J. O. avlät i januari 1917 en cirkulärskrivelse till samtliga häradshövdingar och rådhusrätter i riket ävensom till styrelserna för föreningen Sveriges häradshövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare, däri han, enär det kunde ifrågasättas, huruvida icke de då gällande lösenbeloppen med hänsyn till rådande förhållanden tarvade revision, lämnade vederbörande tillfälle att inkomma med yttranden i ämnet. I yttrande, som med anledning härav avgavs av styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar, anfördes bland annat: Styrelsen ifrågasatte, huruvida icke till minskande av häradshövdingarnas utgifter någon modifikation borde ske i den frihet från lösen, som enligt § 13 i expeditionslösenförordningen tillkomme dels kronan dels ock ämbets- eller tjänsteman i allt vad till ämbetet eller tjänsten hörde. Billigheten syntes kräva, att lösen komme häradshövding till del för de ofta vidlyftiga expeditioner, som i dylika mål och ärenden måste utskrivs åt kronan eller åt ämbetsverk eller allmänt ombud. Det syntes svårt att utleta någon giltig grund, varför andra statens affärs-

drivande verk, såsom generalpost-, telegraf- och domänstyrelserna, skulle inneha en annan ställning i detta avseende än järnvägs- och vattenfallsstyrelserna. Likaså syntes det obilligt, att häradshövding skulle i synemål enligt 1910 års ecklesiastika boställsordning utan gottgörelse utskrive exemplar av de oftast vidlyftiga syneprotokollen i sådana mål. Styrelsen ville alltså hemställa, om icke i § 13 i lösenförordningen kunde införas ett stadgande av den innebörd, att den för kronan samt ämbets- och tjänsteman stadgade befrielsen icke ägde rum i civila mål och ärenden. — Styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare fann grundad anledning att underkasta bestämmelserna i förordningen angående expeditionslösen en genomgående revision. Därvid förklarade styrelsen sig bland annat dela den uppfattningen, att de gällande bestämmelserna angående frihet i vissa fall från erläggande av expeditionslösen kunde i flera av dessa fall innebära en obillighet, och ansåg detta missförhållande böra föranleda en inskränkning av rätten till erhållande av fria expeditioner. En sådan inskränkning syntes framför allt kunna utan olägenhet låta sig genomföras i alla de mål, där kronan uppträdde i sin egenskap av affärsdrivande verk. Skulle vid en blivande revision av förordningen ytterligare lättnader i förevarande avseende kunna vinnas, vore detta högeligen önskvärt. — J. O. fann av den förebragta utredningen framgå, att goda skäl förelåge för en revision av de stadgade lösenbeloppen, men ansåg sig icke böra ingå i någon detaljerad granskning av förslagen utan överlämnade frågan till Kungl. Maj:t. — Med anledning av vad sålunda förekommit uppdrogs åt tillkallade sakkunniga att upprätta förslag till ändringar i förordningen angående expeditionslösen; och föreslogo dessa, med åberopande av vad styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare i sitt yttrande till J. O. anförde, en förändring i syfte att inskränka dittills gällande skyldighet för underdomstolarna att tillhandahålla kronan expeditioner utan lösen. Förslaget innebar, att undantaget från kronans befrielse från erläggande av lösen skulle utsträckas att gälla sak, som härflöte från all statens affärsverksamhet eller anginge kronans rätt till fastighet i allmänhet. — I ärendet inhämtades yttrande från statskontoret, som anförde huvudsakligen: Den rätt att hos domstolarna utan lösen erhålla expeditioner, som sedan lång tid tillbaka tillkommit kronan, hade under de senare årtiondena underkastats icke så obetydliga inskränkningar. Den ledande synpunkten därvid hade varit, att kronans ställning i den sak, där undantag från den allmänna regeln stadgats, i avseende å det förhållande, varom saken rörde sig, ansetts jämförlig med enskild parts eller sökandes. Detta vore fallet såväl med den del av statens affärsverksamhet, som berörde handhavandet av järnvägstrafiken och vattenfallsstyrelsens ämbetsutövning, som ock beträffande kronans rätt till strömfall och statens utförande av järnvägsbyggnader. Den utveckling, som förevarande fråga sålunda undergått, måste enligt statskontorets förmenande betraktas såsom fullt naturligt och riktigt, och det kunde starkt ifrågasättas, om icke det

lämpligaste vore att, såsom föreslagits, taga steget fullt ut och upphäva kronans rätt till fria expeditioner i alla civila mål och ärenden. Statskontoret ansåge sig dock icke böra nu förorda en så långt gående åtgärd. Däremot syntes det, såsom jämväl i ärendet framhållits, icke kunna förebringas något bindande skäl till att kronan fortfarande skulle åtnjuta ifrågavarande frihet beträffande den del av dess affärsverksamhet, som representerades av telegrafverket, postverket och statens domäner. Statskontoret ansåge sig alltså böra biträda de sakkunnigas förslag i den del, som avsåge statens affärsverksamhet. Beträffande statens rätt till fastighet, i den mån frågan därom icke fölle inom området för affärsverksamheten, vore kronan redan nu skyldig att erlægga lösen i sak, som rörde rätt till strömfall, och i de mål och ärenden av ifrågavarande slag, som sammanhängde med utförandet av järnvägsbyggnader, exempelvis expropriation av mark. Men jämväl i andra saker, som rörde fastighet, syntes samma skäl för kronans skyldighet att erlægga lösen som i de båda sistnämnda fallen, nämligen kronans jämställdhet med enskild part, kunna åberopas. Denna ställning framträdde icke mindre skarpt i en rättegång angående återvinnande av en rekognitionsskog än i en sak angående rätt till ett strömfall. Statskontoret ansåge sig därför böra förorda de sakkunnigas förslag jämväl i nu förevarande fall. — Den utfärdade författningens ordalydelse överensstämmer med de sakkunnigas förslag.

Spörsmål angående omfattningen av kronans skyldighet att erlægga lösen ha vid några tillfällen varit föremål för prövning i högsta instans.

I NJA 1919 s. 504 refereras följande fall. Advokatfiskalsämbetet vid Göta hovrätt förde, efter förordnande av justitiekanslersämbetet, i hovrätten talan mot en t. f. domhavande under yrkande, att domhavanden måtte förpliktas att till kronan återgälda ett belopp, som domhavanden uppburit i lösen för gravationsbevis, vilka utfärdats för arméförvaltningens räkning och avsett vissa kronan tillhöriga fastigheter. Hovrätten lämnade — när domhavanden jämlikt § 13 andra stycket förordningen om expeditionslösen finge anses ha varit berättigad till lösen för bevisen — advokatfiskalsämbetets talan utan bifall. Sedan justitiekanslersämbetet anfört besvär över hovrättens utslag, fann högsta domstolen ej skäl att göra ändring däri.

Ur regeringsrättens årsbok må vidare återgivias följande fall.

Årgång 1920 s. 5. En häradshövding anhöll hos länsstyrelsen i Skaraborgs län, med överlämnande av protokoll, hållna vid husesyner enligt 64 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910, att utbekomma lösen för dessa protokoll. Länsstyrelsen fann — då ifrågavarande expeditioner icke vare sig berörde sak, som härflöte från statens affärsverksamhet, eller anginge kronans rätt till fast egendom, och kronan förty jämlikt § 13 förordningen om expeditionslösen vore befriad från erläggandet av lösen — den gjorda framställningen icke kunna bifallas. Häradshövdingen besvade sig. Regeringsrätten yttrade: När ifrågavarande expeditioner finge

anses beröra sak, som anginge kronans rätt till fast egendom, samt förty jämligt sistnämnda författningsrum lösen därför borde av kronan erläggas, funne regeringsrätten skäligt att med undanröjande av länsstyrelsens resolution visa målet åter till länsstyrelsen för ny behandling. — En ledamot var skiljaktig och fann ej skäl göra ändring i länsstyrelsens resolution.

Årgång 1924, not. Ju 69. En ledamot av magistraten i Linköping hade å ämbetets vägnar förrättat besiktning å de till straffängelset därstädes hörande byggnaderna för fastställande av behövlige byggnads- och underhållsarbeten. Ledamoten anhöll därefter hos fångvårdsstyrelsen, att till honom måtte utbetalas lösen för det över förrättningen förda protokollet. Då den ersättning, ledamoten ägt uppbära för förrättningen, finge anses innefatta gottgörelse jämväl för uppsättande och utskrift av protokoll över densamma, fann fångvårdsstyrelsen sig icke kunna bifalla ansökningen. Besvär anfördes över styrelsens beslut. Regeringsrätten yttrade: Enär ifrågavarande expedition icke kunde anses beröra sak, som anginge kronans rätt till fast egendom, samt förty jämligt § 13 förordningen om expeditionslösen kronan vore från erläggande av lösen för densamma befriad, funne regeringsrätten ej skäl att göra ändring i det slut, fångvårdsstyrelsens beslut innehöle.

Årgång 1925, not. Ju 47. En häradshövding anhöll hos länsstyrelsen i Norrbottens län om ersättning för ett antal av honom i egenskap av ordförande i ägodelningsrätt utfärdade bevis, som omförmäldes i 38 § lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan. Länsstyrelsen fann — enär av bestämmelserna i nämnda lag icke framginge, att domhavande vore berättigad till ersättning för ifrågakomna bevis, och dessa bevis ej heller kunde anses såsom sådana handlingar, för vilka kronan enligt § 13 förordningen om expeditionslösen vore skyldig erlægga lösen — sig förhindrad att utbetala den begärda gottgörelsen. Sedan besvär anförts över länsstyrelsens beslut, yttrade regeringsrätten: Enär på grund av bestämmelserna i 54 § i förenämnda lag och § 13 i förordningen angående expeditionslösen häradshövdingen måste anses berättigad till ersättning av statsmedel för ifrågavarande bevis, funne regeringsrätten lagligt att med upphävande av överklagade beslutet visa målet åter till länsstyrelsen för förnyad behandling.

Slutligen må erinras om ett i regeringsrättens årsbok 1947 under not. Fi 646 upptaget fall, vilket dock i förevarande sammanhang är av mindre intresse.

I det ärende, som nu är under bedömande, gäller frågan, huruvida rådhusrätten förfarit felaktigt genom att uttaga lösen för ett utslag i lagsökningens mål, varigenom till betalning ur fast egendom fastställts kronans däri in-tecknade, av bostadsstyrelsen förvaltade fordran, grundad å utbetalning i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 27 maj 1938 om lån och

bidrag av statsmedel för beredande av bostäder i egnahem åt mindre be-
medlade, barnrika familjer.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår, är förutsättningen för att rådhusrättens åtgärd att uttaga lösen skall kunna anses befogad, att målet rört sak, som kan sägas antingen ha härflutit från statens affärsverksamhet eller ock ha angått kronans rätt till fastighet. Med hänsyn till att staten genom den enligt kungörelsen den 27 maj 1938 bedrivna låneverksamheten fullföljer allenast sociala syften, är det tydligt, att det i förevarande fall icke varit fråga om sak, som härflutit från statens affärsverksamhet. Fastställande till betalning ur fast egendom av en kronans däri intecknade fordran innebär emellertid otvivelaktigt realiserandet av en kronans begränsade sakrätt till fastigheten. Den av rådhusrätten hävdade uppfattningen, att målet angått kronans rätt till fastighet, låter sig därför väl försvara. Vad som förekommit under förarbetena till nu ifrågakvarande bestämmelse i expeditionslösenförordningen motsäger icke den av rådhusrätten hävdade tolkningen därav. Tvärtom synes den av statskontoret under förarbetena framhållna synpunkten, att kronan hade att erlægga lösen i sådana fall, där kronan framstode som jämställd med enskild part, peka i samma riktning. Vad slutligen angår praxis, så tala de avgöranden, som härovan återgivits, i vart fall icke emot den av rådhusrätten hävdade meningen.

Med hänsyn till vad sålunda upptagits och då det i betraktande av ändamålet med lösenavgiften framstår som rimligt och skäligt att kronan erlägger lösen i fall sådana som det förevarande, finner jag att rådhusrätten ägt fog för sin åtgärd att uttaga lösen för ifrågakvarande utslag.

Med dessa uttalanden, av vilka jämväl rådhusrätten erhöll del, var ärendet av J. O. slutbehandlat.

4. Arkivvärdigt papper bör användas för utskrivande av aktprotokoll och fonografiska upptagningar.

I en hit inkommen skrivelse framställde riksarkivet vissa erinringar i fråga om arkivförhållandena i Livgedingets domsaga, varjämte riksarkivet anförde, att för utskrift av de fonetiskt upptagna vittnesförhören och vissa protokoll i domsagan icke användes fullt arkivvärdigt papper.

I ärendet avgav häradshövdingen i domsagan Gustaf Beling infortrat yttrande, däri han såvitt angår sistnämnda anmärkning anförde följande: Till domböcker, förmynderskaps-, boupptecknings- och avhandlingsprotokoll, som bundes, användes i domsagan föreskrivet normalpapper. I fråga om akter i mål och ärenden finnes ju inga särskilda föreskrifter om normalpapper för därtill hörande handlingar i allmänhet. Med stöd av 2. i kungl. cirkuläret den

14 september 1946 (nr 614) hade Beling därför för att nedbringa statsverkets utgifter och få domsagens knappa expensanslag att räcka till ävensom för att iakttaga anbefalld sparsamhet med papper (kungl. cirkulär den 7 juni 1946 nr 278) till aktprotokollen använt standardpapper, kvalitet B enligt bifogat prov. Det linjerade papperet hade av protokollföraren använts för protokollens utskrivande med bläck direkt vid rätten. Det olinjerade papperet hade använts för utskrifter av fonografisk upptagning. Skulle stadgandena i 5 § 3:o B i kungl. förordningen den 12 juli 1907 angående de slag av papper, bläck, skrivmaskin- och stämpelfärger, som må till vissa offentliga handlingar användas, anses innefatta ovillkorlig föreskrift om användningen av normalpapper nr "3" även till de nytillkomna aktprotokollen med bilagor, vore Beling naturligtvis villig att för framtiden iakttaga detta ävensom att ombesörja omskrivning av de aktprotokoll, för vilka dittills normalpapper ej kommit till användning.

Efter att ha tagit del av Belings yttrande anförde riksarkivet i en hit inkommen skrivelse följande: I förordningen den 12 juli 1907 föreskreves utan villkor användningen av normalpapper för handlingar, som skulle bevaras för framtiden. Detta vore också nödvändigt, då statens standardpapper kvalitet B icke vore beständigt under längre förvaring. Enligt riksarkivets uppfattning måste normalpappersförordningens föreskrift om användande av normalpapper av klass 2 för häradsrätternas domböcker gälla för de därmed jämförbara aktprotokollen med tillhörande utskrifter av fonografiska upptagningar, vilka vore avsedda att bevaras för all framtid. Samtidigt med att riksarkivet utarbetade förteckningsplan för häradsrätternas arkiv komme det att i samråd med häradshövdingarna uppgöra förslag till gallringsplan. Till gallringsbara handlingar borde själfallet icke användas normalpapper. Såväl förteckningsplanen som gallringsförslaget komme att genom landsarkivarierna tillställas häradshövdingarna för yttrande, innan de överlämnades till Kungl. Maj:t för fastställelse. I sådant sammanhang bleve det tillfälle för härads-hövdingarna att ytterligare föreslå till utgallring handlingar, som icke ansåges vara av sådan vikt, att de för all framtid borde bevaras. Skulle häradshövdingarna föredraga att direkt till Kungl. Maj:t eller till riksarkivet ingiva ett gemensamt gallringsförslag, skulle detta givetvis underlätta det pågående arbetet på gallringsplanen. Innan det föreslagna gallringsbrevet utfärdats, vore riksarkivet nödsakat att hålla på författningens generella bestämmelser om normalpapper.

Vid prövning av ärendet fann jag såvitt angår de av riksarkivet gjorda erinringarna mot arkivförhållandena i domsagan mig kunna låta bero vid av Beling avgiven förklaring och en erinran om vikten därav, att arkivförhållan-

dena i domsagan så snart ske kunde ordnades på sådant sätt att arkivalierna tillförsäkrades erforderligt skydd mot brandfara.

Vad angår utskrivandet av aktprotokollen och de fonografiska upptagningarna synes det mig uppenbart, att med avseende å dessa handlingar normalpappersförordningens bestämmelser om användande av normalpapper av klass 2 måste vara tillämpliga. Dessa handlingar äro avsedda att bevaras för all framtid, och det synes därför angeläget, att den för utskrift av handlingar av dylik beskaffenhet föreskrivna papperskvaliteten därvid städse kommer till användning. Med hänsyn till vad Beling i sin förklaring i denna del anfört lät jag bero vid detta uttalande, som jag upptog i en till Beling avlåten skrivelse.

5. Felaktigt förfarande med avseende å behandlingen av en till domstol ingiven handling, innefattande såväl bouppteckning som bodelning i anledning av hemskillnad.

Sedan rådhusrätten i Jönköping den 21 april 1947 dömt till hemskillnad mellan brandmannen Karl Erik Bergh och hans hustru Marianne Bergh, förordnade rådhusrätten den 22 december 1947 på hemställen av Marianne Bergh advokaten Jerker Westlin dels jämlikt 11 kap. 20 § giftermålsbalken att verkställa uppteckning av makarna Berghs tillgångar och skulder och dels jämlikt 13 kap. 1 § nämnda balk att såsom skiftesman verkställa bodelning mellan makarna.

Den 23 februari 1948 ingav Westlin till rådhusrätten en så lydande skrift:
”Till Rådhusrätten i Jönköping.

Sedan undertecknad av rådhusrätten den 22 december 1947, § 164, förordnats att verkställa uppteckning av Karl Erik Berghs och Marianne Berghs tillgångar och skulder samt förrätta bodelning mellan dem, får jag härmed jämlikt 11 kap. 20 § ingiva boupptecknings- och bodelningsinstrument i avskrift.

Högaktningsfullt
Jerker Westlin.”

Vid skriften var fogad en handling, som i nu ifrågavarande delar hade följande lydelse:

”Avskrift.

Sedan rådhusrätten i Jönköping den 21 'juli' 1947 dömt till hemskillnad mellan brandmannen Karl Erik Bergh, Studiegatan 3 A, och Marianne Bergh, Karlavägen 28, båda i Jönköping, samt undertecknad av samma rådhusrätt den 22 december 1947 förordnats att förrätta bouppteckning samt verkställa bodelning mellan makarna Bergh, hade dessa kallats till förrättning denna dag hos mannen Bergh. Härvid tillstädeskommo makarna Bergh personligen, fru Bergh biträdd av notarien Per Dreijer. Makarna Bergh upp-

manades att uppgiva boets tillgångar och skulder under edlig förpliktelse, varefter uppteckningen och värderingen företogs i följande ordning:

Tillgångar:

Summa tillgångar: 2.728: 71

Skulder:

Inga.

Att allt blivit riktigt uppgivet samt att ej något av vad boet tillhör med vilja eller vetskap undandolts eller utelämnats intygas, under edlig förpliktelse. Jönköping den 23 januari 1948.

Karl Erik Bergh.

Marianne Bergh.

Att allt blivit rätteligen antecknat och tillgångar efter bästa förstånd värderade, intyga undertecknade gode män. Jönköping som ovan.

Jerker Westlin.

M. Tillander.

Advokat.

Härefter verkställdes följande bodelning, vilken godkändes av makarna Bergh.

Karl Erik Bergh:

Erhåller -----

Marianne Bergh:

Erhåller -----

Sålunda förrättat betygar:

Jönköping den 23 januari 1948.

Jerker Westlin.

Skiftesman.

Förestående skifte godkännes till alla delar, och ha vi erhållit var sin bestyrkt avskrift härav, erkännes:

Jönköping den 30 januari 1948.

Jönköping den 31 januari 1948.

Karl Erik Bergh.

Marianne Bergh.

Vidimeras: M. Tillander. J. Westlin.”

Samma den 23 februari intogos skriften samt boupptecknings- och bodelningshandlingen i rådhusrättens avhandlingsprotokoll.

Vid en av mig den 16 mars 1949 företagen inspektion av rådhusrätten och magistraten i Jönköping anmärkte jag, att anmälan till äktenskapsregistret och kungörelse till allmänna tidningarna och ortstidning om bodelningshandlingens ingivande icke syntes ha expedierats.

I infortrat yttrande anförde civilrådmannen Hans Åkesson, som var ansvarig för expedieringen, följande.

Vid ingivandet av den ifrågavarande handlingen hade Westlin i missivskrivelse åberopat 11 kap. 20 § giftermålsbalken. Då Åkesson funnit instrumentet förutom bouppteckning jämväl innehålla bodelning, hade han med-

delat Westlin, att jämlikt 13 kap. 15 § samma balk kungörelse skulle ske. Westlin hade framhållit, att han allenast avsåge att visa, att han fullgjort sin skyldighet enligt förstnämnda lagrum, och att han icke hade något uppdrag från någon av makarna Bergh att ingiva handlingen. Då rätt att till domstol ingiva bodelningsinstrument i 13 kap. 15 § giftermålsbalken vore tillagd allenast make eller makes arvingar, samt Westlin på Åkessons uttryckliga fråga förklarar sig icke ha uppdrag av någon av makarna Bergh att ingiva bodelningsinstrumentet, hade Åkesson funnit nämnda lagrum icke vara tillämpligt i förevarande fall. Åkesson vore fortfarande av denna mening.

Vid ärendets avgörande gjorde jag följande uttalanden, vilka jag upptog i en till Åkesson avlåten skrivelse.

Enligt 13 kap. 15 § giftermålsbalken äger make, då bodelning skett, ingiva den däröver upprättade handlingen till rätten, som enligt 27 § protokollskungörelsen har att intaga handlingen i avhandlingsprotokollet. Genom ingivandet vinnes den förmån för makarna att, sedan ett år förflutit, bodelningen vid konkurs icke kan av konkursboet bringas att återgå. Till borgenärernas skydd har föreskrivits, att rätten ofördröjligen skall till äktenskapsregistret göra anmälan om ingivandet och dagen därför samt låta införa kungörelse i allmänna tidningarna och tidning inom orten. Den med ingivandet förbundna verkan är dock icke beroende av att anmälan och kungörande kommer till stånd.

I förevarande fall är upplyst, att Westlin, som — sedan rådhusrätten dömt till hemskillnad mellan makarna Bergh — av rådhusrätten förordnats att förrätta upppteckning av makarnas bo samt verkställa bodelning mellan dem, till rätten i styrkt avskrift ingivit en handling, innefattande såväl boupptecknings- som bodelningsinstrument. Westlin har därvid uttryckligen förklarar sig icke vara ombud för makarna eller någon av dem samt uppgivit, att han med ingivandet av handlingen allenast åsyftade att fullgöra den bouppteckningsförrättare enligt 11 kap. 20 § giftermålsbalken åvilande skyldigheten att redovisa för sitt uppdrag. Handlingen ingavs sålunda icke för det i 13 kap. 15 § giftermålsbalken avsedda ändamålet.

Vid nu upptagna förhållanden hade det bort vara Åkesson angeläget att vid behandlingen av det ingivna boupptecknings- och bodelningsinstrumentet så förfara, att tvekan icke framdeles kunde uppkomma om för vad ändamål handlingen åberopats. Genom att på sätt som skett låta handlingen i dess helhet inflyta i avhandlingsprotokollet utan att utmärka för vilket syfte handlingen ingivits har Åkesson förfarit felaktigt. Anledning har över huvud taget saknats att intaga handlingen i nämnda protokoll. Med den avfattning protokollet erhållit kan den, som tager del därav, icke undgå att få den uppfattningen, att handlingen ingivits för samma ändamål som en

vanlig bodelningshandling. Sedan någon tid förflutit måste det bliva svårt eller omöjligt att föra bevisning om det syfte, vari handlingen ingivits. Det synes för övrigt icke utan fog kunna göras gällande, att enär handlingen av rätten behandlats som en bodelningshandling — utom såtillvida att anmälan till äktenskapsregistret och kungörande i tidningarna icke skett — den med sådan handlings ingivande regelmässigt förbundna rättsverkan måste ha inträtt även i detta fall. Åkessons förfarande har alltså skapat en betydande ovisshet på dessa punkter, en ovisshet som rent principiellt är ägnad att kunna leda till förfång för make eller borgenär.

I förevarande fall har emellertid bodelningen verkställts på sådant sätt, att förutsättning för åvägabringande av återgång därav icke synes föreligga. På grund härav och då det uppgivits, att makarna voro skuldfria — en uppgift som dock icke utesluter att någon skuldpost kan ha uteglömts — får det antagas, att någon skada icke följt eller kan väntas följa av Åkessons felaktiga förfarande. Med hänsyn härtill låter jag bero vid mina ovan gjorda uttalanden.

Ärendet var därmed av mig slutbehandlat.

6. Uppställandet av viss åldersgräns för uppförande å förslag till överlärartjänst vid folkskola.

Av handlingarna i två särskilda av folkskollärarna Sten Jonsson och Anders Andréasson, båda i Göteborg, härstädes anhängiggjorda ärenden inhämtas följande.

Till två ledigförklarade ordinarie folkskollärartjänster, med vilka voro förenade överlärartjänster i Göteborgs skoldistrikt, hade såsom sökande anmält sig sexton lärare, bland dem klagandena Jonsson och Andréasson. Genom beslut den 1 februari 1949 uppförde kungl. skolöverstyrelsen, som fann Jonsson och Andréasson samt övriga sökande med undantag av en behöriga till tjänsterna, på förslag till dem sex sökande, dock icke någondera av Jonsson och Andréasson.

I beslutet härom deltog generaldirektören Nils Gustav Rosén, avdelningschefen undervisningsrådet Kurt Falck och undervisningsrådet Hildur Nygren.

Sedan Jonsson och Andréasson anfört besvär hos Kungl. Maj:t över det upprättade förslaget, avgav skolöverstyrelsen den 1 april 1949 yttrande över besvären, däri överstyrelsen (Rosén, Falck och Hildur Nygren) bland annat anförde: "Överstyrelsen får beträffande de av Andréasson och Jonsson anförda besvären anförda att överstyrelsen hittills tillämpat den principen att icke på förslag till överlärartjänst uppföra sökande, som redan uppnått eller under året uppnår en ålder av 55 år, därest icke vederbörande

redan innehar förordnande å tjänsten i fråga. Andréasson är född den 26 december 1892 och Jonsson den 27 november 1893.”

Genom beslut den 3 juni 1949 lämnade Kungl. Maj:t besvären utan bifall.

I en den 14 juli 1949 hit inkommen skrift anförde därefter Jonsson, bland annat, följande.

Jonsson, vilken redan förut innehade ordinarie tjänst såsom folkskollärare i Göteborg, hade av Göteborgs stads folkskolinspektör ansetts vara förtjänt av ett framskjutet förslagsrum. I yttrande över de sökande hade folkskolinspektören föreslagit Jonsson till uppförande i tredje förslagsrummet. Undervisningsnämnden i Göteborgs allmänna folkskolestyrelse, som sedan haft att förbereda ärendet, hade förordat Jonsson till andra förslagsrummet, vilket också sedermera utan omröstning blivit folkskolestyrelsens beslut. Samtliga dessa myndigheter hade således ansett Jonssons meriter och hans lämplighet för ifrågavarande tjänster vara av den art, att han borde uppföras i något av de första förslagsrummen. I det av skolöverstyrelsen därefter upprättade förslaget hade Jonsson utslutits. För att få kännedom om anledningen därtill hade Jonsson hos Kungl. Maj:t sökt ändring genom besvär. I sitt yttrande över besvären hade skolöverstyrelsen som enda motivering till att Jonsson ej uppförts på förslaget anført den ovan omförmälda, på sökandes ålder grundade principen. Jonsson ansåge, att skolöverstyrelsen i och med införandet av en dylik princip överskridit sin befogenhet och därmed kränkt hans enskilda rätt att få sina meriter i vederbörlig ordning enligt lag och författning prövade och jämförda med övriga sökandes samt att kunna uppföras på förslag. I folkskolestadgans § 19 mom. 5 finnes närmare angivna de befordringsgrunder, som gällde vid uppgörandet av förslag till ledig tjänst. Därvid angåves som tredje befordringsgrund längden av föregående väl vitsordad tjänstgöring, och att märka vore, att ett större företräde enligt en senare befordringsgrund till och med kunde uppväga en mindre underlägsenhet enligt en föregående. Detta gällde följaktligen även i ifrågavarande fall. I folkskolestadgan betonades således tydligt betydelsen av den erfarenhet en längre tjänstgöring gäve. Att den längre tjänstgöringen, som helt naturligt följde med stigande ålder, på något sätt skulle verka diskvalificerande kunde icke utläsas av gällande författning. Något stöd för införandet av en åldersgräns syntes följaktligen skolöverstyrelsen icke ha. Det kunde ej heller vara riktigt, att en myndighet vid sidan av gällande författningar uppställde ”principer”, som icke kunde utläsas ur författningstexten. Att helt enkelt lägga åt sidan Jonssons ansökningshandlingar därför att han vid ansökningstidens utgång fyllt 54 år kunde icke vara i överensstämmelse med lagens anda. Jonsson hade sig icke heller bekant,

att inom andra verk några dylika principer tillämpades. Det syntes Jonsson då orättfärdigt, att just lärare för sin befordran skulle drabbas av en befordrings spärr hela nio år före pensionsåldern, i synnerhet som befordringsmöjligheterna inom denna kår varit erkänt få. — Skolöverstyrelsen hade att inom författningens ram upprätta förslag till tjänsterna. Bland de föreslagna hade sedan den väljande myndigheten, i detta fall folkskolestyrelsen, att till tjänsterna utse den eller dem, som folkskolestyrelsen ansåge förtjänta därtill. Det vore, syntes det Jonsson, denna senare myndighet som, om den så önskade, kunde låta vara att välja en person, som uppnått t. ex. 55 års ålder.

I en den 12 augusti 1949 till mig inkommen skrift anförde därefter jämväl Andréasson klagomål över skolöverstyrelsens underlåtenhet att uppföra honom på förslag till ifrågavarande överläraryrkesbefattningar, ehuru han av folkskolestyrelsen placerats på fjärde plats. Därigenom hade — framhöll Andréasson — skolöverstyrelsen, såvitt han kunde förstå, frångått de lagligen gällande befordringsgrunderna och infört ytterligare en sådan, nämligen ett åldersstreck, som lagen icke kände till. Det måste sägas vara godtyckligt att bestämma en i lagen icke föreskriven åldersgräns och att bestämma denna just till 55 år. Lika gärna kunde den godtyckliga åldersgränsen satts till 60 år eller ett eller annat år därutöver eller till något år mellan 50 och 60 år. Detta kunde icke anses rättvist och riktigt. Enligt skolöverstyrelsens yttrande skulle även en sådan tillfällighet som om vederbörande sökande just vid tiden ifråga hade förordnande å den sökta överlärtjänsten spela in. En aldrig så meriterad och övriga sökande helt överlägsen person skulle sålunda enligt skolöverstyrelsens påtalade princip icke kunna komma i fråga, om han vid ansökningstillfället eller vid tiden för utnämningen till överlärare fyllt 55 år och icke då innehade förordnande å överlärtjänsten.

I ett med anledning av innehållet i klagoskrifterna begärt yttrande anförde skolöverstyrelsen följande.

I § 19 mom. 5 i folkskolestadgan angåves en särskild befordringsgrund, som skulle äga tillämpning vid uppgörande av förslag till ledig folkskol-lärartjänst förenad med överläraryrkesbefattning. Enligt nämnda befordringsgrund skulle hänsyn tagas "till sådana egenskaper som företrädesvis erfordras för utövande av ledningen och tillsynen av arbetet i folkskolan". Det bleve alltså här fråga om en lämplighetsprövning. Den av Jonsson och Andréasson påtalade principen enligt vilken skolöverstyrelsen ej på förslag till överlärtjänst uppförde sökande, som fyllt eller under året fyllde 55 år, därest vederbörande icke redan innehade förordnande å tjänsten ifråga, hade utformats i anslutning till ovannämnda särskilda befordringsgrund.

Enligt överstyrelsens bestämda mening skulle det icke vara till gagn för skolväsendets utveckling, om de kommunala skolledarna utvaldes bland äldre lärare. Gentemot Andréassons påstående, att godtycklighet skulle råda på grund av den tillämpade principen, ville överstyrelsen tvärtom hävda, att den angivna åldersgränsen just uteslöte godtycket. Det torde också sedan länge vara känt för landets folkskollärare, att överstyrelsen tillämpade den här påtalade principen. I Folkskolans årsbok 1941 hade dåvarande undervisningsrådet Ruben Wagnsson redogjort för principerna vid tillsättning av överlärare. Kungl. Maj:t hade också vid flera tillfällen genom utslag på besvär över av skolöverstyrelsen upprättade överläraresförslag godkänt den påtalade principen. Sålunda hade genom Kungl. Maj:ts utslag den 7 juni 1940 fastställts ett förslag till överlärtjänst i Göteborg, där överstyrelsen i sitt remissvar beträffande en klagande uttalat, att hans meriter i övrigt skulle berättigat honom till förslagsrum före samtliga medsökande men att han på grund av sin ålder ej ansetts böra beredas rum å förslaget. Genom utslag den 16 mars 1945 hade fastställts ett förslag till överlärtjänst i Uppsala, där överstyrelsen i remissvaret förklarat, att en av de klagande bort erhålla andra förslagsrum, därest hans ålder ej ansetts utgöra hinder för hans uppförande på förslag. Överstyrelsen ville vidare hänvisa till Kungl. Maj:ts utslag på besvär av ifrågavarande art den 28 juni 1941, den 5 juni 1942 och den 16 april 1948 rörande förslag till överlärtjänster i Stockholm, den 8 april 1949 rörande förslag till tjänst i Borgsjö och slutligen den 3 juni 1949 rörande här ifrågavarande förslag till två överlärtjänster i Göteborg. I sina slutpåminnelser till sistnämnda besvär hade de båda klagandena Jonsson och Andréasson anfört samma argument som i sina klagoskrifter till J. O.

Efter att ha tagit del av skolöverstyrelsens yttrande inkommo Jonsson och Andréasson med påminnelser.

I en till skolöverstyrelsen avlåten skrivelse anförde jag därefter följande. Vid prövning av de härstädes anförda klagomålen såvitt de avse skolöverstyrelsens beslut den 1 februari 1949 att icke uppföra Jonsson och Andréasson på förslag till ifrågakomna överlärtjänster — vilket beslut i dåvarande situation godkänts av Kungl. Maj:t genom det på de anförda besvären meddelade avslagsbeslutet den 3 juni 1949 — har jag funnit klagomålen i denna del icke föranleda någon min vidare åtgärd.

Med anledning av den av skolöverstyrelsen hävdade ståndpunkten, att på förslag till överlärtjänst icke bör uppföras sökande, som redan upp-

nått eller under året uppnår en ålder av 55 år, därest icke sökanden redan innehar förordnande å tjänsten ifråga, vill jag framhålla följande.

I § 19 mom. 5 i förnyade stadgan den 26 september 1921 angående folkundervisningen i riket är föreskrivet, att vid uppgörande av förslag till ledig tjänst skola såsom befordringsgrunder i närmare bestämd ordning gälla vissa i första stycket angivna förhållanden, däribland längden av föregående väl vitsordad tjänstgöring å lärarbefattning.

I andra stycket av samma moment stadgas vidare, att om med tjänsten är förenad överlärarbefattning, må, utöver förut angivna befordringsgrunder, hänsyn jämväl tagas till sådana egenskaper, som företrädesvis erfordras för utövande av ledningen och tillsynen av arbetet i folkskolan.

Den särskilda befordringsgrund, som alltså gäller vid tillsättande av överlärarbefattning, lämnar skolöverstyrelsen ganska fria händer då det gäller att upprätta förslag till sådan befattning. Vid bedömande av en sökandes lämplighet ur de synpunkter, som därvid kunna komma i beaktande, måste hänsyn uppenbarligen tagas även till hans ålder. Då fråga är om sökandens på hans kroppsliga och andliga livaktighet grundade lämplighet för tjänsten, synes det mig emellertid icke kunna fixeras någon viss ålder, lika för alla fall, vars överskridande skulle medföra, att sökanden icke borde ifrågakomma till befattningen. Antalet levnadsår utgör ju icke någon exakt måttstock för vitaliteten, som starkt växlar hos olika individer. Såsom skäl för uppställande av kravet på en viss maximiålder hos den som bör komma i fråga till erhållande av en överlärarbefattning kan möjligen anföras önskvärdheten av att till befattningen förvärvas en person, som har så lång tid kvar till pensionsåldern att hans duglighet och erfarenhet kunna förväntas under en längre följd av år komma skolan till godo, varigenom också tätare ombyten av tjänstinnehavare undvikas. Men även med beaktande av denna synpunkt torde det icke vara riktigt att en gång för alla fastslå en viss ålder, vid vilken en sökande skall, oberoende av andra — stundom kanske mycket höga — kvalifikationer, anses olämplig för överlärarbefattning. Ett dylikt förfarande synes mig varken vara gynnsamt för ernående av bästa möjliga rekrytering av överlärarbefattningarna eller vara förenligt med principen om skicklighet och förtjänst såsom allmän befordringsgrund.

I sitt till mig avgivna yttrande har skolöverstyrelsen icke uppgivit annat skäl för uppställandet av den ifrågavarande åldersgränsen än överstyrelsens uppfattning att det ej vore till gagn för skolväsendets utveckling, om de kommunala skolledarna utvaldes bland äldre lärare. Även om denna mening har fog för sig, synes den dock — på de skäl jag ovan anført — icke berättiga till en så skarp avgränsning mellan äldre och yngre lärare, som skolöverstyrelsen praktiserat.

Med dessa uttalanden voro ärendena av mig slutbehandlade.

7. Fråga huruvida viss, under domkapitels förvaltning ställd kassa, som delvis uppstått genom sammanskott av prästerskapet, är att betrakta såsom stiftelse och om dispositionen av kassan.

Av handlingarna i ett av kontraktsprosten Per Sundin härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Vid prästmöte i Härnösand år 1806 beslöts ett sammanskott till understöd åt obefordrade och medellösa prästmän. Det vid prästmötet förda protokollet för den 6 februari 1806 innehåller i denna del följande:

”Af skälig omtanke för af sig komne Prästmän hvilke, utan hopp om befordran til ordinarie tjänst och sjelfve medellöse, skulle vara nödsakade at, på et för ståndet mindre värdigt sätt, söka sit uppehälle, ingingo nu Cleri Ledamöter uti den framgent förbindande öfverenskommelse at til Ståndets förr bemälde Medlemmars understöd, bevilja et sammanskott, hvilket under namn af Cassa Pauperum, på det sätt kommer at utgå, at Herrar Pastorer, som innehafva första Classens Pastorat, årligen erlægga 16 sk. Banco: De vid andra Classens jämte Herrar Lectorer och Rectorer 12 sk.: De vid tredje Classens, 10 sk., samt de vid fjerde och lägsta Classens, tillika med H:rr Con-Rectorer och Scholae Mästarn i Umeå samt Pastores i Lappmarken 8 sk. nämnde Mynt; hvaremot hvarje Pastorats Comminister eller Comministeri tilsammans allenast erlægga en tredjedel utaf den afgift, som på Pastor belöper; Varande alle härofvän ej omförmälde, så väl til Stiftets Läroverk, som Församlingar hörande, Ecclesiastique Tjenstemän ifrån denna afgift befriade.

Herrar Contracts-Probstarne åtogo sig at af vederbörande desse medel insamla och dem tillika med den öfrige Ecclesiastique Upbördens til Consistorium årligen insända: Och skulle Consistorii Notarien, emot besväret med de i afseende på Medlens upbörd och förvaltning nödige Räkenskaper, som vid Revisionen af Pastoral-Cassan och Enkehjelpen äfven böra öfverses och granskas, ega at, såsom för annan upbörd, afdraga 6 Procent af det årligen inflytande sammanskottet, hvilket blifver under Consistorii disposition.”

För det sålunda bestämda ändamålet erlades därefter årligen avgifter av prästerna inom Härnösands stift ävensom — under den närmast följande tiden — av de i beslutet angivna lärarna. Då sammanskotten icke behöfde i sin helhet användas för understöd, uppstod under årens lopp en växande kapitalbehållning. Den 31 december 1872 uppgick denna behållning till 1 460,11 riksdaler riksmünt. Efter beslut å ett år 1871 hållet prästmöte blev från och med den 1 januari 1873 med Cassa pauperum (även kallad Cassa pauperum sacerdotum) förenad en likaledes av domkapitlet i Härnösand förvaltad kassa, benämnd ”f. d. Treprocents- eller Centonal-kassan”. Sistnämnda kassa, som vid sammanförandet med Cassa pauperum

uppvisade en kapitalbehållning av 8 618,16 riksdaler riksmünt, hade kommit till stånd på följande sätt. Rikets prästerskap, som var i huvudsak befriat från skyldighet att erlægga den s. k. centonalavgiften, vilken övriga ämbets- och tjänstemän hade att utgöra till Vadstena krigsmanshuskassa respektive amiralitetskrigsmanskassan, hade alltsedan år 1810 frivilligt åtagit sig en årlig avgift till nämnda kassor av tre procent av varje ecklesiastik tjänstemans lönebevällning. Sedan emellertid centonalavgiften vid riksdagen 1840—1841 avskaffats, beslöt prästeståndet vid samma riksdag, att den prästerskapet särskilt åvilande avgiften till kassorna skulle upphöra. Avgiften finge dock fortfarande utgå men skulle inom stiftens kvarstanna under domkapitlens vård och ansvarighet intill dess å prästmöten blivit avgjort, huruvida avgiften skulle användas för grundläggande av en änke- och pupillkassa för cleresie- och läroverksstaterna eller för annat välgörande ändamål. Av de i enlighet härmed influerna bildades inom Härnösands stift treprocentskassan. Vid prästmöte i Piteå år 1842 beslöt det s. k. norra synodallaget av stiftet (omfattande landskapet Västerbotten med därtill hörande lappmarker) för sin del, att treprocentsavgiften ”borde användas till förmån för stiftets Cassa pauperum”. Enahanda beslut — uttryckligen avseende även de belopp som tidigare influerats — fattades vid prästmöte i Härnösand år 1856 för stiftets södra synodallag (omfattande stiftet i övrigt). Ett sammanförande under en och samma räkenskap av treprocentskassan med Cassa pauperum kom dock till stånd först efter förnyat beslut å det hela stiftet omfattande prästmötet år 1871. Å samma prästmöte beslöts tillika, att domkapitlet skulle äga till behövande prästmän utdela den gemensamma fondens räntemedel, men att däremot av kapitalet, som helst icke borde minskas, större belopp ej finge utdelas, än att så stor del av fonden som motsvarades av den å Cassa pauperum överförda treprocentskassan alltid bleve orubbad. Vidare bestämdes, att avgiften till treprocentskassan skulle upphöra, och fastställdes nya grunder för avgifterna till den utökade Cassa pauperum.

I samband med bildandet år 1904 av Luleå stift uppdelades efter beslut samma år å ett för Härnösands och Luleå stift gemensamt prästmöte i Härnösand Cassa pauperum så, att tre femtedelar av kassan kvarblevo hos Härnösands stift och återstoden överlämnades till Luleå stift. De bestämmelser, som numera gälla i fråga om avgifter till kassan — varmed här och i det följande avses allenast den del av kassan som kvarblev under domkapitlets i Härnösand förvaltning — ha tillkommit genom beslut å prästmöte år 1919 samt bekräftats vid prästmöte år 1932. Bestämmelserna innebära, att till kassan årligen erläggas av kyrkoherde 3 kronor, av komminister och ständig adjunkt 2 kronor samt av obefordrad prästman 1 krona. Förutom dessa årliga bidrag har kassan icke haft andra tillskott än ränteavkastning ävensom en under budgetåret 1936—1937 gjord kapitalvinst å 2 433 kronor 26 öre. Kassans behållning uppgick den 30 juni

1948 till 69 295 kronor 41 öre. Inkomsterna under tiden den 1 juli 1947 — den 30 juni 1948 uppgingo till 2 457 kronor 64 öre, av vilket belopp 2 007 kronor 64 öre utgjorde ränteavkastning och återstoden influtna bidrag. Utgifterna under samma tid belöpte sig till 1 075 kronor.

Kassans räkenskaper granskas av två revisorer, som för sex år i sänder utses å prästmöte. Revisionsberättelsen publiceras årligen i domkapitlets cirkulär till stiftets prästerskap, som vid följande prästmöte beredes tillfälle att framställa erinringar mot förvaltningen, därest den årliga revisionen föranlett anmärkningar.

I fråga om principerna för användningen av kassans medel upplyste stiftssekreteraren Carl-Olof Wallgren i en av mig infordrad utredning följande: Då man ej längre kunde tala om "avsigkomne" prästmän, hade domkapitlet disponerat Cassa pauperum som prästerlig hjälpkassa utan hänsyn till om en hjälpbehövande varit befordrad eller ej. I allmänhet hade vederbörande kontraktsprost eller en närstående präst till domkapitlet anmält hjälpbehoven. Biskopen hade också av privat brevväxling med sjuklediga präster utläst behov, som anmälts i domkapitlet och föranlett beslut om utbetalning. Understöd plögade givas med 500 kronor, någon gång mera, stundom mindre. Kassans kapital finge även anlitas för utlämnande av billiga lån till kassans delägare, större lån upp till 3 000 kronor mot fullgod borgen och tillfälliga smålån mot säkerhet i de dyrtidstillägg som av domkapitlet utbetalades.

Wallgren hänvisade vidare till ett av domkapitlet den 18 februari 1948 fattat beslut av följande lydelse:

"På förslag av redogöraren beslöt domkapitlet att för framtiden tillämpa följande bestämmelser för Cassa pauperum sacerdotum.

Fonden fördelas i grundfond och dispositionsfond.

Som dispositionsfond antages den del av fonden, som enligt en sedan 1924 av redogöraren utan särskilt beslut tillämpad uppdelning uppkommit genom att 90 procent av årets ränta och 90 procent av influtna bidrag till fonden antecknats för sig och av domkapitlet beviljade anslag uttagits ur denna del. På sådant sätt besparad dispositionsfond utgjorde den 1 juli 1947 23 368:70. Den del av fonden, som den 1 juli 1924 utgjorde ingående balans och därefter ökats med nyssnämnda tioprocent-summor jämte uppkommen kapitalvinst, antages till grundfond och utgjorde den 1 juli 1947 44 544:07.

Grundfonden bör icke utan tvingande omständigheter minskas.

Ur grundfonden utdelas lån enligt samma regler som för domkapitlets övriga fonder, sålunda mot reverslån med betryggande säkerhet, obligationer el. dyl. Räntesatsen å ifrågavarande lån bör dock enligt domkapitlets beslut vid varje tid hållas avsevärt lägre än i bankerna tillämpad reverslåneränta.

Ur dispositionsfonden kan domkapitlet besluta utdela tillfälliga under-

stöd i mån av tillgång. Därjämte kan därur utlämnas dels lån av enahanda beskaffenhet som ur grundfonden, dels ock tillfälliga understödslån enligt beslut i varje särskilt fall, utan säkerhet eller med otillräcklig säkerhet, med eller utan ränta.

Därest flera lån ur Cassa pauperum sacerdotum utlämnats än till det belopp, som täckes av grundfonden, får icke ur dispositionsfonden bortgivas så stora anslag att icke utlämnade lån täckas av grundfond och dispositionsfond tillhoppa.”

I en den 17 januari 1949 till mig inkommen skrift anförde Sundin — jämte det han redogjorde för kassans uppkomst och dåvarande ställning — följande.

I anledning av en framställning från stiftskretsen av Sveriges yngre prästers förbund att domkapitlet ville ur kassan låta utbetala ersättning till e. o. prästman för hans flyttningskostnader med hälften av styrkta belopp hade domkapitlet låtit genom kontraktsprostarna verkställa omröstning bland prästerna mellan förbundets förslag och ett av domkapitlet framlagt förslag att full ersättning skulle utgå efter fullgjorda två tjänsteår. Då Sundin icke kunnat utröna huruvida kassan hade karaktären av stiftelse eller icke, nödgades Sundin, som i yttrande till domkapitlet hävdade att kassan vore en stiftelse, anhålla om ett uttalande i frågan av mig.

Sedan jag i anledning av innehållet i Sundins skrift anmodat domkapitlet i Härnösand att avgiva yttrande, anförde domkapitlet följande.

Då domkapitlet igångsatt omröstning för erhållande av stöd för utbetalningar ur kassan, som ginge något utöver vad eljest varit vanligt, låge till grund därför en uppfattning att kassan icke vore en stiftelse. En sådan skulle enligt lagen om tillsyn över stiftelser bestå av en självständig förmögenhet, som av någon anslagits att fortvarande tjäna visst ändamål. Någon sådan självständig förmögenhet hade i detta fall icke bildats, även om under årens lopp avsevärda besparingar samlats av de sammanskjutna medlen. Stiftets prästerskap syntes kunna betraktas som en korporation, som beslutat erlagga årlig avgift till visst ändamål. Korporationen hade icke skilt sig från den ”förmögenhet”, som det årliga sammanskottet möjligen kunde sägas representera, och kassan vore därmed icke en självständig förmögenhet. Prästerskapet hade lagstadgad rätt att sammankomma till prästmöte vart sjätte år för bland annat vården av gemensamma angelägenheter, något som varit 1806 års initiativtagare välbekant. En understödskassa av denna art måste givetvis kunna disponeras mellan prästmötena; prästerskapet måste därför visserligen anförtro dispositionsrätten åt den myndighet, som förut förvaltats dess pensionsfonder och som varit den naturlige verkställaren av dess beslut, men då revisionen anordnats på ovan antytt sätt, syntes prästerskapets bestående in-

seende över kassan klart dokumenterat. Ej heller kunde sammanskottet sägas ha blivit "fortvarande" anslaget för sitt ändamål, även om 1806 års präster i vackert nit kallat sin överenskommelse "framgent förbindande". Då prästerskapet givetvis icke ägde någon slags beskattningsmakt över en senare generations medlemmar, kunde sammanskottet ej betraktas annat än som en förenings- eller korporationsavgift, som när som helst kunde bringas att upphöra att utgå. Sammanskottsbeslutet hade också förnyats av 1871, 1919 och 1932 års prästmöten, sannolikt därför att tidigare stiftsledningar funnit lämpligt och riktigt att senare generationers präster själva borde ikläda sig förbindelsen att fortsätta sammanskjutandet. Då kassan på dessa grunder av domkapitlet icke kunde anses vara en stiftelse, som icke utan Kungl. Maj:ts medgivande finge disponeras mot den ursprungliga avsikten, utan en under domkapitlets förvaltning inom vissa gränser ställd, prästerskapet enskilt tillhörig fond, hade domkapitlet ansett sig äga att, om stöd genom en omröstning bland delägarna erhöles, disponera fonden även till flyttningsersättningar, i synnerhet som sådant bidrag automatiskt komme att utgå endast till obefordrade präster, alltså den kategori, inom vilken de av 1806 års prästmöte särskilt omhuldade prästerna skulle finnas. Genom att göra bidraget beroende av behovsprövning ansåges jämväl den medellöshetsegenskap, som åsyftats 1806, bliva beaktad. Då det icke-ordinarie prästerskapets ställning numera blivit på helt annat sätt tillgodosedd än vad fallet var 1806, syntes sådana understödsfall, som då voro i åtanke, svårigen kunna förekomma. I det läge, vari frågan genom Sundins hänvändelse kommit, vore det emellertid naturligt att domkapitlet bordlade densamma i avvaktan på mitt utlåtande.

I en till domkapitlet i Härnösand avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 1 § lagen den 24 maj 1929 om tillsyn över stiftelser angives en stiftelse vara grundad genom att någon anslagit egendom att såsom självständig förmögenhet fortvarande tjäna ett bestämt ändamål.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår har den nu ifrågasvarande kassans tillgångar uppkommit genom sammanskott under en lång följd av år ävensom genom ränteavkastnings och viss kapitalvinsts läggande till behållningen.

Även om ordalagen i det anförda lagrummet närmast föra tanken på fall, då en stiftelse grundats av *en* person, torde dock icke behöva råda någon tvekan om att en stiftelse kan komma till stånd även på det sätt att medel sammanskjutas från olika håll. I sitt yttrande över det till lagrådet år 1928 remitterade förslaget till lag om stiftelser talar sålunda lagrådet om stiftelser, "som bildas på det hittills ej ovanliga sätt att, efter upprop,

bidrag för visst ändamål sammanskjutas från skilda håll, varefter stiftelsen mer eller mindre formlöst träder i verksamhet". Även från rättspraxis kunna exempel anföras på att "kassor", bildade genom sammanskott under en längre eller kortare följd av år, betraktats såsom stiftelser (se ämbetsberättelserna 1938 s. 94 o. f. och 1939 s. 8 o. f. samt regeringsrättens årsbok 1947 Not. Ju 45).

Domkapitlet har gjort gällande, att Cassa pauperum icke fyllde de i lagen uppställda kraven för förefintligheten av en stiftelse därigenom att kassan icke utgjorde en *självständig förmögenhet*. Enligt domkapitlets mening hade stiftets prästerskap — vilket kunde betraktas som en korporation som beslutat erlägga årlig avgift för visst ändamål — icke skilt sig från den förmögenhet, som det årliga sammanskottet möjligen kunde sägas representera. Kassan finge därför anses som en prästerskapet enskilt tillhörig fond.

Den av domkapitlet hävdade uppfattningen synes mig emellertid icke kunna godtagas. Prästerskapet såsom sådant saknar företrädare, som skulle kunna tillvarataga dess intressen. Prästmötet kan nämligen icke anses som företrädare för prästerskapet av det skälet bland annat att prästmötet, såsom framgår av Kungl. Maj:ts dom i det i NJA 1881 s. 457 refererade målet, icke kan fatta beslut med bindande verkan för prästmän, som icke deltagit i mötet. Ej heller kan domkapitlet uppfattas som ett organ för prästerna i stiftet. Dessa skäl giva vid handen, att stiftets prästerskap icke utgör någon korporation. Ej heller kan prästerskapet på annan grund uppfattas som utrustat med rättskapacitet. Det är därför tydligt, att prästerskapet icke kan vara ägare till kassan. Det må i detta sammanhang även framhållas, att jämväl prästmötet saknar rättsförmåga, varför ej heller mötet kan anses som ägare till kassan.

Då något hinder icke möter för stiftets präster att sluta sig samman i en förening för tillgodoseende av gemensamma syftemål, vore det en i och för sig tänkbar möjlighet, att kassan tillhörde en sådan förening. Utredningen giver emellertid icke vid handen, att någon sammanslutning för det ifrågavarande ändamålet kommit till stånd bland prästerna. Tydligt är ock, att förvaltningen av och beslutanderätten beträffande Cassa pauperum icke åvila föreningsorgan. I betraktande av att kassans nuvarande kapitalbehållning uppkommit — förutom genom räntor och kapitalvinst — genom årliga sammanskott under mer än etthundra år från ett stort antal bidragsgivare kan vidare icke ifrågakomma att uppfatta de olika bidragsgivarna eller deras rättsinnehavare som ägare av kassan. Ej heller synes något annat rättssubjekt finnas, som skulle kunna betraktas som ägare därav. Det i lagen uppställda kravet för förefintligheten av en stiftelse, att det skall föreligga en självständig förmögenhet, synes mig därför vara uppfyllt.

Domkapitlet har vidare hävdat, att sammanskottet icke blivit fort-

varande anslaget för sitt ändamål. Domkapitlet synes därmed åsyfta, att de årliga sammanskotten när som helst kunna bringas att upphöra. Denna omständighet har emellertid icke någon betydelse för frågan, huruvida kassan är att anse som en stiftelse eller icke. Den av lagen uppställda förutsättning för att en stiftelse skall föreligga, som ligger i kravet på att egendomen skall ha blivit anslagen att fortvarande tjäna ett bestämt ändamål, har nämligen avseende — förutom å ändamålet med stiftelsen — å stiftelseförmögenheten i betydelse av kapitalbehållningen. Vad som, sedan en stiftelse en gång kommit till stånd, sedermera tillfaller densamma är att anse som allenast en utökning av den ursprungliga stiftelseförmögenheten.

Det må här erinras om följande uttalande av föredragande departementschefen vid remissen till lagrådet av förslaget till lag om stiftelser: I stiftelsebegreppet låge, att stiftelse skulle ha viss varaktighet. Det vore därvid icke nog, att stiftelseändamålet ägde varaktig betydelse, utan själva stiftelsen, sådan den framträdde i det yttre, alltså stiftelseförmögenheten, måste vara avsedd att fortfarande äga bestånd och tjäna främjandet av stiftelseändamålet. Den varaktighet, som alltså hörde till stiftelses natur, kunde emellertid icke innebära, att stiftelsens tillvaro med nödvändighet skulle sträcka sig över all framtid.

Då kassans kapitalbehållning, i vart fall efter år 1871, icke annat än rent undantagsvis anlåtats för utbetalningar av understöd från kassan — behållningen har ju för övrigt under de senaste årtiondena kraftigt ökat — måste sålunda i förevarande fall det för stiftelsebegreppet uppställda fortvarighetskravet anses vara väl uppfyllt.

För att det skall föreligga en stiftelse kräver lagen slutligen, att egendom blivit anslagen att tjäna ett *bestämt ändamål*. Det år 1806 beslutade sammanskottet, genom vilket kassan grundades, var såsom prästmötets protokoll utvisar avsett för understöd åt obefordrade prästmän, som voro avsigkomna och medellösa. Genom beslutet har det ändamål, för vilket de influtna medlen skulle användas, blivit i erforderlig grad bestämt. För besvarandet av frågan, huruvida kassan är att anse som en stiftelse eller icke, är det utan betydelse, därest beträffande medel som sedermera tillfallit kassan avvikande ändamålsbestämmelser lämnats. Så synes också i viss utsträckning ha varit fallet. Det skall här endast erinras om att å prästmötet år 1871, då beslut fattades om sammanförande med Cassa pauperum av treprocentkassan, det bestämdes att domkapitlet skulle äga att till behövande prästmän utdela den gemensamma fondens räntemedel. Detta beslut får anses innebära, att i fråga om användningen av de medel, som efter beslutet tillförts kassan genom bidrag, den tidigare begränsningen att understödstagarna skulle vara obefordrade och avsigkomna bortfallit. För skilda delar av kassan gälla sålunda i viss mån olika ändamålsbestämmelser. Ett sådant förhållande är emellertid icke ovanligt i fråga om stiftelser.

Vad här ovan upptagits giver enligt min mening vid handen, att Cassa pauperum måste anses vara en stiftelse.

På grund härav torde, såsom domkapitlet riktigt antytt, varken domkapitlet eller prästerskapet äga någon bestämmanderätt i fråga om de ändamål, för vilka kassans medel skola användas. Utslagsgivande i nämnda hänseende äro allenast de bestämmelser i enlighet med vilka medlen blivit överlämnade. Den av domkapitlet bland stiftets präster ordnade omröstningen kan därför icke tillmätas annan betydelse än att omröstningen — jämte det att den kan skapa nya regler i fråga om användningen av de bidrag som i framtiden kunna tillfalla kassan — givit ett uttryck åt prästernas uppfattning i fråga om tolkningen av de för kassan redan gällande bestämmelserna.

Beträffande den tolkningsfråga, som föranlett omröstningen, eller spörsmålet huruvida det stode i överensstämmelse med kassans ändamål att ur densamma utbetala ersättning till e. o. prästmän för flyttningskostnader, synes det mig icke vara oförenligt med en liberal tolkning av uttrycket "understöd åt obemedlade prästmän" att låta sådan ersättning utgå under förutsättning att vederbörande mottagare icke äger mera betydande privata tillgångar.

I betraktande av att för skilda delar av kassan, såsom ovan upptagits, gälla olika bestämmelser samtidigt som det numera torde vara svårt att särskålla dessa olika delar, ävensom av att de för kassans ursprungliga delar gällande ändamålsbestämmelserna numera få anses föråldrade, skulle det enligt min mening vara lämpligt, att domkapitlet låte — gärna i samråd med stiftets präster — upprätta ett efter nutida förhållanden avpassat reglemente för kassans förvaltning och användningen av dess medel samt sökte Kungl. Maj:ts fastställelse därå. Spörsmålet huruvida och i vilken utsträckning prästerskapet för framtiden skall utgiva bidrag till kassan, bör däremot icke regleras i nu angivna ordning, utan liksom hittills vara beroende av prästernas frivilliga åtagande.

Med dessa uttalanden var ärendet av mig slutbehandlat.

8. Underlåtenhet av häradshövding att till tjänstgöring i häradsnämnden inkalla en äldre nämndeman i tur med övriga nämndemän.

I skrivelse den 30 juni 1949 anmodade tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius häradshövdingen P. Grufman att inkomma med upplysningar i anledning därav att ledamoten av Mellersta Roslags domsagas häradsnämnd Edvard Jansson Hagfält i Söderbykarl sedan lång tid tillbaka icke inkallades till tjänstgöring i domsagans häradsrätt.

I ett med anledning därav avgivet yttrande anförde Grufman följande: Nya rättegångsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1948 hade medfört, att antalet nämndemän i Mellersta Roslags domsaga så småningom skulle nedbringas från ett trettiotal till tjugo. I själva verket bleve minskningen ännu större i det att Norrtälje stad, som samtidigt förenats med domsagan, av dessa tjugo omedelbart skulle tillsätta fyra. Detta tillika med att den nya rättegångsbalken måste anses ställa större krav på nämndemännens förmåga att följa förhandlingarna hade gjort, att Grufman, då nämndemännens tjänstgöringsordning hösten 1947 bestämts, så försynt som möjligt framhållit det lämpliga i att två sjukliga, ålderstigna nämndemän, av vilka Hagfält var en, icke komme med i den övliga roteringen, utan endast inkallades då någon svårighet uppkomme att erhålla fulltalig nämnd. Grufman hade ansett sig icke böra påfordra deras avgång. Den ene av de två — ej Hagfält — hade förklarat, att han redan tidigare tänkt begära sitt avsked, och hans anhållan därom hade omedelbart blivit beviljad. Hagfält hade gått med på den av Grufman föreslagna anordningen, som godkänts av rätten. Han hade även synts beredd att lämna nämnden, något som han emellertid icke framfört vid rättens sammanträde utan först vid en kollation efter slutsammanträdet hösttinget 1947, då han sagt sig tala samt tacka å samtliga då avgående nämndemäns vägnar. Hagfält vore född den 23 februari 1873 och hade varit nämndeman sedan 1915. Han hade i början av 1946 drabbats av en svår hjärnblödning och på grund därav varit borta från tingsstjänstgöringen så gott som hela vårtinget 1946. Han hade inkallats sista gången till tjänstgöring i nämnden vid ett extra sammanträde den 6 augusti 1948. Fullständigt opåkallat hade han vid ett tillfälle för tre à fyra veckor sedan i flera personers närvaro framfört sitt tack till Grufman för att han sluppe tjänstgöra i nämnden, då han icke orkade sitta så länge som erfordrades. Hagfält hade på grund av sin sjuklighet lämnat så gott som alla sina kommunala uppdrag och syntes av samma anledning icke kunna på tillfredsställande sätt fullgöra sin nämndemanssyssla.

Sedan Hagfält beretts tillfälle att yttra sig i ärendet, anförde han, att han vore nöjd med Grufmans besked att han kvarstode såsom nämndeman, vilket Grufman tidigare vid telefonsamtal förnekat. Efter en lång tjänstgöring i häradsrätten ville Hagfält icke tvista vidare i denna sak.

Enligt 1 kap. 5 § rättegångsbalken skola i tingslag finnas aderton nämndemän eller det högre antal Konungen bestämmer. I nämnd skola sitta minst sju och högst nio. Häradsrättens häradsövdingen har därvid att efter samråd med nämnden

den fördela tjänstgöringen mellan nämndemännen. Fördelningen bör ske så, att erforderlig ortskänedom är företrädd inom nämnden.

Om val av nämndeman och valbarhet till sådan befattning äro bestämmelser meddelade i 4 kap. rättegångsbalken. Enligt 6 § är till nämndeman valbar man eller kvinna, som inom valkretsen äger rösträtt å kommunalstämma eller vid val av stadsfullmäktige och där har sitt hemvist samt fyllt 25 år, dock ej den som är i konkurstillstånd eller av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning. Lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta må ej vara nämndeman.

Enligt 7 §, som innehåller bestämmelser om klagan över nämndemansval, har rätten, ehuru klagan ej föres, att pröva den valdes behörighet.

Den officialprövning, som sålunda tillkommer rätten, torde icke vara inskränkt till den tidpunkt, då anmälan göres om val av ny nämndeman. Rätten äger alltså att under nämndemannens hela tjänstgöringstid öva tillsyn över hans behörighet för uppdraget. Men denna prövning, som anförtrotts rätten och ej dess ordförande ensam, måste otvivelaktigt hänföra sig till de lagstadgade behörighetsreglerna och får givetvis icke taga sikte på andra förhållanden. Andra än de uttryckligen angivna omständigheterna få icke inverka på nämndemannens behörighet. Detta står i god överensstämmelse med den gamla uppfattningen om nämndemansuppdraget såsom ett förtroendeuppdrag, på grund av vilket nämndemännen såsom folkets representanter utöva dess andel i lagskipningen.

Genom kungl. kungörelse den 10 juli 1947 om antalet nämndemän i tingslag, varigenom antalet nämndemän i Mellersta Roslags domsaga från och med den 1 januari 1948 bestämts till tjugo, ha meddelats bestämmelser rörande förfarandet, då antalet vid 1947 års utgång valda nämndemän behöver nedbringas. Om efter skedd omreglering av valkretsarna valkrets är företrädd av flera nämndemän än vid omregleringen bestämts, skall vid däri uppkommande ledigheter nyval ej ske förrän föreskrivet antal nåtts.

Av vad sålunda stadgats framgår, att även om antalet nämndemän i ett tingslag under de närmaste åren efter nya rättegångsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1948 skulle vara större än det för tingslaget bestämda, de övertaliga nämndemännen fortfarande skola utöva sina uppdrag. Den som valts till nämndeman bör alltså även i sådant fall, därest mot hans behörighet icke kan göras anmärkning av ovan omförmälda beskaffenhet, inkallas till tjänstgöring i nämnden i tur med övriga nämndemän.

I enlighet med vad jag nu anfört synes mig Grufmans förfarande att icke till tjänstgöring i Mellersta Roslags domsagas häradsnämnd inkalla Hagfält annat än i rena undantagsfall icke äga tillräckligt stöd i lag. Enligt min mening bör alltså Hagfält, så länge hans nämndemansuppdrag varar, få tillfälle att tjänstgöra i nämnden i samma utsträckning som de andra nämndemännen, i den mån laga förfall icke lägger hinder i vägen.

Med dessa uttalanden, som jag upptog i en till Grufman avlåten skrivelse, lät jag bero vid vad i ärendet förevarit.

9. Fråga om taxeringsmyndighets befogenhet att från samtliga skattskyldiga eller större grupper bland dem infordra uppgifter utöver deklaraformulären.

I en den 4 juni 1948 hit inkommen skrift anhöll professorn Halvar G. F. Sundberg — under framhållande att till J. O:s främsta uppgifter hörde att värna den medborgerliga friheten mot myndigheters angrepp utan stöd av lag eller laga stadgar — att få fästa min uppmärksamhet på en i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning den 22 maj 1948 införd artikel med rubrik "Bilägares övernattningar viktigt problem för KB". Artikelnen innefattade en redogörelse för innehållet i ett frågeformulär, som av taxeringsnämndsordförandena i länet på initiativ av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län tillställts bilägande affärsmän i syfte att utröna på vad sätt personer, som använde sin bil både privat och i firmabruk, redogjorde för sitt bilinnehav vid deklareringsen. Av artikelnen framgick, att uppgift infordrats rörande körningar mellan bostad och kontor, semesterresor, weekendresor och liknande resor av privat natur samt rörande omfattningen av körningar uteslutande för bilägarens firma eller bolag. Slutligen skulle svar ha begärts även å frågan: "Hur många gånger övernattade ni utom hemorten, då ni var ute med er bil i firmaärende under förra året?"

Sedan jag i anledning av klagoskriften anmodat länsstyrelsen att inkomma med yttrande i ärendet, hemställde länsstyrelsen, under åberopande av ett av taxeringsintendenten Folke Elfving avgivet yttrande, att Sundbergs anmälan icke måtte föranleda någon åtgärd.

Elfving anförde i det åberopade yttrandet följande.

Prövningsnämnden i länet hade i de anvisningar, som årligen utfärdades till ledning vid taxeringarna, brukat betona, att förmån att disponera personbil, där utgifterna för bilen avfördes såsom en rörelsekostnad, utgjorde beskattningsbar inkomst, samt angivit vissa allmänna grunder för förmånens värdering. I de år 1948 utfärdade anvisningarna hette det: "Årskostnaderna för bil kunna ibland lämpligen uppdelas, så att avdrag medges för bråkdel t. ex. $\frac{1}{2}$ eller $\frac{2}{3}$. En annan möjlighet är att förmånen att fritt disponera rörelsebil för privat bruk — ex. till sommarnöje och söndagsresor — kan taxeras som inkomst till visst belopp per år, förslagsvis 1 000 kronor." Vid skilda tillfällen hade taxeringsmän och enskilda under hand framfört den åsikten, att företagens personbilar många gånger disponerades för ren privatkörning och att kostnaden därför i viss utsträckning syntes avdragas såsom en omkostnad vid taxeringen utan att vederbörande, som åtnjutit förmånen, deklarerade denna som inkomst. Allmänt uttalades, att

man på något sätt borde söka komma till rätta med detta oskick. Taxeringsnämnderna hade i regel icke kunskap om förhållandet. Ofta kände de icke ens till att en skattskyldig vore ägare av en privatbil, nämligen om bilen icke redovisades synlig i deklarationen utan gömdes bland företagens inventarier. Icke alltid syntes förmåner av detta slag omnämnas på löneuppgifterna från vederbörande företag — på sätt författningsenligt skulle ske. Även om taxeringsnämnden finge kännedom om att en skattskyldig haft en dylik förmån, vore frågan om förmånens värdering därmed icke löst. Prövningsnämndens förut omnämnda anvisningar vore schabloner, som vid tillämpningen lätt kunde leda till oriktiga taxeringar, för höga eller för låga, såvida icke hänsyn toges till omständigheterna i varje särskilt fall.

Elfving upplyste därefter, att inom länsstyrelsens taxeringsavdelning under våren 1948 organiserats en stickprovsundersökning för kontroll att skattskyldiga vederbörligen deklarerat för förmån av att få begagna en firmas eller ett aktiebolags personbil för privata resor, respektive förmån av att privata kostnader för egen bil fått påföras firmas eller aktiebolags omkostnadskonto. Enligt en av Elfving den 15 mars 1948 till taxeringsnämnderna i länet avläten cirkulärskrivelse skulle undersökningen tillgå så, att taxeringsnämnderna för de bilar, som undersökningen avsåge, skulle tillställa bilägaren en för ändamålet å taxeringsavdelningen iordningställd frågeblankett. För varje vid undersökningen utvald bil tillställdes taxeringsnämnden en skrivelse, avfattad å tryckt blankett av följande lydelse:

”Till vederbörande taxeringsnämnd.

.....
har enligt inhämtad uppgift under föregående år varit ägare av personbilen O ..... märke ..... tjänstevikt ..... kg.

Enligt deklaration till ledning vid allmän behovsprövning beträffande körtillstånd för person- och lastbilar har den genomsnittliga körsträckan per månad uppgivits till ..... mil.

Med anledning härav får jag föreslå, att Ni låter utsända bifogade skrivelse för taxeringskontroll. (En kopia av skrivelsen medföljer för att behållas av bilägaren.)

Därest vederbörandes deklaration redan innehåller för taxeringsfrågans bedömande erforderliga uppgifter angående bilens användande och kostnaderna för densamma eller eljest skrivelsens utsändande anses obehövlig, böra handlingarna snarast återställas till taxeringsavdelningen med besked om förhållandet.

Därest inkommet svar föranleder undersökning beträffande annan än bilägaren, bör utredningen överlämnas till den taxeringsnämnd, som har att handlägga frågan.

Resultatet av undersökningen antecknas nedan på denna handling, som jämte bilägares svar efter taxeringsarbetets avslutande separat torde över-

sändas till länsstyrelsens taxeringsavdelning. Göteborg i landskontoret i mars 1948.

Taxeringsintendenten.

Resultat.

Tax. betr. bilägaren höjd med ..... Kr. ....

Tax. betr. .... höjd med » .....

Utredningen tillhör tax.distr. .... dekl. nr ....."

Det skrivelsen bifogade frågeformuläret var ävenledes avfattat å tryckt blankett, av följande lydelse:

"Dekl. nr .....

Till .....

Ni synes under föregående år hava ägt personbilen O ..... märke
..... tjänstevikt ..... kg.

I egenskap av ordförande i taxeringsnämnden för .....
..... taxeringsdistrikt får jag anhålla, att Ni för taxeringskontroll
om bilen ville lämna de uppgifter, som angivas här nedan och på omstå-
ende sida.

En kopia av denna skrivelse medföljer för att behållas av Eder.

..... den / 194...

Adress: .....

1. Kostnaderna under föregående år för bilen, inberäknat kostnader för chaufför, reparationer, garage, bensin, olja, försäkring, skatt m. m. samt normalt värdeminskingsavdrag, hava utgjort:

a) styrkta kostnader ..... Kr. ....

b) beräknade kostnader ..... Kr. ....

Anm. a) ifylles, om bilägaren önskar och är beredd att styrka samtliga kostnader under året genom bokföring och/eller verifikationer; eljest uppskattas årskostnaden och införes vid b).

2. Hava några kostnader för bilen belastat eget eller annans företag (firma, bolag el. dyl.) Svar: .....

Om denna fråga besvaras jakande, torde jämväl följande upplysningar lämnas:

3. Av de under 1 omnämnda — styrkta resp. beräknade — kostnaderna hava

kr. .... belastat .....

(namn på firma, bol. el. dyl.)

kr. .... privat betalats av .....

(namn) (adress)

kr. .... » » » .....

(namn) (adress)

S:a kr.

enl. p. 3 .....

Mil	Häremot svarande del av hela årskostn. utgör i förhållande till angivna antalet mil. Kronor
4. Bilen har under året kört c:a	
5. Härav kan anses belöpa på	
a) körning mellan bostad (sommarbostad) och kontor eller omvänt för	
..... c:a	
namn adress	
..... c:a	
namn adress	
b) semesterresor, weekendresor samt liknande resor av privat natur för nedanstående personer eller anhöriga	
..... c:a	
namn adress	
..... c:a	
namn adress	
c) På körning uteslutande för	
.....	
(firma, bol. el. dyl.)	
anses belöpa	
Antal dagar för körning enl. 5 c utgör under	
året ..... Under körning enl. 5 c har	
övernattn. utom hemorten ägt rum antal	
ggr	
Summa mil och kostnader enl. p. 5	

6. Särskilda upplysningar (ev. på bilaga):

.....

7. På grund av utredningen ovan anser jag (anse vi) att förmänen av att få disponera bilen under berörda år bör för nedannämnda personer värderas till

..... kr. ....

namn adress

..... kr. ....

namn adress

8. I vad mån har å löneuppgift eller eljest den ovan enligt 7 angivna förmänen uppgivits till beskattning? (Besvaras i förekommande fall.)

Svar: .....

Att förestående uppgifter äro riktiga och fullständiga, betygas

..... den / 194...

..... tel. ....”

Elfving anförde vidare i huvudsak följande: Den sålunda igångsatta undersökningen inriktades på sådana fall, där en bil kunde antagas bli be-
 gagnad för privatåkning i icke alltför obetydlig utsträckning. S. k. handels-

resandebilar hade man sökt lämna utanför, då dessa kontrollerades på annat sätt. Beträffande undersökningens omfattning kunde meddelas, att sammanlagt 2 773 missivskrivelser med för taxeringsnämnderna iordningställda brev till respektive bilägare blivit utsända. Utsändandet av bilblanketten hade skett med stöd av 32 § 2 mom. taxeringsförordningen. Blanketten tjänade alltså till kontroll av bilägarens egen taxering men kunde i andra hand, nämligen om bilägaren icke själv skulle eller ville skatta för hela förmånen av privatåkning, leda till att även annan än den skattskyldige finge sin taxering kontrollerad. Genom blankettens innehåll vunnes en möjlighet till kontroll av bilägarens eventuella uppgiftsskyldighet beträffande annan skattskyldigs taxering enligt 33 § a) i taxeringsförordningen. Blanketten vore icke att anse som ett deklarationsformulär, vilket bland annat syntes framgå däraf att en underlåtenhet att ifylla blanketten icke medförde sådan förlust av besvär rätt, som under vissa förhållanden kunde inträda, när en deklaration vore ofullständig. Icke heller kunde vitesföreläggande tillgripas för att få blanketten ifylld. Frågeinstitutet enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen utgjorde ett viktigt element i taxeringskontrollen. Med stöd av ifrågavarande bestämmelse hade taxeringsmyndigheterna skapat många hjälpblanketter av stort värde för att nå en i görligaste mån likformig och rättvis taxering. Hjälpblanketterna hade framtvungits av det ekonomiska livets egen skiftande natur. De vanliga deklarationsformulären och bilagorna till dessa innehölle icke alltid sådana detaljerade uppgifter, som för speciella fall måste vara kända för att en riktig taxering skulle kunna ske. Såsom exempel på dylika hjälpblanketter finge nämnas den s. k. handelsresandebilblanketten och en blankett för kontroll av deklarationen enligt kontantprincip samt för levnadskostnadsberäkning. Båda dessa blanketter syntes med smärre variationer tämligen allmänt användas inom landet. De trycktes för övrigt även av blankettkommissionen. Andra hjälpblanketter vore de i länet begagnade s. k. båtbilagorna angående fiske och fraktfart. Därest Sundberg ville söka bryta den praxis, enligt vilken hjälpblanketter sålunda tillskapades, måste sägas, att han vore sent ute. Taxeringsmyndigheterna måste också rikta en kraftig gensaga mot försök att beröva dem denna viktiga möjlighet till kontroll i stor skala. Det skulle icke bestridas, att mottagandet av en blankett av den nu diskuterade typen kunde vålla irritation hos vissa skattskyldiga. De som bleve irriterade syntes icke sällan vara personer, vilka icke angivit förmånen i sin egen deklaration eller å löneuppgift, som de lämnat, och nu måste medgiva detta. För den, som redan vid taxeringsuppgifternas avlämnande tagit noggrann ställning till frågan om förmånens existens och värde, syntes bilblankettens ifyllande icke behöva vålla särskild möda eller samvetsnöd. Sundberg hade velat antyda, att det här skulle föreligga ett angrepp mot den personliga friheten. Att en frågeverksamhet av denna art icke borde utövas i syfte att trakassera låge i sakens natur. Men man borde icke missbruka den medborgerliga fri-

heten genom att med den som vapen skapa ett skydd för skattskyldiga, vilka lämnade oriktiga taxeringsuppgifter. Ur taxeringssynpunkt måste hävdas, att taxeringsmyndigheternas rätt att framställa en fråga enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen principiellt skulle vara fri och oinskränkt beträffande alla förhållanden, som vore av betydelse för den skattskyldiges taxering till riktigt belopp. Endast om frågan vore utan betydelse för taxeringen eller anginge ett ämne, som uttryckligen förklarats vara hemligt, syntes frågans framställande kunna betecknas såsom en icke tillåten åtgärd. Eljest måste betonas, att en fri skriftväxling, som endast syftade till att klarlägga den verkliga sanningen, vore bäst ägnad att befordra ett riktigt taxeringsresultat. Strävanden, som ginge ut på att hindra sanningens utletande, kunde i regel icke erkännas såsom lofvärda.

I avgivna påminnelser anförde Sundberg följande.

Avsikten med 32 § 2 mom. taxeringsförordningen vore att möjliggöra för taxeringsorganen att inhämta närmare upplysningar i individuella fall, där dylika vore påkallade. Däremot kunde innebörden icke vara att bereda länsstyrelserna tillfälle att utfärda egna deklarationsblanketter att tillställas tusentals medborgare. Icke heller kunde meningen vara att bemyndiga varje länsstyrelse att besvara medborgarna med egna deklarationsformulär för inhämtande av uppgifter, som vore av lika stor eller lika liten betydelse över hela riket. Några särskilda förhållanden beträffande bilägare i Göteborgs och Bohus län, vilka saknade motsvarighet i övriga län, syntes icke kunna åberopas. Detta erkändes av Elfving, då han åberopade ett "från det allmännas synpunkt oavvisligt behov". Ett sådant skulle tillgodoses genom lagstiftningen, icke genom en lokalmyndighet. Elfving gjorde gällande, att oviljan mot myndigheters inblandning i medborgarnas enskilda förhållanden skulle bero på önskan att dölja något otillåtet. Det vittnade om en skrämmande totalitärstatsmentalitet hos en svensk förvaltningstjänsteman att stämpla krav på upprätthållandet av sådana demokratiska livsgrundsatser som rättsskyddet i § 16 regeringsformen såsom uttryck för moralisk mindervärdighet. Icke ens för utredande av brott mot statens säkerhet vore i Sverige — såsom i totalitära länder — alla medel tillåtna. Än mindre borde någon extensiv tolkning av myndighets kompetens kunna ske, när avsikten vore att utreda icke visst begånget brott utan om någon förscelse överhuvud föreläge. Då Elfving angivna uttalanden, om de godtoges, måste bereda en allmän osäkerhet för medborgarnas rättigheter, vore en allvarlig erinran från J. O:s sida påkallad.

Sedan Elfving därefter anmanats att hit inkomma med ytterligare uppgifter rörande undersökningens inriktning, anförde Elfving i avgivet yttrande: Vid urvalet av bilar, beträffande vilka privatkörning skulle undersökas, begagnade sig Elfving av de behovsdeklarationer, som enligt av

trafikkommissionen lämnade föreskrifter hade avgivits till länsstyrelsen i början av år 1948. Dessa deklARATIONER hade med stöd av kommissionens cirkulär den 3 februari 1948 till samtliga länsstyrelser och länstrafikledare uppdelats i s. k. behovsgrupper. Undersökningen hade koncentrerats på följande grupper: inom huvudgruppen *I B* (behovsfall, där bilen vore oundgängligen nödvändig för deklarerantens utövande av tjänst, yrke eller näringsfång, ehuru hans bilbehov vore angeläget allenast ur hans egen synpunkt) å undergrupperna 4 (bilar som i arbetet användes av försäkrings- och oljebolags distriktschefer och motsvarande med ett stort antal, minst 100, resdagar per år), 7 (bilar som oundgängligen erfordrades för skötseln av större industriell rörelse) och 8 (övriga med de under behovsgrupperna *I B* 1—7 upptagna fallen fullt jämförbara behovsfall), inom huvudgruppen *II B* (behovsfall, där deklareranten allenast ur egen synpunkt hade väsentlig nytta av tillgång till egen bil i och för sitt arbete, ehuru hans bilbehov ej vore oundgängligt) å undergrupperna 2 (ved- och virkesuppköpare med omfattande uppköpsverksamhet), 3 (industri- och större näringsföretag, exempelvis mejeriförbund, i och för angelägen reseverksamhet, som ej kunde hänföras under behovsgrupp *I B* 7), 10 (sanitets-, smides- och rörlägningsfirmor, målerifirmor, glasmästerifirmor, plåtslagerifirmor, gummi- och bilverkstäder, elinstallationsfirmor samt byggnads-, arkitekt- och ingenjörfirmor, alla av större omfattning), 12 (personer som ej kunde använda annat transportmedel än personbil för färder till och från arbetsplats, belägen på avstånd mellan 10 och 40 km från bostaden) och 13 (övriga med de under behovsgrupperna *II B* 1—12 upptagna fallen fullt jämförbara behovsfall), inom huvudgruppen *III B* (behovsfall, där deklareranten allenast ur egen synpunkt hade god, om ock ej väsentlig nytta av tillgång till egen bil i och för sitt arbete) å undergrupperna 2 (bilförsäljare, som vore anställda hos eller själva vore bilhandlare), 3 (advokater, egendomsmäklare, auktionsförrättare, personer som bedreve revisions- och bokföringsverksamhet samt personer som verkställde fastighetsbesiktningar, allt under förutsättning att deras reseverksamhet i arbetet icke vore obetydlig), 7 (biluthyrningsrörelser) och 9 (personer som utan att kunna hänföras till behovsgruppen *II B* 12 hade beaktansvärt behov av bil för färder till och från arbetsplats, dit annat transportmedel ej alls eller icke utan avsevärd tidspillan kunde användas) samt inom huvudgruppen *IV* (till behovsgrupperna *I—III* ej hänförliga behovsfall av nyttobetonad karaktär) å undergrupperna 4 (personer som bedreve försäljningsverksamhet genom orderupptagning direkt från förbrukare av dammsugare, radioapparater, musikinstrument, böcker, beklädnadsartiklar och dylikt) och 8 (resor föranledda av bisysselsättning, utgörande exempelvis kommunalt eller annat offentligt uppdrag, ideell verksamhet, uppdrag för ekonomisk förening eller bolag, fastighetsförvaltning, försäkrings-, försäljnings-, revisions-, boupptecknings- och dylik verksamhet samt musikerverksamhet).

Elfving anförde vidare: Fordonsparken i länet — statens bilar ej medräknade — hade i mars 1948 uppgått till 11 368 person- och 6 349 lastbilar d. v. s. sammanlagt till 17 717 bilar. De 2 773 utskickade cirkulären motsvarade alltså cirka 16 procent av sammanlagda antalet bilar. Antalet skattskyldiga inom länet uppginge till 312 489 enligt 1948 års taxeringslängder. Man kunde naturligtvis alltid diskutera, hur omfattande en stickprovsundersökning av ifrågavarande slag borde göras. Det gällde här en avvägningsfråga, om vilken olika meningar i olika läger lätt yppade sig. Med hänsyn till att det av trafikkommissionen infordrade materialet lämnade tillfälle till urval av vissa grupper, inom vilka privatkörning med viss sannolikhet kunde antagas hava förekommit, hade Elfving för egen del ansett lämpligt och rättvist att vid kontrollen medtaga samtliga fall inom de ifrågavarande grupperna. Det vore svårt att bestämt säga, vad undersökningen givit i ekonomiskt utbyte. Uppskattningsvis syntes man kunna räkna med omkring 300 höjningsfall samt att stat och kommun genom aktionen tillförts omkring 80 000 kronor i skatter. Därest personalen inom taxeringsavdelningen icke varit pressad av andra trängande uppgifter, vilka i första hand påkallat handläggning, hade resultatet säkerligen blivit ännu mera givande. En positiv vinst av undersökningen vore under alla förhållanden, att de skattskyldiga i länet mera i gemen fått blicken riktad på att förmåner, varom nu vore fråga, måste deklarerars och beskattas.

I en till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius därefter följande.

Enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 är envar efter anmaning skyldig att i den omfattning, som i anmaningen angivits, meddela för egen taxering för inkomst eller förmögenhet erforderliga upplysningar utöver dem, som föranledas av deklaraionsformuläret. Upplysningarna skola avgivas skriftligen men må, om de infordrats av taxeringsnämndens ordförande eller taxeringskonsulent, meddelas muntligen inför ordföranden eller konsulenten. I sistnämnda händelse skola upplysningarna skriftligen avfattas av ordföranden eller taxeringskonsulenten samt undertecknas av den, som meddelat dem.

Rätt att utfärda dylik anmaning tillkommer enligt 55 § 1 mom. taxeringsintendent och taxeringsnämnds ordförande ävensom taxeringskonsulent, i den mån så erfordras för fullgörande av honom åvilande granskning av deklaraion eller annan uppgift.

Enligt 39 § 5 mom. medför underlåtenhet att efterkomma här avsedd anmaning den påföljd, att anteckning om förhållandet verkställes i inkomstlängden. En sådan anteckning anses i regel komma att medföra presumtion för att den, som underlåtit att efterkomma anmaningen, har något att i

beskattningshänseende fördölja och kan därigenom leda till att bevisbördan överflyttas på honom (jfr Eberstein: Om skatt till stat och kommun enligt svensk rätt s. 349 o. f.).

De nu återgivna bestämmelserna ha överförts till taxeringsförordningen från den tidigare gällande förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering och ha under årens lopp icke undergått andra sakliga förändringar än sådana, som betingats av ändringar i taxeringsorganisationen. 32 § 2 mom. i gällande taxeringsförordning motsvaras av 8 § i 1910 års förordning. Ehuru förarbetena till sistnämnda författning icke lämna närmare upplysning om syftet med stadgandet, har detta, säkerligen med rätta, uppfattats som avseende att bereda möjlighet åt taxeringsmyndighet att, *där så i särskilda fall funnits behövt*, införskaffa ytterligare utredning (jfr Palmgren: Självdeklaration, sextonde upplagan, s. 251). Förarbetena till nu gällande bestämmelser i 1928 års taxeringsförordning ge icke — även om en viss förskjutning i uppfattningen kunnat förmärkas vid de ändringar som vidtagits under senare år — anledning till antagande, att åt stadgandet i 32 § 2 mom. i nämnda förordning bör givas en väsentligt annorlunda tolkning. Redan den omständigheten, att infordrade uppgifter i vissa fall kunna avgivas muntligen, talar emot antagandet, att författningsrummet skulle giva taxeringsmyndighet befogenhet att infordra uppgifter utöver deklaraformulären från samtliga skattskyldiga eller större grupper bland dem.

Stadgandets ordalydelse innefattar visserligen icke någon annan begränsning av taxeringsmyndighets befogenhet att infordra uppgifter från de skattskyldiga än att uppgifterna skola vara av betydelse för uppgiftslämnarens taxering. Då det emellertid ankommer på Kungl. Maj:t att i anslutning till taxeringsförordningens bestämmelser fastställa deklaraformulären och därmed bestämma de uppgifter, som de skattskyldiga i gemen ha att lämna, kan man icke utan uttryckligt stöd i författning antaga, att lokal taxeringsmyndighet skulle äga befogenhet att från samtliga skattskyldiga inom sitt område eller från ett större antal av dem infordra uppgift i visst hänseende utöver vad som framgår av deklaraformulären.

Vad som ytterligare talar för att den befogenhet, som i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen givits taxeringsmyndighet, har en begränsad räckvidd är den varsamhet, som statsmakterna visat, när det gällt att pålägga den enskilde skyldighet att lämna uppgifter till kontroll av taxering.

Till belysande av det sist sagda må återgivas följande uttalanden ur förarbetena till nu gällande bestämmelser i taxeringsförordningen.

Enligt prop. 210/1927 yttrade föredragande departementschefen i anledning av förslag om införande av obegränsad skyldighet att lämna uppgifter till ledning för annans taxering följande (s. 107): ”Jag finner det visserligen vara av stor betydelse för vinnande av effektiv taxering, att förefintliga möjligheter till kontroll å deklaranternas uppgifter bliva utnyttjade,

men att ålägga envar att på anmaning lämna uppgift till taxeringsmyndighet om verkställda utbetalningar, snart sagt av vad slag de vara må, synes mig vara att gå för långt. Otvivelaktigt riskerar man därvid att göra obehörigt intrång å privatlivets område eller att oskäligt betunga tredje man.”

Enligt prop. 214/1928 yttrade föredragande departementschefen vid övervägande av frågan huruvida rätt borde införas för kommunala taxerings-tjänstemän att självständigt utfärda anmaning bland annat följande (s. 103): ”— — — jag kan icke alldeles se bort från den möjligheten, att rätt till anmaning kan komma att tillerkännas personer, som i otillbörlig grad besvära de skattskyldiga — — —.”

Vidare yttrade föredragande departementschefen vid framläggandet år 1935 för riksdagen av förslag till ändringar i taxeringsförordningen åsyftande att vinna en förbättrad skattekontroll följande (se prop. 148/1935 s. 25): ”Självfallet måste vårt beskattningssystem i mycket stor utsträckning bygga på deklARATIONERNAS riktighet. Men härav följer icke, att kontrollen bör begränsas till fall, då anledning till misstanke föreligger. Tvärtom synes det för upprätthållande och stärkande av systemets effektivitet nödvändigt, att kontrollen i ej ringa utsträckning inriktas på en stickprovsgranskning, så att varje deklarant om möjligt alltid löper risken att en viss uppgift kan komma att bli föremål för närmare granskning. Det kan icke undgås, att därigenom även laglydiga skattskyldiga åsamkas besvär utan att alltid direkta resultat kunna påvisas och att såväl affärsföretag som enskilda medborgares medverkan måste anlitas även för kontroll av annans taxering.”

Härmed må jämföras bevillningsutskottets yttrande på samma punkt (betänkande nr 37 år 1935 s. 33): ”Genom att de skärpta kontrollbestämmelserna väsentligen vila på stickprovssystemet kan man förvänta, att bestämmelserna kunna utnyttjas utan att de uppgiftspliktiga i mera avsevärd mån åsamkas ökat arbete eller besvär.”

Av vad sålunda anförts synes mig framgå att den av 32 § 2 mom. taxeringsförordningen följande befogenheten för taxeringsmyndighet att genom anmaning infordra uppgifter av skattskyldiga är såtillvida begränsad, att anmaning icke får riktas mot de skattskyldiga i gemen eller mot hela, mera omfattande grupper bland dem. Lokal taxeringsmyndighet kan enligt min mening icke med stöd av nyssnämnda stadgande kräva att till exempel *alla* villaägare skola årligen specificera sina utgifter för underhåll av fastighet mera ingående än vad som framgår av deklaraTIONSFORMULÄRET. De undersökningar som kunna göras med stöd av stadgandet böra sålunda antingen åsyfta införskaffande av ytterligare utredning i särskilda fall, i vilka sådan utredning finnes behöflig, eller ock ha karaktären av stickprovskontroll avseende begränsade grupper bland de skattskyldiga. Vid avvägandet av huru långt den ifrågavarande befogenheten att infordra uppgifter skall anses sträcka sig, synes viss hänsyn även böra tagas till i vilken grad läm-

andet av de infordrade uppgifterna kan vara betungande för de skattskyldiga. Härtill kommer ytterligare den redan av stadgandets ordalydelse följande begränsningen, att de infordrade upplysningarna skola vara av betydelse för uppgiftslämnarens egen taxering.

I 33—35 §§ taxeringsförordningen äro meddelade bestämmelser om skyldighet i vissa fall att lämna uppgifter till ledning för annans taxering. För statliga och kommunala verk, allmänna inrättningar och överförmyndare är en vidsträckt sådan uppgiftsskyldighet stadgad i 52 §. I nu förevarande sammanhang kommer främst i betraktande den i 33 § första stycket a) och 35 § 1 mom. första stycket a) stadgade skyldigheten för arbetsgivare att, eventuellt först efter anmaning, lämna uppgifter beträffande löneförmåner som utgått till anställda m. fl. I uppgifterna skola enligt 33 § andra stycket vid angivandet av de åtnjutna förmånernas belopp däri inräknas skatter, försäkringsavgifter och dylikt, som arbetsgivaren erlagt för vederbörandes räkning, ävensom särskilda felräkningspengar m. m., varjämte anteckning skall göras angående de förmåner i övrigt, som följt med anställning eller uppdrag, såsom fri kost, boställe, bostad eller löningsjord eller inkomst av sportler, expeditionslösen, bötes- eller beslagsandelar eller andra liknande, ej till beloppet bestämda inkomster. I 34 § har vidare stadgats skyldighet för handelsbolag, kommanditbolag och rederi att till ledning för delägares taxering lämna uppgift bland annat om hans andel av bolagets eller rederiets inkomst. Enligt 35 § 3 mom. är utövare av rörelse, som har att avlämna uppgift enligt 33 §, skyldig att, efter anmaning av taxeringsintendent, för kontroll av uppgifternas riktighet och fullständighet tillhandahålla sina handelsböcker med därtill hörande handlingar eller, därest handelsböcker icke förts, förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen. Då fråga är om taxering av skattskyldig, som varit delägare i handelsbolag, kommanditbolag eller rederi, kan med stöd av 79 § 1 mom. tredje stycket förordnas om granskning av bolagets eller rederiets bokföring. Med stöd av sistnämnda stadganden synas taxeringsmyndigheterna i viss utsträckning anse sig befogade att, där behov föreligger av utförligare uppgifter än som lämnats, vidtaga den i jämförelse med bokgranskning mindre ingripande åtgärden att införskaffa sådana uppgifter genom anmaning. Det angivna tillvägagångssättet synes ej giva anledning till erinran under förutsättning, att ej andra uppgifter härigenom infordras än sådana som kunnat inhämtas genom bokgranskning. I andra fall och i större utsträckning än vad av de angivna författningsrummen framgår föreligger icke skyldighet att lämna uppgifter för annans taxering, och måste taxeringsmyndighet anses sakna befogenhet att begära uppgifter annat än då uppgiftsskyldighet föreligger.

Med den av Elfving anordnade undersökningen har i första hand avsetts att vinna kontroll över att skattskyldiga vederbörligen deklarerat för förmån av att få begagna en firmas eller ett aktiebolags personbil för privata

resor, resp. förmån av att privata kostnader för egen bil fått påföras firmas eller aktiebolags omkostnadskonto. På sätt framgår av det återgivna frågeformuläret äro de infordrade uppgifterna av den natur att de icke kunna lämnas utan ingående undersökningar och uträkningar. Den ålagda uppgiftsskyldigheten måste därför anses ha varit i hög grad betungande för de därav berörda. Härtill kommer att en del av frågorna uppenbarligen icke kunnat riktigt besvaras, utan att uppgiftslämnaren fört fortlöpande anteckningar rörande bilens användning. Skyldighet att föra anteckningar i alla de hänseenden som beröras av frågorna finnes icke.

Den verkställda undersökningen har omfattat ägarna av samtliga personbilar inom ett icke obetydligt antal behovsgrupper. Antalet bilar, för vilka Elfving låtit iordningställa och till taxeringsnämnderna överlämna frågeformulär, har uppgått till 2 773. Till jämförelse härmed må nämnas, att sammanlagda antalet av staten icke tillhöriga personbilar inom länet vid ifrågasvarande tidpunkt uppgick till 11 368. Det är sålunda tydligt, att undersökningen icke varit begränsad till sådana skattskyldiga, beträffande vilka anledning av en eller annan orsak förekommit till antagande, att avgiven deklaration icke på ett korrekt sätt återgivit den skattskyldiges inkomstförhållanden. Särskilt anmärkningsvärt är härvidlag, att uppgifter infordrats även från bilägare inom behovsgrupperna II B 12 och III B 9, av vilka många icke kunna antagas ha haft möjlighet att föra kostnader för bilen å firmas eller aktiebolags omkostnadskonto eller eljest innehaft bil under sådana omständigheter att anledning funnits att ifrågasätta oriktiga eller ofullständiga uppgifter med avseende därå i deklarationerna. Även om hänsyn tages till att taxeringsnämnderna i särskilda fall på grund av deklarationernas fullständighet eller av andra skäl underlåtit att utsända de överlämnade frågeformulären, visa enligt min mening de av Elfving lämnade uppgifterna rörande undersökningen, att dennas omfattning vida överstigit även vad som kan anses tillåtet vid en stickprovskontroll, särskilt i betraktande av att uppgiftsskyldigheten, på sätt förut nämnts, måste anses ha varit synnerligen betungande. Jag anser därför att undersökningen haft en omfattning, som icke kan anses förenlig med stadgandet i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen.

Enligt vad Elfving uppgivit har undersökningen i vissa fall kunnat leda till att jämväl annan än den bilägare av vilken uppgifter infordrats fått sin taxering kontrollerad. I den mån undersökningen haft ett sådant syfte har den icke kunnat grundas på bestämmelsen i 32 § 2 mom. taxeringsförordningen. I de fall, där vederbörande bilägare varit att anse som arbetsgivare i förhållande till den ifrågasvarande tredje mannen, har väl till stöd för uppgifters infordrande kunnat åberopas bestämmelserna i 33 § första stycket a) samt 35 § 1 mom. första stycket a) och 3 mom. samma förordning. Uppgiftsskyldighet har vidare i vissa fall kunnat grundas på 34 § och 79 § 1 mom. tredje stycket. Vid undersökningen ha emellertid infordrats upp-

gifter, som icke kunnat hämtas ur bokföringen och som följaktligen med hänsyn såväl till sin art som till sin omfattning gått vida utöver vad som med stöd av nämnda författningsrum kunnat krävas. I den mån undersökningen i övrigt avsett att vinna kontroll över annans än bilägarens taxering, torde åter något stöd för undersökningens genomförande icke ha kunnat hämtas av gällande författningsbestämmelser. Då taxeringsmyndighet, som ovan nämnts, icke äger befogenhet att infordra uppgifter för annans taxering i andra fall eller i större utsträckning än författningarna medgiva, har undersökningen sålunda även i nu angivna hänseende haft en författningsstridig inriktning.

Jag finner sålunda, att Elfving vid anordnandet av ifrågavarande undersökning förfarit felaktigt. Med hänsyn till de i ärendet förekommande omständigheterna låter jag emellertid bero vid mina ovan gjorda uttalanden.

Ärendet var därmed av J. O. slutbehandlat.

10. Fråga om rätt för länsstyrelse att för undersökning av bilägares bensinbehov låta genom polismyndighet verkställa avläsning av bilarnas vägmätare.

I en hit inkommen skrift anförde Motormännens Riksförbund klagomål dels över att länsstyrelsen i Malmöhus län i skrivelse den 23 juli 1948 anmodat polismyndigheten i Malmö att beträffande vissa i bifogad förteckning upptagna personbilar verkställa avläsning rörande vägmätarnas ställning, dels ock över att polismyndigheten till följd härav anmodat bilarnas ägare att med bilarna inställa sig vid poliskontoren för kontroll av vägmätarna. Klaganden uttalade såsom sin åsikt, att länsstyrelsens beslut icke vore lagligen grundat samt att verkställigheten av beslutet innebure en kränkning av den personliga friheten.

I ett med anledning av klagoskriften infordrat yttrande anförde länsstyrelsen följande.

Enligt de direktiv, statens trafikkommission meddelat länsstyrelserna rörande tilldelning av bensinbränslen för andra ransoneringsperioden (juli—augusti) 1948, hade den till länsstyrelsernas förfogande för perioden ställda bensinkvoten skolat så disponeras, att bensinkvantiteter för tillgodoseende av under perioden nytillkommande och ökade tilldelningsbehov funnes reserverade. Med den begränsning som därav föranletts — vilken begränsning i första hand bort drabba den privata trafik som på grund av mindre noggrant prövad körbehov kunde ha erhållit en vid jämförelse med övriga förbrukningsändamål för stor tilldelning — hade tilldelningen skolat verkställas i enlighet med vissa närmare angivna normer. Med hänsyn till den stora arbetsbörda, som åvilat länsstyrelsens bensinavdelning vid tiden för tilldelningen för andra ransone-

ringsperioden, hade det icke varit möjligt att för sagda period i enlighet med trafikkommissionens direktiv verkställa någon undersökning från fall till fall, huruvida de tilldelningar som lämnats för första perioden motsvarade de verkliga behoven eller om de borde reduceras. Den reserv, länsstyrelsen ansett sig behöva, hade i stället måst frambringas genom att vissa smärre, generella reduceringar av de tidigare tilldelningarna genomfördes. Standardransonerna hade dock lämnats oförändrade. Ehuru länsstyrelsen sålunda för tillfället måst avstå från en undersökning av de enskilda bensinbehoven, hade länsstyrelsen varit fullt medveten om att en sådan undersökning vore nödvändig och borde utföras snarast möjligt. I denna sin uppfattning hade länsstyrelsen sedermera ytterligare stärkts därigenom att från allmänheten tid efter annan anmälts, att fall förekomme där bensintilldelningen vida överstege verkliga behovet. Då vid dessa anmälningar aldrig lämnats uppgift å bilnummer och bilägarens namn, hade desamma icke kunnat läggas till grund för någon undersökning och eventuell justering. Med hänsyn till ovan relaterade förhållanden hade länsstyrelsen beslutat att, innan arbetet med tilldelningen för tredje ransoneringsperioden påbörjades, verkställa en undersökning av behoven inom åtminstone en grupp bilar. Länsstyrelsen hade därvid räknat med att trafikkommissionen för tredje ransoneringsperioden skulle komma att meddela länsstyrelserna enahanda direktiv beträffande uppläggande av reserv för nya och ökade behov som enligt vad ovan sagts lämnats för andra perioden. Detta antagande hade sedermera visat sig riktigt. Då länsstyrelsen för tredje perioden icke ansett sig kunna vidtaga generella justeringar av ransonerna i samma utsträckning som vid tilldelningen för andra perioden samt länsstyrelsen för förstnämnda period beräknats komma att behöva en väsentlig reserv för tillgodeående av bland annat bettransporternas bensinbehov, hade det med avseende å tredje ransoneringsperioden framstått som särskilt påkallat, att möjligheterna att erhålla erforderlig reservkvantitet utvidgades genom reduceringar i enskilda fall. Därjämte hade länsstyrelsen ansett det angeläget, att orättvisor som kunde ha blivit begångna vid tidigare tilldelningar, beroende på felaktiga uppgifter i ansökningshandlingar, snarast bleve undanröjda. Vid övervägandet av vilken grupp bilar i första hand borde göras till föremål för undersökning hade valet fallit å personbilar, hänfödda till behovsgrupp II B jämlikt trafikkommissionens cirkulärskrivelse till samtliga länsstyrelser och länstrafikledare nr 8/48. Beträffande sättet för undersökningens utförande hade det till en början gällt att söka erhålla en så objektiv uppgift som möjligt om varje berörd bilägars faktiska, genomsnittliga körsträcka per månad under en något så när lång tidrymd, vilken uppgift sedan skulle kunna jämföras med de uppgifter rörande föreliggande körbehov, som vederbörande lämnat i sina ansökningshandlingar. Då de bensinsökande å deklarationsblankett M 75, som ingivits till länsstyrelsen i början av året, fått lämna uppgift om bilarnas vägmätarställning vid deklarationstillfället, hade en uppfattning om det faktiska körbehovet syntts lättast kunna erhållas genom en ny avläs-

ning av vägmätarna. För en sådan undersökningsmetod hade länsstyrelsen ansett sig äga stöd i trafikkommissionens cirkulär nr 52/48, vari uttalades följande: "För kontroll av körsträckan böra bland annat lämnade uppgifter om väglängdmätarens ställning användas." Då länsstyrelsen för envar bil i samme ägares hand endast erhållit uppgift om vägmätarens ställning vid ett tillfälle (å blankett M 75), hade för att en kontroll skulle vara möjlig erfordrats uppgift om ställningen vid ännu ett tillfälle. Länsstyrelsen hade varit väl medveten om de brister, som vidlåde en undersökningsmetod av ifrågavarande slag, men ansett varje annan metod praktiskt ogenomförbar inom rimlig tid. Då det gällt att avgöra på vilket sätt mätaravläsningen borde ske, hade uppställt sig två alternativ. Antingen hade bilägarna kunnat anmodas att själva avläsa mätarna och sedan meddela länsstyrelsen resultatet därav eller också hade funnits möjligheten att låta polisen ombesörja avläsningen. Då länsstyrelsen icke varit övertygad om att länsstyrelsen ägde befogenhet att ålägga bilägarna en allmän uppgiftsskyldighet av ifrågavarande art samt dessutom någon garanti icke förefunnits för att de inkomna uppgifterna vore riktiga, hade länsstyrelsen stannat för att uppdraga åt polismyndigheterna i länet att utföra avläsningen. Uppdraget hade givits genom cirkulärskrivelse den 23 juli 1948. Tidsfristen för uppdragets fullgörande hade måst sättas så pass kort som till den 10 augusti 1948, för att resultatet av undersökningen skulle kunna i största möjliga utsträckning tillgodogöras vid tilldelningen för tredje ransoneringsperioden, vilken tilldelning beräknats bli påbörjad omkring den 15 augusti. Av sålunda återopade skäl ansåge länsstyrelsen, att klagandens påstående att länsstyrelsens beslut med uppdrag åt polismyndigheterna i länet att avläsa ifrågavarande bilars vägmätare icke vore lagligen grundat saknade fog. Genom att rikta skrivelsen till polischeferna hade länsstyrelsen ansett sig ha skapat tillräcklig garanti för att uppdraget bleve utfört på ett så smidigt och grannliga sätt som möjligt. Länsstyrelsen hade numera från polischeferna erhållit redogörelse för det tillvägagångssätt, som tillämpats vid uppdragets utförande i de olika distrikten. Såvitt därav framginge torde icke i något fall befogade anmärkningar kunna framställas mot det sätt, varpå länsstyrelsens beslut bragts till verkställighet. Det vore visserligen riktigt, såsom klaganden påstode, att bilägarna fått inställa bilarna hos polisen, men dels hade detta endast skett i begränsad omfattning och dels hade omständigheterna i förekommande fall varit sådana, att metoden icke syntes kunna klandras. I städerna hade av naturliga skäl inkallelser förekommit i stor utsträckning. Endast i Lund, Landskrona, Höganäs samt Skanör med Falsterbo hade, i större eller mindre omfattning, avläsningarna företagits å plats, där ifrågavarande fordon vid tillfället befunnit sig. I samtliga fall, då inställelse påfordrats, hade emellertid bilägaren underrättats om att inställelsen kunde — givetvis inom vissa gränser — ske å dag och klockslag, som vederbörande själv funne lämpligast. En bilist hade sålunda kunnat infinna sig hos polisen å tid, då han av annan

anledning haft sina vägar förbi eller i närheten av polishuset. Personer, som vistats å annan ort, hade ej inkallats. Polischeferna i städerna hade genomgående betonat, att allmänheten icke uttalat något missnöje över polisens tillvägagångssätt. Likaså hade framhållits, att avläsningarna skett snabbt och försakat bilägarna synnerligen ringa besvär. I Malmö hade det till och med varit så ordnat, att en civilklädd polisman ständigt varit tillstädes på gatan framför polishuset för att omedelbart kunna fullgöra avläsningen. En kontroll av ifrågavarande slag syntes knappast kunna utföras smidigare i en stad av Malmös storlek. Vad landsbygden beträffade, hade fjärdingsmännen genomgående erbjudit sig att uppsöka vederbörande för avläsning. Endast i de fall, då bilägaren själv så önskat, hade inställelse skett hos polisen. Att verkställigheten av länsstyrelsens beslut, sådan den enligt polischefernas uppgifter gestaltat sig, skulle innebära en kränkning av den personliga friheten, kunde länsstyrelsen icke finna.

På anmodan avgåvo därefter trafikkommissionen och t. f. polismästaren i Malmö Gustaf Adolf Paulson yttranden i ärendet, varjämte klaganden inkom med påminnelser.

Vid ärendets avgörande gjorde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius följande uttalande.

Den av länsstyrelsen anbefallda avläsningen av vägmätarnas ställning har avsett viss grupp bland de privata personbilar, för vilka länsstyrelsen beviljat tilldelning av bensenbränsle i form av s. k. behovsranson, en tilldelningsform som förutsätter behovsprövning och som avser större myckenhet än den i allmänhet utgående. Länsstyrelsen har förklarat, att den med avläsningen åsyftat att — för möjliggörande av en mera rättvis fördelning av tillgängligt bensenbränsle för kommande ransoneringsperiod — kontrollera riktigheten av de av bilägarna tidigare lämnade uppgifterna om den utsträckning, vari bilarna användes. Utfallet av avläsningen har givit vid handen, att ett icke obetydligt antal bilar använts i avsevärt mycket mindre utsträckning än bilägarna uppgivit.

Den anbefallda åtgärden har sålunda vidtagits i syfte att utreda, huruvida de bilägare, som åtnjutit större tilldelning av bensenbränsle än den i allmänhet utgående (standardransonen), vore i behov av sådan större tilldelning även för följande ransoneringsperiod, och har alltså utgjort ett led i strävandena att på mest rättvisa sätt mellan förbrukarna fördela de kvantiteter bensenbränsle som komme att ställas till förbrukarnas förfogande. Det måste anses ligga inom ramen för de befogenheter, som tillkomma länsstyrelsen vid tilldelning av bensenbränsle, att — vid utredning av vars och ens behov — av de förbrukare, som önska större tilldelning än standardransonen, kräva den medverkan

som ifrågavarande kontrollåtgärd innefattat. Såvitt handlingarna utvisa har genomförandet av avläsningen skett på ett smidigt och för bilägarna föga betungande sätt.

Av anförda skäl fann J.O. klagomålen icke föranleda någon vidare åtgärd.

11. Granskning enligt kungörelsen den 13 februari 1925 med vissa föreskrifter rörande utfärdande av gravationsbevis av införingar i inteckningsspalten i nya fastighetsböcker.

Genom beslut den 7 mars 1947 förordnade Kungl. Maj:t om inrättande från och med den 1 april samma år av aktsystem för inskrivningsärenden i Njudungs domsaga, varest arbetet med uppläggande av nya fastighetsböcker hade avslutats under år 1942.

Sedan jag vid inspektion av domsagans kansli den 25 april 1949 anmärkt, att några anteckningar om verkställd granskning av införingarna i fastighetsböckerna åren närmast före den 1 april 1947 ej kunde anträffas, anförde häradshövdingen i domsagan Robert Nordenadler i infortrat yttrande följande.

Granskning enligt 4 § i kungl. kungörelsen den 13 februari 1925 med vissa föreskrifter rörande utfärdande av gravationsbevis hade av Nordenadler verkställts beträffande inskrivningar i domsagans inteckningsböcker; sista gången hade detta skett år 1942. Bevis om granskning hade tecknats på föreskrivna ställen. Nordenadler hade icke granskat inskrivningar berörande inteckningsärenden i de nya fastighetsböckerna, eftersom han för sin del ej kunnat finna något åläggande därom. Rent förnuftsmässigt sett förefölle honom dylik granskning av inskrivningar rörande inteckningsärenden i de nuvarande fastighetsböckerna vara överflödig. Dessa fastighetsböcker utmärktes ju av helt annan klarhet och reda än de tidigare lagfarts- och inteckningsböckerna. Nordenadler kunde ej underlåta att i detta sammanhang framhålla, hurusom användande av protokoll i inteckningsärenden lämnade betydligt större rättsäkerhet än nyttjande av aktsystem. Där aktsystem tillämpades, föreläge dock ostridigt ingen granskningsskyldighet. Nordenadler hade i det längsta sökt bibehålla protokollsystemet i domsagan men slutligen måst övergå till aktsystem för att spara tid och arbete, då arbetskraften ej velat räcka till. För den händelse granskningsskyldighet skulle anses föreligga även beträffande inskrivningar av inteckningsärenden i de nya fastighetsböckerna, vore han naturligtvis villig utföra granskningen.

I 1 § 1 mom. kungl. kungörelsen den 13 februari 1925 med vissa föreskrifter rörande utfärdande av gravationsbevis ålades häradshövding att verkställa

granskning *dels* huruvida vad under de tio sista åren före granskningens avslutande i inteckningsprotokollet influtit av beskaffenhet att skola i inteckningsbok antecknas blivit där rätteligen infört, *dels ock* huruvida samtliga i inteckningsboken beträffande sistnämnda tid gjorda inskrivningar ägde motsvarighet i protokollet. När under granskning befanns, att skiljaktighet förelåg mellan inteckningsprotokollet och inteckningsboken, skulle anteckning därom göras i bokens anmärkningskolumn. Då sådan granskning blivit slutförd, skulle, jämlikt 2 §, häradshövdingen därom teckna bevis å inteckningsbokens första blad. Granskningen skulle enligt 3 § vara slutförd i domsaga, där medeltalet av inteckningsärenden under åren 1918—1922 understigit 1 000, före utgången av år 1926 och i annan domsaga före utgången av år 1927.

I 4 § stadgas, att sedan inteckningsbok blivit i den omfattning, som i 1 § nämnts, granskad, häradshövding skall vara pliktig att senast inom tre månader efter varje års början ha, på sätt i 1 § 1 mom. sägs, granskat riktigheten och fullständigheten av de under föregående år i boken gjorda anteckningar samt om granskningen meddela bevis, som i 2 § sagts.

Sedan granskning skett efter vad ovan nämnts, är enligt 5 § den som utfärdar gravationsbevis, såvitt angår tiden före granskningens avslutande, ej pliktig att för utfärdande av bevis genomgå inteckningsprotokollen.

I 6 § stadgas, att de ovan återgivna bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning beträffande inteckningsspalten av fastighetsbok för stad, tomt-rättsbok och vattenfallsrättsbok.

Kungörelsen den 13 februari 1925 föregicks av en kungl. kungörelse den 5 juli 1923 i samma ämne. Sistnämnda kungörelse hade tillkommit i anledning av en framställning av J.O., däri denne anförde i huvudsak följande.

Enligt gällande lagstiftning hade man beträffande rättsärenden angående fast egendom att ur lagfarts- och inteckningsprotokollen hämta upplysning om vad i fråga om en viss fastighet förelupit av rättslig betydelse. Anteckningar gjordes från protokollen i fastighetsböckerna, men vid bristande överensstämmelse mellan dem ägde protokollen vitsord. En följd därav vore, att gravationsbevis i princip ansåges skola utfärdas efter protokollen. Gravationsbevisen utfärdades emellertid i praktiken i regel efter böckerna, och upplysning från protokollen inhämtades endast, när någon bristande anteckning eller förefintlig oklarhet i böckerna därtill gäve anledning. Den omfattning lagfarts- och inteckningsprotokollen fått samt den stora arbetsbörda, som åvilade lantdomarna, hade gjort ett dylikt förfaringssätt i domsagorna oundgängligen nödvändigt. Detta skedde emellertid utan att fastighetsböckernas legala betydelse blivit ändrad, och domaren bure ansvaret för den skada, som kunde uppkomma genom bristande överensstämmelse mellan gravationsbeviset, fastighetsboken och protokollen. Föga lämpligt vore att på detta sätt ålägga en tjänsteman skyldighet att utfärda bevis om förhållanden, som han av omständigheternas makt förhindrades kontrollera. Att risken för eventuell fel-

aktighet i fastighetsboken skulle kunna drabba en person, som vore alldeles utan skuld till felet, låte sig ej längre försvaras. Denna risk — låt vara att den ur sannolikhetssynpunkt i allmänhet ej vore alltför stor — vore till sin omfattning nästan oberäknelig. I betraktande därav syntes det J.O. nödvändigt att tillse, huruvida det icke låte sig göra att lagfästa rådande praxis i fråga om gravationsbevisens grundande allenast på böckerna. Detta kunde emellertid genomföras allenast under förutsättning, att en betryggande säkerhet vunnes för att böcker och protokoll verkligen överensstämde. I allmänhet syntes vid underdomstolarna stor omsorg och noggrant arbete nedläggas på fastighetsböckernas förande. För att tillerkänna böckerna ett högre vitsord, än de för det dåvarande ägde, syntes man likväl icke kunna godtaga dem sådana de vore. Under sin verksamhet hade J.O. en och annan gång funnit, att fel eller brist i införingarna beträffande inteckningar förelegat, därför någon yngre t. f. domhavande burit skulden. Enbart den omständigheten att något dylikt kunnat konstateras innebure tillräckligt skäl att för utvidgande av fastighetsböckernas betydelse uppställa såsom villkor en grundlig granskning av deras innehåll. För att inteckningsböckerna skulle kunna läggas till grund för gravationsbevisen borde de underkastas en ingående jämförelse med protokollen för de tio senaste åren. Likaså borde framdeles en gång årligen de under nästföregående kalenderår gjorda inskrivningarna av inteckningarna kontrolleras — på landet av häradshövdingen — och bevis om deras riktighet införas i inteckningsboken.

Av det anförda framgår, att syftet med den i kungörelsen den 13 februari 1925 föreskrivna granskningen är att — för att inteckningsboken må kunna tjäna som grundval för utfärdande av gravationsbevis — i görligaste mån undanröja den felkälla, som ligger däri att uppgifterna i boken, vilka sakna självständigt vitsord, till följd av felskrivning eller uteglömd införing kunna visa bristande överensstämmelse med uppgifterna i huvudurkunden — protokollet. Sedan granskning skett, kommer ansvaret för sådan felaktighet i gravationsbevis, som härrör av eventuellt kvarstående skiljaktighet mellan bok och protokoll, att drabba granskaren och icke den som utfärdat beviset.

Den år 1932 beslutade reformen av inskrivningsväsendet innefattade bland annat uppläggande av nya fastighetsböcker för landet, gemensamma för lagfarts- och inteckningsärenden. I motsats till lagfarts- och inteckningsböckerna, vilka inrättats på grundval av jordeboken med gemensamma upplägg för alla de fastigheter, som bildats av samma jordeboksenhet, och vilka böcker till följd härav vid den fortgående jorddelningen kommit att bliva alltmera svårhanterliga och för sitt ändamål otjänliga, uppläggas de nya böckerna med ledning av jordregister eller fastighetsregister för stad, i regel med särskilt upplägg för varje fastighet. Härigenom vinnes en ökad överskådlighet, som i hög grad underlättar arbetet med upprättande av gravationsbevis och handhavandet av inskrivningsväsendet i övrigt. I rättsligt hänseende intaga emellertid de nya fastighetsböckerna — där icke aktsystem införts, varom mera

nedan — icke annan ställning än de äldre böckerna. Protokollet är alltjämt huvudurkunden, vars uppgifter äga vitsord framför fastighetsbokens. Det är därför tydligt, att de nya böckerna lika litet som de gamla i princip kunna utan stöd av uttryckligt författningsrum ensamma läggas till grund för utfärdande av gravationsbevis. Annat stadgande i detta ämne än det i 5 § kungörelsen den 13 februari 1925 för de äldre böckernas del upptagna finnes dock icke. Då det måste anses uppenbart, att man vid 1932 års inskrivningsreform icke avsåg att återgå till den tidigare ordningen, då gravationsbevis i princip skulle utfärdas med ledning av protokollen, kan icke ifrågakomma annat än att bestämmelserna i kungörelsen den 13 februari 1925 skola tillämpas även sedan nya fastighetsböcker blivit upplagda.

I sitt yttrande har Nordenadler av det förhållandet, att de nya fastighetsböckerna utmärkas av större klarhet och reda än lagfarts- och inteckningsböckerna, velat draga den slutsatsen att granskning av de nya böckerna skulle vara överflödig. De nya böckernas uppställning har visserligen i någon mån undanröjt risken för att införing i inteckningsspalten kan ha skett på ett sätt, som oriktigt angiver den åsyftade fastighetens identitet. I ny fastighetsbok finnes emellertid alltid en viss fara för att införing skett på oriktigt upplägg, och själva huvudanledningen för granskningen står alltjämt kvar — nödvändigheten att gardera sig mot att införing uteglömts eller att felskrivning förelupit vid införingen. Att den ökade överskådligheten icke utgör något skäl, varför granskning icke skulle behöva äga rum, framgår för övrigt redan därav, att kungörelsen den 13 februari 1925 föreskriver granskningsskyldighet även beträffande inteckningsspalten av fastighetsbok för stad, vilken bok i förvarande avseende är i huvudsak jämförbar med de nya böckerna för landet.

Vad angår Nordenadlers erinran att granskning av fastighetsböckerna icke ifrågakommer i domsaga, varest införts aktsystem, ehuru sådant system enligt hans mening lämnar mindre rättssäkerhet än användandet av protokoll, må anföras följande.

Genom lagen den 3 juni 1932 med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden har införts möjlighet för Kungl. Maj:t att beträffande domsaga å landet eller stad med rådhusrätt, där det med hänsyn till fastighetsförhållandena och andra omständigheter prövas lämpligen kunna ske, förordna om inrättande av akter för tillvaratagande av handlingar och utredning i inskrivningsärenden. Har sådant förordnande meddelats, skall protokoll ej längre föras. Beslut antecknas direkt i boken — fastighetsboken eller, där sådan ännu ej upplagts, motsvarande äldre bok — vilken alltså är huvudurkund. Av sakens natur följer därför, att gravationsbevis i dessa fall måste utfärdas med ledning enbart av boken. Någon efterföljande granskning av införingarna i boken har ur de synpunkter, som här äro i fråga, icke något ändamål att fylla och skall icke äga rum ens beträffande inteckningsbok, därest sådan alltjämt föres. Den omständigheten att granskningsskyldighet icke föreligger i domsaga, varest aktsystem tillämpas, innefattar alltså icke

något bevis för att granskning icke skulle behöva äga rum av fastighetsböckerna i andra fall.

På nu anförda grunder fann jag, att granskning bort ske av fastighetsböckerna i Njudungs domsaga i vad avsåg införingar i in-teckningsspalten för tiden från färdigställandet av upplägget för varje särskild fastighet och till den 1 april 1947, då aktsystem infördes.

Då Nordenadler i sitt yttrande förklarar sig villig att utföra granskningen för den händelse granskningsskyldighet skulle anses föreligga, fann jag mig kunna låta bero vid att giva honom del av mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till Nordenadler avlåten skrivelse.

12. Obehörigt uttalande i häradsrätts dom om administrativ myndighets behandling av ärende.

I ett vid Västra Göinge domsagas häradsrätt av landsfiskalen Edgar Holm å tjänstens vägnar mot trafikbilägaren Helge Joel Johnsson i Hässleholm såsom innehavare av firman Hässleholms Expressbyrå och trafikchauffören Karl Gösta Jönsson i Sösdala anhängiggjort mål yrkade Holm ansvar å Johnsson för det han den 30 mars 1948 låtit framföra lastbilen L 4455 å allmänna vägen Hässleholm—Finja inom Finja socken i yrkesmässig beställningstrafik, oaktat bilen icke godkänts för dylik trafik och oaktat körtillstånd icke utfärdats för densamma, samt å Jönsson för det han vid nämnda tillfälle framfört ifrågavarande bil. Genom dom den 2 juni 1948 dömde häradsrätten under ordförandeskap av häradshövdingen friherre E. G. Leijonhufvud svarandena att till kronan utgiva Johnsson 4 dagsböter och Jönsson 3 dagsböter, varje dagsbot med hänsyn till förseelsens beskaffenhet jämkad till 2 kronor för vardera svaranden.

I domskälen till domen anfördes bland annat följande: "Expressbyrån har sedermera erhållit godkännande och körtillstånd för bilen; och att dessa på ett mycket anmärkningsvärt sätt fördröjts har enligt av företedda handlingar stödd vittnesutredning uppenbarligen berott på felaktig handläggning av ärendet hos någon eller några av de myndigheter, som behandlat ansökningen om bilens insättande i trafik i stället för annan bil." I domskälen uttalades vidare, att omständigheterna måste för båda svarandena anses synnerligen mildrande.

I en den 8 september 1948 till mig inkommen skrivelse påtalade statens trafikkommission förstnämnda under domskälen gjorda uttalande. I skrivelsen anförde kommissionen vidare, att kommissionen, vilkens arbetsbörda under våren 1948 varit synnerligen omfattande, icke oskäligen fördröjt handläggningen av ärendena ifråga och ej behandlat desamma felaktigt. Ej heller syntes någon berättigad anmärkning kunna göras mot länsstyrelsens i Kristianstads

län handläggning av ärendena. Enligt kommissionens uppfattning hade häradsrätten bort avhålla sig från uttalande av här ifrågavarande slag.

I infortrat yttrande anförde Leijonhufvud i huvudsak följande.

Det vore Leijonhufvuds uppfattning att handlingarna i målet berättigade och att remissaktens innehåll ej motsade de ifrågavarande domskälen, vilka vore anledning till den eljest anmärkningsvärt låga bötesatsen och underlåtenheten att konfiskera gummiutrustning. Skälen borde utsägas. Skrivsättet torde ej vara kränkande vare sig för enskild målsägande eller för något visst ämbetsverk; och det hade beräknats med hänsyn till att så ej skulle bli förhållandet. Leijonhufvud hade ej inlåtit sig på frågorna om vilken myndighet eller vilken person, som begått fel, eller om vari felet bestått. Men det hade framgått, att den statliga administrationen på någon punkt fungerat felaktigt. Detta hade Leijonhufvud ansett böra komma till uttryck, då det vore det för sakens bedömande väsentligaste av vad som förekommit i målet. Omdömet rubbades ej därav att orsaken främst kunde vara att söka däri, att myndigheternas arbetsbelastning ej motsvarades av tillräcklig personaltillgång. Att även "svaranden" förfarit felaktigt hade konstaterats och bestraffats, men av särskilt vittnesutredningen torde framgå att handläggningen av detta slags ärenden vore så invecklad, att många, sannolikt de flesta, privatpersoner ej utan specialutbildad hjälp kunde reda sig med den. Detta förhållande ställde särskilda krav på myndigheternas tillmötesgående och hjälpsamhet i formella frågor. Någonstädes hade det brustit därvidlag och efter en för sökanden obilligt lång tidsutdräkt hade ett avslagsbeslut, som hastigt måst bytas i sin motsats, blivit följden. Den av trafikkommissionen förebragta förklaringen därtill rubbade enligt Leijonhufvuds mening ej det av kommissionen klandrade domskälet, om utredningen i brottmålet finge belysa kommissionens uttalanden. Att en statlig myndighet, utan att först taga del av utredningen i brottmålet, i denna form angrepe domstolens domskäl funne Leijonhufvud anmärkningsvärt; och han skulle med hänsyn till vikten av domstols yttranderätt gärna se att åtal mot honom anhängiggjordes, om detta ur prejudikatsynpunkt kunde anses tillräckligt motiverat.

Den av Leijonhufvud åberopade vittnesutredningen avsåg vittnesmål av ombudsmannen i Kristianstads läns lasttrafikbilägareförening Bror Hallengren. Denne hade i sitt vittnesmål vid häradsrätten uppgivit bland annat: Vid utbyte av lastbil skulle ansökan till statens biltrafiknämnd inges till länsstyrelsen. Vid denna ansökan skulle fogas särskilda till länsstyrelsen ställda ansökningar, nämligen ansökning om körtillstånd, ansökning om interimistiskt godkännande av bilen för trafik och ansökning om definitivt godkännande, samt, om bilen redan funnes, besiktningsintyg från besiktningsmannen och intyg om att bilen vore lämplig för den avsedda yrkesmässiga trafiken. Sedan dessa handlingar inkommit, ginge ansökningen ut på remiss till länscentralen, som efter inhämtande av yttrande från vederbörande lastbilscentral hade att avgiva eget

yttrande och återställa ansökningen till länsstyrelsen. Därefter remitterades ansökningen på nytt, denna gång till landsfiskalen i vederbörande distrikt. Sedan ansökningen återkommit med yttrande därifrån, infördes kungörelse i pressen, varefter handlingarna funnes tillgängliga för allmänheten under 14 dagar. Sedan man avvaktat eventuella framställningar från allmänheten, skickades ansökningen jämte infordrade yttranden till länsstyrelsen i Malmöhus län för yttrande, emedan Malmöhus och Kristianstads län utgjorde ett gemensamt "lokalområde". Sedan yttrande från länsstyrelsen i Malmöhus län inkommit, översändes handlingarna med undantag av godkännande- och körtillståndshandlingarna till biltrafiknämnden. Denna hade därefter att fatta beslut om utbyte av bilen. Övriga beslut meddelades av länsstyrelsens bilavdelning. Anledningen till att man sökte interimistiskt körtillstånd vore den, att proceduren i övrigt normalt toge 2 1/2 à 3 månader. — I ansökan av den 31 juli 1947 hade Johnsson begärt att få utbyta sin tidigare lastbil L 11304 mot en annan med en lastförmåga av 8 500 kg. Ansökningen hade bifallits av biltrafiknämnden den 21 november 1947. Den 2 augusti 1947 hade Johnssons firma sökt körtillstånd för två tankbilar. Den 6 februari 1948 hade biltrafiknämnden bifallit ansökningen beträffande den ena tankbilen men avslagit densamma i fråga om den andra. På hösten 1947 hade Johnssons firma fått kontrakt angående oljetransport med Nya Petroleum Aktiebolaget och i anledning därav låtit bygga om bilen L 11304 till tankbil samt kört olja på det gamla trafiktillståndet. Sedan trafiktillstånd för L 11304 såsom tankbil meddelats i slutet av februari 1948 av biltrafiknämnden, hade man tydligen ansett, att trafiktillståndet för den nya bilen L 4455 skulle betraktas som nyinsättning. Trafiktillståndet beträffande denna bil hade nämligen behandlats av trafikkommissionen och icke av länsstyrelsen, såsom brukade ske i utbytesfall. Trafikkommissionen hade nu, fastän biltrafiknämnden lämnat tillstånd till användningen av den äldre bilen såsom tankbil och således för ett helt nytt ändamål, begärt att körtillståndet för denna bil skulle skickas in och bilen avställas, när den nya bilen eljest icke finge insättas. Då Hallengren fått meddelande om detta, hade han personligen underhandlat med länsstyrelsen, och där hade man begripit hur det hängde ihop och beklagat att ett missförstånd tydligen förelegat. Därefter hade Hallengren talat med en notarie Backman i statens trafikkommission och fått den uppfattningen att det skulle bli rättelse, men då hade i stället ett nytt likadant meddelande kommit. Då Hallengren ånyo vänt sig till Backman, hade denne bett att få ett nytt formulär med utförlig förklaring, hur det hängde ihop. Hallengren hade skickat detta. Den 19 mars 1948 hade beslutet återkommit från trafikkommissionen ordagrant lika med det tidigare. Hallengren hade då omedelbart rest upp till Stockholm, medförande samtliga handlingar från länsstyrelsen, och med biträde av sin riksorganisations ombudsman lyckats få saken uppklarad. Det hade visat sig, att ärendets tidigare handläggning berott på bristande kontakt mellan biltrafiknämnden och trafikkommissionen. Backman hade förklarat,

att missförstånd uppkommit. Trafikkommissionens avsikt hade icke varit att vägra körtillstånd. Hallengrens besök hos trafikkommissionen hade ägt rum den 14 april 1948. Den 15 april 1948 hade ärendet äntligen slutbehandlats av trafikkommissionen. Johnsson måste anses fullkomligt oskyldig till det inträffade. Förhandsbesked hade lämnats först den 19 mars 1948 men på grund av trafikkommissionens felaktiga åtgärder icke kommit. Det måste bli en intervall mellan det gamla körtillståndets insändande och det nya körtillståndets erhållande. Under denna intervall, som vanligen icke uppginge till mer än några få dagar, brukade statspolisen låta udda vara jämnt efter att ha inhämtat upplysning om hur saken låge till hos länsstyrelsen eller länscentralen.

Sedan trafikkommissionen anmodats att avgiva yttrande i anledning av Leijonhufvuds förklaring, anförde kommissionen bland annat följande.

Enligt kommissionens mening vore häradsrättens ifrågavarande uttalande icke befogat. För det första hade häradsrätten i domen icke bort på sätt som skett fastställa, att endera av eller båda här ifrågakommande myndigheter, länsstyrelsen och trafikkommissionen, gjort sig skyldiga till ämbetsförsumelse; i varje fall hade häradsrätten i den kontradiktoriska principens anda bort giva tillståndsmyndigheterna tillfälle att uttala sig, innan deras ämbetsutövning utsatts för offentligt klander. För det andra vore häradsrättens uttalande i sak oriktigt; handläggningen hade ej fördröjts och felaktig handläggning hade ej förekommit. Bortsett från spørsmålet huruvida häradsrätten till bedömning av den åtalade förseelsens svårighetsgrad bort till prövning upptaga frågan, huruvida tillståndsmyndigheterna fördröjt handläggningen och felaktigt behandlat ärendet, syntes under alla förhållanden denna prövning väl närmast ha bort avse vad som förekommit under tiden från ansökningens ingivande den 5 februari 1948 till förseelsens begående den 30 mars 1948. Hade häradsrätten därvid inhämtat besked från de ifrågavarande båda myndigheterna, hade därigenom på tillförlitligt sätt blivit utrönt, att svarandens ansökan om förhandsbesked, huruvida körtillstånd komme att meddelas honom för den sedermera utan dylikt tillstånd brukade bilen, inkommit till länsstyrelsen i Kristianstads län den 5 februari 1948, att länstrafikledaren i samma län erhållit ansökningen för yttrande och den 16 februari 1948 avstyrkt bifall till densamma, att länsstyrelsen med eget yttrande i ärendet den 20 februari 1948 översänt ansökningen till trafikkommissionen, som den 21 februari 1948 mottagit densamma, att kommissionen, som — till följd därav att sökanden icke utförligt redogjort för behovet av det sökta körtillståndet samt i enlighet med efter skärpning av körtillståndsprövningen i slutet av december 1947 införd praxis — vid beredning av körtillståndsärendet funnit sig icke böra för sin del däri slutligt förordna utan att ha tagit del av behovsutredningen i de med ärendet sammanhängande trafikillståndsärendena, den 28 februari 1948 till länsstyrelsen översänt begäran om lån av handlingarna

i sistnämnda ärenden, vilken begäran inkommit till länsstyrelsen den 1 mars 1948, *att* länsstyrelsen den 6 mars 1948 översänt de till läns begärda handlingarna till kommissionen, som den 8 mars 1948 mottagit desamma, *att* trafikkommissionen efter övervägande av ärendet den 16 mars 1948 återställt körtillståndshandlingarna till länsstyrelsen med förmälan, *att* kommissionen intet hade att erinra emot att Johnsson meddelades det sökta körtillståndet för lastbilen L 4455 under förutsättning att han avregistrerade (tog ur drift) sin lastbil L 11304 (någon utökning av det i drift varande lastbilsbeståndet kunde i dåvarande försörjningsläge, så länge drivmedelsransonering icke funnes införd, ej tillåtas i andra än sådana fall, då ett ur samhällssynpunkt oundgängligt trafikbehov så krävde), *samt att* länsstyrelsen den 19 mars 1948 lämnat Johnsson förhandsbesked i huvudsaklig enlighet med trafikkommissionens anförda yttrande. Utan att taga lastbilen L 11304 ur drift och utan att ha sökt och erhållit körtillstånd för lastbilen L 4455 hade Johnsson därefter den 30 mars 1948 framfört sistnämnda bil, för vilken förseelse han åtalats. Av vad ovan sagts torde framgå, att handläggningen av ifrågavarande körtillståndsärende icke oskäligen fördröjts. Ansökningen i ärendet hade gjorts den 5 februari 1948, och slutligt besked däröver hade meddelats den 19 mars 1948. Ehuru de tillståndsgivande myndigheterna givetvis, där så vore möjligt och lämpligt, skulle vilja omgående utföra varje handläggningsmoment, medförde såväl nödvändigheten till ingående överväganden som anhopningen av ärenden, att ett antal dagar komme att förflyta mellan handläggningsmomenten. Ej heller vore tillståndsmyndigheternas beslut i ärendet i sak felaktigt. Johnsson hade vid ärendets avgörande den 19 mars 1948 icke redovisat ett trafikbehov av sådan angelägenhetsgrad, att en utökning av lastbilsbeståndet enligt gällande försörjningsdirektiv bort medgivas. Det i målet hörda vittnet Hallengren hade i sitt vittnesmål lämnat vissa uppgifter, som ej överensstämde med den ovan omförmälda handläggningsgången. Hallengren hade uppgivit, *att* trafikkommissionen begärt att den äldre bilen (L 11304) skulle avställas, "annars kunde den nya bilen (L 4455) icke få insättas", *att* trafikkommissionen därpå, efter samtal mellan Hallengren och den i trafikkommissionen tjänstgörande notarien B. Backman, lämnat "ett nytt likadant meddelande" *samt att* slutligen "den 19 mars återkom beslutet från trafikkommissionen ordagrant likadant som det tidigare". Enligt Hallengren skulle sålunda trafikkommissionen under tiden till och med den 19 mars 1948 ha tre gånger i sak yttrat sig i ärendet. Så hade ej varit fallet, vilket bland annat torde framgå av ovan relaterade handläggningsdata. Hallengren hade vidare i sitt vittnesmål uppgivit, att det berott "på bristande kontakt mellan biltrafiknämnden och trafikkommissionen" att handläggningen av Johnssons ansökningsärenden fått det ifrågavarande förloppet. Så vore ej förhållandet. I ifrågavarande ärenden hade icke erfordrats någon dylik "kontakt", sedan trafikkommissionen den 6 mars 1948 erhållit handlingarna i trafiktillståndsärendet med däri befintlig behovsutredning till läns från länsstyrelsen. Den

av Hallengren lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser och praxis i körtillstånds- och trafikillståndsärenden vore missvisande. Redogörelsen vittnade om att Hallengren icke haft klart för sig, vad som i ifrågavarande ärenden utgjorde det relevanta. Kommissionen, som på sin tid förordnat Hallengren att för viss tid vara länscentralföreståndare, kunde icke på grundval av Hallengrens tjänstgöring i angivna egenskap vitsorda, att han ägde de kunskaper i hithörande ämnen, att hans uttalanden därutinnan borde anses ha sakkunskapens auktoritet. "Jura novit curia" vore en gammal regel i svensk rättskipning, varför utredningen i målet ej syntes ha behövt betungas med den ifrågavarande redogörelsen, som i varje fall ej vore av beskaffenhet att böra läggas till grund för det under domskälen gjorda uttalandet. Skulle domstolen likväl önskat redogörelse för bestämmelserna på området av sakkunnig, hade hellre de berörda förvaltningsmyndigheterna bort tillfrågas. Såsom ovan framhållits hade dessa då också kunnat beredas tillfälle att upplysa om föreliggande fakta beträffande det ifrågavarande körtillståndsärendets handläggning.

I en till Leijonhufvud avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius därefter följande.

Av den vid häradsrätten förebragta utredningen framgår, att lastbilen L 4455 nyttjats i beställningstrafik i stället för annan bil, med avseende å vilken vederbörliga tillstånd lämnats, samt att Johnsson och Jönsson ansett sig ha anledning räkna med att den nya bilen skulle godkännas för sådan trafik och att körtillstånd skulle beviljas. I målet har vidare upplysts att, då fråga är om ett dylikt utbyte av bil, åtal icke brukar väckas för nyttjande av den nya bilen under den tid som åtgår för utverkande av bilens godkännande och av nytt körtillstånd. Med hänsyn till denna praxis samt till Johnssons och Jönssons antagande att godkännande och körtillstånd snart skulle lämnas ha omständigheterna vid åtalade förseelsernas begående, såsom häradsrätten funnit, otvivelaktigt varit synnerligen mildrande, under förutsättning dock att Johnsson och Jönsson icke själva varit vållande till dröjsmålet med bilens godkännande och körtillståndets beviljande. För bedömning av förseelserna har det sålunda för häradsrätten varit av betydelse att klargöra, om Johnsson och Jönsson själva varit orsak till dröjsmålet. Detta sakförhållande har i domskälen kunnat fastställas utan att häradsrätten för den skull behövt närmare uttala sig om huruvida dröjsmålet "berott på felaktig handläggning av ärendet hos någon eller några av de myndigheter", som haft att pröva frågorna om bilens godkännande och om körtillstånd. Jag finner sålunda, att häradsrätten saknat tillräcklig anledning att över huvud taget uttala något värdeomdöme om myndigheternas handläggning av nyssnämnda frågor.

För den händelse att det i något vid domstol anhängigt mål är nödvändigt att uttala ett omdöme om administrativ myndighets behandling av ärende,

bör detta ske på ett sådant sätt att myndigheten icke känner sig kränkt av uttalandet. Ett värdeomdöme, som i likhet med det nu påtalade är nedsättande för myndigheten, får givetvis icke göras utan att omdömet grundas på en tillförlitlig utredning. För vinnande av sådan utredning bör yttrande i regel inhämtas från den myndighet, varom fråga är. I förevarande fall har häradsrätten utan att inhämta dylikt yttrande grundat sitt uttalande, som torde ha avsett trafikkommissionen och länsstyrelsen i Kristianstads län, i huvudsak på ombudsmannen Hallengrens vittnesmål. Dennes uppgifter framstå emellertid i en annan dager genom den utredning, som förebragts i trafikkommissionens yttrande till mig. Av denna utredning synes framgå, att fel eller försummelse icke kan läggas någon myndighet till last vid behandlingen av frågorna om godkännande av bilen och om körtillstånd för densamma. Det i domskälen intagna omdömet är därför enligt min mening jämväl i sak obefogat.

Ärendet var därmed av J.O. slutbehandlat.

13. Dröjsmål med överförande till ungdomsanstalt av häktad, som dömts till ungdomsfängelse. Felaktigt upptagande av nöjdförklaring.

Norra och Södra Vedbo domsagas häradsrätt dömde den 1 mars 1948 Rune Verner Ingvar Fredriksson och den 3 mars 1948 Kurt Verner Lindström, vilka såsom häktade förvarades å fångvårdsanstalten i Jönköping, jämlikt 1 § lagen den 15 juni 1935 om ungdomsfängelse, för olika brott till ungdomsfängelse. Förordnande, som avses i 5 § sagda lag, meddelades icke beträffande någotdera straffet.

Vid granskning av den från fångvårdsanstalten hit insända fångförteckningen för mars 1948 iaktogs, att enligt verkställda anteckningar nöjdförklaringar avgivits av Fredriksson den 3 mars och av Lindström den 5 mars samt att straffen börjat samma dagar.

Med anledning därav anmodade jag fångvårdsstyrelsen att efter vederbörandes hörande inkomma med yttrande rörande det förhållandet att nöjdförklaring upptagits i nämnda fall.

Fångvårdsstyrelsen överlämnade på grund därav ett från styresmanen vid Jönköpingsanstalten Tage Olson infortrat yttrande samt avgav eget utlåtande.

Olson anförde i sitt yttrande följande: Enligt fångvårdsstyrelsens rundskrivelse den 15 juli 1946 nr 88 skulle nöjdförklaring i vissa fall upptagas jämväl av till ungdomsfängelse dömda personer. Så hade också skett å anstalten i Jönköping i ett 10-tal fall under de senaste åren utan att

detta förut föränlett anmärkning. Såvitt Olson nu kunnat finna, hade därvid dock varit fråga om häktade, för vilka domstolen, efter avkunnandet av dom å ungdomsfängelse, förordnat att vederbörande skulle i häkte avbida straffets verkställande. Att sådant förordnande i nu berörda fall icke förelegat hade visserligen observerats men tillmätts mindre betydelse, då ju Fredriksson och Lindström redan voro berövade sin frihet dels såsom häktade och dels såsom dömda till ungdomsfängelse. Vidare hade det ju icke varit uteslutet, att bestämmelsen om kvarstannande i häkte av förbiseende uteglömts vid domens avkunnande, särskilt som dylikt förordnande alltid förekommit i övriga liknande fall vid anstalten. Enligt uppgift torde ungdomsfängelsenämnden räkna strafftiden antingen från nöjdförklaringsdagen eller från och med ankomstdagen till ungdomsfängelset. Då förflyttning till sådan anstalt exempelvis vid veckoskiftet eller dubbelhelgdagar av praktiska skäl kunde fördröjas, syntes det för de dömdas räkning vara säkrast med nöjdförklaring för att straffets verkställande icke onödigtvis skulle komma att fördröjas. Vidare torde någon dag mer eller mindre i föreliggande och liknande fall icke betyda så mycket, då ju tiden för ungdomsfängelse ej vore exakt fastställd till viss dag utan bland annat vore beroende på den dömdes eget uppförande. För undvikande av misstag syntes det Olson alltså lämpligast, att häktad ådömt ungdomsfängelse antingen trädde i kraft omedelbart efter domens avkunnande oberoende av den dömdes vistelseort eller ock endast efter nöjdförklaring i vanlig ordning.

Fångvårdsstyrelsen anförde: Enligt ungdomsfängelselagen räknades strafftiden från det den dömda intagits å anstalt för verkställighet av ungdomsfängelse. Nöjdförklaring hade upptagits av Fredriksson den 3 och av Lindström den 5 mars 1948. Fredriksson hade den 3 mars 1948 intagits å fångvårdsanstalten i Nyköping, som vore mottagningsanstalt för manligt ungdomsfängelseklientel, och Lindström den 5 mars 1948 å samma anstalt. Genom nöjdförklaringarna hade verkställigheten av deras straff fördröjts högst två dagar. Genom att upptaga ifrågavarande nöjdförklaringar hade Olson visserligen förfarit felaktigt. Vid ungdomsfängelse vore emellertid endast maximitiden för anstaltsvistelsen bestämd, medan strafftidens längd i övrigt bestämdes vid verkställigheten. Med hänsyn därtill och då det ännu icke inträffat, att någon kvarhållits å ungdomsanstalt ända till maximitidens utgång, hemställde fångvårdsstyrelsen, att Olsons felaktiga förfarande ej måtte föränleda vidare åtgärd.

Sedan jag därefter anhållit om ungdomsfängelsenämndens yttrande i ärendet, anförde nämnden i avgivet utlåtande följande.

Fredriksson och Lindström hade uppenbarligen blivit obehörigen kvarhållna i fångvårdsanstalten i Jönköping, sedan de dömts till ungdomsfängelse, Fredriksson den 1 mars och Lindström den 3 mars 1948. De hade intagits i ungdomsanstalt först den 4 och den 6 mars, vilka dagar enligt ung-

domsfängelselagen skulle tagas till utgångspunkt för strafftidens beräkning. Det finge antagas, att straffen kunnat börja två eller möjligen tre dagar tidigare, om de dömda såsom ske bort utan dröjsmål förpassats till ungdomsanstalt. Enligt ungdomsfängelsenämndens praxis utskreves de till ungdomsfängelse dömda villkorligt ett år efter straffets början, såvida icke skäl förelåge till avvikelse i ena eller andra riktningen. Beträffande de förevarande fallen ansåge nämnden, att det förelupna felet icke borde föranleda till att Fredriksson och Lindström kvarhöllas i ungdomsanstalt längre än som skolat ske om de intagits den 1 och den 3 mars. Anteckning därom hade gjorts i nämndens diarium för iakttagande vid prövningen av deras utskrivning.

I en till fängvårdsstyrelsen avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Enligt lagen den 15 juni 1935 om ungdomsfängelse kan under vissa i lagen angivna förutsättningar den, som begått brott innan han fyllt 21 år, dömas till ungdomsfängelse. — Sådant straff skall verkställas i anstalt eller anstaltsavdelning, som av Konungen förklarats vara ungdomsanstalt.

I 5 § i lagen stadgas att, där domstolen ej annorlunda förordnar, skall beslut om ungdomsfängelse gå i verkställighet utan hinder därav att det ej äger laga kraft.

Den som dömts till ungdomsfängelse må, enligt 12 §, kvarhållas å anstalt under en tid av högst fyra år. Förrän ett år förflutit sedan den dömdes intagits å anstalt, må utskrivning ej ske med mindre särskilda skäl därtill äro.

Om utskrivning av den dömdes, slutlig eller villkorlig, beslutar ungdomsfängelsenämnden, som enligt 13 § har att vid vissa tidpunkter upptaga fråga därom. Senast när två år förflutit från den dömdes intagande å anstalt skall utskrivning på prov äga rum, såframt ej särskilda skäl däremot äro.

I 14 § stadgas, att vid beräkning av de i 12 och 13 §§ angivna tider skall i tillämpliga delar gälla vad som finnes stadgat angående beräkning av strafftid, där någon blivit dömd till straffarbete eller fängelsestraff.

Bestämmelser i sistnämnda hänseende äro intagna i 3 kap. lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m. Närmast torde hänvisningen avse innehållet i 19 §, däri det heter, att om strafftid skall räknas efter månad eller år, skall som slutdag anses den dag, som genom sitt tal i månaden motsvarar den från vilken strafftiden räknas. Finnes ej motsvarande dag i slutmånaden, skall den månadens sista dag anses som slutdag.

Då såsom av de anförda bestämmelserna framgår strafftiden för den, som dömts till ungdomsfängelse, räknas från den dag han intagits å ungdomsanstalt, samt åt denna dag även i andra hänseenden givits särskild betydelse, är det uppenbarligen av stor vikt att den dömdes så snart som möjligt efter domens avkunnande intages å sådan anstalt. Har i domen

icke förordnats, att beslutet om ungdomsfängelse ej skall gå i verkställighet förrän det vunnit laga kraft, skall domen i denna del verkställas genast. Om den dömda är häktad, bör han alltså utan dröjsmål överföras till ungdomsanstalt eller därmed likställd anstaltsavdelning, där straffet kan verkställas. Överförandet bör ske så snart omständigheterna det medgiva. Något avvaktande av tid för nöjdförklarings avgivande på sätt eljest sker då häktad dömts till frihetsstraff kan icke ifrågakomma vid dom å ungdomsfängelse utan särskilt förordnande om anstånd med verkställigheten. Då nöjdförklaring enligt 7 § verkställighetslagen allenast avser att konstatera den dömdes medgivande till att straffdomen må verkställas före fullföljdstidens utgång, är det uppenbart, att det i fall då domen är verkställbar omedelbart icke tarvas någon nöjdförklaring. En sådan skulle icke tjäna något rättsligt ändamål. Enligt min mening måste det därför anses felaktigt att över huvud taget upptaga nöjdförklaring i dylikt fall.

I förevarande fall har häradsrätten dömt Fredriksson och Lindström, vilka voro häktade, till ungdomsfängelse den förre den 1 mars och den senare den 3 mars 1948. I domarna, däri häradsrätten underlåtit att uttala sig i häkningsfrågan ehuru så bort ske jämlikt stadgandet i 24 kap. 21 § rättegångsbalken, har icke meddelats någon föreskrift om att häradsrättens beslut ej finge gå i verkställighet förrän det vunnit laga kraft. Domarna ha sålunda jämlikt 5 § ungdomsfängelselagen varit verkställbara omedelbart. Vid sådant förhållande har Olson såsom styresman för fångvårdsanstalten i Jönköping jämlikt 13 § verkställighetslagen bort genast befordra domarna till verkställighet genom att låta överföra Fredriksson och Lindström till mottagningsanstalten för manligt ungdomsfängelseklientel, fångvårdsanstalten i Nyköping. Genom att låta Fredriksson och Lindström kvarstanna å anstalten i Jönköping, den förre till den 4 mars och den senare till den 6 mars, har Olson alltså förfarit felaktigt. Under den tid Fredriksson och Lindström sålunda kvarhållits å anstalten har Olson vidare låtit dem, Fredriksson den 3 mars och Lindström den 5 mars, förklara sig nöjda med de ådömda straffen. I enlighet med vad jag ovan anfört har Olson enligt min mening förfarit oriktigt jämväl genom att upptaga dessa nöjdförklaringar, vilka såsom icke avgivna enligt bestämmelserna i verkställighetslagen måste vara utan rättslig verkan.

Genom att Fredriksson och Lindström intagits å fångvårdsanstalten i Nyköping först den 4 respektive den 6 mars 1948 har såsom ungdomsfängelsenämnden anfört påbörjandet av straffverkställigheten, som har betydelse för bestämmandet av den längsta tid de dömda skola få kvarhållas å anstalt och även för utskrivning på prov, fördröjts två eller möjligen tre dagar. Genom ungdomsfängelsenämndens försorg har emellertid sådan åtgärd vidtagits, att det förelupna felet icke skall föranleda till att Fredriksson och Lindström kvarhållas å anstalt längre än som skolat ske, om de intagits samma dag de dömts.

Med hänsyn till den sålunda vunna rättelsen låter jag bero vid vad i ärendet förevarit och mina nu gjorda uttalanden.

Innehållet i min skrivelse delgavs Olson genom avskrift av densamma, och var ärendet därmed av mig slutbehandlat.

14. Fråga om uppställandet av villkor för beslut om åtalseftergift.

Av handlingarna i ett genom klagomål av ingenjören Tage Bjermer i Hedemora härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Den 2 januari 1949 framförde Bjermer sin personbil T 14065 å allmänna vägen Motala—Askersund i riktning mot sistnämnda stad. Under färden hann Bjermer upp personbilen A 22616, tillhörig legitimerade läkaren Carl-Eric Kullman i Enskede och vid tillfället förd av dennes hustru Birgit Kullman. Sedan Bjermer givit signal för omkörning, vilken signal dock icke besvarades från A-bilen, sökte Bjermer vid Hult i Hammars socken köra förbi A-bilen. I samma ögonblick som Bjermer med främre stänkskärmen av sin bil kom upp vid sidan av A-bilen, svängde sistnämnda bil ut åt höger i vägbanan. Bjermers bil trängdes till följd härav ned i högra vägdiket, därvid bilen skadades. A-bilen fortsatte sin färd utan att stanna. Sedan Bjermer per telefon underrättat en på polisstationen i Askersund tjänstgörande polisman om det inträffade, blev A-bilen av polismannen hejdad i nämnda stad. Landsfiskalen D. W. Swidén höll därefter förhör med Birgit Kullman, som uppgav, att hon icke hört någon signal för omkörning eller i övrigt lagt märke till någon bakifrån kommande bil samt att hennes gir ut åt höger i vägbanan berott på att hon kört förbi en fotgängare och velat förhindra att denne skulle få sina kläder nedstänkta. Vid förhör med Bjermer framhöll denne såsom sin mening, att Birgit Kullman måste ha lagt märke till hans bil och att det inträffade därför varit helt beroende av hennes åtgärd att i stället för att lämna plats för omkörning gira ut åt höger.

Birgit Kullman var vid tillfället på väg till Hallsberg, där hon med bilen, i vilken en väninna till henne, fru Anna Sandberg i Stockholm, medföljde som passagerare, skulle avhämta Carl-Eric Kullman samt Anna Sandbergs dotter och svärson jämte dessas minderåriga barn, vilka väntades med tåg från Stockholm. Då A-bilen kvarhölls i Askersund för polisundersökning, fortsatte Anna Sandberg till Hallsberg med hyrbil.

Den 17 februari 1949 avlät Swidén därefter till Bjermer ett brev av följande lydelse:

”Herr Ingenjören Tage Martin Bjermer Hedemora.

Härmed får jag beträffande Eder dikeskörning d. 2/1 -49 i Hammar å vägen Askersund—Motala meddela att föraren av A-bilen fru Birgit Kullman, Konstgjutarevägen 16, Enskede, förnekat att hon vid tillfället hört

Eder signal om omkörning eller eljest uppmärksammat att Ni ämnade företa omkörning. Med anledning härav har hennes försäkringsgivare Motor-Union vägrat utgiva något som helst skadestånd. Fru Kullmans make, doktor Carl-Erik Kullman i Enschede, fordrar emellertid ersättning med 55 kronor för en taxebil som han fick taga för att ej hans frus bil mötte i Hallsberg. Hennes bil blev nämligen efter Eder anmälan om påkörningen stoppad här i Askersund för förhör och undersökning. Nu vill jag förhöra mig om Ni är villig betala denna kostnad. I så fall anser jag att jag skulle kunna underlåta att åtala i saken då Ni ensam är vållande till dikeskörningen och Ni själv endast fick skador av densamma. Är Ni med härpå torde Ni sända doktor K. ifrågavarande beloppet samt därefter översända kyttot hit. Skulle Ni ej vara med på detta förslag torde jag omgående få meddelande därom.

I tjänsten:

D. W. Swidén.”

Till svar härå avlät Bjermer den 19 februari ett brev till Swidén, i vilket han anförde: Bjermer kände sig icke på något sätt skyldig att betala någon som helst ersättning och ämnade därför ej heller gå med på den föreslagna, ur Bjermers synpunkt underliga uppgörelsen. Skulle föraren av A-bilen vilja ha en uppgörelse utan rättegång, finge en föreslagen uppgörelse se annorlunda ut. Bjermer komme att begära ersättning för de kostnader han åsamkats för reparation av sin bil. Dessa kostnader kunde beräknas uppgå till 550 kronor. Då Bjermer i sitt arbete vore beroende av bil, komme han dessutom att begära ersättning för den tid bilen stått på verkstad. Slutligen finge Bjermer uttala sin förvåning över att Swidén direkt förklarat, att Bjermer ensam vore vållande till dikeskörningen, utan att hans eventuella skuld därtill vore prövad och fastslagen i laga ordning och utan att Swidén hört Bjermer mera ingående.

I en den 20 april 1949 dagtecknad ansökan anhöll Swidén därefter hos Västernärkes domsagas häradsrätt om stämning å Bjermer under yrkande om ansvar å honom jämlikt 38 § 1 mom. jämfört med 2 § och 4 § 3 mom. tredje stycket vägtrafikstadgan för vållande till ifrågavarande dikeskörning.

Carl-Eric Kullman anhöll i en till häradsrätten insänd skrift, att Bjermer måtte förpliktas att till honom utgiva 55 kronor utgörande ersättning för den hyrbil, som Anna Sandberg anlitat för att hämta Kullman m. fl. i Hallsberg. Sedermera återtog dock Kullman detta yrkande.

Vid huvudförhandling i målet den 9 juni 1949 hördes på Swidéns begäran två polismän och Anna Sandberg som vittnen samt Birgit Kullman som målsägande. På Bjermers begäran förekom vittnesförhör med dennes hustru, vilken vid tillfället i fråga medföljt i Bjermers bil. I dom samma dag dömde häradsrätten Bjermer jämlikt de av Swidén åberopade författningsrummen för ovarsamt förande av bil att böta 10 dagsböter om 10 kronor till kronan, varjämte Bjermer förpliktades att ersätta statsverket vad av allmänna medel utginge till de på Swidéns begäran i målet hörda personerna. Häradsrättens dom vann laga kraft.

I en den 12 juli 1949 hit inkommen skrift anförde Bjermer klagomål över Swidéns sätt att taga befattning med ifrågavarande mål samt yttrade därvid bland annat: I brev av den 17 februari 1949 hade Swidén förklarat Bjermer vara ensam skyldig och sagt, att Bjermer skulle slippa åtal, om han betalade ersättning för en bilresa, ett ersättningskrav som enligt vad Bjermer inhämtat ej ens skulle vara lagligen grundat. På Bjermer verkade brevet vara avsett som en påtryckning.

Sedan Swidén i anledning av klagoskriften anmodats att inkomma med yttrande, anförde denne följande: Numera skulle ju åklagaren förhöra sig om målsägandens ersättningsyrkanden. Carl-Eric Kullman hade på sådan förfrågan meddelat, att han fordrade ersättning med 55 kronor för ovan omförmälda färd med hyrbil. Kullmans försäkringsbolag hade i sin tur meddelat, att bolaget ej betalade något "utan laga dom". Med anledning därav hade Swidén tillskrivit Bjermer om Kullmans krav. Att såsom Bjermer gjort beteckna denna skrivelse som ett "krav" och en "påtryckning" under löfte att "slippa åtal" syntes vara minst sagt oförsynt. Skrivelsen hade ju i stället varit endast en tjänsteilig förfrågan om en tilltalads inställning till hans målsägandes ersättningsyrkande. Att Kullman sedermera skulle återtaga sitt yrkande, hade Swidén icke kunnat förutse.

Vid ärendets avgörande yttrade tjänstförrättande justitieombudsmannen Bexelius följande.

De av Swidén i brevet till Bjermer den 17 februari 1949 gjorda uttalandena kunna icke annorlunda förstås än att Swidén — som funnit utrett att Bjermer färdats ovarsamt — ville bereda Bjermer tillfälle att visa att han gottgjort Carl-Eric Kullman för dennes i brevet omförmälda utlägg samt att Swidén, därest ersättningsfrågan bleve reglerad, ämnade eftergiva åtal mot Bjermer.

Enligt 20 kap. 6 § rättegångsbalken skall åklagare tala å brott, som hör under allmänt åtal, dock må i visst fall, varom här icke är fråga, strafföreläggande träda i stället för åtal. Från denna huvudregel har lagen för särskilda fall uppställt undantagsbestämmelser, enligt vilka åtal under där angivna betingelser må eftergivnas. Stadganden av sådant innehåll finnas i 20 kap. 7 § rättegångsbalken, i lagen den 19 maj 1944 om eftergift av åtal mot vissa underåriga ävensom i vissa andra författningar. I den mån dessa särskilda stadganden icke äro tillämpliga, är åklagarens åtalsplikt ovillkorlig. Det ligger sålunda icke i åklagarens skön att på grund av omständigheter av det ena eller andra slaget fritt pröva och besluta, om åtal skall äga rum.

Ehuru de olika stadgandena om åtalseftergift icke innehålla någon bestämmelse härom, ligger det dock i sakens natur, att som allmän förutsättning för eftergift av åtal bör, där ej särskilda skäl till annat föranleda, gälla, att

den misstänkte skall ha erkänt brottet. Då Bjermer vid polisförhör icke velat vidgå, att han varit vållande till dikeskörningen, ha i förevarande fall redan av denna anledning starka skäl talat mot beslut om åtalseftergift.

Av de särskilda stadganden, å vilka beslut om eftergift av åtal må grundas, är i förevarande fall allenast den i 20 kap. 7 § första stycket 1. rättegångsbalken upptagna bestämmelsen av intresse. I det angivna lagrummet utsäges, att allmänt åtal må av åklagaren eftergivas, om å brottet icke kan följa svårare straff än böter och det är uppenbart, att den misstänktes lagföring ej är påkallad ur allmän synpunkt. Härvid må emellertid erinras om följande omständigheter. Bjermer var i förevarande fall misstänkt för ovarsam framfart med bil. Straff för sådan förseelse finnes stadgat i 38 § 1 mom. vägtrafikstadgan. Detta författningsrum, som äger tillämpning även å annan vägfärande än förare av bil, upptager som straff i första hand dagsböter. Stadgandet fortsätter emellertid: "Äro omständigheterna försvårande och har förseelsen skett vid framförandet av motorfordon, må till fängelse i högst ett år dömas." När det, såsom i sistnämnda författningsrum, finnes dels en straffskala för normala fall och dels ett särskilt maximum vid försvårande omständigheter, anses det strängare straffet enligt vedertagna rättsgrundsatsar kunna följa å brottet såsom sådant. Det avgörande vid bedömande av fråga, om åtalseftergift kan äga rum, är sålunda liksom vid åtalspreskription det högsta straff som stadgats för brott av viss beskaffenhet, oavsett om omständigheterna i det särskilda fallet äro försvårande eller icke. Med hänsyn härtill och då fängelse, såsom nämnts, kan vid försvårande omständigheter följa å ovarsam framfart med bil, har i förevarande fall förutsättning icke förelegat för tillämpning av bestämmelsen i 20 kap. 7 § första stycket 1. rättegångsbalken. På grund härav och enär såsom ovan antytts ej heller någon annan bestämmelse om åtalseftergift varit tillämplig, hade alltså åtal mot Bjermer icke lagligen kunnat av Swidén eftergivas. Swidén hade därför icke bort förespegla Bjermer, att Swidén under angiven förutsättning kunde underlåta att åtala honom.

I de fall, då eftergift av åtal må komma i fråga, kan det icke anses oriktigt eller olämpligt att uppställa som villkor för beslut härom, att den misstänkte gottgör målsäganden för skada som denne lidit av brottet. Processlagberedningen anför sålunda på förevarande punkt (SOU 1938: 44 s. 259), efter att ha erinrat om att målsägandens samtycke icke är något villkor för beslut om åtalseftergift: "Tydligt är emellertid, att en viss betydelse måste tillmätas målsägandens ställning till frågan liksom ock den misstänktes beredvillighet att ersätta målsäganden den genom brottet uppkomna skadan." Åklagaren får emellertid icke understödja andra ersättningsanspråk från målsägandens sida än sådana som framstå som befogade. I förevarande fall, där fråga icke var om åtal för falsk angivelse, krävde Carl-Eric Kullman ersättning för förlust som följt av polisens åtgärd att kvarhålla hans bil i Askersund. Någon skyldighet att gälda ersättning i sådant hänseende ålåg uppenbarligen icke

Bjermer. Swidén hade därför icke bort, på sätt som skett, understödja Kullmans ifrågavarande anspråk.

Av det anförda framgår, att Swidén vid handläggningen av åtalsfrågan förfarit felaktigt i angivna hänseenden. Enär det emellertid är uppenbart, att det begångna felet uteslutande föranletts av att Swidén icke känt till den rätta innebörden av ifrågakomna bestämmelser och då någon skada icke uppkommit av felet, låter jag vid dessa uttalanden bero.

De sålunda gjorda uttalandena upptog J.O. i en till Swidén avlåten skrivelse, och var ärendet därmed av J.O. slutbehandlat.

15. Dröjsmål med avlåtande till domstol av framställning om häktande av för brott anhållen person.

Vid granskningen av ett hit inkommet utdrag av de hos stadsfiskalen i Sundsvall jämlikt 13 § förundersökningskungörelsen förda anteckningarna angående anhållna, för brott misstänkta personer för andra kvartalet 1949 fann jag i två fall, berörande det ena skogsarbetaren Enoch Edgard Peuravaara och det andra smidesmedhjälparen Olof Verner Thorsson, anledning till anmärkning i fråga om tiden för avlåtande av häktningsframställning.

Beträffande Peuravaara inhämtades från en av rådhusrätten i Sundsvall hit insänd brottmålsakt följande.

Den 21 mars 1949 anmälde föreståndaren för Luxor Radio Aktiebolags filial i Sundsvall köpmannen Knut Gustaf Adolf Lundgren till kriminalpolisen därstädes, att bolaget frännarrats ett dragspel, värt 950 kronor, under följande omständigheter. Fredagen den 18 mars 1949 hade en person, som uppgivit sig vara skogsarbetaren Enoch Edgard Peuravaara med adress Hjältanstorp, Munksjöbyn, tillsammans med en målare vid namn Valdemar Olsson och hemmahörande i Sundsvall, kommit in i bolagets butik, varvid Peuravaara begärt att få se på ett dragspel, som han ämnat inköpa till sin son. Sedan Peuravaara sett på dragspelet och Olsson provspelat detsamma, hade Peuravaara bett att få låna hem spelet till påföljande dag för att demonstrera detsamma för sonen. Efter det Peuravaara legitimerat sig genom att uppvisa ett personkort, hade han undertecknat en följesedel. Dragspelet jämte fodral till detsamma hade överlämnats till Peuravaara, som därefter avlägsnat sig från butiken. När Peuravaara ännu måndagen den 21 mars 1949 icke återkommit med dragspelet, hade Lundgren eftersökt Olsson i dennes bostad utan att dock anträffa honom. Lundgren hade då ringt till Sundsvalls länekassa och efterhört, huruvida dragspelet möjligen belånats där. Lundgren hade därvid erfarit, att Peuravaara den 18 mars belånat ett dragspel i länekassan för 200 kronor.

Med anledning av vad sålunda förekommit inleddes förundersökning. Sedan Peuravaara den 25 maj 1949 gripits av landsfiskalen i Ljusdals distrikt och

förts till Sundsvall, anställdes påföljande dag förhör med honom, därvid han uppgav i huvudsak följande.

Den 14 mars 1949 hade Peuravaara slutat sin anställning som skogshuggare i Munksjöbyn och rest till Sundsvall. Under vistelsen där hade han gått omkring och festat, så att pengarna tagit slut. Den 18 mars under förmiddagen hade han besökt en restaurang och druckit pilsner. Han hade där kommit i samspråk med flera olika personer, som likaledes druckit pilsner. Så småningom hade han blivit något rörd av pilsnerdrickan. Peuravaara mindes tydligt, att han i restaurangen blivit bekant med en person, som uppgivit sig vara "dragspelare" och som av andra personer tilltalats med namnet "Valle". Innan Peuravaara börjat samtala med "Valle", hade Peuravaara språkat med någon annan person vid bordet angående inköp av ett dragspel. Peuravaara hade nämnt, att han tänkt skaffa ett dragspel. Han kunde icke minnas, att han under detta samtal sagt, att han ämnat köpa dragspel till sin son, men det vore icke uteslutet, att han yttrat något liknande. En person i sällskapet hade nämligen frågat Peuravaara, varför han skulle köpa ett dragspel, då han icke kunde spela själv, och Peuravaara hade då möjligen svarat att han skulle köpa spelet åt sin pojke, men detta yttrande hade Peuravaara, som vore ogift och icke hade någon son, fällt endast på skämt. Troligen hade hela sällskapet avlägsnat sig samtidigt från restaurangen. "Valle" hade dessförinnan lovat att följa med Peuravaara för att se på dragspel. Under vägen hade de övriga i sällskapet skilts från Peuravaara och "Valle". Sannolikt hade någon i sällskapet föreslagit, att Peuravaara skulle gå just till Luxor Radio Aktiebolags filial, enär Peuravaara icke närmare kände till stadens musikaffärer. Peuravaara och "Valle" hade därefter gått till filialen. När de kommit in i butiken, hade Peuravaara gått fram till ett manligt biträde och begärt att få se på dragspel. Mannen hade tagit fram ett femradigt dragspel av "Hagströms fabrikat". Peuravaara hade mottagit dragspelet och sett på det, varefter han överlämnat det till "Valle" och bett honom spela på det. Sedan "Valle" spelat några bitar, hade han förklarat, att det var ett bra spel. Peuravaara hade därefter frågat, vad spelet kostade. Han ville minnas, att biträdet svarat att spelet kostade 750 kronor. Det vore möjligt, att Peuravaara därefter begärt att få låna hem dragspelet för att visa det för sin pojke, som skulle få spelet, men Peuravaara kunde icke med säkerhet minnas detta. Det vore också möjligt, att det varit "Valle", som sagt att Peuravaara skulle köpa spelet åt sin son, varför biträdet därigenom fått den uppfattningen att Peuravaara ämnat visa spelet för sonen. I varje fall hade Peuravaara begärt att få låna hem spelet. Peuravaara mindes, att han begärt att få låna hem spelet "till måndag", d. v. s. till den 21 mars 1949. Biträdet hade emellertid velat låna ut spelet till påseende endast till dagen därpå, vilket Peuravaara slutligen gått med på. Biträdet hade därefter utskrivit en följesedel. Peuravaara erkände, att han uppgivit sin adress vara Hjältanstorp, Munksjöbyn, fastän han redan flyttat därifrån. Peuravaara hade emellertid ansett, att det varit

den enda adress som han kunnat lämna. I samband med undertecknandet av följesedeln hade Peuravaara legitimerat sig med ett för honom utfärdat personkort. Därefter hade biträdet lagt in spelet i ett fodral och överlämnat det till Peuravaara. Peuravaara hade avlägsnat sig från butiken, medan "Valle" stannat kvar där. Peuravaara hade vandrat omkring ensam i staden och därunder passerat lånekassan. I samma ögonblick som han fått se dess skylt hade han kommit på tanken att belåna dragspelet. Han hade därför gått in i lånekassan och belånat spelet för 200 eller 220 kronor. Peuravaara förnekade, att han före besöket i musikaffären ämnat narra till sig dragspelet för att sedan pantsätta detsamma.

Sedan stadsfiskalen S. Ristell fått meddelande om vad som förekommit vid förhöret, förklarade han samma dag, den 26 maj 1949, Peuravaara anhållen såsom skäligen misstänkt för bedrägeri.

Peuravaara fick påföljande dag taga del av vad som framkommit under förundersökningen och förklarade därvid, efter att ha närmare preciserat sina uppgifter om det belopp han erhållit vid belåningen av dragspelet, att han i övrigt icke hade något att tillägga eller ändra. Han påkallade ej heller ytterligare utredning.

Sedan tillfälle lämnats Peuravaara att samråda med offentlig försvarare, som förordnats för honom, meddelade Peuravaara den 30 maj 1949, att han kommit på andra tankar och bestämt sig för att tala om hela sanningen. Vid med honom samma dag hållet förhör erkände han, att han redan före besöket i musikaffären beslutat sig för att köpa ett dragspel på avbetalning eller låna ett sådant och sedan omedelbart pantsätta detsamma för att på så sätt skaffa pengar.

Den 31 maj 1949 avlät Ristell därefter till rådhusrätten framställning om Peuravaaras häktande, därvid Ristell som skäl för häktning anförde, att det kunde befaras, att Peuravaara, som vore misstänkt för bedrägeri och som saknade fast bostad och stadigt arbete, skulle avvika, därest han lämnades på fri fot. I en samma dag till rådhusrätten ingiven ansökan om stämning yrkade Ristell ansvar å Peuravaara för bedrägeri vid åtkomsten av dragspelet eller i andra hand för förskingring av detsamma.

Vid huvudförhandling i målet påföljande dag förordnade rådhusrätten om särskild förundersökning för utrönande av förutsättningarna för villkorlig dom samt uppsköt målet i avbidan på resultatet därav. Tillika meddelade rådhusrätten Peuravaara reseförbud samt förordnade, att han omedelbart skulle frigivas.

I fråga om Thorsson framgick av en från rådhusrätten infordrad brottmålsakt följande.

Den 29 april 1949 anmälde verkmästaren Nils Hugo Born i Sundsvall till kriminalpolisen i staden, att han någon gång under tiden den 4—den 23 april 1949 frånstulits en radioapparat, en kostym, en galvaniserad balja, en koppar-

kittel, ett elektriskt strykjärn, en väckarklocka, en wiltonmatta, en elektrisk motor och en badrumsspegel. För tillgreppet misstänkte han Thorsson.

Born anmälde vidare, att han kort tid före den 4 april 1949 utlånat en cykel till Thorsson och att han misstänkte, att Thorsson förskingrat cykeln.

Vid förberedande undersökning påträffades den elektriska motorn i en affär i staden. Föreståndaren för affären uppgav vid förhör, att motorn först blivit belånad i affären för Thorssons räkning av en annan person samt att därefter en kvinna, som uppgivit sig heta Gertrud Hansson och vara fästmo till Thorsson, sålt motorn till affären.

Sedan Thorsson den 8 juni 1949 gripits, uppgav han vid förhör samma dag följande: Han erkände, att han tillgripit de föremål, som Born omtalat, och att han förskingrat cykeln. Radioapparaten, den galvaniserade baljan, kopparkitteln och badrumsspeglarna hade han sålt i en skrotaffär i staden. Kostymen, strykjärnet, väckarklockan och wiltonmattan hade han sålt i en affär med firma Klädesmagasinet. Cykeln hade han sålt till en okänd. Den elektriska motorn hade han avyttrat till den affär, där den påträffats.

Genom beslut klockan 17.20 samma den 8 juni förklarade Ristell Thorsson anhållen.

Sedan ytterligare utredning förekommit — därvid Gertrud Hansson nödgats vidgå, att hon biträtt vid tillgreppet och försäljningen av radioapparaten och badrumsspeglarna samt även deltagit vid avyttringen av den elektriska motorn — avlät Ristell den 13 juni 1949 framställning till rådhusrätten om häktning av Thorsson. Som skäl för häktning åberopade Ristell, att Thorsson vore skäligen misstänkt för olovliga tillgrepp och förskingring samt att det kunde befaras, att han, som saknade fast bostad och stadigt arbete, skulle avvika, därest han lämnades på fri fot.

Rådhusrätten höll häktningsförhandling i målet påföljande dag, den 14 juni. I beslut, som därvid avkunnades, lämnade rådhusrätten häktningsframställningen utan bifall men förelade Thorsson reseförbud.

Sedan jag anmodat Ristell att till mig inkomma med uppgift rörande anledningen till att framställningarna om Peuravaaras och Thorssons häktande avlåtits först å femte dagen efter besluten om deras anhållande, ehuru prövning av häktningsfrågan syntes ha kunnat ske redan dagen efter nämnda beslut, inkom Ristell med yttrande i ärendet jämte två därvid fogade promemorior med närmare redogörelse för förloppet av förundersökningarna.

I promemorian rörande Peuravaara, upprättad av kriminalöverkonstapeln Uno Hågestam, anfördes efter det redogörelse lämnats för angivelsen och den förberedande undersökningen m. m. följande.

Omedelbart efter det att förhöret med Peuravaara den 26 maj 1949 avslutats — klockan hade då varit 12.50 — hade underrättelse om resultatet av förhöret lämnats Ristell per telefon. Ristell hade därvid beslutat, att Peuravaara skulle förklaras anhållen såsom misstänkt för bedrägeri. Vidare

hade Ristell meddelat, att Peuravaara påföljande dag ånyo skulle tillfrågas, huruvida han före besöket i musikaffären beslutat sig för att sälja eller belåna spelet efter det han fått detsamma. Den 27 maj under förmiddagen hade Peuravaara blivit tillfrågad av Hågestam i närvaro av t. f. kriminalkonstapeln Torsten Braf, om han alltjämt vidhölle tidigare lämnade uppgifter beträffande avsikten med åtkomsten av dragspelet. Peuravaara hade vidhållit uppgifterna vid föregående dags förhör. Därefter hade Hågestam samma dag upprättat förundersökningsprotokoll i koncept, vilket koncept Peuravaara genast fått taga del av. Omedelbart därefter hade konceptet jämte därvid fogade förhörprotokoll i original överlämnats till polisens skrivbiträde för renskrivning. Förundersökningsprotokollet hade blivit renskrivet till måndagen den 30 maj 1949 under förmiddagen, då det i tre exemplar överlämnats till Ristell. Hågestam hade därefter blivit underrättad om att Peuravaara under samtal med sin försvarare kommit på andra tankar och lovat tala om hela sanningen. Av denna anledning hade Peuravaara den 30 maj blivit ånyo hörd i saken. Samma dag hade upprättats protokoll över förhöret, vilket omedelbart efter renskrivningen nämnda dag överlämnats till Ristell.

Promemorian rörande Thorsson upptog bland annat följande redogörelse för gången av förundersökningen efter Thorssons anhållande.

Torsdagen den 9 juni 1949 hade med anledning av de uppgifter Thorsson lämnat det tillgripna godset efterspanats, därvid förhör hållits med föreståndaren för Klädesmagasinet. I Klädesmagasinet hade bekräftelse vunnits å Thorssons uppgifter att han där försålt strykjärnet, mattan, kostymen samt klockan. I skrotfirman hade några uppköp från Thorsson icke skett. Upplysning hade emellertid erhållits, att en person vid namn Persson från Hudiksvall möjligen skulle ha inköpt en del av tjuvgodset. Hos landsfiskalen i Borgsjö distrikt hade per telefon begärts förhör med Thorssons fästmö Gertrud Hansson, som vistades i Borgsjö, beträffande hennes befattning med den elektriska motorn. Vidare hade hos kriminalpolisen i Hudiksvall begärts efterspaning av den person vid namn Persson, som eventuellt skulle ha köpt en del tillgripna föremål av Thorsson. Mellan klockan 13.15 och 15 hade hållits fortsatt förhör med Thorsson, som därvid oförbehållsamt erkänt, att det varit han ensam, som gjort sig skyldig till tillgreppen och förskingringen. Därefter hade från kriminalpolisen i Hudiksvall per telefon meddelats, att Persson anträffats samt att han uppgivit sig ha köpt en radioapparat och en spegel i Sundsvall vid Hallgrens skrotaffär, men att säljaren varit en kvinna. *Fredagen den 10 juni* hade begärts fortsatt förhör med Gertrud Hansson i anledning av de uppgifter, som lämnats från kriminalpolisen i Hudiksvall. Vidare hade hos kriminalpolisen i nämnda stad begärts förhör med Persson samt med Born. Sistnämnda förhör hade begärts på grund av att Thorsson sagt sig ha en fordran hos Born. Därjämte hade anställts förnyat förhör med föreståndaren för Klädesmagasinet. *Lördagen den 11 juni* hade Thorsson vallats i Hallgrens skrotaffär för anträffande av den person, som köpt kopparkitteln och den

galvaniserade baljan. Vidare hade från kriminalpolisen i Hudiksvall ankommit en promemoria över förhöret med Persson. Born hade icke kunnat anträffas. Från landsfiskalen i Borgsjö distrikt hade inkommit ett protokoll över de begärda förhören med Gertrud Hansson. *Söndagen den 12 juni* hade Thorsson hörts mot uppgifterna i promemorian och protokollet, varvid han i vissa fall ändrat sina förut lämnade uppgifter samt vidgått, att Gertrud Hansson gjort sig skyldig till viss delaktighet. *Måndagen den 13 juni* hade Thorsson slutligen tillsammans med sin försvarare fått taga del av vad som framkommit vid förundersökningen. Samma dag hade Ristell ingivit häktningframställning till rådhusrätten.

I sitt yttrande anförde Ristell följande.

Orsaken till att Ristell dröjt med ingivande av häktningframställningar vore i båda ärendena den, att Ristell med hänsyn till de oriktiga uppgifter, som båda de anhållna under förundersökningens gång lämnat, velat i görligaste mån fullständiga utredningarna, innan han fattat beslut om sådana framställningars avlåtande, vartill han ansett sig icke vara förhindrad genom stadgandena i 24 kap. 12 § rättegångsbalken. Ristell ville dock icke bestrida, att han i sitt bedömande därutinnan influerats av före den nya rättegångsbalkens ikraftträdande gällande bestämmelser.

I 24 kap. 12 § rättegångsbalken stadgas, såvitt nu är i fråga, att anhållningsmyndigheten skall, om ej den anhållne frigives, sist dagen efter den, då beslut om anhållande meddelades, till rätten avlåta framställning om den anhållnes häktande. Finnes för prövning av häktningsfrågan ytterligare utredning erforderlig, må med framställningen anstå, dock skall den avlåtas så snart ske kan och sist å femte dagen efter den då beslut om anhållande meddelades. I samband med framställningen skall till rätten överlämnas protokoll eller anteckningar över vad dittills förekommit under förundersökningen; med rättens medgivande må dock med överlämnandet anstå viss kort tid.

Det åligger sålunda anhållningsmyndigheten att skyndsamt till rättens prövning bringa det för den misstänkte betydelsefulla spörsmålet, huruvida han under det fortsatta brottmålsförfarandet skall vara berövad sin frihet eller icke. Sist dagen efter anhållningsbeslutet skall enligt huvudregeln häktningframställning avlåtas. Undantag härifrån är medgivet endast för det fall, att ytterligare utredning finnes erforderlig för prövning av häktningsfrågan. Så snart denna fråga blivit utredd, saknas anledning att vidare dröja med avlåtandet av framställningen. Det är nämligen endast häktningsfrågan som måste vara utredd vid häktningsförhandlingen; förundersökningen i övrigt behöver icke vara avslutad. Det får därför icke förekomma, att framställningen uppskjutes i avbidan på utredning rörande omständigheter, som sakna betydelse för bedömande av häktningsfrågan. Såsom framgår av sista punkten

av det anförda lagrummet får avlåtandet av häktningsframställning ej heller fördröjas därav, att protokoll ej hunnit uppsättas över vad som dittills förekommit under förundersökningen. I stället för protokoll må överlämnas de kladdanteckningar, som upprättats under förundersökningen och som äro avsedda att ligga till grund för det blivande förundersökningsprotokollet. Kunna dessa anteckningar icke utan olägenhet undvaras eller äro de i alltför bristfälligt skick, kan rätten medgiva anstånd med överlämnandet.

Den utredning, som erfordras för prövning av häktningsfrågan och som alltså måste föreligga vid avlåtandet av häktningsframställningen, avser dels frågan om förhandenvaron av de speciella häktningsförutsättningarna såsom fara för flykt eller kollusion, dels ock spørsmålet huruvida sannolika skäl finnas för misstanke om att brott av för varje särskilt häktningsfall angiven svårhetsgrad blivit förövat av den, vilkens häktande är i fråga. I sakens natur ligger, att sistnämnda spørsmål — frågan om tillräckliga skäl för misstanke förefinnas — i regel är det som kräver den mesta utredningen. Att misstanken är så stark, att den utgör tillräcklig grund för väckande av åtal, erfordras icke för att häktning skall få ske. Omständigheterna måste dock vara sådana, att misstanken vid objektiv bedömning framstår som berättigad. Har den anhållne erkänt brottet, böra — även om ytterligare bevisning skulle vara erforderlig för ernående av fällande dom — tillräckliga skäl för häktning anses föreligga.

Vad angår de fall, som här äro i fråga, så hade Peuravaara visserligen vid anhållningsförhöret icke velat vidgå bedrägligt uppsåt. Hans påstående, att han icke redan vid besöket i musikaffären haft för avsikt att pantsätta dragspellet, bar emellertid i hög grad osannolikhetens prägel. Mot hans uppgift talade särskilt den omständigheten att han, som icke kunde spela dragspel, icke gav någon förklaring angående det ändamål, vartill han skulle använda spelet, ävensom det förhållandet att han praktiskt taget omedelbart efter det han fått spelet i sin hand pantsatte detsamma. Det måste därför anses, att redan vid tiden för anhållandet sannolika skäl talade för att Peuravaara haft bedrägligt uppsåt. Härtill kommer emellertid, att Peuravaaras vid förhöret lämnade berättelse i vart fall innefattade klart erkännande av förskingring, för vilket brott han alltså, såsom Ristell också i stämningsansökningen alternativt yrkade, kunde ha fällts till ansvar, för den händelse bedrägeriuppsåt till äventyrs ansetts icke styrkt. Någon som helst anledning till uppskov med häktningsframställningen har därför under för handen varande omständigheter icke förelegat. Särskilt anmärkningsvärt är, att efter förhöret med Peuravaara den 27 maj någon ytterligare utredning icke förekom förrän den 30 maj, då på initiativ av Peuravaara nytt förhör hölls med honom.

Vidkommande Thorsson hade denne redan under anhållningsförhöret erkänt, att han förövat de i den mot honom riktade anmälningen avsedda stölderna och förskingringen. Häktningsframställning hade därför — då utredning i fråga om speciella häktningsförutsättningar icke erfordrades — kunnat och

bort göras omedelbart. Den fortsatta förundersökningen avsåg enbart efterspanande av de stulna och förskingrade föremålen ävensom utredning, huruvida andra personer vore medskyldiga. Uppenbart är att dessa omständigheter saknade betydelse för prövning av häktningsfrågan.

Jag fann sålunda, att Ristell genom att icke avlåta framställningar om Peuravaaras och Thorssons häktande tidigare än som skett gjort sig skyldig till försummelse av sin tjänsteplikt. Med hänsyn till omständigheterna i målen mot Peuravaara och Thorsson kunde det emellertid icke anses helt uteslutet, att de, även om häktningsframställningarna gjorts i rätt tid, fått vidkännas förlust av sin frihet under lika lång tid som nu blev fallet. Då det med hänsyn därtill icke torde kunna göras gällande, att skada tillfogats dem, fann jag mig — med beaktande jämväl av att den nya rättegångsbalken vid den ifrågavarande tidpunkten ännu icke varit gällande någon längre tid och att Ristells bristande kännedom om dess rätta innebörd på förevarande punkt därför kunde anses i viss mån ursäktlig — kunna låta bero vid att giva Ristell del av mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till Ristell avlåten skrivelse.

16. Felaktigt förfarande av präst vid utfärdande av intyg rörande medling enligt 14 kap. giftermålsbalken.

Vid en av mig den 17 juni 1949 företagen inspektion av rådhusrätten i Ystad antecknades bland annat följande.

I mål mellan dekoratören Egon Bertil Andersson i Wihlborg Norra 5 i Ystad och hans hustru Gerda Maria Andersson, född Mårtensson, i Knut 2 i Ystad angående hemskillnad hade mannen företett ett av kyrkoherden C. Hj. Lundin den 12 november 1948 utfärdat prästbevis för sökande av hemskillnad, äktenskapsskillnad, återgång av äktenskap eller ogiltighet av vigsel. I detta bevis hade betygats bland annat: "Medling mellan makarna företagen den 12 november 1948 av undertecknad."

Emellertid upplystes i stämningsansökningen i målet och bestyrktes av andra omständigheter, att vid medlingsförsök inför Lundin den 12 november 1948 endast mannen infunnit sig, varemot hustrun icke kommit tillstådes.

Sedan jag med anledning av vad sålunda iakttagits anmodat Lundin att inkomma med yttrande, anförde denne följande.

Då mannen Andersson besökt Lundin och anhållit om medling, hade Lundin gjort sig underrättad om anledningen till hans begäran. Lundin hade sedan sänt kyrkovaktmästaren att kalla hustrun till medling å pastorsexpeditionen den 12 november 1948. På grund av de upplysningar Lundin erhållit dels av mannen Andersson vid Lundins samtal med honom och dels av kyrkovaktmästaren efter hans besök i hustruns bostad hade Lundin förstått, att hustrun

ej komme att infinna sig å pastorsexpeditionen. Lundin hade därför personligen besökt henne i hennes bostad Stora Östergatan 11. Han hade haft ett timslångt samtal med henne, varvid han sökt utröna hennes syn på den uppkomna söndringen samt huruvida det funnes någon utsikt att kunna förlika makarna. Då mannen den 12 november besökt Lundin å pastorsexpeditionen, hade Lundin talat om, att Lundin varit i förbindelse med hans hustru, och det intryck Lundin erhållit vid ovanberörda samtal. Lundin hade följaktligen varit i förbindelse med båda parterna och sökt göra sig underrättad om anledningen till söndringen samt sökt förlika makarna. På grund därav hade Lundin ansett sig oförhindrad att utfärda medlingsintyg, ehuru endast mannen men ej hustrun infunnit sig å pastorsexpeditionen den 12 november. Han tillåte sig i detta sammanhang citera vad advokaten Bo Westman skreve i sin bok "Äktenskapets juridik" s. 67: "Tidigare har medling ansetts icke kunna ske annat än vid makarnas samtidiga närvaro inför medlaren. Detta krav har dock numera uppmjukats, och åtminstone vissa domstolar godtaga intyg om medling även om därav eller av omständigheterna i övrigt — t. ex. att make vid tiden ifråga varit boende i ett avlägset land — framgår, att makarna icke varit närvarande inför medlaren. För övrigt blir det ju vederbörande medlares uppfattning i denna fråga, som blir utslagsgivande, ty av medlingsintyget behöver ju icke framgå, huruvida makarna varit personligen närvarande eller icke." På grund av vad sålunda anförts ansåge Lundin, att det påtalade medlingsintyget vore i laga ordning tillkommet.

I 14 kap. 1 § giftermålsbalken angivas de fall, då medling enligt nämnda balk må företagas i tvister mellan äkta makar. Stadgandet innebär, att make äger påkalla medling *dels* vid söndring mellan makarna, *dels* vid tvister om underhållsskyldigheten *och dels* vid tvist om ersättning åt make för biträde i den andra makens förvärvsverksamhet eller vid tvist om redovisning av ena maken för förvaltning under vissa omständigheter av den andres egendom.

Behörighet att företaga sådan medling tillkommer präst i svensk församling, där makarna eller endera är kyrkobokförd, eller präst i församling av vissa främmande trosbekännare eller den, som häradshövdingen eller i stad rättens ordförande på begäran i det särskilda fallet utser att företaga medlingen, eller ock särskild i viss annan ordning utsedd medlare.

Enligt 3 § i samma kapitel äger medlare kalla makarna att sammankomma inför sig. Han skall på lämpligt sätt göra sig underrättad om anledningen till söndringen eller tvisten och söka förlika makarna.

Rörande tillvägagångssättet vid medlingen ha några föreskrifter utöver vad som nu nämnts icke givits. Ej heller ha under förarbetena till giftermålsbalken gjorts uttalanden, som närmare angiva hur medlingen ansetts böra tillgå. Ordalagen i det sistberörda lagrummet giva visserligen vid handen, att lag-

stiftaren tänkt sig, att båda makarna samtidigt skola infinna sig inför medlaren vid förlikningsförsöket. Åtskillig tvekan har emellertid yppats rörande spörsmålet, i vilken omfattning man kan medgiva undantag från regeln om makarnas samtidiga närvaro hos medlaren. Härutinnan må hänvisas till — förutom Westmans av Lundin åberopade arbete — artiklar i Sv. J.T. (1924 s. 300 och 1929 s. 267) samt Georg Stiernstedts handbok "Våra äktenskapslagar". Stiernstedt uttalar (s. 252) den mening, att lagen ej torde fordra, att makarna nödvändigtvis skola vara samtidigt närvarande inför medlaren, utan att medling stundom kan lämpligast företagas med ena maken först och den andra sedan.

I Westrings kommentar "Den nya giftermålsbalken", andra upplagan (1933), ombesörjd av Birger Ekeberg och Einar Stenbeck, anföres (s. 285) följande: "Bestämmelserna om medling utgå därifrån, att medling äger rum i makarnas samtidiga närvaro inför medlaren. Ett eftergivande av denna ordning utan synnerliga skäl i det särskilda fallet skulle medföra ett försvagande av medlingsinstitutet i strid mot lagstiftningens grunder. I högsta instans torde ännu prövning ej hava skett av frågan, huruvida — där på grund av särskilda omständigheter krav på makarnas sammankomst inför medlaren skulle medföra väsentlig olägenhet för makarna eller endera av dem — medling må ske i annan ordning, som av medlaren finnes lämplig. Om medlare anser sig böra verkställa medling utan makarnas samtidiga närvaro inför honom, synes detta böra av medlaren anmärkas i intyget om medlingen samt tillika böra angivas orsaken därtill och huru medlingen företagits, varefter det ankommer på domstolen att pröva, om medling rätteligen skett."

Spörsmålet har också i ett par kända rättsfall varit föremål för domstols prövning. I ett mål, refererat i Sv. J.T. 1929, rättsfallsavdelningen s. 33, ansågs medling ej behörigen ha skett, då den ena maken, som vistades å utrikes ort, endast skriftligen yttrat sig. I ett av högsta domstolen avgjort mål, refererat i NJA 1946 s. 543, ansågs däremot medling i laga ordning föreligga, när blott den ena maken inställt sig och medlaren allenast i telefon varit i kontakt med den andra, vilken var intagen i anstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare.

Med hänsyn till ändamålet med medlingen och angelägenheten av att densamma blir effektiv torde i princip böra fordras, att båda makarna samtidigt komma tillstädes vid medlingen. I praxis har, såsom framgår av det föregående, undantag från denna regel ansetts kunna medgivas, om medlaren ändock funnits kunna utföra medlingen på lämpligt sätt. Det synes mig emellertid vara uppenbart, att kravet på samtidig närvaro kan eftergivnas blott i exceptionella undantagsfall och endast om verkligt hinder kan åberopas till ursäkt för underlåtenheten att komma tillstädes. Är däremot orsaken till uteblivandet att finna i önskan att undandraga sig själva medlingsförfarandet eller att undslippa de besvär eller obehag, som medlingen väntas komma att medföra, måste utevaron leda till att medlingsförsöket skall anses ha miss-

lyckats, och detta även om medlaren själv träffat båda makarna och sökt förlika dem.

En av båda makarna gemensamt gjord ansökan om hemskillnad kan icke upptagas till prövning av domstol, med mindre medling mellan makarna skett. Äro makarna ense om hemskillnad och har medling företagits, erfordras i skillnadsmålet icke någon bevisning till styrkande av söndringen i äktenskapet, utan makarnas blotta uppgift därom tages för god. Har däremot endast försök till medling gjorts, gäller rättegångsbalkens allmänna bestämmelse att rätten i indispositiva tvistemål har att med hänsyn till omständigheterna pröva, vilken verkan ett erkännande må äga som bevis. Frågan huruvida medling kommit till stånd eller icke är sålunda ofta av avgörande betydelse för upptagandet av ett hemskillnadsmål eller för målets prövning. Det är därför av vikt, att medlaren noga beaktar denna fråga vid utfärdandet av intyg rörande den av honom verkställda förrättningen, så att han icke genom det sätt, på vilket han avfattar medlingsintyget, vilseleder domstolen. Har medlaren verkställt medlingen med frångående av det normala tillvägagångssättet, bör han — såsom i ovanberörda kommentar uttalas — i medlingsintyget närmare angiva, hur medlingen tillgått och orsaken till avvikelsen från det vanliga förfarandet. Det ankommer nämligen i sista hand på domstolen att pröva, om medling rätteligen skett.

I förevarande fall har Lundin, sedan han kommit till insikt om att hustrun Andersson ej skulle efterkomma kallelsen till medling, besökt henne i hennes bostad och förhört sig om utsikterna till förlikning. När därefter endast mannen Andersson inställt sig hos Lundin å den för medlingen utsatta dagen, har Lundin utfärdat intyg om att medling blivit av honom företagen nämnda dag. Med hänsyn till att hustrun icke varit förhindrad att inställa sig till medlingen har Lundin, i enlighet med vad jag ovan anført, förfarit felaktigt genom att giva det utfärdade intyget den form det fått. Han hade bort intyga allenast, att mannen infunnit sig till medling å utsatt tid samt att hustrun, som kallats till förrättningen, icke inställt sig. Även om Lundin för sin del ansett att medling kommit till stånd, hade han, då medlingen skett med frångående av den vanliga ordningen, i allt fall bort i medlingsintyget redogöra för hur medlingen tillgått.

Genom det intyg, som utfärdats av Lundin, hade rådhusrätten kunnat föranledas att, med eftergivande av kravet på utredning om söndringen mellan makarna, döma till hemskillnad med stöd allenast av makarnas uppgifter. Då emellertid i målet på annat sätt blivit upplyst, att endast försök till medling gjorts, hade någon skada genom intygets utfärdande icke uppkommit. Med hänsyn därtill lät jag bero vid mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till Lundin avlåten skrivelse.

Ärendet var därmed av mig slutbehandlat.

17. Fråga om polismyndighets rätt att meddela beslut rörande tvångsmedel vid förundersökning angående brott, sedan ledningen av denna övertagits av åklagaren.

I en den 22 juni 1949 hit ingiven klagoskrift anförde direktören Willi Reinhold August Daus, Tysta gatan 4 i Stockholm, följande.

Den 28 maj 1949 hade till polismyndigheten i Stockholm ingivits en anmälan mot klaganden från Finlands Bank. Detta ärende hade någon dag senare lottats på stadsfiskalen Lennart Asplund, som med anledning av anmälan hållit förhör med klaganden. Asplund hade uppenbarligen icke funnit skäl för utfärdande av något reseförbud för klaganden. Under förhör den 21 juni 1949 hos Asplund hade emellertid på order av kriminalpolisintendenten A. Zetterquist delgivits klaganden ett av Zetterquist samma dag utfärdat reseförbud. Då enligt klagandens förmenande endast vederbörande stadsfiskal varit behörig att utfärda reseförbud, hemställde klaganden, att jag ville taga saken under omedelbar prövning. Klaganden ville ifrågasätta, huruvida icke det av Zetterquist utfärdade reseförbudet, med hänsyn till dennes bristande behörighet att utfärda sådant förbud för klaganden, vore en ren nullitet. Klaganden hade för länge sedan beställt biljett för en affärsresa till Holland den 23 juni 1949, där klaganden tänkt uppehålla sig under två å tre veckor och därefter återvända till Stockholm.

Vid klagoskriften var fogad bestyrkt avskrift av ett av Zetterquist den 21 juni 1949 utfärdat beslut om reseförbud för klaganden, med åläggande tillika för klaganden att tillsvidare uppehålla sig i Sverige och förklaring att klaganden, för den händelse han överträdde reseförbudet, kunde omedelbart komma att gripas.

I anledning av innehållet i klagoskriften anmodade jag genom resolution den 22 juni 1949 Zetterquist att till mig inkomma med yttrande.

I avgivet yttrande anförde Zetterquist därefter följande.

Den 20 juni 1949 klockan omkring 20 hade Zetterquist per telefon blivit uppringd av kriminalchefen i Helsingfors, vilken meddelat, att Finlands Bank inkommit med en skriftlig angivelse mot klaganden angående bestämt brott, och hemställt, att klaganden skulle hindras att lämna Sverige. Den skriftliga angivelsen hade enligt kriminalchefen med flygpost avsänts samma dag från Helsingfors och skulle anlända till Zetterquist påföljande dag. Brottet hade redan tidigare uppgivits bestå i bedrägeri mot finska staten, varigenom denna skulle ha frånhänts ett belopp av cirka 350 000 schweiziska francs. Med hänsyn till den stora betydelsen av ett gott samarbete mellan de svenska polismyndigheterna och motsvarande myndigheter i andra länder hade Zetterquist ansett sig icke kunna underlåta att villfara den av kriminalchefen i Helsingfors framställda begäran om reseförbud för klaganden, särskilt som denne just stått i begrepp att lämna landet och erhållit visum för inresa i Spanien. Någon

anledning antaga, att den av Finlands Bank gjorda anmälan icke skulle vara lagligen grundad, hade Zetterquist icke haft. Ehuru ärendet rörande klaganden blivit lottat på allmän åklagare, hade Zetterquist fortfarande betraktat ärendet som ett spanings- och efterforskningsärende, varmed han varit skyldig att taga befattning i sin egenskap av polismyndighet. Den 21 juni hade parterna inställt sig hos stadsfiskalen Asplund till förhör, vilket avslutats först klockan 21.40 samma kväll. Följande dag klockan 11.05 hade Zetterquist beslutat häva reseförbudet och omedelbart låtit underrätta klaganden därom. I klagoskriften hade klaganden hävdad, att Zetterquist ej skulle varit behörig meddela nämnda reseförbud på grund av bestämmelserna i rättegångsbalken, som i detta fall skulle tillerkänna blott åklagare denna rätt. Emellertid finge man icke bortse från skillnaden mellan polis- och åklagarmyndigheternas organisation i storstäderna och i landsorten. Rättegångsbalkens bestämmelser toge sikte huvudsakligen på förhållandena sådana de vore i medelstora och mindre städer samt på landsbygden. Vid rättegångsbalkens ikraftträdande hade hållits överläggningar mellan polis- och åklagarmyndigheterna i Stockholm rörande den i lagen icke uttryckligen reglerade frågan, vilken av dessa myndigheter som hade att leda förundersökningarna och vilken som vore att anse som anhållningsmyndighet och i denna egenskap ägde tillgripa tvångsmedel av olika slag. Därvid hade man enats om den uppfattningen, att polismyndigheten i sin egenskap av anhållningsmyndighet ägde besluta om tvångsmedel, så länge åklagaren icke slutligen skilt sig från målet. Med anledning av det ovan anförda samt på grund av kollusionsfaran, nämligen att klaganden i händelse han tillåtits lämna landet kunde ha fått tillfälle att taga kontakt med en såsom bulvan för honom utpekad amerikansk medborgare, hade Zetterquist ansett det nödvändigt att utfärda reseförbud för klaganden, åtminstone till dess att förhör med honom i saken hade hållits. Dessutom hade det varit Zetterquist bekant, att klaganden ej skulle resa förrän den 23 juni, varför det tillfälligt meddelade reseförbudet ej skulle omintetgöra hans förestående utrikesresa, om utredningen gäve vid handen att anmälan ej vore grundad på tillräckliga skäl. I samband därmed ville Zetterquist omnämna, att han med Asplund muntligen diskuterat frågan om reseförbudet. Då Asplund förklarat sig ej vilja taga ansvaret för ett sådant förbud, hade Zetterquist meddelat honom, att Zetterquist i så fall vore beredd att taga detta ansvar, eftersom han såsom ansvarig för spanings- och efterforskningsarbetet och med hänsyn till relationerna till främmande polismyndigheter icke ansåge sig kunna vägra bifall till den gjorda framställningen, så länge åklagaren icke tagit ståndpunkt till åtalsfrågan.

Slutligen anförde Zetterquist: I den av f. d. justitierådet N. Gärde m. fl. nyligen utgivna boken "Nya rättegångsbalken" gjordes i kommentaren å s. 292 gällande, att åklagare ej kunde överlåta på polismyndighet beslutanderätten angående användande av tvångsmedel (t. ex. enligt 25 kap. 3 § rättegångsbalken). Denna tolkning syntes rimligtvis ej vara tillämplig på polis-

myndigheten i Stockholm, där innehavaren av kriminalpolisintendentsbefattningen vore väl så kvalificerad som någon av åklagarna. Då rättegångsbalken enligt Zetterquists förmenande ej reglerade förhållandet mellan polis- och åklagarmyndigheterna i de större städerna, hemställde Zetterquist om mitt uttalande angående tolkningen av ifrågavarande bestämmelser. Ett beskrivande av polismyndighetens behörighet skulle skada och försvåra myndighetens ansträngningar när det gällde att gripa brottslingar och möjliggöra straffverkställighet. Därtill komme, att polismyndigheten ofta — icke minst på grund av förhållandet till polismyndigheter i främmande länder — hade att taga hänsyn till förhållanden som en åklagarmyndighet ej behövde tänka på. Det föreläge även fara för att polismyndigheten skulle kunna bli ett ineffektivt, osjälvständigt och kritiklöst verktyg i åklagarmyndighetens händer.

På anmodan avgav jämväl Asplund yttrande i ärendet och anförde däri följande.

Saken rörde en anmälan av Finlands Bank genom avdelningschefen J. Helander mot klaganden för påstått bedrägeri. Anmälan hade den 30 maj 1949 lottats såsom B-mål å åttonde åklagarkammaren med Asplund som undersökningsledare och åklagare. I anledning av att å anmälan bland annat tecknats, att ”den 30 maj 1949 begärde avdelningschefen Helander att intet skulle göras åt ärendet förrän han från Finlands Bank införskaffat stöd för sin åtgärd”, hade Asplund endast låtit vidtaga vissa förberedande åtgärder i avvaktan på ytterligare framställning. Bland annat hade Asplund låtit anmoda advokaten Hans Ihre såsom ombud för Finlands Bank att söka kontakt med Asplund för att närmare utveckla bankens talan. Såvitt Asplund kunde erinra sig, hade Asplund därefter icke förrän den 20 juni 1949 vid omkring klockan 16 hört något vare sig från Finlands Bank eller dess ombud. Då hade emellertid, om Asplund icke missminde sig, advokaten Olof Södermark eller möjligen Ihre ringt till Asplund och meddelat, att han fått kännedom om att klaganden skulle resa utomlands dagen därpå, samt därför hemställt, att reseförbud omedelbart skulle utfärdas för klaganden. Asplund hade förklarat, att han icke kunde taga ställning till denna fråga, förrän han ånyo läst de omfattande handlingarna i ärendet, vilket påbörjats omedelbart, och dessutom åtminstone fått tillfälle höra klaganden. Södermark hade även utlovat, att Finlands Bank under morgondagen skulle inkomma med ytterligare handlingar. Ett flertal telefonsamtal rörande samma sak hade förekommit denna dag. Själv hade Asplund på kvällen erhållit kontakt med advokaten Hugo Lindberg såsom ombud för klaganden och fått den uppgiften att klaganden icke skulle avresa förrän den 23 juni. Den 21 juni, dagen därpå, hade först Ihre vid besök hos Asplund fått närmare utveckla Finlands Banks ståndpunkt, varefter förhör med klaganden, som kallats till åklagarmyndigheten, påbörjats klockan 15 och avslutats samma dag klockan 21.40, efter klockan 19 på begäran av kla-

ganden i närvaro av advokaten Thorsten Svensson. I anledning av vad som framkommit hade Asplund vid denna tidpunkt ansett sig icke ha skäl för att bedöma klaganden som skäligen misstänkt för det påstådda bedrägeribrottet och hade därför saknat grund för att utfärda reseförbud för honom. Under förhöret med klaganden hade Zetterquist ringt till Asplund och meddelat, att han utfärdat reseförbud för klaganden, vilket Asplund muntligen under rättat denne om. Under diskussionen med Zetterquist hade Asplund meddelat, att han icke på något sätt ville taga något ansvar för Zetterquists beslut om reseförbud. Sin slutgiltiga ståndpunkt skulle Asplund meddela Zetterquist, när förhöret med klaganden vore avslutat. Den 22 juni 1949 hade Asplund av kriminalöverkonstapeln O. P. Stefansson, som varit närvarande vid ovan nämnda förhör med klaganden, fått veta, att Zetterquist efter föredragning av Stefansson hävt reseförbudet. Utredningen i ärendet angående klaganden vore ännu icke avslutad. Närmast avvaktades påminnelser från Ihre såsom ombud för Finlands Bank innan beslut i ärendet kunde meddelas.

Förundersökning rörande brott, som hör under allmänt åtal, inledes av polismyndighet eller åklagaren. Har förundersökningen inletts av polismyndighet, skall enligt bestämmelse i 23 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken åklagaren, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet eller det eljest av särskilda skäl finnes pakallat, övertaga ledningen av undersökningen.

Innan ledningen av förundersökningen övertagits av åklagaren är denne enligt andra stycket i samma paragraf berättigad att meddela anvisningar rörande undersökningens bedrivande.

Då förundersökningen ledes av åklagaren, äger han, enligt tredje stycket i ovan nämnda lagrum, vid undersökningens verkställande anlita biträde av polismyndighet så ock uppdraga åt polisman att vidtaga särskild till undersökningen hörande åtgärd, om dess beskaffenhet tillåter det.

Beträffande användandet av tvångsmedel, såsom häktning, anhållande, reseförbud samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning, äro bestämmelser meddelade i 24—28 kap. rättegångsbalken. Uttryckliga föreskrifter äro där givna om olika myndigheters behörighet att härutinnan träffa avgörande. Vad särskilt angår reseförbud stadgas i 25 kap. 3 §, att reseförbud meddelas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. Detta innebär, att så länge polismyndigheten är självständig ledare av förundersökningen polismyndigheten äger att besluta i fråga om reseförbud för den misstänkte. Detta gäller även i sådana fall, då åklagaren med stöd av 23 kap. 3 § andra stycket anser sig böra meddela anvisningar rörande undersökningens bedrivande.

Då åklagaren övertagit ledningen av förundersökningen, ställer sig saken emellertid annorlunda såväl i fråga om reseförbuds meddelande som beträffande användandet av övriga tvångsmedel under förundersökning. Åklagaren

är då den som ensam äger besluta om tvångsmedlen, i den mån beslutanderätten icke tillkommer rätten. I det av Zetterquist omförmälda avsnittet av Gärdes m. fl. kommentar till nya rättegångsbalken anföres vid 23 kap. 3 § i fråga om den i tredje stycket åklagare tillagda rätten att, då förundersökning ledes av honom, anlita biträde av polismyndighet, bland annat, följande (s. 292): "Väl torde åklagaren kunna överlåta åt polismyndighet att hålla förhör med den misstänkte eller annan och att besluta i frågor, som uppkomma i samband därmed (se t. ex. 7, 10 och 11 §§) eller att verkställa utredning rörande särskilda frågor som kunna vara av betydelse för saken. Men i den mån enligt 24—28 kap. beslut om användande av tvångsmedel ankommer på undersökningsledaren eller åklagaren (se t. ex. 24: 5, 25: 3, 26: 3, 27: 4), äger åklagaren icke överlåta beslutanderätten åt polismyndighet." Vad sålunda anförts är grundat på den allmänna principen att ansvaret för de åtgärder, som under förundersökningen företagas mot den misstänkte, åvilar undersökningsledaren. Detta måste anses gälla utan inskränkning och sålunda även om polismyndigheten, såsom i Stockholm och några andra större städer i landet, i och för sig besitter tillräckliga kvalifikationer för meddelande av beslut i frågor av sagda beskaffenhet. En motsatt uppfattning skulle leda till det uppenbart orimliga resultatet, att åklagaren och polismyndigheten skulle kunna var för sig samtidigt besluta om olika tvångsmedel mot den misstänkte.

Vad förevarande fall beträffar, så är i ärendet upplyst, att kriminalpolisintendenten Zetterquist efter det ledningen av förundersökningen rörande det brott, för vilket klaganden var misstänkt, övertagits av vederbörande åklagare, den 21 juni 1949 meddelat reseförbud för klaganden. Såsom framgår av vad jag ovan anført kan meddelandet av detta beslut enligt min mening icke anses överensstämmande med gällande bestämmelser om polismyndighets befogenhet att träffa avgörande i dylik fråga. Då Asplund övertagit ledningen av åtalsärendet mot klaganden, ankom det i första hand på Asplund ensam att meddela beslut om användande av berörda tvångsmedel. Vad Zetterquist anført till försvar för den av honom vidtagna åtgärden eller att han ansett sig icke kunna underlåta att villfara kriminalchefens i Helsingfors därtutinnan framställda begäran är ägnat att förvåna. Ett hänsynstagande till en dylik framställning kan icke få ske på bekostnad av det eljest stränga iakttagandet av här i landet gällande bestämmelser för tvångsmedels användande. Först om vid verkställd prövning befinnes, att i lag stadgade förutsättningar för tvångsmedlets tillgripande föreligga, kan beslut om åtgärdens företagande meddelas.

Enligt min mening hade Zetterquist alltså förfarit felaktigt genom att meddela reseförbudet. Då han emellertid redan på morgonen påföljande dag förordnat om förbudets hävande och någon skada på grund av felet därför icke syntes ha tillskyndats klaganden, fann jag mig kunna låta bero vid mina ovan gjorda uttalanden, av vilka Zetterquist genom avlåten skrivelse erhöll del.

18. Utövändet av länsstyrelses tillsyn över stiftelser. Infordrande av årsberättelser och diarieföring av redovisningshandlingar.

Vid en av mig den 16 juni 1947 verkställd inspektion av länsstyrelsen i Hallands län iakttog jag bland annat följande.

I liggaren över stiftelser hade endast i undantagsfall antecknats, att årsberättelse inkommit till länsstyrelsen. I ett och annat fall hade före år 1937 gjorts anteckning om inkommen årsberättelse, men efter nämnda år saknades sådan anteckning så gott som undantagslöst. Räkenskapsammandrag för förvaltningsåret 1946 hade icke inkommit beträffande ett femtiotal stiftelser. I fem fall saknades i liggaren anteckning om räkenskapsammandrag såväl för år 1945 som för år 1946.

Med anledning av vad sålunda iakttagits uppmanade jag t. f. länsbokhållaren Bertil Fornberg, vilken sedan den 1 juli 1946 handlade dessa ärenden, att tillse att icke endast räkenskapsammandrag utan också årsberättelser ingåves från stiftelsernas förvaltare.

Fornberg förklarade, att han under år 1947 börjat söka indriva även årsberättelser, ehuru resultatet blivit klent på grund av att stiftelsernas förvaltare tydligen uppfattat detta som en nyhet. Fornberg uppgav vidare, att han genom skrivelser till samtliga försumliga förvaltare infortrat felande räkenskapsammandrag och att sådana nu börjat inkomma. I samband därmed förklarade Fornberg, att de flesta av de i liggaren ej antecknade räkenskapsammandragen avsågo stiftelser, som förvaltades av Halmstads stad, och att dessa sammandrag inkommit omedelbart före inspektionen men ej hunnit införas i liggaren.

Sedan jag med översändande av utdrag av det vid inspektionen förda protokollet anmodat länsstyrelsen att inkomma med yttrande, avgav länsstyrelsen utlåtande, vid vilket voro fogade yttranden av Fornberg och e. o. länsassessorn Curt Westhall.

Fornberg anförde följande.

De framställda anmärkningarna syntes i första hand avse det förhållandet att särskilda årsberättelser utöver de årligen inkommande räkenskapsammandragen icke infortrats från samtliga stiftelser, som stode under länsstyrelsens tillsyn. Vad beträffade räkenskapsåret 1946 hade särskild årsberättelse inkommit från 85 av de sammanlagt 168 stiftelser, som stode under länsstyrelsens tillsyn. Årsberättelserna bestode i ett mycket stort antal fall huvudsakligen av en uppräknig av de personer, som under nämnda år uppburit utdelning eller understöd från stiftelsen. Återstående antalet stiftelser, där alltså någon särskild, från räkenskapsammandraget skild årsberättelse ej inkommit och ej heller infortrats, kunde hänföras till någon av följande grupper.

1. Enligt räkenskapsammandraget hade ingen som helst utbetalning vare sig av stiftelsens kapital eller avkastningen därå skett under räkenskapsåret.

I dessa fall, till antalet 19, hade hela årsavkastningen av stiftelsens kapital, vilket i regel bestått av banktillgodohavande, vid årets slut tillagts kapitalet. Av räkenskapssammandraget framginge givetvis kapitalets storlek vid årets början, den under året erhållna avkastningen samt kapitalets storlek vid årets slut. Att i dylikt fall infordra en särskild årsberättelse syntes vara ganska meningslöst, när denna ej gärna kunde innehålla annat än vad som framginge av räkenskapssammandraget.

2. Under räkenskapsåret hade utbetalning skett endast för gäldande av förfallna skatter. Så vore fallet med 10 stiftelser. Ej heller i dessa fall torde en infordrad årsberättelse innehålla något av betydelse utöver vad som framginge av räkenskapssammandraget.

3. Utbetalning hade under räkenskapsåret skett endast av något mindre belopp, utgörande ren förvaltningskostnad. Detta vore förhållandet med 3 stiftelser.

4. I räkenskapssammandraget hade lämnats fullständig uppgift å den eller de personer, som erhållit understöd, premier o. dyl. från stiftelsen. Så vore förhållandet beträffande 43 stiftelser. Hit hörde huvudsakligen sådana fall, då avkastningen enligt för stiftelsen gällande föreskrifter skulle utdelas till personer tillhörande någon viss kategori, oftast sjuka och fattiga, eller tillfalla någon viss institution. Då denna specifikation lämnats å ett särskilt papper, skilt från räkenskapssammandraget, hade detta givetvis godtagits såsom årsberättelse. Men även i nu förevarande fall, när uppräknigen i stället införts i själva räkenskapssammandraget, borde väl lagens föreskrift om insändande av årsberättelse anses vara i lika mån uppfylld. I något enstaka undantagsfall, då utdelningen avsett mycket små belopp till ett större antal personer, hade dock dessas namn ej uppgivits och upplysning därom ej heller ansetts behöva infordras.

5. Enda utbetalningen hade avsett legat till viss eller vissa uppgivna personer i enlighet med i stiftelseurkunden givna föreskrifter. Hit hörde 3 stiftelser. Vad som anförts under punkten 4 torde kunna anses vara tillämpligt även här.

6. Under räkenskapsåret verkställda utbetalningar hade allenast hänfört sig till förvaltningen av stiftelsen tillhörig fast egendom. Hit hörde 5 stiftelser. Av räkenskapssammandraget eller andra i samband med granskningen skriftligen eller telefonledes infordrade uppgifter framginge med full tydlighet, hur förvaltningen av stiftelsens egendom handhafts. Bortsett från en av dessa stiftelser hade icke i något fall utdelning under räkenskapsåret skett av stiftelsernas medel, utan nettobehållningen hade tillagts stiftelsens kapital.

Fornberg förklarade, att han, som följaktligen ansåge att i samtliga nu angivna fall räkenskapssammandragen jämväl inkluderade årsberättelser, i enlighet därmed i liggaren antecknat, att såväl räkenskapssammandrag som årsberättelser inkommit för räkenskapsåret 1946.

Uppgiften i inspektionsprotokollet att räkenskapssammandrag för förvaltningsåret 1946 icke inkommit beträffande ett femtiotal stiftelser — anförde Fornberg vidare — syntes bero på en missuppfattning. Räkenskapssammandrag för nämnda år för de av Halmstads stad förvaltade stiftelserna, tillsammans 65 stycken, hade inkommit den 1 mars 1947. De hade emellertid vid inspektionstillfället ännu ej hunnit granskas. Anteckning i liggaren om att räkenskapssammandrag och årsberättelser inkommit gjordes först efter hand som granskningen av dessa handlingar verkställdes. Vad anginge de av mig angivna fem fallen, då anteckning i liggaren saknades om att räkenskapssammandrag för åren 1945 och 1946 inkommit, hade i tre fall, oaktat granskning ägt rum, anteckning på grund av förbiseende icke skett i liggaren därom att räkenskapssammandrag för år 1945 ingivits. Jämväl i de återstående två fallen hade räkenskapssammandrag för sistnämnda år insänts till länsstyrelsen. Från samtliga nu ifrågakvarande fem stiftelser hade årsberättelser och räkenskapssammandrag för år 1946 efter anmaningar inkommit.

Westhall, vilken under tiden den 1 januari 1945—den 31 mars 1946 vid länsstyrelsen handlagt ärendena rörande tillsynen över stiftelser, yttrade följande.

De räkenskapssammandrag och årsberättelser, som årligen skulle från stiftelse insändas till länsstyrelsen, skulle tjäna till ledning vid länsstyrelsens granskning av stiftelsens förvaltning. Då granskningen huvudsakligen avsåge kontroll över att stiftelsens medel icke använts för andra än med stiftelsen avsedda ändamål och att stiftelsens tillgångar vore på betryggande sätt placerade, syntes i ett stort antal fall, där räkenskapssammandraget innehöll tillräckliga uppgifter i dessa hänseenden, någon särskild årsberättelse icke erforderlig ur kontrollsynpunkt. I de fall, då en dylik berättelse icke kunnat förutsättas innehålla annat än en hänvisning till eller upprepning av vissa uppgifter i räkenskapssammandraget, hade det därför icke ansetts nödvändigt att infordra särskild årsberättelse. En närmare redogörelse för vilka fall, som här avsåges, hade lämnats av Fornberg. Det syntes i detta sammanhang böra framhållas, att lagstiftningen om tillsyn över stiftelser icke torde kunna anses innefatta något förbud mot att sammandrag av räkenskaperna och årsberättelse sammanfördes i en handling. Detta förefölle tvärtom ofta vara ändamålsenligast, åtminstone i fråga om mindre stiftelser, där utbetalningar eller andra förvaltningsåtgärder under ett år kanske icke alls förekommit eller ock förekommit i mycket ringa omfattning. Att en sådan handling sedan med hänsyn till sitt mest framträdande innehåll betecknades blott såsom ett räkenskapssammandrag syntes ur kontrollsynpunkt ganska ovidkommande. Då uppgifterna i de för granskning insända handlingarna i något avseende varit otydliga eller ofullständiga, hade givetvis i stor utsträckning kompletterande upplysningar begärts, vilket ofta skett genom telefonsamtal. — Det torde sålunda icke med fog kunna göras gällande, att de anmärkta förhållandena

medfört någon bristande effektivitet i övervakningen av stiftelserna. Emellertid hade med hänsyn till arbetsförhållandena å landskontorets länsbokhållaravdelning tillräcklig uppmärksamhet tyvärr icke kommit att ägnas åt tillsynen över att anteckningarna i den över stiftelserna förda liggaren, såvitt anginge inkomna årsberättelser och räkenskapssammandrag, blivit fullständiga. Detta sammanhänge med att den närmaste övervakningen över att föreskrivna handlingar inkommit och förhandsgranskningen av dessa på grund av den stora arbetsbörda, som åvilat länsbokhållaren av första klass, åtminstone under Westhalls och hans närmaste företrädares förordnanden å tjänsten, måst anförtros åt den i tjänsten äldste icke-ordinarie länsbokhållaren. För att underlätta arbetet med kontrollen över att föreskrivna handlingar inkommit hade denne därvid uppgjort en särskild förteckning eller "lista" över stiftelserna, i vilken avprickning skett allteftersom handlingarna inkommit. Med tillhjälp av en sådan lista hade givetvis betydligt lättare kunnat konstateras i vilka fall försummelse förelegat, än om man för sådant ändamål varje gång måst bläddra igenom hela liggaren. Beklagligtvis hade genom förbiseende anteckningarna sedermera icke kommit att överflyttas till liggaren. Berörda brister vore emellertid numera avhjälpta.

I sitt yttrande anförde länsstyrelsen, att det enligt länsstyrelsens åsikt icke föreläge någon försummelse vid övervakningen av stiftelserna. Länsstyrelsen, som förklarade sig dela Fornbergs och Westhalls uppfattning att särskilda årsberättelser ej varit behövliga i de fall, då av räkenskapssammandragen framginge hur stiftelsens ändamål blivit under året främjat, framhöll vidare, att det för kontrollen saknade betydelse att vederbörliga anteckningar i liggaren i undantagsfall ej verkstälts; denna brist vore numera avhjälpt.

I en till länsstyrelsen i Hallands län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 1 § lagen den 24 maj 1929 om tillsyn över stiftelser stadgas att, om någon anslagit egendom att såsom självständig förmögenhet fortvarande tjäna ett bestämt ändamål, den sålunda grundade stiftelsen skall anmälas hos länsstyrelsen i det län, där stiftelsens förvaltning huvudsakligen skall utövas. Från anmälningsplikt har emellertid i 2 § undantagits dels vissa stiftelser, för vilka tillsyn enligt lagen ansetts obehövlig, dels ock stiftelser, som genom Konungens förordnande eller stiftarens föreskrift undantagits från sådan tillsyn.

Enligt 8 § skall anmäld stiftelse stå under länsstyrelsens tillsyn, där länsstyrelsen finner stiftelsen främja ett allmännyttigt ändamål. Länsstyrelsen äger dock från tillsyn undantaga stiftelse, som redan är underkastad nöjaktig tillsyn eller för vilken tillsyn enligt lagen eljest på grund av särskilda omständigheter finnes icke vara behövlig.

Om sättet för tillsynens utövande stadgas bland annat följande. Det tillkommer länsstyrelsen att övervaka, att stiftelses förvaltning handhaves i överensstämmelse med lagen och de för stiftelsen gällande föreskrifter (9 §). Stiftelses styrelse åligger att föra räkenskaper över stiftelsens tillgångar och skulder samt inkomster och utgifter, årligen avsluta räkenskaperna samt inom tre månader efter räkenskapsårets slut till länsstyrelsen insända dels berättelse huru stiftelsens ändamål blivit under året främjat, dels ock sammandrag av räkenskaperna enligt formulär, som Konungen fastställt (14 §). Länsstyrelsen har att med ledning av dessa handlingar granska stiftelsens förvaltning. Vid granskningen bör huvudsakligen tillses, att stiftelsens medel icke dragas från ändamål, vartill de äro bestämda, och att förmögenheten är på nöjaktigt sätt placerad. Finner länsstyrelsen vid granskningen ytterligare handlingar eller upplysningar rörande stiftelsens förvaltning erforderliga, äger länsstyrelsen infordra sådana från stiftelsens styrelse. Där omständigheterna sådant påkalla äger länsstyrelsen jämväl hos styrelsen förrätta granskning av stiftelsens förvaltning, därvid stiftelsens räkenskaper, kassa, värdehandlingar, säkerhetshandlingar och protokoll skola av styrelsen hållas tillgängliga (15 §). Länsstyrelsen må förelägga styrelsen att fullgöra vad den åligger (16 §).

I kungl. kungörelsen den 6 juni 1930 med vissa bestämmelser i anledning av lagen om tillsyn över stiftelser har föreskrivits, att det sammandrag av räkenskaperna, som stiftelses styrelse har att insända till länsstyrelsen, skall upptaga tillgångar och skulder vid början av det senast förflutna räkenskapsåret, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda år samt tillgångar och skulder vid samma års utgång. Sammandraget skall vara uppställt i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid kungörelsen fogat formulär med därå lämnade anvisningar.

Rörande tillkomsten av de nu berörda stadgandena i lagen om tillsyn över stiftelser må anföras följande.

Enligt ett år 1927 inom justitiedepartementet utarbetat förslag till lag om stiftelser för allmännyttigt ändamål skulle finnas en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet, som skulle hava till allmän uppgift att övervaka, att stiftelses förvaltning handhades i överensstämmelse med lag och de för stiftelsen gällande föreskrifterna. Tillsynen skulle utövas dels genom granskning av de räkenskapssammandrag, som för varje stiftelse årligen skulle insändas till tillsynsmyndigheten, och dels genom inspektioner, som tid efter annan och i allmänhet vart femte år skulle företagas hos stiftelsens styrelse av tillsynsmyndigheten eller dess ombud. Den senare formen för granskningen förmodades bliva den, som skulle erhålla den största betydelsen.

Sedan lagrådets yttrande över departementsförslaget inhämtats och förslaget därefter blivit i avsevärd utsträckning omarbetat, framlades detsamma i proposition nr 83 för 1929 års riksdag.

Enligt propositionen skulle, i överensstämmelse med lagrådets yttrande, tillsynen över stiftelserna icke centraliseras utan ankomma på länsstyrelserna.

Rörande sättet för tillsynens utövande anförde departementschefen följande: Enligt tidigare förslag skulle tillsynsmyndigheten, utöver granskningen av de årligen insända räkenskapssammandragen, låta hos styrelsen förrätta granskning av stiftelsens förvaltning. Då sistnämnda granskning uppenbarligen måste bli synnerligen betungande för tillsynsmyndigheten, hade departementschefen ansett densamma böra äga rum allenast när omständigheterna sådant påkallade. En sådan anordning förutsatte emellertid, att materialet för den hos tillsynsmyndigheten skeende årliga granskningen något utökades. Det hade i sådant syfte föreslagits skyldighet för styrelsen att årligen insända jämväl berättelse, huru stiftelsens ändamål blivit under sistförflutet räkenskapsår främjat. Av en dylik berättelse och av ett räkenskapsutdrag, som gjordes tillräckligt fylligt, borde kunna framgå, om stiftelsens medel dragits från ändamål, vartill de vore bestämda, och om förmögenheten vore på nöjaktigt sätt placerad. Med hänsyn till den sålunda föreslagna omläggningen av granskningen hos stiftelsens styrelse hade den tidigare föreslagna bestämmelsen om dylik granskning företagande genom ombud ansetts böra utgå. Självfallet både kunde och borde länsstyrelsen anlita sakkunnigt biträde, där sådant erfordrades.

Riksdagen biföll propositionen med vissa ändringar, som dock ej berörde de nu omförmälda delarna av densamma.

Det anförda giver vid handen, att vid tillkomsten av lagen om tillsyn över stiftelser stor betydelse tillmättes bestämmelsen om skyldighet för stiftelsens styrelse att årligen insända berättelse, huru stiftelsens ändamål blivit främjat. Granskningen av dessa berättelser kom i den slutliga lagtexten att träda i stället för den regelbundet återkommande inspektion, som i det tidigare utkastet till lag i ämnet upptogs som det främsta medlet för kontrollens utövande men från vilka man av hänsyn till kontrollmyndighetens arbetsbörda tvangs att avstå.

Årsberättelserna äro alltså avsedda att utgöra ett viktigt underlag för länsstyrelsens tillsyn över stiftelserna. I främsta rummet skola berättelserna tjäna till ledning vid granskningen av att stiftelsens medel icke dragas från ändamål, vartill de äro bestämda, och att förmögenheten är på nöjaktigt sätt placerad. Berättelsen bör i dessa hänseenden komplettera de uppgifter, som kunna hämtas från det samtidigt ingivna räkenskapssammandraget. Sålunda bör i förekommande fall angivas efter vilka grunder understöd och andra utbetalningar från stiftelsen ägt rum. Att så sker är icke minst av vikt vid redovisning för stiftelser, som förvaltas av kommunal myndighet. Granskningen bör nämligen i dessa fall taga sikte bland annat på kontroll av att icke stiftelsens tillgångar i strid mot stiftelseurkundens bestämmelser användas för ändamål, som äro av natur att böra bekostas med skattemedel. I fråga om placeringen av stiftelsens förmögenhet bör uppgivas exempelvis in-tecknad fastighets taxeringsvärde och in-teckningens plats i förmånsrättsordningen.

Även härutöver är det emellertid önskvärt och i vissa fall nödvändigt, att i årsberättelsen uppgifter lämnas om stiftelsens verksamhet. För länsstyrelsen är det av vikt att få veta om revision ägt rum och om anmärkningar därvid framställts. Om antalet sammanträden med stiftelsens styrelse och om viktigare händelser i förvaltningen böra uppgifter även lämnas. Givet är, att redovisningens omfattning får bli beroende på storleken av den förvaltade förmögenheten och på verksamhetens art.

Länsstyrelsen har att vaka över att årsberättelser inkomma samt att de innehålla erforderliga uppgifter. Det ligger sålunda icke i länsstyrelsens hand att fritaga styrelse från skyldigheten att inkomma med årsberättelse.

Vid mina inspektioner av länsstyrelser har jag i ett stort antal fall iakttagit, att årsberättelser icke inkommit från stiftelser och att några åtgärder för infordrande av sådana icke vidtagits. Vid mitt påpekande härav har under stundom framhållits, att erforderliga uppgifter för granskningen kunnat hämtas från ingivna räkenskapssammandrag. Uppenbart är att — likaväl som hinder icke möter mot att i samma handling upptaga såväl årsberättelse som räkenskapssammandrag — särskild årsberättelse icke bör infordras, därest räkenskapssammandraget såsom undantagsvis, särskilt i fråga om mindre stiftelser, kan vara fallet innehåller samtliga de uppgifter, som bort intagas i en årsberättelse. Emellertid ha omständigheterna i de av mig uppmärksammade fallen, då årsberättelser icke inkommit, i regel icke varit sådana, att de uppgifter, som kunnat hämtas från ingivna sammandrag av räkenskaperna, kunnat anses tillfyllest. Tillsynen över stiftelserna har sålunda i många fall icke haft den av lagen avsedda omfattningen.

Vad nu särskilt angår den av länsstyrelsen i Hallands län på förevarande område tillämpade praxis så är det upplyst, att länsstyrelsen i betydande omfattning underlåtit att infordra årsberättelser. Fornberg har i sitt yttrande gjort gällande, att samtliga de fall, i vilka särskild årsberättelse icke infordrats, varit av den art att sådan berättelse finge anses icke erforderlig. Fornberg har sammanfört dessa fall i olika grupper. Fyra av grupperna avse stiftelser, beträffande vilka från ingivna räkenskapssammandrag kunnat inhämtas, att utbetalning av stiftelsens medel under räkenskapsåret antingen alls icke ägt rum eller ock förekommit allenast för gäldande av skatter eller förvaltningskostnad. I sådana fall har alltså stiftelsens ändamål icke blivit främjat under räkenskapsåret. Då länsstyrelsen har att vaka över icke blott att medlen ej användas för något främmande syfte utan även att de verkligen komma det avsedda ändamålet till godo, synes anledning ha förelegat att infordra berättelse om orsakerna, varför stiftelsens verksamhet sålunda legat nere. Endast i sådana fall, då sammandraget av räkenskaperna tydligt utvisat att stiftelsens ekonomiska ställning icke möjliggjort fullföljande av stiftelseändamålet, har det — under förutsättning att för granskningen i övrigt erforderliga uppgifter kunnat hämtas från räkenskapssammandraget — varit försvarligt att icke infordra särskild årsberättelse. Vad särskilt angår stiftelser, där utgifterna

hänföra sig till förvaltningen av fast egendom, kan det såsom ock i viss mån framgå därav att länsstyrelsen i dessa fall enligt Fornbergs utsago under stundom införskaffat kompletterande utredning, icke vara tillfyllest med allenast de uppgifter, som framgå av ett sammandrag av räkenskaperna. Verksamhetens art påkallar här en fyligare redovisning. Komplettering av uppgifterna bör emellertid ske genom infordrande av årsberättelse och icke medelst inhämtande av upplysningar under hand.

Under punkten 4 har Fornberg i sitt yttrande sammanfört fall, då i räkenskapssammandrag lämnats fullständig uppgift å den eller de personer, som erhållit understöd, premier eller dylikt från stiftelsen. Ej heller i dessa situationer kan det dock anses, att årsberättelse generellt är onödig. Sammandraget giver nämligen i regel icke erforderliga upplysningar för bedömande av efter vilka grunder utbetalningarna skett, och även ur andra synpunkter kan den utförligare redogörelse, som en årsberättelse innefattar, vara behövlig. — Fornberg har vidare under denna punkt uttalat, att då utbetalningar från stiftelse avsett små belopp till ett större antal personer, det icke kunde anses erforderligt att mottagarnas namn angåves i redovisningen. I denna åsikt kan även jag instämma. Därmed är dock icke sagt, att årsberättelse icke skulle behövas i dessa fall. Frågan, huruvida för dessa stiftelser — avseende exempelvis utdelning av premier åt skolbarn, julgåvor åt personer, intagna å ålderdomshem eller sjukhus, med mera dylikt — särskild årsberättelse skall anses onödig, kan icke generellt besvaras utan beror av förvaltningens omfattning och utförligheten av ingivna räkenskapssammandrag.

Att årsberättelse icke infordrats i de under punkten 5 i Fornbergs yttrande upptagna fallen — stiftelser från vilka enda utbetalningen avsett legat till viss eller vissa uppgivna personer i enlighet med stiftelseurkundens bestämmelser — giver icke anledning till erinran från min sida.

Av vad jag nu anført torde framgå, att länsstyrelsen enligt min mening icke i tillräcklig utsträckning infordrat årsberättelser från de under länsstyrelsens tillsyn stående stiftelserna.

Vad härefter angår det i ärendet jämväl uppkomna spørsmålet om tiden och sättet för diarieföring av inkomna årsberättelser och räkenskapssammandrag, må till en början erinras om innehållet i följande författningsrum.

I 34 § första stycket landshövdinginstruktionen den 19 november 1937 stadgas, att till länsstyrelsen inkommande handlingar skola, där länsstyrelsen för vissa grupper av ärenden icke annorlunda förordnar, genast registreras i diarium, kortregister, liggare eller på annat betryggande sätt.

Enligt 21 § lagen om tillsyn över stiftelser skall hos länsstyrelse föras särskild förteckning över anmälda stiftelser. I 2 § kungörelsen den 6 juni 1930 är vidare utsagt, att förteckningen skall föras i enlighet med ett vid kungörelsen fogat formulär och vara anordnad såsom liggare enligt lösbladssystem. Anmärkas må, att formuläret upptager kolumner för anteckning om ingivna

årsberättelser och räkenskapssammandrag. Härav måste följa, att anteckning i nämnda hänseende också skall göras.

De nu återgivna reglerna, sammanställda med varandra, giva vid handen, att anteckning om inkomna redovisningshandlingar obligatoriskt skall göras i liggaren över stiftelser. I fråga om tiden härför är någon särskild bestämmelse icke meddelad. Den allmänna regeln, från vilken länsstyrelsen dock kan medgiva undantag, är att registrering av inkommande handlingar skall ske genast, d. v. s. å ankomstdagen eller senast påföljande arbetsdag. Ur ordningens och säkerhetens synpunkt synes det icke lämpligen böra komma i fråga, att redovisningshandlingar icke genast efter det de inkommit på något sätt registreras. Föres icke annat register i detta hänseende än liggaren, bör alltså anteckningen däri om inkomna redovisningshandlingar göras omedelbart.

Det kan emellertid ur många synpunkter vara lämpligt att — såsom ock på vissa håll redan sker — vid sidan av liggaren föra ett särskilt årligt diarium, vari för varje stiftelse anteckning göres om dagen, då redovisningshandlingar inkommit. I sådant fall bör den omedelbara registreringen ske i diariet, medan med införingen i liggaren kan få anstå, exempelvis till dess handlingarna granskats. I diariet anmärkas vidare förelägganden och andra åtgärder, som vidtagits för att införskaffa eller komplettera handlingarna, varjämte anteckning göres om verkställd granskning. Det förtjänar nämligen framhållas, att liggaren icke upptager något utrymme för anteckningar i sistnämnda hänseenden liksom ej heller dess kolumner för inkomna redovisningshandlingar äro avsedda för införing av inkomstdag. Genom förandet av ett sådant särskilt diarium skapas större överblick och möjlighet till kontroll av att redovisningshandlingar verkligen inkomma från samtliga stiftelser. Att ett sådant diarium fyller ett praktiskt behov bestyrkes av Westhalls uppgift, att vederbörande tjänsteman hos länsstyrelsen i Hallands län brukat föra en "lista" över stiftelserna, vari avprickning skett allteftersom redovisningshandlingar inkommit. Ett diarium bör emellertid för att motsvara sitt ändamål ha karaktären av officiell handling och icke av privat kladdanteckning.

Av det anförda framgår, att den hos länsstyrelsen i Hallands län rådande praxis att icke diarieföra inkomna redovisningshandlingar förrän i samband med granskningen väl får anses mindre lämplig men dock icke är direkt felaktig. Tidigare synes emellertid i betydande omfattning registrering överhuvud icke ha ägt rum, ett förfarande som icke kan betecknas som annat än försummelse. I detta hänseende har dock rättelse numera skett.

Med dessa uttalanden lät jag bero vid vad i ärendet förevarit och avskrev ärendet från vidare behandling.

19. Fråga om vidtagande av erforderliga åtgärder för lagförande i vissa fall av utländska medborgare.

Av handlingarna i ett härstädes upptaget ärende inhämtas följande.

Den 3 februari 1949 anmälde Annie Linnéa Svenningsson i Göteborg till kriminalpolisen därstädes, att i hennes butik i staden den 1 februari oöfveligen tillgripits en blågrön kofta, värd 27 kronor, och en ljusgrå sådan, värd 25 kronor. Enligt vad Annie Linnéa Svenningsson uppgav, hade ett sällskap bestående av tre män och tre kvinnor, samtliga synbarligen utlänningar, kommit in i affären och köpt några varor. Kort efter det sällskapet lämnat butiken hade Annie Linnéa Svenningsson upptäckt, att koftorna saknades.

Sedan det utrönts att de personer, som besökt butiken, möjligen tillhört en trupp ungerska bordstennisspelare, som passerat Göteborg på genomresa till Stockholm för att där deltaga i världsmästerskapstävlingar, anhöll kriminalpolisen i Göteborg i skrivelse den 5 februari 1949 till kriminalpolisen i Stockholm, att den fortsatta undersökningen måtte verkställas genom dess försorg.

De undersökningar, som i anledning härav företogs i Stockholm, ledde till att misstankarna den 10 februari 1949 riktades mot två ungerska medborgare, Elisabeth Mezei och Gisella Fekete, född Farkas, vilka deltog i världsmästerskapstävlingarna i bordstennis.

Vid förhör på eftermiddagen samma dag med Elisabeth Mezei erkände hon, att hon tillgripit den blågröna kofta, som avsetts i Annie Linnéa Svenningssons anmälan, och överlämnade densamma till polisen. Hon uppgav vidare, att hon före avresan från Sverige skulle deltaga i bordstennistävlingar i landsorten.

Med Gisella Fekete anställdes förhör efter tävlingarnas slut natten mellan den 10 och den 11 februari. Hon erkände därvid, att hon tillgripit den ljusgrå koftan, samt uppgav vidare, att hon på morgonen den 11 februari skulle avresa till Göteborg för att deltaga i tävlingar därstädes.

Samma natt avreste emellertid Elisabeth Mezei och Gisella Fekete med flyg till Ungern.

Den 12 februari 1949 innehöll Morgon-Tidningen en redogörelse för förhören med Elisabeth Mezei och Gisella Fekete samt för deras avresa från landet. I slutet av artikeln anfördes följande: "Några rättsliga åtgärder torde det knappast kunna bli. Formellt måste vederbörande åklagare ta ut stämning, men vid brott av detta slag gör man ingen svårighet för de skyldiga att lämna landet. De kan bli lagförda endast under förutsättning att de på nytt har anledning att gästa vårt land och i samband därmed delges stämningarna."

Sedan jag på grund av innehållet i tidningsartikeln anmodat polismästaren i Stockholm att avgiva yttrande rörande anledningen till att åtgärder

icke vidtagits för lagförande av Elisabeth Mezei och Gisella Fekete, inkom denne med utlåtande, vid vilket var fogat ett av kriminalpolisintendenten A. Zetterquist avgivet yttrande.

Zetterquist anförde följande.

Skrivelsen från kriminalpolisen i Göteborg med begäran om utredning i saken hade ankommit till kriminalpolisen i Stockholm den 7 februari 1949 och överlämnats till kommissarien Sigfrid Stigwall, vilken i sin tur beordrat kriminalkonstapeln Jakob Ryno Levin att verkställa den begärda undersökningen. Den 9 februari hade kommit en ny skrivelse från kriminalpolisen i Göteborg med garn- och färgprover på de saknade koftorna. Levin hade den 10 februari vid 14-tiden rapporterat till Stigwall, att de ungerska medborgarna Elisabeth Mezei och Gisella Fekete, vilka båda deltog i tävlingarna i bordstennis, kunde misstänkas för det tillgrepp, som sannolikt förövats. Då det ansågs vara av synnerlig vikt att få fastställt, om någon av dem innehade det saknade godset, hade Stigwall beordrat Levin att verkställa en diskret undersökning på tävlingsplatsen, Eriksdalshallen, samt på det av damerna bebodda hotellet. Levin hade även beordrats att taga reda på de tider, under vilka dessa skulle delta i tävlingarna. Senare hade Levin meddelat, att Elisabeth Mezei redan vore utslagen, under det att Gisella Fekete på kvällen samma dag skulle delta i semifinalen och hade utsikter att kvarstå till finalen senare samma kväll. Vidare hade uttrönts att Gisella Fekete den 11 februari på morgonen skulle avresa till Göteborg för att delta i tävlingar där. Däremot hade det icke varit känt, om Elisabeth Mezei även skulle avresa till Göteborg eller om hon skulle delta i ytterligare tävlingar i Sverige. Levin hade senare fått upplysning om att Elisabeth Mezei, då hon såsom åskådare övervar tävlingarna i Eriksdalshallen, haft på sig en kofta, liknande en av dem som anmälts som saknade, samt att i det hotellrum å Eden hotell, som beboddes av Gisella Fekete och en kamrat till henne, förvarades en kofta, som även den liknade en av de ifrågavarande koftorna. Vad sålunda framkommit hade rapporterats till t. f. kriminalpolisintendenten Kurt Blom, som beslutat, att förhör skulle hållas med Elisabeth Mezei och Gisella Fekete, så snart tolk kunde anskaffas. Med hänsyn till de pågående tävlingarna skulle förhör med Gisella Fekete dock ej hållas, förrän hon slutat dagens tävlingar. Klockan 16.15 hade Elisabeth Mezei hämtats i Eriksdalshallen av kriminalpolispersonal. Vid tillfället hade Elisabeth Mezei haft med sig den ena av de ifrågavarande koftorna. Vid förhör genom tolk å kriminalstationen hade hon erkänt oövertygligt tillgrepp av den kofta, som hon innehade. Enär det funnits anledning antaga, att Gisella Fekete eller hennes rumskamrat komme att bortskaffa den kofta, som fanns i deras hotellrum, hade samma dag klockan 17 företagits husrannsakan i hotellrummet, varvid koftan beslagtogs. Sedan Elisabeth Mezei blivit hörd i saken, hade hon fått lämna kriminalstationen klockan 18.30. Efter det Gisella Fekete slutspelat finaltävlingen, hade hon vid

ankomsten till Eden hotell klockan omkring 24 blivit hämtad till kriminalstationen, där hon vid förhör genom tolk erkänt olovligt tillgrepp i Göteborg av den beslagtagna koftan. På order av Stigwall hade Gisella Fekete fått lämna kriminalstationen samma natt klockan 1.15. Enligt vad Stigwall meddelat hade han ämnat på morgonen den 11 februari vid 10-tiden underätta kriminalpolisen i Göteborg om resultatet av undersökningen för den åtgärd, som kunde ankomma på åklagarmyndigheten därstädes. Han hade nämligen väntat, att han samma morgon skulle erhålla upplysning huruvida Elisabeth Mezei anlönt till Göteborg eller om och i så fall när hon skulle resa till annan ort i Sverige, vilken upplysning av vissa skäl ej kunnat erhållas den 10 februari. På morgonen den 11 februari hade det emellertid blivit känt, att Elisabeth Mezei och Gisella Fekete jämte andra i tävlingen deltagande ungrare under natten medelst flyg återvänt till Ungern.

Enär brotten, anförde Zetterquist vidare, icke skulle ha förskyllt strängare straff än böter, hade Stigwall ansett sig icke kunna kvarhålla Elisabeth Mezei och Gisella Fekete längre tid än som åtgått för förhören. Enligt 24 kap. 2 § rättegångsbalken kunde den som saknade hemvist inom riket häktas oberoende av brottets beskaffenhet, om det skäligen kunde befaras att han genom att begiva sig från riket undandroge sig lagföring eller straff. Reseförbud kunde träda i stället för häktning. Docenten Nils Dillén uttalade i "Föreläsningar i straffprocessrätt", s. 161, den meningen att man i sådana fall borde presumera flykttfara, om icke någon särskild omständighet talade däremot, exempelvis att vederbörande ställt säkerhet för bötesbeloppet. Det kunde emellertid starkt ifrågasättas, om verkligen lagstiftarna avsett att de flesta bötesförseelser, som beginges av utlänningar vilka uppehölle sig här tillfälligtvis, skulle föranleda häktning eller reseförbud. Såsom exempel på brott, där det vore av särskild betydelse att äga häktningens möjlighet, nämndes i förarbetena till rättegångsbalken olovlig varuinförsel och brott vid framförande av motorfordon. Av detta yttrande skulle man närmast vilja draga den slutsatsen att häktning endast borde förekomma vid vissa brott, som finge anses vara av mera allvarlig beskaffenhet ehuru straffet kunde antagas endast bli böter. En förnuftig tolkning av 24 kap. 2 § rättegångsbalken måste, enligt Zetterquists mening, utgå från att häktning eller reseförbud endast borde ifrågakomma, när åtal funnes vara ur allmän synpunkt påkallat. Zetterquist ville slutligen hemställa om ett uttalande av mig, hur ifrågavarande lagrum skulle tolkas.

I sitt utlåtande hemställde polismästaren, under återopande av vad Zetterquist anför, att ärendet icke måtte föranleda annan min åtgärd än ett uttalande i det av Zetterquist angivna hänseendet.

I en till polismästaren i Stockholm avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

De brott, som avsågos med förundersökningen och vilka Elisabeth Mezei och Gisella Fekete erkänt att de förövat, voro begångna i Göteborg, där också förundersökningen blivit inledd. Enligt vad under polisutredningen framkommit var det avsett, att i vart fall Gisella Fekete den 11 februari 1949 skulle avresa till Göteborg för att där delta i tävlingar. Det synes med hänsyn såväl härtill som till vad i övrigt förekommit under förundersökningen icke rimligen ha kunnat förutses, att Elisabeth Mezei och Gisella Fekete skulle, på sätt som skedde, under natten fly från landet. Vid dessa förhållanden finner jag ej anledning till anmärkning för det Stockholmspolisens — i avsikt att påföljande morgon underrätta kriminalpolisens i Göteborg om resultatet av utredningen för den åtgärd som ankom å vederbörande åklagare — underlät att omedelbart vidtaga någon åtgärd för att säkerställa lagförandet av Elisabeth Mezei och Gisella Fekete efter förhören med dem.

Ej heller polisens åtgärder i övrigt föranleda någon erinran från min sida.

Vad Zetterquist anført rörande de principer, som böra vara vägledande när det gäller att med häktning eller reseförbud inskrida mot utläningar som förövat brott här i riket, giver mig emellertid anledning till följande uttalanden.

I 24 kap. 1—3 §§ rättegångsbalken äro bestämmelser meddelade rörande de förutsättningar, under vilka häktning må ske. Enligt 2 § må den som på sannolika skäl misstänkes för brott, oberoende av brottets beskaffenhet, häktas bland annat om han saknar hemvist inom riket och det skäligen kan befaras, att han genom att begiva sig från riket undandrager sig lagföring eller straff. I 3 § andra stycket erinras om att reseförbud kan träda i stället för häktning.

Förutsättningarna för meddelande av reseförbud avhandlas i 25 kap. 1 §. Sådan åtgärd får i regel icke tillgripas med mindre å brottet kan följa frihetsstraff. Oberoende av brottets beskaffenhet må dock reseförbud meddelas, om det skäligen kan befaras, att den misstänkte genom att begiva sig från riket undandrager sig lagföring eller straff eller gäldande av skadestånd eller annan ersättning till målsäganden, som kan antagas komma att på grund av brottet ådömas honom.

Till belysande av det spörsmål, som i ärendet är under bedömande, må vidare återgivas följande uttalanden av processlagberedningen under förarbetena till 24 kap. 2 § rättegångsbalken. Efter att ha erinrat om att den äldre rättegångsordningen, utom i ett i 19 § 7 mom. promulgationslagen till strafflagen avsett fall, icke medgav häktning vid brott, varå ej kunde följa svårare straff än böter, anförde beredningen: I vissa fall syntes emellertid behov föreligga att kunna tillgripa häktning jämväl vid brott av nämnda

slag ävensom vid brott där frihetsstraff visserligen inginge i straffskalan men uppenbarligen ej komme att ådömas. Detta gällde i fråga om utlänning eller annan, som saknade hemvist inom riket och som mera tillfälligt uppehölle sig här. Av särskild betydelse vore detta beträffande sjömän och andra, som gjorde sig skyldiga till olovlig varuinförsel och dylika brott, samt i fråga om brott vid framförande av motorfordon. Förutsättning för häktning borde emellertid vara, att det skäligen kunde befaras, att den misstänkte genom att begiva sig från riket undandrog sig lagföring eller straff. Om den misstänkte deponerade eller ställde säkerhet för det belopp, som kunde antagas komma att ådömas honom i böter, undanröjdes därigenom faran att han skulle undandraga sig straffets verkställande, och häktning på denna grund borde därför då ej äga rum.

Såväl lagens ord som de under förarbetena gjorda uttalandena giva sålunda klart vid handen, att — när det gäller att hävda den svenska rättsordningens upprätthållande gentemot utlänningar som under tillfällig vistelse här i riket begå brott — häktning och därmed också anhållande ävensom reseförbud må tillgripas även för brott, vid vilka straffskalan icke upptager högre straff än böter. Det fordras sålunda icke, som Zetterquist synes förmena, att brottet är av mera allvarlig beskaffenhet. De av processlagberedningen nämnda fallen, i vilka det vore av särskild betydelse att äga möjlighet till häktning, utgöra endast illustrerande exempel, synbarligen valda med tanke på att sådana brott ofta begås just av gästande utlänningar. Allenast den begränsning i fråga om tvångsåtgärdernas användningsområde kan utläsas ur lagen, att dylika icke få tillgripas, därest enligt vanliga regler åtalseftergift bör äga rum. — Erinras må i detta sammanhang, att eftergift av åtal icke kunnat medgivas i det i ärendet avsedda fallet, där fråga var om snatteri eller således om brott, å vilket fängelse kan följa.

Även när det gäller brott, som förövats av utlänningar, bör emellertid den vanliga regeln gälla, att större våld icke må användas än nöden kräver. Anhållande och häktning böra sålunda icke tillgripas, om reseförbud kan anses tillfyllest. Ofta är det även möjligt att genomföra beivrandet av brottet utan att tillgripa ens reseförbud. Är brottet sådant att strafföreläggande kan användas, bör föreläggande omedelbart utfärdas och delgivas den misstänkte. Godkänner denne föreläggandet och betalar böterna, saknas därefter anledning att kvarhålla honom i landet. Måste saken gå till domstol, är det mången gång möjligt att omedelbart utfärda stämning. Är saken sådan, att det är klart att endast böter kunna komma i fråga, och föreligger tillika förutsättning för tillämpning av bestämmelsen i 46 kap. 15 § andra stycket rättegångsbalken om huvudförhandling i den tilltalades frånvaro, kan den misstänkte, sedan stämningen delgivits honom, genom att ställa säkerhet för bötesbeloppet fritaga sig från skyldigheten att kvarstanna i landet. Har av brottet kommit skada, kan emellertid säkerhet

fordras jämväl för skadeståndet. Även i andra situationer kunna omständigheterna vara sådana, att reseförbud kan anses onödigt, exempelvis i vissa fall då den misstänkte frivilligt överlämnar sitt pass till undersökningsledaren eller åklagaren.

Med dessa uttalanden, vilka genom polismästarens försorg skulle delgivas Zetterquist, var ärendet av mig slutbehandlat.

IV. Framställningar till Konungen.

1. Framställning angående ersättning till C. J. Larsson och E. Larsson för vissa från dem tillgripna penningmedel, som omhändertagits hos två för brottet häktade personer men med fångvårdsmyndighets medgivande disponerats av dem under häktningstiden.

Den 30 april 1949 avlät jag till Konungen följande framställning:

I en hit insänd klagoskrift anförde lantbrukarna Carl Johan Larsson och Ernst Larsson, båda i Norra Fagerhult, följande.

Den 25 juli 1947 hade konsthandlaren Bo Erhard Harry Halldoff och kocken Nils Sture Hjalmar Moberg medelst inbrott i klagandenas bostad tillgripit tillhoppa något mera än 8 000 kronor. För detta och flera andra brott hade Halldoff och Moberg anhållits och efter häktning den 4 augusti 1947 införpassats till fångvårdsanstalten i Halmstad. De hade därefter rannsakats vid rådhusrätten i samma stad. Genom utslag den 10 december 1947 hade rådhusrätten dömt Halldoff och Moberg till frihetsstraff samt förpliktat dem solidariskt att till klagandena i skadestånd utgiva 8 000 kronor, som de erkänt sig ha tillgripit från klagandena och delat lika. I fråga om användningen av den del av det tillgripna beloppet, som Moberg erhållit, hade Moberg enligt en av t. f. poliskommissarien Carl Friberg upprättad polisrapport uppgivit, att han till en dansk undersåte, som skulle skaffa honom ett falskt pass, betalt 2 000 kronor och att han använt en del pengar till betalning av skuld ävensom till uppehälle och restaurangbesök. Moberg hade vid anhållandet innehaft 1 003 kronor av samma medel. Halldoff hade uppgivit, att han på samma sätt som Moberg använt de pengar, som han bekommit genom tillgreppet och av vilka han vid anhållandet innehaft 1 183 kronor. I en skrivelse, som f. d. domänintendenten Bernhard Nilsson i Landeryd erhållit från åklagaren i målet, dåvarande stadsfiskalen i Halmstad Erik Gamstedt, hade Gamstedt meddelat följande: "Halldoff och Moberg förklarade inför rätta, att de voro villiga att överlämna penningarna till målsägarna Larsson. Någon anteckning härom har icke gjorts i rättens protokoll. Emellertid åtog sig deras försvarsadvokat, numera avlidne advokaten Robert Blomstervall, att ordna saken. Penningarna överläm-

nades av polisen till vederbörande fångvårdsmyndighet i samband med att Halldoff och Moberg efter häktning införpassades till kronohäktet härstädes. Någon nedsättning av beloppet har sålunda icke ägt rum.” — Genom skriftliga uppgifter, lämnade av fjärdingsmannen Joh. Svedberg den 22 april 1948, vore styrkt, att såväl de häktade som Blomstervall inför rätten medgivit, att de pengar som de häktade innehaft vid anhållandet finge tilldömas klagandena. Den omständigheten att någon anteckning om dessa viktiga, inför rådhusrätten gjorda medgivanden ej återfunnes i rättens protokoll måste enligt klagandenas mening betraktas såsom synnerligen klandervärt. Svedberg hade haft fullmakt av klagandena att mottaga och kvittera de penningmedel, klagandena såsom målsägande hade att uppbära. Pengarna hade emellertid redan vid införpassningen blivit överlämnade till fångvårdsanstalten i Halmstad utan att beslag eller andra åtgärder då eller senare vidtagits av åklagaren eller rådhusrätten i syfte att skydda klagandenas rätt. Denna uraktlåtenhet hade föranlett den uppfattning och det resultat, som framginge av en skrivelse från t. f. föreståndaren för fångvårdsanstalten G. Thunström till Nilsson. I denna skrivelse hade Thunström yttrat: ”När pengarna icke av polismyndigheten vid häktningen, och ej heller senare av domstol förklarats beslagtagna, måste de anses såsom vederbörandes egna medel och få alltså av dem fritt disponeras. Fängelsemyndighet äger icke rätt beslagtagna till fångvårdsanstalt införpassad persons pengar. Följden är att såväl H som M förbrukat de medförda pengarna dels härstädes, dels ock i Malmö där de var intagna i och för undersökning av sinnesbeskaffenheten. När de senare, efter det de dömts av Halmstads rådhusrätt, förflyttades H den 19/12 1947 till fångvårdsanstalten i Karlstad innehade han kr. 111: 01, och Moberg till fångvårdsanstalten i Malmö den 22/12 1947 innehade han kr. 35: 47.”

Den logiska konsekvensen av nu angivna händelseförlopp — anförde klagandena vidare — vore, att en för stöld häktad person, som jämväl erkänt sitt brott, fortfarande skulle kunna avyttra den stulna egendomen, smycken, konstverk eller annat, och opåtalat använda de inflytande försäljningsmedlen efter eget fritt val. Tanken förefölle orimlig, men faktum vore att något liknande skett i nu förevarande fall. Klagandenas rättegångsombud hade givetvis ej kunnat föreställa sig, att de medel, som de åtalade innehaft vid anhållandet och då erkänt sig ha åtkommit genom inbrottsstöld och som omhändertagits av allmänne åklagaren, sedermera skolat kunna utlämnas till de häktade och försingras. Rättskänslan hade krävt, att åklagaren och domaren skolat finna det vara deras ofrånkomliga skyldighet att genom beslag säkerställa målsägandenas rätt och möjlighet att återfå den kvarvarande delen av det stulna beloppet. Av allt att döma hade varje tanke i sådan riktning varit dem främmande. På grund av vad sålunda förekommit hemställde klagandena, att J. O. ville vidtaga åtgärder för beredande av ersättning till klagandena av vederbörande tjänstemän eller

av allmänna medel för vad de gått förlustiga därigenom att Halldoff och Moberg kunnat avhända sig den vid anhållandet kvarvarande delen av de tillgripna pengarna.

Vid klagoskriften var fogat ett av Svedberg den 22 april 1948 avgivet intyg av följande innehåll.

På begäran av klagandena hade Svedberg vid handläggningen inför rådhusrätten av ovannämnda mål inställt sig såsom ombud för dem. Innan målet påropats hade Svedberg uppsökt Gamstedt och haft ett samtal med honom, varvid Svedberg fått den upplysningen, att de häktade erkände och att Svedberg därför endast hade att yrka att de pengar, som de häktade hade vid anhållandet, måtte tilldömas klagandena. När målet påropades hade Svedberg inställt sig och yrkat, att nämnda pengar måtte tilldömas klagandena. Såväl de häktade som deras rättegångsbiträde Blomstervall hade medgivit detta yrkande, och därmed hade Svedberg varit belåten. Medan rådhusrätten efter målets slutbehandling för dagen haft enskild överläggning hade Svedberg varit tillsammans med de häktade och Blomstervall i väntrummet. Såväl Blomstervall som de häktade hade varit av den uppfattningen, att det vore rätt, att klagandena erhöle de pengar, som funnes kvar, uppgående till cirka 2 200 kronor. Efter överläggningen hade meddelats besked, att målet förklarades vilande i avbidan på sinnesundersökning. Svedberg hade varit i den tron, att när såväl de häktade som deras rättegångsbiträde gått med på att klagandena skulle ha de kvarvarande pengarna, Svedberg endast haft att mottaga och utkvittera dessa. Svedberg hade därför frågat Gamstedt, om han hade hand om dem eller var de funnes. Gamstedt hade då upplyst Svedberg om att pengarna vore överlämnade till fängelset. Svedberg hade därefter lämnat rådhuset, varvid han fått sällskap med Blomstervall till dennes bostad. Svedberg hade då fört in samtalet på Gamstedts yttrande att pengarna vore på fängelset och sagt, att Svedberg skulle gå dit och hämta dem. Blomstervall hade då sagt, att Svedberg kunde gå med honom in och ringa till fängelset, så att Svedberg ej behövde gå förgäves. Blomstervall hade sedan ringt dit i Svedbergs ställe och fått besked, att pengarna vore insatta på postgiro. Svedberg hade då frågat Blomstervall, om denne ville taga hand om klagandenas fullmakt samt utkvittera och översända pengarna till Svedberg eller till klagandena. Detta hade Blomstervall lovat att göra. När det så gått omkring en vecka, hade Svedberg ringt till Blomstervall för att höra, varför pengarna ej kommit. Det hade då varit ett kvinnligt biträde som svarat, enär Blomstervall var sjuk. Svedberg hade frågat henne, hur det vore med pengarna till klagandena. Hon hade då upplyst, att några pengar ännu ej kommit, ty fullmakten låge kvar å advokatbyrån. En kort tid därefter hade Svedberg sett i tidningen, att Blomstervall var död. Svedberg hade några dagar senare infunnit sig på advokatbyrån för att höra efter klagandenas sak. Svedberg hade då träffat en ny, för Svedberg helt okänd advokat. De

hade gemensamt gått igenom akten angående stölden, och advokaten hade lovat att omedelbart sätta igång och redovisa pengarna. Någon vecka där- efter hade han ringt till Svedberg och omtalat, att de häktade själva fått ha hand om pengarna och att dessa nu vore förbrukade, så att det ej vore något att göra åt saken.

Sedan jag i anledning av klagoskriften anmodat Gamstedt att inkomma med yttrande, anförde Gamstedt följande.

Halldoff och Moberg hade anhållits i Halmstad den 30 juli 1947 såsom skäligen misstänkta för egenmäktigt förfarande och stöld. De hade häktats av Gamstedt den 4 augusti. Första rannsakingen hade ägt rum den 11 augusti och andra rannsakingen den 18 augusti 1947, då beslut fattats om rättspsykiatrisk undersökning av dem. Polisutredningen rörande av Halldoff och Moberg begångna brott hade varit synnerligen omfattande, enär de dels var för sig i Stockholm förövat ett flertal förmögenhetsbrott, dels ock gemensamt förövat sådana brott å skilda orter i landet. Halldoff och Moberg hade erkänt, bland annat, att de hos klagandena tillgripit 8 000 kronor. Rörande Halldoffs och Mobergs disponerande över dessa medel hade i polisrapporten antecknats de uppgifter, som klagandena återgivit i klagoskriften. Tyvärr vore anteckningarna så tillvida felaktiga, att man därav finge den uppfattningen att de belopp, som Halldoff och Moberg innehade vid anhållandet, helt härrörde från tillgreppet i klagandenas bostad. Halldoff och Moberg hade ej under polisförhören medgivit, att dessa pengar helt eller till större delen härrörde från sagda tillgrepp, utan vid upprepade förhör vidhållit, att de erhållit större delen av pengarna från kvinnliga bekanta. Vid rannsakingen den 18 augusti hade de ändrat sina uppgifter därefter, att större delen av beloppen nog härrört från tillgreppet hos klagandena. Samtidigt hade inför rätta träffats en överenskommelse, att av beloppen en viss summa, vars storlek Gamstedt ej kunde exakt erinra sig — troligen 1 800 kronor — skulle överlämnas till klagandenas ombud. Klagandena gjorde gällande, att Gamstedt skulle ha förfarit felaktigt genom att ej beslagtagna beloppet till säkrande av deras rätt. De ville till och med göra gällande, att Gamstedt ej ens haft en tanke därpå. Så vore dock ej fallet. Gamstedt hade tvärtom övervägt beslagsfrågan mycket noga i klart medvetande om bestämmelserna i den då gällande tvångsmedelslagen. I 1 § denna lag stadgades bland annat, att föremål, som kunde antagas vara genom brott någon avhänt, finge tagas i beslag. Skyldigheten vore således ej ovillkorlig, utan frågan om beslag borde prövas med hänsyn till nödvändigheten av åtgärden. Detta framginge bland annat av stadgandet i 8 §, vari föreskrevs, att då beslag ej längre erfordrades, det omedelbart skulle hävas. Med hänsyn till att Halldoff och Moberg varit anhållna och sedermera häktats samt, Gamstedt veterligt, ej uttalat någon önskan att få disponera över pengarna hade Gamstedt ansett, att någon fara i dröjsmål ej förelegat. Gamstedt hade utgått från såsom självklart att föreståndaren

för fångvårdsanstalten omedelbart skolat meddela sig med Gamstedt, om de uttalat några sådana önskemål, då föreståndaren vetat, att Halldoff och Moberg voro de åtminstone i lokalpressen så omtalade långarydstjuvarna. På denna punkt hade Gamstedt misstagit sig. Att hans antagande icke varit ogrundat hade han dock fått belägg för under den tid Halldoff och Moberg för sinnesundersökning förvarats på centralfängelset i Malmö. Vid ett tillfälle under denna tid hade Gamstedt blivit uppringd från fängelset och tillfrågad, om Halldoff och Moberg finge disponera över de medel som de innehade. Därvid hade Gamstedt redogjort för överenskommelsen inför rätta, vilken föranlett en förklaring från den uppringandes sida, att de skulle tillse att Halldoff och Moberg ej finge disponera över det belopp, som skulle utgå till klagandena.

Vid sitt ställningstagande till beslagsfrågan — anförde Gamstedt vidare — hade Gamstedt haft att beakta bestämmelserna i tvångsmedelslagen. I denna talades om att föremål, alltså speciesgoods, finge tagas i beslag. I förevarande fall hade det varit fråga om pengar, som ju i regel ej kunde betraktas som speciesgoods. Möjligen skulle man ha kunnat säga, att dessa pengar utgjort speciesgoods, därest Halldoff och Moberg medgivit att de härrört från tillgreppet hos klagandena. Det hade varit därför Gamstedt beordrat särskilt förhör med Halldoff och Moberg på denna punkt utan att dock nå något tillfredsställande resultat. Gamstedt hade ansett, att man ej utan vidare kunde bortse från Halldoffs och Mobergs uppgifter att de erhållit pengar av kvinnliga bekanta. Såväl Halldoffs som Mobergs typer, deras verserade uppträdande m. m. hade givit sannolikhet åt deras uppgifter. Under förhören hade framkommit, att de haft en mycket stor kvinnlig bekantskapskrets, som de säkert förstått att väl utnyttja. Därtill hade kommit, att Halldoff och Moberg beredvilligt erkänt sina brott samt på allt sätt sökt medverka till utredningen genom sanningsenliga uppgifter. Sådan hade situationen varit vid målets handläggning andra gången, då den förut omnämnda uppgörelsen träffats mellan klagandenas ombud och de häktade. Därvid hade det varit fullt klart, att pengarna omedelbart efter handläggningens slut skulle överlämnas till nämnda ombud. Gamstedt erinrade sig, att rättens ordförande direkt uppmanat ombudet att omedelbart efter handläggningen sätta sig i förbindelse med de häktade och Blomstervall. Det hade även vid handläggningen fullt klart framgått, att pengarna icke voro beslagtagna, vilket ombudet såsom polisman även bort inse, när han av Gamstedt upplysts om att pengarna voro omhändertagna av fångvårdsmyndigheten. Efter handläggningen hade Gamstedt uppmanat klagandenas ombud att omedelbart gå ner på fängelset och hämta pengarna. Vid denna tid hade Halldoff och Moberg ej förbrukat pengarna. I och med att klagandena själva inträtt i rättegången och bevakat sin rätt, hade Gamstedt ansett den honom såsom åklagare åvilande skyldigheten att tillvarataga deras intressen ej längre föreligga. Hade ett beslag

av penningbeloppet skett, skulle detta ha hävts i och med avtalet mellan parterna. Den fråga, som Gamstedt ställt sig med anledning av avtalet mellan målsägandeombudet och svarandena, hade varit, om Gamstedt, vilken i rättegången företrätt samtliga övriga målsägande som fört skadeståndstalan, ur dessa målsägandes synpunkt haft någon anledning att protestera mot uppgörelsen. Med hänsyn till att samtliga övriga brott legat i tiden före tillgreppet hos klagandena samt Halldoff och Moberg måste antagas före tillgreppet hos klagandena ha förbrukat de belopp de tidigare kommit över, hade Gamstedt ansett sig icke kunna ha något att erinra mot överenskommelsen. Gamstedt ville slutligen framhålla, att även om man hade den uppfattningen att beslag under förhandenvarande omständigheter lagligen hade kunnat verkställas, Gamstedts underlåtenhet dock ej haft någon betydelse för klagandenas möjlighet att utfå det belopp, varom överenskommelse träffats. Halldoff och Moberg hade vid tidpunkten för överenskommelsen innehaft större belopp än vad de förbundit sig att utbetala. Att klagandena ej utfått beloppet måste enligt Gamstedts uppfattning helt tillskrivas underlåtenhet från klagandeombudets sida.

Vid yttrandet var fogad en av Thunström den 16 maj 1948 upprättad redovisningsräkning över förvaltningen av Halldoffs och Mobergs till fängvårdsanstalten i Halmstad överlämnade kontanta medel, så lydande:

”Bo Erhard Harry Halldoff vid ankomsten den 4 augusti 1947

kronor	1 183: 26
arbetspremier	0: 75

Kronor 1 184: 01

Förbrukat:

Under augusti månad, premievaror och porto	kronor	73: 24
» vistelsen i Malmö	»	56: 43
» november månad, premievaror och porto	»	49: 85
» » » , tidningsabonnemang	»	7: 50
» » » , div. inköp enl. räkningar	»	269: 00
Avsant den 5 november	»	50: 00
» » 10 »	»	315: 00
» » 14 »	»	150: 00
» » 14 »	»	30: 00
» » 14 »	»	21: 98
» » 22 »	»	50: 00
» » 2 december	»	25: 00
» » 9 »	»	25: 00
Under december månad, premievaror och porto	»	31: 13
» » » , enligt räkning	»	9: 00
Behållning	»	20: 88

Kronor 1 184: 01

Nils Sture Hjalmar Moberg vid ankomsten den 4 augusti 1947

kronor	1 003: 70
arbetspremier	4: 75
hitsänt	30: 00
	<u>Kronor 1 038: 45</u>

Förbrukat:

Under augusti månad, premievaror och porto	kronor	67: 12
» vistelsen i Malmö	»	90: 05
» november månad, premievaror och porto	»	41: 01
» » » , tidningsabonnemang	»	8: 00
» » » , div. inköp enl. räkning	»	176: 80
Avsänt den 5 november	»	50: 00
» » 10 »	»	85: 00
» » 12 »	»	20: 00
» » 14 »	»	465: 00
Under december månad, premievaror och porto	»	16: 12
Behållning	»	19: 35
		<u>Kronor 1 038: 45.”</u>

Sedan klagandena därefter inkommit med påminnelser, däri de yrkade åläggande för Gamstedt att till dem utgiva ett belopp motsvarande den summa Halldoff och Moberg innehaft vid anhållandet, avgav riksåklagarämbetet på min begäran utlåtande i ärendet. I utlåtandet anförde ämbetet följande.

Vid tiden för ovannämnda polisutredning hade i fråga om beslag gällt föreskrifterna i lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål. I dess 1 § hade föreskrivits att föremål, som skäligen kunde antagas äga betydelse för utredning om brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat, finge tagas i beslag. Jämlikt 3 § hade stadsfiskal ägt förordna om beslag. I 5 § samma lag hade stadgats, att föremål, som tagits i beslag, skulle väl vårdas och noggrann tillsyn hållas däröver att det icke förbyttes eller förändring eller annat missbruk därmed skedde. Numera gällde bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken, vilka i huvudsak överensstämde med innehållet i de i tvångsmedelslagen upptagna föreskrifterna. Syftet med beslag såsom straffprocessuellt tvångsmedel torde främst vara att erhålla bevisning i och för utredning om brott. Ur lagtextens ordalydelse syntes kunna — ehuru förarbetena till lagen ej därom lämnade någon upplysning — utläsas, att beslag jämväl kunde ske uteslutande för att tillgodose målsägandens intresse att säkra restitution av föremål, som genom brott avhänts honom. Huruvida det därvid ålåg polismyndighet att av eget initiativ besluta om beslag, som allenast tjänade nyssnämnda syfte, eller om i sådant fall fordrades anmälan av målsägande

vore måhända ej fullt klart. Enligt ämbetets mening måste dock sådan skyldighet anses åvila åklagare oberoende av om anmälan skett eller ej. Vad därefter anginge frågan, huruvida pengar såsom icke speciesgoods kunde utgöra föremål för beslag, gäve förarbetena till lagstiftningen ingen vägledning för besvarandet av detta spörsmål. I doktrinen hade frågan behandlats av professorn Agge i föreläsningssanteckningar över straffprocessrätt, förra delen, s. 67. Där uttalades den meningen att, såvitt gällde pengar, "bestämt märkta eller i numret kända sedlar" vore att hänföra under begreppet "föremål" och sålunda kunde läggas under beslag. Från rättspraxis vore i detta sammanhang av intresse ett mål på besvär av Erik Gustaf Andersson, vari högsta domstolen meddelat utslag den 12 februari 1945 (NJA 1945 not B 83). Av detta rättsfall torde framgå, att jämväl icke speciesgoods ansåges kunna utgöra föremål för beslag. Ämbetet för sin del förmenade att just penningmedel, som anträffades hos en för brott misstänkt, väl svarade mot lagens fordran att utgöra föremål, som skäligen kunde antagas äga betydelse för utredning om brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat, allt under förutsättning dock att penningmedlen anträffades under sådana omständigheter att det med fog kunde antagas, att de hade direkt samband med brottsligheten. Enligt vad för ämbetet vore känt tillämpade polismyndigheterna också en sådan praxis. Gamstedt syntes ha utgått från att ifrågavarande penningmedel kunnat bli föremål för beslag endast därest deras karaktär av speciesgoods klart framgått däri genom, att utredningen oförtydligt visat, att de härrörde från av Halldoff och Moberg begångna brott. Klarhet därutinnan hade enligt Gamstedts uppfattning icke vunnits under polisutredningen. Enligt ämbetets mening hade, såvitt handlingarna utvisade, detta bedömande knappast varit välgrundat. Gamstedt hade vidare hävdadt, att frågan om beslag borde prövas med hänsyn till nödvändigheten av åtgärden och att enligt hans förmenande någon fara i dröjsmål icke förelegat i förevarande fall. Därvid hade Gamstedt hänvisat till att Halldoff och Moberg efter anhållandet, såvitt Gamstedt haft sig bekant, icke uttalat någon önskan att få disponera över pengarna och att Gamstedt ansett det självklart att, om sådana önskemål framkomme, han skulle bli underrättad därom. Enligt ämbetets mening hade nyssnämnda omständigheter knappast utgjort tillräckliga skäl för Gamstedt att underlåta att förordna om beslag. Under åberopande av det anförda vore ämbetet för sin del närmast benäget för den uppfattningen att Gamstedt före målets handläggning vid rådhusrätten bort förordna om beslag å ifrågavarande penningmedel. Sedan rannsaking med de häktade påbörjats vid rådhusrätten, vid vilken klagandenas rätt bevakats av ombud, hade enligt ämbetets mening någon åtgärd från Gamstedts sida för att genom beslag säkerställa klagandenas anspråk å skadestånd icke varit påkallad. Gamstedts underlåtenhet att underrätta klagandena om det uppgivna telefonsamtalet syntes med hänsyn till den under

samtalet av vederbörande fångvårdstjänsteman lämnade förklaringen ej innebära försummelse från Gamstedts sida. Vad därefter anginge frågan huruvida skada uppkommit genom Gamstedts underlåtenhet att före den 11 augusti 1947 förordna om beslag å ifrågavarande penningmedel kunde anföras följande. Av handlingarna framginge icke, huruvida Halldoff och Moberg för tiden intill nyssnämnda dag förfogat över någon del av de penningmedel de innehaft vid anhållandet. Det syntes vara berättigat antaga, att så icke varit fallet. Vid sådant förhållande torde någon skada icke kunna anses ha uppkommit genom Gamstedts berörda underlåtenhet. Ämbetet ville ytterligare framhålla, att därest Gamstedt förordnat om beslag å ifrågavarande penningmedel, ett omedelbart utbetalande av medlen till klagandena i enlighet med överenskommelsen den 18 augusti 1947 syntes ha förutsatt, att beslaget hävts genom beslut av rådhusrätten. Den skada som uppenbarligen tillfogats klagandena syntes vara att söka däri, att överenskommelsen på grund av oförutsedda händelser icke kommit att realiseras på sätt som förutsatts vid dess ingående. Av det anförda torde framgå, att den fråga om beslag som Gamstedt haft att bedöma varit svårbedömbär såväl i fråga om de rättsliga förutsättningarna som med hänsyn till omständigheterna i det speciella fallet. Med hänsyn därtill och då den skada som sedermera uppkommit icke orsakats av Gamstedts förfarande, syntes Gamstedts underlåtenhet att förordna om beslag enligt riksåklagarämbetets mening icke vara av beskaffenhet att böra föranleda någon åtgärd från J. O:s sida.

I ärendet avgav därefter fångvårdsstyrelsen, med överlämnande av infordrade yttranden från direktören vid fångvårdsanstalten i Malmö Einar Kastengren och överläkaren vid sinnessjukavdelningen därstädes Torsten Sondén, utlåtande.

Sondén anförde i sitt yttrande följande.

Sedan rådhusrätten beslutat om sinnesundersökning av Halldoff och Moberg, hade dessa den 20 augusti 1947 ankommit till fångvårdsanstalten i Malmö och den 22 augusti intagits på sinnessjukavdelningen där. Genast vid intagningen hade de väckt särskild uppmärksamhet på grund av att de ståtade med av allt att döma nyinköpta armbandsur, ringar, dyrbara rakapparater etc. De hade sagt sig disponera över stora tillgångar och omedelbart gjort anspråk på att få beställa hem läckerheter till belopp, som tidigare aldrig ifrågasatts på sinnessjukavdelningen, och att få skicka 300 kronor var till flickor i Halmstad, varjämte Moberg velat prenumerera på Dagens Nyheters A-upplaga och Halldoff på Aftonbladet. Penningdepositionerna hos flickorna i Halmstad och tidningsprenumerationserna hade Sondén avstyrkt, och deras anhållan därom hade också blivit avslagen av fängelsedirektören. På beställningslistan å premievaror hade de omedelbart satt upp var sin tårta samt vidare apelsiner, kaviar, mjukost och sardiner. Samtliga dessa beställningar hade Sondén strukit på listan och genom över-

konstapeln låtit hälsa Halldoff och Moberg, att de finge vänta med dylika beställningar, tills de arbetat ihop pengar på avdelningen. Vid denna hälsning hade de omedelbart begärt samtal med Sondén och framfört klagomål, varvid de åberopat, att de hade rätt att disponera över 300 kronor var och att de ansåge sig ha rätt att obehindrat få göra önskade inköp. Sondén hade då påpekat för dem, att han visste, att de gjort sig skyldiga till stölder till stora belopp, för vilka de måste vara ersättningsskyldiga, och han hade också givit tillkänna sin uppfattning, att deras penningmedel säkerligen åtkommits på oärligt sätt och att det alldeles icke vore meningen att de genom fängelsets förmedling skulle förbruka detta orättfångna gods. De hade då bestämt påstått, att de vid rådhusrätten fått tillåtelse att disponera över 300 kronor vardera, och de hade gjort gällande, att denna överenskommelse berott på att man i Halmstad funnit det vara föga idé att fördela beloppen mellan målsägandena och därför ansett det vara likaså gott, att Halldoff och Moberg själva finge behålla de nämnda beloppen. Dessa förklaringar hade Sondén funnit helt fantastiska. Han hade icke satt någon tilltro till deras uppgift om överenskommelsen, då han ansett det helt utslutet, att någon domstol eller några ansvariga ämbetsmän skulle överenskomma om att låta tjuvar få behålla tjuvgodset för disposition efter gottfinnande. Då det emellertid syntes Sondén uppenbart, att det måste bero på något misstag, att Halldoff och Moberg fått med pengarna till Malmö, och att detta misstag måste uppklaras och korrigeras, hade Sondén beslutat ringa till Halmstad. Som överläkare på sinnessjukavdelningen hade Sondén naturligtvis ingen skyldighet att tillvarataga målsägandes eller det allmännas rätt i dylika fall, men han hade räknat det som en vanlig medborgerlig skyldighet att söka hindra ett dylikt till sina konsekvenser anstötligt misstag. Sondén hade fått ringa flera gånger till Halmstad, innan han lyckats komma i kontakt med någon person som kände till saken, och han ville minnas, att det varit genom någon tjänsteman i rådhusrätten som han blivit hänvisad att vända sig till Gamstedt. Då Sondén slutligen kommit i telefonförbindelse med denne, hade Sondén meddelat sitt namn och att han vore överläkare vid fångvårdsanstaltens i Malmö sinnessjukavdelning, där Halldoff och Moberg voro intagna för sinnesundersökning, samt att de innehade penningbelopp, som de påstode sig ha fått tillåtelse att disponera över. Till sin häpnad hade Sondén av Gamstedt fått höra, att en sådan överenskommelse verkligen föreläge men att de icke ägde disponera över 300 kronor var, som de uppgivit för Sondén, utan endast över 300 kronor tillhoppa. När Gamstedt i sin förklaring syntes vilja göra gällande, att Halldoff och Moberg honom veterligt ej uttalat någon önskan att få disponera över pengarna samt att han genom telefonsamtalet kunde anse sig ha fått garanti för att något disponerande till målsägandenas nackdel ej skulle ske, så vore därtill endast att säga, att denna uppfattning hade Gamstedt säkerligen icke fått vid samtalet och hade ej heller kunnat få. Redan den om-

ständigheten att han fått veta, att det var överläkaren på sinnessjukavdelningen som ringt, hade ju måst säga honom, att det icke var en fångvårdstjänsteman med ekonomiska förvaltningsbefogenheter, och för övrigt måste väl en stadsfiskal ha reda på att fångvårdstjänstemän över huvud taget icke hade rättighet att till målsägandes förmån lägga beslag på fångars medel. För varje människa med någon livserfarenhet hade det rimligen måst stå klart, att om tjuvar finge ha tillgång till sitt tjuvgods, de då också önskade disponera det till sin förmån, men om Gamstedt verkligen till en början hyst en optimistisk tilltro till Halldoffs och Mobergs ömmande om de bestulna, så hade han i varje fall icke haft denna illusion efter Sondéns telefonsamtal, ty anledningen till detta hade ju varit just Sondéns önskan att stoppa Halldoffs och Mobergs inköp. Sondén hade ju meddelat Gamstedt, att anledningen till telefonsamtalet varit, att de ville omedelbart få disponera över 600 kronor. Gamstedt skreve i sin förklaring, att han utgått såsom självklart från att föreståndaren för kronohäktet omedelbart skulle meddela sig med Gamstedt, om Halldoff och Moberg uttalade några önskemål i dylikt hänseende, då föreståndaren för häktet visste, att de vore de åtminstone i lokalpressen så omtalade långarydstjuvarna. Detta uttalande måste göra ett egenartat intryck på den som — förgäves — vänt sig till Gamstedt med just ett meddelande av detta innehåll, och det funnes knappast anledning att tro, att en framställning från kronohäktesföreståndaren skulle lett till mera resultat än Sondéns. Att Gamstedt vid telefonsamtalet fått den uppfattningen, att Sondén för sin personliga del icke önskade gynna Halldoffs och Mobergs strävanden, vore självklart. Sondén hade ju velat hindra, att de finge använda *något* av pengarna. Att man skulle låta dem före domen göra av med över 2 000 kronor hade Sondén aldrig drömt om. Sondén hade tyckt det vara illa nog med de 300 kronorna, som de enligt Gamstedts meddelande till Sondén skulle vara berättigade till. Efter de upplysningar Gamstedt lämnat Sondén hade situationen varit den, att Sondén icke kunde hindra det enligt hans mening helt anstötliga förhållandet att de båda kumpanerna för inköp av godsaker och annat finge använda medel, som utgjorde nettointkomsten av en nyss avslutad stöldturné. Hade det varit på ett allmänt sinnessjukhus, hade Sondén förbjudit dem att använda något av detta kapital och låtit sätta medlen i förvar tillsvidare, men inom fångvården vore enligt nu gällande bestämmelser överläkaren på en sinnessjukavdelning icke berättigad att vidtaga de inskränkningar i patienters friheter, som betingades av uppfostrings- och anständighetshänsyn. Men som ansvarig för den psykiska hygien på sin sinnessjukavdelning hade Sondén dock ansett sig ha rätt att tillse, att de övriga fångarna på sinnessjukavdelningen, som naturligtvis fullt uppfattat ursprunget till Halldoffs och Mobergs välstånd men själva varit mindre förutseende och mindre gynnade, icke skolat behöva bevittna, hur Halldoff och Moberg under fångvårdens beskydd njöto frukterna av sina stölder och smorde kråset med

läckerheter, som kamraternas tillgångar icke tilläto dem. Sondén hade därför sagt ifrån, att Halldoffs och Mobergs inköp finge inskränkas till vad som ungefär motsvarade kamraternas. Halldoffs utgifter under den tid, den 20 augusti — den 3 november 1947, som han vistats på Malmöängelset, hade utgjort 81 kronor 73 öre, motsvarande 7—8 kronor i veckan. Därav hade 37 kronor 50 öre bestritts med hans arbetsförtjänst och 44 kronor 23 öre betalats från kontot "egna medel". Vid avresan hade han fått ut 5 kronor kontant som respengar. Mobergs utgifter under samma tid hade uppgått till 115 kronor 30 öre, varav 37 kronor 50 öre bestritts med arbetsförtjänst och 77 kronor 80 öre av "egna medel". Frånräknade man 15 kronor, som använts till tandvård, motsvarade Mobergs utgifter 9—10 kronor i veckan. Därjämte hade även Moberg erhållit 5 kronor av "egna medel" som respengar. Halldoff och Moberg hade varit mycket missbelättna med Sondén med anledning av den återhållsamhet med inköp, vartill de tvingats under vistelsen på sinnessjukavdelningen. Deras onåd hade bland annat tagit sig det uttrycket, att de anmält Sondén för medicinalstyrelsen och under lanserande av en del osanna påståenden klagat över att undersökningen icke gått tillräckligt fort. Då de med hänsyn till vad de gjort sig skyldiga till icke kunnat påräkna att bliva försatta på fri fot i samband med domen, hade det varit tydligt, att deras missbelätenhet berott på att de velat få komma tillbaka till fångvårdsanstalten i Halmstad så snart som möjligt. Denna deras iver finge sin särskilda belysning och förklaring, när man av handlingarna i förevarande ärende inhämtade, att under den del av november som de vistats å fångvårdsanstalten i Halmstad Moberg fått göra av med för egna inköp 225 kronor 81 öre samt placera 620 kronor hos bekanta och Halldoff fått göra av med 326 kronor 35 öre för egna inköp och placera 616 kronor 98 öre hos bekanta.

Kastengren anförde, att han själv icke haft annan befattning med Halldoff och Moberg än att han icke ansett sig kunna bifalla deras framställningar om att få sända 300 kronor var till flickor i Halmstad. Tillika hade Kastengren avslagit deras begäran att få prenumerera på vissa tidningar. Kastengren hade nämligen i likhet med Sondén ansett, att de knappast hade rätt att disponera över de penningmedel, som de medfört från Halmstad. Halldoff och Moberg hade aldrig hos Kastengren anført klagomål över att dessa deras framställningar avslagits.

I det avgivna utlåtandet anförde fångvårdsstyrelsen, såvitt angår fångvårdsmyndigheternas förvaltning av ifrågakomna penningmedel, följande.

Av de uppgifter, som lämnats av fångvårdsmyndigheterna, framginge att Halldoff och Moberg tillåtits att efter hand förbruka ifrågavarande penningmedel, så att de när häktningen övergått i domsverkställighet den 12 december 1947 endast haft kvar ringa belopp, nämligen — efter vad det ville synas — Halldoff högst omkring 50 kronor och Moberg högst omkring 35 kronor. Bestämmelserna om häktad persons förmåner — i promulga-

tionsförordningen till strafflagen, särskilt 19 § 23 punkten, samt kungörelsen den 21 juni 1946 med vissa bestämmelser angående häktad (som är intagen i fångvårdsanstalt) — gåve vid handen, att häktad ägde rätt att ”påkosta sig bättre underhåll eller större bekvämlighet, än i häktet allmänneligen består, — — — såvitt ej därigenom ordningen inom häktet störes eller säkerheten i den häktades vård äventyras kan” (SP 19 § 23). Detta utfördes i 1 § nämnda kungörelse så, att häktad vore ”underkastad de inskränkningar i friheten, vilka äro påkallade med hänsyn till ordning och säkerhet inom anstalten samt häktningens syfte”, varjämte han vore ”skyldig att ställa sig till efterrättelse för anstalten gällande ordningsregler ävensom de föreskrifter och tillsägelser, som meddelas av anstaltens personal”. Enligt 2 § i kungörelsen skulle häktad till anstaltens vård överlämna de penningmedel, som han medförde. Av intresse i detta sammanhang vore även föreskriften i 10 § kungörelsen, att den häktade ägde fritt förfoga över gottgörelse för arbete, som han icke själv skaffat sig, d. v. s. arbete som han erhållit genom fångvårdens försorg. Ehuru uttrycklig bestämmelse icke föreläge om häktads rätt att förfoga över medel, som han medfört vid häktningen eller som — annorledes än som ersättning för av fångvården anvisat arbete — tillfallit honom under häktningstiden, framginge av grunderna för ovan återgivna föreskrifter, att häktad måste anses äga rätt att, med vederbörande fångvårdsanstalt som förvaltare, fritt förfoga över sina tillgångar, såvitt ordningen eller säkerheten inom anstalten ej äventyrades samt — det borde kanske tilläggas — såvitt det ej kunde befaras, att han vid användningen av sina medel inlåte sig i brottsligt förfarande. De berörda fångvårdsmyndigheterna syntes sålunda ha handlat riktigt, när de tillåtits Halldoff och Moberg att använda de av dem innehavda medlen, vilka trots överläggningar av skilda slag under rättegången i augusti 1947 och trots medgivande av Halldoff och Moberg icke blivit beslagtagna eller på annat sätt omhändertagna för klagandenas räkning. Det vore väl att märka, att såväl Thunström, under de båda häktades vistelse vid anstalten i Halmstad i augusti 1947, som Kastengren och Sondén, medan de häktade vistades på anstalten i Malmö för sinnesundersökning, sökt hålla de häktades anspråk tillbaka tydligen därför att de funnit det motbjudande att orättfångna medel skulle användas till de brottsligas gagn. Först sedan Halldoff och Moberg återförts till Halmstad den 4 november 1947, hade de tillåtits att i större utsträckning använda sina tillgångar, framför allt genom att till olika personer avsända växlande belopp, tillhopa Halldoff över 650 kronor och Moberg över 600 kronor. I detta läge hade dock över två månader förflutit från den tidpunkt, då klagandena genom en inför rådhusrätten träffad överenskommelse erhållit en klar juridisk möjlighet att utfå sin fordran. Att klagandena — låt vara att olyckliga omständigheter tillstött — icke målmedvetet gjort överenskommelsen gällande torde böra lastas dem själva och deras ombud men ej de fångvårdstjänstemän, som förvaltat medlen.

Möjligen hade någon av de berörda fångvårdstjänstemännen av rent medborgerlig pliktkänsla bort kunna ställa saken till rätta. Sondéns telefonsamtal med Gamstedt hade varit ett initiativ i denna riktning men hade tyvärr icke lett till något resultat.

I infortrat yttrande anförde därefter Thunström följande.

När Halldoff och Moberg den 4 augusti 1947 införpassats till fångvårdsanstalten i Halmstad hade Thunström varit tjänstledig. Vid Thunströms återinträde i tjänsten hade Halldoff och Moberg redan förflyttats till fångvårdsanstalten i Malmö. Vid deras återkomst till Halmstad den 4 november 1947 hade däremot Thunström tjänstgjort såsom tillförordnad styresman. Det omföringsbesked, som i samband med förflyttningen översänts från anstalten i Malmö, hade upptagit för Halldoff, som medfört kontant 1 krona 65 öre, 1 051 kronor 94 öre "egna medel" samt för Moberg, som medfört kontant 1 krona 60 öre, 844 kronor 93 öre "egna medel". Inga anteckningar hade gjorts om att pengarna icke finge fritt disponeras. När så lång tid förflutit sedan häktningen och rättegången avancerat så långt, att Halldoff och Moberg inväntat interneringsnämndens yttrande, samt pengarna under denna tid icke tagits i beslag, hade Thunström aldrig kommit på den tanken, att pengarna icke vore att anse såsom deras egna och alltså finge fritt disponeras. Under den tid Thunström tjänstgjort såsom styresman hade alltid redan vid införpassningen av häktade personer besked erhållits, om någon del av beklädnaden eller kontanta medel skolat beslagtagas. Det hade till och med hänt, att den kostym den häktade varit iklädd varit förklarad i beslag, liksom ock att, när den häktade medfört så ringa belopp som 10 à 15 kronor, dessa medel helt eller delvis varit förklarade i beslag. Halldoff och Moberg hade någon dag efter återförflyttningen till Halmstad begärt samtal med Thunström. De hade då uppgivit, att de väntade sig rätt långvariga straff och att de önskade genomgå korrespondenskurser för att förkovra sig i sina yrken. Detta hade Thunström ansett nyttigt för deras återgång till friheten, och ansökningarna hade därför av Thunström bifalits. Under tiden den 4 november — den 1 december 1947, då Thunström tjänstgjort som styresman, hade Halldoff till sin fästmö, med vilken han nu ingått äktenskap, avsänt 100 kronor samt förbrukat till premievaror 42 kronor 15 öre, till porton 7 kronor 70 öre och till skoreparation 9 kronor. Återstående under denna tid förbrukade medel hade åtgått till betalning av korrespondenskursen och inköp av skrivmaterialier och dylikt. Moberg hade under samma tid förbrukat till premievaror 26 kronor 6 öre, till porton 14 kronor 95 öre och till skoreparation 6 kronor samt avsänt till sin fästmö 50 kronor, ävensom i och för namnändring 20 kronor. Återstående förbrukade medel hade åtgått till betalning av korrespondenskursen och inköp av skrivmaterialier och dylikt.

På skäl som av riksåklagarämbetet anförts anser jag väl, att Gamstedt före handläggningen av målet mot Halldoff och Moberg bort förordna om beslag av de penningmedel, som dessa innehade vid anhållandet. Den skada, som sedermera uppkommit, kan emellertid icke återföras till Gamstedts underlåtenhet i berörda hänseende. I likhet med riksåklagarämbetet finner jag därför Gamstedts förfarande icke vara av den beskaffenhet, att det samma bör beivras såsom tjänstefel. Någon ersättning till klagandena för ifrågakomna penningförlust kan följaktligen ej utkrävas av Gamstedt.

Vad angår fångvårdsmyndigheternas förvaltning av omförmälda pengar samt av dem verkställda utbetalningar till Halldoff och Moberg eller till andra personer för deras räkning har fångvårdsstyrelsen i sitt till mig avgivna utlåtande på angivna skäl förklarat sig anse dessa myndigheters handlande i påtalade hänseende riktigt. Även om man skulle vilja ifrågasätta lämpligheten av att, på sätt som skett, låta Halldoff och Moberg disponera över användningen av de till fångvårdsmyndigheten i Halmstad överlämnade pengarna, synes det mig i allt fall, med hänsyn till vad fångvårdsstyrelsen anført, icke kunna göras gällande, att från någon fångvårdstjänstemans sida begåtts sådant fel, att ansvar skulle kunna utkrävas av denne för de verkställda utbetalningarna.

Klagomålen kunna följaktligen icke föranleda något ingripande från min sida gentemot någon min tillsyn underställd befattningshavare. Vad i ärendet förekommit har emellertid givit vid handen, att till följd av de verkställda utbetalningarna skada tillskyndats klagandena. Något tvivel torde näppeligen kunna råda om att de vid Halldoffs och Mobergs anhållande omhändertagna pengarna härrört från det i klagandenas bostad föröfvade inbrottet. Vid sådant förhållande hade, därest beslag skett, pengarna bort tillfalla klagandena. Detta torde också ha blivit fallet, om den uppgörelse, som träffats vid målets handläggning inför rådhusrätten, fullföljts på sätt avsett varit. Genom olyckliga omständigheter, särskilt det förhållandet att de häktades försvarsadvokat, som synes ha utlovat sitt biträde för beloppets utbetalande till klagandena, efter kort tid avlidit, har emellertid med beloppets utkrävande hos fångvårdsmyndigheten dröjt så länge, att Halldoff och Moberg innan fråga därom uppkom hunnit disponera så gott som samtliga innestående medel. I viss mån ligger måhända skulden till dröjsmålet med pengarnas utkrävande på klagandenas eget ombud, men det synes å andra sidan förklarligt om denne förlitat sig på att pengarna voro i gott förvar, sedan de överlämnats till fångvårdsmyndigheten.

Då i enlighet med vad jag ovan anført något skadestånd icke torde kunna utkrävas av någon enskild tjänsteman på grund av fel eller försummelse i tjänsten, synas mig billighetskäl tala för att ersättning på annat sätt beredes klagandena för den lidna förlusten. På grund därav vill jag ifrågasätta, huruvida icke av statsmedel ersättning med skäliga belopp må kunna tillerkännas klagandena för den förlust, som tillskyndats dem därigenom att

Halldoff och Moberg satts i tillfälle att förbruka de vid deras anhållande omhändertagna medlen. Jag har därför ansett mig böra anmäla ärendet hos Eders Kungl. Maj:t för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna förhållandena påkalla.

Framställningen har remitterats till justitiekanslersämbetet för avgivande av yttrande.

2. Framställning angående bestämmelser rörande efterlysning i allmänna publikationer av för brott häktad, som rymt från fångvårdsanstalt eller eljest avvikit.

I detta ämne avlät jag den 22 augusti 1949 till Konungen följande framställning:

Vid granskningen av ett hit insänt utdrag av landsfiskalens i Nederkalix distrikt liggare över anhållna, för brott misstänkta personer för tredje kvar-talet 1948 fann jag anledning till närmare undersökning av ett därstädes upptaget ärende angående finske medborgaren diversearbetaren Kalle Fritiof Juhu Määttä från Hetejärvi, Pudasjärvi socken i Finland. Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Den 21 juni 1948 blev Määttä gripen i Råneå för olovligt återvändande till riket efter utvisning samt för i Kalix förövad stöld. Sedan Määttä på-följande dag förklarats anhållen, hölls den 28 juni 1948 häktningsförhand-ling inför Kalix domsagas häradsrätt. Määttä förklarades därvid häktad och beslöt häradsrätten i sammanhang därmed, att undersökning av Määttäs sinnesbeskaffenhet skulle företagas. Han införpassades därefter samma dag till fångvårdsanstalten i Luleå. Under transport den 6 juli 1948 från Luleå till fångvårdsanstalten i Härnösand, där sinnesundersökningen skulle ske, rymde Määttä vid Prästmöns station. På föranstaltande av sty-resmannen för fångvårdsanstalten i Luleå efterlystes Määttä i såsom bilaga till tidningen Polisunderrättelser utgivna publikationen Utlänningsmedde-lande, nr 30, för den 19 juli 1948. Enligt efterlysningen skulle Määttä in-förpassas till fångvårdsanstalten i Härnösand samt meddelande om hans gripande lämnas styresmannen för fångvårdsanstalten i Luleå.

Vid därefter den 28 juli 1948 ånyo företagen häktningsförhandling inför häradsrätten återkallade åklagaren åtalet i anledning av att Määttä ej kunnat anträffas. Häradsrätten förordnade, att Määttä icke skulle vara häktad, och återkallade förordnandet om sinnesundersökning. Meddelande därom expedierades av häradsrätten, som avskrev målet, samma dag till sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten i Härnösand.

Den 26 augusti 1948 klockan 5 blev Määttä gripen av landsfiskalen i Norunda distrikt och införpassad till fångvårdsanstalten i Härnösand. Sedan landsfiskalen i Nederkalix distrikt den 31 augusti erhållit kännedom

om gripandet, begärde han samma dag hos stadsfiskalen i Härnösand, att Määttä skulle anhållas och förpassas till Kalix, varjämte häktningsframställning avläts. Enligt anteckning i ovannämnda liggare förklarades Määttä anhållen den 31 augusti klockan 12.05. Vid häktningsförhandling den 4 september blev Määttä häktad av häradsrätten, som tillika förordnade om sinnesundersökning av honom.

Sedan jag med anledning av vad som förekommit i samband med Määttas gripande den 26 augusti 1948 anmodat landsfiskalen i Norunda distrikt att till mig inkomma med yttrande, anförde landsfiskalen Georg Seibold i avgivet yttrande följande: Den 26 augusti 1948 klockan 5 hade i en skog vid Nolmyra i Björklinge socken anträffats en man, vilken senare visat sig vara i Utlänningsmeddelande nr 30 år 1948 efterlyste finske medborgaren Määttä. Styresmannen vid fångvårdsanstalten i Luleå, som begärt efterlysningen, hade genast per telefon underrättats om Määttas anträffande. Vid telefonsamtalet hade överenskommit, att Määttä skulle införpassas till fångvårdsanstalten i Härnösand. Så hade också skett samma dag, och därmed hade Seibold ansett sig skild från saken.

På anmodan av mig avgåvo därefter styresmännen vid ifrågavarande fångvårdsanstalter yttranden.

Styresmannen vid fångvårdsanstalten i Härnösand Einar Svensson anförde: Määttä hade införpassats till anstalten i Härnösand den 26 augusti 1948 klockan 23.45. Därom hade Svensson underrättats den 27 augusti, varefter Svensson samma dag meddelat såväl länsstyrelsen i Västernorrlands län som Kalix domsagas häradsrätt, att Määttä införpassats till anstalten. Den 31 augusti hade Määttä hämtats av polisen i Härnösand, vilken telegrafiskt anmodats införpassa honom till häradshäktet i Kalix för utredning angående av honom där begångna brott.

Styresmannen vid fångvårdsanstalten i Luleå Hugo Brännström anförde: Sedan Kalix domsagas häradsrätt den 28 juni 1948 förklarat Määttä häktad samt förordnat om sinnesundersökning, hade Määttä den 29 juni införpassats till anstalten i Luleå. Den 5 juli hade han transporterats därifrån till fångvårdsanstalten i Härnösand men den 6 juli avvikit under transporten. Den 8 juli hade Brännström hos statens kriminaltekniska anstalt anhållit om efterlysning, varefter Brännström den 14 juli i skrivelse till häradsrätten meddelat, att Määttä den 6 juli avvikit. Den 26 augusti hade Brännström från landsfiskalen i Norunda distrikt per telefon erhållit meddelande att Määttä samma dag blivit gripen, och hade därvid träffats överenskommelse att Määttä skulle förpassas direkt till fångvårdsanstalten i Härnösand, där Määttä skulle intagas för att undergå den av häradsrätten den 28 juni anbefallda sinnesundersökningen. Något meddelande om häktningsbeslutets upphävande hade nämligen icke ingått till Brännström. Den 27 augusti hade Brännström hos kriminaltekniska anstalten anhållit om avlysning. Enligt en av Brännström förd minnesanteckning hade lands-

fiskalen i Nederkalix distrikt den 28 augusti per telefon förfrågat sig angående Määttä, därvid Brännström lämnat upplysning om att Määttä den 26 augusti blivit gripen och på Brännströms begäran införpassad till fångvårdsanstalten i Härnösand. Då som först hade Brännström erhållit besked om att häkttningsbeslutet redan den 28 juli blivit upphävt. Brännström hade då uttalat sin förvåning över att något meddelande om häkttningsbeslutets upphävande icke ingått till Luleåanstalten. Då Määttä under sådana omständigheter enligt Brännströms mening hållits olagligen häktad, hade landsfiskalen lovat dels att omedelbart sätta sig i förbindelse med Härnösand, dels att meddela häradsrätten.

I infortrat yttrande anförde landsfiskalen i Nederkalix distrikt Einar Bergqvist följande: Om häradsrättens beslut den 28 juli 1948 hade genom rättens försorg fångvårdsanstalten i Härnösand underrättats. Denna syntes emellertid icke ha meddelat någon underrättelse därom till fångvårdsanstalten i Luleå. Då Määttä, sedan han den 26 augusti 1948 med stöd av efterlysningen gripits, införpassats till fångvårdsanstalten i Härnösand, hade han där mottagits trots det anstalten tidigare erhållit underrättelse om att Määttä ej vidare skulle vara häktad. Fångvårdsanstalten hade under sådana förhållanden bort vägra att mottaga Määttä och i stället hänvisa honom till polisen i Härnösand för åtgärder mot honom. Brännström uppgåve i sin förklaring, att Bergqvist den 28 augusti telefonledes hos honom gjort förfrågan om Määttä, varvid Brännström upplyst Bergqvist om att Määttä blivit gripen. Detta vore icke riktigt. Bergqvist kunde icke erinra sig något dylikt samtal och av förvarade remsor över interurbansamtal framginge, att intet samtal den 28 augusti 1948 eller intelligande dagar från Bergqvists telefoner utväxlats med fångvårdsanstalten i Luleå. Först den 31 augusti 1948 hade Bergqvist fått vetskap om Määttäs gripande och införpassande till fångvårdsanstalten i Härnösand genom underrättelse från domhavanden i Kalix. Bergqvist hade då omedelbart satt sig i telefonförbindelse med styresmännen i Luleå och Härnösand samt stadsfiskalen i Härnösand. Dessutom hade Bergqvist telegrafiskt hos stadsfiskalen begärt, att Määttä skulle anhållas och transporteras till Kalix. Samma dag hade Bergqvist till domaren ingivit ansökan om häkttningsförhandling. Määttä hade ankommit till Kalix den 1 september 1948. Häkttningsförhandling hade hållits den 4 september, varvid ånyo beslutats, att Määttä skulle sinnesundersökas. Sedan dylik undersökning ägt rum, hade huvudförhandling i målet företagits den 8 december 1948.

Sedan jag därefter anmodat statens kriminaltekniska anstalt att avgiva yttrande i ärendet, anförde anstalten, efter att ha återgivit Brännströms skrivelse den 8 juli 1948 med begäran om efterlysning av Määttä, följande: Sedan anstalten per telefon inhämtat erforderliga kompletterande upplysningar rörande Määttä och genom sina register fastställt den efterspanades rätta namn, hade med stöd av föreskrifterna i cirkuläret den 1 juni 1877

(SFS 1877: bih. nr 31) efterlysningen publicerats i Utlänningsmeddelande nr 30-A-48 den 19 juli 1948. Anstalten hade därefter från fängvårdsanstalten i Luleå mottagit en den 27 augusti 1948 dagtecknad begäran om återkallelse av efterlysningen. Avlysningen hade publicerats i Utlänningsmeddelande den 7 september 1948 nr 37-B-48. Utlänningsmeddelande motsvarade tidningen Polisunderrättelser. I Polisunderrättelser intoges emellertid för närvarande icke några meddelanden om utlänningar, beroende på att Polisunderrättelser i viss omfattning distribuerades till utländska polismyndigheter. Utlänningsmeddelande distribuerades däremot endast till svenska polismyndigheter samt till poliscentralerna i Danmark och Norge. Denna uppdelning av meddelanden mellan Polisunderrättelser och Utlänningsmeddelande vore beroende på ännu rådande labila politiska förhållanden.

Av utredningen i förevarande ärende framgår, att sedan Määttä gripits den 26 augusti 1948, beslut om anhållande av honom meddelats först den 31 augusti. Den egentliga orsaken till detta dröjsmål har uppenbarligen varit det förhållandet, att då den efter Määttäs rymning den 6 juli 1948 utfärdade efterlysningen, oaktat häktningsbeslutets upphävande den 28 juli, icke återkallats, Määttä efter gripandet den 26 augusti i enlighet med efterlysningen införpassats till fängvårdsanstalten i Härnösand. Att efterlysningen av Määttä icke återkallats efter häktningsbeslutets upphävande synes mig med hänsyn till upplysta omständigheter ej kunna betraktas såsom tjänstefel av styresmannen vid fängvårdsanstalten i Luleå eller annan. Då Määttä den 26 augusti ej var häktad, har han väl icke bort mottagas å fängvårdsanstalten i Härnösand, men med hänsyn till omständigheterna och av styresmannen vid denna anstalt vidtagna åtgärder för Määttäs omhändertagande i vederbörlig ordning synes mig det skedda mottagandet icke kunna läggas styresmannen till last såsom tjänstefel. Då vidare anhållande och häktningsframställning — efter det gripandet den 26 augusti kommit till vederbörande åklagares kännedom — skett utan dröjsmål, finner jag ärendet icke föranleda vidare åtgärd från min sida mot någon tjänsteman.

Vad i ärendet förekommit har emellertid visat, att förfarandet vid efterlysningar och vad därmed har samband icke är i tillräcklig grad reglerat genom utfärdade bestämmelser.

De gällande bestämmelserna rörande omfattningen av och innehållet i tidningen Polisunderrättelser återfinnas i huvudsak i ett av Kungl. Maj:t den 1 juni 1877 utfärdat cirkulär angående utgivande i huvudstaden av tryckta Polisunderrättelser med däri senare vidtagna ändringar. De uppgifter, som skola intagas i Polisunderrättelser, äro ordnade under vissa underrubriker, vilka i publikationen betecknas med A, B, C, D, E, F och G.

Enligt ett i årgången 1948 intaget sammandrag av de gällande föreskrifterna intagas huvudsakligen under:

”A. Efterlysningar å personer, vilka av behöriga myndigheter eftersökas (Kungl. cirk. 1 juni 1877, bih. SFS nr 31; Kungl. kung. 14 juni 1928 nr 207; Kungl. kung. 9 oktober 1942 nr 840).

B. Återkallelser av efterlysningar av personer (Kungl. cirk. 1 juni 1877, bih. SFS nr 31).”

Enligt 1877 års cirkulär har föreståndare för fängelse att för publicering till redaktionen för Polisunderrättelser insända uppgift å bland annat för allmänna säkerheten vådliga personer, som rymma från fängelse. I § 143 i arbetsordningen för fångvårdsstaten har också uttryckligen föreskrivits, att då rymning skett, meddelande därom skall omedelbart insändas till nämnda redaktion. Tillkännagivande om att efterlyst person ”anhållits” skall enligt ovanberörda cirkulär insändas av den stadsfiskal eller landsfiskal, som kommer i tillfälle att i första hand lämna sådant meddelande.

Dessa föreskrifter ha måhända tidigare varit tillfyllest för ett regelrätt efterlysningsförfarande i fråga om för brott misstänkta personer och rymningar från fångvårdsanstalter. Med det genom nya rättegångsbalkens ikraftträdande ändrade förfarandet vid förundersökning i brottmål torde emellertid komplikationer kunna uppstå vid dylika efterlysningar.

Vad angår häktad person som rymt från fångvårdsanstalt, varom här närmast är fråga, synes det mig vara av intresse, att efterlysningsåtgärderna koncentreras hos den myndighet, som har att utföra åtal mot rymmaren för det brott, som föranlett häktningen. Vikten härav framgår oförtydligt av vad som förekommit i fallet Määttä. Bortsett från att ett beslut om upphävande av häktningstillståndet bör medföra ändrade dispositioner i fråga om efterlysningen eller dess avlysande torde vara klart, att nämnda myndighet är den, som bäst är i stånd att vidtaga de för ett nytt eller fortsatt lagförande erforderliga åtgärderna utan onödigt dröjsmål. Enligt min mening böra alltså föreskrifter meddelas därom, att vid rymning under häktningstid fångvårdsmyndigheten skall för efterlysning i Polisunderrättelser hänvända sig till vederbörande åklagare i saken mot rymmaren samt att det skall åligga åklagaren att vidtaga de för dylik efterlysning och eventuell avlysning erforderliga åtgärderna.

Rymmer anhållen, torde det ligga i sakens natur, att efterlysning sker på begäran av anhållningsmyndigheten.

Enligt 24 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken läres efterlysning kunna ske dels då den, vilkens anhållande beslutats, avvikit och dels utan att beslut om anhållande föreligger, då misstanken riktas mot någon som är okänd men beträffande vilken signalement föreligger, såsom i fråga om klädsel och utseende. Jämväl i andra fall torde efterlysning i rättegångsbalkens mening kunna ske, t. ex. då rätten beslutat häktning utan att den misstänkte var närvarande vid beslutets meddelande samt då häktad per-

son eller fånge rymt. Efterlysning, som avses i rättegångsbalken, kan enligt vad som framgår av motiven till nyssnämnda lagrum bringas till mera allmän kännedom genom kungörande i tidning eller i radio. Jämlikt 7 § samma kapitel må envar gripa ”den som är efterlyst för brott”.

Med hänsyn till dessa stadganden i rättegångsbalken synes det böra göras en bestämd åtskillnad mellan, å ena sidan, efterlysning av misstänkt enligt 24 kap. 6 § rättegångsbalken och därmed likställda kategorier samt, å andra sidan, eftersökande eller efterspaning av misstänkt eller annan för hans hörande eller eljest av annan anledning än hans gripande. Begreppet efterlysning torde således böra i Polisunderrättelser reserveras för de fall, då den efterspanade — därest hans eftersökande skulle kungöras för allmänheten — må gripas av envar.

Ett närmare bestämmande av begreppet efterlysning synes erforderligt jämväl med hänsyn till stadgandet i 6 § a) passkungörelsen den 31 maj 1940 att ansökning om erhållande av pass icke må bifallas, ”om sökanden är föremål för sådan efterlysning, som enligt särskilda bestämmelser skall införas i tidningen Polisunderrättelser”. Vilket slag av efterlysning, som med stadgandet avses, torde för närvarande vara synnerligen tveksamt.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spørsmål till den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

Över framställningen har kriminaltekniska anstalten yttrat sig, varefter ärendet remitterats till riksåklagarämbetet för avgivande av utlåtande.

3. Framställning angående arkivfotografering av fastighetsböcker.

Den 11 november 1949 skrev jag till Konungen följande:

Vid en av mig den 8 juni 1948 verkställd inspektion av Gärdts och Albo domsagas kansli, inrymt i fastigheten nr 7 vid Vasagatan i Kristianstad, gjordes följande iakttagelser.

Kanslilokalerna voro ytterst trånga och obekväma. De nya fastighetsböckerna, omfattande cirka 12 500 fastigheter, voro upplagda. De gamla böckerna, 46 till antalet, samt 54 av de nya böckerna förvarades i brandskyddade skåp i kanslirummen. Återstoden av de nya böckerna, 60 stycken samt 6 arkivband, voro uppställda i öppna hyllor i rummen. Inga särskilda säkerhetsanordningar mot brand funnos i kanslilokalerna eller i byggnaden i övrigt.

Häradshövdingen i domsagan Arne Schedin förklarade, att ytterligare brandskåp för de oskyddade böckerna icke kunde anordnas på grund av

att golven i kanslirummen icke tålde ytterligare belastning. Därtill komme, att utrymmet i kanslilokalerna redan vore till det yttersta utnyttjat samt att leveranstiden för brandskåp av den beskaffenhet, varom här vore fråga, uppginge "till årtal".

Påföljande dag inspekterade jag Villands domsagas kansli i fastigheten nr 41 vid Västra Boulevarden i Kristianstad. Härvid iakttofs följande.

Kanslilokalerna voro inrymda i tre små rum. I ett av rummen förvarades de nya fastighetsböckerna i öppna hyllor, helt oskyddade mot brand. Av domsagens cirka 9 700 fastigheter voro omkring 6 750 upplagda i 61 böcker. Antalet gamla fastighetsböcker var 28. Dessa böcker förvarades i två kassaskåp, vilkas värde ur brandsäkerhetssynpunkt emellertid syntes tvevelaktigt. Inga särskilda brandanordningar voro vidtagna vare sig i kanslilokalerna eller i huset i övrigt.

I fråga om kanslilokalerna för de två domsagorna blev ytterligare upplyst följande.

Genom kungl. brev den 19 oktober 1945 till länsstyrelsen i Kristianstads län förordnade Kungl. Maj:t, att tingsstället i Villands domsaga skulle från och med dag som Kungl. Maj:t ville framdeles bestämma förläggas till Kristianstad, att Gärds och Albo domsaga skulle — förutom i Degeberga — från och med dag som nyss sagts ha tingsställe jämväl i Kristianstad samt att domsagornas kanslier skulle fortfarande vara förlagda i Kristianstad. Vidare anbefalldes Kungl. Maj:t länsstyrelsen att anmoda de tingshusbyggnadsskyldiga i domsagorna att omedelbart fullfölja åtgärder för åstadkommande i Kristianstad av det tingshus med kansli- och arkivlokaler, som erfordrades i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut; och förklarade Kungl. Maj:t — under erinran om bestämmelserna i lagen den 30 juni 1943 om tillståndsvång för byggnadsarbete — vad i Kungl. Maj:ts cirkulär till länsstyrelserna den 12 februari 1926 angående ny- eller ombyggnad av tingshus föreskrivits icke utgöra hinder för länsstyrelsen att i enlighet med gällande bestämmelser om tingshusbyggnad pröva och avgöra förevarande byggnadsfråga. Med hänsyn till vad sålunda bestämts beviljade slutligen Kungl. Maj:t de tingshusbyggnadsskyldiga i Villands samt Gärds och Albo domsagor anstånd med fullgörandet av skyldigheten att anordna brandsäker förvaring av fastighetsböcker, arkivalier och värdehandlingar i avvaktan på att den planerade byggnaden hunne färdigställas, dock längst till den 1 oktober 1947.

Sedan de tingshusbyggnadsskyldiga i Gärds och Albo samt Villands domsagor vid gemensamt sammanträde den 23 mars 1946 beslutat att i Kristianstad å en av staden skänkt tomt gemensamt för båda domsagorna uppföra tingshus med kanslilokaler och övriga utrymmen i enlighet med ett vid sammanträdet föreliggande förslag, lämnade länsstyrelsen i resolution den 25 juli 1946 tillstånd till uppförandet av ifrågavarande tingshus enligt företedda ritningar.

Byggnadstillstånd för det tillämnade byggnadsföretaget söktes i april månad 1946, men sådant tillstånd har ännu icke erhållits, varför tingshuset fortfarande icke blivit uppfört.

Med anledning av vad vid inspektionerna iakttagits infortrade jag yttranden från Schedin ävensom häradshövdingen i Villands domsaga Åke Braunstein rörande frågan huruvida åtgärder av något slag skulle — i avbidan på uppförandet av det nya tingshuset i Kristianstad — kunna vidtagas för åstadkommande av större brandsäkerhet för fastighetsböckerna. Jag framhöll därvid, att det syntes böra utrönas, huruvida de tingshusbyggnadsskyldiga vore villiga att bekosta arkivfotografering av fastighetsböckerna, eventuellt i förening med arkivförsäkring.

Schedin och Braunstein inkommo härefter med yttranden.

Schedin anförde, att han vore ur stånd att anvisa någon annan åtgärd för åstadkommande av större brandsäkerhet än nybyggnad av tingshus med brandsäkra arkivlokaler, samt tillade, att de tingshusbyggnadsskyldiga i Gärds och Albo domsaga å sammanträde den 9 september 1948 förklarar sig icke vilja anslå medel för arkivfotografering av fastighetsböckerna.

Braunsteins yttrande var av följande innehåll.

Braunstein vore icke i stånd att anvisa någon lösning av frågan om fastighetsböckernas förvaring. Vad av Schedin under min inspektion å Gärds och Albo domsagas kansli anförts beträffande möjligheten att föranstalta om säkerhetsåtgärder för de oskyddade fastighetsböckerna därstädes ägde giltighet även för Villands domarkanslis vidkommande. Sålunda syntes särskilda brandskåp icke kunna anordnas av den anledningen, att golven i kanslilokalen ej tålde en sådan belastning. Vidare vore utrymmena i lokalen redan till det yttersta utnyttjade. Jämväl vore att beakta, att leveranstiden för skåp av det slag, varom här vore fråga, uppginge till ett år eller mera. Braunstein ville tillägga, att tidigare vid olika tillfällen försök gjorts att förhyra annan, ändamålsenlig lokal för kansliets behov men att dessa försök misslyckats. Att i nuvarande läge förhyra ny lämplig kanslilokal vore givetvis icke möjligt. Enligt vad Braunstein vid överläggning med de tingshusbyggnadsskyldigas styrelse erfarit vore styrelsen icke villig att för de tingshusbyggnadsskyldigas ombud framlägga förslag att de tingshusbyggnadsskyldiga iklädde sig de utgifter, som en arkivfotografering av fastighetsböckerna skulle föranleda.

Enligt 1 § lagen den 18 juli 1942 om bestridande av kostnaderna för domsagas kansli åligger det tingslag att bekosta erforderliga lokaler för domsagas kansli, och skall i kansliet eller i anslutning därtill finnas anordningar för brandsäker förvaring av fastighetsböcker, arkivalier och värdehandlingar.

Enligt övergångsbestämmelserna till samma lag äger Konungen bevilja tingslag anstånd med fullgörandet av den sålunda stadgade skyldigheten att anordna brandsäker förvaring av fastighetsböcker m. m.

De sålunda meddelade stadgandena till skydd för domsagornas arkivalier torde ha betingats i första hand av omsorg om de nya fastighetsböckerna för landet. Tryggandet av dessa böcker mot förstörelse måste anses vara ett betydande samhällsintresse. Fastighetsböckerna kunna nämligen i händelse av ellsolycka eller vid av annan anledning timad förödelse endast med stor svårighet rekonstrueras. Det omfattande och dyrbara arbetet med uppläggandet av de nya fastighetsböckerna för landet skulle i avsevärd utsträckning vara omintetgjort, om böckerna förstördes. Under den avsevärda tid, som i sådant fall måste förflyta innan böckerna åter kunna uppläggas, kan inskrivningsväsendet icke fungera med erforderlig säkerhet och snabbhet. För rättsförvärv och rättsinnehav rörande fast egendom och särskilt för den i våra dagar så betydelsefulla fastighetskrediten skulle därför en förstörelse av en domsagas fastighetsböcker få svåra skadeverkningar till följd.

Även om brandsäker förvaring innefattar ett gott skydd för böckerna, är det emellertid tydligt, att full säkerhet icke står att vinna på denna väg. Mot de risker, som det moderna kriget för med sig, innefattar sålunda ett vanligt brandskyddat arkiv icke någon betryggande garanti, liksom ett sådant arkiv ej heller med säkerhet kan beräknas avvärja verkningarna av en naturkatastrof. Brand kan vidare uppkomma i själva arkivrummet, särskilt om detta, som i moderna tingshus vanligen är fallet, är inrättat som arbetsarkiv. Åverkan kan slutligen göras å en enskild bok av person, som på ett eller annat sätt fått den i sin hand. I utlandet saknas för övrigt icke exempel på att ett helt arkiv blivit uppsåtligen förstört.

Då fastighetsböckerna måste så förvaras, att de dagligen kunna användas vid arbetet i domsagens kansli, torde det över huvud knappast vara möjligt att vidtaga sådana anordningar till böckernas skydd att varje risk för förstörelse uteslutes. De menliga följderna av en sådan händelse kunna emellertid i väsentlig mån lindras, om böckerna arkivfotograferas. Principen för sådan fotografering — som kommit till vidsträckt användning i utlandet och som även hos oss förekommer i icke obetydlig utsträckning — är, att man i stark förminskning å speciell s. k. arkivfilm fotograferar de handlingar, som man önskar kopiera, i detta fall de särskilda sidorna i fastighetsböckerna. Den därvid erhållna negativa filmen upptager ett ytterst obetydligt utrymme. Från den negativa filmen, som bör förvaras i brandsäkert rum i annan byggnad än fastighetsböckerna, kunna vid behov erhållas antingen positiva filmkopior, som kunna avläsas i särskild läsapparat, eller ock vanliga fotokopior. Om nu fastighetsböckerna skulle gå förlorade, kan man förfara exempelvis på följande sätt. Från den negativa filmen tagas fotokopior i lämplig storlek. Med ledning av jordregister och

renovationer kompletteras fotokopiorna med anteckningar om sådana inskrivningar och förändringar i övrigt, som förekommit efter det fotograferingen avslutats. De kompletterade fotokopiorna bilda provisoriska fastighetsböcker, som användas medan arbetet med utskrivandet av nya sådana pågår. Sistnämnda arbete blir med den antydda metoden mycket enkelt, i det man endast behöver skriva av de provisoriska böckerna. Givet är, att syftet med arkivfotograferingen bäst vinnes, om densamma periodvis förnyas.

Kostnaden för en arkivfotografering är — i jämförelse med de fördelar densamma innebär — synnerligen ringa. Exempelvis må nämnas, att en under år 1949 verkställd arkivfotografering av de nya fastighetsböckerna i Hedemora domsaga, omfattande cirka 17 000 upplägg, dragit en kostnad av — efter ett pris av 8 öre per fotograferad sida — omkring 3 200 kronor.

Under insikt om de väsentliga fördelar som därigenom stått att vinna ha i flera domsagor de tingshusbyggnadsskyldiga redan låtit bekosta arkivfotografering av fastighetsböckerna. Då den ökade trygghet, som en sådan fotografering medför, i främsta rummet länder ortsbefolkningen till gagn, är det också naturligt att det skall ligga de tingshusbyggnadsskyldiga om hjärtat att tillse, att en sådan åtgärd kommer till stånd. Ur samma synpunkt är det även rimligt och skäligt, att kostnaden härför bäres av de byggnadsskyldiga. De tagna initiativen måste därför hälsas med största tillfredsställelse, och det får anses som ett önskemål att desamma vinna allmän efterföljd.

Särskilda synpunkter synas mig emellertid böra anläggas på förhållandena i de domsagor, där de tingshusbyggnadsskyldiga ämna anordna brandsäker förvaring av fastighetsböckerna men hindras att göra detta av den statliga byggnadsregleringen. I flera fall äro omständigheterna desamma som i Gärds och Albo samt Villands domsagor: Beslut om uppförande av nytt tingshus med brandsäkert arkiv har fattats, men då byggnadstillstånd icke kunnat lämnas, har byggnaden icke kommit till stånd; i avbidan på tingshusets uppförande har det befunnits omöjligt eller i vart fall ur ekonomisk synpunkt mindre lämpligt att under mellantiden vidtaga särskilda åtgärder för brandsäker förvaring av fastighetsböckerna. I dessa fall, där risken för förstörelse av fastighetsböckerna är särskilt stor samtidigt som det måste beräknas att ännu många år komma att förflyta, innan effektiva åtgärder för riskens undanröjande kunna vidtagas, synes det icke lämpligen böra få ankomma på de tingshusbyggnadsskyldigas vilja att bära den därav betingade utgiften, huruvida arkivfotografering skall komma till stånd eller icke.

Vikten och omfattningen av de intressen, som äro förknippade med fastighetsböckernas bevarande, synas påkalla, att statsmakterna vidtaga åtgärder till motverkande av de olägenheter, som i nu angivna fall uppstå på grund av byggnadsregleringen. På grund härav synes mig en undersök-

ning böra göras för att utröna, i vilka fall statsmakterna böra ur nu ifrågakomna synpunkter anses skyldiga att svara för fastighetsböckernas bevarande. Där detta finnes vara fallet, synas statsmedel böra ställas till de tingshusbyggnadsskyldigas förfogande för fotografering av böckerna.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och synpunkter för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

Framställningen har överlämnats till sakkunniga för utredning rörande mikrofilmningens användning inom svenskt arkiv- och biblioteksväsen.

4. Framställning angående åtgärder för åstadkommande av snabbare behandling och avgörande av vissa taxeringsmål.

Den 12 december 1949 avlät jag till Konungen en så lydande framställning:

Sedan jag från kammarrätten införskaffat handlingarna i ett därstädes anhängigt mål rörande lasaretsläkaren Erik Gustaf Berggrens besvär över 1943 års prövningsnämnds för Jönköpings län beslut i fråga om Berggrens inkomsttaxering samma år i Jönköpings stad och honom påförda eftertaxeringar för åren 1938—1942, inhämtades av dessa handlingar följande.

Berggren taxerades år 1943 dels i Jönköpings stad enligt kommunalskattelagen för 62 510 kronor, taxerad inkomst, samt enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för 64 280 kronor, taxerat belopp, dels ock i Haurida socken enligt kommunalskattelagen för 600 kronor, taxerat och beskattningsbart belopp. Därvid hade taxeringsnämnden i Jönköping uppskattat den skattskyldiges nettointäkt av läkarpraktik till 45 000 kronor mot av den skattskyldige deklarerade 20 890 kronor. Den återstående till kommunal inkomstskatt skattepliktiga inkomsten av den skattskyldige tillhöriga fastigheten Laggarebo i Haurida socken, 603 kronor, hade oriktigt upptagits i sammanställningen för taxering till kommunal inkomstskatt i Jönköpings stad.

Därjämte påförde taxeringsnämnden Berggren eftertaxering för vart och ett av taxeringsåren 1938—1942 för ett belopp av 15 000 kronor.

Över dessa taxeringar anförde Berggren besvär i prövningsnämnden i Jönköpings län under yrkande att taxeringen 1943 måtte bestämmas i enlighet med deklarationen och att eftertaxeringen måtte undanröjas.

Vid sammanträde den 7—den 9 oktober 1943 fann prövningsnämnden, som med hänsyn till i målet förebragt utredning ansåg den av Berggren deklarerade bruttointäkten av läkarpraktik vara uppenbarligen för lågt upptagen, skäligt beräkna Berggrens nettointäkt därav till 40 000 kronor. På grund härav och

med rättelse tillika av ovan anmärkta felaktighet i fråga om taxering av inkomsten av fastigheten Laggarebo bestämde prövningsnämnden Berggrens taxering i Jönköpings stad enligt kommunalskattelagen till 56 910 kronor, taxerad inkomst, samt enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt till 59 280 kronor, taxerat belopp.

Beträffande eftertaxeringen fann prövningsnämnden överklagade taxeringsåtgärden befogad och ogillade de därutinnan anförda besvären.

Över prövningsnämndens beslut anförde Berggren besvär i två särskilda till kammarrätten ställda, den 23 december 1943 till landskontoret ingivna besvärsskrifter.

Efter angivelse av taxeringsintendenten i länet instämde sedermera stadsfiskalen Sven Mannergren genom en den 5 februari 1944 utfärdad stämning Berggren till rådhusrätten i Jönköping med yrkande om ansvar för det Berggren med avseende å sina år 1942 och 1943 i staden avgivna allmänna självdeklarationer gjort sig skyldig till sådan förseelse, som omförmäldes i 143 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 i dess lydelse före den 1 juli 1943.

Målet handlades inför rådhusrätten den 6 mars 1944, varvid Berggren bestred, att han i omförmälda deklarationer lämnat oriktiga uppgifter, och yrkade ogillande av åtalet. På begäran av åklagaren uppskötts målet för vidare utredning till den 2 maj 1944.

Sedan målet därefter varit föremål för en kortvarig handläggning å uppskovsdagen, handlades det ånyo den 30 maj 1944. Sistnämnda dag förklarades målet av rådhusrätten vilande i avbidan på lagakraftäggande utslag på Berggrens besvär i taxeringsmålet.

Efter verkställd utredning avgav taxeringsintendenten F. Psilander den 31 december 1946 yttrande över Berggrens den 23 december 1943 ingivna besvär till kammarrätten. Med en den 31 december 1946 dagtecknad skrivelse överlämnade länsstyrelsen i Jönköpings län därefter besvärshandlingarna till kammarrätten, dit de inkommo den 6 februari 1947.

Med anledning av den långa tid som förflutit innan ifrågavarande besvärshandlingar av länsstyrelsen insänts till kammarrätten för prövning och avgörande anmodade jag i skrivelse den 13 november 1947 länsstyrelsen att efter vederbörandes hörande till mig inkomma med yttrande.

På anmodan av länsstyrelsen avgav Psilander yttrande, däri han till en början hänförde sig till innehållet i följande förklaring över Berggrens besvär, så lydande:

”På våren 1943 hade å landskontoret med ledning av material, som på begäran av landskamreraren i länet ställts till förfogande av flertalet erkända sjukkassor i länet, gjorts sammanställningar över de belopp, som inom länet praktiserande läkare under beskattningsåret 1942 kvitterat såsom guldna av kassornas medlemmar. Då för klagandens del det utkvitterade beloppet översteg vad i deklarationen för året uppgivits som bruttointäkt, påkallade taxe-

ringsnämndens ordförande i skrivelse till landskamreraren granskning av de anteckningar, klaganden kunde hava fört rörande inkomster och utgifter i av honom bedriven läkarpraktik. När denna granskning, som uppdrogs åt taxeringsrevisorn Elof Sunnerstam, skulle företagas, visade sig emellertid, att klaganden icke hade några anteckningar bevarade över sina inkomster. Granskningspromemorian kom därför i huvudsak endast att innehålla besked om detta förhållande samt en antydan, att tillgängliga kontrolluppgifter visade, att uppgivna bruttointäkten uppenbarligen vore för låg. Taxeringsnämnden, som hade tillgång till den sammanställning, som upprättats över klagandens inkomst från sjukkassememmar, fann skäligt uppskatta klagandens nettointäkt av läkarpraktiken under beskattningsåret 1942 till 45 000 kronor samt påförde honom eftertaxering för vart och ett av åren 1938—1942 för tidigare ej deklarerad, till 15 000 kronor uppskattad inkomst av praktiken. I anledning av klagandens besvär till prövningsnämnden införskaffades från de erkända sjukkassorna uppgifter för åren 1937—1941 beträffande av klaganden utkvitterade ersättningar. Motsvarande uppgifter för åren 1937—1942 anskaffades därjämte från Norra Smålands erkända centralsjukkas beträffande direkt anslutna medlemmar i denna kassa samt genom landskontoret i Mariestad för år 1942 från ett antal sjukkassor i Skaraborgs län. Ett general-sammandrag över de till beloppet kända ersättningar, som åren 1937—1942 av klaganden kvitterats såsom guldna av sjukkassememmar, upprättades för målets föredragning hos prövningsnämnden. Vid denna föredragning fanns, förutom klagandens besvärsskrift, tillgänglig en tabell över relationstal, som med hänsyn till i den officiella sjukkasstatistiken angivna procenttal för anslutning kunde antagas för evalvering av förenämnda utkvitterade belopp i bruttointkomst för resp. beskattningsår.”

I yttrandet anförde Psilander därefter följande.

Med anledning av den förebragta utredningen hade prövningsnämnden i så måtto bifallit Berggrens besvär, att nettointäkten av läkarpraktiken fastställdes till 40 000 kronor, under det att besvären rörande eftertaxeringarna ogillats. Med handläggningen av detta besvärsmål hade Psilander såsom för taxeringsarbete särskilt avdelad och biträdande landskamrerare beträffande vissa mål och ärenden icke tagit någon befattning, och hade alltså besvärsmålen hos kammarrätten såväl beträffande 1943 års taxering som beträffande eftertaxeringarna varit för Psilander helt främmande, då han den 1 januari 1944 tillträtt förordnande å taxeringsintendentstjänsten. Då i dessa mål och ett antal likartade uppkommit fråga, huruvida anmälan borde ske till vederbörande åklagare om förseelser mot 143 § taxeringsförordningen i dess äldre lydelse, hade Psilander haft att genomgå handlingarna i dem. Som därvid förelagat anledning att anse åtminstone objektiva och med största sannolikhet även subjektiva rekvisit för sådan förseelse förefinnas, hade saken remitterats till åtal den 29 januari 1944. På detta stadium och då det kunnat förväntas, att polisundersökning och eventuell rättegång skulle lämna för taxerings-

frågans belysning värdefullt material, hade Psilanders genomgång av handlingarna uppenbarligen icke varit av den art, att därå kunnat byggas något yttrande i besvärsmålet. Vid remissen till poliskammaren hade givetvis samtliga handlingar i taxeringsmålet och de i åtalsanmälan avsedda deklARATIONERNA MÅST ÖVERLÄMNAS. Först i och med att de sålunda överlämnade handlingarna återställts och utskrift erhållits av rättens protokoll hade över huvud möjlighet förelegat att avgiva yttrande. Vilken dag protokollen och handlingarna erhållits funnes icke antecknat i något landskontorets diarium, men Psilander hade omedelbart efter det åtalsmålet förklarats vilande erhållit underhandsmeddelande om rättens beslut. Emellertid hade vid 1944 års taxering beträffande vissa läkare, bland dem Berggren, genom granskning av ortens sjukassors utgiftsverifikationer framskaffats visst kontrollmaterial, som tillhandahållits taxeringsnämnderna genom vederbörande taxeringskonsulent. Sedan med hänsyn till bland annat innehållet i detta material fråga i taxeringsnämnden uppstått, huruvida Berggrens deklARATION rörande 1943 års inkomster kunde godkännas, hade av taxeringsnämnden beslutits avvikelser från deklARATIONEN, i vad anginge praktikinkomstens beräkning. Om detta beslut hade Psilander fått underhandsbesked ungefär samtidigt som åtalsmålet vilandeförklaring kommit till hans kännedom. Ett avvaktande av eventuella besvär från Berggren över 1944 års taxering, innan förklaring avgavs över besvären angående 1943 års taxering, hade alltså varit naturligt, och hade redan därigenom i taxeringsförordningen stadgad tid av sex månader för besvärsmåls redovisning överskridits. Sedan den 13 juli 1944 från Berggren inkommit besvär och dessa i vederbörlig ordning kompletterats, hade desamma den 27 juli remitterats till taxeringskonsulenten Sunnerstam. Med hänsyn till avfattningen av Berggrens besvär över 1944 års taxering hade samtliga handlingar, tillhörande åtalsmålet, och akten till kammarrättsmålen måst åtfölja remissen till konsulenten. Yttrande från denne hade inkommit den 7 juni 1945 samtidigt med yttrande i ett annat mål, vari samma statistiska metod använts beträffande 1944 års taxering. Berggren hade därefter beretts tillfälle avgiva påminnelser, vilka i realiteten även innefattat utveckling av 1943 års besvär. Beslut angående 1944 års taxering hade, sedan jämväl ordföranden i taxeringsnämnden hörts, meddelats av prövningsnämnden den 29 juni 1945 och inneburit en delvis av Psilander tillstyrkt nedsättning i den uppskattade praktikinkomsten. Beslutet hade emellertid överklagats såväl av Berggren som av Psilander. Sambandet mellan dessa båda besvär å ena sidan och de i december 1943 anförda hade uppenbarligen varit så intimt, att samtidig redovisning om möjligt borde äga rum. I detta sammanhang kunde framhållas, att Psilanders argumentering hos kammarrätten i 1943 års mål i ej oväsentlig del byggt på de vid 1944 års taxering lämnade uppgifterna. Den skriftväxling, som i augusti 1945 påbörjats, hade åsyftat att framskaffa för Psilanders bedömande av samtliga mål erforderligt material. Sedan vissa uppgifter i skrivelse den 3 oktober 1945 begärts från Berggren, hade denne

i brev den 12 i samma månad — jämte det han tillhandahållit ifrågavarande uppgifter — förklarar, att han icke längre kunde medverka vid utredningen. Utredningen, som huvudsakligen utförts av Sunnerstam, den ende befattningshavaren å taxeringsavdelningen vilken följt ärendet från dess upprinnelse, hade därför fått inriktas på att inom ramen för i taxeringsförordningen givna regler från utomstående erhålla material.

I ändamål att sedermera efter inhämtat medgivande från vederbörande skattskyldiga — anförde Psilander vidare — utnyttja det jämförelsematerial, som kunde erhållas i deklamationer, avgivna av vissa Berggrens vikarier vid centrallasarettet i Jönköping, hade från andra länsstyrelser lånats sådana deklamationer i den utsträckning dessa på grundval av tillgängliga adressuppgifter kunnat lokaliseras. Emellertid hade vissa av dessa deklamationer befunnits icke kunna spåras och vissa vara så uppställda, att de icke kunde lämna något användbart material i det aktuella fallet. Den sjukkasestatistiska undersökningen av dem bland de inlånade deklamationerna, beträffande vilka sådan undersökning över huvud varit möjlig, hade lämnat så växlande resultat, att åberopande av enbart vissa av deklamationerna icke framstått som försvarligt. I handlingarna i besvärsmålen hade därför intet i detta avseende redovisats. Med ledning av årsberättelser, som införskaffats från centrallasarettet, hade försökts en kalkylering av vad verksamheten å öronavdelningen bort inbringa. Därvid hade befunnits, att den till synes växlande uppställningen av berättelserna omöjliggjorde den avsedda jämförelsen utan tillgång till medicinsk sakkunskap, som i betraktande av målets natur icke lämpligen kunde anlitas i orten. I anslutning till en av Berggren lämnad sammanställning över den under åren 1936—1942 skedda förmögenhetsutvecklingen hade utredningar, huvudsakligen baserade på Berggrens egna uppgifter, verkställts angående förmögenhetsförändringarna och orsaken därtill. Dessa utredningar, som även måst avse hans hustru, hade i huvudsak icke givit annat resultat, än att Berggrens sammanställning icke varit uttömmande eller exakt, vilket den dock icke heller i och för sig synt vara. Något positivt att åberopa i besvärsmålen hade Psilander ansett sig icke kunna draga av utredningarna, vadan desamma icke bifogats akten. Av det utredningsarbete, som fullföljts och som Psilander nu kunde erinra sig, redovisades i besvärssakten därför endast vissa statistiska specialundersökningar rörande ett antal sjukkassar, inom vilkas områden bosatta patienter i mera avsevärd omfattning anlitat Berggren. Genomförandet av utredningsarbetet hade emellertid måst anstå, till dess anhopningen av löpande och till synes mera omedelbar åtgärd krävande ärenden slutförts. Därutinnan vore bland annat för Sunnerstams del att beakta, att denne såsom biträdande taxeringsintendent anförtratts ledningen av arbetet för taxering till krigskonjunkturskatt beträffande rörelseidkare år 1945. Som enligt gällande bestämmelser denna taxering för samtliga skattskyldiga, vilkas inkomsttaxering bleve fastställd före årets utgång, måst vara avslutad före utgången av december månad, hade, sedan taxeringsmaterialet i huvud-

sak inkommit i september eller oktober, icke skäligen kunnat ifrågasättas något avsevärt utredningsarbete av Sunnerstam beträffande andra taxeringsärenden. I början av 1946 hade åtgärder måst vidtagas för verkställande av de uppskattningar av aktievärden, som sammanställdes genom skatteverkets försorg. De sista uppgifterna från länet hade icke kunnat avlämnas förrän den 5 februari. Våren 1946 hade Sunnerstam och taxeringsassistenterna varit mycket betungade med sådana bokföringsgranskningar, vilka avsett besvär till prövningsnämnden över 1945 års taxeringar och vilka under tiden för den forcerade krigskonjunkturskattetaxeringen hösten 1945 måst anstå. För Psilanders egen del hade under april 1946 tillkommit arbetet med yttrande till kammarrätten i mål om 1945 års allmänna fastighetstaxering. Under hösten 1946 hade Psilander haft att leda prövningsnämndsarbetet med annan personaluppsättning, vilket givetvis krävt ett betydligt mera aktivt deltagande från hans sida i utrednings- och uppsättningsarbetet. En återremiss för nytt yttrande uti ett hos kammarrätten anhängigt synnerligen vidlyftigt besvärs-mål av äldre datum än nu förevarande och av liknande skäl som detta att anse som förtursmål hade nödvändiggjort ett opåräknat utredningsarbete i sagda mål, vari den anbefallda förnyade förklaringen kunnat avgivas först den 7 november. Vid vilka tidpunkter utredningsarbetet i Berggrens mål pågått kunde icke numera fastställas, men arbetet hade tid efter annan fått avbrytas. Detta förhållande, vilket föranlett att Psilanders yttrande, sedan utredningen slutförts någon gång på senhösten 1946, avgivits — enligt gammal praxis dagtecknat den 31 december 1946 — först i slutet av januari 1947, syntes i betraktande av att vissa av Berggrens mål i kammarrätten voro förtursmål visserligen förefalla anmärkningsvärt. Emellertid hade som ovan antytts till följd av otillräcklig personal och andra svårigheter en uppenbar försämring av arbetsbalansen gjort sig märkbar. Det hade därför tyvärr framstått som det för arbetets bedrivande å taxeringsavdelningen ändamålsenligaste att låta vissa synnerligen vidlyftiga eller omfångsrika mål och ärenden vila, när deras upptagande till behandling kunnat befaras medföra försenat avgörande av ett betydande antal andra mål och ärenden. Först sedan till följd av den minskade inströmningen av nya besvär till prövningsnämnden och den befintliga personalens stabilisering lugnare förhållanden inträtt under hösten 1947, hade huvuddelen av denna äldre balans kunnat avverkas. Just med hänsyn till de särskilda omständigheterna beträffande Berggrens mål hade dessa blivit expedierade vid årsskiftet 1946/1947, ehuru detta förhållande säkerligen i betraktande av det betydande antal dagsverken, som av Sunnerstam och Psilander själv nedlagts därå, medverkat dels till att antalet vid prövningsnämndens sammanträden i juni 1947 handlagda mål angående 1946 års inkomst- och krigskonjunkturskattetaxering blivit orimligt stort, och dels till att tillfälle ej givits att fullfölja ett betydligt antal reservationsvis framställda men på grund av bristande utredning ej slutligt upptagna yrkanden angående samma års taxering.

Länsstyrelsen anförde i avgivet utlåtande följande.

Av Psilanders yttrande framginge, att ifrågavarande besvär med hänsyn till målets beskaffenhet föranlett mycket omfattande utredningar. Ärendet torde i sådant avseende kunna karaktäriseras såsom ganska enastående, vilket förhållande syntes böra beaktas vid bedömandet av tidsutdräkten vid dess handläggning. Överskridande av den i taxeringsförordningen förutsatta tidsbestämningen för handlingarnas överlämnande till kammarrätten torde sålunda i förevarande fall få anses förklarligt. Det alltför långa dröjsmålet med ärendets redovisning — som av landskamreraren under tiden uppmärksammats och föranlett vederbörlig erinran — måste i och för sig framstå såsom anmärkningsvärt, men borde dock ses mot bakgrunden av rådande förhållanden beträffande arbetsbördan och arbetskraften på taxeringsavdelningen under de senaste åren. Den personal, som genom omorganisation av taxeringsväsendet från och med år 1944 tilldelats taxeringsavdelningen, hade avsett behovet under normala förhållanden. Under de senare åren hade emellertid arbetsuppgifterna ökat i sådan omfattning, att personalen trots intensifierad arbetstakt och övertidsarbete haft svårigheter att slutföra arbetena inom föreskriven tid. Den ökade arbetsbördan hade förorsakats, förutom av 1945 års allmänna fastighetstaxering, av taxeringen till omsättningsskatt och i all synnerhet av taxeringen till krigskonjunkturskatt. Sistnämnda taxering kunde utan överdrift sägas ha bringat taxeringsavdelningens arbete ur balans. Visserligen hade taxeringsrevisorn i länet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande såsom biträdande taxeringsintendent handlagt större delen av taxeringarna till krigskonjunkturskatt för rörelseidkare, men detta hade givetvis icke inneburit en förstärkning av arbetskraft utan endast en ändrad fördelning av göromålen å taxeringsavdelningen. För att minska denna överbelastning av taxeringsavdelningens arbete hade länsstyrelsen uti särskilda framställningar till socialdepartementet om anslag till icke-ordinarie personal begärt anslag till ytterligare en taxeringsinspektör under tio månader av budgetåret 1945/1946 och under hela budgetåret 1946/1947. Dessa framställningar hade icke bifallits. Liknande framställningar för budgetåret 1947/1948 hade gjorts i skrivelser till departementet den 18 juni och till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1947. Det hade ej varit möjligt att, jämlikt 20 § landshövdinginstruktionen i dess lydelse enligt kungörelse den 31 december 1943, påkalla biträde av landskontorets övriga personal i annan mån än i fråga om protokollföring hos länsprövningsnämnden, enär även denna personal varit överhopad av arbete. Framställningar om förstärkning av arbetskraften genom bemyndigande att anställa ytterligare en extra länsbokhållare hade icke bifallits. En bidragande orsak till de svårigheter, som under ifrågavarande år förelegat för taxeringsavdelningen liksom för landskontoret i övrigt, hade jämväl varit de ständiga ombyten av personal, som i samband med inrättandet av särskilda taxeringsavdelningar vid länsstyrelserna och omorganisation av uppbördsväsendet icke kunnat undvikas. Genom den avspänning av taxeringsavdelningens arbete, som inträtt hösten 1947

dels på grund av att taxeringen till krigskonjunkturskatt i huvudsak varit slutförd och dels därigenom, att antalet besvärsmål till länsprövningsnämnden väsentligt minskats med hänsyn till taxeringens speciella karaktär år 1947, hade det, trots den särskilda taxeringen enligt övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen, blivit möjligt att minska föreliggande arbetsbalans. Länsstyrelsen hyste därför grundad förhoppning, att ovan berörda svårigheter och därav härledande otillfredsställande förhållanden i avseende å taxeringsavdelningens arbetsbalans inom kort skulle kunna elimineras. Oberoende därav komme länsstyrelsen att i fortsättningen med skärpt uppmärksamhet följa taxeringsmålens gång.

Efter att hava tagit del av de avgivna yttrandena anförde Berggren i en hit insänd skrift, bland annat, följande.

Besvärshandlingarna skulle enligt lag av länsstyrelsen med dess yttrande ha översänts till kammarrätten före den 1 juli 1944. Översändandet hade emellertid skett först i slutet av januari 1947 eller mer än 2 1/2 år för sent. Berggren kunde icke finna, att vad länsstyrelsen och Psilander anført i yttrandena ens tillnärmelsevis kunnat motivera detta långa och dessutom olagliga dröjsmål, alldeles särskilt med hänsyn till att Berggren, länsstyrelsen veterligen, varit ställd under åtal för att de ifrågavarande deklarationerna skulle varit oriktiga. Den försummelse, till vilken vederbörande sålunda gjort sig skyldiga, hade tillfogat Berggren årslånga psykiska påfrestningar med därav förorsakad sjukdom och arbetsoförmåga. Av vad Psilander anført syntes framgå, att åtalsremissen skett bland annat för att skaffa material mot Berggren i taxeringsmålet. Berggren kunde icke tro, att ett sådant förfarande kunde vara lagligt. Verkställd polisundersökning skulle ligga till grund för åtal men finge icke vara ett medel att på ett i taxeringsförordningen ej medgivet sätt söka framskaffa utredning i taxeringsmål. Berggren bestrede därför, att åtalsremissen utgjort någon laglig anledning för Psilander att dröja med behandlingen av taxeringsmålet. Ej heller utgjorde den omständigheten, att handlingarna i taxeringsmålet utlånats till åklagaren och därefter av denne ingivits till rådhusrätten, något skäl för dröjsmålet. Av Psilanders förklaring framginge vidare, att han låtit behandlingen av besvären rörande 1943 års taxering vila i avbidan på utredningen beträffande 1944 års taxering. Enligt Berggrens förmenande hade ej heller detta varit riktigt. Än mindre bärande som motivering för dröjsmålet vore åberopandet av att handlingarna i målet under tiden den 27 juli 1944—den 7 juni 1945 legat hos taxeringskonsulenten. Därjämte föranledde förklaringen i denna del till den anmärkningen, att Psilander bort påskynda konsulentens handläggning av Berggrens besvär över 1944 års taxering. Att konsulenten, tydligen med Psilanders medgivande, avvaktat taxeringsnämndens behandling av Berggrens år 1945 avgivna deklaration, innan han avgav yttrande över 1944 års besvär, syntes lika felaktigt som att Psilander låtit med behandlingen av 1943 års besvär anstå i avbidan på utredningens slutförande i 1944 års besvärssärende. För övrigt hade Berggren

avgivit sin deklARATION år 1945 redan i januari, och taxeringskonsulenten hade alltså då haft tillfälle att omedelbart taga del av densamma hos taxeringsnämndens ordförande, som även hade sitt tjänsterum i länsresidenset. Berggren vore förvånad över att länsstyrelsen så oreserverat toge Psilander i försvar.

I skriften anförde Berggren efter att hava framställt anmärkningar mot Psilander och Sunnerstam jämte kommissionären å landskontoret i olika hänseenden, varom nu icke är fråga, slutligen: Att icke endast Psilander och Sunnerstam ägnat ett påfallande intresse åt Berggrens fall syntes framgå därav, att landskamreraren vid ett tillfälle förhört sig hos en av rådhusrättens ledamöter, huruvida dröjsmålet med handläggningen av taxeringsärendet kunde föranleda att åtalet bleve preskriberat, varvid han dock erhållit den för honom lugnande upplysningen att så icke vore fallet.

På anmodan av mig avgav därefter länsstyrelsen, med överlämnande av förnyat yttrande från Psilander och förklaring av Sunnerstam, nytt yttrande, däri länsstyrelsen slutligen anförde: Av länsstyrelsens tidigare avgivna yttrande torde icke framgå, att länsstyrelsen, såsom Berggren gjort gällande, oreserverat tagit Psilanders handläggning av ifrågavarande besvärsmål i försvar. Länsstyrelsen hade funnit dröjsmålet med ärendets redovisning anmärkningsvärt samtidigt som länsstyrelsen framhållit vissa omständigheter i avseende å arbetsbördan och arbetskraftsförhållandena på taxeringsavdelningen, vilka borde beaktas vid bedömande av förevarande fall. Länsstyrelsen hade vidare bland annat uttalat, att den komme att i fortsättningen med skärpt uppmärksamhet följa taxeringsmålens gång, ett uttalande som länsstyrelsen ansåge sig böra ytterligare understryka i anledning av vad på sistone i ärendet förekommit.

Genom utslag den 28 november 1947 på Berggrens besvär över 1943 års taxering yttrade kammarrätten följande: Enär med avseende å vad i målet förekommit Berggrens inkomst av ifrågavarande läkarpraktik finge antagas icke hava överstigit 25 000 kronor, funne kammarrätten skäligt på det sätt ändra prövningsnämndens beslut, att de överklagade taxeringarna nedsattes, taxeringen för kommunal inkomstskatt till 41 910 kronor, taxerad inkomst, med beskattningsbar inkomst för Berggren av 41 110 kronor och för hustrun av 5 390 kronor samt taxeringen för statlig inkomst- och förmögenhetsskatt till 44 280 kronor, taxerat belopp, med ett för makarna gemensamt beskattningsbart belopp av 50 870 kronor.

Beträffande eftertaxeringarna fann kammarrätten likaledes i utslag den 28 november 1947, enär det icke mot Berggrens bestridande visats att sådana omständigheter förelegat, som lagligen bort föranleda eftertaxering, skäligt att, med ändring av prövningsnämndens beslut, undanröja de överklagade eftertaxeringarna.

Efter besvär av Psilander i regeringsrätten fann Kungl. Maj:t genom utslag den 2 juni 1949, i fråga om såväl 1943 års taxering som eftertaxeringarna, ej skäl att göra ändring i kammarrättens utslag.

Sedan det vilandeförklarade målet mot Berggren därefter upptagits till förnyad handläggning vid rådhusrätten, förklarade sig åklagaren inskränka åtalet att avse den av Berggren år 1943 avgivna deklARATIONEN, i vilken Berggren, enligt åklagarens beräkning, av grov vårdslöshet upptagit inkomsten av läkarpraktiken till minst 1 900 kronor för lågt belopp. Berggren medgav, att sagda inkomst upptagits till 1 900 kronor för lågt belopp, men bestred, att han vid avgivandet av deklARATIONEN gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

I dom den 1 november 1949 fann rådhusrätten, att Berggrens underlåtenhet att i deklARATIONEN upptaga ett så stort belopp som 1 900 kronor måste betraktas såsom grov vårdslöshet samt att den inkomst- och förmögenhets-skatt jämte värnsskatt, som skulle hava undandragits om den i deklARATIONEN lämnade inkomststoppgiften följts, uppgått till 888 kronor 25 öre. På grund därav dömde rådhusrätten Berggren jämlikt 143 § 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 enligt dess lydelse före den 1 juli 1943 samt 7 § 3 mom. förordningen den 30 juni 1943 om värnsskatt för budgetåret 1943/1944 att för vårdslös deklARATION böta 1 500 kronor till kronan.

Vid prövning av förevarande ärende har jag väl funnit, att med avseende å expedierandet till kammarrätten av Berggrens ifrågakomna besvär förelupit dröjsmål, som åtminstone till viss del bort kunna undvikas. Med hänsyn till vad Psilander anfört till ursäkt för detta dröjsmål och vad länsstyrelsen i denna fråga uttalat har jag funnit mig kunna låta bero vid de avgivna förklaringsarna och en erinran om angelägenheten av att insändande av taxeringsbesvär sker utan dröjsmål. De av Berggren anförda klagomålen mot befattningshavare vid länsstyrelsen har jag funnit icke föranleda någon min vidare åtgärd.

Vad i ärendet förekommit har emellertid visat, att i vissa fall avgörandet av taxeringsmål bör ske snabbare än vad nu vanligen är fallet. Härutinnan må anföras följande.

Enligt 122 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 skola besvär över länsprövningsnämnds beslut ingivas till länsstyrelsen i det län, där den överklagade taxeringsåtgärden vidtagits, inom vissa i paragrafen närmare bestämda tider, såvitt angår skattskyldigs besvär sextio dagar efter den, då han av beslutet erhållit del. Besvär över den mellankommunala prövningsnämndens beslut skola inom samma tider ingivas till nämnden.

I 122 § 2 mom. förordnas, att länsstyrelsen, respektive den mellankommunala prövningsnämnden har att omedelbart efter taxeringsårets utgång till kammarrätten insända förteckning å besvär, som före nämnda tidpunkt anförts. Inkomna besvär efter taxeringsårets utgång, skall förteckning å sådana besvär omedelbart efter varje månads utgång insändas till kammarrätten.

Länsstyrelsen har att vid de besvär, som till länsstyrelsen inkommit, foga

såväl utdrag av beskattningsnämndernas protokoll, såvitt den överklagade taxeringsfrågan angår, som ock de till nämnderna i frågan ingivna handlingarna. Länsstyrelsen har därefter att infordra förklaringar och, där förklaringarna därtill föranleda, påminnelser från vederbörande samt, inom sex månader efter det besvären inkommit till länsstyrelsen, överlämna handlingarna till kammarrätten.

Beträffande besvär, som inkommit till den mellankommunala prövningsnämnden, har nämnden att i tillämpliga delar förfara på enahanda sätt.

I 123 § 2 mom. meddelas bestämmelser om rätt i vissa angivna fall för den som taxerats till kommunal inkomstskatt eller statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt att i särskild ordning anföra besvär över taxeringen, vilka besvär, därest taxeringen varit föremål för prövningsnämnds efter särskild prövning meddelade beslut, må anföras hos kammarrätten. Närmare föreskrifter om behandlingen av dylika besvär, som regelmässigt skola ingivas till länsstyrelsen, äro meddelade i 124 §.

Enligt 127 § äger den som icke åtnöjes med kammarrättens utslag i taxeringsmål att, utom i vissa undantagsfall, däri söka ändring hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka inom viss tid skola ingivas till finansdepartementet.

I 140—142 §§ taxeringsförordningen äro bestämmelser meddelade om ansvar för förseelser mot samma förordning, där förseelserna ej skola straffas enligt skattestrafflagen. Straffet är i regel dagsböter.

Enligt 143 § åligger det taxeringsintendent att, därest han på grund av anmälan från ordförande i taxeringsnämnd eller eljest finner, att någon gjort sig skyldig till brott som avses i skattestrafflagen, därom göra anmälan till vederbörande åklagare.

I 1 § skattestrafflagen den 11 juni 1943, som trätt i kraft den 1 juli samma år, stadgas, att var som i deklaration till ledning vid fastställande av skatt uppsåtligen lämnar oriktig uppgift, ägnad att för honom eller den han företräder leda till frihet från skatt eller till för låg sådan, skall dömas för falskdeklaration till böter eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till straffarbete i högst två år. Böterna skola bestämmas till högst fem gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller, om uppgiften följts, skulle hava undandragits, dock minst 100 kronor.

Enligt 2 § samma lag skall den som av grov oaktsamhet begår gärning, som förut är sagd, straffas för vårdslös deklaration med böter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader. Böterna skola bestämmas till högst hälften av vad i 1 § sägs, men likväl ej lägre än 50 kronor.

I 4 § heter det, att den som förskyllt fängelse eller straffarbete må, efter omständigheterna, dömas att gälda straffskatt med högst tre gånger det belopp, som undandragits eller kunde hava undandragits.

I 5 § förordnas, att där kommunal inkomstskatt jämte annan utskyld, som utgår efter samma beräkningsgrund, genom den oriktiga uppgiften undan-

dragits eller kunde hava undandragits, skall för bestämmandet av normerade böter eller straffskatt den sammanlagda uttaxeringen av nämnda utskylder antagas vara 10 kronor för varje skattekrona.

Det ligger i sakens natur, att ett brott skall, i den mån påföljd för det samma över huvud taget måste följa, bestraffas utan annat dröjsmål än som av omständigheterna betingas. Givet är, att det kan förflyta lång tid innan brottet upptäcker, och därutöver kunna utredning och lagförande taga längre eller kortare tid. Åtskilligt har redan gjorts, icke minst genom tillkomsten av nya rättegångsbalken, för att i möjligaste mån nedbringa tiden för brottmålsprocessen. Men understundom kan denna alltjämt bliva förlängd på grund av omständigheter, som ligga utanför parternas disposition. Exempel härpå utgöra, såsom av det redan anförda framgår, mål angående ansvar för oriktiga uppgifter i skattedeklaration, alltså numera huvudsakligen brott mot skattestrafflagen. Redan det förhållandet att de oriktiga uppgifterna för straffbarhet skola vara ägnade att leda till frihet från skatt eller till för låg sådan torde medföra, att domstolarna i dylika mål regelmässigt låta anstå med avgörandet, till dess den åtalades taxering blivit av taxeringsmyndigheterna slutligen bestämd, om så ej skett redan före målets handläggning. Den omständigheten att det i skattestrafflagen stadgade bötesstraffet, och i viss mån även straffskatten, ställts i relation till storleken av den skatt, som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller, om uppgiften följts, skulle ha undandragits, kräver att taxeringen och den på densamma grundade skatten blivit slutgiltigt bestämda, innan bötesstraff respektive straffskatt kan bestämmas. Är taxeringen icke slutgiltigt bestämd vid målets överlämnande till prövning, uppskjutes därför målet eller förklaras det vilande i avbidan på taxeringens slutliga fastställande.

Genom vilandeförklaring kan, såsom tydligt framgår av den ovan lämnade redogörelsen för målet mot Berggren, slutförandet av ett mål angående ansvar för oriktiga deklaraionsuppgifter avsevärt fördröjas. Om taxeringsfrågan drages under kammarrättens prövning och därefter underställes Kungl. Maj:t genom besvär, kunna flera år förflyta innan deklaraionsmålet anmäles till återupptagande. Enligt rättspraxis har beslut, varigenom brottmål förklarats vilande i avbidan på avgörandet av skatteärende, icke ansetts innefatta sådant avbrott i åtal, varom förmäles i 5 kap. 17 § strafflagen (NJA 1945 s. 104). Med utgångspunkt från denna uppfattning torde en sådan vilandeförklaring icke medföra risk för preskription av ansvaret.

Det uppskov, som ägt rum innan åtalet mot Berggren vunnit prövning av domstol i första instans, måste visserligen anses vara anmärkningsvärt långt, men liknande dröjsmål lära ej höra till sällsyntheterna. Vid mina inspektioner av länsstyrelserna har jag på flera håll iakttagit avsevärda balanser av beskattningmålen, uppenbarligen förorsakade av att länsstyrelserna nödgats arbeta med otillräckliga arbetskrafter på taxeringsavdelningarna. Att den kända långsamheten hos taxeringsprocessen får, på sätt skett i förevarande

fall, inverka på brottmålsprocessens längd synes mig vara ett missförhållande, som bör med varje till buds stående medel avhjälpas. En anordning, som möjliggör att ett brottmål icke blir avgjort ens i första instans förrän mer än fem år förflutit efter talans väckande, måste anses såsom något orimligt i en modern processordning. En åtalad bör icke genom att under långa tider hållas i ovisshet rörande utgången av ett mot honom väckt åtal av allvarlig beskaffenhet åsamkas ett extra lidande. Särskilt påfallande framstår missförhållandet, om åtalet icke leder till fällande dom.

Då det gäller att söka utvägar till förkortande av taxeringsprocessen beträffande de beskattningsmål, vilkas utgång är av betydelse för prövningen av ett väckt åtal, torde man i första hand böra inrikta sig på förfarandet hos länsstyrelserna. Härvidlag synes mig den i 122 § taxeringsförordningen bestämda tiden av sex månader, inom vilken handlingarna i beskattningsmål skola av länsstyrelsen överlämnas till kammarrätten, kunna avsevärt förkortas vad angår mål av nu ifrågavarande beskaffenhet. Dessa mål böra nämligen redan hos länsstyrelsen kunna behandlas med förtur framför övriga beskattningsmål.

För närvarande torde i regel hela utredningen i ett beskattningsmål omhändrivas av taxeringsmyndigheterna, även om det gäller att åstadkomma klarhet beträffande omständigheter, som äro av betydelse för bedömandet av ett väckt åtal. Visserligen torde i regel länsstyrelsens utredning i målet vara avslutad, redan då taxeringsintendenten anmäler deklaranten till åklagaren. Men där så icke är fallet synes det böra ankomma på åklagaren att deltaga i utredningen, i den mån densamma kan anses innefatta förundersökning i brottmålet. Härigenom skulle dessutom det tidsödande remissförfarandet i dessa beskattningsmål i många fall kunna inskränkas eller bortfalla. En ändring av rådande praxis i angivna hänseende framstår därför såsom önskvärd.

I fråga om mål i kammarrätten gäller redan nu förtursrätt för mål av ifrågavarande art. Enligt 26 § instruktionen den 18 december 1942 för kammarrätten skola nämligen, med avvikelse från stadgad föredragningsordning, framför andra mål föredragas, bland annat, beskattningsmål, vars utgång är av betydelse för bedömandet av vid allmän domstol anhängigt åtal. Beträffande taxeringsmål, som dragits under Kungl. Maj:ts prövning, gäller enligt 4 § kungl. stadgan den 18 juni 1926 angående behandlingen inom statsdepartementen av ärenden, som tillhöra regeringsrätten, att målen skola av föredraganden, enligt fastställd föredragningstur de olika departementen emellan, annälas till föredragning i ordning efter tiden, då de inkommit, därest icke särskilda omständigheter påkalla avvikelse därifrån. Såsom sådan omständighet bör enligt min mening kunna anses det förhållandet, att brottmål av ovannämnda slag vilar i avbidan på Kungl. Maj:ts utslag i beskattningsmålet. För att säkerställa en sådan förtursrätt synes det mig emellertid angeläget, att en uttrycklig föreskrift därom i överensstämmelse med innehållet i 26 § instruktionen för kammarrätten intages i ovannämnda stadga den 18 juni 1926.

Den förtursrätt, som sålunda tillkommer skattemål av ifrågasvarande slag i kammarrätten och hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten, bör kunna utnyttjas i större utsträckning än hittills varit fallet. För att så skall kunna ske böra sådana bestämmelser meddelas, att dessa beskattningsmål i princip erhålla förtur även framför andra slag av förtursmål. Vidare synes det erforderligt, att det förhållandet att taxeringen berörande åtal är anhängigt vid allmän domstol i förekommande fall städse bringas till taxeringsmyndigheternas kännedom. Enligt min mening torde största säkerhet härutinnan vinnas genom åläggande för allmän åklagare att, då mål angående ansvar enligt skattestrafflagen förklarats vilande i avbidan på taxeringsmyndigheternas slutliga beslut, därom göra anmälan såväl till vederbörande taxeringsintendent som, därest skattemålet dragits under kammarrättens prövning, till kammarrätten eller, om besvär anförts hos Kungl. Maj:t, till finansdepartementet.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål till den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

V. Anmärkningar angående lagskipningen m. m.

1. Några iakttagelser rörande tillämpningen av s. k. kvalificerad villkorlig dom.

Genom lagen den 22 juni 1939 om villkorlig dom, vilken trädde i kraft den 1 januari 1944, infördes i vårt land en ny straffrättslig skyddsåtgärd utan frihetsberövande. Medan villkorlig dom tidigare innebar, att med verkställandet av ett ådömt straff skulle under vissa förutsättningar anstå, tillkom nu — vid sidan av den dittillsvarande formen — möjlighet för rätten att i samband med sakerförklaring förordna om villkorligt anstånd med ådömande av straff. Det mest betydelsefulla i denna reaktionsform är, att ett sådant förordnande i regel skall förbindas med bestämmelser om direkta åtgärder för den dömdes tillrättaförande. När bestämmelser meddelas av angivet slag — sådana kunna undantagsvis anknytas även till villkorlig dom av den äldre typen — skall den dömda alltid ställas under övervakning. Den form av kriminalvård i frihet, som sålunda införts genom detta system med föreskrifter i fråga om den villkorligt dömdes livsföring i förening med övervakning, brukar benämnas kvalificerad villkorlig dom.

I 8 § lagen om villkorlig dom stadgas närmare om den kriminalpolitiska behandling, som den dömda kan underkastas genom den kvalificerade villkorliga domen. Institutet skall tillämpas i den mån det med hänsyn till den

dömdes ungdom, sinnesbeskaffenhet, omgivning eller levnadssätt och tidigare vandel finnes påkallat för hans tillrättaförande. De förhållningsregler, som må åläggas honom, äro att

a) ställa sig till efterrättelse särskilda bestämmelser beträffande hans utbildning, arbetsanställning, vistelseort, bostad och användande av fritid;

b) avhålla sig från bruk av rusdrycker;

c) underkasta sig behandling å sjukhus, alkoholistanstalt eller annan anstalt;

d) underkasta sig inskränkning i förfogandet över arbetsförtjänst eller andra tillgångar.

Domstolen må också, när det finnes lämpligare och av barnavårdsnämnd i avgivet yttrande föreslagits, överlämna åt nämnden att vidtaga åtgärd för den dömdes omhändertagande för skyddsuppfostran. Där det finnes lämpligt må även föreskrivas, att den dömda bör å tid och sätt, som i domen angivas, söka fullgöra honom åliggande skyldighet att gälda ersättning för skada, som uppkommit genom brottet.

Under min ämbetsutövning har jag uppmärksammat, att kvalificerad villkorlig dom användes i synnerligen varierande utsträckning. Vissa domstolar ha visat sig strängt återhållsamma i fråga om meddelande av föreskrifter enligt 8 §; på andra håll åter ha sådana kommit till mycket flitig användning. Det sätt, på vilket domstolarna tillämpat ifrågavarande bestämmelser, har ej sällan givit anledning till anmärkning från min sida. Understundom har rättstillämpningen visat, att det alltjämt finnes domare, som sakna förtrogenhet med lagstiftningen på detta område.

Vid avgörande av huruvida föreskrift enligt 8 § skall meddelas den dömda och vid valet mellan olika föreskrifter synes mig rätten särskilt böra tillse, att föreskriften är erforderlig för den dömdes tillrättaförande, att den dömda har utsikt att kunna fullgöra föreskriften samt att möjlighet finnes att kontrollera, att den dömda verkligen fullgör vad honom ålagts. Att den dömda icke bör erhålla andra förhållningsregler än sådana som motsvaras av ett konstaterat behov framgår av lagens stadgande att föreskrift må meddelas i den mån det finnes påkallat för den dömdes tillrättaförande. En föreskrift, som ej endast den dömda utan även hans övervakare och skyddskonsulenterna finna sakna fog, kan vara mera till skada än gagn. Likaså är det givet, att förhållningsregler, som den dömda saknar möjlighet att efterkomma eller vilkas iakttagande undandrager sig övervakarens kontroll, äro olämpliga. För den dömda vänja sig vid att ostraffat överträda domstols bud, undergrävas hos honom all respekt för lag.

Då man genomgår handlingarna till ett större antal villkorliga domar, får man ett bestämt intryck av att föreskrift enligt 8 § ofta meddelas, ehuru densamma icke ur individualpreventiv synpunkt framstår såsom erforderlig. Föreskriften synes ofta vara rent slentrianmässigt fogad till den villkorliga domen. Ibland kan det förefalla, som om föreskrift meddelats ur allmänpreven-

tiv synpunkt, d. v. s. i det enda syftet att därigenom skapa en strängare påföljd av brottet.

Det är tämligen vanligt, att domstolen lämnar den dömde flera föreskrifter. I allmänhet är intet att invända däremot, men ibland förekommer en sådan anhopning av förhållningsregler, att det måste ställa sig ytterst svårt för den dömde att iakttaga dem alla. Någon gång framgår det av de meddelade föreskrifterna, att domaren tydligen ej gjort klart för sig, hur desamma komma att verka och om den dömde har någon utsikt att kunna efterkomma dem. Att, såsom en domstol i ett fall gjort, meddela en person samtliga de i 8 § uppräknade föreskrifterna med den lydelse de ha i lagtexten vittnar om att domaren saknat varje begrepp om lagstiftningens innebörd.

Vikten av att möjlighet finnes att kontrollera efterlevnaden av en given föreskrift röner ofta icke tillbörligt beaktande. Systemet med föreskrifter förutsätter en effektiv och sakkunnig övervakning. Meningen var från början att skyddskonsulenterna skulle åtaga sig ett icke obetydligt antal övervakningsuppdrag och särskilt de besvärligaste fallen. Därjämte skulle skyddskonsulenterna ha uppsikt å övervakarna och vid behov bistå dem med råd och anvisningar. Emellertid blev skyddskonsulentorganisationen alltför svagt utformad. Konsulenternas arbetsbörda har på de flesta håll gjort det omöjligt för dem att i avsedd omfattning åtaga sig övervakningsuppdrag. Ej heller har det varit möjligt för dem att öva tillsyn av övervakningsfallen i önskvärd utsträckning. Den viktigaste förutsättningen för den kriminalvård i frihet, som man genom den kvalificerade villkorliga domen avsåg att möjliggöra, nämligen en effektivt fungerande organisation för skyddsarbetet, saknas sålunda. Förhållandet har påtalats i ett av fängvårdsstyrelsen nyligen avgivet betänkande (SOU 1949: 6), vari föreslås en avsevärd utvidgning av skyddskonsulentorganisationen. I avbidan på den reform härvidlag, som torde vara ofrånkomlig om man vill behålla systemet med kvalificerad villkorlig dom, synas domstolarna bära vid sin prövning av frågan huruvida kvalificerad villkorlig dom skall komma till användning i ett brottsfall fästa särskilt avseende vid de möjligheter till effektiv tillsyn och kontroll av de ifrågasatta föreskrifternas efterlevnad, som i det särskilda fallet föreligga. Befinnes att nödig tillsyn ej kan erhållas, synes domstolen enligt min mening helst bära avstå från meddelande av en kvalificerad villkorlig dom.

Av de i lagen omförmälda särskilda föreskrifterna synas bestämmelser rörande den dömdes *utbildning* mera sällan komma till användning. Ekonomiska förhållanden lägga i regel hinder i vägen för mera ingripande åtgärder på detta område. I de flesta fall saknar den dömde medel, som giva honom möjlighet att även under någon kortare tid helt ägna sig åt sin utbildning. Och de anslag, som stå till buds för verksamheten bland de villkorligt dömda, torde vara otillräckliga för att därifrån skall kunna erhållas bisträckning för dylikt ändamål. I allmänhet sker emellertid yrkesutbildningen genom

avlönat arbete som lärling, och där detta är fallet kunna föreskrifterna om utbildning lämpligen ersättas av bestämmelser rörande arbetsanställningen. Understundom kan en fortsatt yrkesutbildning för den dömde anordnas vid sidan av hans arbetsanställning, t. ex. genom beivrandet av aftonkurser i en yrkesskola. Det vill synas som om denna möjlighet icke sällan förbises av domstolarna.

De vanligaste föreskrifterna i samband med villkorlig dom avse den dömdes *arbetsanställning*. Det är självfallet av största betydelse, att den dömde har ett lämpligt arbete, genom vilket han kan ärligen försörja sig. Men jag har fått ett bestämt intryck av att föreskrifter om arbetsanställning på sina håll tillgripas utan att vad i målet förekommit därtill givit anledning. Man förbiser, att anskaffande av arbete åt den dömde ofta är en ren hjälptåtgärd, som ej påkallar anlitan av något tvångsmedel.

I regel innefattar domen i nu ifrågakvarande hänseende, att den dömde skall åtaga sig viss arbetsanställning eller fortsätta det arbete, som han vid tiden för domen innehar. Exempel saknas emellertid icke på domar, i vilka den dömde förbjudits att utöva visst slag av arbete. Så har stundom en villkorligt dömd ålagts att icke antaga arbetsanställning, som skulle medföra att han finge mottaga penningmedel för redovisning.

Bestämmelse rörande den dömdes *vistelseort* kan avse antingen att han skall vistas å viss angiven plats, exempelvis sin hemort, eller att han icke får uppehålla sig å viss ort, t. ex. i en storstad. Båda dessa former komma ofta till användning. Domstolarna i Stockholm pläga ej sällan ålägga den dömde, särskilt om han nyligen inflyttat till staden, att återvända till sin tidigare vistelseort eller, mera allmänt, att icke vistas i Stockholm. Ibland förefalla de meddelade föreskrifterna om vistelseort vara mindre lyckligt valda, som t. ex. då en domstol i landsorten förelagt den dömde att "undvika besök i de s. k. Klara-kvarteren i Stockholm" eller då en annan sådan domstol ålagt den dömde att vistas i Stockholm.

Den rådande bostadsbristen har gjort, att bestämda förhållningsregler rörande den villkorligt dömdes *bostad* mera sällan förekomma. Domstolarna ha mången gång saknat möjlighet att ingripa, även då den dömdes bostadsförhållanden varit uppenbart otillfredsställande. I några fall har den dömde ålagts att, i avvidan på att lämplig bostad anskaffades åt honom, bo på ett upptagningshem. Bristen på sådana hem har medfört, att ålägganden av detta slag icke kunnat komma till användning i önskad utsträckning. Bestämmelser om den dömdes inackordering i enskilt hem torde vara sällsynta.

Föreskrifter i fråga om *användande av fritid* kunna vara av synnerligen varierande beskaffenhet. Några bestämmelser i positiv riktning, ägnade att förmå den dömde till någon nyttig sysselsättning under sin fritid, meddelas mera sällan av domstolarna. Så mycket oftare förekomma förbud av allehanda slag, avseende att tvinga den dömde att avstå från sina tidigare vanor, som lett honom in på brottets väg. Om dessa förbud gäller i stor utsträckning,

att de antingen äro så obestämt avfattade, att de inbjuda till olika tolkningar, eller också äro så konstruerade, att deras efterlevnad är svår att kontrollera. En mindre lättolkad föreskrift är exempelvis förbud för den dömde att vistas utom hemmet "nattetid". Någon gång har det förekommit, att den dömde förbjudits att vistas utom hemmet efter visst klockslag. Även sistnämnda föreskrift lider av en viss obestämdhet. Uppenbart är nämligen, att förbudet icke kan gälla under alla omständigheter. Var gränsen här går mellan det tillåtna och det otillåtna kan vara föremål för olika meningar. Den dömde frestas också lätt att med allehanda lögner eller undanflykter överskylda sina olovliga förehavanden. Möjligheten att övervaka efterlevnaden av dylika föreskrifter måste vara ringa. Denna anmärkning drabbar även det ej sällan meddelade förbudet att idka spel om pengar eller penningars värde.

Upprepade gånger har jag iakttagit, att en villkorligt dömd ålagts att under prövotiden icke umgås med en viss namngiven person av det motsatta könet. Det olämpliga i föreskriften framstår klart av ett verkligen inträffat fall, då vederbörande under prövotiden ingingo äktenskap med varandra. Föreskriften måste också anses nedsättande för den person, vilkens sällskap fastslås som menligt för den dömde.

Åläggande för en villkorligt dömd att *avhålla sig från bruk av rusdrycker* har av domstolarna meddelats i en utsträckning, som enligt min mening väcker betänkligheter. På många håll användes denna föreskrift i mål efter mål, utan att omständigheterna i de särskilda fallen givit anledning till antagande att total avhållsamhet skulle vara erforderlig för den dömdes tillrättaförande eller vara möjlig att åvägabringa. Lika litet som övriga föreskrifter bör rusdrycksförbud tillgripas utan att det verkligen finnes vara erforderligt. Det bör vidare beaktas, att föreskriften icke torde ha någon som helst verkan på den i alkoholmissbruk djupt nedsjunkne. Denne kan ej tänkas avhålla sig från sin last av ett obestämt straffhot.

Vad som särskilt talar för att föreskrift om rusdrycksförbud bör användas med den största varsamhet är, att möjligheterna till kontroll av förbudets efterlevnad i de flesta fall äro mycket små, samtidigt som frestelsen för den dömde att överträda förbudet kan vara stark. Vad jag i det föregående anført om det olämpliga i föreskrifter, vilkas iakttagande icke kan kontrolleras, gör sig här med särskild styrka gällande.

Det kan vara lämpligt att i domen tidsbegränsa ett meddelat rusdrycksförbud, så att det icke blir gällande under hela prövotiden. Varje villkorligt dömd är enligt 6 § i lagen skyldig att under prövotiden föra ett ordentligt leverne. Om förbudet mot rusdrycksförtäring bringas att upphöra medan denna allmänna skyldighet kvarstår, finnes möjlighet att förhindra att den dömde missbrukar sin nyvunna frihet. Annorlunda ställer det sig om förbudet gäller till prövotidens slut och upphör först samtidigt med att den dömde befrias

från varje tillsyn. Vad nu sagts kan naturligtvis gälla även om andra föreskrifter än bestämmelsen om rusdrycksförbud.

Från föreskrift om *skyldighet att underkasta sig behandling å anstalt* bör skiljas det fall, att domstolen överlämnar åt barnvårdsnämnd att vidtaga åtgärd för den dömdes omhändertagande för skyddsuppfostran. Förordnanden av sistnämnda slag komma numera till tämligen vidsträckt användning, vilket närmast torde bero på att den tidigare möjligheten att döma unga lagöverträdare till tvångsuppfostran slopats. Ett sådant förordnande om skyddsuppfostran har en helt annan karaktär än ett meddelande av föreskrift; om någon frivillighet för den dömda är det sålunda icke tal, och med effektuerandet av förordnandet tager domstolen ej någon befattning.

Någon motsvarande ordning för intagande av villkorligt dömd på alkoholistanstalt eller sinnessjukhus finnes icke. Uppkommer fråga att tvångsvis intaga en tilltalad på alkoholistanstalt, synas domstolarna i regel förfara så, att med huvudförhandling och dom får anstå, till dess frågan om intagningen blivit avgjord. Fattar vederbörande administrativa myndighet beslut om tvångsintagning, saknas sedan anledning för domstolen att meddela någon föreskrift i detta hänseende. Tvångsvis intagande å sinnessjukhus i samband med villkorlig dom torde knappast förekomma, enär den tilltalade som regel blir strafffriförklarad, om han är i behov av vård å sinnessjukhus.

För frivillig intagning å alkoholistanstalt fordras, att sökanden förbinder sig att kvarstanna å anstalten viss tid, högst ett år. Den sålunda intagne må kvarhållas å anstalten under den tid, som angivits i förbindelsen, men kan utskrivs tidigare, om omständigheterna därtill föranleda. Hinder bör därför ej möta, att domstolen — vilket plägar ske — föreskriver, att den dömda skall förbinda sig att stanna å anstalten under viss i domen bestämd tid. Härigenom kan domstolen hindra den dömda att själv utsätta för kort tid för anstaltsvistelsen. Däremot är det oriktigt, att domstolen — såsom jag någon gång sett förekomma — bestämmer minimitiden för den faktiska anstaltsvistelsen. Genom ett sådant förordnande ingriper domstolen obehörigen i de nykterhetsvårdande myndigheternas verksamhet.

En föreskrift om vård å alkoholistanstalt bör föregås av samråd mellan förundersökaren, eventuellt domstolen, och nykterhetsnämnden. Vikten av ett sådant samarbete må illustreras av följande exempel ur verkligheten. En domstol hade ålagt en villkorligt dömd att söka sig in på en alkoholistanstalt. Till övervakare för honom förordnades en tjänsteman hos nykterhetsnämnden. Såväl övervakaren som de nykterhetsvårdande myndigheterna funno emellertid, att intet som helst behov av intagning å anstalt förelåg. För att domstolens föreskrift icke skulle åsidosättas, ordnades saken så, att den dömda sökte sig in på anstalten och omedelbart därefter utskrevs därifrån.

Föreskrift om skyldighet för villkorligt dömd att söka vård å sjukhus eller å annan anstalt än alkoholistanstalt förekommer i enstaka fall. Sålunda har

jag vid ett tillfälle uppmärksammat, att villkorligt dömd förelagts att underkasta sig vård å sanatorium.

Såsom en mellanform mellan föreskrift i fråga om bostad och föreskrift beträffande sjukhusvård förekommer åläggande om skyldighet för villkorligt dömd kvinna, som är havande eller som nyligen fött barn, att vistas på mödrahem. Denna föreskrift har några gånger använts av högsta domstolen.

Under förarbetena till gällande lag om villkorlig dom framhölls uttryckligen, att uppräknigen av de särskilda föreskrifter domstolen kunde meddela rörande den dömdes förhållande under prövotiden vore avsedd att vara uttömmande. Jag har märkt en viss tendens hos domstolarna att i detta hänseende gå utöver det lagbestämda området. I allmänhet ha de av domstolarna därvid tillskapade föreskrifterna visat sig mindre lyckliga. Då det gällt vård av villkorligt dömd annorledes än å sjukhus eller anstalt, ha emellertid dessa vid sidan av lagen tillkomna föreskrifter visat sig fylla ett verkligt behov. Några av dem må här beröras.

I åtskilliga fall har domstol i samband med åläggande av rusdrycksförbud förelagt den dömden att undergå en abstinyllkur. I den mån en sådan föreskrift innefattar, att den dömden skall ingå på sjukhus för att där genomgå kuren — något som kommer i fråga framför allt vid s. k. aversionskur — kan mot föreskriften icke riktas den invändningen, att den skulle sakna stöd av lag. Ej heller kan ur denna synpunkt hinder möta mot att medgiva, att behandlingen må ske polikliniskt. Jag har emellertid funnit fall, då domstol, sedan i målet blivit upplyst att den tilltalade börjat en abstinyllbehandling, vilken ej längre kontrollerades av läkare, ålagt honom att fortsätta denna behandling under viss i domen angiven tid. I dessa fall har domstolen tydligt gått utöver det vid lagens tillkomst avsedda området.

I fråga om föreskrift i villkorlig dom om abstinyllbehandling må erinras om att denna metod för behandling av alkoholmissbruk ännu så länge befinner sig på försöksstadiet. Även om mycket goda resultat uppnåtts i de flesta fall, har dock metoden uppenbarligen sin begränsning. På den avancerade alkoholisten torde den vara föga effektiv. Metodens användbarhet avhänger i hög grad av den behandlades vilja att övervinna sitt alkoholmissbruk. En behandling, som har karaktär av tvång, blir i regel resultatlös; den behandlade upphör nämligen oftast att intaga medlet, så snart han ej längre är tvungen därtill, och förutsättningarna för att han skall återfalla äro därför praktiskt taget lika stora som före behandlingen. Härtill kommer också, att behandlingen i vissa fall kan vara förenad med avsevärda risker för den behandlades liv eller hälsa. Svårare hjärtsjukdomar anses sålunda utgöra hinder för behandlingen, likaså svårare mag- och tarmåkommor. Även andra sjukdomstillstånd göra behandlingen riskfylld.

Det anförda giver vid handen, att föreskrift om undergående av abstinyllkur bör meddelas med den största urskillning. Samråd med läkare måste vara obligatoriskt för ett sådant beslut. Den dömden bör själv äga en positiv

inställning till frågan. Det rent medicinska spørsmålet, på vilket sätt och hur länge behandlingen skall äga rum, bör avgöras av läkaren. Om den dömd icke intages å sjukhus eller vårdas polikliniskt, bör det skapas en betryggande kontroll av att han förtär medlet. Att domstolen, såsom någon gång skett, helt överlämnar kontrollen åt den dömdes hustru eller annan anförvant kan göra föreskriften verkningslös.

Det förekommer, att domstol ålägger den villkorligt dömd att underkasta sig de åtgärder, som nykterhetsnämnden kan finna erforderliga. Då dessa åtgärder kunna avse annat än intagande å alkoholistanstalt, kan man även här konstatera ett överskridande av de lagbestämda föreskrifternas område. En annan sak är, att föreskriften kan vara utomordentligt lämplig för den dömdes tillrättaförande.

Ganska ofta förelägges villkorligt dömd att ställa sig till efterrättelse de råd och anvisningar, som med avseende å hans behandling meddelas av vederbörande hjälpverksamhetsläkare. En dylik föreskrift kan svårligen intolkas i lagens ord "underkasta sig behandling å sjukhus" och omnämndes icke heller under förarbetena till lagen om villkorlig dom. Man får emellertid anse, att föreskriften blivit av lagstiftaren sanktionerad (jfr 5 § instruktionen den 1 oktober 1943 för statens skyddskonsulenter och skyddsassistenter samt första lagutskottets utlåtande nr 36 s. 36 till 1945 års riksdag). När i strafflagens 5 kap. 6 a § talas om befogenhet för domstol att i samband med villkorlig dom med hänsyn till den dömdes sinnesbeskaffenhet ålägga honom att underkasta sig viss behandling, torde därmed åsyftas bland annat just tillsyn av hjälpverksamhetsläkare.

Det synes i många fall kunna vara av stort värde, att tillsyn och vård i den nu nämnda formen beredes den dömd. Vad som möjligen kan invändas är, att hjälpverksamheten på en del håll fungerar mindre effektivt. Det kan exempelvis förlöpa avsevärd tid, innan den dömd kommer i kontakt med hjälpverksamhetsläkaren. Den fördelen vinnes dock alltid med en föreskrift om tillsyn av hjälpverksamhetsläkaren, att den dömd kan erhålla en viss förtur till intagning å sinnessjukhus, om ett akut behov av sådan vård skulle uppstå.

Domstolarna synas i jämförelsevis ringa utsträckning lämna föreskrift för villkorligt dömd att underkasta sig *inskränkning i förfogandet över arbetsförtjänst eller andra tillgångar*. Föreskriften synes främst användas i fråga om ungdomar med egen arbetsförtjänst, som bo i föräldrahemmet utan att betala något för kost och logi. Då de ha goda inkomster och lätt förvärva dyrbara och för deras framtid ödesdigra vanor, om det tillåtes dem att fritt förfoga över hela sin avlöning, erhålla de föreläggande att avstå en av domstolen bestämd del av sin lön till föräldrarna.

Föreskrift att den villkorligt dömd skall söka genom avbetalningar gälda *ersättning för skada*, som uppkommit genom brottet, skall enligt lagen givas, då det finnes lämpligt. Denna föreskrift om skadeståndsbetalning är således ej betingad av att den finnes erforderlig för den dömdes tillrättaförande. Att en

villkorligt dömd gör vad i hans förmåga står för att ersätta av brottet uppkommen skada är emellertid av stort värde ur uppfostringssynpunkt. Föreskrifter i detta hänseende borde kunna användas i långt större utsträckning än som sker.

Då bestämmelser av detta slag meddelas, bruka domstolarna så vitt möjligt fastställa avbetalningsposterna så, att utdömt skadestånd kan bliva till fullo betalt under prövotiden. Härvid förekommer det emellertid ofta, att domstolen överskattar den dömdes betalningsförmåga, vilket har till följd att han icke mäktar följa den uppgjorda avbetalningsplanen. När de tilltalade inför rätta tillfrågas om sina möjligheter att göra avbetalningar på skadeståndet, se de gärna alltför optimistiskt på sin ekonomiska situation; de medgiva villigt att göra avbetalningar med belopp, som de sedan icke kunna erlägga. En strävan att ställa sig i en fördelaktig dager för att därigenom skapa bättre förutsättningar för en villkorlig dom spelar uppenbarligen in härvidlag. Domstolarna borde därför icke fästa så stort avseende vid de tilltalades uttalanden om sin betalningsförmåga utan noggrant pröva vad som skäligen kan betalas. Ur pedagogisk synpunkt torde det vara bättre att bestämma ett lägre belopp för de periodiska avbetalningarna och med stränghet kräva, att de fullgöras, än att fastställa ett högre belopp och nödgas se genom fingrarna med att föreskriften gång efter annan åsidosättes. Vidare synas domstolarna gärna förbise vikten av att betalningsterminerna avpassas efter den dömdes avlöningsförhållanden. För en arbetare med veckoavlöning är det sålunda olämpligt att föreskriva hur mycket han skall erlägga månatligen.

Ur kontrollsynpunkt böra avbetalningarna ske genom övervakarens förmedling. Domstolarna synas också i allmänhet begagna denna metod. Anordningen ses dock av övervakarna med mindre blida ögon. Det är också obestridligt, att övervakarna kunna bliva mycket betungade av att på detta sätt nödgas fungera som inkasserare. Andra utvägar för anordnande av en effektiv kontroll av betalningarna ha också tillgripits. Sålunda har jag i några fall iakttagit, att den dömdes arbetsgivare åtagit sig att handhava bestyret med avbetalningarna.

Av förarbetena till lagen om villkorlig dom framgår, att lagstiftaren avsett, att det skall vara domstolen och ej övervakaren, som har att närmare bestämma den frihetsinskränkning, som den villkorligt dömd underkastas. Det oaktat bruka i största utsträckning *domstolarna delegera befogenheten att utforma innebörden av en meddelad föreskrift* till övervakaren eller till övervakaren i samråd med skyddsconsulenten eller ock till den sistnämnde ensam. Vid mina inspektioner har jag plägat erinra om vad vid lagens tillkomst yttrades i detta hänseende. Jag har därvid framhållit att, då det lagts i domstols hand att meddela föreskrifter jämlikt 8 § i lagen, detta innebure, att lagen förutsatte medverkan från domstolens sida i skyddsarbetet, en med-

verkan som domstolen icke ägde undandraga sig genom att åt annan överlåta att utforma föreskrifterna.

Vikten av att domstolarna fullgöra vad på dem ankommer i angivna hänseende har särskilt understrukits av första lagutskottet i dess utlåtande nr 3 till 1949 års riksdag.

Att det närmare bestämmandet av föreskrifternas innehåll verkställes av domstolen har betydelse främst ur rättssäkerhetssynpunkt. Även om erfarenheten ej visar, att övervakarna missbruka den makt som genom delegationen lagts i deras händer, är det dock icke tillfredsställande, att omfattande frihetsinskränkningar skola kunna bestämmas utan tillräckliga garantier för att de äro tillbörliga. Vidare har den dömde, icke minst för att kunna taga ställning till fullföljdsfrågan, ett berättigat intresse av att redan genom domen få veta hur ingripande de åtgärder skola bli, vilka komma att vidtagas mot honom. Ej heller övervakaren och skyddskonsulenten skola behöva tveka om domens verkliga innebörd. Slutligen kan framhållas, att föreskrifter, som meddelas av domstol, måste i den dömdes ögon få en långt större auktoritet än de, som härröra från övervakaren eller skyddskonsulenten.

Den föreskrift, vilkens närmare bestämmande oftast överlämnas åt övervakaren, är föreskriften om arbetsanställning. Den dömde brukar åläggas att antaga den anställning, som övervakaren — eventuellt i samråd med skyddskonsulenten — anvisar honom. Stundom innehåller domen i förevarande hänseende endast, att den dömde skall ställa sig till efterrättelse de föreskrifter rörande hans arbetsanställning, som övervakaren kan bestämma. Med hänsyn till vad jag ovan anfört måste det framstå som ett önskemål, att i domen fastställes, vilken arbetsanställning eller åtminstone vilket slag av arbete den dömde skall antaga. Särskilt viktigt är detta, om den dömde icke är yrkeskunnig och arbetsanställningen därför får karaktären av yrkesutbildning.

Ett uppfyllande av berörda önskemål kan emellertid i praktiken ställa sig mycket svårt. Man får betänka, att det här mången gång är fråga om en mindervärdig arbetskraft och att arbetsgivarna kunna draga sig för att i sin tjänst antaga personer, som förövat brott. Det kan därför hända, att det ej lyckas att före huvudförhandlingen anskaffa ett lämpligt arbete åt den dömde. Ofta anställs den dömde också endast på försök. Om domstolen i dessa fall i domen bestämmer den anställning, som den dömde skall antaga, brukar det sedan ej sällan visa sig, att föreskriften slagit mindre väl ut. Förhållandet leder till att domstolen för att åstadkomma bästa möjliga resultat av arbetsanskaffningen överlämnar åt övervakaren att ordna saken. Ur rättssäkerhetssynpunkt torde mindre betänkligheter möta mot delegation i dessa fall än när det gäller övriga slag av föreskrifter.

Det må framhållas, att övervakaren bör, enligt de allmänna reglerna om övervakarens rätt att giva anvisningar och lämna medgivanden beträffande meddelad föreskrift, kunna tillåta den dömde att sluta ett arbete, som han innehar, eller att utbyta en arbetsanställning mot en annan.

Jag har i ett fall iakttagit, att domstol ålagt den dömde att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser i fråga om arbetsanställning, som domstolen efter anmälan av övervakaren kunde finna skäl meddela. Här har alltså domstolen förbehållit sig själv beslutanderätten men uppskjutit avgörandet av anställningsfrågan till dess bättre utredning kunnat förebringas. Härigenom har domstolen löst de svårigheter, som ovan antytts, men metoden torde knappast vara i överensstämmelse med lag.

Även vid meddelande av föreskrifter om utbildning eller användande av fritid förekommer det i stor utsträckning att det närmare utformandet av föreskriften överlämnas åt övervakaren. I detta hänseende måste den utveckling praxis tagit anses synnerligen otillfredsställande. Genom att delegera bestämmanderätten till övervakaren avsäger sig domstolen i dessa fall varje inflytande på föreskrifternas innehåll. Så kunna exempelvis bestämmelser i fråga om utbildning vara av mycket olika natur, från den djupt ingripande föreskriften att den dömde skall ägna hela sin tid åt yrkesutbildning till ett åläggande för honom att någon kväll i veckan besöka en aftonskola. Också föreskrifterna om användande av fritiden äro så många och olikartade, att det icke borde komma i fråga att lämna övervakaren fria händer att bestämma föreskriftens innehåll. Till och med om föreskriftens närmare innebörd angives i domen, kan ändock det område som överlämnas åt övervakarens bestämmande bli för vidsträckt. I ett fall har sålunda en villkorligt dömd förbjudits att vistas utom hemmet på tider, som övervakaren fick angiva. Det synes mig icke vara riktigt att låta övervakaren på detta sätt bestämma omfattningen av frihetsinskränknigen. I en annan dom hade den dömde ålagts att undandra sig det sällskap övervakaren funne för honom olämpligt. Domstolen bör icke på förhand tillägga övervakarens omdöme i ifrågavarande hänseende en sådan auktoritet, som i detta fall skett.

Bestämmelse om den dömdes vistelseort är av så ingripande natur, att den icke bör delegeras till övervakaren. Undantag kan dock bli nödvändigt, om frågan om vistelseorten sammanhänger med föreskrift om arbetsanställning och domstolen icke själv kunnat meddela detaljbestämmelser i sistnämnda hänseende. Beträffande föreskrift om bostad synes det vara klart, att åläggande för den dömde att ingå på hem av anstaltsliknande karaktär icke får meddelas av annan än domstol. Gäller det att ålägga honom att bo i enskilt hem, där han kan bli föremål för tillsyn, bör det likaledes vara domstolen, som träffar avgörandet. Är det däremot endast fråga om att vinna en allmän kontroll av den dömdes bostadsförhållande, kan det icke möta hinder att överlämna bestämmanderätten till övervakaren.

Föreskrift om rusdrycksförbud har jag sett utformat så, att den dömde ålagts att avhålla sig från bruket av rusdrycker i mån och omfattning, som övervakaren funne skäligt bestämma. Föreskriften är uppenbart olämplig.

Någon enstaka gång har jag iakttagit, att domstol vid åläggande för den dömde att underkasta sig behandling å sjukhus, alkoholistanstalt eller annan

anstalt överlämnat den närmare bestämmanderätten åt övervakaren. Det har då varit fråga om fall, där den dömde redan gått under läkarbehandling och där behovet av fortsatt vård eller av intagning på sjukhus eller anstalt kunnat tänkas komma att framdeles yppa sig.

Då domstol ålägger en villkorligt dömd att genom avbetalningar gälda utdömt skadestånd, förekommer ej sällan, att åt övervakaren överlämnas att bestämma tiden för och beloppet av avbetalningarna. Detta har naturligtvis sin förklaring i att den dömdes arbetsförtjänst kan variera från tid till annan. En delegation av detta slag torde emellertid vara direkt lagstridig, då det i 8 § lagen om villkorlig dom säges, att den dömde må åläggas att söka fullgöra sin skadeståndsskyldighet "å tid och sätt som i domen angivas". Vid meddelande av föreskrift om skadeståndsbetalning kan olägenheten av variationer i förtjänstens storlek undanröjas genom fastställande av ett fixt minimibelopp, som den dömde alltid äger behålla vid varje avlöningstillfälle.

Ofta finner man, att domstolen meddelar en hel rad föreskrifter och överlämnar åt övervakaren att närmare bestämma dem alla (jfr NJA 1948 not B 779). Givet är, att de olägenheter som följa av en delegation av beslutanderätten göra sig särskilt starkt gällande, om delegationen omfattar flera särskilda föreskrifter samtidigt. Den makt, som på detta sätt lägges i övervakarens hand, kan bliva hart när obegränsad. Så har t. ex. i en dom den dömde förelagts att ställa sig till efterrättelse de särskilda bestämmelser beträffande hans utbildning, arbetsanställning, vistelseort, bostad eller användande av fritid, som övervakaren funne erforderliga. En sådan föreskrift innebär i själva verket icke något annat än ett åläggande av en absolut lydnadsplikt gentemot övervakaren.

Enligt 1918 års lag angående villkorlig straffdom kunde den, som vid åtalets anhängiggörande var under 21 år, i domen åläggas skyldighet, i visst avseende eller i allmänhet, att efterkomma föreskrift och foga sig i anordning, som övervakaren funne erforderlig för hans rättelse. Under förarbetena till nu gällande lag om villkorlig dom föreslogs i ett av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetat förslag till lagtext en bestämmelse om lydnadsplikt av i viss mån likartad natur, vilken — vid kvalificerad villkorlig dom — skulle vara obligatorisk även för villkorligt dömda i högre åldersgrupper. Denna lydnadsplikt upptogs emellertid icke i det för riksdagen framlagda lagförslaget. Departementschefen förklarade sig nämligen finna, att det icke stode i god överensstämmelse med den nya lagens allmänna ståndpunkt att överlämna åt övervakaren att meddela föreskrifter av mera ingripande natur. Ej heller riksdagen ville tillerkänna övervakaren någon omfattande bestämmanderätt. Lagstiftaren har sålunda mycket bestämt tagit avstånd från tanken på att underkasta den villkorligt dömd någon allmän lydnadsplikt gentemot övervakaren. Det bör uppmärksammas, att domstolarna nu visa en tendens att på en omväg ändock införa en sådan.

Det torde ej vara svårt att finna anledningen till att domstolarna överlämna

till övervakaren och skyddskonsulenterna att utforma erforderliga föreskrifter för de villkorligt dömda. Det utbredda delegationssystemet förefaller mig främst ha sin grund i att domstolarna sakna erforderlig utredning och vägledning för sin prövning. Det brister i fråga om den särskilda förundersökningen. Att konstatera vad som kan vara erforderligt för en tilltalad persons tillrättaförande samt att planlägga och förbereda effektiva åtgärder i samband med en villkorlig dom fordrar speciell kunnighet. Önskvärt vore därför, att särskild förundersökning i största utsträckning uppdroges åt skyddskonsulent eller skyddsassistent. Särskilt angeläget vore, att alla svårbedömda fall finge omhändertagas av dessa befattningshavare med social och psykologisk skolning. Deras arbetsbörda förbjuder dem emellertid att åtaga sig annat än ett fåtal förundersökningar. I stället lämnas uppdraget att verkställa särskild förundersökning mestadels åt rättsbildade biträden vid domstolarna. Värdet av deras arbete varierar naturligtvis. Det kan i genomsnitt betecknas såsom mycket gott, i den mån det gäller att insamla och bearbeta utredningsmaterialet. Men då dessa förundersökare ställas inför uppgiften att bedöma materialet och giva domstolen nödig vägledning för frågan om den tilltalades behandling, framträder ofta den bristande kompetensen hos dem. Jag har också kunnat iakttaga, att förundersökarna i allmänhet underlåta att lämna förslag å lämpliga föreskrifter.

De berörda bristerna i förundersökningarna skulle till en del kunna avhjälpas, om förundersökarna i större utsträckning än som sker sökte kontakt med skyddskonsulenterna för erhållande av råd och anvisningar. Hänsynen till skyddskonsulenternas arbetsbörda bör därvid icke avskräcka. Skyddskonsulenterna måste ändock i de flesta fall förr eller senare sätta sig in i den tilltalades förhållanden. Av största betydelse är, att denna kontakt med skyddskonsulenterna upptages på ett så tidigt stadium som möjligt. Alltför ofta förekommer det, att skyddskonsulenterna först någon dag före huvudförhandlingen eller kanske rent av samma dag som denna äger rum kopplas in på fallet. Att skyddskonsulenterna under sådana omständigheter icke kan lämna någon hjälp av värde ligger i öppen dag.

Som anledning till att domstolarna så ofta anlita utvägen att delegera bestämmanderätten till övervakarna eller skyddskonsulenterna angiva domarna gärna sin arbetsbörda. Givet är att utformandet i detalj av föreskrifter för den dömda kräver ett avsevärt arbete. För att kunna bedöma vilka åtgärder, som äro bäst ägnade att främja den dömdes tillrättaförande, fordras en ingående kännedom om fallet och ett omsorgsfullt förberedande av målet. En på måfå meddelad föreskrift är i regel sämre än ingen föreskrift alls. Därtill kommer, att ju mera domstolen specialiserar föreskrifterna, desto oftare yppas behov av ändring av dem. Om sådana ändringar måste domstolen förordna. Att detta, särskilt vid de stora domstolarna, kan innebära en svår arbetsbelastning kan icke förnekas.

Vid tillkomsten av lagen om villkorlig dom var tanken den, att domstolarna

skulle kunna vinna en icke obetydlig lättnad i arbetet med tillsynen över de villkorligt dömda genom inrättande av övervakningsnämnder, som skulle övertaga en del av domstolarnas uppgifter i fråga om skyddsarbetet. Övervakningsnämnderna ha emellertid ej fått den betydelse som avsetts. I hela riket finnas för närvarande endast 18 övervakningsnämnder, och dessa föra i allmänhet en tynande tillvaro. Till följd av delegationssystemet ha nämnderna kommit att sakna arbetsuppgifter; de frågor, som de skolat avgöra, ha domstolarna överlåtit åt övervakarna eller skyddskonsulenterna. Övervakningsnämndernas ändamålsenlighet har också på många håll satts i fråga. Man har menat, att nämnden vore ett för tungt och osmidigt organ och att förefintligheten av övervakningsnämnd skulle minska domstolsledamöternas intresse för skyddsarbetet.

Såsom ovan påpekats förutsätter den kvalificerade villkorliga domen en effektiv *övervakning*. Denna bör icke enbart eller ens huvudsakligen vara inriktad på kontroll och uppsikt utan även på att hjälpa den dömda till rätta samt giva honom råd och vägledning. För att kunna fylla denna viktiga och samtidigt ömtåliga uppgift fordras kunniga och intresserade övervakare. Det ligger därför stor vikt uppå, att särskild uppmärksamhet och omsorg ägnas åt valet av övervakare.

Vid några tillfällen har jag kunnat konstatera, att domstolarna misslyckats i sitt val av övervakare. I ett fall hade till övervakare för en underårig förordnats en person, som sedermera befunnits ha avtjänat flera års straffarbete, huvudsakligen för inbrottsstöld. Under en semesterresa, som övervakaren och den dömda gemensamt företogo, begingo de på övervakarens initiativ inbrott för att skaffa medel för resans fortsättande.

I viss utsträckning förekommer, att till övervakare utses den dömdes arbetsgivare. I ett fall hade en häradsrätt ålagt en villkorligt dömd kvinna att så snart ske kunde begiva sig till övervakaren för att hos honom taga plats som hembiträde samt att icke lämna denna anställning med mindre övervakaren eller övervakningsdomstolen därtill lämnat samtycke. Tillika hade föreskrivits, att den dömda i fråga om förfogandet över arbetsförtjänst eller andra tillgångar skulle ställa sig övervakarens bestämmelser till efterrättelse. En sådan anordning måste anses vara mindre lämplig. Även om i det särskilda fallet ej skulle föreligga någon risk för att övervakaren skulle missbruka sin makt över den dömda, kan dock den beroende ställning, vari denne står till övervakaren-arbetsgivaren, för honom framstå som en kanske olidlig frihetsinskränkning.

En avsevärd del av övervakningarna omhänderhaves av personer, som äro sysselsatta inom social- eller kriminalvården. Dessa äro ju också väl skickade att vara övervakare. En olägenhet är emellertid, att en sådan person kan få alltför många övervakningsuppdrag. Vid en rådhusrätt lämnades sålunda alla övervakningsfall, även sådana som avsågo personer bosatta på långt avstånd

från staden, till en befattningshavare hos förening för frivilligt skyddsarbete. Tidvis hade denne övervakare anlitas även av andra domstolar och då handhaft mer än 200 övervakningsfall samtidigt. Uppenbart är, att övervakaren under sådana omständigheter icke kan ägna varje fall det personliga intresse, som är önskvärt.

Enligt 10 § lagen om villkorlig dom äger övervakaren meddela bestämmelser med avseende å verkställandet av föreskrift, som domstolen givit, ävensom de ordningsföreskrifter han eljest med hänsyn till den dömdes ungdom eller sinnesbeskaffenhet finner erforderliga. Dessa ordningsföreskrifter få icke vara av den ingripande natur att de kunna jämföras med föreskrifter enligt 8 §, utan de torde i huvudsak böra begränsas till att avse upprätthållandet av de i 6 § angivna allmänna skyldigheterna för den dömda att föra ett ordentligt leverne och undvika dåligt sällskap. Att, såsom jag i några fall iakttagit, övervakaren själv i första hand ålägger den dömda att avhålla sig från bruk av rusdrycker är därför felaktigt.

Om dessa fall utgöra exempel på alltför nitiska övervakare, synes man på andra håll snarare kunna anmärka, att övervakarna icke nedlägga tillräckligt intresse på sin uppgift. Mången gång har övervakningen i betänklig grad brustit i effektivitet. Ej sällan finner man rapporter från övervakare om ett exemplariskt uppförande av den dömda, stundom i förening med hemställen att övervakningen måtte upphöra, medan i själva verket den dömda under den tid rapporten avser förövat grova brott.

Ofta förflyter det lång tid, innan övervakaren kommer i kontakt med den dömda. I vissa fall, såsom då den dömda icke haft stadigt hemvist inom riket, har det till och med inträffat, att sådan kontakt aldrig kunnat komma till stånd. Det är givetvis av avgörande betydelse, att övervakningen kan börja fungera så snart som möjligt. Får någon mera avsevärd tid förflyta innan den dömda hör av sin övervakare, kan lätt själva syftet med den villkorliga domen gå förlorat. Såväl domstolen som skyddskonsulenten bör därför verka för att sådan kontakt etableras. Flera domstolar bruka i sådant syfte, så snart den villkorliga domen vunnit laga kraft mot den dömda, sända även det för denne avsedda exemplaret av övervakningsboken till övervakaren med uppmaning till honom att ofördröjligen kalla till sig eller uppsöka den dömda och därvid överlämna boken.

Övervakarna dröja mången gång alltför länge med att göra anmälan till skyddskonsulenten, om den dömda åsidosätter en meddelad föreskrift eller eljest visar ett mindre gott uppförande. Då förutsättningarna för att rättelse skall kunna åvägabringas äro större om erforderliga åtgärder kunna sättas in på ett tidigt stadium, är varje dröjsmål med anmälan om missförhållandena till skada. Såsom exempel må anföras följande fall. En man hade erhållit villkorlig dom med åläggande att avhålla sig från bruk av rusdrycker. I sina rapporter till skyddskonsulenten hade övervakaren icke nämnt något om hur den dömda förhållit sig i nykterhetskänseende. Först mer än ett år efter

prövotidens början hade övervakaren meddelat, att den dömde vore ”mer eller mindre hemfallen åt alkohol”. Övervakaren hade således antingen icke alls observerat, att domstolen meddelat rusdrycksförbud, eller också under lång tid sett genom fingrarna med att förbudet överträdde. Det är givet, att ett sådant förfarande från övervakarens sida är ägnat att äventyra övervakningens syfte.

I 12 § lagen om villkorlig dom finnas angivna de påföljder, som domstol äger tillgripa, om den villkorligt dömda åsidosätter honom givna föreskrifter. Allt efter fallets art kan domstolen meddela nya eller ändrade bestämmelser, förlänga prövotiden, tilldela den felande varning eller förklara anståndet förverkat. I mycket stor utsträckning synas emellertid de meddelade föreskrifterna nonchaleras av de dömda utan att de drabbas av någon av dessa påföljder. Det torde egentligen endast vara varning, som kommer till någon större användning. Förlängning av prövotiden förekommer sällan och än sällsyntare är förverkande endast på den grund att någon föreskrift åsidosatts. Övervakaren och skyddskonsulenten söka oftast komma till rätta med fallet utan att domstol anlitas. Orsaken till denna eftergivenhet mot de villkorligt dömda torde vara att finna framför allt i den omständigheten, att de föreskrifter, mot vilka den dömde brutit, icke funnits vara erforderliga för hans tillrättaförande. Att under sådana omständigheter med all makt söka upprätthålla föreskrifterna är ju meningslöst. Vidare torde domstolarnas förfarande att till övervakarna delegera den närmare utformningen av en meddelad föreskrift ha till följd, att kravet på efterlevnad av de på grund av delegationen givna förhållningsreglerna icke ställes så högt.

Vid tillkomsten av gällande lag om villkorlig dom uttalades den uppfattningen, att kvalificerad villkorlig dom vore mera kännbar för den dömde än enkel villkorlig dom och därför i större utsträckning kunde ersätta frihetsstraff utan att behörig hänsyn till den allmänna laglydnaden åsidosattes. Så som den kvalificerade villkorliga domen tillämpas i praxis, torde nämnda uppfattning icke kunna vidhållas. I den allmänna meningen har otvivelaktigt den åsikten vunnit insteg, att kvalificerad villkorlig dom utan ådömande av straff är en lindrigare påföljd än villkorlig dom med utsatt straff. Att häri ligger en viss fara ur allmänpreventiv synpunkt torde icke kunna bestridas.

2. Vid inspektioner gjorda anmärkningar rörande tillämpningen av rättegångsbalken och dithörande författningar.

I min till 1949 års riksdag avgivna ämbetsberättelse lämnade jag å s. 234—249 en redogörelse för några av de iakttagelser, som jag vid mina under år 1948 verkställda inspektioner av de allmänna domstolarna och åklagarna gjort rörande tillämpningen av den nya rättegångsbalken, och framhöll därvid det mycket gynnsamma intryck jag erhållit av den nya rättegångs-

ordningen och det sätt, varpå myndigheterna tillämpade densamma. Även under år 1949 har jag vid mina inspektioner ägnat särskild uppmärksamhet åt den nya rättegångsordningen. Inspektionerna, vilka under året omfattat en hovrätt, 20 häradsrätter, 5 rådhusrätter, 2 landsfogdar, 24 landsfiskaler och 8 stadsfiskaler, ha befast det goda helhetsintrycket. I det följande lämnas i korthet redogörelse för några av de erinringar, som jag vid inspektionerna funnit anledning att framställa. De spörsmål, som behandlades i min föregående år avgivna ämbetsberättelse, komma därvid i allmänhet att lämnas åsido.

Vissa spörsmål rörande huvudförhandling.

I protokoll vid huvudförhandling har jag understundom sett antecknat, att personer hörts "upplysningsvis". I regel har den hörde varit part eller ock målsägande, som ej fört talan i målet. Jag har i sådana fall brukat erinra om att det icke stämmer överens med rättegångsbalkens terminologi att säga, att någon inför domstol höres "upplysningsvis". I rättegångsbalken talas om hörande av part, målsägande, vittne eller sakkunnig, och i domstolsprotokollen böra användas samma uttryckssätt.

Enligt RB 36: 1 må i brottmål målsäganden icke höras som vittne, även om han ej för talan. Härmed må jämföras bestämmelsen i Rp 11 §, vari utsäges, att vad i äldre lag eller författning är stadgat om vittnesmål av den, som förordnats att förrätta offentligt tjänsteärende, skall upphöra att gälla. Av lagrummen följer bland annat, att polisman icke må höras som vittne angående brott, som förövats mot honom och i förhållande till vilket han alltså är att anse såsom målsägande, även om han ej för talan i målet.

I vissa fall har jag kunnat iakttaga, att dessa bestämmelser blivit åsidosatta. Sålunda har jag upprepade gånger observerat, att i mål om ansvar för missfirmelse av polisman polismannen i fråga hörts som vittne.

Vid huvudförhandling i brottmål ha i åtskilliga fall avvikelser ägt rum från de i RB 46: 6—10 upptagna bestämmelserna rörande gången av sådan förhandling. Sålunda har målsäganden, då han hörts i anledning av åklagarens talan, ej sällan avgivit sin berättelse efter den tilltalade, ja stundom först sedan förhör ägt rum med ett eller flera vittnen. Givet är, att såväl den tilltalades som målsägandens berättelse mången gång kan äga stor betydelse ur bevissynpunkt. Vissa skäl tala därför onekligen för att hänföra berättelserna till bevisupptagningen. Rättegångsbalken har emellertid i fråga om ordningen för hörande av målsägande och tilltalad fäst avgörande vikt vid deras parts- eller partsliknande ställning. Av denna anledning skall enligt RB 46: 6 målsäganden lämna sakframställning närmast efter åklagaren samt den tilltalade därefter avgiva sin berättelse. Sedan därpå det partsledda förhöret med målsäganden och den tilltalade i förekommande fall ägt rum, skall enligt RB 46: 8 vad rättegångsbalken kallar "bevisningen" förebringas. Hinder möter naturligtvis icke att när som helst under för-

handlingen ställa frågor till målsäganden. Att helt förlägga målsägandens hörande till det skede av förhandlingen, då vittnesmålen skola upptagas, står däremot icke i överensstämmelse med rättegångsbalken.

Enligt RB 35: 14 må uppteckning av utsaga, som i anledning av redan inledd eller förestående rättegång avgivits inför åklagare eller polismyndighet eller eljest utom rätta, icke åberopas som bevis, med mindre det är särskilt medgivet eller rätten på grund av särskilda omständigheter finner, att det må tillåtas. Vad som i sådant hänseende upptagits i protokoll över förundersökning i brottmål må sålunda icke, annat än under speciella förhållanden, åberopas som bevis.

Jag har emellertid under mina inspektioner i ett flertal fall iakttagit, att åklagare såsom bevisning åberopat utsagor, som avgivits vid förundersökningen, utan att påkalla vittnesförhör med de hörda personerna. Domstolarna, som i allmänhet icke begagnat sig av möjligheten att självmant inkalla vederbörande som vittnen, synas likväl ofta ha fäst avseende vid de åberopade utsagorna. Även om det angivna tillvägagångssättet i huvudsak varit begränsat till sådana situationer, då den tilltalade av en eller annan orsak icke kunnat bestrida att han förövat den brottsliga gärningen, yppar sig likväl här en tendens att tillmäta utsagorna vid förundersökningen ett bevisvärde, som rättegångsbalken icke tillstädjer.

I fråga om huvudförhandling i mål om allmänt åtal stadgas i RB 46: 15 andra stycket, att om å brottet icke kan följa svårare straff än fängelse, målet må, därest saken finnes kunna nöjaktigt utredas, avgöras utan hinder av att den tilltalade kommit tillstädes allenast genom ombud eller uteblivit. Lagen öppnar alltså här en möjlighet att avgöra mål i den tilltalades frånvaro.

Denna möjlighet att avgöra målet, ehuru den tilltalade icke inställt sig ens genom ombud, har på vissa håll kommit till en mycket flitig användning. Utvecklingen får ses mot bakgrund av följande förhållande.

I den blankett för stämning med omedelbar kallelse till huvudförhandling, som från blankettkommissionen tillställts åklagarna, finnes å baksidan tryckt en anvisning till den misstänkte, att om han vill erkänna gärningen, han kan underteckna ett å samma sida upptaget formulär till erkännande, låta bevittna sin namnteckning av två personer samt insända handlingen till rättens kansli. Vidare meddelas, att den misstänkte i så fall icke behöver inställa sig vid rätten. I en not nederst å sidan påpekas, att om den misstänkte bör komma tillstädes personligen eller genom ombud, texten å sidan skall överkorsas.

Då åklagarna själva utfärda stämning, använda de i stor utsträckning den nu avsedda blanketten och korsa därvid ofta icke över den å blankettens baksida tryckta texten. De tilltalade begagna sig sedan i regel av den anvisade utvägen att insända ett skriftligt erkännande till rättens kansli och infinna sig icke vid huvudförhandlingen.

Det skildrade förfaringssättet är naturligen ägnat att bespara den tilltalade besvär och utgifter för en inställelse, och även för rätten torde en viss tidsvinst uppstå. Ur rättssäkerhetssynpunkt kan någon invändning icke resas mot metoden, om den blott begränsas till de fall, för vilka den är avsedd, nämligen de rena bagatellmålen. Enligt vad jag iakttagit har emellertid tillämpningen av metoden icke stannat härvid utan gått vida utöver vad som avsetts. Även vid sådana brott som våldsamt motstånd vid offentlig förrättning, snatteri eller bedrägligt beteende har den kommit till användning. Mot en sådan utveckling av praxis måste resas en bestämd gensaga. Åt ett till rätten insänt skriftligt erkännande kan icke tillmätas samma bevisvärde som åt ett erkännande inför rätta. Själva huvudsyftet med rättgångsreformen — att skapa ett tillförlitligare underlag för domen — kommer med en sådan utveckling att motverkas. Särskilt betänkligt synes mig vara, att domen understundom grundats enbart å ett dylikt skriftligt erkännande, även då den tilltalade under förundersökningen lämnat en från åklagarens framställning av händelseförloppet starkt avvikande berättelse. I ett sådant fall bör, om det icke är fråga om en helt obetydlig förseelse, den tilltalade vara personligen tillstädes vid huvudförhandlingen.

I äktenskapsmål bör partsförhör under sanningsförsäkran lämpligen begränsas till viss eller vissa faktiska omständigheter av avgörande betydelse. Långa beskrivningar av äktenskapliga misshälligheter lämpa sig icke för sådant förhör. Jag har vid något tillfälle haft anledning att erinra härom, då i mål om hemskillnad ena maken tillåtits att under sanningsförsäkran lämna en vidlyftig redogörelse för förhållandena i parternas äktenskap.

Enligt FB 20: 2 skall i mål om äktenskaplig börd modern höras, om det kan ske. Motsvarande bestämmelse fanns upptagen i 6 § av den tidigare gällande lagen den 14 juni 1917 om äktenskaplig börd. I fråga om formen för detta hörande av modern må med anledning av vissa iakttagelser som jag gjort erinras om att modern, som redan enligt äldre lag understundom var förmyndare för barnet, numera till följd av bestämmelsen i FB 11: 1 regelmässigt intager denna ställning. I sådan egenskap är hon — även om hon icke i målet för talan för barnet — att anse som barnets ställföreträdare och är förty utestängd från behörighet att vittna. Modern skall alltså i dessa fall höras som part, eventuellt under sanningsförsäkran.

I RB 13: 5 är stadgat, att om käranden återkallar sin talan, sedan svaranden ingått i svaromål, så skall målet, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten, ändock prövas, om svaranden yrkar det. Stadgandet är att tillämpa, även om allenast en del av käromålet återkallas. För att svaranden skall få tillfälle att framställa yrkande om prövning av käromålet, måste rätten inhämta svarandens yttrande över återkallelsen. Då rättens prövning i dessa fall i regel måste leda till att käromålet i återkallade delar ogillas, kan det vara av vikt för svaranden att påkalla dom. Om återkallelsen sker vid förhandling och svaranden därvid saknar biträde, kan det där-

för vara lämpligt att rätten upplyser honom om innehållet i det nu avsedda lagrummet.

Protokoll i rättegångsmål.

Såsom jag i 1949 års ämbetsberättelse (s. 246) anført fann jag vid mina under år 1948 gjorda inspektioner av de allmänna domstolarna i fråga om protokollföringen oftare anledning att anmärka, att protokollen voro alltför vidlyftiga än att de voro för knapphändigt avfattade. Även vid mina ämbetsresor under år 1949 har jag kunnat göra liknande iakttagelser. På flera håll synes man nedlägga ett sådant mått av arbete på avfattandet och det stilistiska utformandet av protokollen, att protokollföringen — därest man verkligen iakttager föreskriften i RB 6: 8 att protokollet skall erhålla slutlig avfattning innan förhandlingen avslutas — måste inverka i hög grad hindrande på förhandlingens gång. Vid en domstol, där protokollen voro alldeles särskilt utförliga, fick jag mina misstankar bekräftade att protokollen blivit författade i efterhand med ledning av korta memorialanteckningar, som gjorts vid förhandlingen. Ett sådant förfarande är lagstridigt.

En stor del av den möda, som för närvarande på sina håll nedlägges på protokollen, synes i stället med fördel kunna ägnas åt andra uppgifter, framför allt utformandet av domarna. Det torde icke vara någon tillfällighet, att just i de domstolar, där protokollen äro särskilt vidlyftiga, domstolens avgöranden nära nog genomgående fått en alltför knapphändig avfattning.

Om protokollen sålunda icke behöva vara utförliga, få de för den skull icke vara ofullständiga eller slarvigt förda. Vid vissa domstolar har jag kunnat iakttaga brister härvidlag. Om vad protokoll skall innehålla äro bestämmelser meddelade i RB 6: 3—7. Dessa bestämmelser ha icke alltid blivit iakttagna. Sålunda har jag vid några tillfällen måst anmärka, att protokollet icke upptagit samtliga de yrkanden, som framställts i målet. — I de ofta återkommande situationer, då domstol har att med stöd av SL 4: 3 utmäta gemensamt straff för brott, varom i målet förts talan, och brott, för vilket den tilltalade tidigare lagförts, måste rätten ha tillgång till akten i det tidigare målet, som vid huvudförhandlingen skall i erforderliga delar rekapituleras. Anteckning härom bör göras i protokollet. I dessa hänseenden har jag ofta kunnat iakttaga försummelse. — Protokollering av målsägandeutsaga har jag vid några tillfällen sett verkställd på det sättet, att i protokollet allenast hänvisats till den utsaga målsäganden avgivit vid förundersökningen under anmärkning, att målsäganden nu lämnade en berättelse av samma innehåll. Ett sådant tillvägagångssätt överensstämmer icke med föreskriften i RB 6: 6 att utsaga av målsägande, då han höres i anledning av åklagarens talan, skall antecknas i protokollet. I detta sam-

manhang må ock påpekas lämpligheten av att vid anteckning av utsaga i protokollet upplysning lämnas om vem som lett förhöret.

Vid min inspektion av en häradsrätt, där jag fann anledning att framställa särskilt många anmärkningar rörande bristfälligheter i protokollföringen, meddelade häradshövdingen i domsagan, att han icke brukade taga del av protokollens avfattning i de mål, i vilka han tjänstgjort såsom ordförande. Jag framhöll därvid, att rättens ordförande visserligen icke hade något ansvar för protokollet — någon efterföljande justering är ju icke tillåten — men att det ur synpunkten av notariernas utbildning vore av vikt, att häradshövdingen följde deras arbete såsom protokollförare samt gåve dem erforderliga anvisningar och rättelser för framtiden.

Enligt RB 6: 9 äger rätten förordna, att utsaga i stället för att antecknas i protokollet skall upptagas genom stenografi eller på fonetisk väg. Vad sålunda upptagits skall, så snart ske kan, återgivas i vanlig skrift. Utskriften skall fogas till akten som en aktbilaga och alltså icke, som på många håll förekommit, betecknas som bilaga till protokollet. Att utskriften ej ingår i protokollet, sammanhänger med att själva upptagningen sker på teknisk väg och ej förmedlas av protokollföraren. Anmärkas må också, att utskrift av stenogram enligt 11 § protokollskungörelsen skall bestyrkas av stenografen och icke av protokollföraren.

I detta sammanhang vill jag tillägga, att därest utskriften av den på något av de nu angivna sätten upptagna utsagan göres till föremål för bearbetning — något som i så fall måste ske före förhandlingens slut — fråga icke längre är om sådan uppteckning av utsaga, som sägs i RB 6: 9, utan om vanlig protokollföring. Utsagorna skola därför i sådant fall, om de icke kunna intagas i protokollet, fogas därvid som protokollsbilagor. Vad nu sagts gäller även för det fall, att protokolleringen sker genom att ordföranden för stenograf eller i fonetisk upptagningsapparat dikterar en sammanfattning av utsagan.

Protokoll i ansökningsmål och vissa ärenden.

Jag har iakttagit, att man vid några domstolar brukat vid handläggning inför ensamdomare av genom ansökning anhängiggjorda mål om hemskillnad, äktenskapsskillnad eller omyndighetsförklaring ävensom vissa ärenden föra protokoll genom att å ansökningen eller annan handling i akten anbringa en stämpel, vari efter komplettering med bläck i erforderliga delar angivits domstolens namn och sammansättning, protokollföraren, dagen för handläggningen, uppgifter om parterna samt anmärkning att målet (ärendet) nu avgjordes. Systemet har icke föranlett annan erinran från min sida, än att man vid användandet av stämpeln måste tillse, att den anbringas å papper av föreskriven normalpapperssort.

Enligt tidigare gällande författningsbestämmelser skulle ärenden rörande förordnande av god man, varom förmäles i lagen om allmänna arvsfon-

den, upptagas i bouppteckningsprotokollet. I 27 § protokollskungörelsen, där bestämmelser meddelas rörande de fortlöpande protokoll, som skola föras vid underrätt, äro emellertid dessa ärenden icke omnämnda. Jag har kunnat iakttaga, att man på vissa håll fortsatt med att upptaga ärendena i bouppteckningsprotokollet; på andra håll åter har man antecknat dem i förmynderskapsprotokollet. Icke något av dessa förfaringssätt är dock det riktiga. Vad angår bouppteckningsprotokollet, så är det med full avsikt som lagstiftaren vid uppräknigen av de ärenden, som skola upptagas i detta protokoll, icke omnämnt de nu ifrågavarande förordnandena. Bouppteckningsprotokollet är nämligen reserverat för ärenden, vid vilka rätten är domför med ensamdomare, medan förordnande av god man kräver fullsuttent rätt eller, i häradsrätt, tremansnämnd. Vad åter angår förmynderskapsprotokollet, är detta, såsom ock framgår av 28 § protokollskungörelsen, avsett för ärenden angående förmynderskap och sådana godmanskap, som avses i föräldrabalken. Då det är uppenbart, att de förordnanden, varom nu är fråga, icke höra till avhandlingsprotokollet, följer av det anförda, att dessa ärenden, i likhet med alla andra icke särskilt undantagna ärenden, skola behandlas såsom dagboksärenden.

Förordnande av bouppteckningsförrättare enligt 3 kap. 9 § lagen om bouppteckning och arvskifte har jag sett upptagas i bouppteckningsprotokollet. Sådana ärenden omnämnas emellertid icke i 27 § protokollskungörelsen. Även om man möjligen skulle kunna pressa in dem under paragrafens uttryck "ärenden rörande bouppteckning", bör dock beaktas att rätten enligt 6 § andra stycket 6. lagen om handläggning av domstolsärenden vid avgörandet av sådant ärende icke är domför med ensamdomare. Av skäl som ovan anförts skola ärendena alltså handläggas som dagboksärenden.

I mål om äktenskaplig börd föres ofta barnets talan av särskilt förordnad god man. Då sådan god man tidigare ansågs icke stå under överförmyndarens tillsyn, upptogs förordnanden av denna art under den äldre rättegångsbalkens tid i domboken. Efter den 1 januari 1948 ha de i regel behandlats som dagboksärenden. Föräldrabalken likställer emellertid dessa godmansförordnanden med övriga fall, då god man förordnas för omyndig. De nu avsedda ärendena skola alltså hädanefter upptagas i förmynderskapsprotokollet.

I 22 § protokollskungörelsen stadgas, att akt i allmänhet skall omfatta allenast sådana handlingar som avse målets eller ärendets handläggning vid rätten intill dess det slutligen avgjorts där. I ett andra stycke av paragrafen tillägges, att boskillnadsmål ej må anses slutligen avgjort förrän avskrift av bouppteckningen inkommit till rätten. Av dessa bestämmelser måste anses följa, att bouppteckning, som upprättas i anledning av boskillnad, bör intagas i akten i målet och icke — som ofta förekommit — i avhandlingsprotokollet. Däremot skall bodelningshandling intagas i avhandlingsprotokollet och icke i akten till boskillnadsmålet.

Enligt 11 § tredje stycket domsagostadgan åligger det häradshövding att föra särskilt protokoll över viktigare, av honom meddelade beslut i personalärenden eller rörande arbetet och ordningen å kansliet. Sådana ärenden skola alltså icke, som jag någon gång sett förekomma, behandlas som dagboksärenden. Å andra sidan få i personalprotokollet icke upptagas andra ärenden än de nyss sagda. I en domsaga iakttog jag, att i personalprotokollet upptogos sådana ärenden som förordnande av försvarare för misstänkt och utseende av övervakare för villkorligt dömd. Sådana åtgärder böra redovisas som beslut i det mål, till vilket de hänföra sig, eller, om så ej låter sig göra, behandlas som dagboksärenden.

I 7 § lagen om handläggning av domstolsärenden stadgas, att vissa där uppräknade ärenden skola, om ej i arbetsordning eller eljest annat bestämts, i underrätt handläggas av den som har att upptaga inskrivningsärenden. Då denna bestämmelse ej sällan blivit missuppfattad, må det här vara på sin plats att erinra om, att stadgandet allenast är en domförhetsregel och sålunda icke innefattar, att handläggandet av dessa ärenden överflyttats från rätten till inskrivningsdomaren. Protokoll över ärendena — enligt 27 § protokollskungörelsen skola dessa ärenden upptagas i boupp-teckningsprotokollet — skall alltså angiva, att ärendena handlagts av rätten. Likaså skola kungörelser och bevis utfärdas å rättens och icke å inskrivningsdomarämbetets vägnar. Det sålunda anförda röner icke inskränkning därav, att i särskild arbetsordning må ha blivit bestämt, att det skall ankomma på inskrivningsdomaren att i fråga om dessa ärenden fullgöra vad enligt lag eller författning åligger rätten.

Akter och dagböcker.

I 25 § protokollskungörelsen stadgas, att sedan mål eller ärende avgjorts och avgörandet vunnit laga kraft, ur akten må utgallras memorial och stenografiska uppteckningar ävensom dupletter av handlingar samt missiv och delgivningsbevis, som ej längre behövas för åsyftat ändamål och ej heller eljest innehålla någon upplysning av betydelse. Jag har vid några tillfällen iakttagit, att denna bestämmelse blivit oriktigt tillämpad. Sålunda har det förekommit att ur akter utgallrats även numrerade aktbilagor, såsom kallelser å vittnen m. m. Sådana handlingar, vilka ju innefatta ett rättens beslut, skola kvarligga i akten.

Å dagboksbladet eller, om sådant ej upplagts, i målförteckningen skall anteckning göras om handlingar, som inkomma till rätten. Att detta gäller även i fråga om målsakter, som exempelvis för eventuell tillämpning av SL 4: 3 införskaffats från annan domstol, är uppenbart. Icke desto mindre har jag iakttagit, att anteckning om att sådana handlingar inkommit försumrats.

Då mål särskiljas eller förenas skall enligt 19 § protokollskungörelsen anteckning därom göras i målförteckningen och å dagboksblad. I 24 § i kun-

görelsen är vidare stadgat, att om efter uppdelning av mål särskilda akter inrättas, eller om vid förening av mål särskilda akter bibehållas för varje mål, skall, om ej varje akt göres fullständig, å akternas omslag utmärkas var övriga handlingar förvaras. Dessa bestämmelser, som tillkommit för att åstadkomma reda i akterna och säkerställa materialets överblickande, ha enligt vad jag förmärkt ofta åsidosatts.

Även då fråga icke är om särskiljande eller förenande av mål, kan det förekomma att till ett mål höra handlingar, som förvaras i akten till ett annat mål. Om ej i sådant fall avskrift av handlingarna bifogas akten till det förstnämnda målet, bör å aktomslaget anteckning göras om vilka ytterligare handlingar, som höra till målet och var de förvaras.

Beslut om förordnande av förundersökare enligt 3 § lagen om särskild förundersökning i brottmål har på vissa håll brukat redovisas som särskilda ärenden. Stundom ha besluten meddelats utan att någonstädes redovisas. Samma praxis har jag kunnat iakttaga vid förordnande av läkare att avgiva sådant intyg, som sägs i 4 § av samma lag. Dessa förordnanden utgöra emellertid beslut i det ifrågavarande brottmålet och måste därför upptagas i akten till målet. Endast för den händelse att vid tiden för åtgärden stämningensansökan ännu ej inkommit och något brottmål således icke konstituerats, kan det vara försvarligt att behandla frågan som ett särskilt ärende. Praktiska skäl synas dock i regel tala för att även i dessa fall förordnandet redovisas som ett beslut i det blivande brottmålet. Jag hänvisar här till vad jag å s. 245 i 1949 års ämbetsberättelse anfört om ett liknande spörsmål.

I anslutning till det sagda må på förekommen anledning framhållas, att även beslut om ersättning åt förundersökare eller läkare är en åtgärd i brottmålet, som skall redovisas i akten. Meddelas beslutet i samband med domen, skall det enligt RB 17: 13 tredje stycket upptagas däri.

Spörsmål rörande särskilda processarter.

I 211 § konkurslagen äro meddelade vissa bestämmelser i fråga om handläggningen av konkursmål, vilka avvika från de för tvistemål i allmänhet gällande reglerna. I övrigt skola bestämmelserna i rättegångsbalken med tillhörande specialförfattningar i tillämpliga delar gälla även för konkursmål. Härav följer, att målen skola upptagas i målförteckningen samt att dagboksblad skola uppläggas och akter inrättas i likhet med vad som gäller för övriga tvistemål. Dessa regler ha i stor utsträckning åsidosatts. Ej heller de i 211 § konkurslagen meddelade specialbestämmelserna ha alltid blivit ihågkomna. Sålunda har jag kunnat iakttaga, att konkursmål upptagits till förberedelse före huvudförhandlingen. I det angivna lagrummet utsäges emellertid, att dessa mål skola utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Ej sällan har i slutligt avgörande i sådant mål givits vadehänvisning. Jag har i sådana fall hänvisat till bestämmelsen i 211 § andra

stycket, av vilken följer att talan mot dessa avgöranden skall föras genom besvär.

Även för mål om förvandling av böter gälla vissa särbestämmelser om vilka här må erinras. Talan väckes sålunda genom ansökan (jfr 6 § kungörelsen den 18 november 1938 med vissa föreskrifter rörande tillämpning av lagen om verkställighet av bötesstraff). Det är därför icke riktigt, att åklagaren, såsom ofta förekommer, utfärdar stämning i sådant mål. Förhandlingen inför rätten har vidare icke karaktär av huvudförhandling utan benämnes förhör. Den bötfälldes utevaro utgör icke hinder för handläggning och avgörande av målet (16 § lagen om verkställighet av bötesstraff). Om innehållet i kallelse å den bötfälde äro utförliga bestämmelser meddelade i 7 § nyssnämnda kungörelse, vilka bestämmelser ofta synas ha blivit förbisedda. Vite bör icke åläggas den bötfälde. På förekommen anledning må påpekas, att det för åklagaren är en tjänsteplikt att komma tillstådes vid förhöret inför rätten. Slutligen vill jag erinra om att särskilda regler gälla i fråga om domförhet samt att rättens avgörande av saken sker genom beslut (16 § förenämnda lag).

Frågor om omyndighetsförklaring eller sådan förklarings hävande skola upptagas som mål. Rättens avgörande sker alltså genom dom och icke, som jag på vissa håll iakttagit, genom beslut. Erinras må ock, att därest talan i målet förts av överförmyndare, fullföljdshänvisningen skall ha den för talan i mål om allmänt åtal föreskrivna lydelsen (jfr FB 20:37 och Rp 20 §).

Domar.

Jag har under mina inspektioner ej sällan funnit anledning att framställa anmärkningar rörande avfattningen av domar. Oftast ha anmärkningarna avsett det förhållandet, att domarna varit ofullständiga. I detta hänseende har jag på vissa håll kunnat konstatera verkliga brister.

Att parternas ståndpunkter klart och med erforderlig fullständighet skola framgå av reciten eller domskälen framstår som ett rimligt krav. Försummelser härutinnan äro emellertid icke ovanliga. Jag har sålunda påträffat tvistemålsdomar, i vilka varken redogjorts för grunderna för käromålet eller uppgivits det motfaktum, som svaranden åberopat till stöd för sitt bestriidande av kärandens talan. En sådan dom kan icke förstås av annan än den, som känner till omständigheterna i målet. I fråga om brottmålen har jag iakttagit domar, av vilka icke framgått huruvida den tilltalade erkänt eller förnekat gärningen.

I domen behöver däremot icke lämnas redogörelse för andra yrkanden än sådana som äro föremål för prövning däri. Att, som ofta sker, redogöra även för återkallade yrkanden och de ändringar, som gjorts i yrkandena, är i regel onödigt.

Den uppgift, som i domskälen skall lämnas om vad som blivit i målet

bevisat, har understundom icke gjorts tillräckligt utförlig. I en dom, i vilken ansvar ådömdes för misshandel, uppgavs exempelvis icke vari misshandeln bestått och varmed den förövats. Det är vidare icke ovanligt, att fällande domar i mål om ansvar för trafikovarsamhet icke lämna uppgift om i vilket hänseende den dömden gjort sig skyldig till ovarsamhet.

Då i domen redogörelse lämnas för vad rätten funnit i målet bevisat, bör även angivas på vilka grunder rätten kommit till det upptagna resultatet. Obestämda uttryck såsom "utredningen giver vid handen", "omständigheterna utvisa" eller "av förebragt utredning framgår" böra om möjligt icke användas.

I detta sammanhang må vidare påpekas, att man i brottmål måste skilja mellan erkännande, som avgives inför rätta av den tilltalade själv eller av behörigen befullmäktigat ombud för honom, samt erkännande, som gjorts under förundersökningen eller tecknats å en till rätten insänd handling. Det förra slaget av erkännande äger ett helt annat bevisvärde än det senare. Att som enda domskäl anföra, att den tilltalade erkänt brottet, kan därför mången gång icke vara tillfyllest, om erkännandet avgivits utom rätta.

I fråga om domskälen i övrigt har jag ofta funnit anledning anmärka, att de icke med erforderlig fullständighet återgivit de argument, som varit avgörande för domslutet. Mina anmärkningar ha särskilt berört följande spörsmål.

Lagar och författningar på straffrättens område äro icke sällan så konstruerade, att däri för olika grupper av fall uppställas vissa huvudregler. Från dessa huvudregler medgivas undantag, men förutsättningarna för att undantagsbestämmelserna skola tillämpas angivas icke i lagen, eller i vart fall icke fullständigt. Ofta utsäges endast, att huvudregeln kan åsidosättas om "särskilda skäl" eller "synnerliga skäl" tala därför. Som exempel på sådana bestämmelser må nämnas SL 4: 14, vari talas om förhöjt straff vid återfall i brott, 3 § lagen om villkorlig dom, som avhandlar förutsättningarna för meddelande av sådan dom, då vederbörande tidigare sakfällts för brott, 13 § 1 mom. samma lag, vari regleras frågan om förverkande av villkorlig dom i vissa fall, 13 § lagen om villkorlig frigivning, som berör motsvarande spörsmål i fråga om villkorligt frigivna, samt 19 § kungörelsen den 17 juni 1943 med vissa bestämmelser angående handeln med ransonerade varor, m. m., som föreskriver påföljd av förverkande vid vissa ransoneringsbrott. — Om rätten i ett sådant fall tillämpar undantagsstadgandet, bör i domen angivas vilka skäl som därvid varit bestämmande. För överrättens prövning är det av stor betydelse, att den överklagade domen innehåller klart besked på denna punkt. Icke mindre viktigt är det emellertid, att domaren för sig själv klargör de omständigheter på vilka han vill grunda sin dom.

I mål rörande bestämmande av arvoden åt förvaltare och rättens ombudsman i konkurs har jag ej sällan iakttagit, att de begärda arvodena nedsetts utan att i domen lämnats någon som helst motivering till nedprut-

ningen. Jag har i sådana fall brukat erinra om att rätten åtminstone bort uttryckligen angiva, i vilka avseenden de begärda arvodena nedsatts.

Stadgandet i RB 44: 8 att vid treskodom mot svaranden käromålet skall ogillas, i den mån kändens framställning ej innefattar laga skäl för käromålet eller det eljest uppenbart framgår, att käromålet är ogrundat, har jag någon gång sett missuppfattat. I ett mål, vari kändens, en advokat, yrkat utbekommande av visst belopp såsom arvode för det han utfört talan i en rättegång, ingick sålunda domstolen vid meddelande av treskodom i prövning av det fordrade arvodets skälighet och utdömde lägre belopp än som yrkats. Jag framhöll, att då käromålet icke var uppenbart ogrundat, rätten haft att utdöma det fordrade beloppet.

Vid en häradsrätt har jag iakttagit, att konceptdomarna brukade dagtecknas med två datumdagar, exempelvis "den 24/26 mars" eller "den 29 mars/6 april", därvid täljaren angav den dag då domen beslutats och nämnaman den dag då domen meddelats. Utgående expeditioner ävensom de i akterna ineliggande domsavskrifterna upptogo endast den i nämnaman angivna dagen. Ett sådant förfarande — för vilket förebild tydligen hämtats från en i vissa hovrätter tidigare tillämpad praxis — saknar i vart fall för underrätternas del all mening och bör undvikas, då förväxlingar lätt kunna uppstå vid utskrifter eller eljest. Detsamma äger i huvudsak tillämpning även å ett system, som jag sett användas på annat håll, nämligen att i domen — även i utgående expeditioner — uttryckligen angives, att domen beslutats viss dag och meddelats annan dag.

Då domen meddelas genom att den hålles tillgänglig å rättens kansli, skall å den dag till vilken domen utlovats icke blott konceptdomen vara färdigställd, något som ligger i sakens natur, utan även — till följd av uttrycklig föreskrift i § 16 expeditionslösenförordningen — de för parterna avsedda expeditionerna föreligga utskrivna. Jag har kunnat iakttaga, att dessa bestämmelser understundom blivit åsidosatta. I ett fall — ett tvistemål — hade uppsättandet av domen blivit så fördröjt, att utskrift därav icke kunnat tillhandahållas parterna förr än å sjätte dagen efter den, då domen angavs vara meddelad. Rättens ordförande anförde till sitt försvar, att han vid huvudförhandlingen tilltrött sig att kunna tillhandahålla expeditionerna å den utsatta dagen men att oförutsedda omständigheter tillstött, som försenat arbetet med domens färdigställande. I anslutning härtill må erinras om bestämmelsen i RB 32: 3 att om skäl förekomma till förlängning av tid, som rätten föreskrivit, rätten skall utsätta ny tid. Rätten hade alltså i det angivna fallet, så snart det blivit klart att domen icke skulle hinna färdigställas till den utlovade dagen, bort utsätta annan dag för domens meddelande.

Vissa spörsmål rörande domar i förenklad form.

I åtskilliga fall har jag kunnat iakttaga, att då treskodom utfärdats i

förenklad form, i domen intagits även sådana handlingar som fullmakter och registreringsbevis. Jag har därvid brukat framhålla, att andra handlingar icke borde fogas vid dom i förenklad form än sådana, som vore nödiga för att angiva yrkandet till storlek och grund ävensom tiden för kravets tillkomst. Om tredskodom göres onödigt vidlyftig, länder det till men för den part, som har att taga avskrift av domen för delgivning med motparten.

Dom i förenklad form har på vissa håll kommit till användning även i mål om hemskillnad eller äktenskapsskillnad, vari talan anhängiggjorts genom ansökan av båda makarna. Även om förfarandet får anses vara i lag medgivet, vill jag dock som min mening uttala, att det icke utgör ett tillfredsställande tillvägagångssätt. De frågor, som i dessa mål skola regleras, äro av den vikt och djupt ingripande betydelse för den enskilde, att domen synes mig fordra en mera anspråksfull form. Den ringa besparing av kostnad, som genom användandet av denna domsform beredes parterna, kan — i betraktande av att sådana avgöranden äro sällsynta tilldragelser i en människas liv — icke vara av väsentlig betydelse. Ur arbetsbesparande synpunkt medför systemet onekligen vissa fördelar, men i huvudsak samma lättnad i arbetsbördan kan vinnas, om man, såsom på några håll sker, vid avfattandet av domar i dessa mål använder för olika fall uppställda, tryckta blanketter.

Om emellertid förenklad dom kommer till användning i dessa mål, måste man tillse, att domen innehåller nödiga uppgifter. Såsom ett rimligt krav får uppställas, att av domen skall framgå parternas fullständiga namn och adresser. Då den till grund för avgörandet liggande ansökningen icke alltid innehåller upplysningar i dessa hänseenden, måste tillses, att anteckningar härom på annat sätt inflyta i domen.

Lagakraftbevis m. m.

Jag har vid någon domstol iakttagit, att man vid tecknande av lagakraftbevis å domar begagnade en stämpel, vars text endast innehöll att talan mot domen icke blivit inom laga tid fullföljd. Av bevisen, som även anbragtes å domar i tvistemål, framgick sålunda icke, huruvida domen vunnit laga kraft till följd av att vad ej anmälts eller därför att anmält vad icke fullföljts. Då det understundom — exempelvis i fråga om hemskillnadsdomar — kan vara av betydelse att veta vid vilken tidpunkt domen vunnit laga kraft, kunna bevis av nu angivet innehåll icke anses fullständiga.

Då det numera i viss utsträckning förekommer att förandet av saköreslängd uppdrages åt icke rättsbildad befattningshavare vid domstol, må det här vara på sin plats att fästa uppmärksamheten på de lätt förbisedda bestämmelserna i § 4 mom. 6 förordningen angående indrivning och redovisning av böter. I författningsrummet stadgas, att underrätts saköreslängd ej må expedieras innan tiden för fullföljd av talan utgått beträffande samt-

liga i längden upptagna bötesbeslut samt att, om talan i laga ordning fullföljts mot visst i längden upptaget bötesbeslut, detta skall anmärkas vid beslutet. Att dessa bestämmelser iakttagas är av den största betydelse för bötesindrivningen, då indrivningsmyndigheterna numera icke införskaffa särskilda lagakraftbevis.

Även enligt tidigare gällande rätt förekom det i enstaka fall, att handlingar, som hade karaktär av fullföljdsinlagor eller för vilkas ingivande eljest gällde särskild fatalietid, skulle ingivas till underrätten. Genom den nya rättegångsordningen och särskilt dess från äldre rätt starkt avvikande regler i fråga om sättet för fullföljd av talan har denna verksamhet med handlingars mottagande fått en helt annan omfattning än tidigare. Då rättegångsinlagor må insändas med posten, är det därför önskvärt, att domstolarna så ordna sin postgång, att icke parterna löpa risk av onödiga rättsförluster. I de talrika fall, då domstolarna själva låta hämta sin post, bör det sålunda icke vara tillfyllest, att posten hämtas endast på morgonen. Lämpligen bör post efterfrågas även kort före arbetstidens slut.

Vissa spörsmål rörande beslut.

Jag har vid flera tillfällen iakttagit, att då mål avskrivits, förhållandet allenast anmärkts i dagboken medan något avskrivningsbeslut icke upptagits i akten. Detta förfarande är felaktigt. Måls avskrivande innefattar ett slutligt beslut och skall såsom andra beslut i målet upptagas i akten, där det ej — vilket dock i regel är onödigt omständligt — uppsättes särskilt. I sistnämnda fall skall en avskrift av beslutet biläggas akten.

Enligt § 10 expeditionslösenförordningen är — med den inskränkning § 12 innehåller — käreande, klagande eller sökande vid domstol skyldig att utlösa dom och slutligt beslut. Lösenkyldigheten omfattar alltså i princip även avskrivningsbeslut. I § 12 stadgas emellertid, att skyldighet att hos underrätt utlösa slutligt beslut icke äger rum i sak, där käreande, klagande eller sökande antingen icke tillställt vederparten stämning eller kommunikationsresolution eller ock låtit sin talan förfalla, innan den förekommit till handläggning, om än anmälan hos myndigheten sker rörande sakens förfallande. För rättegångsmål torde denna bestämmelse i allmänhet leda till att skyldighet att utlösa avskrivningsbeslut föreligger endast om målet avskrivs efter det förhandling i detsamma förekommit.

I fråga om formen för meddelande av beslut i ärenden har jag kunnat iakttaga en vitt skiftande praxis. På vissa håll tecknas sålunda beslutet i de flesta fallen på ansökningshandlingen. På andra håll åter intages beslutet alltid i protokollet. Slutligen ha några domstolar för sed att i alla eller de flesta ärenden sätta upp beslutet särskilt.

Det synes mig önskvärt, att en större enhetlighet åvägabringas härvidlag. En lämplig avvägning är enligt min mening följande: Beslut å ansökningshandlingen inskränkes till mycket enkla ärenden av ringa vikt. I det stora

flertalet ärenden upptages beslutet i protokollet. Särskilt beslut uppsättes, då i ärendet råder tvist mellan olika parter eller då rättsförhållandena i ärendet äro så invecklade, att de fordra en klarläggande redogörelse. Sådan form för beslut kan lämpligen användas även i ärenden av särskild vikt och betydelse.

Anmärkas må, att ett beslut, som tecknas å ansökningshandlingen, skall formuleras som ett verkligt beslut och icke, såsom ofta förekommer, som ett bevis om en av domstolen vidtagen åtgärd.

Lagsökning och betalningsföreläggande.

Dagböckerna över mål om lagsökning och betalningsföreläggande ha på många håll icke förts med erforderlig fullständighet. I kolumnerna för anteckning om förberedande handläggning har sålunda ofta icke införts mera än att föreläggande givits och dagen därför. Då utslag meddelas i lagsökningsmål avseende fastställelse till betalning ur fast egendom, har vid flera domstolar anteckning icke brukat göras i anmärkningskolumnen om expediering av bevis till inskrivningsdomaren och avskrift av utslaget till överexekutor. I dagboken över mål om betalningsföreläggande har ofta icke antecknats beloppet av fastställd kostnadsersättning.

Vid andra domstolar åter ha anteckningarna i dagböckerna gjorts onödigt vidlyftiga.

Jag har i dessa och liknande fall brukat hänvisa till de exempel, som lämnats vid fastställandet av formulär för de ifrågavarande dagböckerna (SFS nr 774/1947).

Enligt 38 § lagsökningslagen skall vid allmän underrätt för anteckning om förelägganden, utslag och beslut finnas bok, som utan särskild begäran skall vara tillgänglig för allmänheten. Skyldigheten att föra sådan anslagsbok har på några håll icke iakttagits. Då bok förts, har man ofta försummat att göra anteckning däri, när lagsökningsmål utställts till påminnelser av borgenären.

Enligt RB 33: 21 bör, om part hos rätten uppgivit ombud i målet, delgivning, som ombudet äger behörighet att mottaga, ske med ombudet. Jag har haft anledning att påpeka, att denna bestämmelse har avseende även å mål om lagsökning och betalningsföreläggande.

I lagsökningsmål skall utslag givas ofördröjligen, sedan målet kommit i det skick att det kan avgöras (17 § lagsökningslagen). Likaså skall i mål om betalningsföreläggande bevis att ansökningslämnats obestridd i förekommande fall ofördröjligen tecknas därå, sedan förklaringsstiden utgått (25 §). Uppenbarligen skola även övriga på rätten ankommande åtgärder i dessa mål vidtagas med den största skyndsamhet. Jag har i några fall nödgats anmärka på att denna skyldighet att ägna målen en snabb behandling åsidosatts.

Strafförelägganden.

Vid mina inspektioner hos distriktsåklagarna har jag många gånger kunnat konstatera betydande felaktigheter och försummelser vid deras handhavande av strafförelägganden.

När bötesstraff med tillämpning av SL 4:1 ålägges gemensamt för flera brott, skall nyssnämnda lagrum återopas i strafföreläggandet och anmärkning om förhållandet — såsom jag i 1949 års ämbetsberättelse närmare utvecklade — göras i saköreslängden. Dessa bestämmelser ha åsidosatts i stor utsträckning. Påpekas bör att, därest — såsom på de flesta håll är fallet — saköreslängden utskrivs med ledning enbart av diariet, det är nödvändigt att även i diariet anmärka, att SL 4:1 tillämpats.

I åtskilliga författningar finnas alltså bestämmelser om att böter samt värdet av förverkad egendom skola helt eller delvis tillfalla annan än kronan. Sålunda skall av böter, som ådömas enligt jaktlagen eller jaktstadgan, hälften tillfalla jaktvårdsfonden och återstoden kronan. På samma sätt förhåller det sig med värdet av förverkat villebråd m. m. Bestämmelser om bötesfördelning äro vidare meddelade i § 28 ordningsstadgan för rikets städer ävensom i åtskilliga kommunala stadgor. Böter, som ådömas enligt hälsovårdsstadgan eller med stöd därav meddelade kommunala föreskrifter, tillfalla helt vederbörande kommun. I alla dessa och liknande fall — uttryckligen må påpekas, att den ovan gjorda uppräknings icke är uttömmande — skall, enligt vad som framgår av de till kungörelsen den 19 december 1947 med närmare föreskrifter om strafföreläggande fogade formulären till diarium och saköreslängd, anteckning om böternas fördelning göras i diariet och i saköreslängden. Dessa bestämmelser ha mycket ofta åsidosatts.

Jag har vidare iakttagit, att åklagarna ej sällan försummat sin skyldighet att om godkänt strafföreläggande underrätta vissa myndigheter. Sålunda har det ofta förekommit, att avskrift av strafföreläggandet jämte vederbörlig körkortsuppgift icke insänts till länsstyrelsen, då innehavare av körkort sakfällts för fylleri. Bestämmelsen i 36 § förordningen den 25 oktober 1940 angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. om skyldighet att inom 8 dagar till vederbörande tillståndsgivande myndighet insända avskrift av avgörande, varigenom innehavare av tillstånd till yrkesmässig trafik m. fl. dömts till ansvar enligt förordningen, har förbisetts. Likaså ha åklagarna icke alltid observerat, att avgöranden rörande förseelser mot kungörelsen den 17 juni 1943 angående rätt att innehava radiomottagningsapparat skola insändas till telegrafstyrelsen. Sådan skyldighet föreligger enligt av telegrafstyrelsen meddelade anvisningar även om licensavgift icke blivit utdömd.

Å andra sidan har jag förmärkt, att åklagarna understundom insänt uppgifter, då sådana icke behövt avgivas. Sålunda är det onödigt att sända avskrift av strafföreläggandet till länsstyrelsen, då den, som icke innehar

körkort, sakfällts för förseelse vid förande av motorfordon. Vid förseelse mot förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker skall uppgift icke sändas till det hos kontrollstyrelsen förda särskilda straffregistret; ej heller skall sådan uppgift lämnas, då någon sakfällts för förargelseväckande beteende, allt såvida utredningen icke visar att gärningen begåtts under påverkan av alkoholhaltiga drycker. Att, såsom ofta förekommer, sända sådan uppgift, ehuru av utredningen ej framgår att vederbörande varit onycter, är direkt felaktigt.

Enligt 9 § andra stycket kungörelsen angående rätt att innehava radiomottagningsapparat skall den, som fälles till straff för olovligt innehav av sådan apparat, tillika förpliktas att till telegrafverket utgiva ogulden licensavgift för den tid, för vilken avgift skolat erläggas men ej guldits, dock ej för tid, som ligger längre tillbaka än två år från den dag åtalet anhängiggjordes. Om avgiftens storlek och licensens giltighetstid stadgas i 4 §.

Då dessa stadganden, enligt vad jag kunnat iakttaga, ofta blivit felaktigt tillämpade i strafförelägganden, må här erinras om en av telegrafstyrelsen den 26 januari 1944 till samtliga underdomstolar och allmänna åklagare avlåten cirkulärskrivelse, vari bestämmelsernas innebörd närmare klargjorts. Skrivelsen innehåller i huvudsak följande: Licensavgiften är en fix avgift, som utgår med 10 kronor per år eller del därav. Licensens giltighetstid räknas från ingången av det kalenderkvartal, varunder den började att gälla, dock skall licens för apparat, som anskaffats den 16 eller senare i kalenderkvartals sista månad, gälla återstående del av denna månad och därpå följande fyra kalenderkvartal. Den utdömda licensavgiften skall således utgöra minst 10 kronor. Företer åtalad licens, gällande från senare tidpunkt än den, då skyldighet förelegat för honom att lösa dylik, skall han förpliktas att utgiva avgift från och med den dag, från vilken sådan rätteligen bort utgå. Sedan utslaget bragts till telegrafstyrelsens kännedom, kommer styrelsen att vidtaga härav föranledd ändring i licensens giltighetstid.

I samband med det anförda må påpekas, att utdömd licensavgift indrives genom telegrafstyrelsens försorg och därför icke skall antecknas i saköreslängd.

Däremot skola i saköreslängd upptagas gods, som blivit dömt förbrutet, samt vederlag och andra avgifter, som i samband med straff ådömas, något varom jag ofta haft anledning att erinra.

På något håll har jag iakttagit, att åklagaren tillåtit, att strafföreläggande godkändes av befullmäktigat ombud för den misstänkte. Denna praxis är felaktig. Strafföreläggande skall godkännas av den misstänkte personligen.

För att strafföreläggande skall få utfärdas erfordras att åklagaren är behörig att tala å brottet. Äro omständigheterna sådana, att det enligt föreskrift i lag ankommer på statsåklagaren att pröva, huruvida åtal skall äga

rum, får strafföreläggande icke meddelas förrän sådan prövning skett. Jag har särskilt haft anledning att peka på föreskriften i 49 a § alkoholistlagen, som stadgar skyldighet i vissa fall att inhämta statsåklagarens tillstånd före åtal mot den, som intagits å allmän alkoholistanstalt.

Sedan stämning i saken utfärdats, må strafföreläggande icke meddelas. Jag har någon gång haft anledning att erinra härom.

VI. Inspektionsresor under år 1949.

Under mina ämbetsresor år 1949 har jag inspekterat domstolar och andra myndigheter inom Stockholms, Jönköpings, Kristianstads, Malmöhus och Kopparbergs län.

Redogörelse för vad under inspektionerna förekommit lämnas i de därunder förda protokollen, som jämte justitieombudsmannens diarium och registratur komma att för granskning överlämnas till vederbörande lagutskott.

VII. Under år 1949 handlagda klagomål och anställda åtal m. m.

Antalet härstädes under år 1949 diarieförda ärenden har uppgått till 775. På grund av omläggning av diarieföringen från och med 1949 års början ha vissa ärenden, som tidigare upptagits i allmänna diariet, icke diarieförts där.

Vid 1949 års början voro — frånsatt ett antal balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande under handläggning härstädes 64

Under år 1949 ha anhängiggjorts ärenden mot tjänstemän: genom inkomna klagomål — däribland icke inberäknat ett antal anonyma skrifter, vilka icke diarieförts — ett antal av 490

samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fångförteckningar eller vid ämbetsresa eller annorledes, ett antal av . . 221

Summa balanserade och inkomna ärenden mot tjänstemän 775

Av berörda 775 ärenden ha under år 1949:

1) såsom återkallade avskrivits	6
2) till annan myndighet överlämnats	10
3) efter vederbörandes hörande fått förfalla	303
4) efter annorledes verkställd utredning avskrivits	85
5) utan åtgärd avskrivits	136
6) till åtal hänvisats	5
7) föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning	1
8) föranlett annan åtgärd än enligt 6 och 7	158
9) föranlett framställning till Kungl. Maj:t	3

och äro vid 1949 års slut:

10) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelsers avgivande eller annan utredning vilande	53
11) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	3
12) på prövning beroende	12

Summa 775

Under år 1949 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 5 ärenden beslutits anställande av åtal, nämligen

på grund av förd klagan i	2
av annan anledning i	3

Summa 5

För nedan angivna fel eller försummelser i tjänsten har förordnats om åtal mot:

- 1) landsfiskal för olaga kvarhållande (s. 9 o. f.);
- 2) landsfiskal för olaga kvarhållande (s. 30 o. f.);
- 3) landsfiskal för felaktigt förfarande i utmättingsärende (s. 19 o. f.);
- 4) landsfiskal för olaga anhållande enligt 24 kap. 5 § rättegångsbalken (s. 42 o. f.); samt
- 5) tingsdomare för fel vid utövningen av domarämbete.

Därjämte har åtgärd för disciplinär bestraffning för tjänstefel vidtagits mot:

- 6) styresman vid fångvårdsanstalt för kvarhållande av brev, som intagen velat avsända, utan att denne underrättats därom (s. 54 o. f.).

Ordföranden i nedre justitierevisionen har på förfrågan uppgivit, att sedan början av senaste riksdag någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

För fullgörande av den i 14 § av instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskriften om avgivande av redogörelse för behandlingen av riksdagens hos Kungl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar ha från statsdepartementen införskaffats uppgifter rörande *dels* vilka åtgärder, som blivit vidtagna i anledning av 1949 års riksdags skrivelser, *dels ock* — beträffande sådana genom föregående riksdagens skrivelser hos Kungl. Maj:t anhängiggjorda ärenden som vid 1949 års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda — vilka åtgärder under nästlidna år blivit vidtagna.

Uppgifterna, som angiva ärendenas ställning vid utgången av år 1949, innefattas i tre såsom bilagor II, III och IV till denna berättelse fogade förteckningar. Såsom bilagor äro även intagna en tabell över de skrivelser 1949 års riksdag avlätit till Kungl. Maj:t (bil. I) och en förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1949 och vari under år 1949 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende (bil. V).

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen den 10 januari 1950.

FOLKE RUDEWALL.

Gösta Stenlund.

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS BERÄTTELSE

AVGIVEN ÅR 1950.

TILL RIKSDAGEN.

Under den tid, som förflutit efter avgivandet av tryckfrihetskommitténs senaste berättelse, har kommittén icke haft att behandla något ärende, vilket kommittén härmed får för riksdagen anmäla.

Då med hänsyn till de av 1949 års riksdag antagna ändringarna av § 108 regeringsformen och § 70 riksdagsordningen ävensom övergångsstadgandena till nämnda grundlagsändringar, till tryckfrihetsförordningen den 5 april 1949 och till lagen den 22 april 1949 angående beslag å vissa skrifter någon vidare åtgärd icke ankommer på tryckfrihetskommittén, har med kommittén denna dag hållits sammanträde för avslutande av dess verksamhet.

Sedan ordföranden lämnat en kortfattad redogörelse för kommitténs arbete under de 140 år kommittén ägt bestånd ävensom erinrat om ett antal av de många framstående män, som under sagda tid erhållit riksdagens förtroende att vara kommitterade till tryckfrihetens vård, avslutades sammanträdet med beslut om avgivandet av denna tryckfrihetskommitténs sista berättelse.

Stockholm den 3 januari 1950.

FOLKE RUDEWALL.

K. SCHLYTER.

HENNING LEO.

N. GÄRDE.

ERIK WELLANDER.

DAVID OLLÉN.

NILS AHN Lund.

Gösta Stenlund.

BILAGOR.

Bilaga I.

Tabell

över de av 1949 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.

Det andra siffertalet utvisar det nummer, under vilket skrivelserna för varje särskilt departement upptagits i den såsom bilaga II här nedan införda förteckningen.

1	Fi 21	39	Ju 3	79	Fö 8	117	Fi 23	157	E 7	198	I 22
	I 12	40	I 3	80	I 6	118	Fi 24	158	E 8	199	Fö 3
2	Jo 1	41	H 3	81	Jo 12		E 4	159	E 9	200	Fö 17
3	U 10	42	Fi 6	82	Ju 10	119	I 8	160	Ju 32	201	Ju 35
4	Fö 4	43	Fi 7	83	U 4	120	I 9	161	S 9	202	S 16
5	S 4	44	Fi 8		Fi 17	121	E 5	162	I 14	203	S 17
6	K 6	45	Jo 4	84	H 7	122	¹⁾	163	I 15		E 13
7	Fi 15	46	Ju 5	85	S 5	123	²⁾	164	I 16	204	I 23
8	E 2	47	S 2	86	S 6	124	³⁾	165	S 10	205	S 18
9	Jo 6	48	Fi 9	87	Fö 9	125	Fi 19	166	I 17	206	S 19
10	H 6	49	Fi 10	88	Fö 10	126	Fi 20	167	Fö 2	207	Ju 36
11	I 13	50	Ju 6	89	Fö 11	127	I 10	168	S 11	208	Ju 37
12	Fö 7	51	Ju 7	90	H 8	128	S 8	169	S 12	209	H 16
13	Fö 3	52	⁴⁾	91	Ju 11	129	Fi 25	170	S 13	210	Ju 38
	Fi 11	53	⁴⁾	92	Ju 12	130	Fi 26	171	S 14	211	Fi 46
	H 4	54	⁴⁾	93	Ju 13	131	Fi 27	172	K 13		H 19
14	U 1	55	⁴⁾	94	Ju 14	132	Fi 28	173	Ju 33	212	U 9
15	Fi 1	56	⁴⁾	95	Ju 15	133	I 11	174	H 14		Fi 47
16	Fi 2	57	⁴⁾	96	Ju 16	134	K 7	175	Ju 34	213	Jo 14
17	Ju 1	58	Fi 12	97	Ju 17	135	K 8	176	Fi 37	214	Fi 48
18	S 1	59	K 5	98	Ju 18	136	K 9	177	Fi 38	215	Fi 49
19	Fi 3	60	I 4	99	Ju 19	137	K 10	178	Fi 39	216	Fi 50
20	I 1	61	S 3	100	Ju 20	138	K 11	179	Fö 15	217	E 14
21	Jo 2	62	Jo 5	101	Ju 21	139	K 12	180	Fi 40	218	K 17
22	I 2	63	Jo 7	102	Ju 22	140	Fi 29	181	E 10	219	Fi 44
23	Ju 2	64	Jo 8	103	Ju 23	141	Fi 30	182	E 11	220	Ju 39
24	Jo 3	65	Jo 9	104	Fi 18	142	H 9	183	I 18	221	Ju 40
25	U 2	66	Jo 10	105	Fi 22	143	Fi 31	184	I 19	222	S 20
26	Fö 1	67	Jo 11	106	S 7	144	Fi 32	185	I 20	223	S 21
27	E 1	68	Ju 8	107	Ju 24	145	Fi 33	186	I 21	224	I 24
28	H 1	69	Fi 14		U 5	146	Fi 34	187	K 14	225	I 25
29	Fö 1	70	Fi 13	108	Jo 13	147	Fi 35	188	K 15	226	H 17
30	H 2	71	U 3	109	Ju 25	148	H 10	189	Fi 41	227	U 7
31	Fö 2		H 5	110	Ju 26	149	Fö 12	190	Fi 42		H 18
32	Fi 4	72	Fö 5	111	Ju 27	150	H 11	191	U 6	228	E 15
33	Ju 4	73	I 5	112	Ju 28	151	Fi 36	192	Fö 16	229	Fi 51
34	K 1	74	Ju 9	113	Ju 29	152	Fö 13	193	S 15	230	Ju 41
35	K 2	75	⁴⁾	114	Ju 30	153	H 12	194	K 16	231	U 8
36	K 3	76	Fi 16	115	Ju 31	154	Fö 14	195	Fi 43		S 22
37	K 4	77	Fö 6		E 3	155	H 13	196	E 12	232	Ju 42
38	Fi 5	78	Fö 7	116	I 7	156	E 6	197	H 15	233	Fi 45

¹⁾ Skrivelse till fullmäktige i riksbanken. — ²⁾ Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret. —

³⁾ Skrivelse till styrelsen för riksdagsbiblioteket. — ⁴⁾ Utfärdade förordnanden.

234 I 26	262 Ju 47	287 S 27	316 Fi 65	345 Jo 34	373 E 25
235 Fo 4	Fö 18	288 E 21	317 Fo 6	346 Jo 35	374 Ju 52
236 Jo 15	S 26	289 Fi 72	318 S 31	347 Jo 36	375 I 31
237 Jo 16	Fi 55	290 *)	319 S 32	348 U 12	376 H 21
238 Jo 17	Jo 19	291 *)	320 Ju 48	Jo 37	377 Fi 81
239 Jo 18	263 K 18	292 *)	321 Fi 66	349 Jo 38	378 Fi 82
240 Jo 20	264 Ju 51	293 *)	322 Fi 67	350 Fi 76	Jo 39
241 Jo 21	265 Fi 56	294 *)	323 Fi 68	351 Fi 77	379 U 14
242 Fi 59	266 Fi 57	295 *)	324 Fi 69	352 Fi 78	380 Fi 85
243 Jo 22	267 I 27	296 *)	325 Ju 49	353 Fi 83	381 *)
244 Jo 23	268 K 19	297 *)	326 Fi 70	354 Fi 84	382 *)
245 Jo 24	269 S 28	298 *)	327 E 24	355 I 30	383 Ju 53
246 S 23	270 I 28	299 Fi 73	328 Ju 50	356 Fi 79	384 Fi 86
247 S 24	271 I 29	300 *)	329 Jo 25	357 Fi 80	385 H 22
248 Ju 43	272 Fi 60	301 *)	330 Jo 26	358 U 13	386 H 23
249 Ju 44	273 H 20	302 *)	331 Jo 27	359 *)	387 Fi 87
250 Ju 45	274 Fi 61	303 *)	332 Jo 28	360 *)	388 Fo 10
251 Ju 46	275 Fi 62	304 *)	333 Jo 29	361 *)	389 Fi 89
252 Fi 52	276 Fi 63	305 *)	334 Jo 30	362 *)	390 Fi 88
253 Fi 53	277 Fi 58	306 *)	335 Jo 31	363 *)	391 Jo 41
254 Fi 54	278 Fö 19	307 *)	336 Jo 32	364 *)	392 I 32
255 Fo 5	279 Fö 20	308 *)	337 Jo 33	365 *)	393 Fö 25
256 E 16	280 Fö 21	309 *)	338 Fi 71	366 *)	394 Fi 91
257 E 17	281 Fö 22	310 Fi 74	339 Fo 8	367 *)	395 Fi 92
258 E 18	282 Fö 23	311 *)	340 Fo 9	368 *)	396 Fi 90
259 E 19	283 Fi 64	312 *)	341 S 33	369 *)	397 Ju 54
260 U 11	284 E 22	313 *)	342 Fi 75	370 *)	398 Fi 93
E 20	285 E 23	314 *)	343 K 20	371 Fö 24	399 E 26
261 S 25	286 S 29	315 S 30	344 K 21	372 Jo 40	400 Ju 55

Förteckning

över de av 1949 års riksdag till Konungen avlåtna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 12 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (17.)

Den 27 maj 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt av riksdagen anvisat reservationsanslag till Kostnader för inrättande av nya hovrätter m. m. till nedre justitierevisionens förfogande.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 mars 1946 (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal. (23.)

Lag i ämnet utfärdad den 25 februari 1949 (SFS nr 61).

3. den 23 februari, angående verkställd omröstning över högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter. (39.)

Den 11 mars 1949 anmäld samt lagd till handlingarna.

4. den 26 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (33.)

Den 13 maj, den 10 och den 18 juni 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till vederbörandes förfogande.

5. den 5 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50 under statens allmänna fastighetsfond, i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion. (46.)

Den 20 maj och den 30 juni 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t meddelat fängvårdsstyrelsen föreskrifter i fråga om de av riksdagen anvisade anslagen.

6. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning av möjligheterna att använda å ofri grund belägna magasin och dylika byggnader såsom kreditobjekt m. m. (50.)

I enlighet med riksdagens hemställan har skrivelsen överlämnats till lagberedningen för att tagas i övervägande vid fullgörande av dess uppdrag.

7. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser om underhållsbidrag till fränskild make. (51.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 12 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående allmänt kyrkomöte (kyrkomötesförordning). (68.)
Kyrkomötesförordning utfärdad den 22 april 1949 (SFS nr 174).

9. den 29 mars, angående val av riksdagens justitieombudsmans ställföreträdare. (74.)

Den 8 april 1949 anmäld samt lagd till handlingarna.

10. samma dag, i anledning av väckt motion om revision av lagen om rikets vapen m. m. (82.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. samma dag, angående ändrad lydelse av § 6 mom. 5 och § 28 mom. 2 riksdagsordningen. (91.)

Kungörelse angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 112).

12. samma dag, angående ändrad lydelse av § 19 riksdagsordningen. (92.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 106).

13. samma dag, angående ändrad lydelse av §§ 17, 21, 27 och 28 regeringsformen. (93.)

Kungörelse angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 111).

14. samma dag, angående ändrad lydelse av § 72 regeringsformen och § 73 riksdagsordningen. (94.)

Kungörelse angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdades den 5 april 1949 (SFS nr 112).

15. samma dag, angående ändrad lydelse av §§ 11 och 22 riksdagsordningen. (95.)

Kungörelse angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 107).

16. samma dag, angående ändrad lydelse av § 12 regeringsformen. (96.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 108).

17. samma dag, angående ändrad lydelse av § 31 regeringsformen. (97.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 109).

18. samma dag, angående ändrad lydelse av dels § 17 mom. 1 regeringsformen, dels § 27 regeringsformen, dels §§ 38 och 106 regeringsformen samt § 39 mom. 2 riksdagsordningen, dels §§ 39, 41 och 93 regeringsformen samt § 2 successionsordningen, dels ock § 110 regeringsformen. (98.)

Kungörelser angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdade den 5 april 1949 (SFS nr 110—112).

19. samma dag, angående ändrad lydelse av § 72 riksdagsordningen. (99.)

Kungörelse angående den sålunda beslutade grundlagsändringen utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 112).

20. samma dag, angående ändrad lydelse av §§ 17—20, 22 mom. 1, 96 och 101 regeringsformen. (100.)

Kungörelse angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 111).

21. samma dag, angående ny tryckfrihetsförordning ävensom ändrad lydelse av §§ 108 och 109 regeringsformen samt §§ 70, 71 och 73 riksdagsordningen. (101.)
Kungörelser angående den sålunda beslutade nya tryckfrihetsförordningen samt angående övriga beslutade grundlagsändringar utfärdade den 5 april 1949 (SFS nr 105 och 112).
22. samma dag, angående grundlagsändringar berörande riksdagens arbetsformer. (102.)
Kungörelse angående de sålunda beslutade grundlagsändringarna utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 112).
23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 4, med förslag till förordning om upphävande av vissa för riksdagen gällande valstadgor. (103.)
Förordning utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 115).
24. den 2 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Finland den 17 februari 1949 avslutad överenskommelse om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar m. m. (107.)
Lag i ämnet utfärdad den 28 april 1949 (SFS nr 183), varefter kungörelse angående tillämpning av vissa bestämmelser om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar utfärdats den 4 augusti 1949 (SFS nr 464).
25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om val av borgmästare och rådman. (109.)
Lag i ämnet utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 114). Den av riksdagen begärda utredningen om borgmästare- och rådmansval har uppdragits åt särskild sakkunnig inom departementet.
26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 20 december 1946 (nr 879) om högsta domstolens sammansättning och tjänstgöring. (110.)
Lag i ämnet utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 116).
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift. (111.)
Lag i ämnet utfärdad den 8 april 1949 (SFS nr 166).
28. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål m. m., *dels ock* i ämnet väckta motioner. (112.)
Lagar utfärdade den 22 april 1949 (SFS nr 164 och 165).
29. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i instruktionen för riksdagens justitieombudsman. (113.)
Kungörelse angående de av riksdagen beslutade ändringarna utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 117).
30. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i instruktionen för riksdagens militieombudsman. (114.)
Kungörelse angående de av riksdagen beslutade ändringarna utfärdad den 5 april 1949 (SFS nr 118).

31. samma dag, i anledning av väckt motion angående ändrad ordning för biskopsval. (115.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1949/50 till understöd för utomprocessuell rättshjälp jämte i ämnet väckta motioner m. m. (160.)

Den 3 juni 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt ifrågavarande anslag till vederbörande länsstyrelseras förfogande att av dem efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande disponeras för avsett ändamål.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret. (173.)

Lag i ämnet utfärdad den 13 maj 1949 (SFS nr 200).

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m. (175.)

Lagar i ämnet utfärdade den 13 maj 1949 (SFS nr 196—199).

35. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till fångvårdsstyrelsen m. m. jämte i ämnet väckt motion. (201.)

Den 27 maj 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t meddelat fångvårdsstyrelsen föreskrifter i fråga om dispositionen av de av riksdagen anvisade anslagen samt ställt anslagen till fångvårdsstyrelsens förfogande.

36. samma dag, i anledning av väckta motioner angående upphävande av gällande bestämmelse om stads indelning i valkretsar vid stadsfullmäktigeval. (207.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

37. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning i syfte att åvägabrunga valmetoder medförande större proportionell rättvisa vid mandatfördelningen mellan partierna. (208.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. samma dag, i anledning av väckta motioner angående kontroll av den offentliga partipropagandan samt angående bokförings- och redovisningsplikt för sammanslutningar och andra, som bedriva politisk propaganda. (210.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till vattendomstolorna. (220.)

Den 10 juni 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t *dels* låtit utfärda kungörelser om rikets vattendomstolar och om ändring i stadgan den 25 maj 1945 angående tjänstgöringen vid vattendomstolorna (SFS nr 326 och 327), *dels ock* meddelat föreskrifter ifråga om dispositionen av de av riksdagen anvisade anslagen samt ställt anslagen till Svea hovrätts förfogande.

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till utgivande av lagsamling. (221.)

Den 3 juni 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt det av riksdagen anvisade anslaget till statskontorets förfogande att disponeras för därmed avsett ändamål efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

41. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., *dels ock* i ämnet väckta motioner. (230.)
Lagar i ämnet utfärdade den 20 maj 1949 (SFS nr 224—226).
42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 4:o) och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (232.)
Lag i ämnet utfärdad den 20 maj 1949 (SFS nr 238).
43. den 18 maj, angående rikets allmänna flaggdagar. (248.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken, m. m. (249.)
Lagar i ämnet utfärdade den 27 maj 1949 (SFS nr 247—249).
45. samma dag, i anledning av väckt motion om översyn av aktiebolagslagen m. m. (250.)
Lag om ändrad lydelse av 30 § lagen den 14 september 1944 om aktiebolag utfärdad den 18 juni 1949 (SFS nr 346).
46. samma dag, om åtgärder för underlättande av orienteringen i lagar och författningar. (251.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
47. samma dag, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)
Ärendet är i fråga om den av riksdagen begärda översynen av lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänstemän m. fl., beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
48. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätten till arbetstgarens uppfinningar. (320.)
Lag i ämnet utfärdad den 18 juni 1949 (SFS nr 345).
49. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till föräldrabalk, m. m., *dels ock* i ämnet väckta motioner. (325.)
Lagar i ämnet utfärdade den 10 juni 1949 (SFS nr 381—386). Den av riksdagen begärda utredningen av frågan, i vilken utsträckning barnavårdsman bör utses för barn i äktenskap och adoptivbarn, har uppdragits åt socialstyrelsen.
50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m. (328.)
Lag i ämnet utfärdad den 18 juni 1949 (SFS nr 352).
51. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i strafflagen. (264.)
Lag i ämnet utfärdad den 18 juni 1949 (SFS nr 334).
52. den 31 maj, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472), m. m., *dels ock* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 § lagen den 30 juni 1948 (nr 449) om disciplinstraff

för krigsmän och lag angående ändrad lydelse av 66, 68 och 69 §§ militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472). (374.)

Den 18 juni 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t låtit utfärda lagar i ämnet i överensstämmelse med vad riksdagen på hemställan av första lagutskottet i dess utlåtande nr 32 beslutat (SFS nr 364 och 365). Ärendet är därmed slutbehandlat.

53. den 23 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud mot spridning av vissa kartor m. m. (383.)

Lag i ämnet utfärdad den 16 december 1949 (SFS nr 680).

54. den 9 december, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (397.)

Den 21 december 1949 anmäld, därvid Kungl. Maj:t låtit utfärda lagar i ämnet i överensstämmelse med vad riksdagen på hemställan av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 34 beslutat (SFS nr 663—668).

55. den 10 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inlösen i vissa fall av rätt till gruva m. m. (400.)

Lag i ämnet utfärdad den 21 december 1949 (SFS nr 658).

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 15 januari 1949, angående utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet och utrikesnämnden. (14.)

Anmäld den 21 januari 1949.

2. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (25.)

Anmäld den 4 mars 1949, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

3. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 33 angående godkännande av ett mellan svenska regeringen och argentinska regeringen träffat handels- och betalningsavtal. (71.)

Anmäld den 1 april 1949, varvid Kungl. Maj:t bemyndigade sändebudet i Buenos Aires att verkställa noteväxling om avtalets slutgiltiga ikraftträdande.

4. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Danmark träffad överenskommelse angående återbetalning av vissa under åren 1945 och 1946 lämnade svenska statskrediter till Danmark. (83.)

Anmäld den 22 april 1949, varvid Kungl. Maj:t bemyndigade sändebudet i Köpenhamn att verkställa noteväxling om överenskommelsens ikraftträdande.

5. den 2 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Finland den 17 februari 1949 avslutad överenskommelse om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar m. m. (107.)

Anmäld den 18 juni 1949, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande överenskommelse.

6. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (191.)

Anmäld den 13 maj 1949. Nödiga föreskrifter meddelades dels samma dag, dels den 3 juni 1949.

7. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 81 angående godkännandet av en mellan Sverige och Frankrike träffad handelsöverenskommelse. (227.)

Anmäld den 27 maj 1949, varvid Kungl. Maj:t bemyndigade sändebudet i Paris att verkställa skriftväxling rörande slutgiltigt ikraftträdande av ifrågavarande överenskommelse.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1948 vid dess trettioförsta sammanträde fattade beslut, m. m. (231.)

Anmäld den 28 oktober 1949, varvid Kungl. Maj:t förordnade, att ratifikationsinstrument skulle utfärdas för att överlämnas till Internationella arbetsbyråns generaldirektör.

9. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Storbritannien för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter. (212.)

Anmäld den 31 augusti 1949, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande avtal.

10. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde. (3.)

Anmäld den 20 maj 1949. Nödiga föreskrifter meddelades dels samma dag, dels den 19 augusti, dels ock den 21 oktober 1949.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till Förenta Nationernas organisation för uppfostran, vetenskap och kultur (Unesco). (260.)

Anmäld den 16 december 1949, varvid Kungl. Maj:t bemyndigade sändebudet i London att å Sveriges vägnar underteckna stadgan för ifrågavarande organisation.

12. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till ett internationellt veteavtal. (348.)

Anmäld den 3 juni 1949, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera ifrågavarande avtal.

13. den 30 maj, angående val av ombud i Europarådets rådgivande församling med suppleanter. (358.)

Anmäld den 30 juni 1949, varvid Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter angående ersättning för ifrågavarande uppdrag.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 214, angående godkännande av Sveriges anslutning till Europarådet. (379.)

Anmäld den 3 juni 1949, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera stadgan för Europarådet.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 22 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (26.)

Anmäld och slutbehandlad den 4 mars 1949.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50 under försvarets fonder m. m. (31.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

3. den 8 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande regleringen för budgetåret 1949/50 av utgifterna under riksstatens trettonde huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten, jämte en i ämnet väckt motion. (13.)

Skrivelsen har såvitt angår förslagsanslaget till Vadstena krigsmanshuskassa överlämnats till försvarsdepartementet. Skrivelsen är i denna del anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

4. den 19 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under fjärde huvudtiteln, avseende anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (4.)

Anmäld den 6 och den 13 maj samt den 30 juni 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livränta till Anna Söderkvist m. m. (72.)

Anmäld och slutbehandlad den 1 april 1949.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1949/50 till lokaler i berg för försvarets forskningsanstalt. (77.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 till viss forskningsverksamhet vid försvarets forskningsanstalt. (78.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom propriebalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper. (79.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.

9. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader. (87.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1949/50. (88.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i bestämmelserna om disposition av krigsmaterielverkets rörelsekapital. (89.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

12. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning om anslag för budgetåret 1949/50 till frivilliga skytteväsendets befrämjande. (149.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

13. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garnisonssjukhusets i Sollefteå framtida ställning. (152.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från betalningsskyldighet till kronan. (154.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

15. den 3 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall enligt 1909 och 1927 års militärsättningsförfordningar m. m. (179.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

16. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (192.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

17. samma dag, i anledning av väckt motion om ersättning till G. I. Lager för skada, ådragen under militärtjänstgöring. (200.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

18. den 18 maj, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)

Skrivelsen har såvitt angår punkterna 3 (försvarets titelredovisningssystem) och 6 (vissa byggnadsfrågor vid Svea livgarde) överlämnats till försvarsdepartementet. I fråga om punkten 3 har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1946 års militära förvaltningsutredning att vid fullgörande av det utredningen lämnade uppdraget överväga i statsutskottets utlåtande nr 143 under förevarande punkt berörda spörsmål. Beträffande punkten 6 har Kungl. Maj:t givit fortifikationsförvaltningen till känna vad riksdagen beslutat. Skrivelsen är därmed såvitt på försvarsdepartementet ankommer slutbehandlad.

19. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- m. fl. anslag under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1949/50 m. m. (278.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande av Södra skånska infanteriregementets förläggning i Ystad. (279.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1949/50 till anskaffning av flygmateriel m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (280.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m. (281.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 juni 1949.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa kostnader från anslaget till oförutsedda utgifter. (282.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

24. den 28 maj, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående särskilda inskrivningsförrättningar under år 1949 m. m., *dels ock* i ämnet väckta motioner. (371.)

Anmäld den 10 juni 1949, varvid tre förordningar (SFS nr 306—308) och en kungörelse (SFS nr 309) utfärdades.

25. den 10 december, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående samförläggning av Södra skånska infanteriregementet. (393.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 12 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (18.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 februari 1949.

2. den 5 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1949/50 till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler. (47.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949.

3. den 12 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor. (61.)

Anmäld den 8 april 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 133 och 134).

4. den 19 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)

Anmäld den 8 och den 28 april, den 6 och den 27 maj samt den 3 och den 30 juni 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

5. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till bidrag till sjukkassor. (85.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom. (86.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

7. den 2 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp. (106.)

Anmäld den 22 april 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 147).

8. den 6 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till fria resor för barn m. m. jämte i ämnet väckt motion. (128.)

Anmäld den 8 april 1949. Författningar utfärdade samma dag (SFS nr 137—139).

9. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till bidrag till den halvöppna barnavården m. m. (161.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ersättningar av statsmedel till arbetstagare, som drabbats av silikos (stendammslunga). (165.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt giltighet av förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor. (168.)

Anmäld den 6 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 186).

12. samma dag, i anledning av väckta motioner *dels* om utredning rörande tillämpningen av gällande bestämmelser angående folkpension, som tillkommer sinnesslöa, *dels ock* om ändrad ordning för utbetalning av folkpension, som tillkommer å allmän sjukvårdsanstalt intagen pensions-tagare. (169.)

Den 2 december 1949 har chefen för socialdepartementet bemyndigats tillkalla sakkunniga för utredning angående de spörsmål, som sammanhånga med de å offentliga eller statsunderstödda anstalter intagnas rätt till folkpension och andra sociala förmåner.

13. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar, *dels ock* i ämnet väckta motioner. (170.)

Anmäld den 6 maj 1949, varvid lag utfärdades (SFS nr 187).

14. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, *dels ock* i ämnet väckta motioner. (171.)

Anmäld den 6 maj 1949, varvid lag utfärdades (SFS nr 185).

15. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (193.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till centraldepån för blindas arbeten. (202.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen m. m. (203.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949 i vad på socialdepartementet beror. (Jfr ärendet under punkten 13 under ecklesiastikdepartementet.)

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av investeringsanslaget till lån till uppförande i Stockholm av en byggnad för blinda. (205.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.
19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning. (206.)
Anmäld den 13 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 201).
20. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till hjälpverksamhet för utlandssvenskar och flyktingar. (222.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Ebba Eriksson i anledning av olycksfall i arbete. (223.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1948 vid dess trettioförsta sammanträde fattade beslut, m. m. (231.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
23. den 17 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, m. m. (246.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949. Författningar utfärdade samma dag (SFS nr 241 och 242).
24. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg för år 1949 å folkpensioner, *dels ock* i ämnet väckta motioner. (247.)
Anmäld den 27 maj 1949, varvid lag utfärdades (SFS nr 240).
25. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. (261.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949. Författning utfärdad samma dag (SFS nr 278).
26. samma dag, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)
I vad avser punkten 8 (arbetshemmen för vissa understödstagare eller försörjningspliktiga) kommer skrivelsen att behandlas i samband med 1950 års statsverksproposition, femte huvudtiteln.
27. den 23 maj, angående en översyn av socialvården. (287.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
28. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1949/50 till moderskapspenning. (269.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m. (286.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av 43 § 2 mom. barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361). (315.)

Anmäld den 27 maj 1949, varvid lag utfärdades (SFS nr 250).

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående eftergift i vissa fall från bestämmelserna i 36 § första stycket arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1). (318.)

Anmäld den 27 maj 1949, varvid lag utfärdades (SFS nr 251).

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 27 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor. (319.)

Anmäld den 27 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 252).

33. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till främjande av bostadsförsörjningen m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (341.)

Anmäld den 3 och den 18 juni 1949. Sistnämnda dag utfärdades författningar (SFS nr 371—373, 377, 378 och 390). Ärendet är därmed slutbehandlat.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 26 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under kapitalbudgeten gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1949/50 under postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond jämte i ämnet väckta motioner. (34.)

Anmäld den 11 mars 1949. Åter anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (35.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949.

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1949/50 till förskott till vissa plankostnader m. m. (36.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50, i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (37.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949.

5. den 12 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående upptagande å riksstaten för budgetåret 1949/50 av ett underskott för luftfartsfonden. (59.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

6. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (6.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

7. den 6 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reparation och ombyggnad av Falsterbokanalerna m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (134.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till svenska lastbilaktiebolaget m. m. (135.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till viss lagerhållning inom väg- och vattenbyggnadsverket. (136.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag å sjätte huvudtiteln m. m. (137.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsförvärv av Norsholm—Västervik—Hultsfreds järnvägar m. m. jämte i ämnet väckt motion. (138.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 under sjätte huvudtiteln till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. (139.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

13. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50 till bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp jämte i ämnet väckta motioner. (172.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

14. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan staten och Stockholms stad rörande del av Mariebergssområdet, del av Kampementsbacken å Ladugårdsgärdet och tomten nr 1 i kvarteret Atomena i Stockholm m. m. (187.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa fastigheter m. m. (188.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (194.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

17. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. (218.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

18. den 18 maj, i anledning av väckta motioner om åtgärder för förbättring av kommunikationsförhållandena i Norrland. (263.)
Anmäld den 27 maj 1949, varvid uppdrogs åt järnvägsstyrelsen att verkställa en förberedande utredning rörande de ekonomiska verkningarna för statens järnvägar av ifrågasatta taxebändringar.
19. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till teckning av aktier i Aktiebolaget Aerotransport m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (268.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.
20. den 31 maj, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande inomskärsfarleden i Bohuslän. (343.)
Anmäld den 10 juni 1949, varvid uppdrogs åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.
21. samma dag, i anledning av väckta motioner angående en mellanriksbana över gränsen i Bohuslän. (344.)
Anmäld den 18 juni 1949, varvid järnvägsstyrelsen anbefalldes att ägna spörsmålet om ifrågasavarande mellanriksbana fortlöpande uppmärksamhet.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 5 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under riksstatens första huvudtitel, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna. (15.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
2. den 12 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (16.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 170, 171 och 173).
3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (19.)
Anmäld och slutbehandlad den 18 februari 1949.
4. den 23 februari, i anledning av väckt motion angående ändring av 10 § förordningen om statlig inkomstskatt, i vad avser sparbankernas säkerhetskassa. (32.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 67).
5. den 26 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1949/50. (38.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 mars 1949.
6. den 2 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet för Svenska röda korset för viss sjukvårds-, beklädnads- och sjuktransportmateriel. (42.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet i vissa fall för Föreningen Rädda barnen för kläder, beklädnadsmateriel och livsförnödenheter. (43.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949.

8. samma dag, i anledning av väckta motioner angående restitution av skatt på bensin, som användes för framdrivande av tåg medelst traktorer. (44.) Ärendet har den 7 mars 1949 överlämnats till 1948 års utredning angående restitution i vissa fall av skatt för bensin för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt utredningen lämnade uppdraget. Utredningen har den 20 december 1949 avgivit betänkande med förslag till restitution av skatt för bensin, använd i jordbrukets drift eller för yrkesmässigt bedrivet fiske. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 5 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1949/50 till vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m. (48.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under trettonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1949/50 till allmänna indragningsstaten. (49.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

11. den 8 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande regleringen för budgetåret 1949/50 av utgifterna under riksstatsens trettonde huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten, jämte en i ämnet väckt motion. (13.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 337).

12. den 9 mars, i anledning av väckta motioner angående vidgad rätt att vid taxering göra avdrag för i utlandet erlagda allmänna utskylder. (58.)

Kungl. Maj:t har den 12 oktober 1949 tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

13. den 15 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 4 förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank, m. m. (70.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 99).

14. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa, m. m. (69.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 91—95).

15. den 19 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde. (7.)

Anmäld den 28 april, den 13 maj, den 10 juni och den 9 september 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

16. den 23 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om uppskov med allmän fastighetstaxering, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet. (76.)

Anmäld och slutbehandlad den 1 april 1949, varvid förordning utfärdades (SFS nr 131).

17. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Danmark träffad överenskommelse angående återbetalning av vissa under åren 1945 och 1946 lämnade svenska statskrediter till Danmark. (83.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

18. den 30 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt, jämte i ämnet väckta motioner. (104.)

Anmäld och slutbehandlad den 1 april 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 100).

19. den 5 april, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (125.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av § 2 förordningen den 3 augusti 1929 (nr 256) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar, m. m. (126.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 146).

21. den 6 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m. (1.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 142—144).

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från tull för vissa från Finland införda kreatur. (105.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50 till statens organisationsnämnd jämte i ämnet väckta motioner. (117.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1949.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunderna för höjning av löner enligt statens löneplansförordning m. m. (118.)

Anmäld den 22 april 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 167 och 168).

Änyo anmäld den 28 april 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 272).

Ärendet är därmed slutbehandlat i vad på finansdepartementets föredragning beror.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag. (129.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv. (130.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om uppskov med allmän fastighetstaxering m. m., såvitt propositionen avser anslagsfrågor. (131.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47. (132.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. samma dag, i anledning av väckta motioner angående det gällande skattesystemets verkningar i vissa avseenden, m. m. (140.)

Anmäld den 22 april 1949, därvid särskilda sakkunniga förordnades att verkställa av riksdagen begärd översyn av skatterna till staten och deras verkningar. De sakkunniga ha den 10 december till chefen för finansdepartementet avgivit en promemoria rörande frågan om avveckling av de år 1948 beslutade extraordinarie konsumtionsskatterna. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 72, såvitt propositionen avser ändringar i förordningen den 11 juni 1948 (nr 283) om pappersskatt. (141.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 123 och 124).

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 27 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker. (143.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 176).

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med provisoriska bestämmelser om begränsning i vissa fall av preliminär skatt. (144.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 175).

33. den 26 april, i anledning av väckt motion angående rätt för ämneslärarinnan Sigrid Heffermehl, född Hjorth, att uppbära pension från lärarinnornas pensionsanstalt utan hinder av att hon icke längre är svensk medborgare. (145.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

34. samma dag, angående användande av riksbankens vinst för år 1948 m. m. (146.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

35. samma dag, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (147.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

36. den 27 april, i anledning av väckta motioner angående beräkningen av dröjsmålsränta enligt förordningen om kupongskatt. (151.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 181).

37. den 3 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker. (176.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 220).

38. samma dag, i anledning av framställningar angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer. (177.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

39. samma dag, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (178.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.
40. den 4 maj, i anledning av väckta motioner om siloanläggningars jämställande i taxeringshänseende med fasta maskiner. (180.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
41. den 7 maj, i anledning av väckt motion angående vissa vid vattenfallsstyrelsens kraftverksbyggnader och sjöregleringsarbeten anställda arbetares tjänstårsberäkning för pension. (189.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
42. samma dag, med vissa allmänna synpunkter i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49. (190.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.
43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (195.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.
44. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1949/50 till oförutsedda utgifter. (219.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande. (233.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 232).
46. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar. (211.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 319 och 320).
47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Storbritannien för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter. (212.)
Anmäld och slutbehandlad den 7 oktober 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 523 och 524).
48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva visst undantag från gällande villkor för åtnjutande av rätt till varvsindustrirestitution. (214.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 6 av anvisningarna till 32 § kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370). (215.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 293).

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva befrielse i vissa fall från skyldighet att erlägga inkomstskatt vid fusion mellan försäkringsbolag. (216.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
51. den 17 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, såvitt angår trettonde huvudtiteln. (229.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
52. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker. (252.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 236).
53. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 72, såvitt propositionen avser förlängning av giltighetstiden för förordningen den 11 juni 1948 (nr 283) om pappersskatt, samt bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall förordna om restitution av pappersskatt, jämte i ämnet väckta motioner. (253.)
Anmäld den 27 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 237). Änjo anmäld den 29 juli 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.
54. samma dag, i anledning av väckta motioner angående sänkning i vissa fall av nöjesskatten för biografföreställningar, m. m. (254.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
55. samma dag, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)
Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1949 ha tryckta exemplar av skrivelsen för behandling i angivna delar överlämnats till justitiedepartementet (punkten 2, ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänstemän), försvarsdepartementet (punkterna 3 och 6, försvarets titelredovisningssystem; vissa byggnadsfrågor vid Svea livgarde), socialdepartementet (punkten 8, arbetshemmen för vissa understödstagare eller försörjningspliktiga) samt jordbruksdepartementet (punkterna 18, 20, 22, 23 och 24, bestämmelserna om stadgad åborätt; statens sekundärlånefond för jordbrukare; lån till AB Uplandsprodukter; verksamheten enligt anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.; arbetsbalansen inom lantmäteriväsendet).
Ärendet under punkten 10 (försäljning av viss allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom) har anmälts den 27 maj 1949 och är därmed slutbehandlat.
I fråga om punkten 11 (den statliga inspektions- och tillsynsverksamheten) har Kungl. Maj:t den 27 maj 1949 anbefallt socialvårdskommittén att vid uppdragets fullgörande beakta vad statsutskottet i sitt utlåtande nr 143 under punkten 11 anför.
- Ärendet under punkten 13 (vissa myndigheters avlönings- och omkostnadsanslag) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
56. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en statlig affärsbank m. m. (265.)
Anmäld den 20 maj och den 30 juni 1949. Ärendet är härmed slutbehandlat.

57. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av pensionsförhållandena för vissa befattningshavare, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bankoutskottet, jämte en i ämnet väckt motion. (266.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 391 och 397).

58. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om restitution i vissa fall av tilläggsskatt å bensin, som användes vid jordbrukets drift, jämte i anslutning härtill väckta motioner. (277.)

Kungl. Maj:t har den 10 juni 1949 uppdragit åt statens livsmedelskommission att inkomma med förslag i ärendet.

59. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m. (242.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.

60. samma dag, i anledning av väckta motioner om restitution av krigskonjunkturskatt till Loss- och lastningsföreningen Hamnarbete u. p. a. i Sundsvall. (272.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

61. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av pensionsförhållandena för vissa befattningshavare m. m., i vad propositionen avser dyrtidstillägg å vissa livräntor m. m. i anledning av olycksfall eller yrkessjukdom. (274.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

62. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1949/50. (275.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

63. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (276.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

64. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1949/50. (283.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

65. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303). (316.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 317 och 318).

66. samma dag, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag till vissa ändringar i lagen den 30 juni 1934 för Sveriges riksbank och i bankoreglementet m. m. (321.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 297 och 298).

67. samma dag, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till vissa ändringar av reglementet för riksgäldskontoret. (322.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

68. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1949/50 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. (323.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

69. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, m. m. (324.)
Anmäld den 3 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 255—261).
Tillika uppdrogs åt statskontoret att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de bestämmelser i övrigt, som erfordras för ifrågakvarande omreglering.

70. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om straff för olovlig varuutförelse, m. m. (326.)
Anmäld den 3 och den 18 juni 1949, vilken sistnämnda dag författningar utfärdades (SFS nr 398—400 och 403—407). Ärendet är, såvitt angår riksdagens hemställan om översyn av lagstiftning rörande olovlig varuutförelse, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

71. den 25 maj, med förslag till ändrad lydelse av § 10 instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken. (338.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 357 och 358).

72. den 27 maj, angående val av fullmäktige i riksbanken och suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank. (289.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

73. samma dag, angående val av fullmäktige i riksgäldskontoret samt suppleanter för fullmäktige i samma kontor. (299.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

74. samma dag, angående val av två ledamöter i styrelsen över riksdagsbiblioteket och suppleanter för dem. (310.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

75. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (342.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 321—324).

76. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1949/50 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (350.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

77. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1949/50 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. (351.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

78. samma dag, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49. (352.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

79. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (356.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 311 och 312).

80. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 december 1946 (nr 766) med särskilda bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning, m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (357.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 313—316).
81. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften. (377.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 421 och 422).
82. samma dag, angående beräkning av bevilningarna för budgetåret 1949/50, m. m. (378.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 420).
83. den 31 maj, angående statsregleringen för budgetåret 1949/50. (353.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.
84. samma dag, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1949/50. (354.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.
85. den 26 oktober, angående val av en fullmäktig i riksbanken med suppleant. (380.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 november 1949.
86. den 22 november, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 132 framlagda förslag angående omreglering av vissa avlöningsförmåner å indragnings- eller disponibilitetsstat. (384.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
87. den 30 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att till clearingkassa för kaffe överföra tull, tilläggstull och skatt å kaffe m. m. (387.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 december 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 643 och 644).
88. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 173 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. (390.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
89. den 2 december, i anledning av väckta motioner om avskaffande av dyrortssystemet m. m. samt om slopande av lägsta ortgruppen i dyrortsindelningen. (389.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
90. den 6 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare, m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (396.)
Anmäld och slutbehandlad den 29 december 1949, varvid författning utfärdades.
91. den 8 december, angående tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1949/50. (394.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 december 1949.

92. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilt anstånd med inbetalning av kvarstående skatt på grund av 1949 års taxering. (395.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 december 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 641).

93. den 9 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 23 april 1948 (nr 175) med särskilda bestämmelser om dispositionen av aktiebolags vinstmedel. (398.)

Anmäldes den 16 december 1949 och beslöts remiss till lagrådet. Anmäldes ånyo den 21 december, varvid författning utfärdades. Ärendet är därmed slutbehandlat.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 22 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (27.)

Punkten 2 anmäld den 25 februari 1949. Punkterna 1 samt 3—7 anmälda den 24 mars 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

2. den 2 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Anmäld den 22 och den 28 april, den 13 och den 27 maj samt den 18 och den 30 juni 1949. Den 28 april 1949 utfärdades en kungörelse (SFS nr 163), den 13 maj 1949 åtta kungörelser (SFS nr 284—291) samt den 18 juni 1949 två kungörelser (SFS nr 392 och 393). Skrivelsen är i vissa delar alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. samma dag, i anledning av väckt motion angående ändrad ordning för biskopsval. (115.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 6 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunderna för höjning av löner enligt statens löneplansförordning m. m. (118.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1949/50, i vad avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (121.)

Punkterna 8—12 anmälda den 20 maj 1949. Punkterna 6—7 anmälda den 27 maj 1949. Punkterna 1—4 anmälda den 3 juni 1949. Punkten 5 anmäld den 10 juni 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

6. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka. (156.)

Anmäld den 6 maj och den 14 oktober 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till anskaffning av matematikmaskinutrustning m. m. (157.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. (158.)

Anmäld den 27 maj och den 22 september 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till folkskolinspektionen. (159.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

10. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (181.)

Punkten 5 anmäld den 20 maj 1949. Punkterna 2 a) och b) anmälda den 27 maj 1949. Punkterna 3 och 4 anmälda den 3 juni 1949. Punkten 2 c) anmäld den 10 juni 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilt anslag för budgetåret 1949/50 till verksamheten vid statsunderstödda privatläroverk. (182.)

Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (196.)

Punkterna 2—4 samt 6—9 anmälda den 13 maj 1949. Punkten 5 anmäld den 3 juni 1949. Punkten 1 anmäld den 10 juni 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen m. m. (203.)

Skrivelsen, som den 28 maj 1949 överlämnats från socialdepartementet, anmäldes den 18 juni 1949, därvid utfärdades sex kungörelser (SFS nr 414—419). I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen slutbehandlad.

14. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1949/50 till tandläkarhögskolorna. (217.)

Anmäld den 10 juni 1949. Ärendet är i viss del allttjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 17 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utarbetande och tryckning av register över kyrkomötets protokoll jämte bihang för åren 1920—1948. (228.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.

16. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1949/50 till universitetet och karolinska institutet m. m. (256.)

Punkterna 1—7 anmälda den 3 juni 1949. Punkten 8 anmäld den 18 juni 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1949/50 till tekniska högskolan i Stockholm. (257.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om vissa anslag för budgetåret 1949/50 till skolöverstyrelsen m. m. (258.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1949/50 till yrkesundervisningen. (259.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till Förenta Nationernas organisation för uppfostran, vetenskap och kultur (Unesco). (260.)
Anmäld den 27 maj och den 9 december 1949, därvid ärendet för fortsatt handläggning överlämnades till utrikesdepartementet. I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är ärendet därmed slutbehandlat.

21. den 23 maj, angående litteratur för barn i skilda åldrar. (288.)
Anmäld den 3 juni 1949, därvid skrivelsen överlämnades till bokutredningen för att tagas i övervägande vid fullgörande av dess uppdrag.

22. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1949/50 till bidrag till restaurering av Linköpings och Strängnäs domkyrkor. (284.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till Stockholms och Göteborgs högskolor jämte i ämnet väckta motioner. (285.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

24. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (327.)
Anmäld den 10 juni 1949, därvid utfärdades två kungörelser (SFS nr 435 och 436). Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 31 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden för avlönande av präster m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (373.)
Anmäld den 10 juni 1949, därvid utfärdades två kungörelser (SFS nr 348 och 349). Anmäld ånyo den 18 juni 1949, därvid samtliga domkapitel och stiftsnämnder anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utlåtanden över vad i motionerna I:288 och II:365 samt i första lagutskottets utlåtande nr 36 i ämnet anförts angående utbetalning månadsvis av de av prästerliga befattningshavare uppburna avlöningsbeloppen. Sedan domkapitlen och stiftsnämnderna inkommit med utlåtanden, ha desamma den 8 september 1949 remitterats till kammarkollegiet och statskontoret för yttrande. Svar har inkommit den 8 november 1949. Anmäld ånyo den 31 augusti 1949, därvid utfärdades en kungörelse (SFS nr 481). Ärendet är i vissa delar alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 9 december, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående nya grunder för avlöningen av präster m. m. dels ock i ämnet väckta motioner. (399.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 4 maj 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m. (2.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
2. den 19 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, såvitt propositionen avser jordbruksärenden. (21.)
Anmäld och slutbehandlad den 25 februari 1949.
3. den 1 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 9 § 1 mom. i förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur. (24.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 mars 1949, därvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 68).
4. den 2 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att föreskriva ändrade grunder för fördelningen av totalisatormedel. (45.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.
5. den 12 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en försöksgård i Sunne socken, Värmlands län. (62.)
Anmäld och slutbehandlad den 18 mars 1949.
6. den 19 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under nionde huvudtiteln jämte i ämnet väckta motioner. (9.)
Riksdagens beslut innebär bifall till vad jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 1 föreslagit. Beslut i fråga om punkterna 20 och 110 ha meddelats i skrivelsen nr 347 redovisad under punkt 36 här nedan, i fråga om punkterna 21, 25 och 82 i skrivelsen nr 345 redovisad under punkt 34 här nedan, i fråga om punkterna 26 och 161 i skrivelsen nr 346 redovisad under punkt 35 här nedan, i fråga om punkten 32 i skrivelsen nr 240 redovisad under punkt 20 här nedan, i fråga om punkten 43 i skrivelsen nr 335 redovisad under punkt 31 här nedan, i fråga om punkten 55 i skrivelsen nr 329 redovisad under punkt 25 här nedan, i fråga om punkten 59 i skrivelsen nr 243 redovisad under punkt 22 här nedan, i fråga om punkten 64 i skrivelsen nr 349 redovisad under punkt 38 här nedan, i fråga om punkterna 65 och 66 i skrivelsen nr 244 redovisad under punkt 23 här nedan, i fråga om punkten 81 i skrivelsen nr 241 redovisad under punkt 21 här nedan, i fråga om punkterna 84 och 86 i skrivelsen nr 372 redovisad under punkt 39 här nedan samt i fråga om punkten 97 i skrivelsen nr 332 redovisad under punkt 28 här nedan. I utlåtandet härutöver behandlade punkter ha anmälts och slutbehandlats den 24 mars, den 1, 8, 22 och 28 april, den 6 och 20 maj samt den 30 juni 1949. Besluten den 24 mars och den 6 maj innefattade bland annat utfärdande av fem kungörelser (SFS nr 119, 120, 189, 190 och 204).
7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av visst i flottledsfonden ingående belopp. (63.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.
8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan. (64.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avvecklingen av 1941 och 1942 års krislån. (65.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.
10. samma dag, i anledning av väckt motion om användning av proportionell valmetod vid landstingens val av ledamöter och suppleanter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott. (66.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.
11. samma dag, i anledning av väckt motion om viss utökning av fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök. (67.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.
12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket. (81.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.
13. den 2 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1949/50 jämte i ämnet väckta motioner. (108.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.
14. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernärningen i riket m. m. (213.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949, därvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 229).
15. den 24 maj, i anledning av väckta motioner om åtgärder för en mera produktiv fiskodling i Kalix älv. (236.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.
16. samma dag, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i kungörelsen angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m. (237.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (SFS nr 292).
17. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m. (238.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949.
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en personlig professor vid statens skogsforskningsinstitut för docenten Ludvig Harald Mattsson Mårn. (239.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.
19. den 18 maj, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)
- Skrivelsen har i vad på jordbruksdepartementet ankommer (punkterna 18, 20, 22, 23 och 24), såvitt angår punkterna 18, bestämmelser om stadgad åborätt, och 20, statens sekundärlånefond för jordbrukare, anmälts och slutbehandlats den 2 september respektive den 16 december 1949. Beträffande punkten 22, lån till Aktiebolaget Uplandsprodukter, punkten 23, verksamheten enligt anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m., och punkten 24, arbetsbalansen inom lantmäteriväsendet, är skrivelsen beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till nötboskapsavelns befrämjande under budgetåret 1949/50. (240.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens sockernämnd för budgetåret 1949/50. (241.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket. (243.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (SFS nr 303).
23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stödjande av oljeväxt- samt hamp- och linodlingen m. m. (244.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten å Bogesunds egendom m. m. (245.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
25. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård jämte i ämnet väckta motioner. (329.)
Anmäld den 3 juni 1949. Utfärdande av bestämmelser med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1950 är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk. (330.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, såvitt angår jordbruksärenden. (331.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens forskningskommitté för lantmannabyggnader under budgetåret 1949/50. (332.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition i fråga om Sveriges anslutning till Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO). (333.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
30. samma dag, i anledning av väckta motioner angående anslag till stationerande av bevakningsfartyg för sillfisket vid Island. (334.)
I anledning av skrivelsen har Kungl. Maj:t medgivit, att tullverkets fartyg Odin finge för en tid av omkring åtta veckor under år 1949 tagas i anspråk för att utgå på en expedition till isländska farvatten, med uppgift tillika såsom bevakningsfartyg för svenskt fiske. I övrigt är skrivelsen beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till veterinärinrättningen i Skara m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (335.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för bekämpande av hönstypus m. m. (336.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, därvid en förordning och en kungörelse utfärdades (SFS nr 437 och 438).

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m. (337.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

34. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisation av forskning, undervisning och försöksverksamhet på mejerinäringens område samt av trädgårdsundervisning och trädgårdsförsök m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (345.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering jämte i ämnet väckta motioner. (346.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, därvid en förordning och två kungörelser utfärdades (SFS nr 387—389).

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök för budgetåret 1949/50 m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (347.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till ett internationellt veteavtal. (348.)
Skrivelsen överlämnad till utrikesdepartementet.

38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Statens linnämnd m. m. (349.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

39. den 30 maj, angående beräkning av beviljningarna för budgetåret 1949/50. (378.)
Anmäld och slutbehandlad i vad på jordbruksdepartementet ankommer den 30 juni 1949, därvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 424).

40. den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner. (372.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, därvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 355).

41. den 1 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner. (391.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 december 1949.

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 22 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (28.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 mars 1949.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50 under statens utlåningsfonder och fonden för förslag till statsverket, i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (30.)

Anmäld den 4 mars och den 1 april 1949. Skrивelsen är därmed slutbehandlad.

3. den 26 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m. (41.)

Anmäld den 4 mars 1949, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 60).

4. den 8 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande regleringen för budgetåret 1949/50 av utgifterna under riksstatens trettionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten, jämte en i ämnet väckt motion. (13.)

Skrивelsen är i vad den avser anslag till bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt anmäld på handelsdepartementets föredragning den 28 april 1949 och därmed slutbehandlad för departementets vidkommande.

5. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 33 angående godkännande av ett mellan svenska regeringen och argentinska regeringen träffat handels- och betalningsavtal. (71.)

Skrивelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.

6. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)

Anmäld den 8 april, den 6 och den 27 maj, den 18 juni, den 29 juli samt den 4 november 1949. Skrивelsen är därmed slutbehandlad utom i den del den avser anslag till Atomenergiforskning m. m. inom Aktiebolaget Atomenergi (punkten 34 b i statsutskottets utlåtande nr 10).

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1949/50 till säkerhetsanstalter för sjöfarten. (84.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av ett äldre reservationsanslag. (90.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949.

9. den 6 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift. (142.)

Anmäld den 22 april 1949, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 180).

10. den 26 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag för budgetåret 1949/50 till avsättning till fonder för idrottens främjande. (148.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

11. den 27 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av tionde huvudtiteln anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. (150.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1949.

12. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till byggnadsforskning och standardiseringsverksamhet. (153.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till Flygtekniska försöksanstalten: Projekterings- och konstruktionskostnader. (155.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m. (174.)

Anmäld den 13 maj 1949, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 221).

15. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (197.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207). (209.)

Anmäld den 13 maj 1949, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 227).

17. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor. (226.)

Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 81 angående godkännande av en mellan Sverige och Frankrike träffad handelsöverenskommelse. (227.)

Skrivelsen har överlämnats till utrikesdepartementet för handläggning.

19. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar. (211.)

Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet för handläggning.

20. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Svenska skifferoljeaktiebolagets framtida verksamhet jämte i ämnet väckta motioner. (273.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

21. den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om explosiva varor. (376.)

Anmäld den 10 juni 1949, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 341).

22. den 29 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående handel med skrot, lump och begagnat gods m. m. (385.)

Anmäld den 29 december 1949, varvid författningar i ämnet utfärdades.

23. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om pantlånerörelse, dels ock i ämnet väckta motioner. (386.)

Anmäld den 16 och den 29 december 1949, vilken sistnämnda dag lag i ämnet utfärdades.

10. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 12 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde. (20.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 februari 1949.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1946 (nr 408) om användande av statspolispersonal för vissa särskilda uppgifter. (22.)

Anmäld och slutbehandlad den 25 februari 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 47).

3. den 26 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 9 september 1938 (nr 567) om handel med preventivmedel. (40.)

Anmäld och slutbehandlad den 4 mars 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 59).

4. den 9 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 17, med förslag till lag angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting. (60.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 mars 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 89).

5. den 19 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 10 § 2 mom. lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus. (73.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 101).

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag. (80.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1949.

7. den 6 april, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1949/50, i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde. (116.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för en effektiviserad sysselsättnings- och arbetsterapi. (119.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridandet av vissa förlikningskostnader. (120.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1949.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader. (127.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 328).

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till anskaffande av ny apparatur för den allmänna skärmbildsundersökningen. (133.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 april 1949.
12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m. (1.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 april 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 142—144).
13. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen inom inrikesdepartementets verksamhetsområde. (11.)
Anmäld den 6 maj samt den 3 och den 30 juni 1949. Författningar utfärdade den 6 maj 1949 (SFS nr 215 och 239). Ärendet är därmed slutbehandlat.
14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om vissa anslag för budgetåret 1949/50 till vanförestanstalter. (162.)
Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.
15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till barnmorskäläroanstalterna. (163.)
Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.
16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till anordnande av lokaler för statens rättsläkarstation i Lund m. m. (164.)
Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.
17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Erik Ask. (166.)
Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.
18. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till avlöningar och omkostnader vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka m. m. (183.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.
19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens skol- och yrkeshem på Salbohed och i Vänersborg m. m. (184.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.
20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1949/50 till statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Ombyggnad av rättarbostad m. m. (185.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till landsfiskalerna m. fl. (186.)
Anmäld den 13 maj och den 18 juni 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde. (198.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till sinnessjuknämnden för budgetåret 1949/50. (204.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

24. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m. (224.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. (225.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

26. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med vissa bestämmelser i avseende å kommunindelingsreformens ikraftträdande, m. m. (234.)
Anmäld och slutbehandlad den 27 maj 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 233 och 235).

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier jämte i ämnet väckta motioner. (267.)
Anmäld den 3 juni 1949, varvid chefen för inrikesdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums framtida arbetsuppgifter m. m. Sakkunniga tillkallades samma dag.

28. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1949/50 till civilförsvaret. (270.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till civilförsvaret för budgetåret 1949/50 m. m. (271.)
Anmäld den 27 maj och den 3 juni 1949. Författning utfärdad sistnämnda dag (SFS nr 347). Ärendet är därmed slutbehandlat.

30. den 28 maj, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50. (355.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

31. den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vapenförordning. (375.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 340).

32. den 8 december, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om utskrivning från sinnessjukhus, dels ock i ämnet väckta motioner. (392.)
Anmäld den 21 december 1949, varvid författning utfärdades (SFS nr 655).
Ärendet är därmed slutbehandlat.

11. Folkhushållningsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

- den 22 februari 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (29.)

Anmäld och slutbehandlad den 4 mars och den 8 juli 1949.

2. den 30 april, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående reglering av förbrukningen av elektrisk kraft, dels ock i ämnet väckta motioner. (167.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949, varvid lag i ämnet utfärdades (SFS nr 182).

3. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (199.)

Anmäld och slutbehandlad den 13 maj 1949.

4. den 14 maj, angående upphävande av bestämmelserna om slaktgodemän. (235.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 juni 1949, varvid kungörelser i ämnet utfärdades (SFS nr 330—333).

5. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m. (255.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid förordning i ämnet utfärdades (SFS nr 280).

6. den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 15 och 27 §§ allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293) samt om fortsatt giltighet av samma lag. (317.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid lag och förordningar i ämnet utfärdades (SFS nr 273—275).

7. den 28 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under tolfte huvudtiteln, avseende anslagen inom folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (12.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående subventionering av införseln av vissa varor m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (339.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statligt stöd åt aluminiumindustrien. (340.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 juni och den 29 juli 1949.

10. den 30 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående subventionering av vissa varor m. m. (388.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 december 1949.

Särskild förteckning

över sådana i förteckningen under bilaga II här ovan upptagna ärenden, som vid utgången av år 1949 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

7. den 5 mars 1949, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser om underhållsbidrag till frånskild make. (51.)
10. den 29 mars, i anledning av väckt motion om revision av lagen om rikets vapen m. m. (82.)
25. den 2 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om val av borgmästare och rådman. (109.)
31. samma dag, i anledning av väckt motion angående ändrad ordning för biskopsval. (115.)
36. den 7 maj, i anledning av väckta motioner angående upphävande av gällande bestämmelse om stads indelning i valkretsar vid stadsfullmäktigeval. (207.)
37. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning i syfte att åvägabringa valmetoder medförande större proportionell rättvisa vid mandatfördelningen mellan partierna. (208.)
38. samma dag, i anledning av väckta motioner angående kontroll av den offentliga partipropagandan samt angående bokförings- och redovisningsplikt för sammanslutningar och andra, som bedriva politisk propaganda. (210.)
43. den 18 maj, angående rikets allmänna flaggdagar. (248.)
46. samma dag, om åtgärder för underlättande av orienteringen i lagar och författningar. (251.)
47. samma dag, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)
49. den 24 maj, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till föräldrabalk, m. m., *dels ock* i ämnet väckta motioner. (325.)

2. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

25. den 10 december 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående samförläggning av Södra skånska infanteriregementet. (393.)

3. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

12. den 30 april 1949, i anledning av väckta motioner dels om utredning rörande tillämpningen av gällande bestämmelser angående folkpension, som tillkommer sinnesslöa, dels ock om ändrad ordning för utbetalning av folkpension, som tillkommer å allmän sjukvårdsanstalt intagen pensionstagare. (169.)
26. den 18 maj, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)
27. den 23 maj, angående en översyn av socialvården. (287.)

4. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

18. den 18 maj 1949, i anledning av väckta motioner om åtgärder för förbättring av kommunikationsförhållandena i Norrland. (263.)
20. den 31 maj, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande inomskärsfarleden i Bohuslän. (343.)

5. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

8. den 2 mars 1949, i anledning av väckta motioner angående restitution av skatt på bensin, som användes för framdrivande av tåg medelst traktorer. (44.)
12. den 9 mars, i anledning av väckta motioner angående vidgad rätt att vid taxering göra avdrag för i utlandet erlagda allmänna utskylder. (58.)
28. den 6 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47. (132.)
29. samma dag, i anledning av väckta motioner angående det gällande skattesystemets verkningar i vissa avseenden, m. m. (140.)
40. den 4 maj, i anledning av väckta motioner om siloanläggningars jämställande i taxeringshänseende med fasta maskiner. (180.)
41. den 7 maj, i anledning av väckt motion angående vissa vid vattenfallsstyrelsens kraftverksbyggnader och sjöregleringsarbeten anställda arbetares tjänstårsberäkning för pension. (189.)

54. den 18 maj, i anledning av väckta motioner angående sänkning i vissa fall av nöjesskatten för biografföreställningar, m. m. (254.)
55. samma dag, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)
58. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om restitution i vissa fall av tilläggsskatt å bensin, som användes vid jordbrukets drift, jämte i anslutning härtill väckta motioner. (277.)
60. den 24 maj, i anledning av väckta motioner om restitution av krigskonjunkturskatt till Loss- och lastningsföreningen Hamnarbete u. p. a. i Sundsvall. (272.)
64. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1949/50. (283.)
69. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, m. m. (324.)
70. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om straff för olovlig varuutförsel, m. m. (326.)
86. den 22 november, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 132 framlagda förslag angående omreglering av vissa avlöningsförmåner å indragnings- eller disponibilitetsstat. (384.)
88. den 30 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 173 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. (390.)
89. den 2 december, i anledning av väckta motioner om avskaffande av dyrorstssystemet m. m. samt om slopande av lägsta ortgruppen i dyrorstindelningen. (389.)

6. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

2. den 2 april 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)
3. samma dag, i anledning av väckt motion angående ändrad ordning för biskopsval. (115.)
14. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1949/50 till tandläkarhögskolorna. (217.)
21. den 23 maj, angående litteratur för barn i skilda åldrar. (288.)
24. den 24 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (327.)

25. den 31 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden för avlönande av präster m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (373.)
26. den 9 december, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående nya grunder för avlöningen av präster m. m. dels ock i ämnet väckta motioner. (399.)

7. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

19. den 18 maj 1949, i anledning av riksdagens år 1948 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1947—den 30 juni 1948 m. m. (262.)
25. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård jämte i ämnet väckta motioner. (329.)
30. samma dag, i anledning av väckta motioner angående anslag till stationerande av bevakningsfartyg för sillfisket vid Island. (334.)

8. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

6. den 29 mars 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)

9. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

27. den 20 maj 1949, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier jämte i ämnet väckta motioner. (267.)
-

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1949 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling dessa ärenden undergått under år 1949.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 23 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till bestämmelser rörande fastighetsfideikommissens upphävande eller fideikommissjordens tillgodogörande för egnahemsbildningen. (201.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 274 och 1940 s. 301. Ärendet är, efter beredning inom justitiedepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 19 april 1929, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om trafikförsäkring å motorfordon m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (94.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 275, 1938 s. 281, 1939 s. 279 och 1940 s. 302. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 7 här nedan.)

3. den 13 mars 1931, i anledning av väckt motion om lagbestämmelser mot uppsättande invid vägarna av trafiksäkerheten ovidkommande reklamannonser. (71.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 277, 1945 s. 291 och 1948 s. 283. (Jfr ärendet under punkten 31 här nedan.)

4. den 12 maj 1932, i anledning av väckt motion angående upphävande av den s. k. lösöreköpsförordningen m. m. (209.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 291. Ärendet är föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet.

5. den 11 juni 1932, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. (348.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 281 och 1940 s. 303. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m., omfattande bl. a. spörsmålet om möjlighet att tillåta sammanläggning av makar tillhöriga fastigheter, är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 24 här nedan.)

6. den 20 april 1934, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen. (195.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder beträffande den i skrivelsen väckta frågan om förnyad utredning rörande verkningarna av avbetalningshandeln, se ämbetsberättelserna 1935 s. 370, 1939 s. 282, 1946 s. 336, 1947 s. 305 och 1948 s. 283. Utredningen om ny lagstiftning rörande avbetalningsköp pågår.
7. den 9 april 1935, i anledning av väckta motioner om vägfred m. m. (158.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 284, 1939 s. 282 och 1940 s. 304. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 2 här ovan.)
8. den 5 juni 1935, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31 med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder. (287.)
 Rörande tidigare vidtagna åtgärder i fråga om den i skrivelsen begärda utredningen angående möjligheterna att tillskapa en rättsordning, som bereder arbetare vid byggnadsföretag ökat skydd för lönefordringar, se ämbetsberättelserna 1938 s. 285, 1939 s. 282, 1946 s. 337, 1947 s. 306 och 1948 s. 284. Ärendet är därefter föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 21 här nedan.)
9. den 7 juni 1935, angående ordnande av kommissionärsverksamhet vid rikets överdomstolar och städernas rättsväsen. (308.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1938 s. 285. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
10. den 18 februari 1936, i anledning av väckta motioner angående inskränkning i fråga om uppläsandet av världsliga kungörelser vid svenska kyrkans gudstjänster. (28.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 s. 253, 1943 s. 223 och 1947 s. 306. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 32 här nedan.)
11. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om utomäktenskapligt barns arvsrätt m. m. (29.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 285, 1942 s. 254 och 1947 s. 306. Ärvdabalkssakkunnigas arbete på ett förslag till ärvdabalk har ännu icke slutförts.
12. den 21 april 1936, i anledning av väckta motioner angående delning av mark, som förut använts till väg. (172.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 286 och 1939 s. 283. Ärendet är föremål för vidare utredning av fastighetsbildningssakkunniga.
13. den 9 maj 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet till uppdelning av avdikningslån vid jorddelning. (218.)
 Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 305. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet på landet är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 24 här nedan.)
14. den 27 juni 1936, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt m. m., dels ock väckta motioner angående lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. (418.)
 Angående vidtagna åtgärder i vad angår den av riksdagen begärda utredningen

om föreningsväsendets normering genom lagstiftning, se ämbetsberättelserna 1939 s. 284 och 298 samt 1940 s. 306. Frågan har upptagits i betänkande med förslag till lag om registrerade föreningar m. m. (SOU 1949: 17), som den 12 april 1949 avgivits av en inom justitiedepartementet tillkallad utredning. Sedan yttrandet över betänkandet inhämtats, är frågan föremål för beredning inom departementet.

15. den 13 mars 1937, i anledning av väckta motioner angående ändringar i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. (98.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 306. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m. är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 24 här nedan.)

16. den 6 april 1937, i anledning av väckt motion angående bestridandet av kostnaderna för hemtransport av avliden sjöman, som varit anställd å svenskt fartyg. (128.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 285, 1940 s. 306 och 1943 s. 224. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 29 maj 1937, i anledning av väckt motion om revision av lagen angående utlämning av förbrytare m. m. (356.)

Den 4 mars 1949 bemyndigade Kungl. Maj:ts chefen för justitiedepartementet att tillkalla en kommitté för att inom departementet verkställa utredning om en revision av utlämningslagen och lagen om utlämning av förbrytare. Sedan ledamöter i kommittén tillkallats den 10 mars 1949, har utredningen påbörjats.

18. den 2 juni 1937, angående utredning om orsakerna till den ökade ungdomsbrottsligheten m. m. (387.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 227, 1940 s. 307, 1941 s. 230, 1942 s. 256, 1945 s. 294, 1946 s. 339, 1948 s. 285 och 1949 s. 318. Ungdomsvårdskommitténs arbete har ännu icke slutförts.

19. den 5 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om ersättning av statsverket till den, som lidit skada till följd av felskrivning i fastighetsbok m. m. (425.)

Se ämbetsberättelserna 1940 s. 308 och 1947 s. 308. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter.

20. den 8 juni 1937, i anledning av väckt motion om inrättande av ett centralt organ för planmässig organisation av de statliga och statsunderstödda anstalterna för asociala individer. (434.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 302 punkt 71 och 1940 s. 308.

21. den 12 mars 1938, i anledning av väckta motioner angående ändringar av 17 kap. 4 § handelsbalken m. m. (96.)

Se ämbetsberättelserna 1946 s. 339 och 1947 s. 308. Sedan infordrade utlåtanden över förslaget till lag om tryggnad av byggnadsarbetarens lönefordran m. m. inkommit, är ärendet föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 8 här ovan.)

22. den 18 mars 1938, med hemställan om utredning angående en departementalreform. (112.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 308, 1941 s. 231,

1942 s. 256 och 1948 s. 286. Kungl. Maj:t har för avsikt att för 1950 års riksdag framlägga förslag om en uppdelning av finansdepartementet.

23. den 5 april 1938, i anledning av väckt motion om ändring av 55 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (167.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 223 och 1949 s. 318. Efter överarbetning inom justitiedepartementet av markutredningens i betänkande den 9 december 1947 (SOU 1948:4) avgivna förslag har Kungl. Maj:t genom en den 24 mars 1949 dagtecknad proposition, nr 184, förelagt riksdagen förslag till, bl. a., lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 om expropriation, därvid Kungl. Maj:t dock, under hänvisning till en under år 1949 igångsatt utredning för översyn av gällande bestämmelser om legal räntebereäkning, icke ansett lämpligt att vidtaga en ändring härutinnan enbart i expropriationslagen utan föreslagit, att ifrågavarande bestämmelse tillsvidare bibehålles i oförändrat skick. Sedan riksdagen antagit det av Kungl. Maj:t i nämnda proposition framlagda förslaget i denna del och lag i ämnet utfärdats (jfr ärendet under punkten 54 i bilaga II), är ärendet, i avvaktan på slutförandet av nämnda under år 1949 påbörjade utredning, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 6 maj 1938, i anledning av väckt motion angående revision av lagstiftningen om delning av jord å landet. (234.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 309, 1941 s. 231, 1945 s. 295, 1947 s. 308 och 1948 s. 286. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendena under punkterna 5, 13 och 15 här ovan.)

25. den 20 maj 1938, i anledning av väckt motion angående de inom statskyrkans ram existerande fria evangeliska samfundens rättsliga ställning m. m. (300.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 s. 224 och 1944 s. 256. I betänkande den 21 maj 1949 (SOU 1949:20) har dissenterlagskommittén framlagt förslag till religionsfrihetslag m. m. Sedan infordrade utlåtanden över nämnda betänkande avgivits, är ärendet föremål för vidare beredning inom justitiedepartementet.

26. den 25 maj 1938, angående beredande av möjlighet för svenska medborgare av judisk börd att utträda ur mosaisk församling utan att inträda i svenska kyrkan. (323.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 s. 256. I betänkande den 21 maj 1949 (SOU 1949:20) har dissenterlagskommittén framlagt förslag till religionsfrihetslag m. m. Sedan infordrade utlåtanden över nämnda betänkande avgivits, är ärendet föremål för vidare beredning inom justitiedepartementet.

27. den 1 juni 1938, i anledning av väckta motioner om förstärkt grundlagskydd för vissa fundamentala principer för det nuvarande samhället. (362.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 s. 309. Efter det tillkallade sakkunniga avgivit betänkande med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen (SOU 1941:20), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 82 här nedan.)

28. den 1 mars 1939, i anledning av väckta motioner angående revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag. (68.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 s. 233, 1944 s. 256, 1945 s. 296 och 1946 s. 340. Sedan 1949 års riksdag slutligt antagit de av 1945 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av §§ 17, 21, 27 och 28 regeringsformen, har Kungl. Maj:t den 5 april 1949 låtit utfärda kungörelse om de sålunda beslutade grundlagsändringarna (SFS nr 111). (Jfr ärendet under punkten 13 i bilaga II samt ärendet under punkten 55 här nedan.)

29. den 13 maj 1939, i anledning av väckt motion angående införande av möjlighet att inskriva gruvrätt i protokoll, fört av inskrivningsdomare, och därefter inteckna samma rätt. (262.)

Se ämbetsberättelserna 1940 s. 234 och 1948 s. 287. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter.

30. samma dag, i anledning av väckta motioner angående beredande av effektivare skydd för svensk konstslöjd. (263.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 23 maj 1939, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av 36 § i 1934 års lag om allmänna vägar. (299.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 278 och 1948 s. 287. (Jfr ärendet under punkten 3 här ovan.)

32. den 3 juni 1939, i anledning av väckt motion om uteslutande ur vissa kommunallagar m. fl. författningar av bestämmelserna om obligatorisk uppläsning av kungörelse om stämma och sammanträde m. m. (341.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1942 s. 258. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 10 här ovan.)

33. den 9 juni 1939, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkorlig dom m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 235. Efter det statistiska centralbyrån och fängvårdsstyrelsen avgivit infortrade utlåtanden i fråga om riksdagens i nämnda skrivelse gjorda hemställan beträffande en omläggning eller utvidgning efter vissa riktlinjer av rättsstatistiken rörande villkorligt dömda och andra grupper av brottslingar, har chefen för justitiedepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949, tillkallat sakkunniga för att verkställa en allsidig utredning av frågan hur kriminalstatistiken bör vara anordnad. Utredningen pågår.

34. den 24 maj 1940, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående servitutsrättens förhållande till stadsplanlagstiftningen. (269.)

Se ämbetsberättelserna 1942 s. 259, 1943 s. 228 och 1948 s. 288. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter.

35. den 16 maj 1942, i anledning av väckt motion om revision av lagstiftningen angående förfarandet hos förvaltningsdomstolar och hos övriga förvaltningsmyndigheter vid behandlingen av frågor, som röra enskild rätt. (236.)

Se ämbetsberättelserna 1945 s. 298 och 1947 s. 310. Med beaktande av de förslag, som framlagts i den förberedande utredningen (SOU 1946: 69) och i de däröver avgivna utlåtandena, beslöt Kungl. Maj:t den 4 mars 1949, att den i riksdagsskrivelsen väckta frågan skulle bli föremål för fortsatt utredning, omfattande icke blott spörsmålet, huruvida förvaltningsförfarandet kan bringas att bättre motsvara rättssäkerhetens krav, utan även hur det skall göras smidigare

och effektivare, samt att denna utredning i första hand skulle behandla det administrativa besvärsinstitutet och därmed sammanhängande frågor. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande nämnda dag ha därefter utredningsmän tillkallats, de s. k. besvärssakkunniga, vilkas arbete pågår.

36. den 6 juni 1942, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i 4 kapitlet vattenlagen m. m. (312.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 258 och 259, 1945 s. 298, 1947 s. 310 och 1948 s. 288. 1945 års sakkunniga för utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen ha ännu icke slutfört sitt utredningsuppdrag.

37. den 8 juli 1942, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning av frågan om ändrad lydelse av §§ 35 och 36 regeringsformen. (475.)

Skrivelsen har överlämnats till sakkunniga för utredning av frågan om vidgad förhandlingsrätt för stats- och kommunalanställda tjänstemän, som äro underkastade ämbetsmannansvar. (Jfr ärendet under punkten 63 här nedan.)

38. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående offentliga insamlingar, dels ock i ämnet väckta motioner. (476.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 15 maj 1943, i anledning av väckta motioner om en revision av varumärkes- och firmalagstiftningen. (206.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 s. 197. Efter en förberedande sakkunnigutredning i ämnet har chefen för justitiedepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949, tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband.

40. den 16 juni 1943, i anledning av väckt motion angående revision av grundlagarnas bestämmelser om beskattning, statsreglering och därmed sammanhängande ämnen m. m. (322.)

Se ämbetsberättelsen 1949 s. 321. Skrivelsen har överlämnats till 1948 års budgetutredning.

41. den 22 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsyn över hundar. (348.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 s. 199. I fråga om riksdagens hemställan om utredning, huruvida och på vad sätt obligatorisk ansvarsförsäkring för hundägare må kunna införas, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 11 december 1943, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning angående riksdagens arbetsformer. (516.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 201, 1945 s. 301, 1948 s. 289 och 1949 s. 321. Sedan 1949 års riksdag slutligt antagit de av 1948 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna i regeringsformen och riksdagsordningen, har Kungl. Maj:t den 5 april 1949 låtit utfärda kungörelse om de sålunda beslutade grundlagsändringarna (SFS nr 112). (Jfr ärendet under punkten 22 i bilaga II samt ärendena under punkterna 67 och 87 här nedan.)

43. den 4 mars 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val

till riksdagen jämte väckt motion angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val. (61.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1945 s. 233, 1946 s. 343, 1947 s. 311 och 1949 s. 321. Ärendet är i övriga delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

44. den 18 mars 1944, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen m. m., dels och i ämnet väckta motioner. (102.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 233. I vad angår riksdagens anhållan om en omarbetning i skärpande riktning av 18 kap. 13 § strafflagen, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

45. den 13 april 1944, i anledning av väckt motion om ändrade grunder för allmänna kyrkomötets sammansättning. (179.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1948 s. 323 och 1949 s. 322. Det av Kungl. Maj:t i proposition nr 13 till 1949 års riksdag framlagda förslaget till ny kyrkomötesförordning har av riksdagen antagits, varefter Kungl. Maj:t den 22 april 1949 lätit utfärda författning i ämnet (SFS nr 174). (Jfr ärendet under punkten 8 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

46. den 17 maj 1944, i anledning av väckta motioner angående revision av 8 kap. strafflagen m. m. (284.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 236. Sekretessutredningen har den 15 december 1949 återlämnat riksdagsskrivelsen och anført, att däri begärd undersökning angående tillämpningen av gällande bestämmelser om offentligheten vid domstolarna slutförts. Undersökningen i denna del hade föranlett tillsättande av en särskild utredning rörande offentliggörande av hemliga protokoll och handlingar i mål rörande spioneri m. m. samt beaktats vid förarbetena till de år 1947 antagna ändringarna i sekretesslagen. I återstående del, nämligen i fråga om parts rätt att föra särskild talan mot beslut, varigenom domstol förordnat om måls handläggning inom stängda dörrar, hade sekretessutredningen icke funnit skäl utarbета förslag till ändring i gällande bestämmelser. Riksdagsskrivelsen är i sistnämnda del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. den 20 maj 1944, i anledning av väckta motioner om revision av tryckfrihetslagstiftningen m. m. (291.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1945 s. 237, 1948 s. 290 och 1949 s. 322. Sedan 1949 års riksdag slutligt antagit såväl det av 1948 års riksdag såsom vilande antagna förslaget till ny tryckfrihetsförordning som därav betingade ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, har Kungl. Maj:t den 5 april 1949 lätit utfärda *dels* kungörelse angående beslutad ny tryckfrihetsförordning (SFS nr 105), *dels och* kungörelse om de sålunda beslutade ändringarna i regeringsformen och riksdagsordningen (SFS nr 112). (Jfr ärendena under punkten 21 i bilaga II samt under punkten 89 här nedan.)

48. den 13 juni 1944, i anledning av väckt motion angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp. (374.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1948 s. 323 och 1949 s. 322. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

49. den 28 juni 1944, i anledning av väckta motioner om beredande av ökade möjligheter för kommun att inlösa mark för bostadsbebyggelse eller industriändamål. (415.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 344 och 345, 1947 s. 312 och 1949 s. 322. Efter överarbetning inom justitiedepartementet av markutredningens i betänkande den 9 december 1947 (SOU 1948: 4) avgivna förslag förelade Kungl. Maj:t genom en den 24 mars 1949 dagtecknad proposition, nr 184, riksdagen förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 om expropriation m. m. Sedan riksdagen, i anledning av nämnda proposition, antagit lag i ämnet i överensstämmelse med vad andra lagutskottet i utlåtande nr 34 hemställt, har Kungl. Maj:t den 21 december 1949 låtit utfärda lag om ändring i expropriationslagen i enlighet med riksdagens beslut. (Jfr ärendet under punkten 54 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

50. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. (419.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 345 och 1947 s. 312. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

51. den 10 juli 1944, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 239. Vad angår den av riksdagen i skrivelsen under punkten 3 påvisade önskvärdenheten av utredning beträffande frågorna om införsel i sjukpenning samt om rätt för riks försäkringsanstalten och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen att utan införsel utbetala sjukpenning till annan än den skadade, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. den 10 april 1945, i anledning av väckta motioner om viss ändring i § 7 riksdagsordningen m. m. (124.)

Se ämbetsberättelsen 1949 s. 323. De av 1945 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av § 6 mom. 5 och § 28 mom. 2 riksdagsordningen ha av 1949 års riksdag slutligt antagits. Kungl. Maj:t har därefter den 5 april 1949 låtit utfärda *dels* kungörelse om den sålunda beslutade grundlagsändringen (SFS nr 112) och *dels* lag angående den av 1945 års riksdag, under förutsättning av den ifrågavarande grundlagsändringen, antagna ändrade lydelse av 26 och 27 §§ lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen (SFS nr 113). (Jfr ärendet under punkten 11 i bilaga II.)

53. den 2 maj 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning om ökad offentlig redovisningsskyldighet av driftföretags ekonomiska förhållanden. (169.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 270, 1947 s. 312 och 1948 s. 291. 1947 års insynskommitté har slutfört sitt utredningsuppdrag och den 19 februari 1949 framlagt betänkande angående förbättrad insyn i enskilda företags ekonomiska förhållanden (SOU 1949: 8). Sedan infortrade utlåtanden över betänkandet avgivits, är ärendet föremål för vidare utredning inom justitiedepartementet.

54. den 30 maj 1945, i anledning av väckt motion angående åläggande för dammägare att underrätta ortsbefolkningen om förestående avtappning av vatten ur dammar. (315.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 271 och 1948 s. 291. 1945 års sakkunniga för utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen ha ännu icke slutfört sitt utredningsuppdrag.

55. den 9 juni 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av §§ 17, 21, 27 och 28 regeringsformen m. m. (363.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1946 s. 272. Se i övrigt ärendet under punkten 28 här ovan.

56. den 12 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående revision av utskönningslagen och i samband därmed stående lagstiftning. (365.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. den 16 juni 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse, m. m. (403.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 272 och 1948 s. 292.

58. samma dag, i anledning av väckta motioner angående förbättring av tomträttsförfarandet såsom upplåtelseform beträffande kommunernas och statens markområden. (405.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1946 s. 272. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk pågår.

59. den 20 juni 1945, i anledning av väckta motioner om skyldighet för utgivare av periodisk skrift att redovisa hur skriften finansieras. (448.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. den 29 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om rätt i vissa fall för innehavare av en jordbrukets å ofri mark belägen förädlingsindustri att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. (525.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 273. Ärendet är föremål för ytterligare beredning inom justitiedepartementet.

61. den 30 juni 1945, i anledning av väckt motion angående förenklat förfarande vid dödande av förkommet livförsäkringsbrev. (531.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

62. samma dag, angående samhällsplanering och beskattning av jordvärdestegring m. m. (538.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1947 s. 314 samt 1949 s. 324 och 325. Efter överarbetning inom justitiedepartementet av markutredningens i betänkande den 9 december 1947 (SOU 1948: 4) avgivna förslag förelade Kungl. Maj:t genom en den 24 mars 1949 dagtecknad proposition, nr 184, riksdagen förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 om expropriation m. m. Sedan riksdagen, i anledning av nämnda proposition, antagit lagar i ämnet i överensstämmelse med vad andra lagutskottet i utlåtande nr 34 hemställt, har Kungl. Maj:t den 21 december 1949 låtit utfärda lagarna i enlighet med riksdagens beslut. (Jfr ärendet under punkten 54 i bilaga II.) Markutredningens arbete i övrigt är icke slutfört.

63. den 21 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående ändrad lydelse av § 36 regeringsformen m. m. (261.)

Skrivelsen har överlämnats till sakkunniga för utredning av frågan om vidgad förhandlingsrätt för stats- och kommunalanställda tjänstemän, som äro underkastade ämbetsmannansvar. (Jfr ärendet under punkten 37 här ovan.)

64. den 25 maj 1946, i anledning av väckt motion angående revision av bestämmelserna i 6 kap. strafflagen om skadestånd m. m. (270.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

65. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)
 Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1948 s. 293. Sedan statens organisationsnämnd efter verkställd utredning inkommit med förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t anbefallt fängvårdsstyrelsen att på grundval av det sålunda föreliggande utredningsmaterialet och i samråd med nämnden vidtaga de rationaliseringsåtgärder, vilkas genomförande låter sig förena med principerna i gällande verkställighetslag. I skrivelse den 28 september 1948 har fängvårdsstyrelsen bland annat anmält vissa av styrelsen utfärdade direktiv för jordbruksdriften inom fängvården. Ärendet är föremål för ytterligare beredning inom justitiedepartementet.

66. den 14 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m., såvitt propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet. (339.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 241. Sedan 1949 års riksdag slutligt antagit de av 1946 års riksdag såsom vilande antagna ändringarna av §§ 11 och 22 riksdagsordningen, har Kungl. Maj:t den 5 april 1949 låtit utfärda kungörelse om den sålunda beslutade grundlagsändringen (SFS nr 107). (Jfr ärendet under punkten 15 i bilaga II.)

67. den 29 juni 1946, i anledning av väckta motioner om revision av riksdagens arbetsformer m. m. (457.)
 Se ämbetsberättelserna 1947 s. 242, 1948 s. 293 och 1949 s. 325. Se i övrigt ärendet under punkten 42 här ovan.

68. den 19 november 1946, i anledning av väckta motioner angående översyn av de i lagar och författningar förekommande räntebestämmelserna. (476.)
 Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1949 har chefen för justitiedepartementet tillkallat särskild utredningsman för att inom departementet biträda med den av riksdagen begärda utredningen.

69. den 22 februari 1947, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående utsträckt tillämpning av den s. k. ensittarlagen. (36.)
 Se ämbetsberättelsen 1949 s. 326. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet är ännu icke slutförd.

70. den 26 mars 1947, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående gift kvinnas medborgarrättsliga ställning. (90.)
 Se ämbetsberättelsen 1948 s. 224. De sakkunniga för nordiskt samarbete på medborgarskapsrättens område ha, i samarbete med i Danmark och i Norge tillsatta kommittéer, slutfört sitt utredningsuppdrag, i vad det angår medborgarskapslagstiftningen, och i ett den 29 augusti 1949 dagtecknat betänkande (SOU 1949: 45) framlagt förslag till nya medborgarskapslagar för Danmark, Norge och Sverige. Sedan infordrade utlåtanden över nämnda betänkande avgivits, är ärendet föremål för vidare utredning inom justitiedepartementet.

71. den 23 april 1947, angående ökad delaktighet för danska, finländska, isländska och norska medborgare i rättigheter och förmåner, som tillkomma svenska medborgare. (131.)

Se ämbetsberättelsen 1949 s. 326. De sakkunniga för nordiskt samarbete på medborgarskapsrättens område ha ännu icke slutfört sitt uppdrag beträffande den av riksdagen i förevarande skrivelse berörda frågan.

72. samma dag, angående vidsträcktare publicering av Kungl. Maj:ts beslut i statsrådet. (132.)

Enligt överenskommelse mellan statsrådets ledamöter har till styrelsen för Föreningen för utgivande av Förvaltningsrättslig tidskrift framställts förslag, att referat av sådana i statsrådet avgjorda ärenden, som kunde vara av mera allmänt intresse skulle intagas i tidskriften från och med ingången av år 1950. Referaten skulle utarbetas av föredragandena i vederbörande departement. Styrelsen har i princip accepterat detta förslag. Vissa ekonomiska frågor i samband med publiceringen äro emellertid ännu icke slutgiltigt lösta.

73. den 30 maj 1947, i anledning av väckt motion om upphävande av lagen den 20 oktober 1939 med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering (261.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

74. den 13 juni 1947, i anledning av väckt motion om utredning av frågan om full ersättning till kringliggande bygd för skador i anledning av vattenkraftanläggningar och vattenregleringar m. m. (313.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1948 s. 226. 1945 års sakkunniga för utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen ha ännu icke slutfört sitt utredningsuppdrag.

75. den 17 juni 1947, i anledning av väckta motioner om ändring i 14 kap. 15 § och 15 kap. 23 och 24 §§ strafflagen. (321.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1948 s. 227. Ärendet är, i avvaktan på den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

76. den 20 juni 1947, i anledning av väckta motioner om skärpt lagstiftning rörande uthyrning av bostäder. (358.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

77. den 30 juni 1947, angående decentralisering av statsförvaltningen. (459.)

Se ämbetsberättelsen 1948 s. 228. Den 6 juni 1947 utfärdade Kungl. Maj:t ett cirkulär till statsmyndigheterna, vari dessa anmodades att undersöka möjligheterna att förenkla förvaltningsförfarandet utan att säkerheten eftersattes. Den 26 augusti 1947 utsändes från statsrådsberedningen till statsdepartementen en skrivelse angående undersökning av möjligheterna att inom departementens verksamhetsområde överflytta avgörandet i olika förvaltningsärenden från Kungl. Maj:t till underlydande verk och inrättningar. Dessa båda åtgärder föranledde förslag om decentralisering av ett betydande antal ärenden. Decentralisering har därefter i ett stort antal fall genomförts.

Med avlämnande av en den 7 september 1949 dagtecknad sammanfattande redogörelse för företagen översyn av den civila statsförvaltningen ur decentraliseringssynpunkt har decentraliseringsutredningen slutfört sitt uppdrag. Av de decentraliseringsåtgärder, som utredningen föreslagit, har ett stort antal genomförts.

Den av riksdagen begärda utredningen rörande en decentralisering av statsförvaltningen på de områden, där detta med fördel läte sig genomföra, har härmed verkställts.

78. den 10 juli 1947, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (476.) Se ämbetsberättelsen 1948 s. 228. Fastighetsbildnings-sakkunniga ha i ett den 29 januari 1949 dagtecknat betänkande med förslag till lag angående ändring i jorddelningslagen m. m. behandlat frågan om länsstyrelsens befogenhet att fastställa avstyckning i vissa fall i enlighet med riksdagens i ifrågavarande skrivelse gjorda hemställan. Sedan infordrade utlåtanden avgivits över de i nämnda betänkande framlagda lagförslagen, är ärendet föremål för vidare utredning inom justitiedepartementet.

79. den 21 februari 1948, i anledning av väckt motion med förslag till lag om förvärvande av svenskt medborgarskap i vissa fall. (48.) Se ämbetsberättelsen 1949 s. 259 och 260. Se i övrigt ärendet under punkten 70 här ovan.

80. den 6 mars 1948, i anledning av väckt motion angående bestämmelser om ersättning för parts kostnader i mål och i ansökningsärenden, som handläggas av förvaltningsdomstol eller annan offentlig myndighet. (67.) Den av riksdagen väckta frågan skall upptagas till behandling i samband med den utredning angående förfarandet hos förvaltningsdomstolar och övriga förvaltningsmyndigheter, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 uppdragits åt besvärssakkunniga. (Jfr ärendet under punkten 35 här ovan.)

81. den 17 april 1948, i anledning av väckta motioner om skyldighet för innehavare av järnväg, som delar fastighets ägor, att hålla anordningar för övergång av järnvägen. (116.) Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1949 s. 260. Den 11 januari 1949 har chefen för justitiedepartementet förordnat utredningsman att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

82. samma dag, i anledning av väckt motion med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen. (122.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 27 här ovan.)

83. den 11 maj 1948, i anledning av väckta motioner om införande av beslutande folkomröstning. (199.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

84. den 22 maj 1948, i anledning av väckta motioner dels om utredning av frågan om behandlingen av myrslogarna inom de på statens bekostnad storskiftade delarna av Kopparbergs län, dels ock angående ett enklare förfaringsätt för bestämmande av äganderätten till s. k. myrslogar. (212.) Skrivelsen har den 11 maj 1949 överlämnats till fastighetsbildnings-sakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av de sakkunnigas uppdrag.

85. den 26 juni 1948, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring i gällande lagstiftning om registrering av brott och förseelser. (365.) Den 21 januari 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt strafflagberedningen att verkställa ifrågavarande utredning.

86. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i strafflagen m. m., *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny strafflagstiftning för krigsmakten, *dels ock* i dessa ämnen väckta motioner. (379.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 263. I proposition till 1949 års riksdag, nr 198, framlade Kungl. Maj:t förslag till lag om ändring i strafflagen, i vilket förslag behandlades, bland annat, frågan om straff för olovlig underrättelseverksamhet. Sedan riksdagen antagit lagförslaget med de ändringar som första lagutskottet i utlåtande nr 33 föreslagit, har Kungl. Maj:t den 18 juni 1949 låtit utfärda lag i ämnet i enlighet med riksdagens beslut (SFS nr 334). (Jfr ärendet under punkten 51 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

87. den 17 juli 1948, i anledning av viss del av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, m. m. (448.)

Se ämbetsberättelsen 1949 s. 263. Se i övrigt ärendet under punkten 42 här ovan.

88. den 20 juli 1948, i anledning av inom riksdagen väckt motion, föranledd av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tryckfrihetsförordning. (443.) Skrivelsen har överlämnats till ecklesiastikdepartementet för handläggning av frågan om överlämnande av det i 4 kap. 7 § nya tryckfrihetsförordningen åsyftade granskningsexemplaret av tryckt skrift till norrländskt bibliotek.

89. samma dag, i anledning av ett av riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antaget förslag till tryckfrihetsförordning jämte i ämnet väckt motion. (444.)

Se ämbetsberättelsen 1949 s. 263. Det i proposition nr 11 till 1949 års riksdag, under förutsättning att av 1948 års riksdag såsom vilande antaget förslag till tryckfrihetsförordning komme att slutligen godkännas, framlagda lagförslaget antogs av riksdagen med vissa ändringar i enlighet med vad första lagutskottet i utlåtande nr 13 hemställt. Sedan 1949 års riksdag slutligt antagit ny tryckfrihetsförordning och kungörelse därom utfärdats, lät Kungl. Maj:t den 8 april 1949 utfärda lag angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift (SFS nr 166). (Jfr ärendet under punkten 27 i bilaga II.)

Av dessa ärenden äro alltså de under 28, 42, 45, 47, 49, 52, 55, 66, 67, 77 och 86—89 omförmälda av Kungl. Maj:t inom justitiedepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 2 juli 1947, i anledning av väckt motion om intensifiering av utrikesnämndens verksamhet. (460.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 327. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning om statens övertagande av verksamheten vid Gustavsviks docka i Högsjö socken. (520.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1947 s. 315. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 30 juni 1947, rörande den lägre tygpersonalen vid armén. (455.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 25 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande försvarets organisation jämte i ämnet väckta motioner. (369.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1949 s. 269. Anmäld och slutbehandlad den 22 september 1949.

4. den 30 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal rörande tillverkning m. m. av flygmateriel. (405.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 4 december 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor om befrielse från betalningsskyldighet till kronan. (466.)
Anmäld och slutbehandlad den 20 maj 1949.

Av dessa ärenden äro alltså de under 3 och 5 omförmälda av Kungl. Maj:st inom försvarsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 17 april 1923, i fråga om beredande av arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter. (67.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 295 med hänvisning. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 10 och 23 här nedan.)

2. den 16 maj 1928, i anledning av väckta motioner om åvägbringande av utredning och förslag rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (205.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1936 s. 333 med hänvisning. Ärendet har överlämnats till socialvårdskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av inom kommittén pågående utredning.

3. den 9 februari 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1932 fattade beslut. (19.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 328 med hänvisning. I vad avser av arbetarskyddskommittén framlagt förslag till ny lagstiftning beträffande barns och minderårigas deltagande i offentliga föreställningar m. m. är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 21 juni 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 211, 212 och 216 gjorda framställningar angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten samt till bekämpande av arbetslösheten jämte i dessa ämnen väckta motioner. (356.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 315 med hänvisning. I skrivelsen ej slutbehandlade spörsmål äro föremål för socialvårds-kommitténs övervägande. (Jfr ärendena under punkterna 5, 6, 13 och 18.)

5. den 4 maj 1934, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om fattigvården. (224.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 348 med hänvisning. Ärendet är föremål för socialvårdskommitténs övervägande. (Jfr ärendena under punkterna 4, 6, 13 och 18.)
6. den 25 april 1936, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i fattigvårdslagen m. m. (185.)
Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendena under punkterna 4, 5, 13 och 18.)
7. den 23 maj 1936, angående underlättande och tryggande av möjligheten för den icke jordägande befolkningen att idka friluftsliv. (246.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 296 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
8. den 27 juni 1936, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om arbetsavtal m. m. (421.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 320 med hänvisning. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
9. den 9 mars 1937, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (65.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 352. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
10. den 28 april 1937, angående yrkesutbildning av tuberkuloskonvalescenter i vissa fall. (230.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 296 med hänvisning. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 1 och 23.)
11. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (261.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 353. Socialvårdskommittén har i december 1947 avgivit betänkande angående vissa ändringar i olycksfallsförsäkringslagen m. m., vilket förelagts 1948 års riksdag genom proposition nr 235. Utredningsarbetet inom socialvårdskommittén pågår.
12. den 2 juni 1937, i anledning av väckt motion om anslag till bidrag för ordnande av semestermöjligheter åt vissa folkgrupper m. m. (385.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 353. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
13. den 4 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående översyn av bestämmelserna rörande samhällets hjälpverksamhet m. m. (403.)
I skrivelsen avhandlade spørsmål äro föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendena under punkterna 4, 5, 6, 13 och 18.)
14. den 5 juni 1937, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till skyddsuppfostran m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (400.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 323. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
15. den 18 mars 1938, i anledning av väckt motion angående rätten till uttagande av övertidsarbete enligt lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning. (108.)

I skrivelsen avhandlade spörsmål äro föremål för övervägande inom arbetstidsutredningen. (Jfr ärendena under punkterna 29 och 42.)

16. den 5 april 1938, i anledning av väckta motioner om beredande av representation åt de privatanställda i arbetsdomstolen m. m. (166.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 329. Beträffande försäkringsrådet är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 26.)
17. den 25 maj 1938, angående utredning om utlandssvenskarnas rättigheter och skyldigheter. (328.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 312. Ärendet är i vissa delar fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
18. den 25 februari 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 65 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m. (57.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 297. Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendena under punkterna 5 och 6.)
19. den 12 mars 1939, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning angående utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete. (95.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén.
20. samma dag, i anledning av väckt motion angående införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag. (96.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendena under punkterna 30 och 38.)
21. den 15 mars 1939, angående utredning om vederlag till kommunerna för deras kostnader i anledning av barnavårdsnämndernas befattning med vissa ärenden. (116.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén.
22. den 12 juni 1940, angående skyndsamma åtgärder i syfte att underlätta för vanföra personer att vinna arbetsanställning. (386.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 330 med hänvisning. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande med förslag angående partiellt arbetsföras anställning i allmän tjänst (SOU 1948:11) har förelagts 1949 års riksdag genom proposition nr 132. Ärendet är därmed slutbehandlat.
23. samma dag, angående utredning om de praktiska åtgärder, som äro ägnade att tillgodoföra samhället och det produktiva livet de partiellt arbetsföras arbetskraft. (387.)
 Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 1 och 10.)
24. den 1 juli 1941, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll av vattenledningsvatten m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (444.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 298. 1946 års vatten- och avloppssakkunnigas utredningsarbete pågår.
25. den 30 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående sociala hjälpåtgärder för de arbetslösa inom säsongyrkena. (464.)

Socialvårdskommitténs betänkande med utredning och förslag angående lag om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (SOU 1948:39) är efter avslutad remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 10 april 1943, i anledning av väckta motioner om rätt för tjänstemannaorganisationerna att i vissa mål representeras i arbetsdomstolen, arbetsrådet och försäkringsrådet. (126.)

Se ärendet under punkten 16 här ovan.

27. den 22 mars 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 363. Skrivelsen är slutbehandlad utom i vad rör under punkt 57 omförmålt statsbidrag till anordnande av ett för lappar och andra vårdbehövande gemensamt ålderdomshem i Gäddede.

28. den 16 maj 1944, i anledning av väckta motioner angående förbättrande av skogsarbetarnas bostadsförhållanden. (279.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 299 med hänvisning. 1945 års skogshärbärgesutredning har den 18 mars 1949 avgivit andra delen av sitt betänkande, Utredning med förslag till lagstiftning rörande tillfälliga bostäder vid skogs- och flottnings- m. fl. arbeten (SOU 1949:19). Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 26 maj 1944, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om arbetstidens begränsning. (317.)

Ärendet är föremål för övervägande inom arbetstidsutredningen. (Jfr ärendena under punkterna 15 och 42.)

30. den 17 juni 1944, i anledning av väckt motion om undantagande från preskription av rätt till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. (385.)

Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendena under punkterna 20 och 38.)

31. samma dag, i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg å ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (391.)

Socialvårdskommittén har i anledning av givet uppdrag i februari 1949 avgivit betänkande med förslag till bestämmelser om tillägg av statsmedel åt vissa ersättningstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m., vilket efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 28 juni 1944, angående landsbygdens avfolkning. (437.)

Ärendet är föremål för övervägande inom utredningen om näringslivets lokalisering.

33. den 29 juni 1944, angående byggnadskostnadernas förbilligande. (439.)

Ärendet är föremål för övervägande inom 1947 års byggnadsmaterialutredning.

34. samma dag, angående bad- och w.c.-attiraljs förbilligande m. m. (461.)

Ärendet är föremål för övervägande inom 1947 års byggnadsmaterialutredning.

35. den 12 juli 1944, i anledning av väckta motioner angående åtgärder i syfte att befordra en förläggning av industriell verksamhet och hantverk till andra platser i landet än storstäderna. (450.)

Ärendet är föremål för övervägande inom utredningen angående näringslivets lokalisering.

36. den 2 maj 1945, i anledning av väckt motion angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. (150.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 331. Utredningsarbetet inom 1948 års förhandlingsrättskommitté pågår.

37. den 12 maj 1945, i anledning av väckt motion angående översyn av lagen om medling i arbetstvister. (240.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 332. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 30 maj 1945, i anledning av väckt motion om viss begränsning av försäkringsinrättnings regressrätt gentemot arbetsledare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (314.)

Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendena under punkterna 20 och 30.)

39. den 20 juni 1945, angående planläggning av det fortsatta utredningsarbetet på socialpolitikens och socialvårdens områden. (389.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

40. den 21 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående utredning om statligt stöd till lokaler för fritidsverksamhet m. m. (418.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 332. Utredningsarbetet inom bostadskollektiva kommittén pågår.

41. den 29 juni 1945, angående anordnande av hygieniska inrättningar på arbetsplatserna. (469.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 301. Utredningsarbetet pågår.

42. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning om förkortning av arbetstiden vid skift- och nattarbete samt vid arbete under jord m. m. (528.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 332. Arbetsutredningens betänkanden äro efter avslutad remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

43. den 30 juni 1945, angående arbetsstudier. (509.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

44. samma dag, i anledning av väckta motioner om anslag till Svenska slöjdföreningen för anordnande av en utbildningskurs för bosättningskonsulenter m. m. (522.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 302 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

45. samma dag, angående befolknings- och näringsförhållanden i Sverige. (536.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. samma dag, angående industrihem eller omskolnings- och träningsanstalter. (539.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 332—333. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

47. den 29 maj 1946, angående bättre försörjningsmöjligheter åt änkor. (282.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 333. Utredningsarbetet inom änkepensioneringskommittén pågår.

48. samma dag, angående upplysningsfilmer rörande samhällets sociala hjälpverksamhet. (284.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 333. Kommittén för social upplysning har den 2 juni 1949 avgivit betänkande angående social upplysning (SOU 1949:31), vilket efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

49. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 302 med hänvisning. Punkten 8 (jordbruks- och verkstadsdriften vid statliga skyddshem och alkoholistanstalter) är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 51 under inrikesdepartementet.)

50. den 20 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av reumatikervården. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 333 med hänvisning. I skrivelse den 10 december 1948 har pensionsstyrelsen, efter samråd med medicinalstyrelsen, avgivit förslag till avtal angående inrättande av en reumatologisk klinik vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Kungl. Maj:t har den 11 februari 1949 lämnat pensionsstyrelsen bemyndigande att träffa förenämnda avtal. I övrigt pågår utredningsarbetet inom pensionsstyrelsen. (Jfr ärendet under punkten 52 under inrikesdepartementet.)

51. den 19 december 1946, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (559.)

Kungl. Maj:t har den 20 maj 1949 uppdragit åt pensionsstyrelsen att verkställa av riksdagen begärda utredningar samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningarna kunna giva anledning. Utredningsarbetet inom pensionsstyrelsen pågår. (Jfr ärendet under punkten 55 under inrikesdepartementet.)

52. den 12 april 1947, i anledning av väckt motion om förbättring av semesterförmånerna för arbetstagare enligt lagen om semester. (102.)

Ärendet är föremål för övervägande inom arbetstidsutredningen.

53. den 19 april 1947, i anledning av väckta motioner om laglig reglering av arbetstiden i flottningsarbete. (107.)

Ärendet är föremål för övervägande inom arbetstidsutredningen.

54. den 26 april 1947, i anledning av väckt motion angående viss ändring av gällande lagstiftning rörande vårdnadsbefogenheten i fråga om barn i och utom äktenskap. (137.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 334. Socialstyrelsen har den 12 mars 1949 inkommit med utredning och förslag rörande skydd mot barns förflyttning från fosterhem till skada för barnet. Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

55. den 23 maj 1947, i anledning av väckt motion om förlängd semester för arbetstagare, som utför arbete, där silikosfara föreligger. (247.)

Ärendet är föremål för övervägande inom arbetstidsutredningen.

56. den 13 juni 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1946 vid dess tjugonionde sammanträde fattade beslut. (311.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 239. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461), dels ock i ämnet väckta motioner. (314.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 240. Arbetsmarknadsstyrelsen har den 4 november 1949, i anledning av styrelsen den 6 maj samma år meddelat uppdrag, avgivit utredning rörande vunna erfarenheter av hembiträdeslagen samt förslag i fråga om förlängning av lagens giltighetstid och ändringar i densamma, som föranledas av utredningen. Ärendet är i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

58. den 18 juni 1947, angående effektivisering av arbetsmarknads- och sysselsättningsstatistiken. (349.)

Genom beslut den 30 december 1948 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för socialdepartementet att tillkalla sakkunniga för att biträda med utredning rörande omorganisation av arbetsmarknadsstatistiken (arbetsmarknadsstatistik-kommittén). Utredningsarbetet pågår.

59. den 30 juni 1947, angående vissa befolknings- och näringspolitiska problem. (457.)

Ärendet är föremål för övervägande inom utredningen rörande näringslivets lokalisering.

60. den 5 juli 1947, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

Beträffande tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 334. Beträffande punkten 7 (allmänna arvsfonden) är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

61. den 17 juli 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 5:o), 8:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (496.)

Frågan om utredning om inrättandet av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

62. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (498.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 243. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad avser frågan om ersättning till kommunerna för kostnader i anledning av de allmänna barnbidragen.

63. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (499.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 335 med hänvisning. Utredningsarbetet inom änkepensioneringskommittén pågår. (Jfr ärendet under punkten 47.)

64. den 10 april 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1948/49 under femte huvudtiteln, avseende anlagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 270—271. De sakkunnigas för utredning rörande avgiftsfria resor för barn och husmödrar m. fl. betänkande har förelagts 1949 års riksdag genom proposition nr 47. Beträffande utredningen rörande organisationen av hjälpverksamheten för utlandssvenskar m. m. ha de härför tillkallade sakkunniga (1948 års kommitté för utlandssvenskar och flyktingar) den 22 februari 1949 avlämnat betänkande med förslag angående sociala omvårdnaden om utlandssvenskar och flyktingar (stencilerat). Kommitténs förslag har i vissa delar förelagts 1949 års riksdag genom proposition nr 146. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad avser de förslag som ej behandlats i proposition nr 146.
65. den 30 april 1948, i anledning av väckta motioner om en översyn av lagen om allmänna barnbidrag och lagen om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn. (176.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom änkepensioneringskommittén. (Jfr ärendet under punkten 67.)
66. samma dag, i anledning av väckta motioner angående de särskilda barnbidragen till änkors och invaliders m. fl. barn. (177.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder se ämbetsberättelsen 1949 s. 271. Utredningsarbetet pågår.
67. samma dag, i anledning av väckta motioner angående vidgad tillämpning av lagen om särskilda barnbidrag till att omfatta även änklings barn. (178.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom änkepensioneringskommittén. (Jfr ärendet under punkten 65.)
68. den 7 maj 1948, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av 7 § andra stycket b) lagen om semester. (193.)
 Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
69. den 13 maj 1948, angående beredande av möjlighet åt arbetsföra sockersjuka att söka och innehava befattningar i statens tjänst. (196.)
 Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949 (finansdepartementets föredragning).
70. den 12 juni 1948, i anledning av dels väckta motioner om vissa ändringar i lagen den 29 juni 1946 om förlängd semester för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete, dels ock väckta motioner angående en översyn av samma lag. (303.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 272. Ärendet är efter avslutad remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
71. den 19 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (328.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 273. De sakkunnigas utredningsarbete pågår.
72. samma dag, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.)

I vad rör punkten 6 (Stockholms luftvärnsregementets anläggningsarbeten i Norrtälje) har Kungl. Maj:t den 17 december 1948 överlämnat skrivelsen till arbetsmarknadsstyrelsen för beaktande vid den verksamhet, som styrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet enligt lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete har att utöva. Skrivelsen är beträffande punkterna 7 (ersättningar av underhållsskyldiga för utgivna bidragsförskott) och 12 (hos länsstyrelsen inestående medel från Malmö barnhusfond) beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

73. den 23 december 1948, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till arbetarskyddslag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (484.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 januari 1949, varvid lag utfärdades (SFS nr 1).

Av dessa ärenden äro alltså de under 22, 69 och 73 omförmälda av Kungl. Maj:t inom socialdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 18 april 1939, i anledning av väckt motion om övergång till högertrafik. (170.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 332. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 12 maj 1942, i anledning av väckta motioner om landets tillgodo-seende med elektrisk energi m. m. (199.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 303.

3. den 21 juni 1943, angående större planmässighet i den svenska hamnbyggnadspolitiken. (375.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 332. 1944 års hamnutredning har under 1949 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1949:21 och 33), som varit föremål för remissbehandling. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 1 juli 1943, angående järnvägs ansvar för skada å gods. (440.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 332.

5. den 13 maj 1944, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för fördelning av kostnad för byggande och underhåll av skogsvägar. (271.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1948 s. 328 och 1949 s. 358. Sedan skogsstyrelsen i samråd med lantmäteristyrelsen den 28 januari 1949 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1949:34) samt ärendet den 12 februari 1949 överlämnats från jordbruksdepartementet till kommunikationsdepartementet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr punkten 15 under jordbruksdepartementet.)

6. den 21 juni 1944, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning rörande tvångsinlösen av enskild järnväg. (413.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 26 maj 1945, i anledning av väckta motioner om anläggning av ett järnvägsspår mellan Haparandahamn och Haparanda. (290.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående upprättande av sjöfartsförbindelser mellan Gotland och fastlandet i statlig regi. (441.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 304.

9. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående byggande av en järnvägslinje mellan Örnsköldsvik och Umeå. (517.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 304.

10. samma dag, angående reguljär landsvägstrafik i glest befolkade landsdelar. (537.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 336.

11. den 19 juni 1946, i anledning av väckt motion om utredning angående utbyggnad av kommunikationsnätet i norra Värmland. (344.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 305. Utredningen angående utbyggnad av kommunikationsnätet i norra Värmland har under år 1949 avlämnat sitt betänkande, som varit föremål för remissbehandling. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 20 juni 1946, angående bebyggelsen i Bohusläns fiskelägen. (397.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 305. Allmänna anvisningar för behandlingen av de bohuslänska fiskelägenas stadsplane- och byggnadsplaneproblem ha numera utkommit av trycket. Ärendet är slutbehandlat.

13. den 19 april 1947, i anledning av väckt motion om revision av förordningen om yrkesmässig automobiltrafik i syfte att åstadkomma ett rationellare ordnande av godstransporterna på landsbygden. (108.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 337.

14. den 26 april 1947, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i grunderna för beviljande av bidrag till anläggning av vatten- och avloppsledning m. m. (154.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 245.

15. den 20 maj 1947, om utredning angående järnvägsnämnder. (204.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 246.

16. den 13 maj 1948, angående nedbringande av avgifterna för telefoninstallation m. m. (197.)
Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 21 juni 1948, i anledning av väckt motion om viss reglerande lagstiftning beträffande bil- och busslinjer. (338.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 278.

18. den 25 juni 1948, i anledning av väckt motion om viss ändring i 55 § lagen om allmänna vägar. (348.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. samma dag, i anledning av väckt motion angående reglering av rätten att hålla grindar över enskild väg till vilken statsbidrag utgår. (350.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 378.

20. den 2 juli 1948, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för fastställande av fyraårsplaner för bygdevägar och ödebygdevägar. (425.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. samma dag, i anledning av väckta motioner angående statens övertagande

av vintervägunderhållet på vissa enskilda vägar, som användas för allmän trafik. (426.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 279.

22. den 3 juli 1948, i anledning av väckta motioner angående en järnvägsförbindelse mellan Ljusdal och norska gränsen. (434.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 279.

Av dessa ärenden är alltså det under 12 omförmälda av Kungl. Maj:t inom kommunikationsdepartementet slutligen behandlat samt de övriga på prövning beroende.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 27 april 1906, i anledning av riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904. (87.)

Ärendet är, i vad angår frågan om reglering av den till vissa stapelstäder utgående tolagersättningen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 3 maj 1913, angående kungl. Djurgårdens bevarande i största möjliga utsträckning såsom naturlig park. (69.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 337.

3. den 17 maj 1913, angående utfärdande av enhetliga bestämmelser för kommunernas bokföring. (116.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 334.

4. den 26 maj 1915, angående minskning av utgifterna för Sveriges officiella statistik i samband med omläggning av grunderna för densamma. (173.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 337.

5. den 12 juni 1918, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande av en jordkommission med närmare angivet uppdrag. (368.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 254.

6. den 24 mars 1920, angående av postverket ifrågasatt övertagande av stämpeltrycket. (95.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

7. den 20 mars 1923, i anledning av väckt motion om förhinderande, att vissa av statsfinansiella skäl genomförda tullförhöjningar utnyttjas av inhemska tillverkare. (58.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 juni 1949.

8. den 6 juni 1923, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 5 i förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande. (284.)

Socialstyrelsen har den 14 mars 1930 inkommit med anbefalld utredning. Kungl. Maj:t har den 10 september 1948 uppdragit åt kammarkollegiet att utreda frågan om markegångsinstitutets avveckling eller förenkling samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. (Jfr nedan punkt 24.)

9. den 15 maj 1925, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående skyldighet för svenska medborgare, som mottaga utnämning till riddare och kommandörer av ordnar, att lösa utnämningensbrev och erlägga härför stadgad stämpelavgift. (194.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 28 maj 1927, i anledning av riksdagens år 1926 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1925—30 juni 1926. (225.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 255. (Jfr ärendet under punkten 34 här nedan.)

11. den 27 mars 1928, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förlängning av förordningen den 26 juli 1926 (nr 382) angående utförelsebevis för råg och vete m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (93.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad rör beräkningen av städernas tolagsersättning med avseende å de tullavgifter, som skolat utgå för importerad spannmål men från vilka avgifters erläggande vederbörande befriats på grund av avlämnade utförelsebevis.

12. den 15 maj 1928, i anledning av riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1926—30 juni 1927. (190.)

Ärendet har slutbehandlats utom såvitt angår punkten 5 (inteckningar i kronans fastigheter). I denna del har ärendet överlämnats till f. d. generaldirektören L. Berglöf för att av honom tagas i övervägande vid fullgörandet av honom lämnat uppdrag att inom finansdepartementet biträda med utredning av frågan om den rättsliga värden och förvaltningen av kronans fasta egendom.

13. den 1 juni 1928, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag m. m. jämte i ärendet väckta motioner. (344.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 307.

14. den 16 maj 1929, i anledning av riksdagens år 1928 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1927—30 juni 1928. (175.)

Ärendet har slutbehandlats utom såvitt angår punkten 6 (stämpelavgifter för vissa nya fondpapper). I denna del har på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1930 utredning igångsatts rörande ändrade bestämmelser i fråga om stämpelavgifter, som avses i 8 § stämpelförordningen. Resultaten av vissa förberedande undersökningar ha överlämnats till finansdepartementet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 5 juni 1929, i anledning av väckt motion om upphävande av stämpelplikten beträffande växlar och räntebesked från bankinrättningar. (314.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 256. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 3 juni 1930, i anledning av väckta motioner om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet. (340.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 308.

17. den 28 maj 1931, i anledning av väckt motion angående beskattningen av äkta makar och om hänsynstagande vid beskattningen till försörjning av hemmavarande barn. (291.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 371. (Jfr nedan punkt 58.) Sambeskattningsakkunniga ha avlämnat ett den 2 september 1949 dagtecknat betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande beskattning av äkta makar (SOU 1949: 47). Betänkandet är föremål för remissbehandling.
18. den 10 maj 1932, i anledning av väckt motion angående ytterligare begränsning av rätten för skattskyldig att sammanföra inkomster från olika verksamhetsgrenar till en och samma förvärvskälla. (191.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 308.
19. den 11 juni 1932, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (361.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 339. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
20. den 22 mars 1934, i anledning av väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande tillverkning, beskattning och försäljning av malt-drycker. (121.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 258.
21. den 2 juni 1934, angående förbättrande av landskommunernas räkenskapsväsen. (298.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 334 under punkt 3.
22. den 5 juni 1934, i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933. (307.)
 Ärendet har slutbehandlats utom såvitt angår punkten 3 (utanordnandet av statsmedel m. m.), som är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
23. den 9 juni 1934, angående åtgärder för begränsning av bisyssleväsendet m. m. (358.)
 Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.
24. den 4 juni 1935, i anledning av väckt motion angående ändrade grunder för sättande av markegång. (270.)
 Beträffande vidtagna åtgärder, se under punkten 8 här ovan. (Jfr även punkt 39.)
25. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juni 1933—30 juni 1934. (279.)
 Ärendet under punkten 5 (provision för stämpelförsäljning), vilket behandlats i propositionen nr 208 år 1939, är såvitt angår stämpelförsäljare med oregerad avlöning beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr SFS 1939 nr 330 och 334.)
26. samma dag, i anledning av vissa motioner avseende ändringar i gällande kommunalskattelag m. m. (282.)
 Ärendet, som överlämnats till kommunalskatteberedningen, har behandlats i beredningens den 18 juli 1942 avgivna betänkanden. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 7 juni 1935, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (298.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 s. 260. Den i skrivelsen berörda frågan (om understöd av skatteutjämningsmedel) har behandlats i kommunalskatteberedningens betänkande Del III den 19 augusti 1943. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 14 juni 1935, angående åtgärder för ökad malmutskeppning över Luleå. (309.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

29. den 19 juni 1936, i anledning av riksdagens år 1935 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935. (339.)

Ärendet under punkten 5 (kassarabatter m. m.) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Beträffande ärendet under punkten 6 (anmärkningsarvode till advokatfiskalerna vid hovrätterna) har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1949 års tjänsteförteckningskommitté att taga under övervägande frågan om en avveckling av anmärkningsarvodet till advokatfiskalerna vid hovrätterna.

30. den 22 juni 1936, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. (387.)

Anmäld och slutbehandlad utom i fråga om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 25 maj 1937, i anledning av riksdagens år 1936 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936. (311.)

I ärendena under punkterna 5 (vissa avskrivningsfrågor) och 7 (indrivningen av kronans fordringar i balans- och därmed jämställda mål) har riksräkenskapsverket med skrivelse den 8 augusti 1942 överlämnat verkställd utredning. Sedan statskontoret och kammarrätten däröver avgivit utlåtanden, äro dessa ärenden beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 4 juni 1937, i anledning av väckt motion om viss ändring av gällande bestämmelser rörande restitution av arvsskatt. (408.)

Anmäld den 9 april 1941 och därvid slutbehandlad utom i vad rör frågan om ändring i taxeringsförordningen, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 och 8 §§ förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, ävensom vissa motioner angående stämpelavgiften. (416.)

Anmäld den 18 juni 1937 och den 20 januari 1939 och därvid slutbehandlad utom i vad angår åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)

Beträffande ärendet under punkten 3 (vissa entreprenadförfaranden) har efter

Kungl. Maj:ts bemyndigande chefen för finansdepartementet den 21 september 1946 tillkallat särskilda sakkunniga för utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande det statliga upphandlingsväsendet.

Ärendet under punkten 6 (brandförsäkring av statsverket tillhörande byggnader m. m.) har varit föremål för utredning av de med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1941 av chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga angående försäkring av statens egendom, vilka avgivit förslag i ämnet den 27 februari 1942. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Anmäld beträffande punkten 8 (vissa fondmedel m. m.) den 17 juni 1938, därvid Kungl. Maj:t anbefalldes statskontoret dels att i vissa hänseenden verkställa utredning angående behandlingen av de statskontorets förvaltning underställda, räntebärande fonderna, dels ock att framlägga förslag till regler för statskontorets fondförvaltning. Utredningsuppdraget har genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 november 1940 utvidgats till att omfatta jämväl frågan om förutsättningarna för viss decentralisering av ifrågavarande fondförvaltning. Utredningen har numera verkställts av statskontoret, som den 2 juni 1943 avgivit utlåtande i ämnet. Sedan yttranden inhämtats från ett antal myndigheter m. fl., är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. samma dag, i anledning av väckta motioner om nedsättning av tullsattserna på industrimaskiner, som ej tillverkas inom landet. (331.)

Ärendet, som behandlats i ett av 1938 års tulltaxerevision den 8 mars 1939 avgivet betänkande, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. den 13 maj 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till ersättning till statens domäners fond för upplåten mark m. m. (246.)

Anmäld den 9 juni 1939, därvid Kungl. Maj:t anbefalldes domänstyrelsen att avgiva förslag till föreskrifter rörande redovisningen av vissa fastigheter, samt den 28 juni 1940. Domänstyrelsen har med skrivelse den 17 mars 1943 överlämnat den anbefallda utredningen. Sedan riksräkenskapsverket och byggnadsstyrelsen däröver avgivit utlåtanden, har ärendet återremitterats till domänstyrelsen för ytterligare utredning.

37. den 3 juni 1939, i anledning av väckta motioner angående formerna för riksdagens budgetbehandling. (343.)

Se ärendet under punkten 71 här nedan.

38. den 9 juni 1939, i anledning av väckta motioner om utsträckning av riksdagens revisorers granskningsrätt att omfatta vissa monopolföretag m. m. (376.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1947 tillkallat två utredningsmän med uppdrag att inom departementet biträda med utredning av frågan om riksdagens revisorers samt statens sakrevisions granskningsrätt beträffande aktieföretag, som helt eller delvis ägas av staten. (Jfr även proposition nr 164 år 1943.) Utredningsmännen ha den 14 mars 1949 avgivit betänkande, vilket är föremål för remissbehandling.

39. den 28 maj 1940, i anledning av väckta motioner angående slopande av markegångsersättningen. (287.)

Beträffande vidtagna åtgärder, se under punkten 8 här ovan. (Jfr även punkt 24.)

40. samma dag, i anledning av väckta motioner om utökning av arbetstiden för befattningshavare i statens tjänst. (293.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 342.

41. den 13 juni 1940, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande avdrag för förlust vid beräkning av skattepliktig inkomst av fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet. (403.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 343. 1944 års allmänna skattekommitté har i sitt betänkande den 24 februari 1949 (Del III) bland annat behandlat den i riksdagsskrivelsen omnämnda avdragsrätten. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)

Skrivelsen har slutbehandlats utom såvitt angår ärendet under punkten 1 (vissa upphandlingsärenden, utom i vad angår upphandling vid statens arbetsmarknadskommission). Genom beslut den 21 september 1946 ha särskilda sakkunniga tillkallats med uppdrag att verkställa utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande det statliga upphandlingsväsendet.

43. den 19 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lärares avlönings- och anställningsförhållanden under tid, då undervisningen inställes eller begränsas på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar eller till följd av bränslebrist eller av annan dylik orsak, m. m. (92.)

Anmäld och slutbehandlad den 6 maj 1949.

44. den 19 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m. (286.)

Skrivelsen är, såvitt angår frågan om skyldighet för vid försvarsväsendet anställd civil personal att underkasta sig läkarundersökning m. m., beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

45. den 21 juni 1941, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för vidmakthållande av industriens produktionsförmåga och för främjande av nyinvesteringar för industriella ändamål. (350.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 343.

46. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående revision av gällande bestämmelser rörande beivran av upprepade förseelser mot alkohollagstiftningen. (237.)

Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria med förslag till bestämmelser i ämnet. Yttranden över promemorian hava avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. den 17 juni 1942, i anledning av väckt motion om viss ändring av förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. (353.)

Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria i ämnet, över vilken promemoria yttranden avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. samma dag, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffet för överlåtelse av motbokssprit till ungdom under 21 år. (354.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 313.

49. den 30 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser i visst fall om vad som är skattepliktiga intäkter. (435.)

Sedan chefen för finansdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 9 oktober 1942 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för att inom departementet biträda med den av riksdagen begärda översynen av gällande bestämmelser angående beskattning av vissa militära löneförmåner m. m., ha de sakkunniga den 19 december 1942 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

50. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Beträffande ärendet under punkten 6 (borttagande av öretalen från kronodebetsdellarna) har detta ärende slutbehandlats såvitt angår borttagande av öretalen å slutsumman å kronodebetsdellarna. Ärendet i övrigt har av Kungl. Maj:t den 24 september 1943 överlämnats för utredning till riksräkenskapsverket.

Ärendet under punkten 7 (avlöningsförmåner för icke-ordinarie personal) har beträffande vissa personalgrupper behandlats i 1944 års personalutrednings betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen, Del II (SOU 1947: 58), vilket betänkande för fortsatt beredning överlämnats till 1949 års tjänsteförteckningskommitté.

51. den 14 april 1943, i anledning av väckta motioner om viss ändring i grunderna för taxering av inkomst av jordbruksfastighet, m. m. (185.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 314.

52. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss skattefrihet för jordbrukskassor m. fl. (186.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts den 31 december 1943 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan, huruvida jordbrukets kreditkassor borde medgivas rätt att vid beskattningen erhålla avdrag för viss avsättning till reservfond. De sakkunniga ha den 12 december 1944 avgivit betänkande i ämnet. Över betänkandet ha yttranden avgivits av vissa myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. den 22 juni 1943, i anledning av väckta motioner om åtgärder för åstadkommande av kontroll över självdeklarationsplikten riktiga fullgörande. (434.)

Viss utredning verkställd. Ärendets fortsatta behandling är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

54. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Ärendena under punkterna 5 och 6 (särskild lönedomstol; sjukledighet och sjukvårdskostnader inom civila statsförvaltningen) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

55. den 15 december 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (525.)

Anmäld och slutbehandlad utom såvitt angår riksdagens anhållan, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag om inrättande av en central nämnd med uppgift att verka för enhetlighet i taxeringen. Efter vederbör-

ligt bemyndigande den 28 november 1947 har chefen för finansdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga för utredning av frågan om inrättande av en riksskattenämnd. De sakkunniga ha numera avlämnat ett den 8 december 1949 dagtecknat betänkande med förslag om inrättande av en riksskattenämnd, m. m. (SOU 1949: 62). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

56. den 29 mars 1944, i anledning av väckt motion om avdrag vid taxering av inkomst för flyttningskostnader vid tillträddande av annan anställning. (145.)

Sedan skrivelsen överlämnats till 1944 års skattesakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt de sakkunniga lämnade uppdraget, ha de sakkunniga den 15 juni 1948 avgivit förslag i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. den 29 april 1944, i anledning av väckt motion angående utredning om ändring i gällande bestämmelser om statliga befattningshavares familjepension för fränskild och efterlevande make m. m. (211.)

Sedan statskontoret den 2 mars 1945 inkommit med utredning och förslag i ämnet, hava yttranden häröver inhämtats från vissa myndigheter och sammanlutningar. Ärendet är härefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

58. samma dag, i anledning av väckta motioner om revision av familjebeskattningen, m. m. (236.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts den 14 juni 1946 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar. (Jfr ovan punkt 17 och nedan punkt 65.) De sakkunniga ha den 2 september 1949 avgivit betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar (SOU 1949: 47). Betänkandet är föremål för remissbehandling.

59. den 6 maj 1944, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom i anledning därav väckta motioner, dels ock väckta motioner angående utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgående. (251.)

Anmäld den 19 maj 1944, varvid författning utfärdades (SFS nr 208). Ärendet är såvitt angår frågan om grunderna för lagfartsstämpelns utgörande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. den 6 juni 1944, i anledning av väckt motion om utvidgad granskningsrätt för riksdagens revisorer beträffande statskontrollerade aktiebolag. (331.)

Se under punkten 38 här ovan.

61. den 10 juli 1944, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

I anslutning till ärendet under punkten 10 (befattningshavare vid vissa av staten övertagna familjepensionskassor) har inom finansdepartementet verkställts undersökning beträffande möjligheterna att bereda ifrågavarande befattningshavare anställning i statens tjänst. Hittills ha tre av i ärendet avsedda sju befattningshavare antagits i statstjänst. Ärendet är såvitt avser övriga befattningshavare föremål för utredning.

62. den 11 april 1945, i anledning av väckta motioner angående ändring av gällande bestämmelser om val av huvudmän i sparbank. (123.)
Ärendet har överlämnats till 1948 års sparbankssakkunniga.

63. den 2 maj 1945, i anledning av väckta motioner om beredande av pensionsrätt åt underläkare vid vissa sjukhus. (174.)
Anmäld och slutbehandlad den 1 april 1949.

64. den 13 juni 1945, i anledning av väckta motioner om tillämpning i full utsträckning inom det statliga pensionsväsendet av grundsatsen om pensionernas oantastbarhet. (348.)
I proposition den 1 april 1949 (nr 193) har Kungl. Maj:t föreslagit upphävande av de pensionsbestämmelser, enligt vilka ämbetsstraff samt skiljande från tjänsten i administrativ väg på grund av fel eller försummelse i tjänsten leda till att vederbörande endast blir berättigad till reducerad livränta. Sedan riksdagen i skrivelse den 24 maj 1949 (nr 324) anmält, att riksdagen bifallit propositionen, ha författningar utfärdats. (Jfr punkt 69 i bilaga II.) Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

65. den 15 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående ändrade grunder för beskattning av äkta makar m. m. (413.)
Jfr ovan punkterna 17 och 58. Sambeskattningssakkunniga ha avlämnat ett den 2 september 1949 dagtecknat betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande beskattning av äkta makar (SOU 1949: 47). Betänkandet är föremål för remissbehandling.

66. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944. (352.)
Ärendena under punkten 4 (föreningen Svenska blå stjärnan), punkten 6 (innehållande av tolagsersättning till städer vid bristande fullgörande av tullhusbyggnadsskyldighet), punkten 7 (stämpelbeläggning av myndigheternas expeditioner) och punkten 8 (indrivning av vissa kronans fordringar) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ovan punkt 31.)

67. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående utsträckning av statens sakrevisions granskningsrätt. (516.)
Anmäld den 20 juni 1947. Beträffande statens sakrevisions granskningsrätt i fråga om användningen av statsunderstöd utfärdades kungörelse den 11 juni 1948 (SFS nr 347). Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ovan punkten 38.)

68. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående redogöransvaret inom statsförvaltningen. (532.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

69. den 20 december 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till uppbördsförordning m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (609.)
Anmäld den 31 december 1945, varvid författningar utfärdades. Härefter har Kungl. Maj:t i proposition den 3 maj 1946, nr 261, framlagt förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen, m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat utom såvitt angår frågan om beskattning och utskyldsbetalning för sjömän. I denna del har ärendet överlämnats till sjömansskatteutredningen, som den 8 juni

1949 avgivit betänkande med förslag till lag om sjömansskatt m. m. (SOU 1949: 27). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

70. den 10 april 1946, i anledning av väckta motioner om hävande eller begränsning av den för staten gällande skattefriheten i fråga om kommunal fastighetsskatt. (163.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

71. den 8 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om omläggning av riksdagens budgetarbete. (218.)

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 har chefen för finansdepartementet tillkallat utredningsmän med uppdrag att verkställa vissa undersökningar rörande gällande budgetträtt och nuvarande budgetpraxis. (Jfr ovan punkten 37.)

72. den 11 maj 1946, i anledning av väckta motioner om viss ändring i och en allmän översyn av förordningen angående bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter. (219.)

Kungl. Maj:t har den 1 februari 1949 tillkallat särskild utredningsman med uppdrag att inom finansdepartementet biträda med den av riksdagen begärda översynen. Utredningsmannen har den 31 december 1949 avlämnat utredning i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

73. den 14 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående en omprövning av rätten å vissa ur statens pensionsfonder beviljade äldre lån. (223.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

74. den 21 maj 1946, i anledning av väckta motioner angående likalönsprincipens tillämpning inom det statliga avlöningssystemet. (255.)

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 januari 1947 har chefen för finansdepartementet tillkallat utredningsmän för utredning angående likalönsprincipens genomförande i statsförvaltningen.

75. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)

Vad angår ärendet under punkten 2 (försvarets tjänstebostäder) hade besparingsberedningen den 8 oktober 1941 tillkallat fastighetskamreraren hos byggnadsstyrelsen B. A. H. Löhr att såsom expert biträda vid undersökning rörande hyres-sättningen i staten tillhöriga fastigheter. Den sakkunniges verksamhet blev efter beslut av chefen för finansdepartementet i april 1943 inställd. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 juni 1946 har förordnats, att den sakkunnige skulle återupptaga ifrågakvarande utredningsarbete.

Beträffande ärendet under punkten 10 (kontrollen över medel, som av statliga myndigheter utbetalas till kommunala samfälligheter) har Kungl. Maj:t genom beslut den 18 april 1947 uppdragit åt riksräkenskapsverket att verkställa utredning och inkomma med förslag i ämnet.

Ärendena under punkten 11 (vissa befattningshavares anlitande för taxeringsuppdrag) och punkten 15 (iakttagelser beträffande kaninavelslånefonden med flera fonder; redogörelse för jordförmedlingsfonden med flera fonder; vissa iakttagelser beträffande allmänna och norrländska nyodlingsfonderna; rederilånefonden; statlig långivning för industriell verksamhet; iakttagelse beträffande vissa kristidsfonder m. m.; iakttagelser beträffande statens utlåningsverksamhet och fondförvaltning m. m.) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

76. den 19 juni 1946, angående de statliga publikationerna. (324.)
 Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1947 tillkallat tre sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning rörande modernisering, större spridning och eventuellt förbilligande av det statliga utredningstrycket. De sakkunniga ha den 28 december 1949 avlämnat betänkande med förslag i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
77. den 26 juni 1946, i anledning av väckta motioner angående sambandet mellan socialpolitik och beskattning. (436.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
78. den 18 december 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag angående bidrag till den internationella flyktingkommittén m. m. (561.)
 Anmäld den 23 maj 1947 och den 28 april 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.
79. den 10 april 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (7.)
 Anmäld den 30 juni samt den 3 och den 17 oktober 1947. Änyo anmäld den 11 juni 1948. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
80. den 12 april 1947, i anledning av väckta motioner om beredande av tjänste- och familjepension för föreståndare för icke förenade poststationer. (99.)
 Anmäld den 13 juni 1947, varvid generalpoststyrelsen anbefallts att verkställa utredning i ämnet.
81. den 19 april 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (111.)
 Anmäld den 25 april 1947, den 17 september 1948 och den 28 januari 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.
82. den 14 maj 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skattefrihet i vissa fall för realisationsvinst vid expropriation m. m., jämte en i ämnet väckt motion. (207.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 349. 1944 års allmänna skattekommitté har i sitt betänkande (Del III) den 24 februari 1949 behandlat bland annat frågan om ändring i beskattningen av expropriationsersättning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
83. den 20 maj 1947, om vidgat nordiskt samarbete inom utredningsväsendet och den offentliga förvaltningen. (203.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
84. den 30 maj 1947, i anledning av väckt motion om revidering av gällande tullförfattningar med hänsyn till trafikflygets utveckling. (271.)
 Anmäld den 13 juni 1947, varvid författning utfärdades (SFS nr 240). Änyo anmäld den 3 oktober 1947, därvid åt generaltullstyrelsen uppdrogs att i samråd med luftfartsstyrelsen verkställa av riksdagen begärd utredning.
85. den 18 juni 1947, angående effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning. (347.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

86. den 5 juli 1947, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

Vad angår ärendet under punkten 13 (översyn av vissa statliga taxor) har Kungl. Maj:t den 17 oktober 1947 uppdragit åt statens sakrevision att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet.

I fråga om ärendet under punkten 14 (revisorernas granskningsrätt beträffande statskontrollerade aktiebolag) se ovan punkt 38.

Ärendena under punkten 1 (önskemål beträffande riksdagens revisorers arbete, det statliga revisionsväsendet), punkten 11 (anställningsregistret), punkten 12 (anslagsformer vid anvisande av statsbidrag till byggnadsändamål) och punkten 16 (tullbehandlingen av spritdrycker och viner vid införsel genom Aktiebolaget Vin- och spritcentralen) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Beträffande ärendet under punkten 18 (utnyttjande av äldre arbetskraft inom förvaltningen) har chefen för finansdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 28 maj 1948 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning i fråga om pensionsåldern för anställningshavare i statens tjänst m. fl. ävensom därmed sammanhängande spörsmål. Vidare ha i propositionen den 11 mars 1949 (nr 132) gjorts vissa uttalanden i fråga om anställande av partiellt arbetsföra i statlig tjänst m. m., vilka uttalanden av riksdagen lämnats utan erinran i skrivelse den 28 maj 1949 (nr 342). Vissa föreskrifter i ämnet ha därefter meddelats i utfärdad författning (SFS nr 322).

87. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för förvärv för kronans räkning av nu återstående bruksåbohemman. (374.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

88. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen över städernas donationsjord. (461.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

89. den 14 juli 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hyresavdrag för folk- och småskollärarnas tjänstebostäder. (482.)

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 oktober 1947 har chefen för finansdepartementet tillkallat utredningsmän för granskning rörande utfallet av den allmänna klassificeringen av tjänstebostäderna för folkskolans lärare. Utredningen har den 29 april 1948 avlämnat en redogörelse för den verkställda granskningen. Ärendet har därefter anmälts den 3 juni 1949, varvid uppdrogs åt 1941 års lärlönesakkunniga att verkställa utredning och till finansdepartementet inkomma med förslag i frågan huruvida ändrade bestämmelser böra meddelas angående hyresavdragen för de till grupp C hänförliga tjänstebostäderna för folk- och småskollärare. Lärlönesakkunniga ha den 5 september 1949 inkommit med utredning och förslag i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

90. den 16 juli 1947, i anledning av väckt motion om rätt för kommun att anvisa medel till förstärkning av taxeringsnämndsordförandes arvode. (486.)

Anmald den 3 oktober 1947, varvid åt särskild sakkunnig uppdrogs att verkställa utredning av den i skrivelsen berörda frågan. Den sakkunnige har avgivit en den 30 januari 1949 dagtecknad utredning med förslag angående rätt för kommun att träffa särskilda anstalter för taxeringsarbetet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

91. den 10 mars 1948, i anledning av väckta motioner angående tullfri införsel till riket av maskiner och redskap för jordbrukets behov. (73.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

92. den 17 mars 1948, i anledning av väckta motioner angående restitution av bensinskatt till utövare av fiskerinäringen m. m. (97.)
Anmäld den 14 maj och den 12 november 1948. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande sistnämnda dag har chefen för finansdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga för utredning av de i motionerna berörda restitutionsfrågorna. De sakkunniga ha den 20 december 1949 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

93. den 10 april 1948, i anledning av 1947 års revisionsutrednings betänkande rörande riksdagens revisorers verksamhet, utom i vad det avser förslag till ändrad lydelse av § 72 riksdagsordningen. (107.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 357 och 358).

94. den 4 maj 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47. (155.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

95. den 5 maj 1948, i anledning av väckta motioner om tillämpning av skattepär i fråga om preliminär skatt. (181.)
Anmäld den 30 juli 1948, därvid särskilda sakkunniga förordnades att verkställa av riksdagen begärd översyn av lagstiftningen om skattebegränsning i syfte att möjliggöra den s. k. 80-procentspärrens tillämpning redan i fråga om den preliminära skatten. De sakkunniga ha den 4 december 1948 avgivit en promemoria i ämnet. Ärendet har härefter framlagts för 1949 års riksdag (proposition nr 122; SFS 1949 nr 175). Ärendet är därmed slutbehandlat.

96. den 12 maj 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av de statliga lagerhusen till Svenska spannmålsaktiebolaget. (200.)
Skrivelsen, som överlämnats från jordbruksdepartementet, har anmälts den 30 juni 1948 och den 3 juni 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

97. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (201.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1948.

98. den 13 maj 1948, angående beredande av möjlighet åt arbetsföra sockersjuka att söka och innehava befattningar i statens tjänst. (196.)
Skrivelsen, som överlämnats från socialdepartementet, har anmälts den 11 mars och den 3 juni 1949, vilken sistnämnda dag författning utfärdades (SFS nr 322). Ärendet är därmed slutbehandlat.

99. den 26 maj 1948, i anledning av väckt motion om utredning av frågan om reservbarnmorskornas pensionsförmåner. (224.)
Anmäld den 26 november 1948, varvid uppdrogs åt 1944 års pensionsutredning att verkställa utredning i den i skrivelsen berörda frågan. Sedan pensionsutredningen den 27 juni 1949 inkommit med utredning och förslag i ämnet, ha yttrandet häröver inhämtats från vissa myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

100. samma dag, i anledning av väckta motioner om avskaffande av fastighets-skatten, m. m. (229.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
101. samma dag, i anledning av väckta motioner angående inrättande av investeringsfonder för jordbruk m. m. (231.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
102. den 29 maj 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1948/49 till statens sinnessjukhus: avlöningar m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (234.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 juni 1949.
103. den 2 juni 1948, angående språklig granskning av lagförslag. (247.)
Ärendet har den 17 december 1948 överlämnats till trycksakskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt kommittén lämnade utrednings-uppdraget. (Jfr ovan punkt 76.)
104. den 19 juni 1948, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332)
Ärendena under punkterna 10 (vissa bötesandelar till länsstyrelsernas förfogande) och 24 (vissa till generaltullstyrelsens förfogande stående medel) ha anmälts den 18 juni 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 399 och 400), samt den 30 juni 1949. Dessa två ärenden äro därmed slutbehandlade.
I fråga om punkten 17 (avskrivning av vissa äldre kronouppbördstitlar) har Kungl. Maj:t den 10 september 1948 uppdragit åt riksräkenskapsverket att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.
Vad angår ärendet under punkten 18 (markegångsinstitutet) har Kungl. Maj:t den 10 september 1948 uppdragit åt kammarkollegiet att utreda frågan om markegångsinstitutets avveckling eller förenkling samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.
Beträffande punkten 21 (det statliga kommittéväsendet) har Kungl. Maj:t den 10 juni 1949 anbefallt 1949 års rationaliseringsutredning att vid utrednings-uppdragets fullgörande iakttaga vad i statsutskottets utlåtande den 11 juni 1948, nr 153, under punkten 21 anförts.
De under punkten 22 (vissa iakttagelser beträffande myndigheternas expens-utgifter) av revisorerna framförda synpunkterna ha beaktats i ett av Kungl. Maj:t den 21 januari 1949 till statsmyndigheterna utfärdat cirkulär angående begränsning av städningskostnaderna inom statsförvaltningen (SFS nr 42).
I fråga om punkten 23 (den officiella statistiken) se ämbetsberättelsen 1949 s. 337.
Beträffande punkten 25 (tullverkets taxa för extra förrättningar) har Kungl. Maj:t den 30 juli 1948 bemyndigat generaltullstyrelsen att fastställa och kungöra ny taxa för extra tullförrättningar.
Ärendet under punkten 20 (vissa synpunkter på det statliga blankettrycket) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
105. den 28 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne-reglering för övningslärare m. m. (390.)
Anmäld den 30 juni 1948, varvid författningar utfärdades (SFS nr 572 och 574).
Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

106. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1948/49. (391.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1949.

107. den 4 december 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Schweiz för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet samt beträffande skatter å kvarlåtenskap. (470.)
Anmäld och slutbehandlad den 1 april 1949, varvid författningar utfärdades (SFS nr 150—152).

108. den 9 december 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för vissa förutvarande anställningshavare vid av staten övertagna enskilda trafikföretag m. fl. ävensom efterlevande till sådana anställningshavare jämte en i ämnet väckt motion. (472.)
Anmäld den 17 december 1948, varvid uppdrogs åt järnvägsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till bestämmelser i ämnet. Sedan järnvägsstyrelsen den 8 mars 1949 inkommit med sådant förslag, har ärendet ånyo anmälts den 18 mars 1949. Ärendet är därmed slutbehandlat.

Av dessa ärenden äro alltså de under 6, 7, 23, 28, 43, 63, 78, 81, 93—98, 102 samt 106—108 omförmälda av Kungl. Maj:t inom finansdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 juni 1932, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (361.)
I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen slutbehandlad. Ärendet handlägges numera i finansdepartementet.
2. den 15 maj 1935, angående obligatorisk undervisning i folk- och småskolor i hälsovård m. m. (220.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 384. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
3. den 1 juni 1935, angående införande av gemensamma måltidstimmar. (267.)
Yttrande i ärendet har den 28 oktober 1942 inkommit från skolöverstyrelsen. Ärendet har den 22 november 1948 överlämnats till 1946 års skolkommision.
4. den 26 mars 1936, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna rörande förening av folkskolläroarbefattning med organist- eller klockarsyssla. (114.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 321. Sedan Kungl. Maj:t den 19 mars 1948 uppdragit åt 1941 års läroverstyrelsen att verkställa översyn av 1942 års kyrkomusikerutrednings förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna och därvid överarbeta de framlagda författningsförslagen med särskild hänsyn till den år 1947 genomförda löneregleringen för statliga m. fl. befattningshavare, ha läroverstyrelsen den 7 mars 1949 inkommit med förslag i ämnet. I proposition den 1 april 1949 (nr 199) har Kungl.

Maj:t för riksdagen framlagt förslag angående nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m. I skrivelse den 24 maj 1949 (nr 327) har riksdagen anmält sina beslut i anledning av nämnda proposition. Förevarande riksdagsskrivelse av den 26 mars 1936 är därmed slutbehandlad.

5. den 29 maj 1936, angående upprättande av ett statens filmarkiv. (273.) Anmäld den 18 september 1936, därvid statens biografbyrå anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i ärendet. Statens biografbyrå har den 19 februari 1946 inkommit med yttrande. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 9 juni 1939, angående utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (382.) Skrivelsen har, sedan i ämnet avgivet betänkande undergått remissbehandling, i vissa delar varit föremål för beslut. Delvis är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.) Ärendet är, i vad avser frågan om inrättande av en kameral avdelning inom skolöverstyrelsen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr Kungl. Maj:ts proposition 1941 nr 176, s. 98.) Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 har chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallat sakkunniga för utredning rörande skolöverstyrelsens organisation.

8. den 18 juni 1941, angående inrättande av ett nordiskt institut med uppgift att fördjupa och stärka den nordiska samhörigheten. (348.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 339. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 10 juni 1942, angående åstadkommande av en undervisnings- och upplysningsfilm, belysande regeringens och riksdagens arbetsförhållanden. (326.) Anmäld den 18 september 1942, därvid statens informationsstyrelse anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och yttrande i ärendet. Sedan nämnda utredning den 4 maj 1943 inkommit och skolöverstyrelsen den 16 juni 1943 avgivit yttrande däröver, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.) Punkten 8 angående tryckeriernas leveranser till kungl. biblioteket samt universitetsbiblioteken. Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 340. Ärendet har den 30 juni 1949 anmälts, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigats tillkalla sakkunniga för utredning rörande mikrofilmningens användning inom svenskt arkiv- och biblioteksväsen.

11. den 18 maj 1943, angående förbättrad lägre handelsundervisning m. m. (200.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 351. Ånyo anmäld den 14 februari 1947 (proposition 1947:102). Ärendet är i vissa delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 9 juni 1943, angående effektiviserad yrkesvägledning för ungdom. (295.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1944 s. 233 och 1945 s. 341. Skrivelsen har den 14 februari 1947 remitterats till 1946 års skolkommission.

13. den 25 maj 1944, angående åtgärder för förbättrad simkunnighet. (297.) Skrivelsen har den 3 december 1946 överlämnats till 1946 års skolkommission för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget.

14. den 14 juni 1944, angående modernisering av almanackans namnlängd. (376.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 20 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (368.)

I vad skrivelsen rör den av riksdagen begärda utredningen i fråga om löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna m. m. anmäld den 12 augusti 1944, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga för ifrågavarande utredning. De sakkunniga överlämnade med skrivelse den 16 juni 1948 betänkande med utredning och förslag angående lönerreglering för lärarna vid de statsunderstödda privatläroverken, vilket ärende är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 15 maj 1945, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

I vad avser den av riksdagen under punkten 151 begärda utredningen angående mellaninstanserna i ärenden angående folkskoleväsendet och vad därmed står i samband har skrivelsen anmälts den 19 oktober 1945, därvid uppdrogs åt 1945 års folkskolesakkunniga att verkställa nämnda utredning. (Jfr även SFS 1946 nr 32.) De sakkunniga ha den 18 juni 1948 inkommit med betänkande i ämnet (SOU 1948: 28), vilket varit föremål för remissbehandling. I vad avser den av riksdagen under punkten 222 avsedda frågan om utbildning av yrkeslärare har skrivelsen ånyo anmälts den 21 december 1945, därvid uppdrogs åt överstyrelsen för yrkesutbildning att verkställa utredning i ifrågavarande hänseende. Överstyrelsen har den 8 oktober 1947 avgivit betänkande (SOU 1947: 55). Betänkandet har varit föremål för remissbehandling. I vad avser av riksdagen under punkten 97 begärd utredning har skrivelsen anmälts den 29 november 1946, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga. De sakkunniga ha den 5 november 1948 inkommit med betänkande angående student-sociala åtgärder (SOU 1948: 42), vilket varit föremål för remissbehandling. Skrivelsen är i dessa delar alltjämt icke slutbehandlad.

17. den 19 maj 1945, angående det kyrkliga kollektivärendet. (235.)

Anmäld den 5 oktober 1945, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa utredning av den i riksdagens skrivelse avsedda frågan. De sakkunniga ha den 15 juni 1948 avgivit betänkande (SOU 1948: 38). Detta betänkande har varit föremål för remissbehandling. Delvis anmäld den 29 oktober 1948, därvid beslöts skrivelse till kyrkomötet (nr 2). Kyrkomötet har i skrivelse den 7 december 1948 (nr 16) avgivit förslag till förordning angående kollekt. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 29 juni 1945, angående avskaffande av den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m. (470.)
Anmäld den 13 juli 1945, därvid kammarrådet E. H. Schalling förordnades att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen. Den sakkunnige har den 14 oktober 1947 avgivit betänkande (SOU 1947: 56). Detta betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling.
19. den 30 juni 1945, angående åtgärder för förbättring av läroböcker m. m. (508.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 354. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
20. samma dag, i anledning av väckt motion om ändring i gällande kyrkolagstiftning rörande kyrkas upplåtande för annat ändamål än gudstjänst. (529.)
Anmäld och slutbehandlad den 7 oktober 1949.
21. samma dag, angående drunksolyckornas bekämpande. (533.)
Anmäld den 30 juni 1948, därvid sakkunniga tillkallades för utredning angående folkbadsfrågan och vissa därmed sammanhängande spørsmål. Ärendet handlägges numera i inrikesdepartementet.
22. den 6 februari 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (15.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 278. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
23. den 20 mars 1946, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om kvinnas behörighet till prästämbete m. m. (67.)
Anmäld den 28 juni 1946, därvid statsrådet Quensel bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning av frågan om kvinnas behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster.
24. den 10 april 1946, angående en översyn av riksheraldikerämbetet. (179.)
Anmäld den 3 juni 1949, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla en sakkunnig för översyn av riksheraldikerämbetets former för organisation och finansiering.
25. samma dag, angående räntan å byggnadsförskott ur kyrkofonden. (180.)
Anmäld den 31 augusti 1949, därvid utfärdades kungörelse (SFS nr 481). Ärendet är därmed slutbehandlat.
26. den 29 maj 1946, angående kontroll av den privata kursverksamheten för yrkesutbildning. (283.)
Anmäld den 20 december 1946, därvid skrivelsen överlämnades till 1946 års skolkommision för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommissionens uppdrag. Kommissionen har den 29 oktober 1949 inkommit med utredning beträffande privata skolor för yrkesutbildning med förslag om bestämmelser om tillsyn. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
27. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)
Punkten 12 angående utbetalningen av vissa anslag till undervisningsväsendet. Anmäld den 18 juni 1949, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning rörande skolöverstyrelsens organisation.

28. den 29 juni 1946, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring av gällande bestämmelser om försäljning av kyrklig jord. (378.)
Anmäld den 20 december 1946, därvid kammarkollegiet anbefalldes att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

29. den 26 mars 1947, i anledning av väckta motioner om upphävande av bestämmelserna i 1823 års cirkulär angående kyrkovaktares utväljande. (91.)
Ärendet är efter remissbehandling beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 23 april 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till bidrag till avlöning åt landsantikvarier jämte i ämnet väckta motioner. (128.)
Anmäld den 6 juni 1947, därvid riksantikvarieämbetet anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, som kunde föranledas av vad riksdagen i skrivelsen anför. Riksantikvarieämbetet har med anledning härav hemställt om utredning genom särskilda sakkunniga. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. samma dag, angående adoptiv- och utomäktenskapliga barns kyrkobokföring. (133.)
Anmäld den 5 december 1947, därvid samtliga domkapitel anbefalldes att inkomma med utlåtanden i ärendet. Sedan svar inkommit, har ärendet den 6 juli 1948 remitterats till statistiska centralbyrån för utlåtande.

32. den 30 juni 1947, angående bokförlagsverksamheten och bokdistributionen. (456.)
Anmäld den 26 juni 1948, därvid sakkunniga tillkallades för utredning rörande åtgärder för att ge större spridning åt god litteratur samt rörande författarnas ställning och villkor.

33. den 14 juli 1947, i anledning av väckta motioner angående anvisande av medel för inlösen av den s. k. Fjärås Bräcka i Halland m. m. (484.)
Skrivelsen har den 29 november 1947 överlämnats från jordbruksdepartementet. I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer, nämligen det i motionen II: 287 berörda spörsmålet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 13 maj 1948, angående förenklade val av ordinarie folkskollärare. (198.)
Anmäld den 30 juni 1948, därvid skolöverstyrelsen anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, som kunde föranledas av vad riksdagen i skrivelsen anför. Sedan överstyrelsen den 6 augusti 1948 och den 25 april 1949 yttrat sig i ämnet, har ärendet den 27 maj 1949 anmälts. Ärendet är därmed slutbehandlat.

35. den 22 maj 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillgodosende av universitetets i Lund och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningars i Lund behov av tomtmark jämte i ämnet väckta motioner. (215.)
Anmäld den 30 juni 1948, därvid större akademiska konsistoriet vid universitetet i Lund anbefalldes att upptaga förnyade förhandlingar med Malmöhus läns landstings förvaltningsutskott i syfte att ernå definitiv överenskommelse rörande vissa markutbyten och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till sådant avtal. Konsistoriet har den 27 juni 1949 inkommit med förslag till avtal, vilket den 20 juli 1949 remitterats till skolöverstyrelsen.

36. den 5 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa fastigheter i Skara och Lund. (268.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 januari 1949.

37. den 20 juli 1948, i anledning av inom riksdagen väckt motion, föranledd av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tryckfrihetsförordning. (443.) Skrivelsen, som den 13 januari 1949 överlämnats från justitiedepartementet, är i fråga om den av riksdagen begärda utredningen om överlämnande av det i 4 kap. 7 § av förslaget till ny tryckfrihetsförordning åsyftade granskningsexemplaret av tryckt skrift till norrländskt bibliotek beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 1, 4, 20, 21, 25, 34 och 36 omförmälda av Kungl. Maj:t inom ecklesiastikdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 15 mars 1935, angående ett rationellt och vinstgivande tillgodogörande av svenska frukter och bär. (75.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelserna 1948 s. 326 och 1949 s. 356. Sedan 1948 års livsmedelslagstiftningssakkunniga den 26 september 1949 avgivit betänkande i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

I vad skrivelsen avsetts till handläggning på jordbruksdepartementets föredragning och ej slutbehandlats, nämligen beträffande punkten 9, utnyttjande av kronans fiskevatten, föreligger ett av fiskevattensutredningen den 1 september 1939 avgivet betänkande (SOU 1939: 28) jämte yttranden däröver av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Kungl. Maj:t har i brev den 21 mars 1941 till de myndigheter, vilka förvalta kronans fiskevatten, i anslutning till nämnda betänkande framlagt vissa synpunkter i avseende å nämnda förvaltning, som borde vinna beaktande i skrivelsens syfte. Sedan fiskerättskommittén den 31 juli 1947 avgivit förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 7 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till höjande av skogsbrukets ekonomiska bärkraft m. m. (274.)

1936 års skogsutredning har den 11 februari 1943 avgivit betänkande med förslag berörande skogsbrukets transportfrågor (vägar och järnvägar) (SOU 1943: 4). I övrigt har skrivelsen överlämnats till skogsstyrelsen för behandling i samband med styrelsens övertagande av de 1936 års skogsutredning åvilande arbetsuppgifterna.

4. den 22 maj 1936, angående utredning av smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse m. m. (255.)

Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 10 april 1937, i anledning av väckta motioner angående anordnande av småbrukarkurser m. m. (133.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1947 s. 356, 1948 s. 327 och 1949 s. 357. Ärendet har behandlats i proposition nr 124 till 1949 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

6. den 24 april 1937, i anledning av väckta motioner angående omorganisation av kontrollen över tillverkning av och handel med margarin m. m. (207.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelserna 1948 s. 327 och 1949 s. 357. Sedan 1948 års livsmedelslagstiftningssakkunniga den 26 september 1949 avgivit betänkande i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 1 juni 1938, i anledning av väckt motion angående utredning av lantbrukets lärlingsfråga. (371.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelserna 1948 s. 327 och 1949 s. 357. Ärendet har behandlats i proposition nr 124 till 1949 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

8. den 6 maj 1939, i anledning av väckta motioner om fortsatt tillämpning av lagen den 17 juni 1932 angående ytterligare utsträckning av lagen den 22 juni 1928 om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt. (228.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1949 s. 357. Sedan kammarkollegiet den 17 februari 1949 inkommit med utredning i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 8 juni 1940, angående åtgärder mot nedskräpande eller vandalisering och förstöring av mark eller vatten inom bebyggda områden eller i dessas närhet. (358.)

Skrivelsen har överlämnats till naturskyddsutredningen. Utredningsarbetet pågår.

10. den 17 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark m. m. (246.)

Efter remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande ordnandet av kontrollen över handeln med utsäde. (265.)

Sedan lantbruksstyrelsen den 4 juli 1941 erhållit uppdrag att verkställa utredning i ämnet, ha statens centrala frökontrollanstalt och statens skogsforskningsinstitut i gemensamt utlåtande den 28 maj 1946 över en av norrlandskommittén gjord framställning om revidering av lagen den 14 juni 1928 (nr 289) angående handel med utsädesvaror i samråd med lantbruksstyrelsen avgivit förslag till ny lag angående handel med utsädesvaror. En särskilt tillkallad utredningsman har inkommit med en promemoria i ämnet angående kontroll över handeln med skogsfrö och skogsplantor. Kungörelse med vissa bestämmelser angående införsel av skogsfrö och skogsplantor har utfärdats den 3 juni 1949 (nr 446). I övrigt är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 11 juni 1941, angående åtgärder till bevarande och skydd av sådana områden i vårt land, som böra bibehållas för framtiden som ursprungliga landskapstyper. (317.)

Anmald den 27 september 1946, därvid föredragande statsrådet bemyndigades tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning rörande lagstiftning angående naturskyddet m. m. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas. (Jfr ärendet under punkten 17.)

13. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1949 s. 358. Ärendet har behandlats i proposition nr 79 till 1949 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

14. den 6 maj 1944, i anledning av väckta motioner om anordnande av utbildning för skötsel av jordbruksmaskiner. (255.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1949 s. 358. Ärendet har behandlats i proposition nr 124 till 1949 års riksdag. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

15. den 13 maj 1944, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för fördelning av kostnad för byggande och underhåll av skogsvägar. (271.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelserna 1948 s. 328 och 1949 s. 358. Skogsstyrelsen har i samråd med lantmäteristyrelsen den 28 januari 1949 avgivit betänkande i ämnet. Skrivelsen har därefter den 12 februari 1949 överlämnats till kommunikationsdepartementet. (Jfr punkten 5 under kommunikationsdepartementet.)

16. den 26 maj 1944, i anledning av väckt motion angående förbättrade bestämmelser om utmärkning av och skydd för fiskredskap mot översegling, m. m. (308.)

Skrivelsen har överlämnats till fiskerättskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén lämnade uppdraget. Kommittén, som den 31 juli 1947 avgivit betänkande med förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar, har därvid förklarat, att ifrågavarande spörsmål återstode till behandling. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 5 december 1947 förordnat, att kommitténs arbete skulle upphöra, är skrivelsen alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen den 25 juni 1909 (nr 56, s. 1) angående naturminnesmärkens fredande, m. m. (316.)

Sedan vetenskapsakademien, som anbefallts att genom sin naturskyddskommitté verkställa den genom ifrågavarande skrivelse begärda utredningen, den 14 september 1946 inkommit med utredning i ämnet, har skrivelsen ånyo anmälts den 27 september 1946, därvid föredragande statsrådet bemyndigades tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning rörande lagstiftning angående naturskyddet m. m. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas.

18. den 28 juni 1944, i anledning av väckt motion angående revision av åborättslagen. (414.)

Ärendet har anmälts den 2 september 1949. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

19. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1943—den 30 juni 1944. (352.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelserna 1948 s. 330 och 1949 s. 359. Ärendet har i återstående del anmälts den 3 juni 1949. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

20. den 11 maj 1946, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen om rätt till jakt. (225.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelserna 1948 s. 330 och

1949 s. 360. Anmäld den 14 januari 1949, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades tillkalla en utredningsman ävensom högst sju sakkunniga att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa jaktlagstiftningsfrågor m. m. Utredningsman tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas.

21. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning om effektivisering och utvidgning av kontrollföreningsverksamheten. (226.) Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelserna 1948 s. 330 och 1949 s. 360. Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 22 maj 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 243, angående reglering av sockernäringen i riket m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner. (259.) Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1949 s. 360. Ärendet har behandlats i proposition nr 195 till 1949 års riksdag. Skrivelsen har anmälts den 16 september 1949 och är därmed slutbehandlad.

23. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.) Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelserna 1948 s. 331 och 1949 s. 360. Beträffande punkten 15 har ärendet anmälts den 28 oktober 1949, därvid lantbruksstyrelsen anbefalldes att verkställa den av riksdagen begärda översynen. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

24. den 28 juni 1946, angående det statliga inflytandet inom sockerindustrien. (475.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 26 mars 1947, i anledning av väckta motioner angående lagstadgad kontroll över handeln med s. k. bekämpningsmedel. (86.) Skrivelsen har överlämnats till 1949 års växtskyddsutredning för att tagas under övervägande vid fullgörandet av det utredningen lämnade uppdraget. Utredningen avvaktas.

26. den 19 juni 1947, i anledning av väckt motion angående obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare. (363.) Anmäld den 14 januari 1949, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades tillkalla en utredningsman ävensom högst sju sakkunniga att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa jaktlagstiftningsfrågor m. m. Utredningsman tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas.

27. den 5 juli 1947, i anledning av väckt motion om utredning och förslag rörande erforderliga åtgärder på den skogliga statistikens område. (375.) Anmäld den 22 september 1949, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades tillkalla högst fem sakkunniga att verkställa utredning och avgiva förslag angående utformningen av den skogliga statistiken. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas.

28. den 16 mars 1948, i anledning av väckta motioner angående revision av lagen om förlängning av tiden för vissa servitut. (83.) Skrivelsen har den 3 december 1948 överlämnats till fastighetsbildningssakkunniga för att tagas under övervägande vid fullgörandet av de sakkunnigas uppdrag. Utredningen avvaktas.

29. den 19 juni 1948, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.)

I vad på jordbruksdepartementet ankommer har ärendet under punkten 13, märkning av kött och skinn av dödat villebråd, överlämnats till 1949 års jaktutredning. (Jfr punkten 68 här nedan under inrikesdepartementet.) Ärendet under punkten 29 i skrivelsen, förvaltning och utbetalning av fiskeavgiftsmedel, har anmälts den 15 oktober 1948, därvid uppdrogs åt fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan. Beträffande punkterna 31, vissa åtgärder i skogsbefrämjande syfte, och 35, domänverkets anläggningsverksamhet, är skrivelsen beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 5, 7, 13—15, 18, 19, 22 och 23 omfördälda av Kungl. Maj:t inom jordbruksdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 3 juni 1924, angående åtgärder för hävande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. (242.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 360. De tillkallade sakkunniga för utredning rörande frågan om revision av förordningen angående handeln med vissa begagnade föremål m. m. ha den 10 mars 1947 avgivit betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods (SOU 1947: 22). I betänkandet framlägges jämväl förslag till ändringar i det av socialstyrelsen den 8 mars 1943 avgivna förslaget till förordning angående idkande av pantlånerörelse. Anmäld den 1 april 1949 i proposition nr 201. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

2. den 18 maj 1934, angående den praktiska utbildningen av maskinistelever. (257.)

Sedan kommerskollegium den 12 och den 25 november 1941 inkommit med utredning och förslag i ärendet, har detsamma överlämnats till de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 tillkallade sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande utbildningen av befäl för handelsflottan och vissa därmed sammanhängande frågor (1943 års sjöbefälssakkunniga). De sakkunniga ha den 30 april 1947 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1947: 31). Anmäld den 3 januari 1949 (tionde huvudtiteln, s. 27). Ärendet är i vissa delar alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 5 april 1935, i anledning av väckta motioner angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag m. m. (141.)

Ärendet har överlämnats från justitiedepartementet. Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 s. 279, 1938 s. 284, 1939 s. 282 och 1940 s. 304. Den 24 januari 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst nio utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av en pensionering för anställda i privat tjänst. Utredningsmän tillkallades den 28 samma månad (Pensionsutredningen). Utredningsarbetet pågår.

4. den 6 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till ernående av ökad säkerhet till sjöss. (291.)
Sedan Kungl. Maj:t den 22 maj 1936 anbefallt kommerskollegium att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med den av riksdagen begärda utredningen ävensom med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, har kommerskollegium i betänkande den 28 oktober 1937 inkommit med utlåtande och förslag i ämnet. Förslaget har därefter för övervägande överlämnats till 1946 års sjömanskommitté. Utredningsarbetet pågår.

5. den 5 juni 1936, angående reformering av pantlånerörelsen. (275.)
Se ärendet under punkten 1 här ovan. Anmald och slutbehandlad den 1 april 1949.

6. den 1 juli 1943, i anledning av väckta motioner om bemanningsbestämmelser för handelsfartyg. (462.)
Anmald den 18 januari 1946. Frågan om bemanningsbestämmelserna för handelsfartyg ingår i 1946 års sjömanskommittés uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 4 här ovan.)

7. den 3 juni 1944, i anledning av väckt motion angående utredning rörande lagstiftning om företagarpension. (325.)
Den 24 januari 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst nio utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av en pensionering för anställda i privat tjänst. Utredningsmän tillkallades den 28 samma månad (Pensionsutredningen). Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 3 här ovan.)

8. den 7 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1945 s. 280 och 1946 s. 395. Beträffande punkten 44, i vad densamma avser vissa av riksdagen begärda utredningar, har chefen för handelsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1945 tillkallat sakkunniga att verkställa utredning rörande möjligheterna att främja hantverkets och småindustriens utveckling (småföretagsutredningen). De sakkunniga ha den 4 februari och den 27 maj 1946 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1946:22 och 40). Med utgångspunkt från vissa i nämnda betänkanden framlagda förslag har inom handelsdepartementet utarbetats en promemoria angående åtgärder ägnade att främja utvecklingen inom hantverk och småindustri. Ärendet är alltjämt, så vitt avser punkten 44, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 27 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (429.)
Anmald den 22 september och den 24 november 1944, den 2 november 1945, den 17 maj och den 15 november 1946 samt den 23 juli, den 10 september och den 15 oktober 1948. Beslutet den 22 september 1944 innefattade bland annat uppdrag åt norrlandskommittén att verkställa av riksdagen begärd utredning av frågan om sättet för isbrytningens ordnande utefter norrlandskusten. Norrlandskommittén har den 17 juni 1948 avgivit betänkande med förslag angående isbrytningens ordnande längs norrlandskusten m. m. (SOU 1948:31). Med överlämnande av bland annat nyssnämnda betänkande uppdrog Kungl. Maj:t den 23 juli 1948 åt kommerskollegium att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med

förslag till åtgärder för främjande av landets isbrytarverksamhet. — Ärendet är i vad det avser anskaffande av ytterligare en statsisbrytare slutbehandlat genom beslutet den 15 oktober 1948 (prop. nr 303, bil. 6, p. 3). Återstående frågor upptagas till behandling i eventuell proposition angående hjälpisbrytare.

10. den 12 juli 1944, i anledning av väckta motioner om överflyttning till yrkesinspektionen av frågor rörande arbetarskyddet ombord å fartyg. (452.)

Genom beslut den 14 september 1944 har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1938 års arbetarskyddskommitté att verkställa utredning av frågan om arbetarskyddet ombord å fartyg. Utredningen avvaktas.

11. den 7 juni 1945, i anledning av väckta motioner om förstatligande av de svenska gat- och kantstensindustrierna. (326.)

Den 4 januari 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande rationalisering av gat- och kantstensindustrierna. De sakkunniga (1946 års stenindustriutredning) ha den 22 september 1949 avgivit betänkande med förslag till vissa åtgärder till rationalisering av gat- och kantstensindustrien (SOU 1949: 44). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 20 juni 1945, angående marknadsförhållandena inom jordbruksmaskinbranschen. (390.)

Den 31 januari 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommerskollegium att verkställa av riksdagen i skrivelsen begärd utredning i ämnet. Utredningen avvaktas.

13. den 29 juni 1945, angående ålderspension åt fiskare m. m. (468.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 30 juni 1945, angående skoindustriens organisation m. m. (510.)

Den 26 oktober 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning rörande sko- och garveriindustriernas samt sko- och läderhandelsnäs sysselsättnings- och effektivitetsproblem. Utredningsmän tillkallades samma dag (1945 års skoutredning). Utredningsarbetet pågår.

15. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning om centralisering och rationalisering av försäkringsverksamheten m. m. (530.)

Den 26 oktober 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sju utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om en rationalisering och eventuell centralisering av försäkringsväsendet. Samma dag tillkallade utredningsmän (1945 års försäkringsutredning) ha den 15 juni 1949 avgivit dels ett principbetänkande rörande försäkringsväsendet och dels ett betänkande med förslag till lag om trafikförsäkring m. m. (SOU 1949: 25 och 26). Utredningsarbetet fortgår.

16. den 4 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till om- och tillbyggnadsarbeten vid statens skeppsprovninganstalt m. m. (287.)

Anmäld den 27 augusti och den 12 november 1948. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 26 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till uppförande av byggnader för konserveringsforskning m. m. (406.)

Anmäld den 30 augusti och den 25 oktober 1946 samt den 10 oktober 1947. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 28 juni 1946, angående kvalitetskontroll av vissa varor. (473.)

Den 28 juni 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst åtta utredningsmän att undersöka och avgiva förslag i frågan, hur en intensifierad forsknings- och upplysningsverksamhet avseende förhållandet mellan konsumtionsvarornas pris och kvalitet lämpligen borde organiseras. Den 29 juni 1946 tillkallade utredningsmän (1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning) ha den 19 maj 1949 avgivit betänkande angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning (SOU 1949: 18). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. samma dag, angående samhällets kontroll över landets malm- och mineraltillgångar. (474.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 1 juli 1946, i anledning av väckta motioner om förläggande till Västerbottens län av ett statligt eller under statlig medverkan tillkommet pappersbruk. (453.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 26 april 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt jämte en i ämnet väckt motion. (147.)

Skrivelsen har den 9 maj 1947 anmälts och slutbehandlats beträffande av riksdagen anvisat anslag för ändamålet. Vad angår av riksdagen i skrivelsen begärd utredning bemyndigade Kungl. Maj:t den 10 juli 1947 chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande möjligheterna att ernå en förbättring av pensioneringen hos handelsflottans pensionsanstalt för sjöfolk av manskapsklass och därmed sammanhängande frågor. Samma dag tillkallade utredningsmän (1947 års sjömanspensionsutredning) ha den 17 januari 1948 avgivit betänkande angående förbättrad pensionering för sjömän. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 20 maj 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)

Anmäld den 30 juni och den 25 juli 1947, den 9 april och den 30 juni 1948 samt den 22 september 1949. Skrivelsen är därmed slutbehandlad utom beträffande punkterna 26, 37, 67 och 76, punkten 76 i vad densamma avser av riksdagen begärd utredning rörande frågan om inrättande av en statens kulturfond. Den 30 juni 1948 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst tre utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågorna om de ändamål, till vilka lotterimedel, som icke skola tillföras allmänna budgeten, böra utgå, samt om formerna för medlens fördelning. Utredningsmän tillkallades den 17 juli 1948 (1948 års utredning om en statens kulturfond). Utredningsarbetet pågår.

23. den 4 juni 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till nybyggnad vid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation m. m. (273.)

Anmäld den 25 februari 1949. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 10 juni 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning. (300.)
Anmäld den 10 oktober 1947. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 17 här ovan.)

25. den 18 juni 1947, angående textil- och beklädnadsindustriens organisation m. m. (348.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 28 juni 1947, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till teckning av ytterligare aktier i Svenska skifferoljeaktiebolaget. (381.)
Anmäld den 5 mars 1948 och den 16 september 1949. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till teckning av ytterligare aktier i Norrbottens järnverk aktiebolag m. m. (390.)
Anmäld den 24 september 1948. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till djupborrning efter salt och olja m. m. i Skåne. (401.)
Anmäld den 25 juli och den 7 november 1947, den 20 augusti och den 1 oktober 1948 samt den 9 september 1949. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till teckning av aktier i aktiebolaget Atomenergi m. m. (403.)
Anmäld den 19 september 1947 och den 4 februari 1949. Skrivelsen är numera slutbehandlad.

30. den 30 juni 1947, angående den elektriska industrien. (458.)
Den 30 juni 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t statsrådet Kock att tillkalla högst tio utredningsmän att verkställa undersökning och avgiva förslag i frågan om elbranschens utbyggnad, konkurrens- och strukturförhållanden. Utredningsmän tillkallades den 15 augusti 1947 (1947 års elbranschkommitté). Utredningsarbetet pågår.

31. den 5 juli 1947, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)
Vad angår i skrivelsen under punkten 17 gjord anhållan om utredning rörande gällande lotstaxsystem och lotspersonalens avlöningsförhållanden m. m., i vilken del skrivelsen överlämnats från finansdepartementet för handläggning, har Kungl. Maj:t den 30 december 1947 bemyndigat chefen för handelsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet. Utredningsmän tillkallades den 21 februari 1948 (1948 års lotskommitté). Utredningsarbetet pågår.

32. den 10 mars 1948, i anledning av väckt motion angående åtgärder för

effektivisering av förberedelsen till och förandet av Sveriges handelsavtalsförhandlingar. (49.)

Den 29 oktober 1948 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst tolv utredningsmän för att utreda frågan om lämpliga åtgärder ägnade att effektivisera förberedelserna till och bedrivandet av Sveriges handelsavtalsförhandlingar jämte därmed sammanhängande spörsmål. Utredningsmännen, vilka tillkallades den 12 november 1948 (utredning angående Sveriges handelsavtalsförhandlingar), ha den 1 november 1949 avgivit utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. (SOU 1949: 57). Utredningsarbetet fortgår.

33. den 17 mars 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1948/49 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)

Anmäld den 30 april, den 14 maj, den 4, 17 och 30 juni samt den 23 juli 1948 och den 4 februari 1949. Skrivelsen är numera slutbehandlad.

34. den 4 maj 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 till täckande av vissa kostnader för Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet. (154.)

Anmäld den 14 maj och den 24 september 1948 samt den 22 april 1949. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

35. den 5 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utbyggnad av staten tillhöriga gruvanläggningar i Malå socken m. m. (251.)

Anmäld den 17 juni 1948. Ärendet är i viss del alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. den 30 juni 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn. (428.)

Anmäld den 30 juni 1948, varvid utfärdades lag om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn (SFS nr 495), samt den 1 oktober 1948 och den 20 maj 1949. Skrivelsen är numera slutbehandlad.

Av dessa ärenden äro alltså de under 1, 5, 26, 29, 33, 34 och 36 omförmälda av Kungl. Maj:t inom handelsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

10. Inrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 maj 1907, angående ordnandet av apoteksväsendet efter utgången av år 1920. (135.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 316 med hänvisning. Ärendet är föremål för övervägande inom 1946 års läkemedelsutredning.

2. den 8 juni 1927, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag rörande statsbidrag till bestridande av kostnaderna för den allmänna sjukvården i riket. (318.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 313 med

hänvisning och 1948 s. 335. 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården ha den 8 november 1948 avgivit betänkande angående statsbidragssystemet för den slutna kroppssjukvården (SOU 1948: 48), vilket betänkande efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 1 juni 1935, angående åtgärder för anläggning av badinrättningar på landsbygden. (268.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 350. Frågan är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 tillkallade sakkunniga för utredning angående folkbadsfrågan och vissa därmed sammanhängande spörsmål (statens folkbadsutredning).

4. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 317. Det i skrivelsen behandlade spörsmålet om indragning av nu utgående ersättning till tulltjänstemän för deras bestyr med gränskontrollen har upptagits till behandling av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 november 1945 tillkallade sakkunniga för utredning angående arbetsuppgifterna för tullverkets kust- och gränsbevakning jämte därmed sammanhängande frågor (kust- och gränsbevakningsutredningen). De sakkunniga ha den 22 april 1948 avgivit betänkande angående arbetsuppgifterna för tullverkets kust- och gränsbevakning. Frågan har sedermera upptagits för ytterligare utredning av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1948 tillkallade sakkunniga för utredning om löneställningen för kust- och gränsbevakningspersonalen.

5. den 28 februari 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av rätt för municipalsamhälle att upprätta högre folkskola. (62.)

Ärendet är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 mars 1946 tillkallade sakkunniga för översyn av den kommunala lagstiftningen (1946 års kommunallagskommitté).

6. den 2 maj 1936, i anledning av väckt motion om utvidgning av rätten att erhålla lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. (202.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 s. 318. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 5 maj 1936, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för statsbidrag till avlöning av vissa befattningshavare vid polisväsendet. (209.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 350 med hänvisning. Frågan är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 tillkallade sakkunniga för utredning rörande polisväsendets organisation (1948 års polisutredning). (Jfr ärendet under punkten 18.)

8. den 20 maj 1936, i anledning av väckta motioner angående en utvidgad livsmedelslagstiftning. (243.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 318 med hänvisning samt 1949 s. 368. 1948 års livsmedelssakkunniga ha den 26 september 1949 avgivit betänkande med förslag till livsmedelsstadga (SOU 1949: 43), vilket betänkande är föremål för remissbehandling.

9. den 23 maj 1936, angående åtgärder för utrotande av vägghyran i hela landet. (264.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1945 s. 308. Ärendet är i vissa delar fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
10. den 18 juni 1936, i anledning av väckta motioner angående offentliga nöjestillställningar m. m. (353.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 351. Chefen för inrikesdepartementet bemyndigades den 22 september 1949 tillkalla sakkunniga för översyn av ordningsstadgan. Sakkunniga ha tillkallats. (Jfr ärendet under punkten 20.)
11. den 28 april 1937, angående sättet för erläggande av vårdavgifter vid statens sinnessjukhus. (229.)
 Den 2 juli 1937 anbefalldes socialstyrelsen och medicinalstyrelsen att i anledning av skrivelsen verkställa erforderlig utredning samt däröver avgiva utlåtande. Sedan utlåtanden inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
12. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om det kommunala revisionsväsendet. (266.)
 Ärendet är föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.
13. den 26 maj 1937, angående de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadliksnande samhällen. (339.)
 Anmäld den 19 maj 1939, därvid chefen för socialdepartementet bemyndigades att utse sakkunniga för verkställande av ytterligare utredning rörande frågan om de civila tjänsteläkarnas ställning i städer med över 5 000 invånare. Utredningsarbetet vilar tillsvidare.
14. den 2 juni 1937, angående central bearbetning av de vid inskrivningsförrättningarna inhämtade hygieniska uppgifterna. (340.)
 Anmäld den 18 juni 1937, därvid statistiska centralbyrån anbefalldes att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet. Statistiska centralbyrån har den 5 december 1947 avlämnat en promemoria i ämnet, vilken efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
15. den 5 mars 1938, i anledning av väckta motioner om viss ändring i bestämmelserna om sättet för val av förstakammarledamöter i stad, som utgör egen valkrets. (83.)
 I skrivelsen avhandlade spörsmål äro föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.
16. den 18 maj 1938, angående yngre sjukhusläkares avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. (282.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 321. Medicinalstyrelsen har den 29 september 1947 avgivit utredning om den öppna läkavården i riket (SOU 1948:14), vilken efter remissbehandling är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
17. den 25 maj 1938, angående vissa ändringar i gällande vapenkungörelse. (326.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 355. Kungl. Maj:t har den 4 mars 1949 avlåtit proposition (nr 95) till riksdagen med förslag till vapenförordning. Ärendet är därmed slutbehandlat.
18. samma dag, i anledning av väckta motioner angående polisväsendets förstatligande m. m. (330.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 355. Frågan är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 tillkallade sakkunniga för utredning rörande polisväsendets organisation (1948 års polisutredning). (Jfr ärendet under punkten 7.)

19. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 355. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 1 juni 1938, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg till förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. dels ock i ämnet väckt motion. (364.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 356. Chefen för inrikesdepartementet bemyndigades den 22 september 1949 tillkalla sakkunniga för översyn av ordningsstadgan. Sakkunniga ha tillkallats. (Jfr ärendet under punkten 10.)

21. den 6 maj 1939, angående utredning rörande åtgärder i syfte att minska utbredning av tandsjukdomar. (235.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 337. Ärendet har den 4 juni 1948 anmälts, varvid uppdrogs åt medicinalstyrelsen att i samråd med lärarkollegiet vid tandläkarinstitutet i Stockholm fullfölja utredningen rörande inrättande av ett statens odontologiska laboratorium samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.

22. den 6 juni 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt till avlöningar vid karolinska mediko-kirurgiska institutet jämte vissa i ämnet väckta motioner. (352.)

Anmäld i ecklesiastikdepartementet den 22 juni och den 7 juli 1939. Förstnämnda dag utfärdades därvid ett reglemente (SFS nr 416). I vad avser utredning rörande evalvering av vissa läkare tillkommande ersättningar är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 29 april 1941, i anledning av väckta motioner om åtgärder för bekämpande av de reumatiska sjukdomarna i riket. (190.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 338. Betänkanden i ämnet ha avgivits av dels ortoped- och vanförevårdssakkunniga den 28 augusti 1948 angående ortoped- och vanförevårdens organisation (SOU 1948: 41) och dels 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården den 8 november 1948 angående statsbidragssystemet för den slutna kroppssjukvården (SOU 1948: 48), vilka betänkanden efter remissbehandling äro föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 10 maj 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett till förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken hörande område. (222.)

Ärendet är föremål för remissbehandling.

25. den 6 juni 1941, i anledning av väckt motion angående ordnandet av vården av svårskötta obildbara sinnesslöa. (277.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 323. Utredningsarbetet pågår.

26. samma dag, i anledning av väckt motion angående vården av sinnesslöa med smittosam tuberkulos. (278.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 324. Utredningsarbetet pågår.

27. den 20 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i epidemilagen. (246.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 338. 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården ha den 8 november 1948 avgivit betänkande angående statsbidragssystemet för den slutna kroppssjukvården (SOU 1948: 48), vilket efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 8 maj 1943, i anledning av väckta motioner om viss ändring i tuberkulosförordningen. (190.)

Anmäld den 20 oktober 1944, varvid handlingarna i ärendet överlämnades till medicinalstyrelsen för vidare utredning. Styrelsen har den 21 juni 1945 inkommit med förslag i ämnet. Frågan har därefter behandlats av socialvårdskommittén i ett i maj 1948 avgivet betänkande angående tvångsåtgärder för tillgodo-seende av uppenbara vårdbehov. Efter remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 19 maj 1943, angående utredning om åtgärder för att förbättra förhållandena för de sockersjuka. (223.)

Den 13 maj 1948 avgav 1943 års sockersjukutredning betänkande angående sockersjukvården i riket (SOU 1948: 33), vilket efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 22 juni 1943, i anledning av väckt motion om magistrats skiljande från rådstuvurätt. (351.)

Ärendet är i viss del föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.

31. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 362. Kungl. Maj:t har den 4 mars 1949 avlåtit proposition (nr 95) till riksdagen med förslag till vapenförordning. Ärendet är därmed slutbehandlat.

32. den 4 mars 1944, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ersättning till personer, som på grund av bestämmelser i epidemilagen underkastats inskränkning i sitt näringsfång. (41.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 339. Ärendet är efter remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 11 mars 1944, i anledning av väckt motion om införande i gällande lagstiftning av skyldighet att lämna suppleant meddelande om tid för sammanträde med kommunala nämnder och styrelser. (81.)

I skrivelsen omförmälda spörsmål äro föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.

34. den 18 mars 1944, i anledning av väckt motion angående utseende av suppleanter för stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige. (96.)

I skrivelsen omförmälda spörsmål äro föremål för övervägande inom 1946 års kommunallagskommitté.

35. den 6 maj 1944, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till verkställande av sterilisering enligt lagen den 23 maj 1941. (241.)
Anmäld den 22 juni 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Styrelsen har den 23 december 1949 avgivit förslag i ämnet, vilket är föremål för remissbehandling.

36. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om avgiftsfri anstaltsvård för lungtuberkulösa. (242.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 371. Frågan är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1948 tillkallade sakkunniga för fria sjukhusvården.

37. den 13 maj 1944, angående alkoholistvårdsproblemen. (246.)
1946 års alkoholistvårdsutredning har den 14 februari 1948 avgivit betänkande med förslag till lag om nykterhetsvård m. m. (SOU 1948: 23), vilket efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 16 maj 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet. (277.)
Kungl. Maj:t har den 25 februari 1949 avlåtit proposition (nr 74) till riksdagen angående anordnande av lokaler för statens rättsläkarstation i Lund, m. m. I övrigt är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 13 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till nykterhetsvården jämte i ämnet väckt motion. (362.)
Anmäld den 30 juni 1944. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (SFS nr 566—570). I vad angår den av riksdagen begärda utredningen angående understöd åt hemmavarande anhöriga till den, som internerats å alkoholistanstalt, är ärendet alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

40. den 14 juni 1944, angående eventuellt förstatligande av apoteksväsendet m. m. (375.)
Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1946 har statsrådet Mossberg samma dag tillkallat sakkunniga för verkställande av utredning angående apoteksväsendet, droghandeln och läkemedelsindustrien (1946 års läkemedelsutredning). Utredningsarbetet pågår.

41. den 10 juli 1944, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)
Ärendet är, såvitt detsamma berör inrikesdepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad angår punkten 4 (avgifter för specialitetskontrollen).

42. den 19 maj 1945, angående sysselsättningsterapi på sjukvårdsanstalter. (236.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 340 och 1949 s. 373. Kungl. Maj:t har den 28 januari 1949 avlåtit proposition (nr 42) till riksdagen angående åtgärder för en effektiviserad sysselsättnings- och arbetsterapi. Ärendet är därmed slutbehandlat.

43. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser om ersättning till kommunala förtroendemän. (278.)

1946 års kommunallagskommitté har den 3 juni 1949 avgivit betänkande II angående ersättning åt innehavare av kommunala förtroendeuppdrag (SOU 1949: 24), vilket betänkande efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

44. den 16 juni 1945, i anledning av riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944. (352.)

Ärendet är, såvitt inrikesdepartementet angår, beroende på Kungl. Maj:ts prövning (länsstyrelsernas kostnader för bokbindning).

45. den 29 juni 1945, angående upplysningsverksamhet för kommunalmän m. m. (471.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 373. Ärendet är fortfarande i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. samma dag, i anledning av väckt motion angående reformering av lösdriverilagstiftningen. (527.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 341 och 1949 s. 373. Sedan 1948 års lösdriveriutrednings betänkande med förslag om lösdriverlagens upphävande m. m. (SOU 1949: 4) remissbehandlats, är ärendet föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

47. den 30 juni 1945, i anledning av väckta motioner angående sjukvårdspersonalens utbildning och befordringsmöjligheter. (519.)

1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen har den 31 december 1947 avgivit betänkande angående utbildning av sjuksköterskor och annan sjukvårdspersonal (SOU 1948: 17), vilket betänkande efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vidare har kommittén den 9 augusti 1949 avgivit betänkande angående högre utbildning av sjuksköterskor m. m. Detta betänkande är nu föremål för remissbehandling.

48. samma dag, angående drunksingsolyckornas bekämpande. (533.)

Ärendet är föremål för övervägande av statens folkbadsutredning.

49. den 22 maj 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av sinnessjukvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (209.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1947 s. 254 och 1948 s. 341. Utredningsarbetet pågår.

50. den 25 maj 1946, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet för vissa köpingar samt mindre städer att bilda polisdistrikt tillsammans med omkringliggande socknar. (269.)

Ärendet är föremål för övervägande inom 1948 års polisutredning. Utredningsarbetet pågår.

51. den 11 juni 1946, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1944—den 30 juni 1945. (212.)

Punkten 8 (jordbruks- och verkstadsdriften vid statliga skyddshem och alkoholistanstalter) är alltjämt föremål för Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr punkten 49 under socialdepartementet.)

52. den 20 juni 1946, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av reumatikervården. (388.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 374. Utredningsarbetet pågår.
53. samma dag, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser angående överinseendet över anstalter för bildbara sinnesslöa. (392.)
1946 års sinnesslövärdsutredning har den 22 december 1948 avgivit betänkande angående sinnesslövärdens omorganisation (SOU 1949:11), vilket betänkande efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
54. den 29 juni 1946, i anledning av väckt motion angående viss ändring av 1 § lagen om behandling av alkoholister. (386.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1948 s. 342. 1946 års alkoholistvärdsutredning har den 14 februari 1948 avgivit betänkande med förslag till lag om nykterhetsvård m. m. (SOU 1948:23), vilket betänkande efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
55. den 19 december 1946, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (559.)
Ärendet är föremål för övervägande av de sakkunniga för fria sjukhusvården. (Jfr punkten 51 under socialdepartementet.)
56. den 8 mars 1947, i anledning av väckt motion om skärpning av bestämmelserna i 63 § alkoholistlagen. (60.)
1946 års alkoholistvärdsutredning, till vilken skrivelsen överlämnats, har den 14 februari 1948 avgivit betänkande med förslag till lag om nykterhetsvård m. m. (SOU 1948:23), vilket betänkande efter remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
57. den 15 mars 1947, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet till ökning av antalet ledamöter i kommunernas fullmäktigerepresentationer. (68.)
1946 års kommunallagskommitté har den 10 januari 1948 avgivit en promemoria med förslag angående vissa av kommunindelningsreformen aktualiserade ändringar i den kommunala lagstiftningen. Efter remissbehandling har Kungl. Maj:t den 5 mars 1948 avlåtit proposition (nr 140) till riksdagen angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m. Ärendet är därmed slutbehandlat.
58. den 20 maj 1947, i anledning av väckta motioner om inrättande av lokala utskrivningsnämnder vid sinnessjukhusen. (219.)
Statens sinnessjukvårdsberedning har den 6 november 1948 avgivit promemoria med förslag om inrättande av lokala utskrivningsnämnder vid sinnessjukhusen. Efter remissbehandling har Kungl. Maj:t den 1 april 1949 avlåtit proposition (nr 179) till riksdagen i ämnet. Ärendet är därmed slutbehandlat.
59. den 17 juni 1947, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna i 7 § sinnessjuklagen. (322.)
Ärendet är föremål för övervägande av 1947 års psykopatvärdsutredning. Utredningsarbetet pågår.
60. den 20 juni 1947, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till bekostande av hörapparater för döva och lomhörda m. m. (362.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 273. Utredningsarbetet pågår.

61. den 5 juli 1947, i anledning av riksdagens år 1946 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946. (329.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 375. Sedan medicinalstyrelsen den 21 maj 1949 framlagt förslag i ämnet, har ärendet anmälts den 14 oktober 1949, varvid beslut meddelats om viss ändring av gällande grunder för läkemedels taxering å apotek. Ärendet är i viss del fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

62. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen över städernas donationsjord. (461.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

63. den 17 mars 1948, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen den 20 december 1940 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus. (91.)

Kungl. Maj:t har den 18 februari 1949 avlåtit proposition (nr 53) till riksdagen i ämnet. Ärendet är därmed slutbehandlat.

64. den 17 april 1948, i anledning av väckt motion angående ändring av bestämmelserna i brandstadgan om fastställande av brandordningar för städerna m. m. (118.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 303. Decentraliseringsutredningen har den 5 februari 1949 inkommit med promemoria nr 23 angående decentraliseringsfrågor på civilförsvarets och brandväsendets område. Efter remissbehandling har Kungl. Maj:t den 21 december 1949 beslutat proposition till riksdagen med förslag till ändring av 2 § 1 mom. brandstadgan. Ärendet är därmed slutbehandlat.

65. den 13 maj 1948, angående ersättning åt kommun för kostnader för dess brandkårs deltagande i släckning av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom m. m. (194.)

Ärendet är under behandling inom inrikesdepartementet.

66. samma dag, angående översyn av hälsovårdsstadgan. (195.)

Anmäld den 8 oktober 1948, varvid chefen för inrikesdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för en allmän översyn av hälsovårdsstadgan. Sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår.

67. den 2 juni 1948, angående kontrollen över innehav av skjutvapen. (248.) Medicinalstyrelsen har den 7 januari 1949 avgivit anbefallt utlåtande över skrivelsen. Kungl. Maj:t har den 4 mars 1949 avlåtit proposition (nr 95) till riksdagen med förslag till vapenförordning. Ärendet är därmed slutbehandlat.

68. den 19 juni 1948, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 305. Punkten 9 angående distriktsbarnmorskornas förlösningssverksamhet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Punkten 13 har i vad avser spörsmålet om märkning av kött och skinn av dödat villebråd överlämnats till jordbruksdepartementet samt är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 17, 31, 42, 57, 58, 63, 64 och 67 omförmälda av Kungl. Maj:t inom inrikesdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

11. Folkhushållningsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 29 juni 1944, angående begravningskostnadernas förbilligande. (438.) Skrivelsen, som överlämnats från socialdepartementet, har anmälts den 12 januari 1946, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt statens priskontrollnämnd att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda.

2. den 30 juni 1945, angående handeln med brännolja m. m. (534.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1946 s. 326. De jämlikt bemyndigande den 31 augusti 1945 tillkallade utredningsmännen ha med skrivelse den 18 februari 1947 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1947: 14). Ärendet är efter avslutad remissbehandling i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I vad skrivelsen avser utredning på vad sätt handeln med kol och koks bör framdeles organiseras är densamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 28 juni 1946, angående utjämning av priserna på motorbränslen. (472.) Anmäld den 19 juli 1946, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt de under punkten 2 här ovan omförmälda utredningsmännen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Utredningsmännen ha i ovannämnda betänkande fullgjort sitt uppdrag. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 17 mars 1948, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293). (90.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1948 s. 307. De jämlikt bemyndigande den 11 juni 1948 tillkallade sakkunniga ha med skrivelse den 8 januari 1949 avgivit betänkande i ämnet. Sedan betänkandet remissbehandlats, har Kungl. Maj:t i proposition den 8 april 1949, nr 210, framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 15 och 27 §§ allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293) samt om fortsatt giltighet av samma lag. Lag och förordningar i ämnet utfärdade den 3 juni 1949 (SFS nr 273—275). Ärendet är därmed slutbehandlat.

5. den 19 juni 1948, i anledning av riksdagens år 1947 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1946—den 30 juni 1947 jämte vissa motioner. (332.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1949 s. 307. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden är alltså det under 4 omförmälda av Kungl. Maj:t inom folkhushållningsdepartementet slutligen behandlat samt de övriga på prövning beroende.

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1949 och vari under år 1949 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

1. 1934 den 22 mars (nr 240), angående ändring i lagstiftningen om trafikförsäkring å motorfordon.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 s. 335, 1939 s. 335 och 1940 s. 355. Ärendet är, till den del det icke slutbehandlats, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

2. 1937 den 28 december (nr 769), angående förtydligande bestämmelser om lösen- och stämpelavgifter för vissa bevis m. m.
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

3. 1938 den 30 december (nr 740), angående skyldighet för utmätningsman att i dagboken i utökningsmål införa specificerad uppgift rörande förrättningskostnad m. m.

Genom kungl. kungörelse den 10 juni 1949 (SFS nr 338) om ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 14 december 1917 om landsfiskals och stadsfogdes dagbok i utökningsmål samt angående vad vid utökningslagens tillämpning i vissa andra fall skall iakttagas ha föreskrifter lämnats om införande i dagbok i utökningsmål av specificerade uppgifter rörande förrättningskostnader m. m. Ärendet får därmed anses slutbehandlat. (Inrikesdepartementet.)

4. 1939 den 30 december (nr 744), angående skyldighet i vissa fall för konkursförvaltare att lämna överexekutor uppgift å borgenärer, som äga fordran med förmånsrätt enligt 17 kap. 4 § handelsbalken.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 398 och 1947 s. 365. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

5. 1940 den 27 december (nr 740), angående upprättande av ett centralt register över avhandlingar rörande lösöreköp.

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1945 s. 350. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

6. 1942 den 30 november (nr 688/1941), angående omfattningen och innebörden av den prioritetsrätt, som vid införsel tillkommer underhållsbidrag i förhållande till utskylder och avgifter.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

7. 1942 den 30 december (nr 466/1941), angående åtgärder för åstadkommande av enhetlig rättstillämpning i fråga om avsöndrad lägenhets ansvar för i stamfastigheten meddelade inteckningar.

Se ämbetsberättelserna 1944 s. 307 och 1948 s. 344. Lagberedningens arbete för utarbetande av ny jordabalk fortsätter. (Justitiedepartementet.)

8. 1942 den 31 december (nr 229), angående ändring av 6 § lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

9. 1943 den 30 november (nr 782), angående rätt för kommunala ämbets- och tjänstemän att liksom statens avgiftsfritt erhålla expeditioner i allt vad till ämbetet eller tjänsten hör, så ock i mål som röra ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten. Över framställningen hava, efter remiss, statskontoret, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund avgivit utlåtanden. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

10. 1943 den 31 december (nr 464), angående vissa ändringar i stadgan den 23 december 1920 för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter.

Se ämbetsberättelsen 1948 s. 344 och 1949 s. 378. Den 31 augusti 1949 utfärdades kungl. kungörelse om ändring i stadgan (SFS nr 475). Ärendet är därmed slutbehandlat. (Inrikesdepartementet.)

11. 1944 den 15 juni (nr 357/1943), angående bestämmelser om intagande i gravationsbevis av upplysningar rörande dels Danviks hospital tillkommande rekognitionsavgifter och dels Lunds domkyrka tillkommande s. k. erkänsla vid försäljning av vissa hospitalet eller domkyrkan förut tillhöriga fastigheter.

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1946 s. 399. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

12. 1944 den 29 juni (nr 359/1943), angående bestämmelser om försäljning av egendom, som enligt kungl. förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. dömts förbruten.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1946 s. 399, 1948 s. 345 och 1949 s. 379. Den 18 juni 1949 har utfärdats ny lag om straff för olovlig varuutförsel, i vilken lag upptagits uttryckliga bestämmelser om försäljning å offentlig auktion av egendom som enligt lagen dömts förbruten. (Justitiedepartementet.)

13. 1945 den 20 juni (nr 359), angående skyldighet för domstol m. fl. att till kontrollstyrelsen meddela uppgift om åläggande för den, som dömts villkorligt, att avhålla sig från bruk av rusdrycker.

Över framställningen har, efter remiss, fängvårdsstyrelsen avgivit utlåtande och i samband därmed överlämnat en skrivelse angående inskränkning av styrelsens skyldighet att till kontrollstyrelsen sända uppgifter om intagning och frigivning av vissa dömda personer. Vidare har yttrande över framställningen avgivits av socialstyrelsen. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

14. 1945 den 22 juni (nr 244), angående åtgärder för vinnande av bättre kommunikation mellan överdomstolarna och den rättssökande allmänheten.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

15. 1945 den 18 oktober (nr 666), angående ändring av bestämmelserna om förverkande av anstånd, som enligt lagen den 28 juni 1918 angående villkorlig straffdom medgivits i fråga om vissa frihetsstraff, m. m.

Se ämbetsberättelsen 1949 s. 379. Det samarbete för främjande av gemensamt lagstiftningsarbete de nordiska länderna emellan, som från svensk sida förberedes av särskilt utsedda delegerade, fortsätter. (Justitiedepartementet.)

16. 1946 den 2 december (nr 340/1944 och 559/1945), angående spørsmålet huruvida utskrivning eller permission från sinnessjukhus eller annan anstalt må förbindas med villkor om sterilisering, m. m.

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1948 s. 345. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

17. 1946 den 27 december (nr 623/1945 och 494/1946), angående allmän åklagares åtalsplikt då brott blivit begånget av person, som försöksutskrivits eller avvikit från sinnessjukhus.

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1948 s. 346. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

18. 1947 den 31 oktober (nr 219/1945), angående åstadkommande av enhetligt förfarande vid bötesindrivning, då influtet belopp icke förslår till fulla gäldandet av samtliga den bötfällda genom flera domar ådömda böter.

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1949 s. 380. Samtliga införade remissyttranden ha ännu icke inkommit. (Justitiedepartementet.)

19. 1948 den 18 september (nr 452 och 637), angående ytterligare åtgärder för ernående av större snabbhet i fråga om avgivande av utlåtanden rörande häktade personers sinnesbeskaffenhet.

Olika administrativa åtgärder ha vidtagits av Kungl. Maj:t i syfte att nedbringa den arbetsbalans, som funnits i fråga om undersökning av häktade personers sinnesbeskaffenhet. Numera utföras sådana undersökningar i huvudsak inom den tid, som i gällande bestämmelser anges som den normala. Dessutom har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 en sakkunnig tillkallats för att inom justitiedepartementet utarbeta förslag till anvisningar för det praktiska bedrivandet av sinnesundersökningar i brottmål. I avbidan på nämnda utredning är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

20. 1948 den 29 oktober (nr 364/1946), angående enhetliga bestämmelser rörande de kostnader, som må av överexekutor uttagas för exekutiv försäljning av fast egendom i stad.

Skrivelsen har remitterats för yttrande till svenska stadsförbundet och Sveriges advokatsamfund. (Justitiedepartementet.)

21. 1948 den 30 oktober (nr 295/1945), angående förtydligande av det i 32 § lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt intagna stadgandet om utdömmande i vissa fall av högsta fastställda jaktvårdsavgift eller avgift för jaktpass.

Skrivelsen har överlämnats till 1949 års jaktutredning för övervägande. (Jordbruksdepartementet.)

22. 1948 den 1 december (nr 803/1946), angående ändring av bestämmelserna i 60 § utsökningslagen om delgivning i vissa fall av underrättelse om sökt utmätning.

Med anledning av skrivelsen har inom departementet utarbetats en promemoria angående ändrade bestämmelser rörande delgivning av underrättelse om sökt utmätning, vilken remitterats för utlåtande till myndigheter och sammanslutningar. Efter det infordrade utlåtanden avgivits är ärendet föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)
